

**Josip Pečarić:
DUBROVNIK SE BRANI BOKOM**

Josip Pečarić

DUBROVNIK SE BRANI BOKOM

Zagreb, 2022.

© Josip Pečarić, 2022.

KAZALO

UVOD	9
DOKLE VELIKOPSRPSKA KRAĐA HRVATSKE BAŠTINE	10
DUBROVNIK SE BRANI BOKOM...	13
MARITO MIHOVIL LETICA, HRVATSKI UVJET SRBIJI	15
VJEKOSLAV KRSNIK, KONAČNO IZ MATICE HRVATSKE MARIO JAREB REKAO ISTINU O SRPSKOJ KULTURI	20
BORBA ZA BOKU KOTORSKU / U BOKI KOTORSKOJ SVAKI KAMEN GOVORI – HRVATSKI, ELEMENT, ZAGREB, 1999.	22
BORBA ZA BOKU	22
KAKVE SU USPOMENE NAKON SUSRETA S PAPOM PONIJELI HRVATI IZ BOKE KOTORSKE?	26
VJENCESLAV ČIŽEK, Pjesnik HRVATSKE BOKE	28
LUKA BRAJNOVIĆ - PONOSAN SAM ŠTO SAM HRVAT IZ BOKE	35
SV. SAVA ULJEZ NA PREVLACI	39
O BAŠTINI JE RIJEĆ	42
PREVLAKA ZAUVIJEK.....	44
PREVLAKA IZMEĐU BOŽANSKE LJEPOTE I SRPSKOG SMEĆA	47
META JE BILA HRVATSKA	50
BOKA I HRVATI	54
HRVATI BOKE KOTORSKE OD 1918. DO DANAS	62
KAKO SU KOMUNISTI "PRODALI" BOKU KOTORSKU	70
STROSSMAYEROVA LEKCIJA	76
PORUKA ZNANSTVENOG SKUPA "HRVATI U BOKI KOTORSKOJ": BOKELJSKI HRVATI - "NAJHRVATSKI HRVATI"	78

A. PEČARIĆ AND J. PEČARIĆ, STROSSMAYEROVA OPORUKA, HAZU, ZAGREB, 2002.	82	
HRVATI U CRNOJ GORI	82	
POLOŽAJ HRVATA I KATOLIKA U CRNOJ GORI OD SVETOJERONIMSKE AFERE DO DANAS	101	
 PRONAĐENA POLOVICA DUŠE / DESET GODINA S AUSTRALSKIM HRVATIMA, ZAGREB, 2002.		115
BOKA JOŠ ČUVA HRVATSKE USPOMENE	115	
INTERVJU ZA HRVATSKI RADIO 3ZZZ IZ SIJEĆNJA 1994.	119	
 TRIJUMF TUĐMANIZMA, ZAGREB, 2003.		125
SRAMOTNI SUD U HAAGU	125	
SMIJATI SE ILI PLAKATI?	132	
ALIJANSA ZA TREĆU HRVATSKU – ČETVRTA JUGOSLAVIJA	137	
PREDSTAVLJANJE KNJIGE "SVJEDOK ISTINE I PRAVDE"	142	
 U BOKI KOTORSKOJ SVAKI KAMEN GOVORI HRVATSKI / BORBA ZA BOKU KOTORSKU 2, ZAGREB, 2004.		146
ZVONIMIR JANOVIĆ, ZALJEV HRVATSKIH SVETACA	146	
ZVONIMIR JANOVIĆ, JAKA HRVATSKA UVJET JE OPSTANKA BOKELOJSKIH HRVATA	150	
TKO JE POPIO, A TKO NIJE, KAVU NA STRADUNU?	154	
 D. JELČIĆ I J. PEČARIĆ, POVIJESNI PRIJEPORI,ZAGREB, 2006.		160
PREDSTAVLJANJE KNJIGE, ANDRIJA MATIJAŠ – PAUK ... DA SE NE ZABORAVI	160	
BOKELOJSKI HRVATI PRIŽELJKUJU INSTINSKU DEMOKRACIJU	164	
 M. KOVAČEVIĆ I J. PEČARIĆ, THOMPSON U OČIMA HRVATSKIH INTELEKTUALACA – BILO JE I TO JEDNOM U HRVATSKOJ, FORTUNA,ZAGREB, 2008.		170
BISKUP PULJIĆ O THOMPSONU	170	
NIKOLA DEBELIĆ, NEKAD VUKOV – DANAS THOMPSON	172	
HRVATSKU TREBA BRANITI	175	
MLADI, NE DAJTE DA VAM ODUZMU SLOBODU!	180	
 RASIZAM SVJETSKIH MOĆNIKA, ZAGREB, 2012.		183
STIJEPO MIJOVIĆ KOČAN, PREDGOVOR	183	
PISMO VIJEĆU SIGURNOSTI UJEDINJENIH NARODA	197	
 HAJKA NA THOMPSONA, ZAGREB, 2012.		199
AMERIKANCI O THOMPSONOVU „FAŠIZMU”	199	
 RASIZAM DOMAĆIH SLUGU, ZAGREB, 2013.		205
JOSIP ČORIĆ, RASIZAM SVJETSKIH MOĆNIKA	205	
OKUPACIJA ILI OSLOBOĐENJE, POBJEDA ILI PORAZ	212	

HRVATSKI GENOCID: NAPRAVILI ZEČeve OD SRBA, ZAGREB, 2014.	214
VISOK STUPANJ TOLERANCIJE PATRIJARHA IRINEJA	214
'AKO VOLIŠ HRVATSKU SVOJU', ZAGREB, 2014.	219
PUT U KOTOR	219
"BARBIKA" I "BRDO-BRIJUNI"	227
ŽIVJELA NAM ANTIFAŠISTIČKA, TJ BRANITELJSKA HRVATSKA, ZAGREB, 2015.	231
OTVORENO PISMO PREDSJEDNICI REPUBLIKE HRVATSKE, 2.	231
J. PEČARIĆ, J. STJEPANDIĆ, NIŠTA SE JOŠ PROMIJENILO NIJE, ZAGREB, 2017.	234
PISMO GLAVNOM UREDNIKU „VIJESTI“ G. JOVOVIĆU	234
DNEVNIK U ZNAKU 'ZA DOM SPREMNI', ZAGREB, 2017.	239
PROF. DR. SC. SLOBODAN LANG: ODLAZAK PRIJATELJA	239
MATEMATIKA, PJESENJE I NOGOMET. ZAGREB, 2018.	242
DR. JURE BURIĆ, NOGOMET I THOMPSON	242
JE LI POLITIČARIMA KRIVA MATEMATIKA? ZAGREB, 2019.	248
„U BOKI KOTORSKOJ SVAKI KAMEN GOVORI HRVATSKI“	248
STIJEPO MIJOVIĆ KOČAN, ZAGREB, 2020.	251
ZÖRAN MILANOVIĆ KAO ZÖRAN UZORAK HRVATSKE POLITIČKE TRAGEDIJE	251
DR. JURE BURIĆ, ZAGREB, 2020.	261
UVOD	261
DR. JURE BURIĆ O VUKOVARU I DUBROVNIKU	264
DR. JURE BURIĆ: MOJI SUSRETI U RAZMAKU OD OKO 25 GODINA SA TREBINJSKIM RATNIM GRADONAČELNIKOM VUČUREVIĆEM NA DEBELOM BRIJEGU I U RAVNOM	269
S. MIJOVIĆ KOČAN, J. PEČARIĆ, PROF. DR. SC. STIJEPO OBAD, DRAGOVOLJAC.COM	278
PROF. DR. SC. STIJEPO OBAD - IN MEMORIAM	278
ZBORNIK STIJEPA OBADA	286
ZALJEV HRVATSKIH SVETACA, DRAGOVOLJAC.COM	294
MOJ PRIJATELJ CRVENI HRVAT KRSTO PAPIĆ	294
SUDBINA KATARINE VUKČIĆ KOSAČA	299
TOMO VUKŠIĆ, RIMSKI PAPE I CRKVA U HRVATSKOM NARODU	306

BOKA I RUSKI VELIKI PROSTOR	316
AKADEMIK JOSIP PEČARIĆ – ŽIVOTOPIS	320

UVOD

U nizu tekstova ukazivao sam na činjenicu koliko je veliki srpski kompleks hrvatske kulturne baštine. Zato je i logičan moj tekst iz 1998. godine DOKLE VELIKOSRPSKA KRAĐA HRVATSKE KULTURNE BAŠTINE? Jedan naš iseljenik iz Melbournea koji danas nije s nama gosp. Keserović znao mi je tih devedesetih godina reći,: "Nitko nema što Srbin imade, a imade samo ono što ukrade" To se oduvijek posebno pokazivalo njihovim svojatanjem Dubrovnika. Još tijekom njihove naci-fašističke agresije na hrvatsku upozoravao sam na činjenici da mi ne trebamo dokazivati kako je Dubrovnik naš već da je ogromna hrvatska kulturna baština u Boki kotorskoj. I danas se spominje da u današnjoj Crnoj Gori 60% spomeničke baštine pripada hrvatskom narodu kojega u toj državi ima manje od 1%. Tako sam i tada govorio da je Crna Gora, koja je tada sudjelovala u agresiji na Hrvatsku, s kulturnom baštinom tamošnjih Hrvata udvostručila svoju baštinu. A osvajanjem Dubrovnika isto bi učinila i Srbija s tim da je ono udvostručiti vjerojatno treba i povećati.

Zato danas kada u istoj srpskoj politici koju sada nazivaju 'Srpski svet' ponovo Dubrovnik na udaru u ovoj knjizi sam dao izbor tekstova iz mojih knjiga u kojima se spominje Dubrovnik.

Zato je u ovoj knjizi dan izbor tekstova iz mojih knjiga u kojima se govori i o Dubrovniku

Uz ovaj Uvod ide jedan tekst povezan s mojim tadašnjim tvrdnjama čiji naslov je uzet za naslov cijele knjige, kao i tekst Marita Mihovila Letice povodom,, Zakona o Kulturnom nasleđu“ što ga je izglasovala Srbija krajem prošle godine. Primjereno odgovor stigao je i od novog vodstva Matice Hrvatske, pa dajem i komentar Vjekoslava Krsnika.

Akademik Josip Pečarić

DOKLE VELIKOSRPSKA KRAĐA HRVATSKE KULTURNE BAŠTINE?

Kulturni Obzor, Večernji list, 5. VII. 1998.

Velikosrpski kompleks **hrvatske kulturne baštine** zaista je golem. Otvarajući znanstveni skup "Hrvati Boke kotorske", održan u Zagrebu 22. i 23. svibnja ove godine, predsjednik Hrvatske bratovštine "Bokeljska mornarica 809" prof. dr. Zvonimir Janović s ironijom se osvrnuo na činjenicu da će Jugoslavija svoj nastup na Svjetskoj izložbi EXPO'98 u Lisabonu otvoriti i zatvoriti kolom Bokeljske mornarice, najstarije hrvatske bratovštine. Bilo je odmah jasno da će ta želja Jugoslavije da se predstavi kao zemlja tisućljetne pomorske tradicije u stvari proteći u znaku Hrvata iz Boke kotorske. I zaista oni su dominirali jugoslavenskim paviljonom, pa slobodno možemo reći da je Hrvatska imala dva svoja paviljona, pri čemu je ovaj drugi - jugoslavenski - bio izložba slika iz Boke, slavnih Bokelja, Bokeljske mornarice.

Kapetan Ivo Visin (1806.-1868.) iz Prčanja, opisan je kao prvi Slaven koji je oplovio svijet. Neosporno je da je Ivo Visin izuzetno ime hrvatske povijesti. Na put oko svijeta krenuo je brodom "Splendido" iz Antwerpena 11. 2. 1852., a stigao u Trst 30. 7. 1859. Po dolasku u Trst Visina je odlikovala austrijska vlada bijelom počasnom zastavom "Merito navalii", najvećim odlikovanjem za pomorske zasluge koju nitko drugi nije nikad ni dobio, i "Viteškim križem reda Franje Josipa", a tršćanska općina ga je izabrала za svog počasnog građanina. Uz Visina bili su i Peraštanin Matija Zmajević, admiral baltičke flote (1680.-1735.), koji se proslavio u bitkama protiv Švedana i kapetan Petar Želalić, član reda Malteških vitezova iz 18. stoljeća, koji se proslavio kada je na čelu sedamdesetak kršćanskih robova savladao veliki turski matični brod "Kruna Otomanska". Pjesma je Želalića opjevala kao Kristovog heroja.

Nedavno, 3. lipnja župni ured Budva izvijestio je da je na poticaj Budvanske parohije Srpske pravoslavne crkve, a bez znanja Katoličke crkve, u niši katoličke kapelice kod sjevernih vrata grada postavljen novi mozaik s Bogorodičinim likom! Naime, na tom mjestu se od 1333. do 1949. nalazila zavjetna Bogorodičina ikona. Ikona je bila postavljena daleke 1333. kao zavjetni dar grada Budve u znak zahvalnosti za poštedu od kuge i od tada je bila čašćena, uz sv. Ivana, kao zaštitnica grada. Ikonu je blagoslovio tadašnji katolički biskup, budući je Budva do polovice 17. stoljeća bila nastanjena katoličkim pučanstvom. Kada se tijekom morejskih ratova u Budvu doselio određeni broj pravoslavnog pučanstva, mjesna Katolička Crkva im je ustupila kapelu sv. Sabe Opata, koja im je služila za molitvu sve do gradnje današnje parohijske crkve, izgrađene početkom proteklog stoljeća na nekadašnjem benediktinskom imanju. Komunističke vlasti su 1949. ikonu bacile u more, no ona je tijekom noći oplovila zidine grada i doplovila do vrata Pisani, na istočnoj strani grada, te je tako spašena i nedavno ju je obnovio Republički zavod.

A kako se vrhunski bizantinizam Srpske pravoslavne crkve ogledao u ovom slučaju govori činjenica da je ova "Crkva" postavila svoj mozaik u trenutku kada je u posjetu budvanskom župniku don Filipu Janjiću bio njihov jeromonah Arsenije Radović, koji je sa župnikom razgovarao o postavljanju vjerskog obilježja na tome povijesnom

mjestu. Kotorski biskupski ordinarijat oglasio se 8. lipnja prosvjedujući i nazivajući taj čin "aktom svojevrsnog nasilja i vrijedanja vjerničkih osjećaja vjernika".

Bokelji su još u prošlom stoljeću objašnjavali taj srpski poriv za svojatanjem tuđega. Tako je u časopisu Vjenac iz 1891. godine objavljen tekst: *Tko su bili starosjedioci Boke kotorske* gdje nalazimo slijedeće: "Cielomu je svetu poznato, da je svojatanje jedna od glavnih mana srbskog plemena; to mu je u krvi. Srbin hoće da svojata jezik, običaj, pjesme, vjeru. On ne obire sredstava, ne traži dokaza, uljudno ga pozdravi dva tri puta, budi mu gdjekad uslužan iz građanske snošljivosti, sjutra će te proglašiti Srbnom..." Autor je u ovom tekstu pokazao kako su starosjedioci Boke bili Hrvati, ali njegov tekst je značajan i stoga što objašnjava i uzroke ovakve sudbine bokeljskih Hrvata, a i Hrvata općenito:

"Da smo mi, da su naši župnici, naši učitelji, a nada sve naše matere, onom žilavošću i utrajnošću izticali hrvatstvo, kako su hrišćani nakon one Vukove "Srbi svi i svuda" izticali srpstvo, druge bi nam danas ptice pjevale. Hrišćani posrbiše sve, pa i Bože prosti samoga Boga na nebu i anđele oko njega pak jel se čuditi posljedicama? A kako smo mi u obće postupali? Poradi umišljene, a nemoguće bratske sloge, mi smo imali stotinu obzira prema braći, a braća prema nama ni cigloga. Da se ne pomuti ta blažena sloga, strah nas je bilo izustiti rieč Hrvat. Mijenjali smo na svaki način svoje ime, eda bismo došli do prave sloge, pak naša popustljivost što je stvorila? Ništa. Sjećam se u Kotoru kad se radilo da se talijansko društvo "casino" preokrene u naše društvo, malo da ga ne okrstiše "Srbski dom", premda veći dio kotorskih Srba niesu bili s nama, a samo poradi svakdašnjeg obzira nadjenuše mu ime Slavjanski dom... Pogubno je u ovom obziru djelovao i taj uzrok, što ono malo naših književnika podje kako i u svemu, tako i u nazivu jezika za Dubrovčanima, nazivajući naš jezik slovinskим. A da pomutnja ostane veća, u 16. 17. i 18. stoljeću naši spisatelji, kao i Dubrovčani i uobće hrvatski, pod imenom slovinski nisu razumievali samo jugoslavenske jezike nego i sve slavenske".

Ovakvo postupanje nastavljeno je sve do današnjeg dana. Tako će bokeljski Hrvati tijekom Domovinskog rata tražiti od dr. Hrvoja Kačića da ih hrvatska vlada uopće i ne spominje, da bi u isto vrijeme kritizirali tu istu vlast kako ih je zaboravila. A da i ne govorimo o činjenici kako je ideja "jugoslovenstva" itekako prodrla u Boki, pa se čak spominju i neki katolički svećenici kojima nije bila strana.

Velikosrpsko posezanje za hrvatskom baštinom Boke je stalno. Tome su doprinosili hrvatski autori, koji nisu smjeli isticati činjenicu da se radi o hrvatskim književnicima (sjetimo se da se ni povijest Dubrovačke republike nije tretirala kao dio hrvatske povijesti), a ni danas nisu svjesni koliko treba inzistirati na tom hrvatskom identitetu bokeljske književnosti. Sjetimo se objavljivanja antologije "Stara književnost Boke" autora Ive Banca, Slobodana Prosperova Novaka i Branka Sbutege, kada je u svom prikazu pod naslovom: *Zašto je "hrvatska" izbačena iz naslova?* hrvatski književnik Stjepo Mijović Kočan konstatirao: "Genitiv koji prešuće hrvatski identitet bokeške književnosti još jedanput pokazuje koliko je dubok "opštejugoslovenski sindrom" i kako ga je teško iščupati iz svijesti i postupaka!" Srećom, to nije uvijek slučaj. Tako je mr. sc. Vanda Babić, na simpoziju "Hrvati Boke kotorske" koji je održan u Zagrebu 22. i 23. svibnja ove godine, održala predavanje

“Starija hrvatska književnost Boke kotorske”, u kome se posebno osvrnula na spomenuti tekst iz prošlog stoljeća. Uskoro će izaći iz tiska i knjiga s istovjetnim naslovom.

Vjerojatno je, ipak, da dolazi vrijeme kada SPC neće moći više u Crnoj Gori činiti ovakve stvari. Autokefalna Crnogorska pravoslavna crkva pokrenut će pitanje svoga vlasništva, ako već i nije. Okretanjem Crne Gore zapadnom svijetu kroz oslobođanje od balasta velikosrpske politike, trebalo bi, konačno, prestati i velikosrpska krađa hrvatske kulturne baštine u Boki kotorskoj!

Susret: Prof. dr. Josip Pečarić

DUBROVNIK SE BRANI BOKOM...

Dubrovački vjesnik, 17. veljače 1996.

L. CRNČEVIĆ

S prof. dr. Josipom Pečarićem nismo razgovarali o njegovojo struci – matematici, nego o njegovojo drugoj velikoj ljubavi – rodnoj Boki kotorskoj. Kroz anegdotu će ovaj zanimljivi čovjek, professor na Zagrebačkom sveučilištu, suradnik brojnih znanstvenih institucija u zemlji i svijetu, pisac stotina znanstvenih radova i brojnih knjiga, član Velikog vijeća Hrvatske bratovštine Bokeljske mornarice 809., reći da mu ne vjeruju kad kaže da je – matematičar. Jer, stalno priča o povijesti i značaju Boke kotorske u očuvanju hrvatskog nacionalnog bića.

- Za vrijeme ovog rata neprestano se dokazivalo kako je Dubrovnik hrvatski, umjesto da se stalno ponavlja kako je Boka hrvatska zemlja oduzeta Hrvatskoj. Međutim, to Srbi nisu bilo dovoljno pa su htjeli i Dubrovnik. Često sam ponavljao da Srbi “bolju” od dva velika kompleksa. Jedan je more, a drugi – hrvatska kulturna baština. Njihovi podaci govore da je četrdeset posto nepokretnog kulturnog blaga Crne Gore i više od dvije trećine pokretnog u Boki kotorskoj. Ako znate da je ovdje riječ o hrvatskoj baštini, ispada da je preko pedeset posto blaga pripadalo hrvatskom narodu. I uz toliko kulturno bogatstvo koje su im podarili Hrvati, oni su htjeli i Dubrovnik.

Često su se moglo čuti Vaše izjave da se Dubrovnik brani Bokom... Volite naglašavati tu povezanost.

Kultura Dubrovnika je bila izuzetno oružje u Domovinskom ratu, a odigrala je presudnu ulogu u stjecanju nezavisnosti hrvatske države. Onima koji nas u svijetu nazivaju balkanskim plemenom uvijek kažem da prvo trebaju vidjeti Dubrovnik te na osnovu toga donijeti zaključak o narodu koji je mogao stvoriti ovakvu ljepotu. Isto je i s Bokom. Odnosi Boke i Dubrovnika su oduvijek bili bliski. Spomenimo zajedničkog biskupa Pavla Butorca koji je kao kotorski biskup nakon Drugog svjetskog rata morao pobjeći iz Kotora, a službu je nastavio kao dubrovački biskup. On je svojedobno stalno isticao tu jedinstvenost hrvatskih zemalja Boke kotorske i Dubrovačke Republike, jedinstvo hrvatskog naroda na tim prostorima. Jednom je rekao kako možda jest slučajnost da su Sveti Tripun i Sveti Vlaho istog dana, ali da to predstavlja simbol jedinstva hrvatskog naroda. Iz povijesti se zna da su upravo Boka i Dubrovnik prednjačili u borbi za stvaranje jedinstvene hrvatske države. To jedinstvo se ogleda i danas. Moramo istaknuti da vi Dubrovčani morate više govoriti o Boki kotorskoj, jer smo je mi Bokelji na žalost izgubili, a vi, govoreći o Boki, branite Dubrovnik. Istog je razmišljanja i dr. Jure Burić, župan Dubrovačko-neretvanske županije koji se založio da Dan županije bude 12. svibnja, na dan sv. Leopolda Mandića, hrvatskog sveca iz Boke. I to svjedoči kako je vaše čelnštvo svjesno povezanosti Grada i Boke.

Život Bokelja u Boki danas?

To biste vi u Dubrovniku trebali dobro znati jer se u vaš grad doseljavaju i ovih dana. Tijekom Domovinskog rata je puno bokeljskih obitelji potražilo spas u Dubrovniku. U

Dubrovniku je jedan od četiri brata Franovića – Rade, koji se iselio iz Boke, a njegova su tri brata iz Sydneya poslali Hrvatskoj donacije u milijunskoj dolarskoj vrijednosti. Čuo sam ovih dana u Dubrovniku informaciju da se doseljavaju i obitelji iz Kotora, što me izuzetno brine. Naime, koliko se god nakon Drugog svjetskog rata vršio pritisak na Hrvate u Kotoru te se njihov broj rapidno smanjivao, ipak je taj grad simbol Boke kotorske. Što se nakon Drugog svjetskog rata događalo Kotoru, to se tijekom Domovinskog rata događalo Tivtu. Sa 95 posto hrvatske tamošnje populacije, postotak je sveden na svega 23 posto. Na gradove koji su ostali, po njihovom mišljenju, prehrvatski, izvršen je pritisak.

Hrvati u Boki, koliko se zna, imaju dobre odnose s crnogorskom oporbom.

Tu treba spomenuti nekoliko činjenica. Boka je oduvijek bila čisto katolička zemlja. Bokelja pravoslavaca nije bilo do početka turskog osvajanja tih prostora. S njima su tada došli i pravoslavci, nakon čega su uslijedila i daljnja doseljavanja, ali poglavito u ruralna područja. Gradovi su uvjek ostajali hrvatski, a bili su, razumljivo, središta kulture. Poslije Drugog svjetskog rata nastupio je val doseljavanja, ali Crnogoraca, onih kojima je stalo do Crne Gore. Oni su danas uglavnom u oporbenoj, liberalnoj stranci. Istina je da mnogi iz oporbe dođu na proslavu Svetoga Tripuna u Kotor, kao što i Bokelji njima uzvraćaju posjete u vrijeme njihovih blagdana. Riječ je o onima koji se suprotstavljaju istom neprijatelju i zalažu se za autohtonu Crnu Goru. Uvijek govorim kako su Crnogorci u Boki ugroženiji od Hrvata. Kako? Tako što mi Hrvati u Boki gubimo zavičaj, ali imamo domovinu, a Crnogorci gube svoju domovinu, svoj narod.

Prevlaka?

Prevlaka je zemljopisno dio Boke Kotorske i jedini dio koji je ostao u Hrvatskoj. Dubrovnik je mogao biti Dubrovnik, jer je, ne zaboravimo, Kotor ostao nepokoren grad. Nikad nije pao u turske ruke. Da jest, Dubrovnik bi ratovao a neki drugi grad bio Dubrovnik. Kotor nije pao u ratu. Uvijek kažem da je Bog nama Hrvatima dao mogućnosti izgraditi ljepotu kao što je Dubrovnik, te mogućnost da ratujemo, ali nam nije pokazao kako ćemo nešto sačuvati u miru.

Nakon „Zakona o Kulturnom nasledju“ što ga je izglasovala Srbija krajem prošle godine, a po kojemu je dubrovačka književnost i srpska, hrvatska država mora odlučno reagirati

HRVATSKI UVJET SRBIJI:

Nama ulaska u EU dok se na okanite posezanja za hrvatskim kulturnim blagom jer otimanje hrvatskoga kulturnog bogatstva isto je što i otimanje teritorija „Tude hoćemo ako svoje nemamo!“, glasi srbijanska neizrečena, ali oružjem i lažima ispisana parola. Ali „Moje neću pustit!“, poručuje im Držićev starac Skup

MARITO MIHOVIL LETICA

Čini se uputnim početi rečenicama iz Držićeve komedije Skup, prvi put prikazane oko 1555. godine. Na usta starca Skupa progovara dum Marin o lakomosti ili pohlepi za tuđim: „Lakomosti, uzrok si od svijeh zala!“ Također i ovo: „Ne imat zlato – zlo! Imat ga na ovi način – zlo i gore!“ Posebice je u ovome kontekstu vrijedan isticanja uzvik starca Skupa: „U što se vi uzdate da grabite tude? Moje neću pustit!“, pri čemu to prkosno i odlučno „neću pustit“ – koje se odnosi na govoriteljevo vlasništvo, blago ili tezoro – višekrat odzvanja u dotičnoj komediji kao neslučajno opetovana upozorba. Držićeve riječi napisane u Skupu iskazuju se uvelike primjenjivima na ovodobno posezanje i grabež što ga je legalizirala ili, prikladnije rečeno, prisvajački usvojila zakonodavna vlast Republike Srbije izglasavši 23. prosinca 2021. skandalozni „Zakon o kulturnom nasleđu“ gdje se kaže da „stara i retka bibliotečka građa“ što ju čine „izdanja dubrovačke književnosti“ po slovu i duhu rečenoga srbjanskoga pravnog akta „pripadaju i srpskoj i hrvatskoj kulturi, zaključno sa 1867. godinom“ (radi autentičnosti bijah slobodan navoditi doslovno, bez prilagodbe hrvatskomu jeziku). Izričaj „i srpskoj i hrvatskoj“ – čime Hrvatima tobože velikodušno priznaju drugotno pravo na polovicu blaga, tezora, kojega im cjelinu drsko smjeraju oteti – evoluirao bi u sljedećem koraku u tvrdnju „srpskoj, a ne hrvatskoj“, što su tijekom posljednjega stoljeća i pol naši susjedi Srbi nebrojeno puta isticali neargumentirano i nesuvislo niječući svaku povjesno zasvjedočenu vezu Dubrovnika s Hrvatima i Hrvatskom.

Prisvajateljima su važni hrvatski teritorij i more

Na takvo velikosrpsko otimanje tuđega kulturnog naslijeđa reagirale su brojne hrvatske ustanove i pojedinci. Među njima najprije spominjem Maticu hrvatsku jer – ako je suditi prema prvim potezima novoizabranoga vodstva na čelu s predsjednikom Miroom Gavranom, književnikom međunarodnoga ugleda i domoljubnoga senzibiliteta – zapuhaše u Matici novi i svježi vjetrovi te ne će manjkati djelatnih nastojanja da se zaštititi hrvatski jezik i pripadno mu književno i općekulturno naslijeđe. Predsjedništvo je Matice hrvatske na sjednici 18. siječnja 2022. usvojilo izjavu kojom se osvrće na dotični srpski zakon, a ujedno je reagiralo na kritički intonirane medijske odjeke u vezi sa „Zakonom o hrvatskome jeziku“ čiju je izradu Miro Gavran bio najavio na konferenciji za medije održanoj 10. siječnja 2022. Predsjedništvo MH u izjavi među inim kaže:

„Zgroženi smo 'Zakonom o kulturnom nasleđu' koji je Republika Srbija donijela u prosincu prošle godine. Dvije godine ranije u biblioteci 'Deset vekova srpske književnosti' tiskali su u nakladi Matice srpske iz Novoga Sada Marina Držića, a nešto prije toga i Ivana Gundulića. Tada smo podsjetili javnost da prisvajateljima nisu važni sami po sebi ni Gundulić ni Držić, ni ostali hrvatski književnici i njihova djela, važan im je hrvatski teritorij koji nikada nisu uspjeli posvojiti i osvojiti ni kulturom ni ratnim operacijama.“

U Matičinoj izjavi nadalje čitamo da „iza prividnog prvorazrednog interesa za hrvatske pisce stoji isključivi interes za hrvatskim prostorom, za hrvatskim morem“ te da „srpska kulturna elita u svojim povijesnim posezanjima nije uspjela uskladiti ciljeve sa srpskom političko-vojnom elitom“ jer je srpska vojska više puta napadala i uništavala sva ona dobra i vrijednosti koje je njihova kulturna elita željela i još uvijek želi prisvojiti. „Sada imamo svoju državu koja štiti i naše granice i naše materijalne i duhovne kulturne vrednote“, čitamo u izjavi Matice hrvatske, gdje je zatim izrijekom upozorenio na važnost hrvatskoga jezika:

„Ovaj događaj samo potvrđuje koliko je važna naša skrb o našem jeziku i koliko je bila dobra nedavna odluka Matice hrvatske kada smo osnovali Radnu skupinu za izradu nacrta 'Zakona o hrvatskome jeziku'. Sama ideja, uz brojna odobravanja u javnosti, izazvala je i nekoliko oštih napada i nerazumijevanje, uz retoriku sličnu onoj iz 1967. kada je donesena 'Deklaracija o nazivu i položaju hrvatskog književnog jezika', pa čak i onu iz siječnja 1972. godine kada je započelo nemilosrdno gušenje Hrvatskog proljeća.“

Biser tisućljetne hrvatske kulturne baštine

Priopćenjem se 17. siječnja oglasio i Institut za hrvatski jezik i jezikoslovje na čelu s ravnateljem Željkom Jozićem. „Bez obzira na motive takvih postupaka, a koji su najvjerojatnije politički, pa i na 'priznavanje' da je dubrovačka književnost 'i hrvatska', a ne samo srpska kako se donedavno govorilo u srbijanskim kulturnim krugovima, smatramo prozirnim i krajnje neprimjerenim takav perfidan čin jer su dubrovačka književnost i dubrovačka kultura bili i ostat će isključivo hrvatski, kao jedan od bisera hrvatske tisućljetne kulturne baštine“, dio je Institutova priopćenja u kojemu se uz to podsjeća da je „od prošle jeseni u srbijanskim udžbenicima osvanula revidirana razdioba slavenskih jezika, pri kojoj hrvatski nije jedan od južnoslavenskih jezika, a naziv 'hrvatski jezik' samo je jedan od naziva za srpski, što je izazvalo zgražanje čak i nekih srbjanskih jezikoslovaca.“

Nije se moguće osvrnuti na sve koji su reagirali na srbijanski „Zakon o kulturnom naslijeđu“, ali svakako treba spomenuti izjavu ministricе kulture i medija Nine Obuljen Koržinek. Ona je 16. siječnja u središnjem Dnevniku HRT-a istaknula: „Mi ćemo reagirati putem Ministarstva vanjskih poslova. Već je u kontaktu naše veleposlanstvo vezano uz to pitanje.“

Oglasio se i župan dubrovačko-neretvanski Nikola Dobroslavić rekavši: „Mi smo 90-ih godina porazili velikosrpski projekt na ovom prostoru i u cijeloj Hrvatskoj.“ Dometnuo je: „Dubrovnik je bio, ostao i bit će uvijek hrvatski, tako i njegova kulturna baština. Poruka srbjanskim vlastima je da se okane čorava posla jer posezati za tuđim kulturnim blagom, za tuđim teritorijima, neće im uspjeti.“

Nedoraslost gradonačelnika Frankovića

Navedene izjave dovoljno govore da je srbijanski „Zakon o kulturnom naslijeđu“ makar na deklarativnoj razini shvaćen s potrebnom ozbiljnošću. Ne bi ipak smjela ostati nespomenutom izjava koja se izdvaja posvemašnjom nedoraslošću, a potekla je od Mate Frankovića, voljom birača gradonačelnika Dubrovnika. „Ne mislim da je to opasno, više mislim da je to smiješno“, reče Franković i nastavi: „Svjedočili smo bili da su zapravo i Isusa proglašili Srbinom pa onda što im je Držić i Gundulić – samo jedan mali kotačić u njihovim glupostima.“ Premda se ta izjava može doimati simpatičnom i prikladnom, opasna je utoliko što u srbijanskim posezanjima za hrvatskom kulturnom baštinom ne vidi opasnost, nego humor. Mato Franković čak i umanjuje srpsko prisvajanje Držića i Gundulića uspoređujući ih s njihovim svojatanjima, Bože mi oprosti, Isusa Krista. Pri tome gradonačelnik ignorantski ne uviđa jednu presudnu razliku: o Isusu kao Srbinu govore izdvojeni ridikulozni osobenjaci, makar bili i „doktori nauka“ i akademici, a ovdje je riječ o izglasanim zakonom, dakle službenom stajalištu države Srbije. K tome treba primijetiti da nitko razuman u svijetu ne će ozbiljno uzeti suludu tlapnju o Isusovu srpskome podrijetlu, dok je parateza o srpstvu Dubrovnika i Dubrovčana neupućenicima neusporedivo manje neprihvatljiva. Gradonačelnik se Franković utjecao infantilnomu humoru rekavši kako bi „preporučio predsjedniku Srbije Vučiću i premjerki Brnabić možda da dođu ovdje pa Marina Držića malo protrljaju za nos pa da im on i reče da nije bio njihov“. To govoreći okrenuo se, uz prilično neprilični benasti smiješak, prema Držićevu spomeniku (rad Ivana Meštrovića) smještenu u dubrovačkoj gradskoj jezgri. Dotična izjava i ne treba previše čuditi jer se i za brojne druge Mate Frankovića ne može kazati da odsijevaju erudicijom i elokvencijom, a ni osobitom inteligencijom. Dubrovnik je Srbima frustrirajuće drukčiji

Doista, ako je Dubrovnik u umovima graditelja „srpskoga sveta“ zaista njihov grad, „srpska Atina“ – kako je onda u logičkom i psihološkom smislu moguće da su prije tri desetljeća, u velikosrpskoj agresiji, biser vlastite kulture i svojega kulturnog naslijeđa razarali i palili s toliko neobuzdane strasti i patološke mržnje?! Prihvatljiv odgovor nužno uključuje mitologiju, fenomenologiju i psihanalizu: takvo je intimiziranje s Dubrovnikom narinuto, umišljeno i fantazmagorično. U dubinama iracionalnog, ali iskonskog i istinitog, zapretano u dubokim slojevima njihove nagonske kolektivne podsvijesti, Dubrovnik im se u drami njihova mefistovskoga zatirateljskog jala nameće nečim frustrirajuće drukčijim, nekim velebnim i blistavim ne-Ja, bićem tuđim, stranim i nedohvatnim. Katolički i kozmopolitski Dubrovnik, vjekovima hrvatski grad... „Tuđe hoćemo ako svoje nemamo!“, glasi njihova neizrečena, ali oružjem i lažima ispisana parola. Ali „Moje neću pustit!“, poručuje im Držićev starac Skup. Kulturno naslijeđe Dubrovnika, uključivši stare njegove pisce, jest neprocjenjivo i neotuđivo blago, tezoro hrvatskoga naroda i pripadne mu kulture.

Iz usuda povijesti koji je Srbiju pod osmanskom vlašću gotovo pet stoljeća držao odvojenom od europskih kulturnih tijekova, pa ih uz ostalo nisu dotaknuli renesansa i barok, nipošto ne proizlazi da ovodobni Srbi imaju pravo rečeni nedostatak nadoknaditi posežući za naslijeđem s kojim ne stoje ni u kakvoj kulturnopovijesnoj i civilizacijskoj vezi. Uostalom, upravo je Vuk Karadžić – čiji je etnički i lingvistički pansrbizam izražen dvjema borbenim parolama: „Srbi svi i svuda“ te „Svi štokavci su Srbi“ – u predgovoru svojemu Srpskom rječniku iz 1818. napisao upravo ovo: „Već ima blizu iljada godina kako Srblji imaju svoja slova i pismo, a do danas još ni u kakvoj knjizi

nemaju pravoga svog jezika!“ No ako među srpske pisce pripadaju Držić i Gundulić, kako to da u njihovim djelima Srbi nemaju pravoga svog jezika!? Nije teško zamjetiti da Karadžić i njegovi nasljedovatelji, velikosrpski književnojezični prisvajači i ratni osvajači – upadaju u kobnu retoriju, u formalno i stvarno protuslovje gdje implicitno niječu ono što eksplicitno zahtijevaju.

K tome treba reći da je o tobožnjoj povezanosti Srbâ s dubrovačkom književnošću sve u dvije rečenice rekao srpski književni povjesničar i kritičar Jovan Skerlić, za kojega nipošto ne bismo mogli kazati da bijaše naklonjen Hrvatima. Profesor je Skerlić u djelu Istorija srpske književnosti iz 1914. ipak pravo i pošteno napisao: „Dalmatinska, a naročito dubrovačka književnost bila je od velikog uticaja za stvaranje hrvatske književnosti. [...] Za tu književnost (dubrovačku i dalmatinsku) u Srba se gotovo nije znalo, i ako ju je ko od obrazovanijih Srba poznavao, nije je smatrao svojom.“

Dubrovčanin Zlatarić i Međimurac Zrinski

Zaista, povijesni Dubrovnik nije imao nikakve kulturne veze sa Srbima i Srbijom (trgovačka razmjena dobara nešto je drugo nego kultura o kojoj je ovdje riječ). A kulturne veze štokavskoga Dubrovnika s ostalim hrvatskim krajevima, čakavskim i kajkavskim, višestruko su zasvijedočene. Jedan od takvih primjera je i Elektra, djelo Dubrovčanina Dominka Zlatarića. Na prijelazu iz kasne renesanse u barok senzibilni je petrarkist i prevoditelj Dominko Zlatarić objavio u Mletcima 1597. knjigu prijevoda klasičnih europskih djela gdjeno je već na naslovnici istaknuo „iz veće tudijeh jezika u harvackij izložene“.

Elektru je štokavac Zlatarić posvetio kajkavcu Jurju Zrinskomu, sinu sigetskoga velejunaka. Važno je k tome napomenuti da je grof Juraj Zrinski, vojskovođa i mecena brojnih pisaca, osnovao tiskaru u međimurskome mjestu Nedelišću. Godine 1574. tamо je tiskana najstarija sačuvana knjiga na kajkavskom idiomu hrvatskoga jezika: Decretum tripartitum. Posrijedi je prijevod pravnih propisa iz latinskog izvornika, čiji je autor István Verböczy, a knjigu je preveo, prilagodio i priredio za tisak Ivanuš Pergošić. On je hrvatski Decretum zahvalno posvetio Jurju Zrinskomu. Uz Zlatarića i Pergošića počastio je Jurja Zrinskoga i Zadranin B(a)rne Karnarutić posvetivši mu spjev Vazetje Sigeta grada (Mletci, 1584.).

Iz toga se može zaključiti da su štokavac Zlatarić, čakavac Karnarutić i kajkavac Pergošić pripadali istomu literarno-kulturnom krugu – zapadnokršćanskem i hrvatskom. Shodno tomu, jezik kojim su pisali jest lijepi jezik hrvatski. A glede njegova razvoja na razmeđu 16. i 17. stoljeća potrebno je podastrijeti nekoliko napomena. Naime, premda se Zlatarićev jezik, navlastito u proznim djelima, često uzima kao primjer uznapredovale novoštokavizacije, u njega je još uvijek snažno prisutna dubrovačka (zapadna) arhaična štokavština; koja je, treba to reći, po mnogim elementima bliža čakavštini, pa i kajkavštini, nego novoštokavštini. U prilog toj tvrdnji navodim stih Gjore Držića, svećenika, petrarkističkoga pjesnika i strica Marinova. „Grem si, grem gdigodir misal mi pozade“, napisao je dundo Gjore prije 1500. godine. Uočavamo glagol grem, tipičan za čakavce i neke kajkavce; zatim si, kratki oblik povratne zamjenice, čest u kajkavskim govorima; nadalje mjesni prilog gdi, u ikavskome obliku; te imenicu misal, s dočetkom /-l/ tipičnim za čakavce i kajkavce, za razliku od novoštokavskoga oblika s dočetkom /-o/, misao.

Novoštokavština pripada i Hrvatima i Srbima i Bošnjacima i Crnogorcima. Dobro je poznato da se upitna i odnosna zamjenica što rabi i u drugim jezicima, južnoslavenskim

i istočnoslavenskim: makedonskom, bugarskom, ukrainjinskom, ruskom i bjeloruskom. Stoga tvrdnja da su svi štokavci Srbi nije ništa drugo doli tlapnja sazdana na svesrpskoj i velikosrpskoj mitomaniji, kojoj je rodonačelnik samouki i umnogome neuki Vuk Karadžić.

Blistava čakavska i kajkavska pričuva hrvatskoga trojednog jezika

Kada je riječ o međusobnoj upućenosti i prožimanju hrvatskih idioma u okrilju trojednoga jezika, zanimljivo je spomenuti da se u hrvatskoglagoljskome Petrisovu zborniku iz 1468. nahodi rečenica „Čto se žalostiš ubogi človječe, kai se mećeš i zač trepečeš“ gdje skladno progovaraju sve tri sastavnice hrvatskoga jezika. U tome je duhu hrvatski povjesničar, književnik i leksikograf Pavao Ritter Vitezović – vjerojatno najpoznatiji po djelu Croatia rediviva iz 1700. godine – u svojem latinsko-hrvatskom rječniku (koji nije uspio tiskati) napisao: „Quid... ča, kaj, što; Quidquid... čagod, štogod, kajgod, štokoli, kajkoli, štogradar“.

A u naše je doba, zahvaljujući ponajvećima svesrdnomu maru i zalaganju Drage Štambuka, Ministarstvo kulture Republike Hrvatske uvrstilo „Zlatnu formulu hrvatskoga jezika: ča-kaj-što“ na nacionalnu Listu zaštićenih kulturnih dobara. U rješenju što ga je Ministarstvo donijelo 29. studenoga 2019. pod rednim brojem 1. piše: „Utvrđuje se da Zlatna formula hrvatskoga jezika ča-kaj-što ima svojstvo nematerijalnog kulturnog dobra u smislu članka 9. stavka 1. alineje 1. Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara.“ Treba reći da autorstvo „Zlatne formule hrvatskoga jezika: ča-kaj-što“ pripada akademiku Dragi Štambuku, po struci liječniku, po vokaciji pjesniku, po profesiji diplomatu, dugogodišnjemu veleposlaniku Republike Hrvatske u brojnim državama, trenutačno veleposlaniku u Islamskoj Republici Iranu. Veleposlanik Štambuk rekao je u povodu proglašenja „Zlatne formule hrvatskoga jezika“ nacionalnim kulturnim dobrom:

„Nikako ne želim da Hrvati preko noći postanu nepismeni jer štokavski se standard, kako bilo da bilo, sjajno potvrdio u književnosti i životu, ali je danas raditi nam na uključivom pristupu i njegovu bogaćenju – makar leksikom iz blistave čakavske i kajkavske pričuve. Hrvatska mora osmislitи oko svoje stožerne 'Zlatne formule: ča-kaj-što' novu jezičnu politiku koja će biti podređena hrvatskim nacionalnim interesima i temeljiti se na trostvenoj naravi hrvatskoga cjelokupnog jezika.“

Valja se složiti sa Štambukovim stajalištima. Trostvena narav hrvatskoga jezika ima biti utkana u najavljeni zakon o jeziku, a s razine Ministarstva vanjskih i europskih poslova odnosno državne vlasti Republike Hrvatske treba Republiци Srbiji uvjetovati – a prema potrebi i zapriječiti – ulazak u Europsku uniju, ne okane li se posezanja za hrvatskim naslijедem odnosno kulturnim blagom koje im ni povjesno ni kulturno ne pripada. Presizanje za kulturnim bogatstvima treba biti tretirano kao i pokušaj otimanja teritorija, akvatorija i prirodnih bogatstava. Svako umanjivanje tih zahtjeva bilo bi znak nedoraslosti izazovima trenutka te iskazivanje političke slabosti i otužnoga hrvatskoga kompromiserstva. Usuprot tomu, pozvani smo da u snazi ponavljamo Držićeve prijekorne i upozorbene rečenice: „U što se vi uzdate da grabite tude? Moje neću pustit!“

VJEKOSLAV KRSNIK

13. veljače 2022.

KONAČNO IZ MATICE HRVATSKE MARIO JAREB REKAO ISTINU O SRPSKOJ KULTURI

U hibridnoj agresiji koju već duže vrijeme provodeći praktično ciljeve Memoranduma 3 Srpske akademije nauka i umetnosti vodi protiv Hrvatske službena politika Republike Srbije naglasak je stavljen na svojatanje hrvatske kulture i tradicije ili direktnim napadom na hrvatski nacionalni identitet ili bizarnim tvrdnjama da se u duhu nekadašnjeg komunističkog "bratstva i jedinstva" radi o zajedničkom dobru. Službeni je Zagreb na sve te provokacije posebice otkako je na čelu Vlade briselski gubernator Andrej Plenković odmahivao rukom ili nemuštim reagiranjem nekog ministra, iako je odgovor na takvu politiku Beograda prilikom prvog takvog incidenta trebalo biti povlačenje hrvatskog veleposlanika iz Beograda.

Takav slučaj je na primjer bio kad je u školskim udžbenicima negirano samostalno postojanje hrvatskog jezika svrstavajući ga pod srpski jezik koji se u Hrvatskoj zove hrvatski. To se naravno nije dogodilo jer je prije svega predsjednik hrvatske Vlade Andrej Plenković koji je čak uoči zbog pandemije neostvarenog službenog posjeta Beogradu bio pristao da se pitanje nestalih u Domovinskom ratu skine s popisa problema koje Srbija nakon Domovinskog rata treba riješiti s Hrvatskom. Kad je takav predsjednik Vlade nije se ništa moglo očekivati ni od Ministarstva vanjskih i europskih poslova koje sada vodi Gordan Grlić Radman pod nadzorom Plenkovićevog savjetnika "pola meni pola tebi, pola Bagi" Mate Granić. Kad je taj problem sa svojatanjem hrvatskoga jezika premijer Plenković spomenuo Aleksandru Vučiću ovaj mu je odgovorio da je to u nadležnosti SANU, kao da srbijanska vlada ne može na to utjecati budući da ona financira najvažniju srpsku znanstvenu instituciju. U tom kontekstu još je otvoreniji napad Republike Srbije na hrvatski nacionalni identitet njihov nedavno izglasovan Zakon o kulturnom naslijeđu kojim se svojata ovaj put politički a ne samo kvaziznanstveno dubrovačka književnost kao zajedničko kulturno dobro hrvatske i srpske kulture. I to je mogao biti povod za povlačenje hrvatskog veleposlanika iz Beograda Hidajeta Bišćevića, treba li pripomenuti da je u komunističkoj Jugoslaviji bio suradnik Udbe kodnog imena "Luks" uz to sa sumnjivom fakultetskom diplomom. Granićevo ministarstvo i ovaj put je reagiralo slanjem prosvjedne note, ali od toga kao ni u prethodnim sličnim slučajevima ne će biti ništa jer službena Srbija ustrajava, a za to ima čak i medijsku potporu u Hrvatskoj od ostataka Mamulinih 100 pučista koji su na početku Domovinskog rata bili spremni podržati vojni udar da bi se spriječila Hrvatska na putu osamostaljenja.

Zato je u kakofoniji nove "hrvatske šutnje" snažno odjeknula izjava na HTV-u jednog od potpredsjednika novog čelnštva Matice hrvatske povjesničara Marija Jareba koji je o srpskoj kulturi izrekao golu istinu koju se dosad nije usudila izreći ni jedna javna osoba od formata u Republici Hrvatskoj. Mario Jareb je u toj emisiji na HTV-u izjavio: "Dubrovnik je uvijek bio i jest meta tih velikosrpskih prisezanja. I dubrovačka

književnost kao jedan od najvećih dosega hrvatske kulture, s obzirom da u to doba Srbi imaju eventualno neke gusle, rakiju i prasetinu. Nemaju ništa sličnoga što bi ih svrstalo među druge europske narode i onda vole uzimati dubrovačku književnost i dubrovačku kulturu općenito. Ali kad zatreba, onda prema svemu tome idu topovima i tenkovima, vidjeli smo to u Domovinskom ratu. To im treba da se svrstaju u taj neki europski kulturni zemljovid', dodavši da se ne može Srbiju i njezine ustanove prisiliti da odustanu od toga. Mario Jareb je tu činjenicu mogao izreći i na uljudniji način, jednostavno zbog toga što je hrvatska kultura izgrađena kroz renesansu i barok, a Srbija u to doba nije mogla jer je u Ottomanskom carstvu bila pod Turcima.

To srpsko svojatanje Dubrovnika nije od jučer jer je to dugogodišnja politika Srpske akademije nauka i umetnosti i Udruženja književnika Srbije, ali ovaj je put to podignuto na službenu razinu kojoj treba kao što je to učinio Mario Jareb "reći popu pop a bobu bob". Povjesna je činjenica da Dubrovnik nikad nije bio u sastavu bilo kakve srpske države što zagovornicima velikosrpstva odnosno tzv. "srpskog sveta" koji je lansiran upravo iz SANU nimalo ne smeta da sve pravoslavce na ovom prostoru proglašavaju Srbima, pa tako i genijalnog Nikolu Teslu koji je rođen u Hrvatskoj a ne u Srbiji. Kad je već riječ o položaju pravoslavaca nužno je podsjetiti da po statutu Dubrovačke republike pravoslavcima nije bilo dozvoljeno da prenoće unutar gradskih zidina jer su u to doba u Dubrovniku uz katolike živjeli ravnopravno još jedino Židovi

Naravno na golu istinu o srpskoj kulturi koju je izrekao povjesničar Mario Jareb odmah su skočili domaći dušebržnici "bratstva i jedinstva" popu portala Telegram, ali naravno i kompetentni velikosrbi u samoj Srbiji, optužujući ga za šovinizam čak i rasizam, jer po ustaljenoj praksi kad se argumentima ne može odgovoriti protuargumentima onda se javnu osobu etiketira raznim negativnim atributima. Tako "istoričar" Aleksandar Raković u beogradskim "Novostima" o istupu Marija Jareba piše: "To je kompleks koji iz njega izbjiga, kompleks u odnosu na superiornu srpsku kulturu u odnosu na onu koju on želi da predstavi superiornom. Tako nešto glupo može da izjavи samo netko tko ima neke kulturološke komplekse ". Po iskompleksiranom srbijanskom "istoričaru" Mario Jareb ima komplekse jer ne smatra da su gusle superiornije Dubrovačkoj književnosti koju Srbi tako uporno svojataju jer svoje u to doba jednostavno nemaju, ali imaju gusle. Treba ponovno citirati spomenutog "istoričara": "Tako nešto glupo može da izjavи samo netko tko ima neke kulturološke komplekse". Štoviše Aleksandar Raković ide i dalje pa kaže: "On vjerojatno treba da pogleda da li su njegovi pretci, ili možda zna ustvari, da li su njegovi pretci bili pravoslavne vjere i srpske nacionalnosti, jer obično od ljudi koji govore takve gnusne izmišljotine kao što je rekao Jareb, kod njih postoji sjećanje na srpsko i pravoslavno porijeklo koje su njihovi preci nekad imali". Ova izjava je na tragу nove velikosrpske politike "srpskog sveta" koja nije nimalo bezazlena osim za ne mali broj jugoslijepaca u Hrvatskoj. Zato je važno još jednom ponoviti upozorenje Marija Jareba: "Nemaju ništa sličnoga što bi ih svrstalo među druge europske narode i onda vole uzimati dubrovačku književnost i dubrovačku kulturu općenito. Ali kad zatreba, onda prema svemu tome idu topovima i tenkovima, vidjeli smo to u Domovinskom ratu".

**BORBA ZA BOKU KOTORSKU / U BOKI KOTORSKOJ
SVAKI KAMEN GOVORI – HRVATSKI, ELEMENT,
ZAGREB, 1999.**

BORBA ZA BOKU

*Dom i Svet, Informativni tjedni prilog za iseljenike, br. 101
Večernji list (inozemno izdanje), 25. ožujka 1996.*

U okviru veličanstvene borbe hrvatskog naroda za slobodu, u okviru onoga što se s pravom naziva “hrvatskim čudom”, odigravala se i jedna neobična borba - “Borba za Boku”. Neobična zato što se odigravala između samih Hrvata, bolje reći između Hrvata i onoga što oni imaju u svojim glavama. Velikosrpska politika u zemlji kakva je bila Jugoslavija ne samo da je uspjela etnički očistiti Boku kotorskou od Hrvata nego je uspjela i izvršiti memoricid nad hrvatskim narodom u cjelini, tj. da iz svijesti hrvatskih ljudi skoro u potpunosti istisne Boku kotorskou, Hrvate Boke i njihovu veliku baštinu. I tako, prije Domovinskog rata malo ljudi u Hrvatskoj je uopće znalo da postoje Hrvati u Boki kotorskoj. Bilo je pravilo u Hrvatskoj da ako netko od nas Hrvata iz Boke kaže odakle je, ljudi su ga automatski identificirali kao Crnogorca.

“Zaljev hrvatskih svetaca “

Tako sam dvije godine pred rat sudjelovao u jednoj radio emisiji gdje smo najavljavali “Bokeljsku večer“, što je tada bio i jedini rad “Bokeljske mornarice 809” iz Zagreba. Voditelj, dakle novinar s Radio Zagreba, počeo je emisiju najavljujući da će te večeri biti veliki skup Crnogoraca u Zagrebu, a zatim mi je postavio pitanje o Bokeljskoj mornarici. Nisam mogao prijeći preko toga pa sam svoj odgovor počeo s tvrdnjom da će te večeri na Bokeljskoj večeri biti najmanje Crnogoraca. I poslije

pobjede demokracije u Hrvatskoj, kad god bi nabrajali Hrvate izvan Hrvatske hrvatski političari bi po pravilu zaboravljali Hrvate iz Boke kotorske. Tako se to jednom premijeru dogodilo u dva uzastopna nastupa na TV-u. Nalazio ih je i u Makedoniji, ali ne u Boki kotorskoj. U takvoj situaciji, Društvo (danas Hrvatska bratovština) "Bokeljska mornarica 809" postavilo je sebi primarnu zadaću: povratak Hrvata Boke kotorske i njihove velike baštine u svijest i savjest hrvatskog naroda i hrvatske države.

U tome nam je mnogo pomoglo ime "Zaljev hrvatskih svetaca" za Boku, ime koje se u prijašnjoj državi moglo tu i tamo pročitati samo u katoličkom tisku. Interesantna je priča oko tog imena. Kada je delegacija časnih sestara, odmah po uspostavi demokracije, bila primljena u hrvatski Sabor, poklonili su Saboru sliku: "Zaljev hrvatskih svetaca". Tom prigodom je na HTV-u rečeno da ju je autorica - časna sestra - naslikala kada je službovala blizu Dubrovnika. Bio sam bijesan. Pa zar se i poslije pobjede demokracije ne smije reći na TV-u da je Zaljev hrvatskih svetaca Boka kotorska. I kada sam to sutradan ispričao mojim Bokeljima shvatio sam da to na TV jednostavno i ne znaju. Zašto? Pa ni ti moji Bokelji nisu znali! Ali shvatili smo da je sam naziv kao bogom dan. On će sigurno na hrvatske ljude imati učinak terapije šoka. Jer zaista, Hrvati, katolici kakvi jesu, moraju biti šokirani kada čuju da postoji Zaljev hrvatskih svetaca, a da oni o tome ništa ne znaju, ne znaju nešto što bi sigurno svaki Hrvat morao znati. I zaista, kada bih ponekad javno nastupao - rekao bih da sam rodom iz Zaljeva hrvatskih svetaca znajući da prisutni neće znati odakle sam. A učinak koji bi to proizvelo na njih je zaista bio - šok. Obilazili smo uglednike političkog, kulturnog i znanstvenog života Hrvatske. Nisu znali za to ime. Često bi reagirali s: "Pa kako da se to ime više ne koristi?", ili ako bi konstatirali da to ljudi u Hrvatskoj ne znaju s: "Pa to ne znam ni ja!"

Svaki kamen govori hrvatski

Na osnivanju Zajednice izbjeglih i prognanih Hrvata iz Vojvodine ispričao sam slijedeću priču: "Jedan čovjek mi je po povratku iz Boke rekao da tamo nije čuo niti jednu riječ na hrvatskom jeziku. Rekao sam mu da očito nije dobro slušao jer tamo svaki kamen govori Hrvatski!" Priču sam ponovio i u interviewu koji smo dali Glasu Koncila. Neposredno poslije toga bila je u KIC-u tribina o Hrvatima u drugim dijelovima Jugoslavije. I opet je bila zaboravljena Boka. Pozvali su me na sam dan održavanja tribine. I tada sam ispričao tu priču. Jedan slušatelj me poslije upitao da li sam ja to rekao i u interviewu u Glasu koncila. Potvrđio sam i konstatirao da mu je vjerojatno bilo dosadno to ponovo čuti. Odgovorio je: "Ne, uvijek kada nastupate ponovite tu priču". I zaista danas je u Hrvatskoj poznato da u Boki kotorskoj svaki kamen govori Hrvatski.

Kada smo posjetili tadašnjeg ministra dr. Cesara, došlo je u tisku do polemike između njega i tadašnjeg urednika političkog programa HTV-a. Iskoristili smo to i dobili jednu emisiju "U krupnom planu". Prvi prilog se zvao: "Boka Kotorska - Zaljev hrvatskih svetaca"! Poslije emisije i mnoge kolege sa Sveučilišta su nam priznale da ni oni nisu mnogo toga znali o Boki. Pa kako onda to očekivati od drugih ljudi!

Još kada smo bili primljeni kod ministra Cesara, crnogorska TV je prenijela sliku sa HTV-a uz svoj komentar. Slijedili su napadi na nas. Otišao sam u "Vjesnik" želeći

naći tekst za koji sam znao da je izašao u beogradskoj "Ekspres politici". Umjesto toga našao sam njihove zvanične podatke kako se 40% nepokretnog i više od 2/3 pokretnog spomeničnog blaga današnje Crne Gore nalazi u Boki kotorskoj. Kao da su htjeli da mi olakšaju u objašnjavanju moje priče da tamo svaki kamen govori Hrvatski. Jer to je uglavnom smješteno po katoličkim crkvama, a u Boki su katolici odvajkada bili Hrvati! A kada je, praktično, više od 50% spomeničnog blaga te republike smješteno u Boki, kada se tolika hrvatska kulturna baština nalazi u njoj, pa zar zaista može netko biti tamo i ne "čuti" kako to kamenje govori Hrvatski. Ipak znao sam da je memoricid učinio svoje.

Jednom se na hrvatskom radiju u Melbourneu, gdje sam odgovarao na pitanja, javio i jedan Srbin (to znamo po psovki - nije išlo izravno u eter). Inzistirao sam na njegovom pitanju pa ga je voditelj i postavio: "Javio se jedan naš slušatelj, očito iznenađen Vašom tvrdnjom da je 50% spomeničnog blaga današnje Crne Gore hrvatsko, pa Vas pita ima li tamo što srpsko." Odgovor je bio: "Očito me naš slušatelj nije dobro razumio. Ja sam rekao da je toliko po službenim crnogorskim izvorima. A ne daj Bože da me neki moj Hrvat iz Boke čuo da sam ja rekao da je samo toliko! A da je to zaista tako vidljivo je i iz slijedeće priče. Naša bratovština je organizirala predavanje u Zagrebu "Hrvatska kulturna baština Boke kotorske". Predavač je počeo svoje predavanje konstatirajući da je teško govoriti o tome jer toga u Boki ima jako mnogo, pa će on govoriti o srpskoj kulturnoj baštini u Boki kotorskoj. Zatim je konstatirao da tamo postoji pet spomenika za koje se smatra da su srpski, a da će on na tom predavanju pokazati da niti jedan od njih nije srpski!"

Etničko čišćenje Hrvata u Boki

Naravno, u toj našoj "Borbi za Boku" nismo bili toliko uspješni koliko smo željeli. Poslije, zaista uspješne emisije "U krupnom planu", bili smo dogovorili još jednu. Ali na HTV-u su mislili da je u tom ratnom vremenu interesantnija emisija o povredama u sportu nego o Boki kotorskoj. Istina, snimili su jednu emisiju o Hrvatstvu Boke kotorske. To je trebala biti prva u nizu epizoda, ali ostalo je na toj prvoj emisiji. Kada smo u Hrvatskoj matici iseljenika organizirali 3. 2. 1994., povodom blagdana sv. Tripuna, skup "Hrvatska i Zaljev hrvatskih svetaca," bio sam gost emisije "Slikom na sliku", ali to je išlo nekim osobnim kanalima, a krajem iste godine je to išlo normalno, jer sam tada bio koordinator (zajedno s dr. Njavrom) savjetovanja "Interesi Hrvata Boke kotorske" koji je organizirala Hrvatska vlada. I to bi bilo uglavnom sve što je o Boki bilo na HTV-u u ovih pet godina. Ipak, s radiom i novinama je išlo mnogo bolje, pa naši ljudi danas znaju mnogo više o Boki nego što je to bilo ranije. Mnogi već znaju i da je od šest hrvatskih svetaca i blaženika - tri iz Boke, da je i jedini hrvatski papa Siksto V podrijetlom iz Boke, da je najstarija hrvatska katedrala - katedrala sv. Tripuna iz Kotora (sagrađena 1166.), da je u malenom Kotoru bilo 38 katoličkih crkava, da su kotorske zidine duge 5 km i da su jedinstvene u svojoj vrsti u Europi, da su otok Gospa od Škrpjela sagradili u moru Hrvati grada Perasta da bi na njemu sagradili veličanstveno svetište Majci Božjoj... Sve manje grijese u tome kako se zovemo. Naime, znaju nam dodati jedinicu ispred broja 809, broja koji označava godinu od kada se računa postojanje "Bokeljske mornarice" - u stvari godine kada su bokeljski mornari

donijeli moći sv. Tripuna u Kotor. Jednom malom jedinicom uzmu tisuću godina najstarijoj hrvatskoj bratovštini. Ali nažalost, danas se mnogo bolje zna i da je u vrijeme Jugoslavije u Boki napravljeno etničko čišćenje Hrvata. Uspoređujući popise iz 1910. i 1991. vidimo da se ukupan broj pučanstva udvostručio a broj Hrvata tri puta smanjio. A kada su veliki kulturni centri Boke u pitanju, podatci su još užasniji. Tako je Kotor od 69% došao na 7%, Herceg Novi od 70% na 2%, Tivat od 95% na 23% itd. Da, ljudi znaju mnogo više, ali još uvijek nedovoljno. Ovih dana sam čuo priču jednog časnika Hrvatske vojske, mog Bokelja, koji je bio najbolji u svojoj klasi onih naših specijalaca koji su prvi stali na braniku domovine, kako mnogi misle i dalje da je on Crnogorac!

A žale mi se neki prijatelji na privremenom radu u Njemačkoj da je nešto slično i s njima među našim ljudima vani! Očito "Borba za Boku" ta borba s onim što su nam ugradili u našim glavama nije gotova. I to ne samo radi nas Hrvata iz Boke već radi same Hrvatske. Ljudi moraju znati koje su zemlje hrvatske, da nam se ne bi opet dogodilo, kao kada je napadnut Dubrovnik, da mi dokazujemo svijetu da je Dubrovnik hrvatski; umjesto da dokazujemo da je Boka hrvatska, da su nam je oteli, pa sada hoće i Dubrovnik. Jer Dubrovnik je nedosanjan san velikosrpske politike.

Dubrovčani znaju koliko sam bio u pravu kada sam tvrdio "Dubrovnik se brani Bokom". Zato je danas dan rođenja sv. Leopolda Bogdana Mandića - dan Dubrovačko-neretvanske županije. Nadajmo se da će naša "Borba za Boku" doprinijeti da i ta takva svijest o značaju Boke kotorske bude prisutna i kod ostalih hrvatskih ljudi.¹

¹ Članak je pretiskan u hrvatskom tjedniku "Spremnost", Sydney, 2. travnja 1996.

KAKVE SU USPOMENE NAKON SUSRETA S PAPOM PONIJELI HRVATI IZ BOKE KOTORSKE?

*Dom i Svijet, Informativni tjedni prilog za iseljenike, br. 220
Večernji list (inozemno izdanje), 19. 10. 1998.*

U oči dolaska Pape Ivana Pavla II. svi mediji u Hrvatskoj su javili: Među hodočasnicima na Žnjanu bit će i hodočasnici iz Boke kotorske. Nakon prvog prelaska državne granice 3. veljače ove godine na dan sv. Vlaha i sv. Tripuna, zaštitnika gradova Dubrovnika i Kotora, to je drugi posjet Hrvata iz Zaljeva hrvatskih svetaca Hrvatskoj nakon Domovinskog rata.

Hrvatski krajevi Boke kotorske

Kotorska biskupija je jedina biskupija Crkve u Hrvata koja je u potpunosti izvan teritorija hrvatske države. U Hrvatskoj pod pojmom Boka kotorska uobičajeno je podrazumijevati sam zaljev. Međutim, primorski pojas Boka kotorska - Budva - Spič u Austro-Ugarskoj je upravno bio obuhvaćen jednim kotarom sa sjedištem u Kotoru i stanovnici cijele te oblasti nazivali su sebe Bokeljima. Granice tog austrougarskog kotara su i današnje granice Kotorske biskupije. U razmještaju pučanstva 1910. godine lako je uočiti stanovite pravilnosti. Pravoslavna većina u cijelom kotaru rezultat je naseljenosti u višim, brdskim krajevima, kao što su, primjerice, bokokotorsko zaleđe te područje Paštrovići, gdje su pravoslavci praktično jedino pučanstvo. Većinsko su stanovništvo na poluotoku Luštica i u poljodjelskoj grbaljskoj župi. Od većih i poznatijih gradova pravoslavna je većina 1910., a tako je bilo i prije, zabilježena jedino u Risnu. Sva ostala gradska naselja: Kotor, Perast, Tivat, Dobrota, Prčanj, Herceg Novi i Budva, imala su katoličku, tj hrvatsku većinu pučanstva. Izrazito katolički predjeli bili su poluotok Vrmac u Boki kotorskoj te južni dio Spiča, od Sutomora do granice prema Crnoj Gori. Ti su krajevi stoga i nakon dekroatizacije tih prostora (bolje reći etničkog čišćenja) na udaru velikosrpske politike. Sjetimo se samo slučaja izbacivanja katoličkog oltara iz crkve sv. Petke u Spičanskom polju, ili stalnih pritisaka na Hrvate grada Tivta tijekom Domovinskog rata. Iz Tivta su, u razdoblju od 1991. do 1993. godine otišla 224 Hrvata, a od 1993. do 1996. godine odselilo je još 126 osoba hrvatske nacionalnosti. To znači da je tu općinu u kojoj je danas oko 2500, napustilo 350 Hrvata. Otišlo bih mnogo više da uz sebe nisu imali jednog izuzetnog katoličkog svećenika - tivatskog župnika mons. Ivana Galića, danas generalnog vikara kotorske biskupije. Pritisaka ima i danas premda je položaj Hrvata u Crnoj Gori, nakon pobjede Đukanovića na zadnjim izborima, znatno bolji. Sjetimo se, nedavno je župni ured Budva izvjestio kako je na poticaj Budvanske parohije Srpske pravoslavne crkve, a bez znanja Katoličke crkve, u niši katoličke kapelice kod sjevernih vrata grada postavljen novi mozaik s Bogorodičinim likom! Naime, na tom mjestu se od 1333. nalazila zavjetna Bogorodičina ikona, a komunističke vlasti su je 1949.g. bacile u more. Na sreću, ikona je spašena, obnovljena, ali ipak nije postavljena u kapelici na mjesto na kojem je nekoć bila.

Pritisci za odvajanje Kotorske biskupije

Međutim, još je veća opasnost Hrvatima u Boki kotorskoj to što ne prestaju stalni pritisci da se Kotorska biskupija odvoji od Splitske metropolije, u čijem je sastavu, te da se pripoji nekoj od nadbiskupija u SRJ. Zato je za tamošnje katolike i njihovo svećenstvo dolazak Pape u Split i prisutnost na misi na Žnjanu imali posebnu simboliku: oni jesu i moraju ostati dio Crkve u Hrvata! Pripreme za hodočašće su počele davno i planiran je dolazak u pet autobusa. Međutim, ubrzo se pokazalo da je planiranih pet autobusa premalo. Svakim se danom javljalo sve više ljudi i na kraju je za Split krenulo deset autobusa s 580 hodočasnika. I nisu otišli svi koji su tražili. Na put se krenulo 3. listopada. Na državnoj granici bili su u 9 sati, a napustili su je nakon podneva. Polovica je hodočasnika bila smještena u Baškoj Vodi, a ostali u hotelu "Lav" u Splitu. U Splitu su mnogi odsjeli kod rodbine i drugih Bokelja koji žive u Hrvatskoj. Mnogi se sa svojim rođacima nisu vidjeli od prije početka Domovinskog rata. A ujutro su u 7 sati bili na Žnjanu! Jer u 7.40 počeli su prigodni programi biskupija Splitske metropolije. Nakon Hvarske, Šibenske i Dubrovačke biskupije, svoj prigodni program izvela je i Kotorska biskupija, tj. Zbor katedrale sv. Tripuna iz Kotora (kotorska je katedrala izgrađena 1166. godine!) Nakon Bokelja svoj je prigodni program izvela Splitsko-makarska nadbiskupija. Među 500.000 Hrvata, dakle, bilo je na misnom slavlju na Žnjanu i 580 Bokelja. Svoji među svojima. Bili su nazočni na jednom od najznačajnijih događaja u povijesti svog naroda.

Boka u srcu

Ujutro 5. listopada krenuli su natrag. Posjetili su Dubrovnik, grad koji je tijekom Domovinskog rata napadan upravo iz njihove i naše Boke. Oni koji su ga napadali govorili su kako će uskoro piti kavu na Stradunu. Nisu je popili! Hodočasnici iz Boke, baštinici velikog kulturnog naslijeđa hrvatskog naroda u Boki, popili su kavu na Stradunu, što su tako dugo priželjkivali. Dubrovčani su ih na Stradunu čekali s glazbom. Bokelji su zamolili da im se odsvira "Lijepa naša", pa dok su je slušali, plakali su, a Dubrovčani su im pljeskali. Potom su se uputili prema granici, no sustigao ih je župan Dubrovačko-neretvanske županije, dr. Jure Burić. Ušao je u jedan od autobusa te počeo govoriti o tome kako su Hrvati Boke kotorske uvijek u mislima Dubrovčana i svih Hrvata te da ih nikad neće zaboraviti. No nije mogao nastaviti svoj govor - zaplakao je. U svim je intervjima uvijek spominjao i bokokotorske Hrvate, svojedobno je predložio da dan Dubrovačko-neretvanske županije bude dan sv. Leopolda Bogdana Mandića, dan hrvatskog sveca iz Boke kotorske, iz obližnjeg Herceg Novog. Tako taj dan ostaje kao trajno sjećanje na neraskidivu vezu Dubrovnika i Boke kotorske, Dalmacije i Boke kotorske, odnosno Hrvatske i Boke kotorske.

VJENCESLAV ČIŽEK, PJESENICKA HRVATSKE BOKE

Hrvatsko Slovo, 30. kolovoza 1996.

Govoreći o suvremenoj hrvatskoj književnosti Boke kotorske, Dubravko Horvatić (Hrvatsko Slovo, 29. prosinca 1995.) nije propustio da spomene jedno iznimno ime - Vjenceslav Čižek. Tko je Vjenceslav Čižek? Evo kako je on, nakon gotovo jedanaest godina robije u jugokomunističkim zatvorima, opisao sebe:

“Buna je pravi čin i zato kažem da sva moja muka i sve moje patnje, sve što sam morao podnijeti, predstavlja veliku čast za mene. Nema časnije zgode ni prilike nego kad pred pojedincem stane čitava država sa svojim cjelokupnim nasilničkim aparatom, kad vas želi poniziti, zdrobiti, uništiti, a vi stojite smireno i samouvjereno. To je doista čast.

Nekoliko puta pokušavao sam sebe ispitivati, dokučivati otkud u meni ta snaga, otkud ta postojanost, i zaključio sam da je temelj moja uvjerenost da se borim za istinu. To je dakle bilo i ostaje moje duhovno poslanje. Za tu istinu, a to je sloboda čovjeka i naroda, svakoga čovjeka i svakoga naroda, spremam sam bio i spremam sam i sada podnijeti svaku žrtvu”.

Vjenceslav Čižek rodio se 28. veljače 1929. godine u Đenovićima, u Boki kotorskoj. Osnovnu školu pohađao je u susjednom Kumboru. Još kad se kao prvoškolac vratio kući i pohvalio da je naučio sva slova, a otac mu je, želeći provjeriti istinitost njegovih tvrdnji, rekao: ”Napiši, sine: Živio Maček!”. Kao da je to predodredilo čitav njegov život. Nižu gimnaziju i Učiteljsku školu pohađao je u Herceg Novom, a studij filozofije diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Kao student, zbog dvije pjesmice - rugalice, osuđen je na dvije godine robije. Da je te pjesmice napisao tko drugi a ne Hrvat, ne bi ih ni primijetili. A on je dobio dvije godine robije! Evo tih pjesmica - aforizama:

*Sloboda
Ostvarenje naših snova,
Prozračna je, ljupka, nova
Sva - od slova.*

*Voda
Svatko od nas po glavu da ima,
s kojim to pravom?
Priznajte sami, sasvim je dosta
Narod sa jednom glavom!*

Dvije pjesmice - dvije godine zatvora. I ne samo to. Kao profesor filozofije osam puta je bio otpuštan s radnoga mjesta, a rukopise i knjižnicu milicija mu je više puta plijenila. A radilo se zaista o izvanrednom profesoru. Proveo je i jednu godinu u Kotoru. Otjerali su ga, ali ostao je profesorska legenda kotorske gimnazije! Ostati u Kotoru bilo je zaista nezamislivo. Zašto? Pa očito je zašto je velikosrpska politika u

svom osvajanju Boke posebnu pažnju pridala upravo hrvatskim intelektualcima u Boki! Lakše mogu uspjeti u svojoj prljavoj nakani, ako hrvatski narod u tom Zaljevu hrvatskih svetaca ostane bez svojih intelektualaca. Naravno, u Jugoslaviji, ili bolje reći Srboslaviji, to im nije bilo teško ostvariti. Tako, na primjer, Kotor poslije Drugoga svjetskog rata bilježi godine i godine, a da se niti jedan svršeni student Hrvat nije tamo vratio. Da su znali kakav će trag profesor Čižek ostaviti u Kotoru, ne bi ga pustili tamo ni tu jednu godinu!

Od 12. svibnja 1972. godine pa sve do kognog 11. studenog 1977. godine, kada je bio kidnapiran, živio je u svojoj prvoj emigraciji u Saveznoj Republici Njemačkoj, gdje je imao politički azil.

Već u ranoj mladosti počeo je pisati pjesme i prozne tekstove. Veći dio njegovih rukopisa je izgubljen zbog premetačina i zapljena. U časopisima "Republika Hrvatska" i "Hrvatska revija" objavio je pedesetak satiričnih i drugih pjesama, dok je u gotovo svim drugim glasilima hrvatske dijaspore surađivao brojnim prinosima različitih sadržaja. Glavni, cijeloviti radovi objavljeni su pod naslovima "Narodni narod" (satirične pjesme), "Novi jugo-ustav i Samo-upravljačka gramatika s rječnikom".

Jugoslavenska tajna policija kidnapirala ga je u Italiji, te prisilno i tajno vratila u tadašnju Jugoslaviju. Ponovno mu se sudi i 18. kolovoza 1978. osuđen je na petnaest godina robovanja, zbog:

"obaranja vlasti radničke klase i radnih ljudi", "podrivanja ustavom utvrđenog društveno - ekonomskog uređenja, društveno - političkog sistema i sistema samoupravljanja i vlasti, njihovih izvršnih organa, razbijanja bratstva i jedinstva i protivustavne promjene federativnog uređenja u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji".

U presudi se navodi da je prethodno osuđivan zbog krivičnog djela "neprijateljske propagande" po famoznom članku 118., opet za drugačije mišljenje. Također su mu našli da se "u Njemačkoj sastajao" (navode se niz imena) "radi omasovljenja emigrantskih..." itd.

Od posljedica kidnapiranja i batina u zatvoru Čižek je - oslijepio! Duge mjeseci i godine provodio je u samici. Mračna, vlažna i hladna samica bila je spas od (programiranog) maltretiranja, čak i od ostalih zatvorenika - kriminalaca. Nisu mu omogućili pisati, ali on ipak "piše" - izmišlja mnemotehnička sredstva da bi zapamlio svoje pjesme. Za njega se bezuspješno zauzima Amnesty International i PEN, posredstvom Hrvatskoga centra PEN-a pod vodstvom Predraga Matvejevića. Ali potrajat će gotovo jedanaest godina dok ga Njemačka, kao svog političkog emigranta, ne uspije osloboediti. Otpušten je iz zatvora 29. srpnja 1988.(!) i vraća se u Njemačku.

Godine 1980., dok je čamio u zeničkoj mučionici, časopis, "Republika Hrvatska" objavio je skup njegovih tekstova pod zajedničkim naslovom: "Vjenceslav Čižek - borac i mučenik", a koji su kasnije bili prevedeni i objavljeni na njemačkom, engleskom, francuskom, pa čak i na ruskom jeziku (Kontinent, broj 34, 1982. godine).

Zbirka pjesama "Krvopisi predsvanuća" izdana mu je u Buenos Airesu 1989., a prva knjiga u domovini, izabrane pjesme pod naslovom "Bosonoga prašina", koje je pripremio Stijepo Mijović Kočan, izdale su "Školske novine" (Zagreb, 1995.).

Ne čudi zato što su Čižekove pjesme u prozi, pjesme o Boki, nešto najbolje što je napisao. U "Pogovoru" Mijović Kočan piše:

"Odgovorno tvrdim da svaka antologija hrvatske pjesme u prozi u kojoj nema "Kiše" ili "Kotora" ili "Neba", čini veliki propust i veliku nepravdu i autoru i našem pjesništvu! Čižek je suptilan poput svog zemljaka Jeronima Kornera, poput drugoga svoga zemljaka, Viktora Vide, on poznaje i čuti Boku (kao i oni!) u tančinama. U djetinjstvu, u detalju, u genu... Nu, nije to i nije samo u tome vrijednost ovih pjesama. (To ih tek omogućuje!) Skladane su ne samo suptilno - toplo, kao kakva nježna čipka, nego su i odmjerene, odpjevane prisno, ali ipak s distancom, umjereno, zaustavljene na naslućenom... Umjetnine su!"

Evo tih pjesama:

Kiša

Ima ona u nas svoja odredišta silaska i svoja mesta ostanka.

Jer kiša u Boki ne pada, nego silazi s nebesa.

Prvo stupi na vrhove Orjena, zatim sitnim koracima niz krš i litice požuri nizbrdo i ušulja se u bujno priobalno zelenilo.

Gradove samo pokvasi i zaobiđe, a opkoli i zastre sela i zaseoke, usamljene kuće.

Nije voda, pojiteljica i hraniteljica, već ponorna nabrekusa i podmukla raskopnica, što svakome Bokelju godišnje po pregršt zemlje otme da bi njome zamutila zaljev.

To je vlažnost useljena pod krovove, među pojate i panjeve, u odjeću i u kosti...

Tako ona tu, kao kakva gola bjegunica, zajedno s kokošima, stvarima i ljudima, dočekuje toplije sunce.

Nametljivica slijeva se i rominja danonoćno niz slivnike.

Izbija jednolični ritam polutonova s odbačena posuđa po dvorištima i jarugama.

*Godinama strpljivo mi je razvijala sluh,
dok joj nisam dokučio šumove razgovora
koji ona sama sa sobom vodi u dugim noćima,
kada sve živo od nje pobegne.*

Kotor

Od kamena, u kamenu, pod kamenom.

S dvije strane ograju ga vode podlokače a s treće slana.

Četvrta mu priljubljena uz stopalo Lovćena.

Niotkud ga ne možeš vidjeti. Ugledaš ga kad i on tebe.

*Šćućureni sivac golub u tjesnome gnijezdu
stariji je od pamćenja najstarijeg ljetopisa.*

*Sazdan od goleme sumnje u vanjski svijet.
Sunce ga samo ovlaš ogrijava.*

*Usred zime, kada se i glavna gradska vrata pritvore,
prometne se u prostranu prohladnu kuću sa mnogo starije čeljadi.
Vrijeme se uspori a obdanica toliko skrati da se i ure s gradskog
tornja s nevjericom oglašavaju.
Putniku namjerniku tada se učini da je dospio na kraj svijeta.
Kao što i jest.*

Nebo

*Kažu da neba nema. Da nebo nije kao što pod njim jest.
Ono je samo visoko i daleko...
Moje nebo je malo. Razapeto između brda.
Prepoznajem ga kad oblačine začepe obzore
i stjeraju ga u dno zaljeva, gdje ga bucaju munje
a krupnokapi dažd raznosi u krpice
i utapa u kipuće uzocteno more.
Otpozdravlja me iza Božića,
kad stoji ukrućeno nekoliko tjedana u svojoj hladnoj bistrini,
iznad rumenkastih ljutih naranača.*

*Ćutim ga kad večernjim ogrtačem ljubavnicima zvjezdice
tako nisko prinosi da ih mogu uzbrati rukama.
Slutim ga nada mnom, kad ga nema.
Kad sam ja
daleko, a ono - visoko...*

I zaista, u Boki kiša ne pada, nego silazi s nebesa. I ostaje u njoj. Kiša u Boki postaje dio bokeljskih ljudi. Ona je i u pjesmama, ali i u šalama. Na primjer: Otišao mladi Bokelj u Ameriku. Poslije pedesetak godina zove telefonom i kaže:

“Ja bih se vratio, ako je prestala kiša”. Kiša je dio bokeljske nostalгије. Sjećam se svoje prve godine na studijama. Poslije dva, tri mjeseca nisam mogao više izdržati ne biti u Boki. Spakirao sam se i odlučio vratiti. Ali tada je pala kiša. Lila je kao iz kabla, baš kao u Boki. Izašao sam i šetao ulicama. Ljudi su me začuđeno gledali, onako pokisloga do kože. Vidjevši koliko uživam u toj “bokeškoj” kiši, vjerojatno su mislili da nisam normalan. Nisu znali da ja nisam tu. Bio sam u Boki. Kiša je prestala, a ja sam ostao. Tako je jedna kiša odredila moju sudbinu.

Kotor. “Od kamena, u kamenu, pod kamenom”. Potres 1979. I godine poslije. U gradu nema ljudi. Samo kamen. Svako ljeto sam tamo. Ne kupam se. U gradu sam. Nema ljudi, ali čujem govor. Svaki kamen govori hrvatski. Ne kupam se. U gradu sam svaki dan. Slušam. I znam da sam “na kraj svijeta”. Jer Kotor je kao najjužniji hrvatski grad stoljećima odolijevao turskoj sili. Stoeći kao gorostas na putu turskim hordama, učinio je da Dubrovnik bude ono što jest. Otkida se komad po komad Boke, kao

uostalom cijele Hrvatske. Ali Dubrovnik je sačuvan. Hrvatski Dubrovnik. Kao simbol ostaje činjenica da se sveti Vlaho i sveti Tripun, pokrovitelji dva hrvatska grada, tako bliskih, a tako različitih sudsibina, slave u isti dan, 3. veljače.

Nebo. Bokeško "nebo je malo. Razapeto između brda". Kao i kod norveških fjordova. Sjećam se Švedske 1993. Kolega, kod koga sam bio u posjetu, radio je i na sveučilištu u Narviku. Išao je tamo, pa je i mene poveo sa sobom. Želio je da vidim norveški fjord. Kažem mu da sam se ja rodio u fjordu. Ne vjeruje mi. Očekuje da će se uplašiti kad s planine pogledam dolje, u ponor norveškoga fjorda. Ali kako da se uplašim? Pa to nije ni blizu onoga što ljudi osjete kad s lovčenskih strana gledaju u bezdan bokokotorskoga fjorda. Tek tada mi vjeruje. Tek tada počinje slušati moje priče. Priče o mom fjordu. Priče o mom Zaljevu. Priče o Zaljevu hrvatskih svetaca. Priče o tome kako je od 69 % Hrvata 1910. u mom Kotoru 1991. ostalo 7 %. Priče kako je jedini fjord izvan Norveške ostao bez svoje duše.

Jasno je da nas Hrvate iz Boke ne mogu Čižekove pjesme o Boki ostaviti ravnodušnima. Ali mogu li koga ostaviti ravnodušnim njegove pjesme iz zatvora. Evo nekih od tih pjesama, koje je slijepi pjesnik uspio zapamtiti:

Bezakonje

*Slijep, svezan, između dvojice
razbojnika crvenog podzemlja,
pršti tanka kora poledice.*

*Gluha ura vrhbosanske šume
po nauku azijatskog Kremlja
strojnice su uperene u me.*

*Uskvasalo moje srce malo
nedužna bi htjelo obraniti
ko obalu zapjenjeno žalo.*

*Zbogom Dome, sa zadnje postaje
vitez nije, nije teško biti
kad ti ništa drugo ne ostaje.*

Matični broj 6146

*Dok svoju kob s dlana zvjezdanoga sričeš
ponižen do omče u smetištu tlake
i pepeo smrti žarnim čelom tičeš,*

*u psovačkom stroju što nikamo vodi
sa uzničkim žigom sred balkanske mlake,
gdje se zakonito samo zloduh plodi,*

*sav isparen ljuto bespućima zlobe
avetinjske vlasti, ja užižem tebi
voštanici časti, Vjenceslave, robe!*

Tridesetosma rupetina pakla

*Već deseto ljeto napipavam kute
stjeničave tmice kazamata,
zlikovci su zakovali vrata
a brabonjci ljudski zakrčili pute.*

*Što sam? Zrno svjetla u čeljusti mraka.
Čamom trešti, šutnjom odjekuje.
Nit me prima niti odbacuje,
živa mene raka - uspravna koraka.*

Pred svanuće

*Pustohodno kročim po skorjeloj česti
polstoljetne suše i sablasna mraza,
zelena me usud otrovom pričesti,
škrgutom dočeka nebitkova staza.*

*Sve oteše podlo, samo dušu nisu,
zmijopleti hadskih sjena rešetaka,
sve uzeše zemno, a mi smo na visu,
sloboda je mene htjela za ortaka.*

Ove su pjesme bile "zatvorene" u pjesnikovoj glavi zajedno sa zatvorenim hrvatskim mučenikom, zajedno sa čovjekom kojega je sloboda htjela za ortaka. Zajedno s njim čamila je u zeničkom kazamatu i sama sloboda. Da, ona je čamila tamo sve do 29. srpnja 1988. I dok smo mi - u Hrvatskoj govorili o komunizmu s ljudskim likom, sloboda je tamo čamila.

"Sve oteše podlo, samo dušu nisu..., sve uzeše zemno, a mi smo na visu". Mi? Čižek da! Ali tko još? Možemo li se pohvaliti time da u Hrvatskoj 1995. više ljudi zna za Vjenceslava Čižeka, nego što na izborima glasuje za njegove tamničare? A Čižek je napisao u zatvoru i sljedeću pjesmu:

Sin i mati

*Domovino moja trnova krunidbo,
sveto slovo glagoljskog Misala,
oku mome Ti bi svjetlost dala
da i Tvoju zlotvor nije tmicom izbo.*

Što smo učinili da Domovina, koja je poslije stoljeća i stoljeća mraka napokon progledala, dâ svjetlost oku svoga mučenika? Što smo učinili da njegova Boka, bokeljski Hrvati, njihova velika baština, pa i sam pjesnik budu zauvijek u srcima i u duši svakog Hrvata? Jer, samo tako mu se i mi možemo pridružiti na visu i samo tako Domovina može dati svjetlost oku njegovu.

LUKA BRAJNOVIĆ

PONOSAN SAM ŠTO SAM HRVAT IZ BOKE

Hrvatsko slovo, 25. travnja 1997.

* Kada je krajem prošle godine održan simpozij "Hrvati Boke Kotorske", govoreno je o "najhrvatskijim Hrvatima". I, zaista, Vi gospodine Brajnović i Vaša obitelj kao da su neporecivi dokaz takvoj tvrdnji. Zato ja ne ću početi ovaj interview s pitanjem koje se odnosi na Vas, već na Vašeg brata don Iva Brajnovića. Naime, don Iva Brajnovića su partizani sredinom Drugog svjetskog rata pokušali ubiti u njegovoj župnoj crkvi u Škaljarima, a krajem rata su to i uspjeli u Dubrovniku. Zato bih Vas zamolio da hrvatsku javnost upoznate s ovim hrvatskim mučenikom.

- Ne bih znao kazati što me je više ražalostilo, sama smrt moga brata Iva ili šutnja naše javnosti o njegovoj tragediji i o toliko drugih hrvatskih mučenika. Prvu vijest o njegovoj smrti pročitao sam u vatikanskom izdanju "Martirium Croatiae" (Rim, 1946.) u kojoj se kaže da je bio strijeljan na otoku Daksi, zajedno s p. Petrom Perićem D. I. i sa dva franjevca - a to su p. Toma Tomasić i p. Marijan Blažić, te s nekoliko dubrovačkih intelektualaca. Bio je uhićen i bez ikakvoga suda ubijen. To mi je bila prva, užasna vijest, jako teška jer je moj brat - za kojega sam mislio da je zarobljen i negdje živ - već bio pretrpio jedan strašan napad na svoj život. Dakle, jednoga hladnog jutra 1943. godine napao ga je partizan po imenu Maslovar, u crkvi, u Škaljarima, baš kada je izlazio iz sakristije da slavi sv. misu. Maslovar mu se približio s izlikom da mu predala pismo župnika iz Bogdašića, pa kada je to pismo uzeo, Maslovar ga je napao bodežom. U crkvi nije bilo nikoga, osim jedne žene koja je htjela prisustvovati misi. Mome bratu je spasila život medalja, koju je nosio na prsim, jer je napadač imao namjeru da mu probode srce. Ja sam u to vrijeme boravio u Zagrebu pa mi je majka opisala atentat u pismu. Talijani, koji su bili okupirali Boku, uhvatili su Maslovara (koga su tražili i za neke druge zločine), i pozvali Iva da ga identificira kao napadača, ali Ivo ga nije htio prepoznati niti optužiti, tako da je zapravo spasio život svome napadaču. Kako se Ivino zdravlje bilo pogoršalo radi atentata, biskup ga je nakon toga poslao u Dubrovnik da se oporavi. Tamo su ga partizani uhvatili, kako sam rekao, i ubili. Kada je Maslovar čuo da je Ivo uhvaćen u Dubrovniku, otišao je do moje majke da joj se ponudi ako išta može učiniti za moga brata, jer mu je bio dužan za život. Međutim, onda je već, izgleda, bilo kasno. Zašto je Ivo nastradao? Jer je bio katolički svećenik i Hrvat, samo zato. Prije godinu dana primio sam knjigu "Svećenici, žrtve rata i poraće" (Ante Baković, Zagreb, 1994.) u kojoj se spominje ime Ive Brajnovića i kako je poginuo. Moj dragi brat imao je 33 godine kada je krenuo iz Škaljara u Dubrovnik i oprostio se po zadnji put od mame.

* Vratimo se Vama, Vašim sjećanjima na Boku kotorskiju između dva svjetska rata, Boku koja je već bila izložena velikosrpskom osvajaju, ali se njezino hrvatstvo i te kako osjećalo u usporedbi s onom Bokom koju ste doživljeli kada ste je, nakon dugog vremena, sa strahom, posjetili 1989. god.

- Prvi put vratio sam se u Boku 1989. Ne mogu opisati ono što sam u tim trenucima osjećao. Bilo je prošlo više od 46. godina. Moja Boka je bila pretrpjela puno toga: rat,

tragedije onih koji su morali otici i ostaviti svoju zemlju, useljenje novih ljudi koji nisu poznavali ni njezinu ljepotu ni povijest ni znanost, potres je bio srušio divne palače i crkve, a mojih gotovo nije ni bilo. Samo su ostali grbovi, tuga, i onaj predivan zaljev koji nitko ne može uništiti. Ali, istodobno, bio sam uzbudjen da ponovno mogu zagrliti moje, koji još tamo žive i upoznati mlađe naraštaje koje sam samo znao preko slika. U isto doba, kad se čovjek vrati u svoj rodni dom, ponovno se osjeća mlad i traži samo ono što je ostalo: brda, more, Gospa od Škrpjela, sv. Tripun...

* *Još kao gimnazijalac ističete se svojim domoljubljem. Urednik ste i ilegalnog lista "Hrvatski Graničar". Kažite nam nešto o tome i o svom književnom i novinarskom radu u domovini?*

- Kad sam polazio peti razred gimnazije, izdavao sam ilegalni mjesecnik "Hrvatski graničar", koji je čitala sva mladež i preko kojega smo htjeli održati hrvatsku svijest među mladima. Već onda su se u Boku naseljavali Crnogorci i Srbi, pa smo htjeli sačuvati naš hrvatski identitet. Radi toga sam bio proganjan iz gimnazije. Od izgona spasio me prof. Stjepan Alfirević, brat pjesnika Frana Alfirevića, koji je i sam bio proganjan kao Hrvat.

* *Što su Hrvati Boke poduzimali kada Boka nije postala dio Banovine Hrvatske? Boka, taj Zaljev hrvatskih svetaca, nije bila ni u NDH!*

- Kad je bila osnovana takozvana Banovina Hrvatska, razočaranje bokeljskih Hrvata bilo je potpuno. Održavani su protesti, poslani su i pismeni protesti u Zagreb s potpisima više od 900 Bokelja skupljenih na poziv velečasnoga Gracijana Sablića. Velečasnoga Sablića poslije su partizani odveli u Cetinje na "sud". Međutim, bio je ubijen prije nego što je stigao u Cetinje.

* *Poslije sloma NDH napuštate Domovinu i odlazite u Španjolsku. Tamo u svojoj 27. godini počinjete ispočetka i zaista je nevjerojatno što ste sve postigli. Upoznajte naše čitatelje s Vašim životom i stvaraličkim opusom od kraja Drugog svjetskog rata do danas.*

- Prvo je bilo naučiti jezik. Da preživim morao sam prihvatići bilo kakav posao, kao na primjer, slagara u jednoj tiskari. Vlasnik te tiskare je bio jedan od mojih prvih španjolskih prijatelja pa, jer mu se svidjelo ime, nazvao je tiskaru "Elica" po mojoj najstarijoj kćeri. Relativno brzo naučio sam španjolski i počeo se baviti intelektualnim radom. Upisao sam se na Filozofski fakultet u Madridu i postao članom poznate znanstvene institucije Consejo Superior de Investigaciones Científicas, a usporedo sam radio i na hrvatskim izdanjima. Bio sam prijatelj sarajevskoga nadbiskupa Šarića, koji se poslije rata sklonio u Madrid, pa sam s njim izdao popravljeno izdanje Svetoga Pisma za Hrvate u emigraciji s nadom da tako ne će izgubiti vezu ni sa Crkvom ni s vjerom. U isto doba osnovao sam, s Hiacintom Eterovićem reviju "Osoba i Duh". Svo to vrijeme, moja supruga i kćerka nisu mogle izaći iz Jugoslavije; hvala Bogu, nakon 12 godina konačno smo se mogli sastati. Godine 1960. bio sam pozvan u Pamplonu na Sveučilište Universidad de Navarra, gdje je upravo počinjala Novinarska škola. Na tom Sveučilištu bio sam profesor od onda do prije nekoliko godina kad sam otišao u mirovinu. Makar je u mojem profesionalnom životu bilo mnogo drugih obveza, najdraže su mi godine koje sam proveo s đacima, od jutra do noći. Kao "maestro", kako su me nazivali, mogao sam im prenijeti sve ono što je za mene uvijek bilo sveto: ljubav za istinu. Kroz sve te godine napisao sam nekoliko knjiga, a svaki dan sam surađivao

u novinama "Diario de Navarra", gdje sam pisao komentar iz međunarodne politike. Mislim da moj curriculum imate, pa neću dalje o tome pričati.

* *Dočekali ste i utemeljenje španjolske nagrade za novinarstvo koja nosi vaše ime...*

- Ta novinarska nagrada s mojim imenom me doista iznenadila, jer mislim da nisam učinio ništa više nego ono što se od mene očekivalo i što sam trebao učiniti. Ali moram priznati da sam sretan i zahvalan, pogotovo jer je to inicijativa mojih bivših đaka, koji mi tako pokazuju istu ljubav, koju ja osjećam prema njima.

* *Danas imamo hrvatsku državu. Hrvat ste iz Boke kotorske. Što mislite je li domovina inkorporirana u državu?*

- Mislim da nije isto država i domovina. Nakon toliko patnji, sretan sam da postoji Republika Hrvatska, ali moja domovina je Boka kotorska i ponosan sam što sam Hrvat iz Boke.

* *Do 1992. g. bili ste profesor novinarske etike na Sveučilištu u Navarri. Tijekom Domovinskog rata mogli smo se uvjeriti u značaj discipline kojoj ste posvetili svoju sveučilišnu karijeru. Naime, u Hrvatskoj smo mogli sresti novinare iz mnogih svjetskih redakcija. Često su oni širili političke interese svojih zemalja i etika im je bila u drugom - ili tko zna kom - planu. A da ne govorimo da su neki bili izravno i na zadatcima tajnih služba svojih zemalja. Kako ste Vi, kao profesor, a kako kao hrvatski domoljub doživljavali takav angažman Vaših kolega?*

- Novinar može učiniti mnogo dobra, ali i mnogo zla, pogotovo kad ovisi o tuđem kapitalu, ideologiji i političkim stavovima. Jedino što sam ja mogao učiniti (a to su radile i moje dvije kćerke koje su novinarke) bilo je pobijati laži koje su stanoviti novinari i agencije širili, ne uvijek sa zlom namjerom nego ne poznavajući istinu. Pisalo se puno neistinitih informacija, što znači, neistina. Ja sam pisao i govorio sve što sam mogao, ali je to teška dužnost, jer su ti razni listovi i agencije moćniji od jednoga novinara, pa ma koliko on bio cijenjen.

* *Općenito, kako pomiriti novinarsku etiku sa činjenicom da su novinari plaćeni za svoj rad, a to podrazumijeva praćenje uređivačke politike vlasnika samih novina. Ili jednostavno, svi znamo kad nas netko plaća - mi radimo ono što je u njegovu interesu. Danas u Hrvatskoj imamo puno novina financiranih iz inozemstva. Iako se oni trude uvjeriti hrvatsku javnost da su neovisni u svom radu, očito je da oni provode interesne onih koji ih plaćaju - a ti interesi su duboko u srazu s interesima hrvatske države i hrvatskog naroda u cjelini. Kako Vi gledate na to?*

- Na žalost, do sada u Španjolskoj nisam imao prilike pratiti sve hrvatske novine, pa nemam dostatan pregled da bih mogao prosuditi sa što sigurnijom točnošću i potrebnom odgovornošću. Što se tiče novinara, očito je da ako novinar ima na umu samo svoj vlastiti dobitak, zasluzuće da ga se nazove "plaćenik" a ne novinar.

* *Vratimo se ljepšim temama, Vašem boravku u Zagrebu...*

- Moj boravak u Zagrebu je bio pun emocija: radosti jer sam sreo mnoge prijatelje - neke čak iz djetinjstva - a video sam i dio moje šire obitelji, ali bilo mi je i teško jer se nisam mogao sastati s mojim sestrama koje žive u Boki i koje nisu mogle doći u Zagreb. Što se tiče Zagreba, našao sam veliku razliku sa Zagrebom koji sam video 1990. godine. Onda mi se učinio zapuštenim: tragovi 40 godina socijalizma bili su jasni. Nekako mi

je izgledao kao "taman" grad. Zagreb je sada jedan veseo lijepi europski grad, kao što je uvijek bio. Koristim priliku da zahvalim svim onima koji su omogućili moj posjet Zagrebu, pogotovo Sveučilištu u Zagrebu, njegovom rektoru, profesoru Šunjiću i prorektorici za međunarodnu suradnju profesorici Polić Bobić; Institutu za primijenjena društvena istraživanja; Ministarstvu povratka i useljeništva; Hrvatskoj matici iseljenika i svima koji su nam učinili put tako ugodnim i nezaboravljivim.

* *U Španjolskoj primate i "Hrvatsko slovo". Interesira nas Vaše stručno mišljenje o našem tjedniku.*

- Obzirom na "Hrvatsko slovo" mogu reći da je to tjednik visoke kulture koji prije svega ima kao glavni zadatak tražiti istinu. A to je jedan od glavnih načela novinarske deontologije.

*Razgovor vodio
Josip PEČARIĆ*

SV. SAVA ULJEZ NA PREVLACI

Nedeljna Dalmacija, 16. veljače 1996.

Simbol za srpsko otimanje hrvatske kulturne baštine je - BOKA KOTORSKA! Po zvaničnim(!) crnogorskim izvorima 40% nepokretnog i oko 70% pokretnog spomeničnog blaga današnje Crne Gore nalazi se u Boki kotorskoj. Ogromna većina tog blaga nalazi se u mjestima Boke kotorske koja su stoljećima nastanjivali isključivo ili uglavnom Hrvati, pa je jasno i zašto je ta baština najčešće svojina Katoličke crkve, dakle kotorske biskupije. A kotorska je biskupija dio splitske metropolije - dakle, dio Crkve u Hrvata. Srbima kojima je 400 godina u turskom ropstvu značilo i 400 godina bez ikakvog kulturnog stvaranja, vođeni svetosavskom crkvom, preostaje jedino da otmu tuđu baštinu i tako popune ovu prazninu. Sjetimo se samo da u HISTORIJI NARODA JUGOSLAVIJE iz 1953. povijest Dubrovačke Republike nije ušla u povijest hrvatskog naroda. Pa kada su to mogli s Dubrovnikom, jasno je da su njihovi "istoričari" mogli preplaviti Boku, dokazujući njezino navodno srpstvo. Sjećate li se samo TV emisije: Crnogorska kulturna baština: Katedrala sv. Tripuna u Kotoru. A radi se o najstarijoj hrvatskoj katedrali iz 1166. Itd. itd.

Cijelo područje kotorske biskupije bilo je nastanjeno Hrvatima. Pravoslavlje prvi put donose **Nemanjići**. Naravno, na svetosavski - otimački način. O tome crnogorski akademik **Pavle Mijović** u knjizi "Ozloglašeno nasleđe" kaže: "Na Prevlaci je Sava, osnivač srpske pravoslavne crkve, utemeljio 1219. godine prvu zetsku pravoslavnu episkopiju na mjesto starog benediktinskog manastira u kraju koji je vjekovima prije bio isključivo pod jurisdikcijom latinske kotorske biskupije. Učinio je to silom - na isti način i po uzoru na sličan postupak oca svojega **Nemanje**.... Savu, naravno nitko iz Kotora nije priupitao: "Što radiš to što ne valja, ne savjetujući se s nama?", jer se na to pod Nemanjinom strahovladom nitko nije smio usuditi. Stajala je tako ova Savina zetska pravoslavna episkopija u moru katoličke Boke 125 godina, sve vrijeme kraljevanja Nemanjića." Da, episkopija, a potom i mitropolija u moru katoličke, tj. hrvatske Boke. A pravoslavno pučanstvo dolazi u Boku tek s turskim osvajanjima ili kao posljedica tih osvajanja. A Hrvati kao dobri katolici daju im oltare u svojim crkvama, da bi potom ovi postali suvlasnici ili vlasnici nekih od tih crkava. Zato se moglo i očekivati da će upravo te crkve biti prve na udaru velikosrpskog otimanja hrvatske baštine!

Muk u Hrvatskoj

Najznačajnija takva crkva sigurno je crkva sv. Luke u Kotoru iz 1195. godine. Zadužbina je kotorskih građana **Maura Casafranca** i njegove žene Bone. U katoličkom - hrvatskom Kotoru, ali u vrijeme kada je Kotor priznavao vlast Nemanjića. U gradu nije bilo pravoslavnog pučanstva sve do 17. stoljeća kada se u njega sklonio veći broj, pretežno iz obližnjeg Grblja, bježeći pred Turcima. Mletačka im je vlast 1657. godine dala na uporabu katoličku crkvu sv. Luke, a katolici su ostavili svoj oltar u crkvi, na kome je bila stara ikona sv. Luke, a kasnije su pravoslavcima i poklonili crkvu. Naravno, potpuno u skladu sa svojim načinom iskazivanja zahvalnosti,

pravoslavno gradsko pučanstvo 1812. godine uklonilo je mrski oltar iz crkve. Imati u vlasništvu jednu tako vrijednu crkvu koja je stalno pobudjivala interes u znanstvenim krugovima i u inozemstvu, i to crkvu iz 1195. godine bila je velika stvar za Srpsku pravoslavnu crkvu. Mogli su dokazivati kontinuitet srpstva u Boki kotorskoj, kontinuitet "srpske" Boke - "Zaljeva Nemanjića". Zato su još mnogo prije Domovinskog rata njihovi svećenici negirali samu činjenicu da je crkva bila katolička. U samoj crkvi su tada istakli povijest crkve, naravno bez pravih činjenica, a danas na samim vratima crkve стоји natpis: "Srpska pravoslavna crkva - 1195. godina", koji bi trebao legalizirati lažnu činjenicu da su oni izgradili tu crkvu. U stvari, prošle su godine u tu svrhu i održali veliku proslavu 800. godišnjice "svog" građenja ove crkve. Na žalost bez ikakve reakcije u Hrvatskoj. Umjesto da smo mi u Hrvatskoj organizirali proslavu te 800. godišnjice od kako su Hrvati grada Kotora izgradili tu sjajnu crkvicu, bez obzira na to što smo je darovali pravoslavcima, ili upravo i zbog toga!

"Dovdje je Croatia"

Ali još je znakovitiji slučaj crkve sv. Petke u Spičanskom polju, crkve koja je u zajedničkom vlasništvu i katoličke i pravoslavne crkve. Crkva je imala i dva oltara - jedan za katolike, drugi za pravoslavne. Ali prošle se godine i tamo dogodio narod! Naime, 25. travnja prošle godine, don **Nikola Majić**, župnik u Sutomoru, trebao je po tradiciji održati misu na Markov dan u toj zajedničkoj crkvici. Ali 2-3 dana prije toga dogodio se narod. Sastao se spičanski pravoslavni crkveni odbor s njihovim svećenikom popom **Pavlom Kalanjem** i to proglašio provokacijom jer je tog dana njihov Uskrs (DEM): "Ključ od svete Petke ni po koju cijenu ne smije dospjeti u ruke don Majića, odnosno spičanskih rimokatolika. Inače im taj ključ ne smije dospjeti u ruke, a naročito ne da bi u pravoslavnoj (sic!) crkvi služili misu na pravoslavni Uskrs. Uskrs je hrišćanski praznik nad praznicima, dan na kojem počiva izvorna hrišćanska vjera. A izvorna hrišćanska vjera pravoslavlja je i dan-danas."

Ali po istom tjedniku, problem je i u katoličkom svećeniku.

Dogoden narod je podsjetilo "da je on došao u Sutomore, preko Boke, iz rodnog Širokog Brijega, najustaškijeg kraja ustaškog dijela Hercegovine, ali i da već godinama, po jezuitskom moralnom načelu Cui Licitus est finis, etiam licent media (kome je dopušten cilj, i sredstva su mu dopuštena), ili Finis sanctificat media (Cilj posvećuje sredstva), 'truje' sutomorsku omladinu. On subotom u svojoj crkvi sveta Marija u Sutomoru organizuje igranke na kojima se propagiraju ideje crnogorskih 'liberalaca'."

I ne samo da je veliki grijeh što spičanski katolici simpatiziraju crnogorske liberalne već su navodno oni na staroj granici Austro-Ugarske, na mostu na riječici Željeznici (a danas granici kotorske biskupije) prije par godina napisali "Dovdje je Croatia". I naravno, pop Pavle Kalanj nije dao ključ don Nikoli Majiću (po svim pravilima nama dobro poznatog "bratstva i jedinstva") pa je ovaj održao misu, za stotinjak spičanskih katolika, ispred crkve. Ali nije crkva sv. Petke jedina takva crkva u tom kraju. Sjetimo se, na primjer, da su crkvu sv. Tekle, nastrandalu u potresu 1979. godine, kada je obnovljena 1987. zajednički posvetili kotorski biskup i crnogorski mitropolit.

Da je događanje naroda trebalo biti nastavljeno bilo je očito iz navedenog članka u DEM-u. **Vaso Peroč**, predsjednik spičanskog crkvenog odbora poručuje: "Ne polažu oni (katolici, J.P.) pravo samo na crkvu svete Petke. ... Ako se što bude narod pitao, moj glas neće imati ni za jednu od ovih dvanaest crkava." Kako će te crkve postati isključivo pravoslavne, treba im i novi paroh. A poznata "ugroženost" jadnog nezaštićenog golorukog naroda vidi se i ovom prilikom (DEM): "I danas su spičanski pravoslavci sami. Sami naspram zavjereničkog duha rimokatoličke manjine. (Manjina skoro uvijek bivstvuje na zavjereničkim principima). I opet se ne daju. Nakon krajiskog egzodus-a dobili su svog paroha, spičanskog. Na talasu nesreće krajiških Srba, doplovio im je sveštenik **Sreto Medić**. ... Za samo mjesec dana ... sakupili su toliko novca da će ... na svetu Petku, 27. oktobra ove godine, mitropolit crnogorsko-primorski, zetsko-brdski i skenderijski Amfilohije, na crkvenom placu nedaleko od crkve svete Petke u Spičanskom polju položiti kamen temeljac parohijskog doma."

Etničko čišćenje

S dolaskom novog paroha, novog krajišnika, događanje naroda se ubrzava. Iz crkve sv. Petke je izbačen katolički oltar!. Crnogorski oporbeni tjednik "Monitor" reagira na taj čin i piše: "Iako je, još četvrtog decembra ove godine, don Nikola Majić, župnik Rimokatoličke crkve u Sutomoru, svojim dopisom upoznao nadležne državne organe u Baru i policiju sa nemilim događajem, njihovog javnog reagovanja do danas nije bilo. Nije reagovao ni ministar vjera!" Monitor citira i dopis don Majića: "Rimokatolici su uznemireni, jer su osjećali da se nešto takvo već duže spremalo, pa se boje da to nije početak etničkog čišćenja, poput Bosne". Don Majić navodi i da crkve sv. Petke, sv. Tekle, ruševine u manastiru Ratac i na tvrđavi Haj Nehaj "ne znače skoro ništa u pastoralnom pogledu, ali u povjesnom, etničkom, momentalno psihološkom, znače puno - opstanak na ovim prostorima". On također navodi da je vlasništvo Rimokatoličke crkve nad crkvom sv. Petke priznavala i Turska, i Austrija, i Knjaževina Crna Gora, i stara Jugoslavija, i nova Jugoslavija, što i dokumentira. Naravno, sve to je dobro poznato, ali događanje naroda ide ili institucionalno ili izvaninstitucionalno.

Na čitav događaj ove godine reagira i beogradsko "Vreme". U odsutnosti biskupa kotorskog za njih don **Anton Belan** kaže da je do sada reagirao samo sutomorski župnik, ali da će se oglasiti i biskupija sa zahtjevom da se o državnom trošku uspostavi katolički oltar u crkvi svete Petke.

Međutim, reakcija u Hrvatskoj je izostala. Danas kada imamo svoju državu ne smijemo sebi dopuštati da se na takve događaje ne reagira!

O BAŠTINI JE RIJEČ

Večernji list, 27. siječnja 1996.

U vašem cijenjenom listu objavili ste članak gosp. Mike O'Connor-a: "Rt na hrvatskoj obali trn je srpskoj strani". Naslov članka sjajno je pogoden, međutim gosp. O'Connor vjerojatno nije ni mogao dublje ući u srž samog problema, kada je i jednom višem dužnosniku pri Ujedinjenim narodima Prevlaka "jedan od smiješnih komada zemlje koji su stoljećima izazivali međunarodne incidente" (nažalost i takvi odlučuju o sudbini svijeta).

Gospodinu O'Connoru je jasno da je Prevlaka stoljećima dio hrvatske obale, pa ipak citira gosp. Jamesa Gowa, stručnjaka (?) za Balkan u Londonskom King's Collegeu, koji govori o vraćanju Prevlake Jugoslaviji. Inače, današnja granica na Prevaci je zaista granica između Hrvatske i Crne Gore, ali je to tek od 1949. Do tada je to stoljećima bila granica između Hrvatske i Bosne i Hercegovine, koja je i tu imala izlaz na more! (Zato je priča o navodnom pravu Crne Gore na Prevaku očito priča za malu djecu, a tu priču su podržavali oni koji su tijekom srpsko-crničarske agresije na Hrvatsku podržavali agresora - nažalost upravo mnogi službenici Ujedinjenih naroda, i ne samo oni.)

Gospodin Gow konstatira: "Zaljev je toliko dobar da je svaki od 41 jugoslavenskog broda smješten тамо". Boka kotorska je zaista prirodna luka pa je koristi i Jugoslavenska mornarica. U miru sigurno nema problema da je ta mornarica i koristi. Problem je s njenim korištenjem u ratu! Gospodin O'Connor konstatira "brodovi jugoslavenske mornarice bila bi nemoćna meta hrvatskih topova ako Hrvatska zadrži poluotok". Očito i gospodinu O'Connoru je jasno da ako Jugoslavija bude ratovala bit će to protiv Hrvatske!

Podvukao sam ovo "ako" jer me kao sveučilišnog profesora iz matematike iznenadilo koliko je veliki nedostatak logike sadržan u jednoj jedinoj riječi. Gospodo, Hrvatska bi dakle trebala dati Prevlaku Jugoslaviji da bi ona mogla ratovati s Hrvatskom. U istom pravcu je objašnjenje gospodina O'Connora da zbog hrvatskog javnog mnijenja hrvatsko vrhovništvo ne želi dati Prevlaku Jugoslaviji. Kao da gospodin O'Connor vjeruje da je hrvatski narod izabrao nedovoljno pametno vrhovništvo koje ne vidi nešto tako očito - za što treba Prevlaku Jugoslaviju!

Gospodine O'Connor, mudar predsjednik zna iskoristiti i javno mnijenje svoga naroda (pa valjda njega dobro poznajete) u ostvarivanju nacionalnih interesa toga istoga naroda. I još nešto. Mnoge je u Daytonu iznenadilo što dr. Tuđman nije toliko inzistirao na Prevaci koliko na Bosanskoj Posavini (na kraju je morao intervenirati osobno predsjednik Clinton).

Boljim analitičarima je jasno

Međutim, boljim analitičarima je jasno da je za Prevlaku u stvari, preko Srbije, zainteresirana Rusija, a samim tim je za istu itekako zainteresiran Zapad. Pa zašto bi Hrvatska žrtvovala nešto drugo zbog Prevlake, kad zna da će za nju imati potporu (tihu, vjerojatno) samih SAD-a i predsjednika Clinton-a. Njima sigurno nije u interesu da Prevlaka dođe u ruske ruke! Iz teksta gospodina O'Conora doznačemo i za dužnosnika

Ujedinjenih naroda koji razumije predsjednika Miloševića jer ovaj "mora misliti što misli njegov narod. Oni ovdje imaju taj zaljev, sredstvo od životnog značaja, kojim se ne mogu slobodno koristiti". U miru ne mogu koristiti zaljev jer je samo jedna strana ulaza u zaljev u hrvatskim rukama? Ne!

Očito dužnosnik Ujedinjenih naroda ne misli na mir već na rat! Zar cijenjenom dužnosniku Ujedinjenih naroda nije pametnije savjetovati Srbe da se može dobro živjeti i u miru. Doduše u miru treba znati raditi. Ali i to se može naučiti! A Bokokotorski zaljev je itekako vrijedan za život u miru! Zašto? Boka kotorska je postala dio Crne Gore tek 1945. Stoljećima je bila dio Dalmacije - dakle hrvatska zemlja. I ja sam rođen u Kotoru, po kome je zaljev i dobio ime.

A moj Kotor je 1910. imao 69% katolika (dakle Hrvata), dok ih je neposredno pred ovaj rat imao 7%. Uspoređivanje podataka iz zadnjeg popisa u Austro-Ugarskoj i zadnjeg popisa u Jugoslaviji pokazuje isti trend i za ostale kulturne centre Boke kotorske. Tako je Herceg Novi od 70% došao na 2%, a Tivat od 95% na 23% Hrvata! Bokokotorski zaljev je prirodni fenomen, koji su naši preci - Hrvati - itekako znali oplemeniti. Mogu slobodno reći: Ako se itko i igdje utrkivao s Bogom u stvaranju ljepote, onda su to Hrvati Boke kotorske! Ne znaš čije je djelo veličanstvenije!

Zaljev hrvatskih svetaca

A njih je u mojoj Boki sve manje i manje. (Pritisci, naročito u Tivtu, su neizdržljivi!). Ali ostaje njihova ogromna kulturna baština! A koliko je ogromna najbolje svjedoče službeni crnogorski izvori. Po njima je 40 % nepokretnog i oko 70 % pokretnog spomeničnog blaga te republice smješteno u Boki kotorskoj.

Ali, upravo inzistiranje agresora na stvaranju vojne luke od takvog bisera svjetske kulturne baštine (Boka kotorska i jest po UNESCO-u "svjetska kulturna i prirodna baština u opasnosti") dokazuje da se radi o hrvatskoj a ne o njihovoј baštini. Da su je oni stvarali ne bi od nje pravili vojnu bazu - ne bi Boku kotorsku koristili u ratne svrhe. Da su oni stvarali toliku baštinu, znali bi je i cijeniti. Cijeneći svoju, ne bi uništavali tuđu. A sjetimo se samo da su oni uništavali Dubrovnik, i ne samo njega!

Pa zar vojna luka ne ugrožava vaš spomenik svjetske kulturne i prirodne baštine gospodo iz UNESCO-a? A što god mislili i govorili o mom, hrvatskom narodu, ja ipak znam da ste svjesni činjenice da je taj narod napravio jedan Dubrovnik! I štošta još! Pa i skoro sve što možete lijepoga vidjeti u Boki kotorskoj. Zato je i Hrvatska predložila demilitarizaciju i Prevlake i Boke kotorske. I na taj način će se zaštiti to veliko kulturno blago našeg naroda, uz istovremeno omogućavanje pučanstva Jugoslavije da u miru itekako ima koristi od onoga što smo mi, bolje reći naši preci, stvorili.

Istom cilju, doduše nepovoljnije za samu Jugoslaviju, vode i topovi na Prevlaci. Tada vojna luka u Boki kotorskoj postaje besmislena pa se i na taj način čuva taj biser svjetske baštine. Ali na kraju da vam postavim i jedno osobno pitanje. Znate li kako će biti meni, čovjeku kome je stvaranje Jugoslavije otelo zavičaj, kada budem gledao da oni koji su razarali Dubrovnik koriste tu ljepotu koju su stvarali moji pređi? Znate li da je Boka kotorska "Zaljev hrvatskih svetaca", jer je od šestoro Hrvata proglašenih svetim ili blaženim u katoličkoj crkvi troje (!) iz Boke kotorske. Da, doista, znate li kako je meni?

PREVLAKA ZAUVIJEK...

*Dom i Svijet, informativni tjedni prilog za iseljenike, br. 105
Večernji list (inozemno izdanje), 22. travnja 1996.*

Odvojiti Crnu Goru od Prevlake

Kada je naš geopolitičar Mladen Klemenčić objavio u Hrvatskom Obzoru (1. travnja 1996.) svoj tekst "Srpski tajni plan s Prevlakom", o čemu je bilo riječi u Dnevniku HTV-a, prijatelji su me upozorili na taj tekst govoreći mi da su u njemu iznijeti stavovi koje ja iznosim već duže vrijeme, bolje reći kad god sam bio u prilici da mogu o Prevaci uopće govoriti. A prva takva prigoda bila je emisija *U krupnom planu* o Hrvatima Boke kotorske još početkom 1992. godine, kada je Dubrovnik još bio u okruženju. Rekao sam: "Bojim se da Hrvatska možda ne popusti pod pritiscima i ne pristane na demilitarizaciju Prevlake, jer upravo militarizacija Prevlake, dakle postojanje jake baze, bilo čije, hrvatske ili NATO-a, učinit će da Zaljev hrvatskih svetaca bude demilitariziran. Na taj način će se spasiti Zaljev od Jugomornarice, koje je taj zaljev danas prepun. Prepun je hrpe željeza koja ga uništava. Zato Hrvatska nikada ne bi trebala pristati na takav zahtjev." Očito, naglasak mog odgovora nije bio na militarizaciji nego na našoj želji da se spasi zaljev prepun hrvatske kulturne baštine. Hrvatska bratovština "Bokeljska Mornarica 809" je uporno inzistirala na tome u nizu proglaša koje je prenio hrvatski tisak. Dakle, na onome što danas i predlaže Hrvatska. Na demilitarizaciji Prevlake - ali uz demilitarizaciju s druge strane granice. Klemenčić u Obzoru objašnjava da Beogradu Prevaka služi kao izgovor zbog Crne Gore: "Koliko je Crna Gora bitna za Beograd, posvjedočila je i Beogradu je od same Prevlake još važniji izlaz "Republike Srpske" na more, jer samo taj tampon posve odvaja Crnu Goru od Hrvatske. U podvarijanti tog scenarija Crna Gora formalno može i priključiti poluotok Prevaku, ali uz uvjet da zapadno od nje "Republika Srpska" raspolaže izlazom na more." Upravo to, ali i činjenicu da je naš predsjednik itekako toga svjestan, objašnjavao sam u emisiji "Slikom na sliku" 2. veljače 1994. godine kada je aktualno još bilo "pravo" muslimana i Srba na izlaz na more, pa se opet, poslije Neuma, spominjala i Prevaka. Gospodin Merlić je u svom pitanju o takvom izlasku BIH konstatirao da bi tako nešto sigurno bilo otegotno za Hrvate Boke i veliku hrvatsku kulturnu baštinu u njoj jer bi se izgubila fizička veza s Hrvatskom. U odgovoru sam konstatirao da je i taj prijedlog kao i sličan prijedlog oko Neuma dao lord Owen. "A cilj prijedloga za Neum je bio da se Dubrovnik odvoji od Hrvatske, kao što je cilj ovog prijedloga da se Crna Gora odvoji od Hrvatske, jer Crna Gora je još uvijek kost u grlu velikosrpskoj politici, i na taj način bi se Srbima olakšalo osvajanje Crne Gore.

Crna Gora "meki trbuh" velikosrpske politike

U našem tisku, i uopće u našoj javnosti, s dosta nerazumijevanja je primljen istup i Predsjednika, a i akademika Ljube Bobana, koji su baš sada, u ovo vrijeme, ukazali na činjenicu da je BiH imala izlaz na more i u Sutorini, dakle u Boki kotorskoj. Na prvi pogled to izgleda kao da nije u skladu s hrvatskim interesima, ali samo na prvi pogled. Sjetimo se da su Crnogorci svoj napad na Dubrovnik opravdavali navodnim pravom

na Prevlaku. A činjenično stanje pokazuje da u drugoj Jugoslaviji bar do 1947. Hrvatska i Crna Gora nisu imale zajedničku granicu. Dakle, crnogorska vlast mora objašnjavati svom narodu čemu tolike žrtve. Zbog "prava" na Prevlaku, a nije postojala ni zajednička granica s Hrvatskom. Dalje, hrvatska politika je, objašnjavajući svjetskim političarima da je BiH imala izlaz na more između sadašnje hrvatske granice i Igala, otvorila pitanje zašto to opet ne bi bio slučaj. A kako bi to Crna Gora mogla prihvati i tako nešto objasniti narodu? Dakle, ovaj hrvatski potez ih dovodi u situaciju da se oni moraju boriti za nepromjenljivost granice. A, osim toga, ima još jedna stvar. Muslimani i Srbi BiH traže izlaz na more. Imali su ga, jer je upravo taj izlaz u Boki bio njihov izlaz, jer je onaj drugi kod Neuma bio hrvatski, dali su ga Crnoj Gori, i sada traže sebi izlaz od Hrvata. A zašto su ovaj dali?" Naravno, to je još bilo vrijeme lorda Owena i njemu sličnih, kada Hrvatska nije mogla ići glavom u zid. Mnoge njihove i nebulozne ideje, ako nisu ugrožavale hrvatsku opstojnost, nisu odmah odbacivane. Sjetimo se kako je solomonski to radio naš Predsjednik, kada je o Prevaci bilo riječ - "o tome se može raspravljati, ali poslije uzajamnog priznanja." Raspravljati ne znači i prihvati. A i o Neumu se raspravljalo, ali je Hrvatska pozvala komisiju iz svijeta koja je nedvojbeno ustvrdila da se tamo ne može graditi luka. Diskutiralo se tako o svemu i svačemu, a hrvatska vojska je iz dana u dan bila sve jača i jača! Čini mi se jedino, suprotno analizi gosp. Klemenčića, da bi Beograd bio zadovoljan s Prevakom i bez izlaza "Republike Srpske" na more, jer bi na toj Prevaci bila baza njihove vojske, što je dovoljno, uz činjenicu da je Herceg Novi prepun Srba, za osiguranje potpune odvojenosti Crne Gore od Hrvatske. Jer, ne zaboravimo, Crna Gora bi u svom pokušaju da izbori neovisnost, za svijet bila isto što i Čečenija - dakle, unutarnje pitanje. Nigdje na svijetu nema koncentracije vojske kao u Crnoj Gori. To itekako upozorava koliko je Crna Gora bitna za Beograd. Često sam govorio da je Crna Gora "meki trbuh" velikosrpske politike. Upravo prebaziranje snaga RM "Vojske Jugoslavije" iz Boke u Ulcinj, tj. izgradnja nove vojne luke u Valdanosu, treba stvoriti situaciju sličnu onoj u Herceg Novom. Danas čisto albanski grad Ulcinj postat će vremenom prosrpski grad. A potom, malo po malo, imat ćemo zaista "srpsko more" od Herceg Novog do Ulcinja!

Malo šale za dušu hrvatskim političarima

Ali, vratimo se pitanju Prevake. Čini mi se da ni danas mnogima u Hrvatskoj, pa ni poslije sjajnog Klemenčićevog teksta, nije jasna ni uloga Prevake u Daytonским pregovorima. Mnogima nije jasno da je dr. Tuđman namjerno spomenuo Prevaku u svojoj Poslanici, znajući kakva će biti reakcija u Hrvatskoj. Zatim je mirno mogao objasniti Amerikancima, koji su pritiskali Hrvatsku s Prevakom žećeći dobiti ustupke na drugom mjestu, da to pitanje podliježe dvotrećinskoj većini u Saboru i referendumu. A poslije takve reakcije sve im je moglo biti jasno. Tako se hrvatska delegacija nije mnogo uzbudivala oko Prevake, a i Amerikancima je to bio blef, jer njima itekako ne odgovara Prevaka u srpskim, bolje reći u RUSKIM rukama. Čak su mogli svojim ponašanjem poručiti Rusima: "Evo, mi bi Vam dali Prevaku, ali vidite, ne ide pa ne ide." A sigurno su znali da Hrvatska ni po koju cijenu ne bi dala Prevaku. Pa jasno je i malom djetetu. Ako im bude trebala u ratu - to će biti protiv Hrvatske. Dakle, kao što sam i konstatirao u svom reagiranju na članak Mike O'Connor-a iz The New York Times-a (Večernji list, 27.1.1996.): "Gospodo, Hrvatska bi dakle trebala dati Prevaku

Jugoslaviji da bi ona mogla ratovati s Hrvatskom.” Hrvatski političari su u svojim “igrama” morali biti uvjerljivi. Objasnjavali su da nam ta Prevlaka i nije bitna. Time je reakcija u Hrvatskoj bila još burnija. Obzirom na analize o kojima je bilo riječ, pretpostavljao sam o čemu se radi. Zato sam u jednom interview-u na Prvom programu Hrvatskog radija i rekao da bi Hrvatska mogla promijeniti Prevlaku za hrvatski dio Boke. Kasnije smo slične šale čuli i u hrvatskom Saboru i na konferenciji za tisak gosp. Predsjednika. Malo šale za dušu hrvatskim političarima koji su kroz sve ovo vrijeme morali “ozbiljno” raspravljati o raznoraznim nebuloznim prijedlozima svjetskih moćnika. A kako je to vrhunski činjeno, najbolje pokazuje knjiga lorda Owena i činjenica koliko je on ljut na Predsjednika Tuđmana. Kako ga je dr. Tuđman stvarno uvjerio da ozbiljno uzima takve u najmanju ruku smiješne prijedloge našega lorda. Ha, ha, ha.

Srbija - nikada dio Zapada

U Hrvatskoj su postojale spekulacije da SAD žele pridobiti Srbiju dajući im Prevlaku. Međutim, pri tome se zaboravlja da je prijašnja administracija SAD-a pokušala pridobiti Srbiju, šaljući im i čovjeka za predsjednika. Predsjednika Panića! I tada su naučili lekciju. Shvatili su da sve dok postoji Svetosavska crkva u Srbiji nemoguće je da Srbija postane dio zapadnog svijeta! Tamo se to jednostavno rješava. Dinastija Obrenović je bila prozapadno orijentirana. Pobijeni su! Slično bi prošao svatko sa sličnim “grijesima”. Zato je Amerikancima jasno da je davanje Prevlake Srbiji isto što i davanje Prevlake Rusiji. A i Rusija će biti sve samo ne dio zapadnog svijeta. U stvari, jedina mogućnost da Srbija postane dio zapadnog svijeta bila je - potpuni poraz u ovom ratu, uz kažnjavanje za genocid koji su napravili. Tada bi bilo moguće prikazati u pravom svjetlu Svetosavsku crkvu, ideologa i inspiratora svega doživljenog na ovim prostorima. Tako bi ona izgubila vodeću ulogu koju ima u Srbiji, i u Srbiji bi mogle stasati i pobijediti prozapadno orijentirane snage. To bi bio bolan proces, ali jedino moguć. Bez njega Srbija će ostati ono što jest i danas: ZEMLJA U KOJOJ ŽIVE LJUDI KOJI NE ZNAJU RADITI I NE ZNAJU BORITI SE! ZEMLJA U KOJOJ JE LAŽ NAJVEĆA VRLINA!

PREVLAKA IZMEĐU BOŽANSKE LJEPOTE I SRPSKOG SMEĆA

Hrvatsko Slovo, 8. studenog 1996.

Viktor Vida kaže: "Ništa ne može pokolebati moga uvjerenja, da je Boka kotorska ostvarenje božanske priče, koja se tu više nego i u jednom kraju svijeta dotakla zemlje i ostavila na tom moru i u tom kamenu svoj vječni trag." I zato Hrvatima koji su stoljećima živjeli u Boki, nije preostalo ništa drugo nego da taj kraj učine još ljepšim. I uspjeli su. A danas tamo žive neki drugi ljudi. Nisu sudjelovali u stvaranju te ljepote, pa je ne znaju ni cijeniti. Njima je Boka idealno mjesto za stvaranje vojne luke. Ali tu postoji jedan mali problem. Jedan mali komadić Boke je ostao u hrvatskim rukama. PREVLAKA! Iako malen, taj komadić poništava ideju o ratnoj luci, čini je besmislenom. Naravno, Prevlaka je bio samo izgovor za agresiju Crne Gore na Hrvatsku 1991., kada je Skupština Crne Gore na svojoj sjednici od 7. 10. 91. formulirala "pravo" Crne Gore na Prevlaku. Sanjali su oni i o granici na Neretvi. Dobro je poznata činjenica da je Herceg - Bosna stoljećima imala izlaz na more i u Boki kotorskoj, između hrvatske granice i Igala, u području Sutorine. A do 1949. nije u tom području bilo ni zajedničke granice, pa ipak Crnogorci ili pak Srbi imaju nekakvo svoje "pravo". Naravno, nama u Hrvatskoj je to smiješno i pitamo se kako u Crnoj Gori ljudi mogu vjerovati Bulatoviću, kada i danas govori o tome. Mogu, jer je učinak *ispiranja mozga* koji je godinama sproveđen pod tim narodom stravičan. Tako su oni 1991. godine zaista vjerovali da "idu u oslobođenje Dubrovnika u koji su ustaše dovele kurdske teroriste" i Bulatović danas mora inzistirati na tom njihovom "pravu", jer zbog njega su mnogi Crnogorci poginuli. Zato je njemu to *biti ili ne biti*. Zato on ide i po bijelom svijetu, govoreći o tom crnogorskom "pravu". A zapravo podsjeća svijet ponovno da su oni bili ti koji su razarali Dubrovnik. A to svijet pamti. Ove je godine g. Richard Holbrooke, na ASTA konferenciji u Bangkoku rekao: "Dubrovnik je jedan od gradova na UNESCO-vom popisu svjetske baštine. Bio je izložen divljačkim i neoprostivim napadajima Srba 1991. godine." Kako veleposlanik SAD-a Holbrooke spominje samo Srbe, ispada da Bulatović ide po svijetu sa svojom pričom o svom "pravu" kako bi taj isti svijet podsjetio da se radi o *divljačkim i neoprostivim napadima* Crnogoraca. Kao da je Bulatović ljubomoran na Srbe i zbog slijedeće tvrdnje g. Holbrookea s iste konferencije: "*Bosanski Srbi su siledžije i razbojnici (...). S njima se mora postupati na isti način.*" (Iliti : sa Srbima srpski.) U onom Holbrookeovom "Srbi" sadržani su, nedvojbeno, i Crnogorci.

Ali, nije samo vojna luka primjer koji pokazuje koliko oni koji danas posjeduju Boku kotorskou ne znaju cijeniti ono što je stvoreno na tim prostorima. O čemu je riječ? Još u siječnju 1993. godine beogradski Energoprojekt - hidroinženjerište izradio je studiju o preusmjerenju voda rijeke Trebišnjice prema Boki kotorskoj, umjesto sadašnjeg prema Dubrovniku, odnosno hidroelektrani u Platu. Oni tvrde da je gradnja HE - Boka kod Risna opravdana i moguća, iako za ostvarivanje tako krupnoga projekta postoji nekoliko iznimno ograničavajućih okolnosti. Početkom ove godine ta ideja je dobila i službenu potporu na susretu istočnohercegovačkih i crnogorskih

gospodarstvenika. Naravno, niti njih, niti poduzeće iz Beograda ne zanimaju nimalo negativni aspekti toga projekta, tj. ekološki problemi, koje bi eventualna gradnja hidroelektrane kod Risna mogla izazvati u Boki kotorskoj. Ing. Tomislav Pavića, priznati HEP-ov stručnjak, navodi dva velika takva problema (Slobodna Dalmacija, 14. veljače 1996.). Prvo, on govori o poremećajima do kojih će doći kada se u ljetnome razdoblju velike količine vode, a radi se o 90 kubika u sekundi, spuste u tako uzak zaljev kao što je fjord Boke kotorske. Studija ne govori o tome da bi voda, koja bi dolazila iz akumulacije u Boku, imala temperaturu od 10, a na izlazu u more maksimalno 12 stupnjeva. Dok ta voda stigne na Puntu Oštru, imat će temperaturu od 14 do 15 stupnjeva, a s takvom temperaturom mora u Bokokotorskem zaljevu nema razvjeta turizma. Praktično bi cijelo primorje od Igala do Risna bilo ugroženo tom temperaturom vode. Drugi veliki problem je u tome što bi se u potpunosti promijenio prirodni režim strujanja mora i izmjene vodenih masa u Bokokotorskome zaljevu. Slatka voda je specifično lakša i ona se nalazi na površini, čime bi u cijelosti blokirala kotorski dio zaljeva. A kada nema strujanja, onda se u takvu okružju razvijaju biljke i životinje kojima to pogoduje: šaši i komarci. Dakle, kotorskome dijelu zaljeva prijeti velika opasnost, ali se u studiju ne govori o tome. Malo je vjerojatno da je to o čemu govori ing. Pavića izmagnulo stručnjacima beogradskog Energoprojekta. Prije bih rekao da je prvi problem za njih bio zaista negativan, jer je područje od Igala do Risna turistički iznimno razvijeno, a s druge strane tu je danas udio srpskog i crnogorskog življa vrlo veliki (recimo, u Herceg Novom je od 70% Hrvata 1910. god. ostalo prema popisu iz 1991. samo 2%). Međutim, u Kotorskem zaljevu, od kojeg žele načiniti običnu baru, niz je bisera hrvatske baštine: Perast, Dobrota, Kotor, Prčanj, Stoliv. Zato je i Kotorska općina, koja uključuje i Risanski zaljev, proglašena od UNESCO-a za "svjetsku kulturnu i prirodnu baštinu u opasnosti". Očita želja za uništenjem te svjetske kulturne i prirodne baštine pokazuje koliko je golem srpski kompleks hrvatske kulturne baštine.

Sve ono lijepo što se može vidjeti u Boki kotorskoj, tamo su zaista napravili samo Bog i Hrvati. Naime, oni vjerojatno znaju što kaže Novi Zavjet: "Ne dajte svetinje psima! Niti svoga biserja bacajte pred svinje da ga ne pogaze nogama pa se okrenu i rastrgaju vas" (Mt 7.6). Kada će svijet shvatiti značenje tih riječi? Jer hrvatsku, ali i svjetsku svetinju i biser - Boku kotorsku - dali su ljudima, koji su potom razarali jednu drugu hrvatsku i svjetsku svetinju i biser - DUBROVNIK!

A kakva je pozicija Hrvatske u svemu tome? Hrvatskoj, koja je stvaranjem Jugoslavije izgubila i Boku i Srijem, jasno je da opasnosti od daljih gubitaka teritorija više nema. Eventualni novi rat s Hrvatskom vojskom, kakvu danas imamo, može samo dovesti do povratka izgubljenih teritorija. Ali, rat znači gubitak onoga što je nama najsvetiće - gubitak ljudskih života. Zato Hrvatska prihvata sadašnje granice. Naravno, razumije i strah kod istočnih susjeda od takve vojske kakva je HV, pa razumije inzistiranje SRJ na tzv. sigurnosnim pitanjima u području granice s Crnom Gorom. Razumije strah svijeta od novih i novih masovnih bježanja Srba nečiste savjesti pred takvom vojskom. Dapače, zbog svega toga i zbog očuvanja goleme hrvatske baštine u Boki kotorskoj Hrvatska predlaže i demilitarizaciju s obje strane granice, i ne samo da predlaže, Hrvatska uporno pokušava uvjeriti našega istočnog susjeda da od onoga što sada posjeduju u Boki kotorskoj može imati velike koristi. Tako je 23. listopada 1996.

Ministarstvo turizma Republike Hrvatske organiziralo u hotelu "Intercontinental" u Zagrebu prezentaciju studije "Prostorne mogućnosti razvijanja turizma na području poluotoka Oštra (rt Oštari - Prevlaka)". Na početku poluotoka Oštra u zaljevu predviđeno je mjesto za marinu s 300 vezova i hotel s 350 postelja, a prema otvorenom moru klub hotel sa 400 postelja. Na samom poluotoku još 1600 postelja u apartmanskim smještajnim jedinicama, a na samom rtu Oštari, ljetovalište za elitu. Predviđena su dva vidikovca, trkališne staze, igrališta za tenis, odbojku, košarku, rukomet, mali golf, otvoreni i zatvoreni bazeni, šetne staze, prostori za vodene športove, plaže, javni sadržaji, heliodrom itd. Uz Molunat, to područje spada u klimatski najpogodnije područje Južne Hrvatske, pa i Sredozemlja, te je očito da su turističke pogodnosti Prevlake zaista iznimne. Pored ministra turizma Nike Bulića, u prezentaciji su sudjelovali i pomoćnik hrvatskog ministra vanjskih poslova dr. Ivan Šimonović i predsjednik hrvatske Državne Komisije za granice dr. Hrvoje Kačić, što je odmah pokazalo da se ne radi samo o turističkoj prezentaciji. Zato i ne čudi da su zanimanja za predstavljanje pokazali i predstavnici veleposlanstava SAD, Velike Britanije, Španjolske, Švedske i Slovenije - ali ne i SRJ. Dr. Šimonović je bio i izravan - cilj objavljivanja te *vizije turističke Prevlake* je slanje dviju poruka: prvo, Prevlaka je dio hrvatskog teritorija, i drugo, Hrvatska želi mir i blagostanje. Na novinarsko pitanje o izjavama Bulatovića, dr. Kačić je objasnio nazočnima zašto su njegove izjave "neozbiljne" i "nestručne", ali je i ustanovio: "Bulatovićeve izjave treba shvatiti i kao dio izbornih događanja u Crnoj Gori, jer on sada pokušava umanjiti odgovornost za svoju kapitulantsku politiku prema Beogradu."

Naravno, svi smo mi u Hrvatskoj svjesni da i vojna baza na Prevlaci omogućava zaštitu hrvatskoga blaga u Boki kotorskoj, jer onemogućava stvaranje vojne luke u njoj. Ali s HE Boka, oni ga opet mogu uništiti. A u ovom ratu su pokazali svijetu da to zaista znaju dobro raditi. Što će biti s Prevlakom, ovisi o njihovoj odluci. Ili će nastaviti s uništavanjem i svijetu zorno pokazati kako se ono iz Novog zavjeta izravno i na njih i odnosi, ili će shvatiti da se od rada itekako može dobro živjeti i prihvati hrvatske ponude u uređenju međusobnih odnosa u tom području.

META JE BILA HRVATSKA

Matica, časopis Hrvatske matice iseljenika, broj 3, 1997.

Prije dvije godine posjetio me je jedan Hrvat iz Boke kotorske. Rekao mi je: "Za Crnogorce su ti Konavle - elementarna nepogoda. Oni s tim nemaju ama baš ništa!" Ispričao sam mu kako sam i ja tih dana imao jedan interview na Hrvatskom radiju u kome sam isto tako ustvrdio kako će se oni i ponašati kao da nije ništa bilo, jer i znaju iz povijesti da su Hrvati štošta olako zaboravljali. A kad Hrvati opet zaborave oni će opet udariti. Slično se događa i u Hrvatskom Podunavlju s onim čuvenim srpskim: "A ko nas, bre, to zavadi". Ni oni jadnici nemaju pojma o čemu se radi. Knjiga Veseljka Koprivice, "Sve je bilo meta" u izdanju "Monitora" iz Podgorice, 1996. g., je knjiga koja će podsjećati Crnogorce da ne zaborave što su učinili, iako je, kako kaže recenzent Rajko Cerović, vjerojatno "neku suviše surovu storiju i "zaboravio", bar za sada (...) jer je vrijeme još nemilosrdno i zvjersko."

Veseljko Koprivica je profesionalni novinar od 1970. g., a sada je glavni i odgovorni urednik "Liberalu", lista Liberalnog saveza Crne Gore i jedinog opozicionog tjednika u Crnoj Gori. Kao urednik ovog tjednika osuđivan je na više visokih novčanih kazni zbog informacije da se u spisima Haškog suda zbog huškanja na rat nalazi grupa od 16 novinara iz Crne Gore, od kojih se većina i spominje u ovoj knjizi. Dio rukopisa same knjige objavljen je kao feljton 1992. g. u nezavisnom crnogorskom tjedniku "Monitor". Koprivica je kao rezervist sudjelovao u crnogorskom pohodu na Hrvatsku, tj. on, kako kaže Cerović "pripada onim ljudima koji, pod žestokim pritiskom sredine, mentalnih klišea i surove propagandne mašinerije, nije imao snage da krene pravcem vlastitih moralnih uvjerenja".

Nevjerojatno je ispiranje mozga kome su Crnogorci bili podvrgnuti da bi ih se uvjerilo u opravdanost njihovih zločina, u opravdanost napada na Hrvatsku. Hrvati iz Boke su mi tada govorili kako bi stali sa strane i slušali ih. Rekli bi mi: "Ne mogu sam sebi vjerovati da dobro čujem, ali oni zaista vjeruju u te priče!?" Evo kako je razloge za napad na Konavle i Dubrovnik objašnjavao Momir Bulatović na sjednici Predsjedništva Crne Gore i Vlade: "Mjesecima su gomilali trupe na administrativnoj granici (...) Zaposjeli su strateški važne visove koji pripadaju teritorijalno BiH, odakle su mogli da ugroze živote i imovinu građana Crne Gore. (...) Druga prisutna karakteristika i brojne izjave da Crnogorsko primorje, uključujući i Bar, pripada Hrvatskoj, trebalo je sasvim očigledno biti pretočeno u stvarnost!". U stvari to su mjesecima ranije ponavljali i političari i državni mediji, čelnici Naro-dne stranke i Srpske radikalne stranke. Naravno, radilo se i o nezaobilaznoj "međunarodnoj i domaćoj uroti protiv pravoslavlja i srpstva". A ratuje se protiv Ustaša pa *Pobjeda* "svakodnevno piše o ustaškim zlodjelima - vade djeci oči, od njihovih prstiju prave ogrlice, mučki napadaju, sami pale svoje kuće..." I ne samo protiv njih: "A Radio svakodnevno izvještava o mudžahedinima, Kurdimama, Šiptarima, Crncima... koji u ustaškim uniformama kao plaćenici ratuju protiv nas na ovim terenima." Kurdi su bili posebna inspiracija. Jednog rezervistu je tako baka upitala: "A moj sine, sretas li i ti tamo naoružane kurve?". A jedan je i prikazan na dnevniku Televizije. Čovjek se zbunio pa ispade da je to Božo Trklja, vozač kamiona iz Korita: "I - kraj razgovora sa

"pravim" Kurdom! U tom trenutku kamera hvata zbumjenog voditelja kako se rukama drži za glavu..." Koliko je samo takvih "bisera" bilo. Koprivica navodi i ovaj: "Potpredsjednik Srbije Budimir Košutić, poznati "mirotvorac", tvrdio je ovih dana na britanskoj televiziji "da su ustaše razrušile dva stara grada u Crnoj Gori - Herceg Novi i Prevlaku"! Sto posto, u to su povjerivali i mnogi u Crnoj Gori!"

Prvi ratni zadatak Koprivičevoj brigadi "Veljko Vlahović" bila je Dubravka: "Na našu pucnjavu niko ne uzvraća! U selu, izgleda, nema ni žive duše. (...) Dubravku "osvojismo" za pola sata". Za crnogorske medije to je bilo "jako ustaško utvrđenje". A kasnije "Pobjeda" piše: "Tako se juče u selu Dubravka zbio događaj koji može ući u antologiju svjetskog beščašća i zločina. Naime, ustaše su došle do kuće Balda Đuraša i htjeli da njegov dom pretvore u svoje uporište, radi pružanja otpora jedinicama JNA i da na njegovom kućnom pragu postave top. Nesrećni Đuraš, inače Hrvat, zamolio je ustaše da poštede njegovu kuću i porodicu. Uslijedilo je nešto što se teško može sresti u filmovima sa najzaumnijim scenarijem. Nesrećni Tuđmanovi bojovnici silovali su, naočigled, Đuraša, njegovu suprugu, a potom, što prevazilazi sve granice ljudskog razuma - i njegovu desetogodišnju kćerku. Njega su zatim zaklali bajonetom... Slušajući tekst otvorenih ustiju, rezervisti kao po komandi počeše da psuju i "Pobjedu" i njenog novinara lažova. - Kakvo, bre, silovanje, kad danima u Dubravci nema živog roba, osim jednog starca i onog nenormalnog, ako i oni nisu pobjegli". A pljačkanje i rušenje kuća Koprivica vidi već u tom prvom pohodu u Dubravki. Njih nekolicina su pokušali to zaustaviti intervenirajući kod potpukovnika, koji kao da "dobro ne vidi što mu radi 'narodna vojska'." Pljačka i kapetan. I tako svuda. Najveći neprijatelj je šahovnica jer su "konavoske kuće odreda pretvorene u zgarišta. Obavezno stradaju one u kojima su nađene šahovnice, propagandni hadezeovski materijali ili oružje. Sudbina ostalih zavisi od "kućnog vaspitanja" i raspoloženja onih koji imaju bombe. (...) Unutar u kućama - kao da je prošao tajfun. Sve ispreturnano, izgaženo, polomljeno. Razbijeni skupocjeni regali, izvrnuti dušeci, izgažene knjige, ispreturnano posuđe, ikone, suveniri, namirnice... Nisu pošteđene ni djeće sobe: iscijepani i rasturenii školski udžbenici, sveske, igračke... Nije bilo milosti ni prema lutkama! (...) Naidosmo i na spaljenu kuću Tereze Kesovije! Zapalili je, saznajemo, Nikšićani. Niko ne prođe, a da ne pogleda zgarište, razrušeni bazen, izrovano dvorište, potpuno sagoreli automobil... Čuju se dobacivanja - eto joj pa neka sad pjeva Tuđmanu po Dubrovniku... Sjetih se nedavnog Terezinog koncerta u Titogradu na kojem je i pjevala i govorila "svojim dragim Crnogorcima". Ovih dana je, kako javlja Radio Titograd, odvezeno sa Vukobratove farme 476 krava na farme u Spužu i Nikšiću". U listopadu Koprivica je na kraćem dopustu u Titogradu: "U gradu primjećujem brojna vozila ukradena na ratištu. (...) U krugu kasarne "Morača" parkirano ih je na desetine. Ima ih i u kasarni u Zagoriću". A ukradenih stvari prepuna je Crna Gora, jer "kralo se bukvalno sve: i plastične štipaljke, i metle, i šporeti, i gobleni, i veš, a pogotovo tehničke stvari, oružje, automobili... I namještaj, tvrde mnogi. Ima i syjedoka koji kažu da kratkih rukava nisu ostali čak ni neki visoki oficiri! Uzimali su vozila, namještaj, lovačke puške... A ni milicija i vojna policija koje su na Debelom brijezu kontrolisale rezerviste pri odlasku kućama. Umjesto pozdrava, pitali su: "Šta imate za nas?" (...) Ratni plijen i dalje karavanima odlazi u Crnu Goru ili ko zna gdje. Prolaze šleperi svega i svačega. Za par dana sa Ravnog nestade sve što se moglo ponijeti. Čak i jedan motokultivator. (...) Saznajemo i o "spašavanju" (tako su to ovdje kazali) skupocjene štamparije "Ivo Čubelić" iz

istorijskog jezgra Dubrovnika. (...) Štamparija je demontirana poslije "oslobođenja" Cavtata i prebačena u Nikšić, Titograd i na Cetinje. (...) Drugi boravak na Ravnom opet je dobro došao onima sa dugim prstima. Temeljno pretražuju porušeno i ko zna koliko puta pretraženo naselje".

Pljačke i rušenja! Ali to nije sve. Uz to ide i ubijanje životinja koje bi zatekli u naseljima: "Samo jednog dana pasionirani "strijelci" ubili su četrnaest krava i volova! Probali su svoje svjetlo oružje čak i na kokošima! (...) Sjutradan poče da se širi nesnosni smrad od leševa nedužnih životinja. Strahovali smo od epidemije, tražeći od komande Brigade da pošalje bager i zatrpa strvine, ali i da zaslužno kazni one koji su napravili ovo divljaštvo. Bager je stigao tek kroz pet-šest dana..." Naravno o kažnjavanju tog "divljaštva" Koprivica ne govori, jer ga nije ni moglo biti.

A Srbi ne propuštaju priliku da svijetu ukažu na crnogorska pljačkanja, i tako skrenu pozornost sa sebe, a Crnogorce još više izoliraju. Tako englesko izdanje "Politike" piše: "Četiri sanduka zlatnika završila su u sefovima Montenegro banke, a manji dio u vojničkim džepovima. Narod Konavala je sakupljao zlatnike vjekovima. (...) "Ovo zlato je sakupljano od 1807., kad su Crnogorci, potpomognuti od Rusa, napali i popalili Konavle zadnji put... ", kaže Niko Kišelj, pjesnik iz Cavtata."

Naravno, vojska zna što su stvarni ciljevi rata pa to kazuju kroz pjesme: "Ne tražimo ništa novo, samo carstvo Dušanovo" i "Od Ulcinja pa do Trsta, krstiće se sa tri prsta". A zbog "Haškog sporazuma" Momir Bulatović je postao "izdajnik srpsvra" (javna je tajna u Crnoj Gori kako su mu tada zaprijetili ubojstvom cijele obitelji!). Tada se na Skupštini Crne Gore govori i "o tehničkoj neopremljenosti i rasulu u JNA, nesposobnim oficirima, lošem komandovanju, neskrivenom nezadovoljstvu rezervista (...) U Brigadi nervoza. Posebno je primjetna na licima ionako izgubljenih oficira u Komandi Brigade. Njihovi komentari na pitanja radoznalih rezervista svode se uglavnom na ovo: vojska ima svoje planove i neće za njih pitati Bulatovića, mi znamo zašto idemo na Dubrovnik, naš je cilj da što prije stignemo do doline Neretve, a ako treba i do Zagreba..."

Kroz cijelu knjigu dani su dijelovi tekstova iz posebnih publikacija državne novine *Pobjede* "Rat za mir I, II i III", ali i iz neovisnog *Monitora*, kao i pojedina javna istupanja građana Crne Gore koji su dizali svoj glas protiv crnogorske agresije na Hrvatsku. Svoj glas je protiv agresije stalno dizao i Liberalni savez Crne Gore na čelu sa Slavkom Perovićem. S druge strane "Kilibardini dobrovoljci počeli su da pale i pljačkaju sve pred sobom". Interesantno je kako danas u Crnoj Gori imamo savez Perovićevih liberala i Kilibardinih narodnjaka. Izvrsnu analizu ovog obrata, i propasti crnogorskih patriotskih snaga na proteklim izborima, dao je crnogorski pjesnik Milorad Popović (*Nedeljna Dalmacija*, 3. siječnja 1997.): "Meni je teško objasniti ovako radikalni javni zaokret koji je uslijedio poslije njegova povratka iz Londona, gdje je koristio četveromjesečnu englesku stipendiju za učenje jezika, a da moje objašnjenje ne sliči insinuaciji, ali o posljedicama udruživanja s Kilibardom možemo govoriti precizno i argumentirano jer one su tako očite, drastične i dalekosežne". Popović sumnja u napuštanje borbe za samostalnost Crne Gore, a tvrdi i kako je time "relativizirana krvnja Narodne Stranke i Novaka Kilibarde za poticanje rata i stvaranje paravojnih formacija, te Kilibardina osobito velikog angažiranja na stvaranju "Srpske Dubrovačke republike". Knjiga "**Sve je bilo meta**" podsjeća i Perovićeve liberalne s

kim su danas u savezu, pa to baca drukčije svijetlo i na njih same. Iako to autoru vjerojatno i nije bio cilj, njegova knjiga posredno osuđuje i same liberalne. Zaista im nije trebalo puno vremena da zaborave zlodjela Kilibardinih dragovoljaca. Očito je kako se i na njih odnosi ona tvrdnja mog Bokelja o elementarnoj nepogodi u Konavlima. Crnogorci i Kilibarda s tim nemaju ama baš ništa.

Upravo i to pokazuje koliko je značajno što je ova knjiga ugledala svijetlo dana bez obzira na to što vjerojatno autor i nije mogao o svemu pisati. I ovo što je napisao govori nam mnogo.

BOKA I HRVATI

Dubrovnik, časopis za književnost i znanost 4, 1995., str. 255 - 262

Možda je za južnu Dalmaciju svetkovanje sv. Tripuna i sv. Vlaha u isti dan slučajan simbol kulturnog jedinstva Boke i Dubrovnika, ali ta jedinstvenost kulturnoga gledanja na život dolazi do izražaja i danas u velikoj borbi hrvatskog naroda za slobodu, kada su i braća u primorju kao nikad prije jedno srce i jedna duša. Sjetimo se da se u eri hrvatskoga narodnog preporoda nijedan kraj u Dalmaciji nije toliko zalagao za njezino sjedinjenje s Hrvatskom i Slavonijom koliko Boka i Dubrovnik. Suradnja i zajedničke patnje kroz sve narodne pokrete 19. stoljeća pridonijele su svoje zrno velikoj narodnoj solidarnosti naših dana, kada se Hrvati smatraju za jedan od najsvjesnijih naroda na cijelom globusu.

To nisu moje riječi. S malim preinakama to su riječi Pavla Butorca, biskupa kotorskog i dubrovačkog, iz 1936. - dakle od prije šezdeset godina. Toliko toga se dogodilo od tada, a one su kao da ih je izgovorio danas. Naravno, ne bilo gdje, nego upravo ovdje u Dubrovniku. Zašto? Zato što se, za razliku od ostalog dijela Hrvatske, ništa u Dubrovniku nije bitnoga promijenilo u odnosu na Boku kotorsku, iako su rušilačke horde dolazile iz toga pravca. Zato što Dubrovnik zna što je Boka kotorska i kolika je hrvatska kulturna baština u njoj. Zato što Dubrovnik zna što Boka kotorska znači i za sam Dubrovnik i za Hrvatsku u cjelini. I ne samo zbog toga što je upravo u Dubrovniku spas potražilo mnogo Hrvata iz Boke tijekom ovog rata, kao što je ovdje i biskup Butorac spasio živu glavu na kraju II. svjetskog rata. Zato vam ne moram govoriti o teškom položaju Hrvata u Boki kotorskoj, jer vi to znate bolje od mene. Možda mogu samo spomenuti, kada je o kulturnoj baštini riječ, da je po službenim crnogorskim izvorima više od 40 % nepokretnoga i oko 2/3 pokretnoga spomeničnog blaga te republike u Boki kotorskoj, a vi sigurno znate da se radi uglavnom o hrvatskoj kulturnoj baštini. Vi sigurno znate koliko sam u pravu kada kažem da u Boki kotorskoj svaki kamen govori hrvatski. I tako dolazimo do paradoksalne situacije da Hrvatima u Crnoj Gori, kojih po popisu iz 1991. ima oko 1 %, pripada više od 50 % spomeničnog blaga te republike. A kako je to uopće moguće vidljivo je ako se usporede popisi pučanstva za Austro-Ugarsku iz 1910. i Jugoslavije iz 1991. Naime, dok se ukupni broj pučanstva udvostručio, broj Hrvata se tri puta smanjio. Podatci za velika kulturna središta su posebno drastična: u Kotoru broj Hrvata je od 69 % pao na 7 %; u Herceg Novom od 70 % na 2 % i u Tivtu od 95 % na 23 %.

Ti podatci daju mi pravo da govorim o *etničkom čišćenju* u miru. Naravno, sve je to rezultat velikosrpske politike, koju je tako dobro osjetila cijela Hrvatska i posebice Dubrovnik.

Naravno, ovdje se mogu osvrnuti samo na neke aspekte velikosrpske politike u Boki kotorskoj, a paralele sa situacijom u drugim našim krajevima, a pogotovo u Dubrovniku, nametat će se same po sebi. Ipak mislim da je Boka kotorska osobito interesantna jer je bila *prva* na udaru, pa je pogubnost te politike tamo najočitija. To je upravo posebno interesantno za Dubrovnik, jer ono jedinstvo Boke i Dubrovnika koje

je spominjao biskup Butorac nije slučajno. Kao da su naši pretci htjeli spriječiti ono što se dogodilo Boki, a što su velikosrpski planeri namijenili Dubrovniku.

Postoje objektivni i subjektivni razlozi zašto su Boka i potom Dubrovnik bili prvi na udaru velikosrpske politike.

Objektivni razlozi leže u činjenici da su Boka i Dubrovnik najjužnije Hrvatske zemlje. Subjektivni razlozi leže u dva velika srpska kompleksa: u moru i hrvatskoj kulturnoj baštini.

Kompleks **mora** tjera Srbe da u svakoj prigodi još od Nemanjića pa sve do danas vrše genocid nad narodima koji ih dijele od mora. Hrvati, Albanci, Crnogorci, Makedonci i Muslimani - Bošnjaci bili su, jesu, a, nažalost, vjerojatno će i u budućnosti biti izloženi srpskom genocidu.

I dok su u Hrvatskoj svi znali koliko je velik srpski kompleks mora, vjerojatno ih je neusporedivo manje znalo da je isto toliko velik njihov kompleks **hrvatske kulturne baštine**. Da je to doista tako, najbolje se očitovalo u domovinskom ratu kroz sustavno rušenje kulturnih spomenika hrvatskog naroda. Bombardiranjem Dubrovnika taj svoj kompleks Srbi su pokazali cijelom svijetu. Pokazali su da nisu uzalud prozvani **barbarogenijima**.

Zapravo, Dubrovnik je na veoma plastičan način pokazao ideju vodilju toga njihova kompleksa : *Ako ne može biti naše, neće biti ni vaše!*

Dakle, prvo **otmi**, a ako ne može, **uništi**! I jedno i drugo je sadržano u **kulturocidu** nad hrvatskim narodom. Dubrovnik je pokazao da nije riječ o običnim barbarima nego o barbarogenijima. Sjetite se kada su vas srpski intelektualci pozivali da predate svoj grad srpskoj vojsci, jer ako to ne učinite bit će krivi što će ta - njihova - vojska srušiti ovaj biser svjetske baštine! Zaista logika dostažna barbarogenija, zar ne?

Simbol za ono prvo - za ono **otmi** - je upravo Boka kotorska i velika kulturna baština našeg naroda u njoj. Pitam se da li mi dovoljno i da li uopće ukazujemo svijetu na nevjerljatu činjenicu da više od 50 % spomeničnog blaga Crne Gore pripada hrvatskom narodu! To više što je konstanta srpske politike otimanje tuđega spomeničnog blaga. Jer, kako mi to reče gosp. Keserović, naš iseljenik u Melbourneu: "Nitko nema što Srbin imade, a imade sve što ukrade"! A od koga bi drugo i mogao krasti ako ne od Hrvata. Da je Srbima pak Dubrovnik i dalje najveći cilj, to vama zaista ne treba govoriti.

Msgr. Ratko Perić, biskup mostarsko - duvanjski i trebinjski, nakon svoga je posjeta katoličkim župama u Boki i Crnoj Gori rekao: "Biti katolikom tamo možda i nije tako hrabro kao biti Hrvatom". To i ne čudi jer nehrvati katolici njima trebaju omogućiti najjednostavniji prijelaz hrvatske kulturne baštine u srpsku baštinu, jer su jednostavno nehrvati katolici u takvoj državi osuđeni da u doglednoj budućnosti postanu Srbici katolici.

U svom osvajanju Boke, koje se, kako smo vidjeli, ogleda u etničkom čišćenju i otimanju hrvatske kulturne baštine, Srbi su sustavno eliminirali nacionalnu svijest bokeljskih Hrvata, teritorijalno odvajali Boku kotorsku od Hrvatske i eliminirali Boku i hrvatski narod u njoj iz svijesti hrvatskog naroda u cjelini, jednom riječju provodili su **memoricid** nad hrvatskim narodom u cjelini.

Dok su teritorijalno odvajanje i memoricid mogli ostvariti tek u Jugoslaviji, jer je to bila srpska država, eliminiranje nacionalne svijesti počelo je još u prošlom stoljeću. Bilo je i u Boki kotorskoj, kao i u Dubrovniku, onih koji su se izjašnjavali Srbima katolicima, gledajući u Srbiji slobodnu slavensku zemlju. Međutim, u Boki kotorskoj je mnogo pogubniji bio sindrom “**bokeljstva**“.

Još u prošlom stoljeću Srbi govore Hrvatima u Boki o “zajedništvu”: ”Svi smo mi Bokelji i ništa više”: Bokelje onda dijele na Srbe i katolike! Drugim riječima Hrvatima se negira njihovo hrvatstvo, a Srbima srpstvo ostavlja nedirnutim, jer njihova je vjera srpska. Tada su imali uspjeha u tome, a pogotovo u kraljevskoj i socijalističkoj Jugoslaviji, kada su neki Hrvati vidjeli u tome spas od pritisaka. Naime, bolje se izjasniti Bokeljom (poslije Jugoslavenom) nego Srbinom ili Crnogorcem. Zapravo i u jednom i u drugom slučaju Srbi dobivaju ono što žele, jer je i danas kao i prije Bokelj ili Jugoslaven besmislena kategorija, i pitanje je dana kada će postati ono što je htio izbjegnuti. Otkinuti od svog naroda, Bokelji su, kao drvo na osami izloženo svim vjetrovima, isto tako izloženi svakojakim pritiscima, i pitanje je vremena koliko mogu izdržati.

Kako se uspostavom zajedničke države odmah krenulo u teritorijalno osvajanje Boke kotorske vidljivo je iz Vidovdanskog ustava 1921., u kome je predviđena podjela države na oblasti. Naime, bilo je predviđeno da se podjela izvrši odlukom Skupštine na prijedlog Vlade, a ako se to ne učini tako, bio je predviđen skraćeni zakonski postupak, pa ako se ni to ne ostvari, onda rješenje kraljevskom Uredbom. U ovom je slučaju kotar bokokotorski imao uči u Zetsku oblast. Očito je prejudiciranje takve krucijalne odluke, pa je odmah jasno da je Boka pripala Zetskoj oblasti i bila odvojena od Hrvatske. Zato i ne čudi što Boka kotorska nije ni 1939. ušla u Banovinu Hrvatsku.

Nešto slično se dogodilo i prilikom stvaranja druge Jugoslavije. Naime, 1941. Boka kotorska nije ušla u sastav NDH. U njoj se razvio partizanski pokret. On je bio dominantno hrvatski, ali je presudnu ulogu odigrao sindrom bokeljstva. Naime, u nomenklaturi NOP-a govor se o Crnoj Gori i Boki kotorskoj, a u svojim proglašima partizani se obraćaju Crnogorcima i Bokeljima. Time se ponovo osigurava odvajanje Boke od Hrvatske, a onda se potkraj rata jednostavno eliminira ono “*i Boka kotorska*” i ostaje samo “*Crna Gora*”.

Naravno, činiti od Boke kotorske Crnu Goru nije bilo lako, pa su primjenjene drastične metode. Potkraj rata ubijeno je više uglednih Hrvata. Nakon 1945. hrvatska društva više ne djeluju, a godina 1948. karakterizirana je velikim pritiskom na pučanstvo da se na popisu izjasne kao Crnogorci. Tako se svi komunisti Hrvati po partijskoj direktivi tako izjašnjavaju. Mnogi Hrvati su zatvarani u cijelom poslijeratnom razdoblju. Osvrnut ću se samo na sudbinu hrvatskog mučenika, profesora i književnika *Vjenceslava Čizeka*, jer mi se čini da se kroz nju ogleda sudbina cijele Boke. Prvi put je dospio u tamnicu kao student zbog dvije pjesmice rugalice. Kao profesor često je otpuštan s posla. Emigrirao je 1972. i sve do 1977. živio u SR Njemačkoj, gdje je imao politički azil. Godine 1977. jugoslavenska tajna policija kidnapirala ga je u Italiji i dovela u Jugoslaviju i osudila na 15 godina robije. Od posljedica je kidnapiranja i robijanja oslijepio. Kroz 10 godina koliko je odležao nisu mu dopustili ni da piše, tako da u zbirci pjesama, koja je ove godine izdana i u Zagrebu,

imamo pjesme koje je kroz tih 10 godina robovanja uspio zapamtiti. O Čižekovoj se sudbini malo zna u Hrvatskoj, što i ne čudi kada znamo da je nad hrvatskim narodom izvršen memoricid te da su Hrvati Boke kotorske i velika njihova kulturna baština bili gotovo potpuno istisnuti iz svijesti hrvatskog naroda. Mogli bismo ispričati nebrojene zgode koje pokazuju kako je već samo postojanje Hrvata u Boki bilo istisnuto iz svijesti naših ljudi, pa čak i onih od kojih bi se to ponajmanje moglo očekivati. Tako su, nakon pobjede demokracije u Hrvatskoj, naši političari, u pravilu, kada bi nabrajali Hrvate u ostalim dijelovima Jugoslavije, zaboravljeni bokeljske Hrvate. Treba li spominjati koliki je učinak memoricida kada je u pitanju hrvatska kulturna baština Boke kotorske. Recimo samo da je činjenicu da je Boka kotorska Zaljev hrvatskih svetaca doskora malo tko znao i među Hrvatima iz Boke, a kamoli među ostalim Hrvatima. Zato je svojevremeno "Bokeljska mornarica 809" za svoju osnovnu zadaću uzela : *povratak Hrvata Boke i njihove velike kulturne baštine u svijest i savjest hrvatskog naroda i hrvatske države!* Zato posljednjih godina stalno govorimo o Zaljevu hrvatskih svetaca, o katedrali sv. Tripuna u Kotoru kao o najstarijoj hrvatskoj katedrali, o Gospu od Škrpjela, o papi Sikstu V, jednom od najvećih papa u povijesti, o sv. Leopoldu Bogdanu Mandiću, o bl. Ozani Kotorki, o bl. Graciji iz Mula, o sl. B. Ani - Mariji Marović itd. itd.

Prirodno je da je memoricid ponajmanje posljedica ostavio među ljudima iz ovih krajeva. Tako smo prilikom svojih nastupa obično upoznavali hrvatske novinare s osnovnim činjenicama o Boki. Ali jednom kada smo to pokušali novinarka s Hrvatskog radija u Zagrebu nam reče: "Nema potrebe, ja vam znam što je Boka kotorska. Ja sam vam iz Konavla!"

Kad govorimo o memoricidu, moramo imati na umu da je nešto slično, ali sa suprotnim predznakom, izvršeno i nad crnogorskim narodom. Naime, danas ćete teško među njima naići na one koji su svjesni da kulturna baština Boke pripada hrvatskom narodu. Naveo sam službene postotke o spomeničkom blagu Crne Gore u Boki. Crnogorci znaju da je većina tog blaga vlasništvo Katoličke crkve i da su katolici u Boki uglavnom Hrvati, ali im nije logično da je ta kulturna baština hrvatska. Naučeni da kulturna baština Boke pripada njihovu narodu, čak je i mnogima iz crnogorske oporbe teško prihvati jednu tako očitu činjenicu. Da je to doista tako vidi se iz Proglaša o Matici crnogorskoj, koju je osnovala upravo crnogorska oporba. U tom Proglasu stoji:

"Na području Crne Gore se prožimaju mnoštva kultura: ilirske, grčke, rimske, bizantsiske, dukljansko - zetske, srpske, orijentalne, mletačke i drugih".

Srpska kultura se spominje, ali hrvatska ne!

Sve je to dio jednostavnoga velikosrpskog projekta. Crna Gora će progutati Boku, a potom će Srbi Crnu Goru. I dok su za Hrvate Crnogorci oni koji otimaju njihovu zemlju i njihovu kulturnu baštinu, zapravo su ovi još veće žrtve te iste velikosrpske politike. U biti, u Boki su neki Crnogorci obavljali i još uvijek obavljaju za Srbe prljav posao, na isti način kako su u domovinskom ratu uvučeni u napad na Dubrovnik. Naime, napadom na Dubrovnik rušili su most koji ih spaja sa svijetom, a to isto čine i

etničkim čišćenjem Boke i otimanjem hrvatske kulturne baštine u njoj. Pri tome nisu ni svjesni da rade protiv sebe samih i da svojatanjem tzv. Zaliva Nemanjića daju Srbima dodatni argument vlastitom posrbljavanju. Međutim, mi moramo biti svjesni da su takva lutanja crnogorske oporbe u njihovoj borbi za opstanak nešto sasvim normalno, pogotovo što znamo koliko je težak njihov zadatak, koliko je teška njihova borba.

Najveći dio svećenstva u Boki kotorskoj pratio je sudbinu svog naroda. Možemo i za njega reći da je kao i u drugim hrvatskim krajevima bilo snaga i moral hrvatskih ljudi. Sjetimo se samo da su potkraj II. svjetskog rata ubijena čak tri naša svećenika: don Gracija Sablić, don Ivo Brajnović i don Đuro Perušina. Don Ivo Stjepčević, kanonik i poznati povjesničar, poslije rata osuđen je na robiju.

Nažalost, to ne možemo konstatirati za cijelu Crkvu u Hrvata u Boki kotorskoj. Počevši od biskupa Ucellinija, preko kanonika don Niku Lukovića, narodnog poslanika u Skupštini SFRJ, pa do skorašnjih dana bilo je *svećenika - Jugoslavena!* Na djelovanje biskupa Ucellinija i don Niku Lukovića posebno se osvrnuo povjesničar Vatro Murva u članku: "Boka kotorska i srpski pisci", *Hrvatska revija*, 1 - 2 (41) (1991.), 60 - 71, a da je ta pojava išla sve do skorašnjih dana možemo zaključiti prema članku svećenika dr. Josipa Corića: "Biseri medijskih eksponiranih svećenika", *Glas Koncila* od 25. rujna 1994.

Naša crkva je Crkva u Hrvata. Već sam naziv govori da će se ona brinuti o cjelini hrvatskoga nacionalnog bića. Naravno, vrijedi i obratna tvrdnja: samo briga o cjelini hrvatskoga nacionalnog bića opravdava takvo ime. To je najteže s onim dijelovima Crkve u Hrvata koji su danas u Srbiji i u Crnoj Gori, a posebno kada je u pitanju Kotorska biskupija koja je u cijelosti u Crnoj Gori. To više i obvezuje. Ako ništa drugo, sjetimo se da je Sveti Otac prošle godine darovao Zagrebačkoj nadbiskupiji upravo *Relikviju* sv. Leopolda Bogdana Mandića! Našeg sveca iz Boke kotorske, iz Zaljeva hrvatskih svetaca!

Potkraj prošle godine u Zagrebu su održana dva savjetovanja: *Interes Hrvata Vojvodine i Interesi Hrvata Boke kotorske*. Sudjelovaо sam na prvom, a bio sam koordinator drugoga zajedno s ministrom dr. Jurjem Njavrom. Sudionik drugog savjetovanja bio je i predsjednik Hrvatske bratovštine "Bokeljska Mornarica 809" pobočna bratovština Dubrovnik - prof. Vicko Lazzari. Međutim, mi smo još u ožujku 1992. podnijeli Vladi Republike Hrvatske neke svoje poglede i prijedloge u svezi s temom savjetovanja. Činjenica da je do njega došlo dvije i pol godine kasnije mnogo govori o položaju hrvatske države i našeg naroda, izloženih udarima velikosrpske politike i agresije.

Kada govorimo o interesima Hrvata Boke kotorske, jasno je da će ti interesi biti bolje zaštićeni ako je jača hrvatska država. Da su toga svjesni i oni sami, vidi se i iz činjenice da ih više imamo u Zagrebu kroz ovo ratno vrijeme, kada je njihov dolazak zaista veoma otežan, nego u vrijeme Jugoslavije. (Očito, Zagreb je glavni grad svih Hrvata.)

Vrijedi i obratna tvrdnja: hrvatska država će biti jača samo ako podjednako misli o cjelini svoga nacionalnog bića. Dapače, s obzirom da se neke hrvatske zemlje ne nalaze u sastavu hrvatske države, tim dijelovima treba poklanjati veću pažnju.

Da to nije bilo tako, ilustrirat će primjerom. Kada smo Vladi predali svoja gledišta i prijedloge, dakle u ožujku 1992., došlo je u tisku do polemike između tadašnjeg ministra dr. Ivana Cesara i glavnog i odgovornog urednika informativnog programa HTV-a. Iskoristili smo jednu nespretnu izjavu ovog drugoga da bismo dobili emisiju "U krupnom planu". Međutim, u lipnju iste godine trebala je biti ostvarena još jedna emisija "U krupnom planu" o Hrvatima Boke kotorske, ali je mjesto nje održana emisija s temom "Povrede u športu!"

Vratimo se savjetovanjima. Polazeći od toga da su etničke granice hrvatskog naroda šire od državnih granica, s oba skupa su vrhovništvo države prenijeta očekivanja da će državna tijela Republike Hrvatske i tijela međunarodne zajednice prilikom rješavanja problematike sukcesije država nastalih od bivše SFRJ osigurati istodobnu primjenu:

- 1. načela nepovrednosti međunarodno priznatih granica svih država nasljednica SFRJ;
- 2. načela reciprociteta u osiguranju svih građanskih, nacionalnih i kulturnih prava novonastalih manjina onih naroda koje su ostale izvan granica njihovih novostvorenih nacionalnih država, po najvišim europskim standardima i bez obzira na njihovu brojčanu snagu;
- 3. načela nediskriminacije pripadnika hrvatske manjine u javnom i gospodarskom životu u Republici Srbiji i Republici Crnoj Gori.

Naravno, zaključci s tih savjetovanja izravno su predani najvišim dužnosnicima naše države.

Plan Z4 i planirana konferencija Tuđman - Izetbegović - Milošević svojevremeno su učinili da se u Hrvatskoj s posebnom pozornošću razmišljalo o načelu reciprociteta. Hrvatska je civilizirana država i garantira svim nacionalnim manjinama, pa dakle i Srbima, osiguranje najvećih prava. Sabor je donio Ustavni zakon o nacionalnim manjinama, koji je daleko ispred sličnih zakona u zemljama zapadnog svijeta, i to na zahtjev toga istog zapadnog svijeta. Iako je Hrvatska, jedina od država na ovim prostorima, ispunila taj zahtjev, kao da je taj isti zapadni svijet planom Z4 pokušavao iznuditi mnogo, mnogo više, kao da je tražio način za legalizaciju onog što su Srbi ostvarili do sada genocidom i zločinom.

Hrvatska država mora ustrajati na načelu reciprociteta. Jednostavno rečeno, sve ono što traže Srbi u Hrvatskoj trebaju dobiti i Hrvati u Srbiji i Crnoj Gori. Pri tome, kada je u pitanju Boka (i Srijem) treba istaknuti da se tu radi o reciprocitetu prava Hrvata u hrvatskoj zemlji za prava Srba na hrvatskoj zemlji u hrvatskoj državi. I jedno i drugo je posljedica nama Hrvatima nametnute države kakva je bila Jugoslavija. Treba mnogo glasnije govoriti o tešku položaju Hrvata u današnjoj Jugoslaviji, a što se tiče Boke, iako je ostalo malo Hrvata koji se tako deklariraju, treba ukazivati i na neprirodan broj Jugoslavena u njoj stalno ističući veliku hrvatsku kulturnu baštinu.

Veoma glasno i svima treba isticati da se Hrvatska *nikad* neće odreći svoje velike kulturne baštine u Boki kotorskoj, pa makar ne bilo niti jednog Hrvata u njoj.

Valja to isticati svijetu, da bi se istaknuo veliki gubitak koji je hrvatski narod imao zbog postojanja Jugoslavije, da bi on osigurao bolji položaj Hrvata тамо, ali i da bi

znao da, kao što se nije u BiH držao samo veličina pojedinih etničkih zajednica nego je vodio računa i o drugim čimbenicima - to isto treba učiniti i kada su Hrvati u "Jugoslaviji" u pitanju. Pa kako može prijeći preko činjenice da više od 50 % spomeničnog blaga Crne Gore pripada hrvatskom narodu Boke kotorske.

Treba to isticati i crnogorskim i srpskim vlastima da budu svjesne da etničkim čišćenjem Boke neće uspjeti oteti hrvatsku kulturnu baštinu u njoj i tako im izbiti jedan od glavnih razloga za provođenje etničkog čišćenja.

Ako i dođe do sastanka Tuđman - Izetbegović - Milošević, Hrvatska mora inzistirati na tome da posebna točka bude upravo *Pitanje novonastalih manjina*, a ne nekakav plan Z4, pogotovo ne ovaj predloženi. Prema hrvatskom Ustavu, vrhovništvo se mora brinuti o Hrvatima izvan Hrvatske. Pa kako bi ono ispunilo taj zahtjev, ako pristane da se razmatra davanje Srbima u Hrvatskoj još većih prava, prava kakvih nema ni jedna nacionalna manjina na svijetu, dok Hrvati u Srbiji i Crnoj Gori nemaju gotovo nikakva prava i dok Srbija i Crna Gora ne donesu svoj Ustavni zakon o nacionalnim manjinama? Uostalom, svijet je to već zahtijevao od njih, pa kako sada ne haje mnogo što to nisu ispunile, treba ga samo podsjetiti na to. A vidjet ćemo kolika će prava tražiti Srbija za Srbe u Hrvatskoj ako ista prava mora dati svojim nacionalnim manjinama. Zato Hrvatska ustrajanjem na takvim zahtjevima može višestruko dobiti.

Mnogi Hrvati u Boki danas su aktivno uključeni u crnogorsku oporbu. Mnogo je primjera kako su Crnogorci iz oporbe štilili Hrvate iz Boke ili naše zarobljene borce u logoru Morinj. Interes je i Hrvata u Boki i hrvatske države da se pomogne crnogorskoj oporbi u njenoj težnji za slobodnom, nezavisnom, europski usmjerrenom Crnom Gorom. Jer takva Crna Gora bi značila rušenje glavne poluge u velikosrpskoj politici. Bez prosrpske Crne Gore nema ni Velike Srbije. Naravno, Srbi su toga svjesni pa čine i učinit će sve da se to ne dogodi. Tim više Hrvatska mora pomoći crnogorskoj oporbi na sve moguće načine, jer Crna Gora je "meki trbuh" velikosrpske politike. Mora pomoći iako je vjerojatnost da se takvo što dogodi zaista mala. Vidimo kakva je konstelacija snaga u svijetu, kada se slobodno može reći da svijet nagrađuje Srbe za učinjeni genocid, da svijet nagrađuje srpski nacizam. A to zaista možemo reći jer nekažnjavanje zločinca je istovjetno s njegovim nagrađivanjem.

U takvim uvjetima ne čudi ponašanje mnogih Crnogoraca. To mi je sjajno opisao jedan naš Hrvat iz Boke kada je bio u Zagrebu. Rekao mi je: "Za Crnogorce su ti danas Konavli kao da se desila elementarna nepogoda. Oni s tim nemaju ama baš ništa!"

Vjerojatno ste već osjetili to njihovo ponašanje - kao da se nije ništa dogodilo. Ako niste, sigurno ćete to ubrzo osjetiti. Kao da nam kažu: "Pokušali smo i nismo uspjeli, ali kako ste vi Hrvati oduvijek bili guske u magli, zaboravite to, pa kad zaboravite, mi ćemo opet".

Dok su bombe padale po Dubrovniku, kod nas se stalno dokazivalo svijetu da je Dubrovnik hrvatski, dokazivala se jedna tako očita činjenica. Nikako mi nije bilo jasno zašto svijetu nismo tada dokazivali da je Boka kotorska hrvatska zemlja. Zašto nismo ukazivali na fakte da je Crna Gora dobivanjem Boke udvostručila, ako ne i utrostručila svoju kulturnu baštinu, pa joj to nije bilo dovoljno, hoće i Dubrovnik. Dobivanjem pak Dubrovnika srpska kulturna baština bi se isto tako udvostručila, ako ne i umnogostručila. Pa kroz cijelo vrijeme postojanja Jugoslavije Srbi su svojatali

cjelokupnu dubrovačku kulturnu baštinu. Jasno je da oni neće odustati od tih svojih pretenzija, oni neće odustati od toga svog nedosanjanog sna zvanog Dubrovnik. Zar nije zato bolje da, umjesto što mi mislimo o Dubrovniku, oni počnu misliti o Boki kotorskoj. Što više svijet upoznamo s hrvatstvom Boke kotorske, to ćemo manje misliti o sigurnosti Dubrovnika. Zato sam svojevremeno i rekao: *Dubrovnik se brani Bokom!*

Naravno, vi to dobro znate, pa upravo iz vaše sredine i dolaze ljudi koji danas u Hrvatskoj najviše rade za Boku kotorskou, mnogo više i od nas Hrvata iz Boke. Recimo, književnik Stjepo Mijović Kočan. Koliko je samo on posljednjih nekoliko godina napisao tekstova, pa i pjesama o Boki. Uostalom, on je i priredio zbirku pjesama *"Bosonoga prašina"* Vjenceslava Čižeka. Ili pak prof. dr. Stjepan Obad. On je predsjednik organizacijskog odbora simpozija *"Hrvati Boke kotorske, prošlost, sadašnjost i budućnost"*, koji bi se trebao održati u organizaciji Filozofskog fakulteta u Zadru i Hrvatske bratovštine *"Bokeljska Mornarica 809"*. Uostalom mnogo znanstvenika iz Dubrovnika će sudjelovati na tom simpoziju. I sjetimo se da je 1993. jedan broj časopisa *"Dubrovnik"* bio tematski posvećen upravo Boki kotorskoj.

Znajući s kakvim smo neprijateljem suočeni, moramo na tome raditi mnogo više. Moramo znati da je hrvatska kulturna baština strašno oružje, koje nismo u dovoljnoj mjeri iskoristili u ovom ratu. A koliko je ono ubojito, vidjeli smo upravo u reakciji svijeta kad je napadnut Dubrovnik. Ili, da ispričam jednu zgodnu priču koju sam čuo od našega velikog redatelja Krste Papića. Govoreći o ratu u Hrvatskoj, neki njegov američki kolega je govorio o ratu između balkanskih plemena. Krsto ga je upitao: "Razmislite malo, kolega, zar možete o narodu koji je stvorio jedan Dubrovnik govoriti kao o balkanskom plemenu." Čovjek je malo razmislio i sve mu je postalo jasno.

Zato upravo Dubrovnik i treba biti ona naša sredina koja će permanentno ukazivati svijetu što je Boka kotorska, koja će svijet upoznati s hrvatstvom Boke kotorske, s velikom hrvatskom kulturnom baštinom Boke. Jer kad Dubrovnik upozorava svijet na veličinu gubitka hrvatskog naroda kroz gubitak Boke kotorske, onda to zaista ima posebnu težinu. Osnivanje pobočne bratovštine Hrvatske bratovštine *"Bokeljska Mornarica 809"* u Dubrovniku jest nešto što u meni budi nadu da će to zaista tako i biti. Po meni ona ima biti glavna uzdanica u budućem radu bokeljskih Hrvata u Hrvatskoj jer, kao što znate, ne postoji nikakva organizacija bokeljskih Hrvata u samoj Boki kotorskoj.

I na kraju neka mi bude dopušteno da u ovome veličanstvenom gradu kažem o mojoj Boki ovo: Ako se itko igdje u svijetu utrkivao s Bogom u stvaranju ljepote, onda su to Hrvati Boke kotorske. Ne znaš čije je djelo veličanstvenije!²

² Tekst priređen prema predavanju održanom u Dubrovniku, travnja 1995. U stvari, 27. 12. 1994. g. na poticaj i uz potporu Vlade Republike Hrvatske održano je savjetovanje *"Interesi Hrvata Boke kotorske"*. Koordinatori Savjetovanja bili smo dr. Juraj Njavro, ministar u Vladi Republike Hrvatske i ja. Tom prigodom sam nastupio i u emisiji HTV-a *"Slikom na sliku"*. Kako sam član suradnik HAZU, akademik Vladimir Paar me je zamolio da pripremim odgovarajući tekst za Vjesnik HAZU, čiji je on glavni i odgovorni urednik. Tako je tiskano moje uvodno izlaganje sa Savjetovanja : *Hrvatska i Zaljev hrvatskih svetaca*, Vjesnik HAZU 1 - 3 / 1995, 75 - 87. Taj tekst je poslužio kao osnova za ovo predavanje, kao i za izlaganje na znanstvenom skupu u Zadru, tj. za naredni tekst.

HRVATI BOKE KOTORSKE OD 1918. DO DANAS

*Mostariensija, časopis za humanističke znanosti
Sveučilišta u Mostaru, 4 / 1996, 33 – 43*

Sažetak

Ovaj uvaženi znanstvenik, sveučilišni profesor iz Zagreba, matematičar najviše klase, rođenjem bokeljski Hrvat, piše o zloj sudbini drage Boke.

Govoreći o tom *Zaljevu hrvatskih svetaca* i neustrašivih pomoraca, na čijim su se slikovitim obalama Bog i čovjek “utrkivali” u stvaranju ljepote, autor nas upoznaje s činjenicom (kojom zapravo kaže sve) da 40 % nepokretnog i čak 66 % pokretnog spomeničnog blaga Republike Crne Gore čini naša kulturna baština, stvarana rukom, srcem i umom bokeljskih Hrvata.

Niska gradova dragulja (Herceg Novi, Kotor, Tivat) bijaše još početkom ovoga stoljeća (1910.) od 69 i 70 do 95 % pučanstvom hrvatska, da bi na njegovu kraju (1991.) asimilacijskim, kolonizacijskim i drugim sredstvima grubog *etničkog čišćenja* njihovo demografsko Hrvatstvo bilo skoro zatrto svođenjem Hrvata Boke na svega 8 % ukupna pučanstva.

Koncizno objašnjavajući proces rashrvačivanja toga hrvatskog kraja, autor poziva hrvatsku kulturnu i političku javnost da sustavno radi na zaustavljanju tih nepovoljnih povijesnih kretanja i da ne dozvoli daljnje odumiranje najjužnijih jadranskih Hrvata te njihova, za sve Hrvate neprocjenjivo vrijedna, kulturnog blaga.

Die Kotor-Butsch-Kroatien Seit 1918

Zusammenfassung

Dieser angesehene Wissenschaftler, Universitätsprofessor aus Zagreb, Mathematiker der Spitzensklasse, geburtiger Kotor - Bucht - Kroate, schreibt über das bose Geschick der lieben Bucht.

Über diese *Bucht der kroatischen Heiligen* und furchtloser Seefahrer erzählend, an deren malerischen Ufern sich der Gott und der Mensch in der Schöpfung der Schönheit überboten, macht uns der Verfasser mit der Tatsache (die eigentlich für sich spricht) bekannt, daß 40 % unbewegliches und sogar 66 % bewegliches Denkmalgutes der Republik Montenegro unser Kulturerbe ist, geschaffen mit Hand, Herc und Sinn der Kroaten von der Bucht von Kotor.

Eine Kette von Juwel - Städten (Herceg Novi, Kotor, Tivat) hatte noch anfangs dieses Jahrhunderts (1910.) von 69 - 70 bis 95% kroatischer Bevölkerung, damit Ende des Jahrhunderts (1991.) durch assimilatorische, kolonisatorische und andere Mittel der ethnischen Säuberung ihr demographischer Kroatentum fast vertilgt wurde, indem man die Bucht-Kroaten auf nur 8% der Gesamtbevölkerung zurückführte. Durch konzise Erläuterung des Prozesses der Entkroatisierung dieser kroatischen Gegenden ruft der Verfasser die kroatische kulturelle und politische Öffentlichkeit auf, diesen

ungünstigen historischen Vorgang systematisch aufzuhalten und weiteres Aussterben der südlichsten Adria - Kroaten und ihres für alle Kroaten unschätzbar werten Kulturreichtums nicht zu erlauben.

Dr. Josip Pečarić, Universitat Zagreb

1. Položaj Hrvata u Boki kotorskoj danas

Od početka velikosrpske agresije na Hrvatsku 1991. godine do danas položaj Hrvata u Boki kotorskoj karakteriziran je svakojakim pritiscima. Tako su i nedavno najuglednije hrvatske obitelji u Tivtu dobine prijeteće pismo u kojem stoji, između ostalog, i sljedeće: "Ne odete li sami na vrijeme, noć će gutati vašu djecu i vaše obitelji. Pohrlite po pozivu gospodina Tuđmana u Hrvatsku, jer srpskih vjekovnih ognjišta tamo ima više nego što ima vas." (Pismo, inače, prenose nezavisni crnogorski mediji). Zato se za sve ovo vrijeme u Hrvatsku doseljavaju Hrvati iz Boke, a samo iz Tivta doselilo se preko 300 (među njima i 7 lječnika specijalista). Zapravo radi se o nastavku, ako ne i dovršetku, *etničkog čišćenja* Boke kotorske, koje se sprovodi za cijelo vrijeme postojanja Jugoslavije. A da je zbilja na snazi etničko čišćenje, vidljivo je iz usporedbe popisa iz 1910. (zadnji popis u Austro-Ugarskoj) i iz 1991. godine (zadnji popis u Jugoslaviji). Ukupan broj pučanstva porastao je gotovo za dva puta (1910. - 33.400, 1991. - 61.440), a istodobno je broj Hrvata pao za tri puta (1910. - 13.500, 1991. - 4.910).

Ali, samo jedan dio pučanstva se iselio. Drugi dio je, izložen stalnim pritiscima, promijenio nacionalnost. Zato smo u tablicama koje prezentiraju nacionalnu strukturu Boke kotorske i Crne Gore posebno izdvojili Jugoslavene i ostale. Razlog je očevidan: samo su Hrvati u Crnoj Gori imali razloga tako se izjašnjavati na popisu 1991. godine. Kako je po podatcima Katoličke crkve u Boki, danas, oko 12.000 katolika, imamo na prvi pogled paradoksalnu situaciju, da je u Boki više katolika - Jugoslavena nego Hrvata.

Međutim, demografska se slika Boke kotorske od 1991. godine drastično promjenila ne samo zbog iseljavanja Hrvata iz nje već i zbog velikog doseljavanja Srba. Naime, s Jugomornaricom koja je napustila hrvatsko more, preko stalnog dolaska Srba iz istočne Hercegovine, do današnjeg doseljavanja Srba koji su napustili Hrvatsku, na djelu je *srbizacija* Boke. Zato i ne čudi da je od 1.000 izbjeglica, koji su napustili Hrvatsku poslije "Oluje", samo u Tivtu naseljeno njih 200. U tu je svrhu preko podgoričke "Pobjede" početkom kolovoza pokrenuta inicijativa za "popis praznih kuća" kako bi se "zbrinuli krajšnici u Crnoj Gori". Zahvaljujući crnogorskim nezavisnim medijima i stavovima općinskih organizacija Socijaldemo-kratske partije i Liberalnog saveza, pokušaj tzv. "humane konfiskacije" praznih kuća, naravno hrvatskih, donekle je osuđen, ali ne i zaustavljen.

Tablica 1. Udio Hrvata (katolika) u stanovništvu gradskih središta (1910.) i općina (1991.) Boke kotorske

1910.	1991.
-------	-------

GRADOVI	KATOLICI	HRVATI	JUGOSLAVENI	OSTALI
KOTOR	69%	7% (1.620)	19% (4.150)	4% (800)
HERCEG NOVI	70%	2% (630)	19% (5.260)	5% (1.340)
TIVAT	95%	23% (2.660)	21% (2.350)	3,5% (400)
UKUPNO		8% (4.910)	19% (11.760)	4% (2.540)

Tablica 2. Nacionalna struktura Boke kotorske (1991.)

NACIONALNOST	APSOLUTNO	%
HRVATI	4.910	8
JUGOSLAVENI	11.760	19
OSTALI	2.540	4
CRNOGORCI	27.400	45
SRBI	13.420	22
ALBANCI, MUSLIMANI,...	1.410	2
UKUPNO	61.440	100

Tablica 3. Nacionalna struktura u Crnoj Gori (1991.)

NACIONALNOST	APSOLUTNO	%
HRVATI	6.250	1
JUGOSLAVENI	25.850	4
OSTALI	14.700	2
MUSLIMANI	89.930	15
ALBANCI	40.880	7
CRNOGORCI	380.480	62
SRBI	57.180	9
UKUPNO	615.270	100

2. Demografske promjene u Boki od 1910. do 1991. godine

Kada govorimo o Boki kotorskoj, podrazumijevamo Bokokotorski zaljev. Međutim, primorski pojas Boka kotorska - Budva - Spič u Austro-Ugarskoj je upravno bio obuhvaćen jednim kotarom sa sjedištem u Kotoru, a popisi u njoj daju vjersku, a ne etničku pripadnost pučanstva. I dok je kod katoličkog življa jasno da se radi uglavnom o hrvatskom narodu, dotle se kod pravoslavnog teško može razabrati odnos crnogorskog i srpskog naroda. U razmještaju pučanstva 1910. godine lako je uočiti stanovite pravilnosti. Pravoslavna većina u cijelom kotaru rezultat je naseljenosti u višim, brdskim krajevima, kao što su, primjerice, bokokotorsko zaleđe te područje Paštrovići, gdje su pravoslavci praktično jedino pučanstvo, a oni su većinsko stanovništvo na poluotoku Luštica i u poljodjelskoj grbaljskoj župi. Od većih i poznatijih gradova pravoslavna je većina 1910., a tako je bilo i prije, zabilježena jedino u Risnu. Sva ostala gradska naselja: Kotor, Perast, Tivat, Dobrota, Prčanj, Herceg Novi

i Budva, imala su katoličku, tj. hrvatsku, većinu pučanstva. Izrazito katolički predjeli bili su poluotok Vrmac u Boki kotorskoj te južni dio Spiča, od Sutomora do granice prema Crnoj Gori (vidi zemljovid).

Možemo s pravom računati da je slična situacija bila i u trenutku stvaranja prve Jugoslavije, i od tada na demografske promjene u Boki od presudne je važnosti utjecaj velikosrpske politike. Graf. 1. pokazuje kako se to odražavalo kroz popise pučanstva u drugoj Jugoslaviji u ukupnom broju, a Graf. 2. i 3. u postotcima u Crnoj Gori.

Kako je priklučenje Boke Crnoj Gori uslijedilo tek 1945. godine, kad su ustanovljene savezne jedinice nove Jugoslavije (za vrijeme rata govorilo se o Crnoj Gori i Boki kotorskoj, odnosno o Crnogorcima i Bokeljima), to je popis iz 1948. godine karakteriziran velikim pritiskom na pučanstvo da se izjašnjavaju kao Crnogorci. Međutim, karakterističan je podatak onaj iz Graf. 3. da je broj Srba i Hrvata u Crnoj Gori te 1948. godine bio isti, dok je u 1991. godini skoro 9 puta više Srba. Također, iz Graf. 1. i 3., očito je da se broj Hrvata smanjuje i u ukupnom broju i u udjelu u postotcima.

Očito je smanjivanje broja Hrvata u Boki kotorskoj kontinuiran proces, zato i govorim o neprekidnom etničkom čišćenju u Boki kotorskoj kroz sve vrijeme postojanja Jugoslavije. To i nije u suprotnosti s analizom etničkih čišćenja (i na ovim prostorima) prof. Rudolfa Kraljevića, koji govorio o krugovima etničkog čišćenja, jer su i u Boki najveći pritisci na hrvatsko pučanstvo, kao što sam već istakao, vezani za period kraja Drugog svjetskog rata i neposredno poslije toga rata, ali i za ovaj današnji period Domovinskog rata, a to se upravo i poklapa s dva posljednja kruga etničkog čišćenja.

I dok danas, kada u Hrvatskoj govorimo o Hrvatima Boke kotorske, mislimo, kao što sam istakao, na sam zaljev, dотле o južnom dijelu Spiča, koji je u Austro-Ugarskoj bio izrazito katolički, dakle hrvatski, danas uopće ne govorimo. A ipak napomenimo da granice (prikazane na zemljovidu) koje predstavljaju granice Austro-Ugarske vrijede i danas. One se, naime, poklapaju s današnjim granicama kotorske biskupije, koja je dio Crkve u Hrvata, i povijesna je zadaća Katoličke crkve u Hrvata da kotorska biskupija i ostane njezin dio.

3. Velikosrpska politika i Boka kotorska

Boka kotorska je od svih hrvatskih zemalja bila prva na udaru velikosrpske politike. Postoje objektivni i subjektivni razlozi zašto je tako.

Objektivni razlozi leže u činjenici da je Boka kotorska najjužnija od svih hrvatskih zemalja.

Subjektivni razlozi leže u dva velika srpska kompleksa :

- 1. MORE, općepoznati srpski kompleks, koji ih tjeran da još od vremena Nemanjića pa sve do današnjih dana, kad god su u poziciji da to mogu, vrše *genocid* nad onim narodima koji ih dijele od mora.

- 2. HRVATSKA KULTURNA BAŠTINA, srpski kompleks, najbolje se očitovao u Domovinskom ratu kroz sustavno rušenje svih kulturnih spomenika hrvatskog naroda, gdje god su to mogli. Simbol tome, i kod nas i u svijetu, jest *DUBROVNIK*.

Međutim, kulturocid koji se vrši nad hrvatskim narodom sadrži još jednu komponentu koja se ogleda u pokušaju otimanja kulturne baštine Hrvata Boke kotorske. Naime, upravo su bokokotorska priobalna naselja, koja su, kao što smo vidjeli, bila nastanjena uglavnom Hrvatima, bila žarište pomorstva, koje je stoljećima bilo pokretač razvoja toga područja te je to stanovništvo bilo i nositeljem kulture, koja je dosegla zavidnu razinu. Ta je kultura izuzetno važna za hrvatski narod. Recimo, najstarija hrvatska katedrala je ona iz 1166. godine - Katedrala sv. Tripuna u Kotoru. Ili pak Gospa od Škrpjela, otok preko puta Perasta, koji su Hrvati toga grada izgradili u moru, da bi na njemu sagradili veličanstvenu crkvu, svetište Majci Božjoj, gdje je smješteno životno djelo najvećega hrvatskog baroknog slikara, Peraštanina Tripa Kokolje. Itd. Itd. A kolika je velika baština hrvatskog naroda najbolje svjedoče službeni crnogorski izvori koji kažu da se 40% nepokretnog i 66% pokretnog spomeničnog blaga Republike Crne Gore nalazi u Boki kotorskoj. Zato slobodno možemo konstatirati da više od 50% spomeničnog blaga današnje Crne Gore pripada hrvatskom narodu, tj. hrvatski je narod Boke baštinik toga blaga.

Msgr. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski i trebinjsko-mrkanski, nakon jednog svog posjeta katoličkim župama u Boki i Crnoj Gori rekao je: "Biti katolikom tamo možda i nije toliko hrabro kao biti Hrvatom". Zapravo ta rečenica posredno govori i o cilju velikosrpske politike, kada govorimo o otimanju hrvatske kulturne baštine Boke. Naime, njima katolici nehrvati trebaju osigurati bezbolno otimanje te baštine, koja je uglavnom smještena u katoličkim crkvama ili su to baš te crkve. Naime, dovršetkom etničkog čišćenja Boke, tj. nestankom Hrvata katolika, kotorska biskupija više ne može biti dio Crkve u Hrvata, a Jugoslaveni katolici će vrlo brzo postati ili prvo Crnogorci katolici, a potom Srbi katolici, ili izravno Srbi katolici. Drugim riječima, Crna Gora će prvo progutati Boku, a potom će oni takvu Crnu Goru. I dok su za Hrvate Crnogorci oni koji otimaju njihovu zemlju i njihovu kulturnu baštinu, što je doista prisutno kod naših ljudi, zapravo su i Crnogorci žrtve velikosrpske politike jer za Srbe rade prljav posao na isti način kako su u Domovinskom ratu uvučeni u napad na Dubrovnik, s tim scenarijem. Pri tome mnogi od njih nisu ni svjesni da rade protiv sebe, jer svojatanjem tzv. *Zaliva Nemanjića* daju dodatni motiv svom vlastitom posrbljavanju.

U osvajanju Boke velikosrpska politika radi u tri osnovna pravca:

- 1. eliminiranju nacionalne svijesti kod Hrvata Boke,
- 2. memoricidu nad hrvatskim narodom u cijelini, tj. eliminiranju Boke i hrvatskog naroda u njoj iz svijesti Hrvata u Hrvatskoj,
- 3. teritorijalnom odvajanju Boke od Hrvatske.

Eliminiranje nacionalne svijesti se vrši prvo preko tzv. BOKEĽJSTVA a potom JUGOSLAVENSTVA. Još u prošlom stoljeću Srbi govore Hrvatima u Boki o "zajedništvu": "Svi smo mi Bokelji i ništa više". A Bokelje onda dijele na Srbe i katolike! Dakle, Hrvatima se negira njihovo Hrvatstvo, a Srpstvo ostaje nedirnuto - jer njihova je vjera srpska. I tada su imali u tome uspjeha, a pogotovo stvaranjem prve i

druge Jugoslavije, kada su neki Hrvati vidjeli u tome spas od pritisaka: Bolje se izjasniti Bokeljom (a kasnije Jugoslavenom) nego Srbinom ili Crnogorcem! I u jednom i u drugom slučaju Srbi postižu ono što žele, a to je da ne budu Hrvati jer, otkinuti od svoga naroda, osuđeni su da u dogledno vrijeme postanu ono što Srbi žele. I ne samo to, osuđeni su da Srbima kao miraz donesu i veliku kulturnu baštinu svoga, hrvatskoga naroda u Boki.

Mnogi primjeri pokazuju koliko je uspješan bio memoricid izvršen nad hrvatskim narodom u cjelini, kada je u pitanju Boka, hrvatski narod i velika hrvatska baština u njoj. Učinak tog memoricida osjeća se još uvijek u Hrvatskoj, iako mi se čini da danas mnogo veći broj naših ljudi zna što je Boka i što ona znači hrvatskom narodu nego što je to bio slučaj do prije nekoliko godina. Sjećam se kako sam prije 3-4 godine bio zaprepašten da mnogi hrvatski političari i kulturni radnici ne znaju da je Boka kotorska *Zaljev hrvatskih svetaca*. Naime, od šest hrvatskih svetaca i blaženika tri su iz Boke (sv. Leopold Bogdan Mandić, blž. Ozana Kotorka i blž. Gracija iz Mula), a i jedini hrvatski papa, Siksto V., podrijetlom je iz Boke. Pričajući to svojim Hrvatima iz Boke, bio sam još više zaprepašten, jer se ispostavilo da to ne znaju ni mnogi od njih.

A na teritorijalnom odvajajanju Boke od Hrvatske radilo se od samog početka. To je vidljivo iz Vidovdanskog ustava 1921. godine u kojemu je predviđena podjela države na oblasti. Naime, predviđeno je da će se ta podjela izvršiti odlukom Skupštine a na prijedlog Vlade, pa ako se tako ne učini, predviđen je skraćeni zakonski postupak za to, a ako se ni to ne ostvari, rečeno je da će kralj donijeti uredbu o tome, pa će u tom slučaju kotar bokokotorski ući u Zetsku oblast. Vidimo kako se prejudiciraju takve krucijalne odluke, pa je odmah jasno da se nije desio ni prvi ni drugi slučaj, već taj treći, koji je osiguravao odvajanje Boke kotorske od matice zemlje. I u svim budućim promjenama, uključujući i Banovinu Hrvatsku, Boka ostaje izvan hrvatskih granica. Kako je na izborima 1939. godine u 7 bokeljskih općina pobijedila HSS, Hrvati Boke su očekivali da će Bokokotorski zaljev ući u sastav Banovine. Kako Sporazumom Cvetković - Maček granice nisu bile definitivno određene, predstavnici bokeljskih Hrvata su odlazili vodstvu HSS-a u Zagreb tražeći da granica bude na Trojici iza Kotora. Međutim, do korekcije granice nije došlo zbog rata i raspada prve Jugoslavije.

Boka ne ulazi 1941. godine u sastav NDH, a poslije pada Italije, 1943. godine ona je formalno u sastavu NDH, ali hrvatske oružane trupe ne ulaze u Boku, već njemačka vojska. U Boki se vjeruje da je to stoga što je to tražio don Ivo Stjepčević, poznati hrvatski povjesnik iz Boke. Da ironija sudbine bude veća, don Ivo je poslije rata zatvoren od onih kojima je tim činom pomogao.

S druge strane, sindrom *bokeljstva* čini svoje među Hrvatima iz Boke - partizanima. Naime, za vrijeme rata govorilo se o Crnoj Gori i Boki kotorskoj, da bi na Drugom zasjedanju ZAVNOČG i Boke, održanom 14. srpnja 1944., promijenilo ime u CASNO (Crnogorska antifašistička skupština narodnog oslobođenja), te da bi se krajem te godine izbrisalo ono "i Boka" iz naziva republike, iako se sam naziv održao u mnogim drugim organizacijama i nekoliko godina poslije rata. To je očito bila jednostavna posljedica činjenice da je Boka bila otrgnuta od matice zemlje. To je omogućio velik pritisak na Hrvate Boke. I ubijeno je više uglednih Hrvata Boke, a među njima i svećenici: don Ivo Brajnović, don Gracija Sablić i don Đuro Perušina.

I dok je u prvoj Jugoslaviji u Boki bilo 17 hrvatskih kulturnih društava, a Hrvati su bili sa svojim narodom i u radosti (tisućgodišnjica kralja Tomislava veličanstveno je proslavljeni i u Boki, a u Kotoru je na Katedrali postavljena i ploča kao uspomena na taj događaj) i u tuzi (odred Bokeljske mornarice sudjelovao je na pogrebu Stjepanu Radiću), u drugoj je u dvije poslijeratne godine sve to zatrto, da bi 1948. godina bila karakterizirana velikim pritiskom na Hrvate da se izjasne na popisu kao Crnogorci, a komunisti su dobili partijsku direktivu da tako postupe. Od brisanja onog „*i Boke*“ do toga čina nisu prošle ni tri godine. Tih je godina mnogo uglednih Hrvata iz Boke bilo zatvarano bilo sa suđenjem ili bez njega, a gubitak posla bila je uobičajena pojava, obično uz etiketu „*klerikalac*“. Pritisci su nastavljeni za čitavo vrijeme postojanja druge Jugoslavije, što je i rezultiralo demografskim kretanjima, o kojima smo govorili.

4. Hrvatska i Boka kotorska

Kada su konfiskacije hrvatskih kuća, prijeteća pisma i paljevina objekta u Donoj Lastvi kod Tivta, čiji je vlasnik Hrvat Dejan Brkan, učinili prošle godine situaciju u Tivtu krajnje eksplozivnom, delegacija Liberalnog saveza Crne Gore izvijestila je o tome ministra unutarnjih poslova te Republike. Jasno je zašto su to učinili upravo oni, a zašto se crnogorska oporba bori za Hrvate Boke kotorske. Boreći se za njih, bori se za sebe, za neovisnost Crne Gore i njezinu europsku usmjerenošć. Jer, Hrvati Boke srbizacijom gube zavičaj, a Crnogorcima je ta borba BITI ILI NE BITI. Oni se bore za opstanak svoga naroda. Nažalost, crnogorska oporba nije tako moćna da bitno promijeni stanje. Zato je od izuzetnog značenja pitanje što može učiniti hrvatska država. Jasno je da je o sadašnjem stanju u Tivtu i u cijeloj Boki Hrvatska dužna, i prema svom Ustavu, izvijestiti sve relevantne čimbenike u svijetu. Međutim, to nije dovoljno.

U svojoj politici Hrvatska mora poći od činjenice da je Boka kotorska jedan od bitnih hrvatskih interesa. To proizlazi iz sljedeće tri činjenice:

- 1) Ogromna je hrvatska kulturna baština Boke. Upravo su Srbi, uništavanjem naše baštine, postigli da je svijest hrvatskih ljudi na visokoj razini. A kada je o hrvatskoj kulturnoj baštini Boke kotorske riječ, neka mi bude dopušteno da, i ovdje, podsjetim kako sam završio svoje predavanje u Dubrovniku, u dominikanskoj crkvi na Dan blažene Ozane Kotorke, dakle 27. travnja: „Ako se itko igdje utrkivao s Bogom u stvaranju ljepote, onda su to Hrvati Boke kotorske. Ne znaš čije je djelo veličanstvenije“.
- 2) Boka je Zaljev hrvatskih svetaca. Da li treba naglašavati, posebno poslije dočeka Sv. Oca u Zagrebu, što katolicima, pa prema tome i Zaljev hrvatskih svetaca znači hrvatskom narodu, a time i hrvatskoj državi.
- 3) Hrvatska država je, prema svom Ustavu, obvezna brinuti se o svim Hrvatima izvan Hrvatske, prema tome i o Hrvatima Boke kotorske. Dakle, kako je Boka kotorska jedan od bitnih hrvatskih interesa, Hrvatska ne može prihvati da ona bude u sastavu takve države kakva je današnja Jugoslavija, u kojoj su Hrvati izloženi kulturocidu i genocidu. I ne samo oni. Naravno, jasno je da Hrvatska vojska, neće prelaziti hrvatske granice (osim ako Hrvatska bude napadnuta), bez

obzira što su demografska kretanja u Kninu i u Boki u ovom stoljeću bila veoma slična, a dovršetkom etničkog čišćenja Boke bila bi u potpunosti istovjetna.

Zbog svega toga je jasno da je vitalni interes Hrvatske da Crna Gora bude neovisna država, kao što su, uostalom, i sve druge republike bivše Jugoslavije. Nadamo se da će mnogi naši saveznici aktivnije pomagati crnogorsku oporbu u njezinoj borbi za slobodu, za neovisnost Crne Gore.

Crna Gora odvojena od Srbije sigurno bi bila okrenuta Evropi, a time bi i Boka kotorska, Zaljev hrvatskih svetaca, bila zajedno s Crnom Gorom gdje i pripada - dio Europe. Europska Crna Gora bila bi jamac za sve hrvatsko u Boki kotorskoj, a to hrvatsko u njoj je ulaznica u zapadni svijet. Sadanja situacija, tj. srpska Crna Gora, predstavlja hranjenje velikosrpskih apetita, i znači nastavak velikosrpske politike, a time će vitalni interesi Hrvata Boke biti stalno ugroženi.³

³ Članak predstavlja predavanje na Međunarodnom simpoziju Jugoistočna Europa 1918. - 1995. koji je u organizaciji Hrvatske matice iseljenika i Hrvatskog informativnog centra održan u Zadru 28. - 30. rujna 1995. Isto predavanje je poslije Simpozija održano i u Splitu, Mostaru i Dubrovniku. Predavanje je tiskano i u Iseljeničkom zborniku 1995. - 1996., str. 290-300, a s naslovom "Hrvati u Boki kotorskoj" u časopisu Hrvatske matice iseljenika 11/ 1995., 7-9. U zborniku radova sa Simpozija dan je i engleski prijevod cijelog predavanja: Croatians of Boka kotorska from 1918 until today, vidjeti str. 72-79.

KAKO SU KOMUNISTI “PRODALI” BOKU KOTORSKU

Hrvatsko Slovo, 24. srpnja 1998.

Kada se govori o Boki kotorskoj, bolji poznavatelji odmah će spomenuti činjenicu kako se za vrijeme Drugog svjetskog rata u svim dokumentima NOP-a govorilo o Crnoj Gori i Boki kotorskoj i kako je ono i Boki kotorskoj na kraju rata jednostavno ispušteno. To će uzeti kao presudan moment u crnogorskem svojatanju Boke. Zapravo, mnogi i danas krivo vjeruju kako se tako nazivala današnja Crna Gora odmah po svršetku rata. Međutim, u velikosrpskoj politici svojatanja Boke najbitniji moment jeste sam čin odvajanja Boke od matice zemlje. Onog momenta kada je ona odvojena, ona automatski postaje lak plijen za velikosrpsku politiku, pa je konačno posrbljavanje samo pitanje vremena.

Za konačno odvojenje Boke kotorske od Dalmacije, a time i od Hrvatske, vjerojatno je presudnu ulogu odigrala partijska organizacija Boke kotorske. Ona je do 1922. bila je sastavni dio partijske organizacije u Dalmaciji. Na čelu organizacije Socijalističke Radničke Partije Jugoslavije (komunista) u Kotoru 1919. bio je **Adolf Muk**, konobar iz Kotora. Muk je rođen u Kotoru 1893. Otac mu je bio poštanski službenik, doseljen iz Tirola, a majka kućanica iz sela Releze u Crnoj Gori. Kao delegat iz Kotora, Muk je prisustvovao IV. kongresu Socijal-demokratske stranke i Općeg radničkog saveza za Dalmaciju, održanom u Splitu 25. ožujka 1919. Od 20. do 23. travnja 1919. u Beogradu je održan Kongres ujedinjenja. Na tom kongresu dalmatinski pokret bio je zastupljen sa 6 delegata, među kojima je bio i Adolf Muk. Na tom kongresu Muk je postavio pitanje ujedinjenja radničkog pokreta u Boki s pokretom u Crnoj Gori. Početkom svibnja 1920. na Kongresu u Vukovaru sudjelovali su **Ilija Jelavić** i **Augustin Marinović** u ime kotorske i tivatske partijske organizacije. Adolf Muk je bio spriječen da učestvuje u radu Kongresa, ali pitanje ujedinjenja partijskih organizacija Boke i Crne Gore ipak je postavljeno i na tom kongresu. Tada je taj prijedlog i prihvaćen, ali je realiziran tek 1922. Primijetimo da je Franko Mirošević u svom članku “Veze Boke kotorske s južnom Dalmacijom od 1918. do 1929.” (Zadar, 1996.) ukazao na činjenicu da su bokeljski Srbi, odmah po uspostavljanju nove države zahtijevali izdvajanje Boke iz Dalmacije. Očito je, dakle, kako je to djelovanje bokeljskih komunista išlo na ruku velikosrpskoj politici. Zato ne treba ni čuditi kako su velikosrbi to znali perfidno sprovesti u djelo. Naime, prvi ustav nove države - Vidovdanski - donesen je 28. lipnja 1921. Ustavom je uvedeno unitarističko-centralističko uređenje, a članom 135. ustava predviđeno je da prijedlog Zakona o podjeli na oblasti Vlada mora podnijeti Skupštini u roku od četiri mjeseca. Ako Skupština nakon toga u roku dva mjeseca ne donese zakon, on se treba donijeti skraćenim postupkom, predviđenim za izjednačavanje zakonodavstva. Ako u roku dva mjeseca zakon ne bi bio donesen na taj način, pitanje se moralo regulirati kraljevom uredbom u roku od dva mjeseca. A koliko je sve planski rađeno, i koliko je Boka bila važna stratezima velikosrpske politike, pokazuje nastavak čl. 135 u kome stoji: "Isto tako, ako se podjela zemlje vrši uredbom, po ovom članku, Crna Gora iz 1913. godine sa kotarom Bokokotorskim a bez okruga pljevaljskog i bjelopoljskog važiće kao oblast i vršit će funkciju oblasti po ovom Ustavu." Jasno je odmah, kada se ovako

prejudicirala odluka, da pitanje podjele na oblasti nije riješeno ni prema prvom, ni prema drugom postupku već je kralj 26. lipnja 1922. donio Uredbu o podjeli zemlje na oblasti i time učinio najvažniji korak u osvajanju Boke kotorske - odvojio je od Dalmacije - i time od Hrvatske - i pripojio Crnoj Gori. Počinje doseljavanje pravoslavnog življa u Boku, a sav gospodarski, kulturni i prosvjetni život nastoji se vezati uz Crnu Goru.

Poslije Obznane, partija prelazi u ilegalnost i na druge parlamentarne izbore 18. 3. 1923. izlaze preko Nezavisne radničke partije Jugoslavije za Crnu Goru i Boku. Važan podatak vezan za izbore 8. 2. 1925. nalazimo u knjizi Batrića Jovanovića "Komunistička partija Jugoslavije u Crnoj Gori 1919.-1941." (Beograd, 1959.). Na str. 92. on tvrdi: "Komunistička lista u Boki koja je bila vezana za Dalmaciju dobila je 81 glas". Interesantno je kako je baš te 1925. godine - godine proslave tisućite obljetnice hrvatskog kraljevstva, komunistička lista bila ponovo vezana za Dalmaciju. Sjetimo se da su prigodom te velike proslave Hrvati grada Kotora postavili ploču na katedrali Sv. Tripuna. Ta ploča je od tada mnogima trn u oku, i od tada bilježimo stalne pokušaje ili da se ona ukloni ili da se postavi još jedna koja bi katedralu na neki način povezala sa srpskom. Bokelj **Anton Milošević** u svom *Dnevniku* (rukopis u kotorskem Istorijском arhivu) u toj godini tisućite obljetnice Kraljevstva Hrvatskoga, pod nadnevom 23. III. 1925. piše da je na općinu postavljena jugoslavenska zastava te dodaje: "Do sad je bila općinska zastava crveno-bijelo-modra (narodna zastava), koju su naši stari zvali 'slavjanskom' zastavom, a mi mlađi 'hrvatskom' zastavom, sa općinskim grbom." Godine 1927. on registrira pobjedu Hrvatske seljačke stranke u Kotoru i osnivanje Hrvatskoga doma. Primjetimo također da je na tim izborima, kako kaže Batrić Jovanović, "partijska organizacija Boke apstinarala, suprotno odluci CK KPJ". 1928. odred Bokeljske mornarice sudjeluje na pogrebu Stjepana Radića u Zagrebu, a čovjek koji je vjerojatno najzaslužniji za odvajanje Boke od Dalmacije, Adolf Muk, na Drugoj konferenciji KPJ za Crnu Goru i Boku postaje član Oblasnog komiteta.

Kraljevom proklamacijom od 6. siječnja 1929. godine ukinut je Vidovdanski ustav, raspuštena Skupština, zabranjene političke stranke i proglašena apsolutistička monarhija. Kralj je 3. listopada iste godine donio Zakon o nazivu i podjeli Kraljevine na upravna područja. Država je dobila naziv - Kraljevina Jugoslavija. Osnovano je 9 banovina. Promjene u razgraničenju provedene su Zakonom o izmjenama i dopunama u Zakonu o nazivu i podjeli Kraljevine na upravna područja, 28. kolovoza 1931. Boka je u sklopu Zetske banovine, ali tu je i Dubrovnik.

Svoja sjećanja iz kotorske gimnazije dao je ing. **Heliodor Prelesnik** u tekstu "Hrvatska i Boka kotorska" (Slobodna Dalmacija, 14. rujna 1991.). On navodi kako su školske 1928./29. još imali hrvatske udžbenike da bi ih već slijedeće sve zamijenili srpskim, uvedena je "istočna varijanta 'srpsko-hrvatskog jezika'", a "jedino katolički đaci imali vjerouačne udžbenike latinskih izdanja. Sve više se postavljaju profesori iz Srbije i Crne Gore kojima zapadna varijanta jezika smeta. (...) Istorija Srba se uči opširno, a hrvatska povijest sasvim reducirano. Opširno se uči povijest slavnih Nemanjića, Dušanovo carstvo, kosovski boj i izdaja Vuka Brankovića, prvi i drugi srpski ustanci itd. Nije bolja situacija ni sa književnošću." Prelesnik nabraja i slične primjere iz gospodarstva.

Primijetimo da je Adolf Muk na Trećoj pokrajinskoj konferenciji KPJ za Crnu Goru, koja je održana u Kotoru 1929. izabran za sekretara Oblasnog komiteta, da bi na četvrtoj, održanoj također u Kotoru pod kraj 1932., bio ponovo samo član Oblasnog komiteta. Međutim, on je sredinom 1934. kooptiran u CK KPJ, a na IV. zemaljskoj konferenciji izabran u Politbiro CK KPJ, na kojoj funkciji je ostao sve do 1936. Inače, Muk je uhićen 1937., a ubijen od Talijana 1943. U tom apsolutističkom razdoblju treba posebno istaknuti rad hrvatskih povjesničara - svećenika: **Iva Stjepčevića**, koji je 1930. u Zagrebu tiskao iznimno značajnu historijsku raspravu "Prevlaka", kao i **Pavla Butorca**. Nasuprot ovoj dvojici i sveukupnom svećenstvu, djelovali su biskup kotorski **Uccellini** i župnik prčanski don **Niko Luković**. Vjerojatno je po don Niku Lukoviću najvažniji događaj, koji se 1925. zbio u Boki, dolazak kralja u taj kraj, sudeći prema njegovu članku "Viteški Kralj Aleksandar I Ujedinitelj i Boka" (Glasnik Narodnog Univerziteta Boke Kotorske, Kotor, 30. 12. 1934., god. I, br. 2, str 2-3). U istom tekstu Luković piše kako je kralj "cienio i volio" kotorskog biskupa Učelinia pa ga je "odlikovao umjetničkom bistom, koja resi kraljevski Dvor na Dedinju. Tako nije odlikovao ni jednoga živućeg Jugoslovena". "Biskup je neobično ljubio svoga Kralja", kaže Luković, pa je njegovo umorstvo za njega "najteži udarac u životu, koji neće nikada preboljeti". Za Učelinija "zločinci su ubili Kraljevo tijelo, ali nijesu Njegov duh, koji će kroz vječnost biti čuvar Njegove Jugoslavije". Zato i ne čudi da je u Lukovićevom Prčanju i postavljen spomenik kralju Aleksandru 3. ožujka 1935., a don Niko Luković je tada govorio o "herojskom životu" i "mučeničkoj smrti" svoga kralja - "tvorca Jugoslavije", i tom prigodom izgovorio i slijedeće (Glasnik narodnog univerziteta Boke Kotorske, Kotor, 30. 3. 1935, br. 1-3, str. 15-16): "Danas se kunemo Bogu dobrome i velikome "pred svjedocim' planinam' visocim' natopljenima suzama i krvlju da ćemo čuvati Kraljev amanet: 'Čuvajte mi Jugoslaviju'." I zaista, don Niko Luković je to radio do kraja svog života, pa je u drugoj Jugoslaviji bio i narodni poslanik!

Na izborima 1935. u Boki kotorskoj je za **Mačeka** glasovalo 1455 birača, a za vladu 3702; godine 1938. za Mačeka glasovalo je 3702 (49,03%); a za vladu 3689 (48,86%) birača. Kandidat Boke Kotorske na Mačekovoj listi na izborima iz 1938. bio je **Andelo Marković**, koga su komunisti ubili negdje 1944./45. Interesantno je komparirati tu činjenicu s jednim drugim događajem.

Naime, 1936. na općinskim izborima u Risnu pobjedio je komunist **Nikola Đurković**, kasnije proglašen narodnim herojem, a u mjestima Muo, Prčanj, Stoliv, Lastva, Tivat, Perast i Dobrota pobjedio je HSS. Komunist Đurković je u Risnu istaknuo srpsku zastavu na općini, dok su u mjestima, u kojima je pobjedio HSS, kako svjedoči Milošević u svom Dnevniku, 9. svibnja 1937. podignute hrvatske zastave. Treba li nas onda iznenaditi što su Markovića ubili komunisti. I ne samo njega. **Luka Brajnović u Hrvatskom Slovu** od 25. travnja 1997. kaže: "Kad je bila osnovana takozvana Banovina Hrvatska, razočaranje bokeljskih Hrvata bilo je potpuno. Održavani su protesti, poslani su i pismeni protesti u Zagreb s potpisima više od 900 Bokelja skupljenih na poziv velečasnoga Gracijana Sablića. Velečasnoga Sablića poslije su partizani odveli u Cetinje na "sud". Međutim, bio je ubijen prije nego što je stigao u Cetinje".

Ne samo da Boka nije ušla u Banovinu Hrvatsku - ona nije ušla ni u Nezavisnu državu Hrvatsku. Poznato je da je ona Rimskim ugovorima pripala Italiji. Jedan od najbližih **Pavelićevih** suradnika bio je i jedan Bokelj - general **Ante Moškov**. Postoji svjedočenje o tome kako je on doživio Rimske ugovore (Drina, God. XV., Br. 1-2, Madrid, 1965., str. 132-185.) "Bio je sasma svijestan da ćemo morati izabirati između dva ili više zala! I za jednog Bokelja, unaprijed, postojalo je jedno zlo više. Italija je već gospodarila u Albaniji. Jedan pogled na mapu, zatim pitanje Crne Gore (Kraljica, supruga Kralja Emanuela III., bila je kćerka zadnjeg Crnogorskog Kralja), dalo nam je znati, da će pitanje Boke biti bolno! A Moškov je znao perfektno govoriti talijanski, čitao je marljivo sve do čega je došao za vrijeme internacije u Italiji, (...) Kada se hrvatsko predstavništvo vraćalo sa podpisa Rimskih Ugovora nas dva smo organizirali sigurnost unutar hrvatskog teritorija. Bdili smo i proveli noć, kao i toliko puta, u razgovorima o našoj sudbini. Na licima podpisnika čitali smo sve što nas je zanimalo. Njegove su oči bile pune suza. Poglavlјnik nas je odmah pozvao k sebi i ponudio nam čašicu rakije. Govorili smo o mjerama sigurnosti i kalkulirali posljedice. Proklet je ipak vojničko zanimanje, gdje se mirno, hladno i matematički mora kalkulirati s osjećajima, s krvlju, - i s povješću, koja će jednom svima nama suditi. Majka Ante Moškova ostala je, kao i većina naših patničkih majka, na ognjištu. Anti Moškovu su Srbi ubili oca, kao i meni. Prošao je svoje. On i majka mu. A to je ono, što se ne zaboravlja, iako se nekada opršta. Ponekad je dobivao od majke vijesti. One su uvjek bile pune čemera, ali i vjere u budućnost. Kako su te naše majke znale trptiti, bodriti i vjerovati. Bokelji su uvjek odlazili na more da love ribu i da trguju, plove, bore se. Ali su majke ostajale na ognjištu, da nekada dočekaju sigurnu starost ili da, kao majka Ante Moškova, bodri sina, da ne zaboravi da je i Boka Hrvatska! Da su tamo grobovi otaca, da su tamo svetinje i da se treba vraćati."

Drugi svjetski rat iskorišten je za konačno pripajanje Boke kotorske Crnoj Gori. Naime, Štab narodnooslobodilačkih gerilskih (partizanskih) odreda za Crnu Goru, Boku i Sandžak preimenovan je 25. listopada 1941. u Glavni štab NOP za Crnu Goru i Boku, a Narodnooslobodilački odbor Crne Gore i Boke osnovan je 8. veljače 1942. u manastiru Ostrog, na Skupštini rodoljuba koja je imala 65 sudionika, od čega 4 iz Boke. Druga konferencija rodoljuba Crne Gore i Boke održana je na Tjentištu 16. 6. 1942. uz prisustvo 39 delegata. Od toga iz Boke dva: dr. **Simo Milošević** i dr **Jovan Bijelić**! Kako se u Jugoslaviji interpretira pitanje Boke kotorske najbolje ilustrira knjiga **Zorana Lakića** ("Narodna vlast u Crnoj Gori 1941.-1945.", Beograd, 1981.). Na skupštini održanoj u Kolašinu 15. 11. 1943. osnovan je ZAVNO Crne Gore i Boke. Drugo zasjedanje održano je u veljači 1944., a treće, koje je bilo i presudno za pripajanje Boke Crnoj Gori, održano je od 13 do 15. srpnja 1944. Njemu je prisustvovao 151 delegat, od čega 13 iz kotorskoga i 11 iz hercegnovskoga kotara. Uvodni referat "Slobodna Crna Gora u Demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji" podnio je **Veljko Zeković**, u kome predlaže donošenje odluke o pretvaranju ZAVNO Crne Gore i Boke u Crnogorsku antifašističku skupštinu narodnog oslobođenja jer: "Crna Gora uživa pravo posebne slobodne federalne jedinice u demokratskoj Jugoslaviji. Narodu Boke treba ostaviti da se slobodno odluci s kim će i kako da živi u Federativnoj Jugoslaviji...". Naravno, već se znalo kako će se "narod" tj. prisutni vijećnici iz Boke izjasniti. Evo kako to komentira Z. Lakić ("Narodna vlast u Crnoj Gori 1941. - 1945.,

Beograd, 1981.): "Upadljiva je izmjena u nazivu najvišeg organa vlasti. To više nije Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Crne Gore i Boke, već Crnogorska antifašistička skupština narodnog oslobođenja. Razlika nije samo u izmjeni reda riječi. Suština je u tome što je u novom nazivu ispuštena riječ Boka, što se može smatrati izrazom raspoloženja vijećnika iz Boke kotorske da se već na ovom zasjedanju izjasne da se pod crnogorskom teritorijom podrazumijeva i teritorija Boke. Ovo je utoliko značajnije što su svi drugi politički organi u svom imenu i dalje zadržali riječ Boka: Pokrajinski komitet KPJ, Narodnooslobodilački front, Antifašistički front žena, Ujedinjeni savez antifašističke omladine itd. itd. Inače, u formalnopravnom smislu Narodnooslobodilački odbor za Boku kotorskiju izjasnio se, poput Skupštine ZAVNO-a Sandjaka, da dobrovoljno ulazi u sastav Crne Gore, tek neposredno uoči Četvrtog zasjedanja CASNO-a u aprilu 1945. godine." I dok u tom citatu govori o raspoloženju vijećnika iz Boke, malo kasnije kaže da je u ime naroda Boke govorio **Luka Matković**, i daje slijedeći citat iz tog govora: "Narod Boke, i srpski i hrvatski, tokom svoje istorije bio je uvijek sudbinski vezan za crnogorski narod (...). Žrtve koje smo dali za slobodu biće garancija da će demokratske težnje naroda Boke doći do izražaja u slobodnoj Jugoslaviji zajedno sa bratskim narodom Crne Gore..." **Ljubo Boban** u svojoj knjižici "Hrvatske granice od 1918. do 1991. godine" (Zagreb, 1992.) kaže da je možda prvo određenje spominjanje unutrašnjih granica Jugoslavije vezano za sjednicu Predsjedništva AVNOJ-a 24. veljače 1945. Na toj se sjednici, naime, raspravljalo o utvrđivanju proporcionalnog zastupstva federalnih jedinica u AVNOJ-u. U stavu, koji je iznio sekretar Predsjedništva **Mile Peruničić**, dani su teritoriji koji će pripadati pojedinim republikama, a za Crnu Goru je rečeno da će biti u granicama prije Balkanskog rata sa Beranskim i Kotorskim srezom, Plavom i Gusinjem. "Razgraničenje s Crnom Gorom - konstatira Boban - vraćeno je na stanje kakvo je bilo pri osnivanju oblasti 1922. godine, odnosno kakvo je bilo u vrijeme Banovine Hrvatske. U usporedbi sa stanjem iz 1918. godine hrvatski teritorij *skraćen* je za područje Boke kotorske i dalje na jugoistok." Drugim riječima, ono što je velikosrpska politika počela ostvarivati 1922., komunisti su nastavili krajem Drugog svjetskog rata.

Tzv. "oslobođenje" narod je dočekao sa strahom. I, zaista, tada i u godinama poslije rata stradali su mnogi ugledniji građani hrvatske nacionalnosti. **Krešimir Crvelin** ("In memoriam: Dragi naši hrvatski Bokelji, junaci i mučenici", Zatvorenik 35/36, 1994. str. 33.), navodi iz Hercegnovskog okružja **Karla Belšaka**, brijača, koji je umro pod nerazjašnjениm okolnostima u Kotorskom zatvoru, iz Kotorskog okružja: don **Iva Brajnovića**, župnika iz Škaljara, ubijenog u Dubrovniku 1944./45., don **Graciju Sabliću**, svećenika i vjeroučitelja, ubijenog na Trojici 1944./45., **Berta Stipčevića**, službenika, ubijenog u Kotoru, 1944./45., **Tripa Vukovića**, vlasnika kina, suđenog i strijeljanog u Kotoru 1944./45., **Franja Lakatoša**, studenta, ubijenog u V./45. u Markuševcu, **Petra Miloševića**, trgovca, ubijenog u Dubrovniku 1944./45., a iz Tivatskog okružja don **Dura Perušinu**, svećenika ubijenog 1944./45., **Andela Markovića**, nar. Zastupnika HSS-a, strijeljanog 1944./45. i **Vilka Lepeša**, ljekarnika, strijeljanog 1944./45. **Ilija Perušina** ("Drukčiji postupak srpskih komunista od hrvatskih spram vlastitom narodu", Drina, god. XV., br. 1-2, Madrid, 1965., str. 204-213.) piše kako je don Ivo Brajnović ubijen na Daksi kod Dubrovnika, don Gracija Sablić, tajnik kotorskog Biskupa, na lovćenskim hridinama, Vilko Lepes na Vrmcu,

don Đuro Perušina iz Donje Lastve, u vlastitoj kući, a među ubijenima navodi pored Anđela Markovića, i **Iliju Abovića**, namještenika Pomorskog Arsenala iz Gornje Lastve. On kazuje da je ubijenih bilo mnogo više. Padom Italije Boka je postala dijelom NDH. Međutim, Hrvatska vojska nikad nije ušla u Boku, tako da je razlog njihovog stradavanja bilo njihovo hrvatstvo.

S druge strane, četnika je u Boki bilo, i njihova zlodjela su se prikrivala. U tom razdoblju mnogo ljudi je moralno napustiti Boku, a među njima i kotorski biskup, hrvatski povjesnik Pavao Butorac. Spasio je glavu - i postao dubrovački biskup! Mnogo ljudi je zatvarano. Među njima i više svećenika. Između ostalih i don Ivo Stjepčević, poznati hrvatski povjesnik. Ukinuta su sva hrvatska kulturna društva, a na popisu 1948. izvršen je veliki pritisak da se svi izjasne kao Crnogorci. Komunisti Hrvati su to po direktivi i činili. A prošlo je bilo samo četiri godine od kako je Luka Matković na osnivačkom kongresu CASNO-a govorio kako su pučani Boke kotorske Srbi i Hrvati! Tako, po tom popisu iz 1948. u Crnoj Gori imamo 90,67% Crnogoraca, 1,80% Hrvata i 1,78% Srba, da bi 1991. imali 61,84% Crnogoraca, 1,02% Hrvata a čak 9,29% Srba. Ali nije ostalo samo na pritiscima i zatvorima. Jedan od hrvatskih zatvorenika u tom periodu - **Oslav Smodlaka**, za koga pogrešno i Cervelin i Perušina smatraju da je ubijen krajem rata, ubijen je 15. prosinca 1949. tako što je poslije groznih mučenja, bačen s trećeg kata. Zastrašujući primjer za bokeljske Hrvate. Ali zatvaranja, gubljene posla nisu prestajali sve do danas. Zaista, sjetimo se samo slučaja hrvatskog mučenika, našeg poznatog pjesnika, **Vjenceslava Čižeka**. A o Domovinskom ratu da i ne govorimo. Za nadati se je da će pobjedom **Đukanovića**, stvari u Crnoj Gori krenuti na bolje!

STROSSMAYEROVA LEKCIJA

Vjesnik, 5. siječnja 1996.

Prije godinu dana u Hrvatskoj matici iseljenika čuo sam slijedeću priču: Urednik glazbenog programa Hrvatskog radija zabranio je emitiranje pjesme "Od Sušaka pa do lipe Boke". Da ne ljutimo one, znamo već koje. Nisam povjerovao u tu priču!

Ali, upravo sam na domjenku u povodu Nove godine u HAZU čuo sličnu priču. Novinarka hrvatskoga radija napravila je intervju s prof. dr. Stjepanom Obadom, inače predsjednikom državne komisije za granicu s Crnom Gorom. Jedan drugi urednik ga nije pustio u eter. Razlog je bio istovjetan: Da ne ljutimo one tamo, znamo već koje!

Na žalost, očito je, i ona prva priča bila je istinita! Dva urednika (ne političke redakcije), dva sjajna primjera djelovanja autocenzure. Ali, na žalost, na hrvatsku štetu. Ne namjerno.

Prepoznavanje interesa

To samo pokazuje kako se nepostojanje hrvatske države moralo odraziti na teško prepoznavanje hrvatskih nacionalnih interesa kod mnogih hrvatskih ljudi, pa zašto ne i kod urednika Hrvatskog radija. U hrvatskom slučaju to se, na žalost, može uočiti i kod mnogih političara.

A da se zaista radi o neprepoznavanju hrvatskih nacionalnih interesa, jednostavno slijedi iz jedne stare lekcije koju nam je ostavio nitko drugi nego biskup Josip Juraj Strossmayer.

S obzirom na ono što smo o Strossmayeru mogli učiti u prethodnoj državi, vjerojatno će danas mnoge u Hrvatskoj iznenaditi ta Strossmayerova lekcija o Srbima. A on je doista dobro poznavao Srbe i njihov mentalitet. Ne samo da ih je bilo mnogo u Srijemu već su Strossmayerovo pastvi pripadali (još od 1851. godine) i svi katolici kneževine, odnosno (od 1882. godine) kraljevine Srbije.

A o čemu se radi? Strossmayer kao Strossmayer. U dvije je rečenice sjajno opisao Srbe i njihov mentalitet. Naime, 29. veljače 1864. godine on piše Franji Račkom (vidjeti "Korespondencija Rački - Strossmayer", knjiga prva, Zagreb, 1928., str. 215):

Ne treba prostiti

"Da se naši Srbi u Srijemu ne boje, jao i u zao čas katolicima! Ja mnijem da Srbima ne treba prostiti gdje ne imaju pravo, jerbo upravo tim bivaju smjeliji i drzovitiji".

Kao da se biskup još te daleke 1864. narugao spomenutim urednicima. I još ponekom. Jer itekako treba i danas i ubuduće pričati o Boki kotorskoj - o tom Zaljevu hrvatskih svetaca.

Ako Hrvati o tome budu šutjeli, oni će postajati "još smjeliji i drzovitiji". Danas će tražiti hrvatsku Prevlaku, sutra hrvatski Dubrovnik, a prekosutra ...

Dubrovnik se zato brani Bokom! I ne samo Dubrovnik! Sjetimo se 1991. Valjda je nismo već zaboravili? A, tada smo uvjeravali svijet da je Dubrovnik hrvatski. Umjesto da je Boka kotorska hrvatska zemlja. Zemlja od neprocjenjiva značenja za hrvatski narod. Zbog ogromne kulturne baštine hrvatskog naroda u njoj! Jer je to Zaljev hrvatskih svetaca!

A taj isti svijet je stvaranjem Jugoslavije (tj. Srboslavije) učinio mogućim otimanje te hrvatske zemlje. A te 1991. to isto su htjeli i s Dubrovnikom.

Drugi dio lekcije

Istina je, svijet nije htio Hrvatsku. Činio je sve da nas uništi. Da spasi to svoje užasno čedo - da spasi Jugoslaviju. Zato se može i razumjeti hrvatsko vrhovništvo. Ono vjerojatno to nije ni smjelo. Ali, što je s ostalima? Zašto drugi nisu o tome pričali?

Svijet je u 1995. godini shvatio jedan dio Strossmayerove lekcije. Shvatio je da ako se Srbi ne boje, jao i u zao čas svima oko njih. Pogotovo ako su ti okolo nenaoružani.

Čim je svijet to shvatio, video je što znači i srpska bježanija.

Ali svijet još nije shvatio drugi dio Strossmayerove lekcije (bolje reći nije im u interesu da je shvate). Nisu shvatili da Srbima ne treba prostiti, jer upravo tim bivaju smjeliji i drzovitiji. Zato smo danas svjedoci da ti i takvi Srbi i traže Prevlaku (ili Srbogorci - što je isto).

Kao - normalno je da oni koji su nagrađeni za učinjeni genocid, jer samo nekažnjavanje predstavlja nagradu, a ovi su dobili mnogo više, još teže i dio hrvatskog teritorija. I time uvjetuju priznanje Hrvatske od strane Jugoslavije - priznanje u svijetu priznate države od u svijetu nepriznate države.

Uvjetujmo mi priznanje

I tako, umjesto da se danas govori o tome da Hrvatska ne želi priznati Jugoslaviju dok ne ispuni uvjet koji je od nje tražila Europa, a koji je Hrvatska morala ispuniti, a to je donošenje Zakona o nacionalnim manjinama, mi imamo nešto što je na granici ludosti.

Opet možemo primijetiti da s obzirom na činjenicu da, kako reče predsjednik dr. Tuđman, živimo u tom i takvom svijetu, vjerojatno to ne može učiniti hrvatsko vrhovništvo. Ali što rade ostali?

Zar im nije pametnije umjesto razglabanja o "prodaji" Prevlake, govoriti o uvjetovanju priznanja Jugoslavije od Hrvatske donošenjem zakona o nacionalnim manjinama u toj državi.

PORUKA ZNANSTVENOG SKUPA "HRVATI U BOKI KOTORSKOJ": BOKELJSKI HRVATI - "NAJHRVATSki HRVATI"

*Dom i Svet, Informativni tjedni prilog za iseljenike, br. 136
Večernji list (inozemno izdanje), 7. siječnja 1997.*

O jednom mom gostovanju na hrvatskom radiju u Melbourneu kada sam odgovarao na pitanja slušatelja pisao sam već u svom članku "Borba za Boku" (*Dom i Svet, br. 101*). Tada sam, govoreći o hrvatskoj kulturnoj baštini u Boki kotorskoj ponovio činjenicu da je po službenim crnogorskim izvorima oko 40% nepokretne i 66% pokretne spomeničke baštine te republike u Boki kotorskoj. Poznato je da su bokokotorska priobalna naselja, stoljećima s uglavnom hrvatskim pučanstvom, bila žarišta pomorstva, koje je kroz svo to vrijeme bilo pokretač razvoja cijelog tog područja, pa je pučanstvo tih naselja bilo i nosiocem kulture, koja je dosegla zaista zavidnu razinu. Jasno je stoga da ogromna većina tog blaga pripada hrvatskom narodu. Javio se jedan Srbin (što znamo, jer je uslijedilo nacionalno izjašnjavanje u vidu psovke na račun profesora - srećom nije išlo izravno u eter). Inzistirao sam na njegovom pitanju pa ga je voditelj i postavio: "Javio se jedan naš slušatelj, očito iznenađen Vašom tvrdnjom da je 50% spomeničnog blaga današnje Crne Gore hrvatsko, pa Vas pita ima li tamo što srpsko." Moj odgovor je bio: "Očito me naš slušatelj nije dobro razumio. Ja sam rekao da 50% ispada po službenim crnogorskim izvorima. A ne daj Bože da me je neki moj Hrvat iz Boke čuo da sam ja rekao da je samo toliko! A da je to zaista tako vidljivo je iz sljedeće priče. Hrvatska bratovština "Bokeljska mornarica 809" organizirala je predavanje u Zagrebu "Hrvatska kulturna baština Boke kotorske". Predavač je počeo svoje predavanje konstatirajući kako je teško, u jednom predavanju, govoriti o hrvatskoj kulturnoj baštini Boke kotorske jer je ona ogromna. Zato će on govoriti o srpskoj kulturnoj baštini u Boki. Zatim je konstatirao da postoji pet zaista značajnih spomenika za koje se smatra da su srpski, a da će on pokazati kako niti jedan od njih nije srpski." A da nisam pretjerao tom prigodom potvrđeno je i ovih dana. Naime, Filozofski fakultet u Zadru i Hrvatska bratovština "Bokeljska mornarica 809", a pod pokroviteljstvom Hrvatske Akademije Znanosti i Umjetnosti, organizirali su znanstveni skup **HRVATI U BOKI KOTORSKOJ**. Prvi dio skupa je održan u Zadru, od 12. do 14. prosinca 1996. Nastavak se planira za travanj ili svibanj 1997. u Zagrebu. Naime, prijavljeno je toliko referata da je pripremni odbor (prof. dr. Šime Batović, prof. dr. Zvonko Janović, prof. dr. Nikica Kolumbić, prof. dr. Stjepo Obad, prof. dr. Josip Pečarić, akademik Ivo Petricoli, prof. Anton Simović) odlučio podijeliti skup u dva dijela. A već s najavom ovog prvog dijela počele su stizati nove prijave. Očito je kako hrvatski znanstvenici znaju kolika je važnost Boke kotorske za hrvatski narod. Ali, odgovarajuća medijska reakcija je izostala, po tko zna koji put kada je riječ o Boki kotorskoj!

Izloženo je 37 referata

Skup je otvorio **prof. dr. Stjepo Obad** konstatirajući da je Boka kotorska hrvatska kulturna sastavnica i integralni dio hrvatskog kulturnog prostora, a zatim su uslijedili pozdravni govorovi nadbiskupa zadarskog **mnsr. Ivana Prendě**, provincijala franjevačke provincije "sv. Jeronima" **dr. fra Maria Šikića**, prodekanu Filozofskog fakulteta, predsjednika Hrvatske bratovštine "Bokeljska mornarica 809", predstavnika pokrovitelja Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti. Sve nazočne je posebno razveselila činjenica da su tijekom cijelog skupa bili nazočni dva časnika Bokeljske Mornarice: **Vijeko Pezzenti**, koji je također pozdravi skup i **Anton Seifert**. Tijekom sva tri dana održavanja znanstvenog skupa stizali su pozdravni brzojavi. Tijekom sesije kojom sam predsjedavao stigao je i brzovav gosp. Ante Belje, ravnatelja Hrvatske matice iseljenika. S velikim zadovoljstvom sam ga pročitao.

Beljino pismo potpore

"Dragi prijatelji, iskreno mi je žao što, zbog ranije preuzetih obveza, nisam nazočan na vašem cijenjenom skupu, ali vam svakako moram reći da Hrvatska matica iseljenika od srca pozdravlja organizaciju vašeg znanstvenog skupa o Hrvatima u Boki kotorskoj. Sada, kad Hrvati imaju svoju samostalnu državu, daleko više i lakše će moći skrbiti o svojoj braći izvan hrvatskih granica, jer su se povećale i mogućnosti institucionalnih oblika zaštite koju pružaju razne međunarodne institucije. Hrvatskoj matici iseljenika jasni su problemi oko 11 tisuća Hrvata u Boki kotorskoj. Poznata su nam kršenja ljudskih prava. Ponajprije raseljavanje pod prisilom, nemogućnost pojava nastave na hrvatskom, nepostojanje bilo kakvih drugih hrvatskih kulturnih ustanova, nepostojanje tiska na hrvatskom jeziku itd... U Hrvatskoj matici iseljenika, kao i u ostalim institucijama hrvatske države, Hrvati Boke kotorske uvijek će imati uporište u borbi za svoja legalna i legitimna prava. Želeći da vaš skup pridoneće dobrobiti Hrvata Boke kotorske i opstanku Hrvata na njihovim vjekovnim ognjištima u Boki, najsrdaćnije vas pozdravljam i želim vam mnogo uspjeha u radu. Nadam se da će radovi sa znanstvenog skupa biti tiskani u posebnom zborniku."

Ravnatelj HMI-a i upravitelj HIC-a Ante Beljo "

Izloženo je sljedećih 37 referata: Damir Magaš (Zadar): O osnovnim zemljopisnim značajkama prostora Boke kotorske; Šime Batović (Zadar): Boka kotorska u prapovijesti; Stjepan Antoljak (Zagreb): Boka kotorska u srednjem vijeku; Zdenko Žeravica (Dubrovnik): Srednji vijek u Boki kotorskoj u svjetlu arheoloških ostataka; Ivo Rendić Miočević (Zadar): Od popa Dukljanina do Baje Pivljanina (Etnopsihološka objašnjenja katoličke defanzive u Duklji); Stjepan Čosić (Dubrovnik): Boka kotorska za francurske uprave; Frano Ivković (Zadar): Ustroj druge austrijske uprave u Boki kotorskoj; Ivan Pederin (Zadar): Ustanak u Boki kotorskoj 1848.-1851.; Ankica i Josip Pečarić (Zagreb): Hrvati u Boki kotorskoj u Kraljevini Jugoslaviji; Luko Brailo (Dubrovnik): Položaj Hrvata u Boki kotorskoj od godine 1991. do 1996.; Ante Marinović (Dubrovnik): Državnopravni status s izmjenom vlasti u Boki kotorskoj od najstarijih dana do 1918. godine; Eduard Peričić (Zadar): Katoličke biskupije Gornje

Dalmacije; Jozo Milanović (Tkon): Monasi benediktinci u Boki kotorskoj; Stjepan Krasić (Rim): Dominikanci u Boki kotorskoj; Josip Sopta (Dubrovnik): Franjevci u Boki kotorskoj; Stanko Piplović (Split): Katoličke bogoštovne gradnje u Boki kotorskoj tijekom 19. stoljeća; Slavko Kovačić (Split): Studenti kotorske biskupije na visokom bogoslovnom učilištu dalmatinskih biskupija u Zadru (1826.-1921.) i Splitu (1906.-1996.); Midhat Kozličić (Zadar): Granice Boke kotorske na zemljovidima od 17.-20. st.; Josip Stošić (Zagreb): Prisutnost bizantske umjetnosti u Boki kotorskoj; Nikola Jakšić (Zadar): Skulptura devetoga stoljeća u Boki kotorskoj; Anica Kisić (Dubrovnik): Likovno blago pomorskoga sadržaja u Boki kotorskoj; Ivna Anzulović (Zadar): Veze Zadra i Boke kotorske u 14. i 15. stoljeću; Franko Mirošević (Zagreb): Veze Boke kotorske s južnom Dalmacijom od 1918. do 1929.; Ivan Mustać (Dubrovnik): Enkla va Sutorina u svjetlu dubrovačke diplomacije; Milko Brković (Zadar): Povelja kralja Tvrtka I. mletačkim trgovcima u Kotoru godine 1385.; Šime Županović (Split): Ribarstvo i ribarska terminologija Boke kotorske; Josip Lisac (Zadar): Bokeljski govor u kontekstu cjeline dijasistema; Miljenko Foretić (Dubrovnik): Veze bokeljskih i južnohrvatskih pisaca od 16. do 18. stoljeća; Vanda Babić (Zadar): Hrvatska književna tradicija kod starijih bokeljskih pisaca; Divna Mrdeža - Antonina (Zadar): Lirika Stjepana Zanovića; Stjepo Mijović Kočan (Zagreb): Boka kotorska u suvremenom hrvatskom pjesništvu; Ljerka Šimunović (Zadar): Vicko Drago, povjesnik i književnik; Marijan Diklić (Zadar): Pravaštvo Boke do Prvog svjetskog rata; Tonči Šitin (Zadar): Administrativna podjela i stranačke borbe u međuratnom razdoblju; Miho Demović (Zagreb): Dalmatinske pjesme iz Boke prema zbirci Ludviga Kube; Ivan Ivančan (Zagreb): Kolo Bokeljske mornarice; Stjepo Obad (Zadar): Hrvatska društva u Boki kotorskoj do Drugoga svjetskog rata; Franko Oreb (Split): Devedeseta obljetnica Bokeljskoga starinarskog društva (1906.-1996.).

Sličnosti Domovinskog rata i prošlog stoljeća u Boki

U radu skupa aktivno je sudjelovao i dr. fra Mario Šikić. On je izložio predavanja Stjepana Krasića i Josipa Sopte, koji nisu mogli biti nazočni. Na određen način to možemo reći i za zadarskog nadbiskupa mons. Ivana Prendu. Naime, on je, pozdravljujući skup, izrazio žaljenje što u njegovom programu nije bio i predavanje o njegovom predčasniku nadbiskupu barskom i zadarskom Vicku Zmajeviću. Brzo se pokazalo da se radi o hrvatskom znanstvenom skupu o hrvatskom kraju. Pripremni odbor je brzo reagirao, pa je na skupu prikazan i rad dr. Eduarda Peričića o ovom velikanu hrvatskog naroda rodom iz Perasta, koji će se uskoro pojaviti u najnovijem broju časopisa Zadarska smotra. Dugotrajni aplauz za svoja predavanja dobili su mnogi autori, kao na primjer Stjepan Antoljak, Ivo Rendić Miočević ili pak dugogodišnji profesor kotorskog Pomorskog fakultete Ante Marinović, koji je prije početka svog predavanja prišao nazočnim časnicima Bokeljske mornarice i najsrdačnije ih pozdravio. Da je nečeg sličnog onom što smo doživjeli u Domovinskom ratu bilo i u prošlom stoljeću u Boki vidjelo se iz referata Stjepana Čosića, Frana Ivkovića i Ivana Pederina. Kako je Boka odvajana od Dalmacije i matice zemlje Hrvatske objasnili su Ankica i Josip Pečarić, Franko Mirošević i Tonči Šitin. Hrvatska kulturna baština je veliki srpski kompleks. Petsto godina pod turskom vladavinom učinili su da se Srbi i Crnogorci nemaju čime pohvaliti. Zato to pokušavaju nadoknaditi otimanjem, a od

koga bi drugo nego od Hrvata. To je istaklo više predavača kao što su, prije svih Josip Stošić, kao i Vanda Babić, ili Franko Orebić. Boka kotorska je zaljev hrvatskih svetaca (Sv. Leopold Bogdan Mandić, blž. Ozana Kotorka, blž. Gracija iz Mula, a i hrvatski papa Siksto V. je podrijetlom iz Boke). Zato i ne čudi što je na prvom hrvatskom znanstvenom skupu o Boki kotorskoj bilo toliko referata o Katoličkoj crkvi u Boki (Eduard Peričić, Jozo Milanović, Stjepan Krasić, Josip Sopta, Slavko Kovačić). Luka Brailo je dokumentirano pokazao koliko je težak položaj Hrvata u Boki kotorskoj danas. Tom prigodom je pročitao prijeteće pismo koje su prošle godine dobivale ugledne hrvatske obitelji u Tivtu u kojem stoji i sljedeće: "Ne odete li sami na vrijeme, noć će gutati vašu djecu i vaše obitelji!" Naravno, u ostalim predavanjima bile su zastupljene ljepše teme - hrvatska baština u Boki. Posebno treba istaknuti trenutak kada je Šime Županović govorio o Hrvatima Boke kao o najhrvatskijim Hrvatima. Ovo je izazvalo sveopće odobravanje nazočnih, što je još više istaklo kontrast između onog što o Hrvatima Boke kotorske misle hrvatski znanstvenici u odnosu na ono kolika im se pažnja posvećuje u medijima, što itekako doprinosi da se memoricid koji je sprovodila velikosrpska politika kroz svo vrijeme postojanja bivše države itekako osjeća i danas.

Samo djelić onoga što Boka jest i što znači hrvatskom narodu

Naravno, i Pripremnom odboru, kao i svim sudionicima ovoga skupa bilo je jasno da je s predavanjima s ovog skupa, uključujući i ona koja će biti održana u Zagrebu sljedeće godine, pokazan samo djelić onoga što Boka kotorska jest i što znači hrvatskom narodu. Zato je, uz ostalo zaključeno da se ubuduće svake dvije godine održi ovakav skup o Boki kotorskoj. Prvi znanstveni skup na kome su hrvatski znanstvenici raspravljali o "sastavnici hrvatskog nacionalnog bića" - Boki kotorskog je događaj od izuzetne važnosti za Hrvate Boke kotorske, ali i za hrvatski narod u cjelini. On pokazuje da Hrvati nikad neće prestati voditi brigu o svojim vrijednostima, i da će tako eventualni nestanak baštinika te ogromne baštine u Boki kotorskoj, najbolje pokazati kakva je sredina u kojoj su naši pređi stvarali izuzetna djela. Hrvatska je ovim skupom (kao i planiranim budućim skupovima) pokazala da će sve učiniti da svi saznaju kako **u Boki kotorskoj svaki kamen govori Hrvatski.**⁴

⁴ Izvješće sa znanstvenog skupa u Zadru objavljeno je i u Hrvatskom Slovu, 20. prosinca 1996. pod naslovom ."Bokeljski Hrvati - najhrvatskiji Hrvati".

**A. PEČARIĆ AND J. PEČARIĆ, STROSSMAYEROVA
OPORUKA, HAZU, ZAGREB, 2002.**

HRVATI U CRNOJ GORI*

Berlinskim kongresom (1878.) Bar i barska nadbiskupija postaje dio Crne Gore, pa tako žiteljima Crne Gore i 1500 tamošnjih katolika – Hrvata. U uspostavljanju konkordata između Vatikana i Crne Gore, kao i u tiskanju prvog misala presudna je bila pomoć biskupa Strossmayera. To nije smetalo knjazu Nikoli da ove Hrvate proglaši Srbima katolicima i to iskoristi u svetojeronskoj aferi protiv Crkve u Hrvata i interesa hrvatskog naroda u cjelini. Iako je velikosrpska politika kralja Nikole istoga koštala gubitka i krune i države, ipak je istovjerna politika Crne Gore nastavljana u odnosu i na Boku kotorsku. Tako je II. svjetski rat iskoristen za pripajanje Boke Crnoj Gori. Naime, tijekom tog rata koristio se naziv Crna Gora i Boka kotorska, da bi se krajem rata ono “i Boka kotorska” eliminiralo. U drugoj Jugoslaviji se nastavilo s velikim pritiscima na hrvatsko pučanstvo koji su rezultirali bilo iseljavanjem bilo promjenom nacionalnog identiteta, dakle svojevrsnim etničkim čišćenjem Boke u miru. Istaknimo pri tome i crnogorsko i srpsko svojatanje bogate hrvatske kulturne baštine Boke kotorske. Da će s istovjetnom velikosrpskom politikom biti nastavljen i ubuduće svjedoče nam najnoviji događaji umirovljenog kotorskog biskupa Iva Gugića, kao i vraćanje s državne granice nadbiskupa splitsko-makarskog Ante Jurića, prigodom nedavnog pokušaja da posjeti vjernike svoje metropolije u Boki kotorskoj a za blagdan hrvatskog sveca blaž. Gracijan Kotorskog.

1. Uvod

O Hrvatima u Crnoj Gori i danas se u Hrvatskoj nedovoljno zna i govori. To je rezultat memoricida koji je učinjen nad hrvatskim narodom u vrijeme postojanja prethodne države.⁵

A kada se i govori o njima, to je isključivo vezano za sam Bokokotorski zaljev i na činjenicu da je poslije Drugog svjetskog rata Boka kotorska uključena u Crnu Goru. O Hrvatima u kneževini, odnosno kraljevini Crnoj Gori pri kraju prošlog i početkom ovog stoljeća malo se zna. Literatura koja o njima govori tiskana je u svezi sa svetojeronomskom aferom, na početku stoljeća, dakle u vrijeme Austro-Ugarske Carevine,⁶ ili u inozemstvu.⁷ U stvari, i o samoj aferi Zavoda sv. Jeronima iz 1901.-1902. kod nas se malo zna, a uz to je i činjenica da je Hrvatska bila u sklopu drugih država uvjetovala i da se u tekstovima o toj aferi pisalo o katolicima slavenskog podrijetla u gradu Baru i okolici, a oni se nisu spominjali kao Hrvati. Memorid sproveden nad našim narodom učinio je da se tako nešto događa i danas.⁸ Afera sv. Jeronima u Rimu vezana je uz davanje hrvatskog imena hrvatskom zavodu u Rimu. Naime, Sveta Stolica željela je preuređenjem postojećih hrvatskih ustanova u Rimu otvoriti Zavod Crkve u Hrvata, ali davanje hrvatskog imena tom zavodu uzburkalo je europske diplomatske krugove. Svoje interese, a na račun hrvatskih, željele su ostvariti Italija, Austrija, Mađarska, Rusija, Francuska, Srbija i na kraju Crna Gora. Presudnu ulogu u toj aferi odigrala je upravo Crna Gora. Naime, knjaz Nikola samu je aferu iskoristio za svoje velikosrpske ambicije, koje su ga na kraju stajale i države. Prva Jugoslavija omogućila je velikosrpskoj politici da ono što je započeto s Hrvatima barske nadbiskupije, bude nastavljeno i u Boki kotorskoj. A stvaranje republike Crne Gore u drugoj Jugoslaviji nastavljeno je s gotovo istovjetnom politikom koju je inaugurirao knjaz Nikola, i tada je cijela Boka kotorska, hrvatska zemlja velike hrvatske baštine, postala dio te republike. Crna se Gora kroz prošlo stoljeće, a i u ovom, višestruko povećala (Sl. 1), ali je time dovela u pitanje svoje opstanak i opstanak Crnogoraca kao naroda. Isto tako, mnogi su Hrvati, izloženi stalnim pritiscima, promjenili nacionalnost.

2. Hrvati barske nadbiskupije

Berlinskim kongresom Bar i dio barske nadbiskupije postali su dio Crne Gore, a dio biskupije pripao je Austro-Ugarskoj Carevini, tj. postao je dio kotorske biskupije. Rječica Željeznica kod Bara postala je granica dviju država. Do tada u Crnoj Gori nije bilo katoličkog pučanstva. Prema nekim podacima u Crnoj Gori, nakon Berlinskog

⁵ J. Pečarić, *Boka i Hrvati*, Dubrovnik, 4, 1995, 255-262; Isti, *Hrvati boke kotorske od 1918. godine do danas*, Hrvatski iseljenički zbornik 1995/6, 290-300; Međunarodni simpozij "Jugistočna Europa 1918.-1995.", Zadar 28.-30. rujna 1995.; Isti, *Hrvatska i Zaljev hrvatskih svetaca*, Vjesnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti 1-3/1995, 75-87; Isti, *Hrvati u Boki kotorskoj*, Matica, časopis Hrvatske maticice iseljenika, 11, 1995, 7-9.

⁶ Dr. Luka Jelić, *Hrvatski zavod u Rimu*, Zagreb, 1902; Vinko Kisić, *Hrvatski zavod u Rimu*, Najnoviji događaji, Zagreb, 1902; Ratko Perić, Nadbiskup Stadler i Hrvatski zavod u rimu. U: Josip Stadler – *Prilozi za proučavanje duhovnog lika prvog vrhbosanskog nadbiskupa*, Priredio Ž. Puljić, Sarajevo, 1989, str. 141-172.

⁷ Juraj Madjerac, *Hrvatski Zavod sv. Jeronima u Rimu 1453-1953*, Rim, 1953.

⁸ M. Strecha, "Collegium hieronymianum pro croatica gente" Svetojeronimska afera, *Radovi*, Zavod za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu, 28 (1995), 158-188.

kongresa, živjelo je 175.000 pravoslavnih, 15.000 muslimana i oko 5.000 katolika, od čega Slavena oko 1.500 a ostalo su bili Albanci. Kako su se nacionalno osjećali slavenski katolici iz Bara i okolice, vidljivo je iz Jukićeva djela "Zemljodržavopisni pogled turskog carstva u Europi" (*Bosanski prijatelj III* 1861, str. 12 i d. 17 i d.): "Srbi i Hrvati stanuju oko međe hercegovačke i crnogorske manjim brojem u (nahii) skadarskoj, leškoj i barskoj; u kojoj posljednjoj Katolici nazivaju se Hrvati. (...) Katolici od njih jesu (...) i hrvati u barskoj okolici. (...) Bar. – Ovdje je stolica nadbiskupa katoličkoga, koji nosi naslov 'Primas Serbiae'. – Stanovnici su većom stranom, kao i u cijeloj nahii, katolici Slavljeni, koji se Hrvati nazivaju, te su dobri mornari." Kako je u to vrijeme barska biskupija bila pod jurisdikcijom skadarske nadbiskupije, crnogorski knjaz Nikola traži iste godine (1878.) od biskupa Strossmayera da posreduje kod Svetе Stolice za obnovu barske nadbiskupije, kojoj bi pripadali svi rimokatolici u Crnoj Gori, a nadbiskup bi bio podložan izravno Rimskoj kuriji. Sve nije išlo jednostavno, ali ipak konkordat između Vatikana i Crne Gore potписан je 1886. godine, a za prvog barskog nadbiskupa postavljen je Hrvat, profesor sinjske gimnazije fra Šimun Milinović. Sljedeće godine Papa je dopustio uvođenje staroslavenskog jezika u bogoslužje na području barske dijeceze. Martin Zöller⁹ tvrdi da je knjaz Nikola slavenskom liturgijom u katoličkoj crkvi pokušao postupno slavenizirati Albance. Da bi se bogoslužje moglo obavljati na staroslavenskom jeziku, trebalo je tiskati misal na glagoljici. Ni to nije išlo bez poteškoća. Međutim, to je i pokazalo da namjere knjaza Nikole u svemu tome nisu čiste. Naime, te poteškoće koje su dolazile iz Vatikana oko tiskanja samog misala, normalno ne bi trebale uvjetovati pogoršanje položaja njegovih podanika – katolika u Crnoj Gori. A upravo se to dogodilo, pa je nadbiskup Milinović podnio ostavku, koja nije usvojeno. Iz tog vremena karakteristična su Strossmayerova pisma Račkom 23.2.1890. on piše: "U Crnoj Gori glede Milinovića i konkordata stoje stvari, da ne može biti gore. Ja sam dosele držao, da je Knez *uzor*, a kad tamo, i tu sam se ljuto prevario."¹⁰ 1.3.1890. Strossmayer još teže osuđuje knjaza Nikolu: "Milinović mi piše, da Knez crnogorski niti jednu dužnost ne vrši, koju mu je konkordat nametnuo. *Miseria!* Ja sam mislio, da nam je to barem uzor čovjeka, a ono bizantinizam, bizantinizam!"¹¹ Sam misal ipak je tiskan, a prvo bogoslužje na staroslavenskom jeziku (u katoličkoj crkvi) održano je 1.1.1894. I tako je opet odlučujuća bila pomoć biskupa Strossmayera. Ali, zbog svega toga ine čudi podatak V. Kisića¹² da je crnogorska vlada čim je Bar postao dio Crne Gore, počela "namećati Baranima SRPSKO ime, uslijed političke težnje Srbalja da narodnostno i politički progutaju svoju braću Hrvate". Kisić također konstantira da se pojavila "u Crnoj Gori i susjednim predjelima politička struja SRBO-KATOLIKA, među kojima prvi službeno figuriraju Barani". Tviz. Srbi-katolici u Dalmaciji bili su povremena pojava. Ali s dobivanjem Bara i barske nadbiskupije očito se pojavila mogućnost da svi Slaveni katolici u jednoj nadbiskupiji budu Srbi. I dok su katolički biskupi mislili da pomažu hrvatskom pučanstvu Bara i okolice, nisu ni mogli biti svjesni da ne mogu sprječiti njegovo posrbljavanje, a da pomažući Crnoj Gori u svim pitanjima u svezi s barskom nadbiskupijom, u stvari nesvjesno pomažu velikosrpskim

⁹ Martin Zöller, O odnosima J. J. Strossmayera prema Crnoj Gori, *Istarski zapisi*, 1978, 1-2.

¹⁰ *Korespondencija Rački-Strossmayer*, knjiga četvrta, Uredio. F. Šišić, Zagreb, 1931, str. 162.

¹¹ Isto, str. 163.

¹² V. Kisić, nav. djelo, str. 71.

aspiracijama. Vjerojatno onako teške riječi u Strossmayerovim pismima i svjedoče da je on postao svjestan te srbizacije hrvatskog pučanstva grada Bara. Svaka sumnja sigurno je otklonjena 1901.-1902. godine u slučaju Zavoda sv. Jeronima u Rimu.

3. Slučaj Zavoda sv. Jeronima u Rimu 1901.-1902.

1. kolovoza 1901. papa Lav XIII breveom *Slavorum gentem* osnovao je “*Collegium Hieronymianum pro chroatica gente*” (“Zavod sv. Jeronima za hrvatski narod”), tj. preuređio je dosadašnje ustanove i umjesto ilirskog, tada već besmislenog imena, novoosnovanom Zavodu dao je hrvatsko ime. To je bio rezultat velike borbe hrvatskih biskupa za očuvanje hrvatskog identiteta ustanova sv. Jeronima, koje su Hrvati osnovali u Rimu još u kasnom periodu srednjeg vijeka. Na novoosnovani zavod imaju pravo svećenici samo onih biskupija koje su imale pravo na istoimeni gostinjac, tj.: zagrebačka, đakovačka, senjska, križevačka, zadarska, splitska, šibenska, hvarska, dubrovačka, kotorska, krčka, tršćanska, porečko-pulska, vrhbosanska, mostarska-trebinjska, banjalučka i napokon barska. Posebno je zanimljiv slučaj ove posljednje – barske. Naime, odlukom Svetе Rote od 24. travnja 1656., kojom je određeno koje hrvatske biskupije imaju pravo na Gostinjac sv. Jeronima u Rimu, bili su isključeni Slovenci, ali i barska nadbiskupija. Međutim, katolički živalj iz Bara i okolice, tj. onog dijela barske nadbiskupije koji se prostire između Skadarskog jezera i mora, smatra se kroz stoljeća narodom istih osjećaja i iste narodne svijesti kao i njegova istovjetna braća u Dubrovniku, Hercegovini i Boki kotorskoj. Na poticaj hrvatskih biskupa i taj dio barske nadbiskupije uključen je u papin breve 1901. godine.¹³ Stvaranje hrvatskog zavoda u Rimu uzburkalo je tadašnje europske diplomatske krugove. Odmah nakon objavljivanja breve u prostore Zavoda upala je grupa tzv. italo-srba, proglašavajući se Dalmatincima. To je izazvalo ogorčenje i uzbunu u hrvatskoj javnosti, napose u Dalmaciji, gdje je na demonstracijama pala i krv. Kada su vlade u Beču i Pešti vidjele oštru reakciju cijelog hrvatskog naroda, intervenirale su, ali uvijek gledajući da ostvare svoje interes. Posljedica kompromisne austrougarske politike bio je i opoziv tadašnjeg rektora crkve i predsjednika Bratovštine sv. Jeronima, dr. Josipa Pazmana, što je učinio zagrebački nadbiskup Posilović. Kada se dr. Pazman, vraćajući se u domovinu, iskrcao u Splitu, velika masa domoljuba dočekala ga je kao mučenika. Naime, ispreglij su konje iz kočije kojom se vozio, smatraljući posebnom čašću namjesto njih vući hrvatskog mučenika, te ga uz burne ovacije, prosvjede i pjesme, dovezli do sjemeništa u kojem je on imao odsjesti.¹⁴ Javno se mnjenje u Italiji počelo malo pomalo okretati na stranu Vatikana, ali tada se u čitav slučaj uplela Crna Gora. Još 29. 8. 1901. *Glas Crnogoraca* na Cetinju prosvjedovao je protiv papinskog breveа zato što je “ilirska” nacija zamijenjena hrvatskom, a ne spominje se srpska, koju crnogorska vlada uzima u zaštitu. Zatim je nadbiskup Milinović pozvan na Cetinje, i o tome piše Vatikanu tvrdeći da će pred knjazom izraziti protest zbog napada na Svetog Oca.¹⁵ Međutim, nadbiskup je podlegao pritiscima kojima je bio izložen na Cetinju. Naime,

¹³ J. Madjerac, nav. djelo, str. 52

¹⁴ Isto, str. 50-51.

¹⁵ Ratko Perić, nav. djelo, str. 161.

kako kažu Š. i J. Rastoder,¹⁶ nadbiskup je *priznao* (!) da ilirstvo obuhvaća i Hrvate i Srbe. On je zajedno s grofom Lujom Vojnovićem, Srbinom-katolikom iz Dubrovnika, tada ministrom pravde u Crnoj Gori, oputovao u Rim da u ime Crne Gore traže da se iza riječi “pro croatia” stave izrazi “et pro serbica gente”. Obrazlagali su to time što u barskoj nadbiskupiji ne žive Hrvati već Srbi-katolici! Svoje zahtjeve oni su temeljili i na naslovu “primas Srbije”, koji ima barski nadbiskup, a koji je uostalom bio ispušten u breve *Slavorum gentem*. Hrvatski biskupi bili su protiv promjene imena Zavodu, a Strossmayer piše vatikanskom državnom tajniku kardinalu Rampolliju: “u srcu i duši Srba vlada nesnošljivost prema katoličkim Hrvatima. Stoga se naš zavod ilirski ili hrvatski u Gradu ne smije nikako nazvati Srpskim. Taj se pojam apsolutno ne smije upotrebiti”. Inače, u nizu pisama Račkom biskup je Strossmayer govorio i o nesnošljivosti i mržnji Srba prema Hrvatima. Tako još 15. 12. 1861. piše: “Ako drugo, onda sam opazio, da se neke stvari po srpskih ruku sasvijem srpski, ili bolje rekuć turski rješavaju. Ima Srbina u namjesništvu, koji se gledaju i meni i Crkvi katoličkoj osvetiti što se ne ćemo posrbiti.”¹⁷ 29. 2. 1864.: “A vjerujte mi, da čovjek ovdje nema energije i da se Srbi u Srijemu ne boje, jao i u zao čas katolicima! Ja minjem, da Srbima ne treba prostiti gdje ne imaju pravo, jerbo tim bivaju smjeliji i drzovitiji.”¹⁸ 25. 6. 1865.: “Dakako da je bio među nami često put razgovor o izborih u Srijemu, gdje Srbi žele i u sredini samih katolika svoje ljude izabratи. Dakako da sam rekao, da bi to za katolike sramota bila”.¹⁹ U pismu od 25. 6. 1883. Strossmayer piše o srpskom “barbarstvu” i “okovima srpskim”,²⁰ a posebno je znakovito pismo od 10. 4. 1884. gdje kaže: “Srbi su nam krvavi neprijatelji”.²¹ U istom spominje i “grob, kog Srbi nam kopaju”. Ali ovo u svezi s aferom Sv. Jeronima bilo je prvi put da takve svoje tvrdnje povezuje s nečim u što je izravno upletena Crna Gora! Očito, postao je duboko svjestan da je sve što je radio za pomoć crnogorskom narodu i svom hrvatskom narodu u okolini Bara, iskorišteno upravo protiv interesa njegova hrvatskog naroda općenito! (Zato bi ovo njegovo ABSOLUTNO NE trebalo shvatiti kao svojevrsnu njegovu političku oporu, dakle kao apsolutno NE bilo kakvom savezu sa Srbima!) Pritiscina Svetu Stolicu bili su golemi. Nije se prezalo ni od otvorenih ultimatuma. Papa je vjerovao da će, uklonivši uzrok (davanje hrvatskog imena Zavodu), otkloniti i posljedice, pa je vratio ilirsko, tada već besmisleno, ime Zavodu u Rimu. (Hrvatsko ime taj Zavod dobio je tek 1971.). Apostolsko pismo *Slavorum gentem* ostalo je netaknuto u svome sadržaju, izrazima i nazivima, samo je vraćen stari naslov.²² Napomenimo da je nadbiskup Milinović 2.1.1902. tražio od pape da mu potvrди titulu “primas Srbije”, što je i učinjeno.²³

Kada se za promjenu imena doznalo, nastalo je ne malo iznenađenje u hrvatskom episkopatu i narodu.²⁴ Ogorčenje u hrvatskom narodu prenio je biskup Stadler u neuobičajeno oštroj predstavci od 30.3.1902., izgovorenoj u audijenciji pred papom

¹⁶ Š. Rastoder i J. Rastoder, *Dr Nikola Dobrečić, Arcibiskup Barski i Primas Srpski*, Budva, 1991, str. 17.

¹⁷ *Korespondencija Rački-Strossmayer*, Knjiga prva, Uredio Fedro Šimić, Zagreb, 1928, str. 7.

¹⁸ Isto, str. 21.

¹⁹ Isto, str. 31.

²⁰ *Korespondencija Rački-Strossmayer*, Knjiga treća, Uredio Fedro Šimić, Zagreb, 1930, str. 69.

²¹ Isto, str. 118.

²² R. Perić, nav. djelo, str. 166.

²³ Š. Rastoder i J. Rastoder, nav. djelo, str. 17.

²⁴ R. Perić, nav. djelo, str. 166-168.

Lavom XIII. A koliko je to ogorčenje bilo veliko, najbolje potvrđuje i činjenica da je Stadler nediplomatskim rječnikom optužio Svetu Stolicu da je popustila diplomatskim pritiscima na nju, pa se kasnije morao javno ispričati za tu optužbu, koju sigurno nije mogao ničim dokumentirati, a njegova je predstavka tiskana u katoličkom i drugom tisku u domovini. Naravno, do povratka hrvatskog imena Zavodu nije došlo, ali je papa 10.4.1902. poslao pismo zagrebačkom nadbiskupu Posiloviću, objašnjavajući da prava koja pripadaju hrvatskom narodu nisu pretrpjela nikakve štete. Zanimljivo je da papa u pismu dva puta spominje hrvatsko ime, a nijednom ilirsko.²⁵ O reakcijama na papinu odluku ove je godine pisao M. Strecha. Tako on konstatira: "Crnogorsko suprostavljanje breveu *Slavorum gentem* bilo je dakle motivirano prvenstveno težnjom da se afirmira zasada o Srbima-katolicima, koja je imala važnu ulogu u širenju srpske nacionalne ideje, prije svega u Crnoj Gori i u Dalmaciji, a s kojom se dugoročno gledano vjerojatno računalo ne samo u Bosni i Hercegovini, nego i u banskoj Hrvatskoj"²⁶. Međutim, ambicije knjaza Nikole nisu se ogledale samo u tome već i u njegovoj težnji za prevlast u cijelom *srpstvu*. To se nazire i iz komentara u švicarskom dnevniku *Jurnal de Geneve* od 15.2.1902., koji navodi Milutinović: "Crna Gora pristaje na (...) redukciju pod uslovom da se u dotičnoj buli prizna barskom nadbiskupu titula primasa svih Srba katolika, primas totius regni Serbiae. No tom se dodatku oštro protivi Beč, a već je lako pogoditi iz kojih razloga (...). Kad bi Vatikan priznao barskom katoličkom arcibiskupu titulu primasa za čitavo srpstvo, austriugarska vlada strahuje da se u tom faktu sagleda afirmacija političkih pretencija Crne Gore, koji se suprostavljaju Austriji, koja bi htjela da protežira dinastiju Obrenović."²⁷ Dalje se u tekstu u švicarskom listu govori o ultimatumu s dvije solucije: ili da Sveta Stolica zadovolji zahtjevima Crne Gore, ili će knjaz Nikola prekinuti s njom svaki odnos i smatrati kao da konkordat uopće nije ni sklopljen: "Crna Gora, istina, ne zauzima mnogo prostora na europskoj geografskoj karti, ali joj njene veze s Rusijom i Italijom i njen moralni prestiž koji na Balkanu uživa, daju takovu snagu i obezbjeđuje takav utjecaj na istočne i europske probleme, da bi bilo nerazumno potcenjivati je. Stoga držim da će u Vatikanu dva puta razmisliti prije nego što se reše na prelom sa Crnom Gorom." A ipak Crna Gora koju su u Europi doživljavali na taj način, živjela je još 16 godina. Iako je svoju državu knjaz Nikola višestruko uvećao (Sl. 1), upustio se u velikosrpsku igru, žečeći još više. Ta stalna težnja za povećanjem Crne Gore učinila je da je ona na kraju "pojela" samu sebe.

Ovo stoljeće zorno nam je pokazalo kroz kakve je sve teškoće prolazio hrvatski narod. U biti to se moglo vidjeti, bolje reći naslutiti, kroz svetojeronsku aferu. Jer kad jedan papa, nama vrlo sklon, nije uspio dati jednom svom zavodu u rimu ime koje je on želio, zato što je to ime hrvatsko ime - što smo tek mi trebali očekivati u našoj borbi za slobodu!

4. Velikosrpska politika i Boka kotorska

Stvaranjem prve Jugoslavije Crna Gora prestaje postojati. Ali na udaru

²⁵ Isto, str. 168.

²⁶ M. Strecha, nav. djelo.

²⁷ Kosta Milutinović, Srbi katolici i svetojeronska pitanja, *Istoriski zapisi* 65, 1992/1-4, str. 65-72.

velikosrpske politike sada je Boka kotorska. Naravno, za to postoje objektivni i subjektivni razlozi.

Objektivni razlozi leže u činjenici da je Boka kotorska najjužnija hrvatska zemlja, a *subjektivni razlozi* leže u dva velika srpska kompleksa:

1) MORE, općepoznati srpski kompleks, koji ih tjera još od vremena Nemanjića pa sve do današnjih dana da u određenim, za njih povoljnim, povjesnim trenucima vrše *genocid* nad onim narodima koji ih dijeli od mora.

2) HRVATSKA KULTURNA BAŠTINA, srpski kompleks, najbolje se očitovao u Domovinskom ratu rušenjem svih kulturnih spomenika hrvatskog naroda gdje su to god mogli. Simbol je toga i kod nas i u svijetu, *Dubrovnik*.

Međutim, kulturocid koji se vrši nad hrvatskim narodom, sadrži još jednu komponentu koja se ogleda u pokušaju otimanja kulturne baštine Hrvata Boke Kotorske. Naime, upravo su bokokotorska priobalna naselja, koja su bila nastanjena uglavnom Hrvatima, bila žarište pomorstva, koje je stoljećima bilo pokretač razvoja toga područja te je to stanovništvo bilo i nositelj kulture, koja je dosegla zavidnu razinu. Ta je kultura vrlo važna za hrvatski narod. Recimo, najstarija je hrvatska katedrala ona iz 1166. godine, odnosno katedrala sv. Tripuna u Kotoru, zatim Gospa od Škrpjela, pa kotorske zidine... A koliko je velika ta baština hrvatskog naroda, najbolje svjedoče službeni crnogorski izvori koji kažu da se 40% nepokretnog i 66% pokretnog spomeničnog blaga današnje Republike Crne Gore nalazi u Boki kotorskoj. Zato slobodno možemo ustvrditi da više od 50% spomeničnog blaga Crne Gore pripada hrvatskom narodu, tj. hrvatski narod u Boki baštinik je toga blaga.

U osvajanju Boke velikosrpska politika radi u tri osnovna pravca:

- 1) eliminiranje nacionalne svijesti kod Hrvata u Boki;
- 2) memoricid nad hrvatskim narodom u cijelini, tj. eliminiranje Boke i hrvatskog naroda u njoj iz svijesti Hrvata u Hrvatskoj;
- 3) teritorijalno odvajanje Boke od Hrvatske.

Eliminiranje nacionalne svijesti vrši se prvo preko tzv. *bokeljštva*, a zatim *jugoslavenstva*. Još u prošlom stoljeću Srbi govore Hrvatima u Boki o "zajedništvu": "Svi smo mi Bokelji i ništa više." A Bokelje onda dijeli na Srbe i katolike! Dakle, Hrvatima se negira njihovo hrvatstvo, a srpsko ostaje nedirnuto - jer njihova je vjera *srpska*. I tako su imali u tome uspjeha, a pogotovo stvaranjem raznih Jugoslavija, pa čak postoje i katolički svećenici koji su silom postali "Jugoslaveni". Neki su Hrvati u tome vidjeli spas od pritisaka: Bolje se izjasniti Bokeljom (a kasnije Jugoslavenom) nego Srbinom ili Crnogorcem! A i u jednom i u drugom slučaju Srbi postižu ono što žele, a to je da oni **ne budu Hrvati** jer, otkinuti od svog naroda, osuđeni su da u dogledno vrijeme postanu ono što je velikosrpska politika i isplanirala. Naime, velikosrpskoj politici katolici nehrvati, kao u slučaju barske nadbiskupije, trebaju osigurati bezbolno otimanje velike hrvatske baštine u Boki jer je ta baština uglavnom smještena u katoličkim crkvama ili su to same te crkve. Naime, dovršetkom etničkog čišćenja Boke, tj. nestankom Hrvata katolika, kotorska biskupija više ne može biti dio Crkve u Hrvata, a Jugoslaveni katolici vrlo će brzo postati prvo Crnogorci katolici, a zatim Srbi katolici, ili izravno Srbi katolici.

Mnogi primjeri pokazuju koliko je uspješan bio memocid izvršen nad hrvatskim narodom u cjelini, kada je u pitanju Boka, hrvatski narod i velika hrvatska baština u njoj. Učinak tog memocida osjeća se još uvijek u Hrvatskoj, iako je danas mnogo veći broj naših ljudi koji znaju što je Boka i što znači hrvatskom narodu nego što je to bio slučaj do prije nekoliko godina. Još do prije 4-5 godina mnogi hrvatski političari i kulturni radnici nisu znali da je Boka kotorska *Zaljev hrvatskih svetaca*. Naime, od šest hrvatskih svetaca i blaženika tri su iz Boke (sv. Leopold Bogdan Mandić, blaž. Ozana Kotorska i blaž. Gracija iz Mula), a jedini hrvatski papa, jedan od najznačajnijih papa u povijesti - Siksto V., podrijetlom je iz Boke. A koliko je velik bio taj memocid, najbolje svjedoči podatak da je jedan naš predsjednik vlade poslije demokratskih izbora u dva svoja uzastopna nastupa na TV nabrajao Hrvate u ostalim dijelovima tadašnje Jugoslavije, pa ih nalazio i u Makedoniji, ali ne i u Boki!

A na teritorijalnom odvajajanju Boke od Hrvatske radilo se od samog početka. To je vidljivo iz Vidovdanskog ustava 1921. godine, u kojemu je predviđeno podjela države na oblasti. Naime, predviđeno je da će se ta podjela izvršiti odlukom Skupštine, a na prijedlog Vlade, a ako se ni to ne učini, predviđen je skraćeni zakonski postupak za to, ali će u tom slučaju kotar bokokotorski ući u Zetsku oblast. Vidimo kako se prejudiciraju takve krucijalne odluke, pa je odmah jasno da se nije dogodilo ni prvi ni drugi slučaj, već taj treći, koji je osiguravao odvajanje Boke kotorske od matice zemlje - od Hrvatske. Dalje, 1922. bokeljsko područje izdvojeno je iz Dalmacije i pripojeno Zetskoj oblasti, a 1929. g. uključeno je u Zetsku banovinu. Naravno, hrvatstvo Boke nije moglo biti potpuno ugušeno u tako kratkom vremenu koliko je postojala prva Jugoslavija. Veličanstvena proslava tisućugodišnjice krunidbe kralja Tomislava održana je u Kotoru 1925. godine. Postojalo je 17 hrvatskih društava u Boki, a odred Bokeljske mornarice bio je na pogrebu Stjepanu Radiću. Kada je na izborima 1939. godine u 7 bokeljskih općina pobjedila HSS, Hrvati Boke očekivali su da će Bokokotorski zaljev ući u sastav Banovine. Kako Sporazumom Cvetković-Maček granice nisu bile definitivno određene, predstavnici bokeljskih Hrvata odlazili su vodstvu HSS-a u Zagreb tražeći da granica bude na Trojici iza Kotora. Međutim, do korekcije granice nije došlo zbog rata i raspada preve Jugoslavije.²⁸

5. Hrvati u Republici Crnoj Gori

Drugi svjetski rat iskorišten je za pripajanje Boke kotorske Crnoj Gori. Naime, Pokrajinski komitet KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak postojao je još i prije. Štab narodnooslobodilaških gerilskih (partizanskih) odreda za Crnu Goru, Boku i Sandžak preimenovan je 25. listopada 1941. u Glavni štab NOP-a za Crnu Goru i Boku,²⁹ a Narodnooslobodilački odbor Crne Gore i Boke osnovan je 8. veljače 1942. u manastiru Ostrog.³⁰ Kako se u Jugoslaviji interpretira pitanje Boke kotorske, najbolje ilustrira sljedeći citat iz knjige Zorana Lakića: "Poslije proglašenje Savezničke komande za Bliski istok da je 8. septembra 1943. godine Italija prihvatala bezuslovnu kapitulaciju, prestao je da postoji okupatorski sistem u Crnoj Gori; odluka aneksije Boke kotorske

²⁸ J. Pečarić, nav. djela

²⁹ Z. Lakić, *Narodna vlast u Crnoj Gori 1941-1945*, cetinje-Beograd, 1981, str. 108-109.

³⁰ Isto, str. 150.

izgubila je važnost, pa je ovaj kraj ponovo postao sastavni dio Crne Gore.³¹ Ne treba posebno objašnjavati da Boka kotorska nije do tada nikad bila u sastavu Crne Gore, pa čak ni da Crna Gora, kao takva, nije postojala u prethodnoj prvoj Jugoslaviji. ZAVNO Crne Gore i Boke osnovan je na skupštini koja je održana u Kolašinu 15. studenoga 1943., a njegovo prvo zasjedanje bilo je dan kasnije. Drugo zasjedanje ZAVNO-a Crne Gore i Boke održano je u veljači 1944., a treće, presudno za konačno pripajanje Boke Crnoj Gori, 13-15. srpnja 1944., uz nazočnost 151 delegata, od toga 13 iz kotorskog i 11 iz hercegovačkog sreza.³² Uvodni referat "Slobodna Crna Gora u Demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji, podnio je Veljko Zeković. Predložio je donošenje odluke o pretvaranju ZAVNO-a Crne Gore i Boke u Crnogorsku antifašističku skupštinu narodnog oslobođenja jer: "Crna Gora uživa pravo posebne slobodne federalne jedinice u demokratskoj Jugoslaviji. Narodu Boke treba ostaviti da se slobodno odluci s kim će i kako da živi u Federalnoj Jugoslaviji..."³³ Navodno, već se zna kako će se "narod" tj. nazočni vijećnici iz Boke izjasnitи. Evo kako to komentira Z. Lakić: "Upadljiva je izmjena u nazivu najvišeg organa vlasti. To više nije Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Crne Gore i Boke, već Crnogorska antifašistička skupština narodnog oslobođenja. Razlika nije samo u izmjeni reda riječi. Suština je u tome što je u novom nazivu ispuštena riječ Boka, što se može smatrati izrazom raspoloženja vijećnika iz Boke Kotorske da se već na ovom zasjedanju izjasne da se pod crnogorskom teritorijom podrazumjeva i teritorija Boke. Ovo je utoliko značajnije što su svi drugi politički organi u svom imenu i dalje zadržali riječ Boka: Pokrajinski komitet KPJ, Narodnooslobodilački front, Antifašistički front žena, Ujedinjeni savez antifašističke omladine itd. Inače, u formalnopravnom smislu Narodnooslobodilački odbor za Boku Kotorsku izjasnio se, poput Skupštine ZAVNO-a Sandžaka, da dobrovoljno ulazi u sastav Crne Gore, tek neposredno uoči Četvrtog zasjedanja CASNO-a u aprilu 1945. godine."³⁴

I dok u tom citatu govori o raspoloženju vijećnika iz Boke, malo kasnije kaže da je *u ime naroda Boke* govorio Luka Matković, i dalje sljedeći citat iz tog govori: "Narod Boke, i srpski i hrvatski, tokom svoje istorije bio je uvijek sudsinski vezan za crnogorski narod (...) Žrtve koje smo dali za slobodu biće garancija da će demokratske težnje naroda Boke doći do izražaja u slobodnoj Jugoslaviji zajedno sa bratskim narodom Crne Gore..."³⁵

Tzv. "oslobođenje" narod je sa strahom dočekao. Na primjer, u Kotoru, prema izvješću Sreskog komiteta KPJ Kotor od studenog 1944. godine "mase su očekivale da će izdajnici i profašisti biti progonjeni od nas, pa i oni koji nemaju nekih teških grehova i da će biti progonjeni od nas, pa i oni koji nemaju nekih teških grehova i da će biti osjetljivija razlika između poštenih i nepoštenih".³⁶ Naravno, narod se s razlogom bojao. Ubijeno je niz uglednih građana Hrvata, a među njima i tri svećenika: don Ivo Brajnović, don Gracija Sablić i don Đuro Perušina. Mnogo ljudi moralо je napustiti Boku, a među njima i kotorski biskup, hrvatski povjesničar, i povjesničar Boke Pavao

³¹ Isto, str. 287.

³² Isto, str. 402.

³³ Isto, str. 402-403.

³⁴ Isto, str. 404.

³⁵ Isto, str. 406.

³⁶ Isto, str. 427.

Butorac. Pritisci na pučanstvo nastavljeni su i nakon rata. Ukinuta su sva hrvatska kulturna društva, a na popisu 1948. izvršen je veliki pritisak da se svi izjasne kao Crnogorci. Komunisti Hrvati to su po direktivi i morali učiniti. A prošle su četiri godine otkako kako je Luka Matković na osnivačkom kongresu CASNO-a, govoreći o pučanima Boke, kao što smo vidjeli, spominjao samo Srbe i Hrvate. Mnogi od tih komunista - Hrvata i umrli su kao Crnogorci. A u predaji hrvatskog pučanstva grada Kotora ostala je priča o jednom veličanstvenom glazbenom zboru iz tog vremena. Naime, cijeli kotorski zatvor pun Hrvata pjevao je na polnoćki pjesmu "U to vrijeme godišta". Inače, uobičajen izgovor za progon Hrvata u to vrijeme bilo je njihovo katoličanstvo, tj. klerikalizam. Mnogi ugledni Kotorani izgubili bi posao samo zbog toga što bi prigodom svečanosti sv. Tripuna, zaštitnika Kotora i cijele Boke, dizali zastavu na katedrali sv. Tripuna u Kotoru (inače najstarijoj hrvatskoj katedrali - izgrađenoj 1166.), a neki su odrobijali zbog svog katoličanstva i nekoliko godina, i to uz suđenje ili bez njega.

U sprovođenju velikosrpske politike velika se pozornost poklanjala hrvatskim intelektualcima iz Boke. Tako Kotor bilježi godine i godine, a da se niti jedan svršeni student - Hrvat nije vratio u njega. A ako bi se i vratio, činilo se sve da ode. Drastična je sudbina hrvatskog književnika, profesora Vjenceslava Čižeka. Kao student osuđen je zbog nekoliko pjesmica rugalica na dvije godine zatvora. Poslije završetka fakulteta službovao je u BiH i Crnoj Gori. Iako sjajan profesor, često je otpuštan s posla i šikaniran na razne načine. Od svibnja 1972. godine je u Njemačkoj kao politički emigrant. Surađuje u gotovo svim glasilima hrvatske dijaspore. 11. studenog 1977. kidnapirala ga je jugoslavenska tajna policija te prisilno i tajno vratila u tadašnju Jugoslaviju. Osuđen je na 15 godina

robije. Tada se za njega bezuspješno zauzima Amnesty International i PEN, posredstvom Hrvatskog centra PEN-a. Potrajalo je više od deset godina dok ga Njemačka, kao svog političkog azilanta, nije uspjela osloboediti. Ali, profesor je Čižek od posljedica kidnapiranja i robovanja *oslijepio!* Važno je pritom istaknuti da je profesor Čižekizašao iz zatvora 29. srpnja 1988. godine!³⁷

6. Demografske promjene u Boki od 1910. do 1991.

Rezultati velikosrpske politike u Boki kotorskoj, i uopće u Crnoj Gori, najbolje se vide u Tablicam 1-4. Kada se govori o Boki kotorskoj, obično se misli na Bokokotorski zaljev. Međutim, primorski pojas Boka kotorska - Budva - Spič u Austrougarskoj je upravo bio obuhvaćen jednim kotarom sa sjedištem u Kotoru, a popisu u njoj daju vjersku, a ne etničku pripadnost pučanstva. I dok je kod katoličkog življa jasno da se radi uglavnom o hrvatskom narodu, dotle se kod pravoslavnog teško može razabrat odnos crnogorskog i srpskog naroda zbog poznatog utjecaja Srpske pravoslavne crkve, a i zbog srbovanja same dinastije Petrović. U razmještaju pučanstva 1910. godine lako je uočiti stanovite pravilnosti. Pravoslavna većina u cijelom kotaru rezultat je naseljenosti u višim, brdskim krajevima, kao što su, primjerice, bokokotorsko zaleđe te područje Petrovića, gdje su pravoslavci praktično jedino pučanstvo, a oni su

³⁷ Malkica Dugeč, Vjenceslav Čižek, *Jedan život za Hrvatsku*, Republika Hrvatska, Zagreb, 190 (1995), 63-73.

većinsko stanovništvo na poluotoku Luštici i u polodjelskoj grbaljskoj župi. Od većih i poznatijih gradova pravoslavna je većina 1910. zabilježena jedino u Risnu.. Sva ostala gradska naselja: Kotor, Perast, Tivat, Dobrota, Prčanj, Herceg Novi i Budva imali su katoličku, tj. hrvatsku, većinu pučanstva. Izrazito katolički predjeli bili su poluotok Vrmac u Boki kotorskoj te južni dio Spiča od Sudomora do granice prema Crnoj Gori (vidi zemljovid).

Možemo s pravom računati da je slična situacija bila i u trenutku stvaranja prve Jugoslavije, a od tada na demografske promjene u Boki presudno je utjecala, kao što smo vidjeli, velikosrpska politika. U Tablici 1 dan je usporedni udio Hrvata u gradovima Kotor, Herceg Novi i Tivat prema popisima iz 1910. i 1991. U tom periodu ukupan je broj pučanstva porastao gotovo dvostruko (1910.-33.400, 1991.- 61.440), a istodobno je broj Hrvata trostruko pao (1910. - 13.500, 1991. - 4.910). ti podaci daju nam za pravo da govorimo o izvršenom *etničkom čišćenju u miru!* Istina, iselio se samo jedan dio pučanstva, a drugi je, kao što smo već govorili, izložen stalnim pritiscima promjenio nacionalnost. Zato smo u Tablicama 1-3 posebno izdvojili Jugoslavene i ostale. Razlog je očevidan: samo su Hrvati u Crnoj Gori imali razloga tako se izjašnjavati na popisu 1991. godine. Kako je po podacima Katoličke crkve u Boki danas oko 11.000 katolika (u Tablici 4 su usporedni podaci o broju Hrvata po župama prema godinama 1939. i 1973.³⁸⁾, imamo na prvi pogled paradoksalnu situaciju da je u Boki više katolika - Jugoslavena nego Hrvata.

7. Položaj Hrvata i katolika u Crnoj Gori za vrijeme Domovinskog rata

Iseljavanje Hrvata iz Crne Gore znatno je intenzivirano tijekom samog Domovinskog rata, i to najviše iz Tivta, grada u kome je ostalo najviše Hrvata. Nekoliko stotina Hrvata iselio se tijekom rata, a među njima i sedam liječnika specijalista. Pritisci su bili svakojaki: anonimna pisma, telefonski pozivi, maltretiranje djece, konfiskacija hrvatskih kuća, paljevina objekata čiji su vlasnici Hrvati itd. itd. U jednom anonimnom pismu koje su dobole najuglednije hrvatske obitelji u Tivtu 1995. godine, stoji, između ostalog, i sljedeće: "Ne odete li sami na vrijeme, noć će gutati vašu djecu i vaše obitelji. (...) Što je bilo bilo je, i to se sve zna i odlučni smo da nam sve to debelo platite i vi katolici iz Tivta i oni iz Škaljara i svi redom, zajedno s vašim biskupom. 'OJ USTAŠE NEKA NEKA, ČETNIČKA VAS KAMA ČEKA.' Pohrlite po pozivu gospodina Tuđmana u Hrvatsku, jer srpskih vjekovnih OGNJIŠTA TAMO IMA VIŠE NEGO ŠTO VAS IMA." A pritisci na hrvatske intelektualce uvijek su najveći, jer s njihovim odlaskom daje se primjer i drugima da trebaju otići. Biskup koji se spominje u ovom letku, a i u drugima gdje je prvi na popisu "genocidnih rimokatoličkih sveštenika", pokojni je msgr. Ivo Gugić, koji je i ubijen ove, 1996. godine. Opetovana se prijetnja i obistinila. I dok autori letaka nisu otkriveni, dogodilo se "grabežno ubojstvo" sada već umirovljenoga kotorskog biskupa. Podatak da je prvi liječnik konstatirao smrt od srčanog udara, a biskup je zapravo zadavljen žicom, nije se na žalost, nikad pojavio u hrvatskom tisku!

Za razliku od Jugoslavena-katolika u samom Bokokotorskem zaljevu, u najjužnijem dijelu kotorske biskupije i u Baru nemamo Srbe-katolike, što je pokušavao

³⁸ Zrinko Horvat, Boka je bila "Dika od Hrvata", Narod, 1. ožujka 1996, 18-19.

stvoriti knjaz Nikola, već Crnogorce-katolike. Naime, ljudi su tamo vjerovali da će izbjegći pritiscima ako se izjašnjavaju kao Crnogorci-katolici, čvrsto se držeći za svoje katoličanstvo, za svoju različitost. To izjašnjavanje za Jugoslavene ili Crnogorce-katolike najbolje je objasnio mostarski biskup msgr. Perić kada je nakon posjete katoličkim župama u Boki i Crnoj Gori rekao da biti tamo katolikom možda i nije toliko hrabro kao biti Hrvatom. Primjetimo da se katoličko pučanstvo s druge, tj. austrougarske, strane rječice Željeznice u vrijeme knjaza Nikole i dalje osjeća Hrvatima. U stvari, u cijelom periodu od Berlinskog kongresa pa do stvaranja Republike Crne Gore nakon Drugog svjetskog rata oni su uglavnom Hrvati. Pri tome treba imati u vidu da je taj dio katoličkog pučanstva bio udaljeniji od onog u Boki (razdvojeni pravoslavnim Grbljem i Paštrovićima), a i u Boki je bilo i mnogo više Hrvata. Zato su oni i morali prvi podleći pritiscima, dok u Boki to ide postupno. Iako su Hrvati Bara i okolice danas uglavnom Crnogorci-katolici, to ne znači da i dalje nisu izloženi pritiscima. Tako je početkom agresije na Hrvatsku na rijeci Željeznici osvanuo grafit: "DOVDJE JE CROATIA", što je tamo svojevrstan vid pritiska na katoličko pučanstvo (navodno su ga oni napisali, a u stvari je to poziv - opravdanje za raznovrsne pritiske na njih). I niz drugih oblika takvih pritisaka lako je iščitati iz velikosrpskog tjednika DEM (15. 10. 1995). Tako je "nekoliko sutorinskih rimokatolika 1991. godine, sa ličnim kartama Republike Hrvatske, išlo u Dubrovnik da glasa za Tuđmanov HDZ". Zato pravoslavce "pedeset godina bratstva i jedinstva nije uljuljkalo. (...), nije im razorilo iskustveno znanje o kontinuiranim vjekovnim rimokatoličkim pretenzijama na njihov životni prostor. Te pretenzije su prepoznali i u inicijativi za osnivanje sutorinske opštine. (...) Opština Sutorina, u drugoj fazi, treba da obuhvati i sadašnju Mjesnu zajednicu Šušanj, dakle teritoriju čitavog Spiča od Kufina do Željeznice, do onamo gdje je napisano 'Dovdje je Croatia'. (...) U Šušanju je puno rimokatolika. (...) Spičanski pravoslavci znaju da moraju da se uzdaju u se i u svoje kljuse. (...) I danas su spičanski pravoslavci sami. Sami naspram zavjereničkog duha rimokatoličke manjine. Manjina skoro uvjek bistvuje na zavjereničkim principima)." I zaista, kreću u akciju. U Spičanskom polju postoji crkva sv. Petke, zajedničko vlasništvo katoličke i pravoslavne crkve - crkva s dva oltara. Čuvajući svoju "izvornu hrišćansku vjeru", spičanski pravoslavni odbor na čelu sa parohom zabranjuje katoličkom župniku don Nikoli Majiću, da održi misu na katolički Markov dan jer je pao na pravoslavni Uskrs! Misa je održana ispred crkve pred stotinjak vjernika rimokatolika. Interesantno je da u DEM-u događanja oko crkve sv. Petke povezuju s nadbiskupom barskim Markom Jorgom, naravno, služeći se pričom koja nije zabilježena u povijesti. Možda je razlog tomu što u izvješćima koja je ovaj nadbiskup slao, stoji da su svi stanovnici u tom kraju poslije unijačenja postali katolici.³⁹ Ne vodeći računa o tome što je crkva zajednička, dakle po dobro poznatim pravima "bratstva i jedinstva" pravoslavno pučanstvo crkву sv. Petke proglašava pravoslavnom, doveđe novog paroha, izbjeglog krajišnika Sreta Medića, grade mu parohijski dom nedaleko od crkve sv. Petke, za koji kamen temeljac postavljaju mitropolit crnogorsko-primorski, zetsko-brdski i skenderski Amfilohije. I početkom prosinca prošle godine katolički se oltar izbacije iz crkve sv. Petke! Krajem prošle godine na to reagira crnogorski nezavisni tjednik *Monitor*, a početkom ove godine i beogradsko *Vreme*. Sredinom ove godine Crnogorski helsinški odbor za

³⁹ I. Marković, *Dukljansko-barska Metropolija*, Zagreb, 1902.

Ijudska prava uputio je pismo predsjedniku Republike Crne Gore i predsjedniku Republičkoga vijeća za zaštitu prava pripadnika nacionalnih i etničkih grupa Momiru Bulatoviću pod naslovom "Zaštite crkvu svete Petke". Ovdje spomenimo da *Vreme* citira don Majića: "Rimokatolici su uznemireni, jer su osjećali da se nešto takvo već duže spremalo, pa se boje da to nije početak etničkog čišćenja."

ETNIČKO ČIŠĆENJE! Proces koji u Boki teče sve vrijeme od kada je ustrojena Jugoslavija do dana današnjeg. Međutim, događaji u Sutomoru su znakoviti. Oni pokazuju da se tamošnji ljudi ne osjećaju zaštićeni, niti su zaštićeni, usprkos tome što se nacionalno izjašnjavaju Crnogorcima. Crnogorcima-katolicima! Jasno upozorenje onim Jugoslavenima-katolicima u Boki, ili onima koji su samo Bokelji "i ništa više": Crnogorci-katolici, tj. Srbi-katolici u velikosrpskoj politici tamo su potrebni samo da osiguraju prelazak velike hrvatske - katoličke - kulturne baštine u srpske ruke. Nakon toga oni im više ne trebaju ni kao katolici! Zato je očekivati da će i takvi katolici koji se i u Boki i u Baru i okolicu danas ne izjašnjavaju Hrvatima, kada shvate da su neovisno o tome ipak bili ugroženi, odlučiti da se ponovno vrate svom matičnom narodu. Jačanje hrvatske države sigurno će im pomoći u tome. S druge strane ti su događaji i poruka Crnogorcima. Ako Crna Gora ostane u sastavu Jugoslavije, niti će oni opstati kao narod, niti će ostati na moru. Na isti način na koji su Hrvati eliminirani s tih prostora, bit će eliminirani i oni sami.

8. Hrvatska i Crna Gora danas

Međusobnim priznanjem Hrvatske i Jugoslavije dogovorena je i uzajamna briga o nacionalnim manjinama. Dakle, SJ će voditi brigu o Srbima i Crnogorcima u Hrvatskoj, a Hrvatska o Hrvatima u Jugoslaviji. To je u civiliziranim zemljama nešto sasvim normalno, ali ovdje to nije tako jednostavno. (Jer tko zna kada će i hoće li Jugoslavija ikada postati civilizirana zemљa.) Nacionalna zajednica Crnogoraca u Hrvatskoj već se usprotivila takvom rješenju, iz jednog razloga što je njima jasno da današnja Jugoslavija i dalje predstavlja Srboslaviju, istina mnogo manju, i u njoj će biti nastavljeno potiranje njihova naroda! Slično se može očekivati i s položajem hrvatskog naroda. Istina, Sporazum će sigurno smanjiti otvorene pritiske, a i Hrvatska će moći znatno brže intervenirati u takvim slučajevima. Ali, politika stvaranja Bunjevaca, Šokaca, Bokelja, Jugoslavena i sličnog već je dobro razrađena i bit će sigurno nastavljena jer Srbija nije poražena u ovom ratu, pa samim time nije poražen ni velikosrpski projekt. A to znači da nisu ni "izlječeni" od kompleksa. Dakle, nastaviti će sanjati i o moru (i o Dubrovniku) i o hrvatskoj kulturnoj baštini. I ne samo sanjati.

Zato kada je riječ o Boki kotorskoj, Hrvatska mora poći od činjenice da je ona jedan od bitnih hrvatskih interesa. To proizlazi iz tri sljedeće činjenice:

1) golema je hrvatska kulturna baština Boke. (Upravo su Srbi, uništavanjem naše baštine tijekom Domovinskog rata, postigli povećanje svijesti hrvatskih ljudi o značenju te baštine.)

2) Boka je Zaljev hrvatskih svetaca. (Treba li naglašavati, posebno nakon dočeka Svetog Oca u Zagrebu, što katolicizam, pa prema tome i Zaljev hrvatskih svetaca, znači hrvatskom narodu, a time i hrvatskoj državi?)

3) Hrvatska država obvezna je brinuti se o svim Hrvatima izvan Hrvatske i po svom Ustavu (prema tome i o Hrvatima Boke kotorske).

Zbog svega toga jasno je da je vitalni interes Hrvatske da Crna Gora bude neovisna država. Istina je da neovisnost Crne Gore danas izgleda kao nešto neostvarivo. Ali, povijest nas uči da će ponašanje Srba u takvoj državi uskoro postati nesnosno i samim Crnogorcima, i očekivati je sve veći i veći otpor crnogorskog pučanstva. S druge strane, crnogorska bi oporba sama trebala isticati hrvatstvo Boke kotorske i tako omogućiti Hrvatskoj da joj aktivnije pomogne u njenoj borbi za neovisnost. Crna Gora, odvojena od Srbije, sigurno bi bila okrenuta Europi, a time bi i Boka kotorska, zajedno s njom, bila tamo gdje i pripada - dio Europe. Europska Crna Gora bila bi jamac za sve hrvatsko u Boki kotorskoj, a to je hrvatsko u njoj i ulaznica u zapadni svijet. Europska Crna Gora znači da Hrvatska na južnoj granici ima prijatelja umjesto da i dalje očekuje napadaje na Dubrovnik. Sadašnja situacija, tj. srpska Crna Gora, predstavlja hranjenje velikosrpskih apetita i znači nastavak velikosrpske politike, čime će vitalni interesi Hrvata Boke biti stalno ugroženi. Hrvatska to mora stalno imati u vidu!

Tablica 1 - Udio Hrvata (katolika) u stanovništvu gradskih središta (1910.) i općina (1991.) Boke kotorske

GRADOVI	1910.	1991.		
	KATOLICI	HRVATI	JUGOSLAVENI	OSTALI
Kotor	69%	7% (1.620)	19% (4.150)	4% (800)
Herceg Novi	70%	2% (630)	19% (5.260)	5% (1.340)
Tivat	95%	23% (2.660)	21% (2.350)	3.5% (400)
		8% (4.910)	19% (11.760)	4% (2.540)

Tablica 2 - Nacionalna struktura Boke kotorske (1991.)

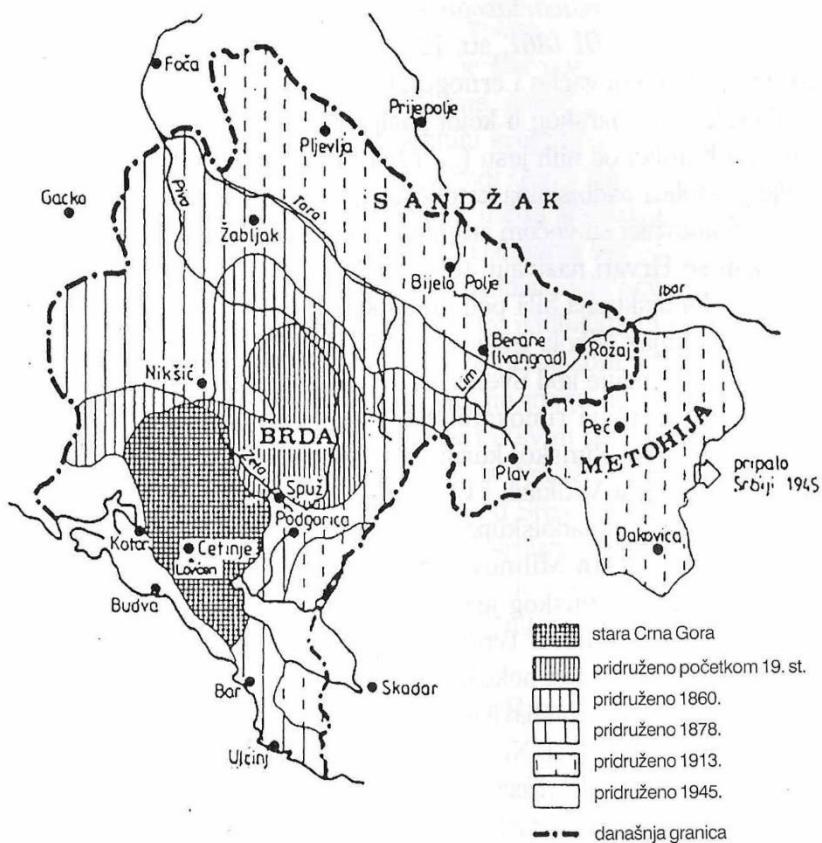
NACIONALNOST	APSOLUTNO	(%)
Hrvati	4.910	8
Jugoslaveni	11.750	19
Ostali	2.550	4
Crnogorci	27.400	45
Srbi	13.420	22
Albanci, Muslimani...	1.410	2
Ukupno	61.440	100

Tablica 3 - Nacionalna struktura u Crnoj Gori

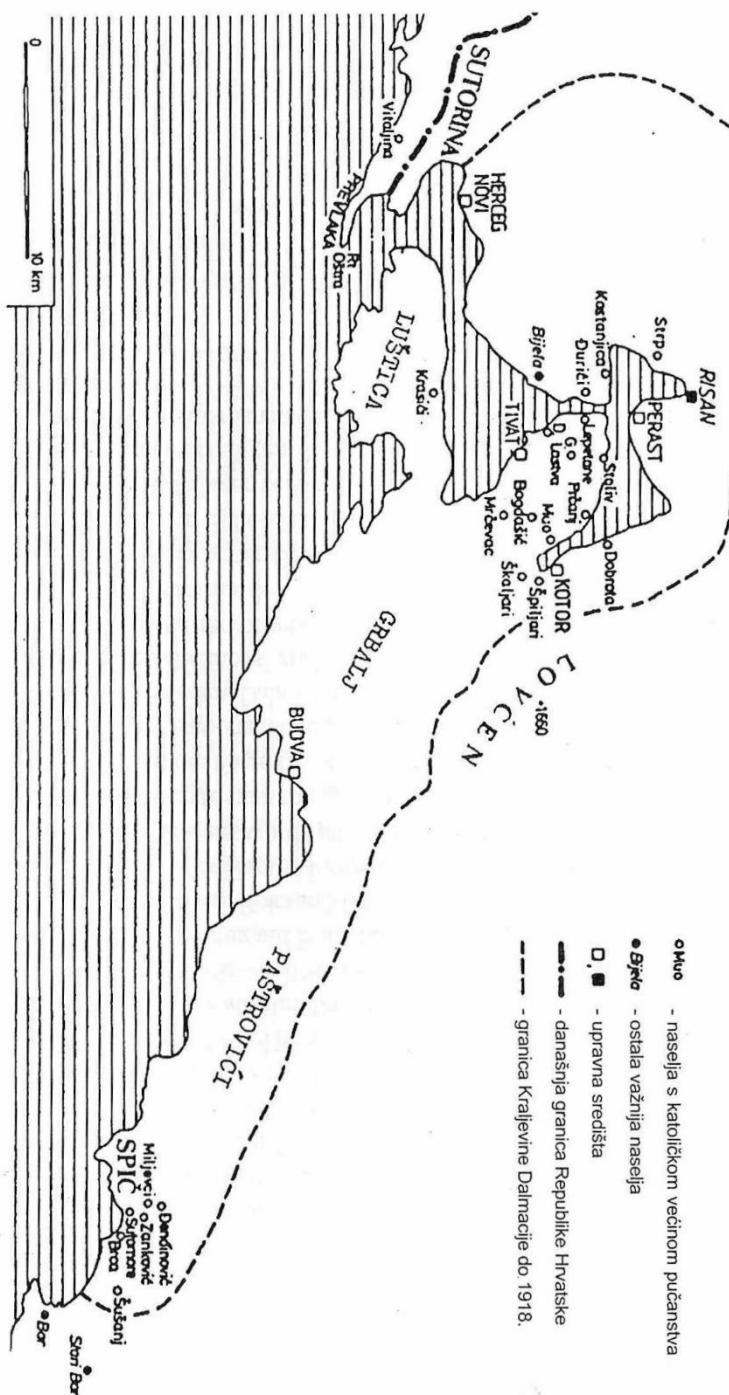
NACIONALNOST	APSOLUTNO	(%)
Hrvati	6.250	1
Jugoslaveni	25.850	4
Ostali	14.700	2
Muslimani	89.930	15
Albanci	40.880	7
Crnogorci..	380.480	62
Srbi	57.180	9
Ukupno	615.180	100

Tablica 4 - Kako su raseljavani Hrvati iz Boke
Usporedni podaci o broju Hrvata po župama prema godinama 1939./1973.

NAZIV ŽUPE	1939.	1973.
Bogdašić	786	251
Bogišić - Krtole	106	123
Brca	130	130
Budva	350	200
Dobrota - Ljuta	201	67
Dobrota, Sv. Eustahije	238	131
Dobrota, Sv. Matej	680	380
Donja Lastva	599	630
Donji Stoliv	234	207
Đurić	216	172
Gornja Lastva	396	92
Gornji Stoliv	230	17
Herceg Novi	1.457	1.148
Kotor	1.587	550
Kostanjica	283	133
Krašić	111	88
Lepetane	230	199
Muo	518	345
Perast	520	239
Petrovac	35	50
Pokrivenik	510	217
Prčanj	680	360
Risan	125	141
Rose	25	14
Sušanj	360	450
Sutomore	509	280
Škaljari	850	836
Tivat	2.450	2.594
Ukupno	14.416	10.044

Sl. 1. Širenje Crne Gore u 19. i 20. stoljeću

Sl.2. Južna Dalmacija do 1918. godine

Ankica und Josip Pečarić: KROATEN IN MONTENEGRO

Z u s a m m e n f a s s u n g

Mit Berliner Kongreß (1878) sind Bar und das Bistum von Bar ein Teil von Montenegro geworden, und dadurch sind auch 1500 dortiger Katoliken - Kroaten zu den Einwohnern von Montenegro geworden. Die Hilfe des Bischofs Strossmayer war entscheidend bei der Entstehung des Konkordats zwischen Vatikan und Montenegro. Das hat aber den Fürsten Nikola nicht darin gehindert, diese Kroaten als Serben-Katoliken zu verlautbaren und dieses in der Sankt Hieronymus-Affäre gegen die Kirche bei Kroaten und gegen die Interessen des kroatischen Volkes imallgemeinen auszunützen. Obwohl die großserbische Politik des Königs Nikola ihn den Krone - und Staatsverlust gekostet hat, hat sich die gleichartige Politik auch in bezug auf Boka kotorska fortgesetzt. So wurde der II Weltkrieg zum Anschluß von Boka an Montenegro ausgenutzt. Während dieses Krieges wurde nämlich der Name Montenegro und Boka kotorska verwendet, und gegen Ende des Krieges wurde jenes "und Boka kotorska" eliminiert. Im zweiten Jugoslawien setzte man mit großen Bedrängungen auf die kroatische Bevölkerung fort, und die Folge davon war entweder die Auswanderung oder aber die Änderung der Nationalidentität, also eine gewisse Art ethnischer Säuberung von Boka im Frieden. Dabei müssen wir auch die montenegrinische und serbische widerrechtliche Inbesitznahme des ungeheueren kroatischen Kulturerbes von Boka kotorska hervorheben. Die neusten Ereignisse: das Hinauswerfen des katolischen Altars aus der Kirche der heiligen Petka in Spičansko polje, die Ermordung des pensionierten Bischofs von Kotor Ovo Gugić, sowie das Zurückweisen des Bischofs von Split-Makarska Ante Jurić an der Grenze, anlässlich seines Versuches die Gläubigen seiner Metropolitankirche in Boka kotorska zum Feiertag des kroatischen Heiligen, des seligen Grazius von Kotor zu besuchen, lassen uns überzeugen, daß man mit der gleichen Politik auch weitergehen wird.

POLOŽAJ HRVATA I KATOLIKA U CRNOJ GORI OD SVETOJERONIMSKE AFERE DO DANAS

Podlistak Hrvatskog obzora

Hrvatsko ime sačuvano u Vatikanu*

O Hrvatima U Crnoj Gori se i danas u Hrvatskoj nedovoljno zna i govori. To je rezultat memoricida koji je učinjen nad hrvatskim narodom u vrijeme postojanja prethodne države. A kada se i govori o njima, to je isključivo vezano za sam Bokokotorski zaljev i na činjenicu da je poslije Drugog svjetskog rata Boka kotorska uključena u Crnu Goru. O Hrvatima u kneževini, odnosno kraljevini Crnoj Gori, pri kraju prošlog i početkom ovog stoljeća gotovo nitko u Hrvatskoj i među stručnjacima ne zna. Literatura koja o njima govori tiskana je u vezi sa svetojeronomskom aferom, ali još na početku stoljeća, dakle u vrijeme Austrougarske carevine ili u inozemstvu. Zapravo se i o samoj aferi Zavoda sv. Jeronima iz 1901.-1902. kod nas malo zna, a uz to je i činjenica da je Hrvatska bila u sklopu drugih država uvjetovala i to da, kada se o toj aferi i pisalo, o katolicima slavenskog podrijetla u gradu Baru i okolici nije se govorilo kao o Hrvatima.

Afera sv. Jeronima u Rimu je vezana uz davanje hrvatskog imena zavodu u Rimu. Naime, Sveta Stolica je željela preuređenjem postojećih hrvatskih ustanova u Rimu otvoriti zavod Crkve u Hrvata, ali davanje hrvatskog imena tom Zavodu uzburkalo je europske diplomatske krugove. Svoje interese, na račun hrvatskih, željele su ostvariti Italija, Austrija, Mađarska, Rusija, Francuska, Srbija i na kraju Crna Gora. Presudnu ulogu u toj aferi odigrala je upravo Crna Gora.

Višestruko širenje Crne Gore

Knjaz Nikola je samu iskoristio za svoje velikosrpske ambicije, koje su ga na kraju stajale i države. Međutim, i stvaranje republike Crne Gore u drugoj Jugoslaviji nastavljeno je s gotovo istovjetnom politikom koju je inauguirao knjaz Nikola. Tada je cijela Boka kotorska, hrvatska zemlja, velike hrvatske baštine, postala dio te republike. Crna Gora se kroz prošlo stoljeće i u ovom stoljeću višestruko povećala ali je time dovela u pitanje svoj opstanak, a i opstanak samog crnogorskog naroda. Isto tako, mnogi Hrvati su izvrgnuti stalnim pritiscima promijenili svoju nacionalnost, tako da u ovom radu govorimo o Hrvatima i katolicima u Crnoj Gori, ali pri tome se ograničavamo samo na katolike Hrvate ili one koji su hrvatskog podrijetla.

Berlinskim kongresom Bar i dio Barske nadbiskupije postali su dio Crne Gore, a dio biskupije je pripalo Austrougarskoj carevini, tj. postao je dio Kotorske biskupije. riječica Željeznica nedaleko od Bara postala je granica između dvije države. Do tada u Crnoj Gori nije bilo katoličkog stanovništva. Prema nekim podacima, u Crnoj Gori je nakon Berlinskog kongresa živjelo 175.000 pravoslavaca, 15.000 muslimana i oko 5000 katolika, od čega Slavena oko 1500, a ostalo su bili Albanci. Kako su se

* Hrvatski obzor, 24. siječnja 1998.

nacionalno osjećali slavenski katolici iz Bara i okolice vidljivo je iz Jukićeva djela "Zemljo - državopisni pogled turskog carstva u Europi", ("Bosanski prijatelj" III - 1861.)

"Srbi i Hrvati stanuju oko međe hercegovačke i crnogorske manjim brojem u (nahii) skadarskoj, leškoj i barskoj; u posljednjoj se katolici nazivaju Hrvati. (...) Katolici od njih jesu (...) i Hrvati u barskoj okolini. (...) Bar - Ovdje je stolica nadbiskupa katoličkoga koji nosi naslov "Primas Serbiae". - Stanovnici su većom stranom katolici Slavljanji, koji se Hrvati nazivaju te su dobri mornari."

Staroslavenski u barskoj dijecezi

Kako je u to vrijeme Barska biskupija bila pod jurisdikcijom skandarske nadbiskupije, crnogorski knjaz Nikola zahtjeva iste 1878. godine od biskupa Strossmayera posredovanje kod Sv. Stolice za obnovu barske nadbiskupije, kojoj bi pripadali svi rimokatolici u Crnoj Gori, a nadbiskup bi bio podložan izravno Rimskoj kuriji. Sve nije išlo jednostavno, ali ipak Konkordat između Vatikana i Crne Gore potpisani je 1886. godine, a za prvog barskog nadbiskupa postavljen je Hrvat, profesor sinjske gimnazije fra Šimun Milinović. Sljedeće godine Papa je dozvolio uvođenje staroslavenskog jezika u bogoslužje na području barske dijeceze. Martin Zöller tvrdi da je knjaz Nikola slavenskom liturgijom u katoličkoj crkvi pokušao postupno slavizirati Albance. Da bi se bogoslužje moglo obavljati na staroslavenskom jeziku, trebalo je tiskati Misal na glagoljici. Ni to nije išlo bez teškoća. Međutim, to je i pokazalo da namjere knjaza Nikole u svemu tome nisu čiste. Naime, te teškoće koje su dolazile iz Vatikana oko tiskanja samog Misala normalno ne bi trebale uvjetovati pogoršanje položaja njegovih podanika – katolika u Crnoj Gori. A upravo se to dogodilo, pa je nadbiskup Milinović podnio ostavku, koja nije prihvaćena.

U vezi s tim karakteristična su pisma Strossmayera Račkom 23.02.1890. on piše: "U Crnoj Gori glede Milinovića i konkordata stoe stvari, da ne može biti gore. Ja sam dosele držao, da je Knez *uzor*, a kad tamo, i tu sam se ljuto prevario." 01.03.1890. Strossmayer daje još težu osudu knjaza Nikole: "Milinović mi piše da Knez crnogorski niti jednu dužnost ne vrši koju mu je konkordat nametnuo. Miseria! Ja sam mislio, da nam je to barem *uzor* čovjeka, a ono bizantinizam, bizantinizam!".

Ipak, Misal je tiskan, a prvo bogoslužje na staroslavenskom jeziku (u katoličkoj crkvi) održano je 01.01.1894. I tako je opet odlučujuća bila pomoć biskupa Strossmayera. Ali, zbog svega toga i ne čudi podatak V. Kisića da je čim je Bar postao dio Crne Gore "crnogorska vlada stala namećati Baranima srpsko ime, zbog političke težnje Srba da narodnostno i politički progutaju svoju braću Hrvate". Kisić također konstantira da se pojavila "u Crnoj Gori i susjednim predjelima politička struja Srbo-katolika, među kojima prvi službeno figuriraju Barani". Tviz. Srbi-katolici u Dalmaciji bili su sporadična pojавa.

No, s dobivanjem Bara i barske nadbiskupije očito se pojavila mogućnost da svi Slaveni katolici u jednoj nadbiskupiji budu Srbi. I dok su katolički biskupi mislili da pomažu hrvatskom pučanstvu Bara i okolice, nisu ni mogli biti svjesni da ne mogu spriječiti njegovo posrbljavanje, a da pomažući Crnoj Gori u svim pitanjima u svezi s barskom nadbiskupijom u stvari nesvesno pomažu velikosrpskim aspiracijama. Toga su postali svjesni 1901.-1902. godine u slučaju Zavoda sv. Jeronima u Rimu.

Slučaj "Sv. Jeronima"

Prvog kolovoza 1901., papa Lav XIII, breveom "Slavorum gentem" osnovao je "Collegium Hieronymianum pro chroatica gente" ("Svećenički Zavod sv. Jeronima za hrvatski narod"), tj. preuređio je dotadašnje ustanove i umjesto ilirskog, tada već besmislenog, novoosnovanom Zavodu dao je hrvatsko ime. To je bio rezultat velike borbe hrvatskih biskupa za očuvanje hrvatskog identiteta ustanova sv. Jeronima, koje su Hrvati osnovali u Rimu još u kasnom periodu srednjeg vijeka. Na nonoosnovani zavod imaju pravo svećenici samo onih biskupija koje su imale pravo na istoimeni gostinjac, tj.: zagrebačka, đakovačka, senjska, križevačka, zadarska, splitska, šibenska, hvarska, dubrovačka, kotorska, krčka, tršćanska, porečko-pulska, vrhbosanska, mostarska-trebinjska, banjalučka i napokon barska.

Posebno je zanimljiv slučaj ove posljednje – barske. Naime, odlukom Svetе Rote od 24. travnja 1656., kojom je određeno koje hrvatske biskupije imaju pravo na Gostinjac sv. Jeronima u Rimu, bili su isključeni Slovenci, ali i barska nadbiskupija. Međutim, katolički živalj iz Bara i okoline, tj. onog dijela barske nadbiskupije koji se prostire između Skadarskog jezera i mora, stoljećima se smatrao narodom istih osjećaja i iste narodne svijesti kao i njegova istovjetna braća u Dubrovniku, Hercegovini i Boki kotorskoj. Zato je i tada pokušano da se i njima osiguraju ista prava koja su imali svi drugi Hrvati, ali bez uspjeha. Zato su sada ponovno hrvatski biskupi ponukali barskog nadbiskupa da osigura to pravo, a svoju nadbiskupiju, tj. samo za onaj dio koji nastanjuju Hrvati, a oni su njegovu molbu toplo preporučili. Tako je, upravo na poticaj hrvatskih biskupa uključen i taj dio barske nadbiskupije, u papin breve 1901. godine.

Biskupi protiv promjene imena Zavoda

Stvaranje hrvatskog zavoda u Rimu uzbukalo je, kao što smo već rekli, tadašnje europske diplomatske krugove. Odmah nakon objavlјivanja brevea u prostore Zavoda upala je grupa tzv. Italo-Srba, proglašavajući se Dalmatinциma. To je izazvalo ogorčenje i uzbunu u hrvatskoj javnosti, osobito u Dalmaciji, gdje je na demonstracijama pala i krv. Kada su vlade u Beču i Pešti vidjele oštru reakciju cijelog hrvatskog naroda, intervenirale su, ali uvijek nastojeći ostvariti svoje interese. Posljedica kompromisne austrougarske politike bio je i opoziv tadašnjeg rektora crkve i predsjednika Bratovštine sv. Jeronima, dr. Josipa Pazmana, kojeg je opozvao zagrebački nadbiskup Posilović. Kada se dr. Pazman, vraćajući se u domovinu iskrcao u Splitu, velika masa domoljuba dočekala ga je kao mučenika. Naime, ispregli su konje iz kočije kojom se vozio, smatrajući posebnom čašću namjesto njih vući hrvatskog mučenika te ga uz burne ovacije, prosvjede i pjesme, dovezli do sjemeništa u kojem je on imao odsjesti.

Javno mnenje u Italiji počelo se malo po malo okretati na stranu Vatikana, ali tada se u čitav slučaj uplela Crna Gora. Još 29. 8. 1901. "Glas Crnogoraca" na Cetinju prosvjedovao je protiv papinskog brevea zato što je "ilirska" nacija zamijenjena hrvatskom, a ne spominje se srpska, koju crnogorska vlada uzima u zaštitu. Potom je nadbiskup Milinović pozvan na Cetinje, i o tome piše Vatikanu tvrdeći da će pred knjazom izraziti protest zbog napada na Svetog Oca.

Međutim, nadbiskup je podlegao pritiscima kojima je bio izvragnut na Cetinju.

Naime, kako kažu Š. i J. Rastoder, nadbiskup je priznao (!) da ilirstvo obuhvaća i Hrvate i Srbe. On je zajedno s grofom Lujom Vojnovićem, Srbinom-katolikom iz Dubrovnika, tada ministrom pravde u Crnoj Gori, otpustovao u Rim kako bi u ime Crne Gore zahtijevali da se iza riječi "pro Croatia" stave izrazi "et pro serbica gente". Obrazloženje za to je što u barskoj nadbiskupiji ne žive Hrvati nego Srbi-katolici! Svoje zahtjeve oni su temeljili i na naslovu "Primas Srbije", koji ima barski nadbiskup, a koji je uostalom bio ispušten u breveu "Slavorum gentem".

Hrvatski biskupi bili su protiv promjene imena Zavodu, a Strossmayer piše državnom tajniku Vatikana kardinalu Rampolliju: "u srcu i duši Srba vlada nesnošljivost prema katoličkim Hrvatima. Stoga se naš zavod ilirski ili hrvatski u Gradu ne smije nikako nazvati Srpskim. Taj se pojам apsolutno ne smije upotrebiti". U mnoštvu pisama Račkom, biskup Strossmayer je govorio o nesnošljivosti i mržnji Srba prema Hrvatima. Tako još 15. prosinca 1861. piše: "Ako drugo, onda sam opazio da se neke stvari po srpskih ruku sasvijem srpski, ili bolje rekuć turski rješavaju. Ima Srbina u namjesništvu, koji se gledaju i meni i Crkvi katoličkoj osvetiti što se ne ćemo posrbiti." A 29. veljače 1864.: "A vjerujte mi, da čovjek ovdje nema energije i da se Srbi u Srijemu ne boje, jao i u zao čas katolicima! Ja mnijem, da Srbima ne treba prostiti gdje ne imaju pravo, jerbo tim bivaju smjeliji i drzovitiji." Dana 25. lipnja 1865.: "Dakako da je bio među nami često put razgovor o izborih u Srijemu, gdje Srbi žele i u sredini samih katolika svoje ljude izabrati. Dakako da sam rekao, da bi to za katolike sramota bila". U pismu datiranom 25. lipnja 1883. Strossmayer piše o srpskom "barbarstvu" i "okovima srpskim", a posebno je znakovito pismo od 10. 04. 1884. gdje kaže: "*Srbi su nam krvavi neprijatelji.*" U istom spominje i "*grob, kog Srbi nam kopaju*". Ali ovo u svezi s aferom Sv. Jeronima bilo je prvi put da takve svoje tvrdnje povezuje s nečim u što je izravno upletena Crna Gora! Očito, postao je duboko svjestan da je sve što je radio za pomoć crnogorskom narodu i svom hrvatskom narodu u okolini Bara, iskorišteno upravo protiv interesa njegova hrvatskog naroda općenito! Zato bi ovo njegovo *apsolutno ne* trebalo shvatiti kao svojevrstan njegov politički testament, dakle kao apsolutno ne bilo kakvom savezu sa Srbima!

Papa vraća ilirsko ime*

Pritisci na Sv. Stolicu bili su golemi. Nije se prezalo ni od otvorenih ultimatuma. Papa je vjerovao da će uklonivši uzrok (davanje hrvatskog imena Zavodu), otkloniti i posljedice, pa je vratio ilirsko, tada već besmisleno, ime Zavodu u Rimu. (Hrvatsko ime taj Zavod dobio je tek 1971.). Tako je 7. ožujka 1902. sastavljena je službena Nota, u kojoj je izjavljeno sa strane Sv. Stolice, a prihvaćeno od Kneževine Crne Gore:

1. Zavod sv. Jeronima od sada nosit će naziv Collegium Hieronymianum Illyricorum, a pod tim nazivom obuhvaćeni su katolici slavenskog juga iz svih biskupija koje se spominju u Slavorum gentem;

2. Barskom nadbiskupu priznaju se u savršenoj jednakosti sva prava i povlastice koje prema Statutima uživaju drugi biskupi spomenutih dijeceza;

3. Dosljedno tome, i nadbiskup barski sudjelovat će zajedno s ostalim biskupima u predlaganju člana Upravnog vijeća kardinalu pokrovitelju;

* *Hrvatski obzor, 31. siječnja 1998.*

4. Isti nadbiskup ima pravo narediti pitomcima barske nadbiskupije učenje srpskog jezika u čiriličnim pismima.

Apostolsko pismo *Slavorum gentem* ostalo je netaknuto u svome sadržaju, izrazima i nazivima, samo je vraćen stari naslov. Napominjemo da je Milinović 2. siječnja 1902. tražio od pape da mu potvrdi titulu "Primas Srbije", što je i učinjeno.

Ogorčenje zbog promjene imena

Kad se za promjenu doznalo, nastalo je nemalo iznenađenje i ogorčenje u hrvatskom episkopatu i narodu. Ogorčenje u hrvatskom narodu prenio je biskup Stadler u neuobičajeno oštroj predstavci od 30. ožujka 1902. i izgovorenoj u audijenciji pred papom Lavom XIII. A koliko je to ogorčenje bilo veliko, najbolje potvrđuje i činjenica da je Stadler nediplomatskim rječnikom optužio Svetu Stolicu da je popustila diplomatskim pritiscima na nju, pa se kasnije morao javno ispričati za tu optužbu, koju sigurno nije mogao ničim dokumentirati, a njegova je predstavka tiskana u katoličkom i drugom tisku u domovini. Dakako hrvatsko ime Zavodu nije vraćeno, ali je papa 10. travnja 1902. poslao pismo zagrebačkom nadbiskupu Posiloviću, objašnjavajući da prava koja pripadaju hrvatskom narodu nisu pretrpjela nikakve štete. Zanimljivo je da papa u pismu dva puta spominje hrvatsko ime, a nijednom ilirsko. O reakcijama na papinu odluku pisao je povjesničar Mario Strecha. Tako on ustvrđuje: "Crnogorsko su prostavljanje breve *Slavorum gentem* bilo je dakle motivirano ponajprije težnjom da se afirmira zasada o Srbsima-katolicima, koja je imala važnu ulogu u širenju srpske nacionalne ideje, prije svega u Crnoj Gori i u Dalmaciji, a s kojom se, dugoročno gledano vjerojatno računalo ne samo u Bosni i Hercegovini, nego i u banskoj Hrvatskoj". No, ambicije knjaza Nikole nisu se ogledale samo u tome već i u njegovoj težnji za prevlast u cijelom *srpstvu*. Ta se nazire i iz komentara iz švicarskog dnevniku "Journal de Geneve" od 15. veljače 1902., koji navodi Kosta Milutinović: "Knez Crne Gore, u ime katolika svoje Kneževine, koji pripadaju srpskoj nacionalnosti, hteo je da koriguje netačnu kvalifikaciju u Papinoj buli, i misija koju je on poslao u Rim nije imala drugi zadatak nego da izvjestvuje preradu poznate bule 'Slavorum gentem'. Vatikan je u tom smislu već učinio jedan ustupak i predlaže da se novoj buli stavi naslov: 'Pro Croatica gente et Serbis catholicis dioceseos Antivari'. Crna Gora pristaje na (...) redukciju pod uslovom da se u dotičnoj buli prizna barskom nadbiskupu titula primasa svih Srba katolika, primas totius regni Serbiae. No tom se dodatku oštrot protivi Beč, a već je lako pogoditi iz kojih razloga (...). Kad bi Vatikan priznao barskom katoličkom arcibiskupu titula primasa za čitavo srpstvo, austrougarska vlada strahuje da se u tom faktu ne sagleda afirmacija političkih pretenzija Crne Gore, koji se suprostavljuju Austriji, koja bi htjela da protežira dinastiju Obrenović (...). Konte Vojnović, poslanik kneza Nikole predao je ovih dana kardinalu Rampoliju formalni ultimatum sa dve solucije: ili da Sveta Stolica zadovolji zahtevima Crne Gore, ili će knez Nikola prekinuti sa njom svaki odnos i smatrati kao da konkordat od 1887. god. uopće nije ni sklopljen (...). Crna Gora, istina, ne zauzima mnogo prostora na europskoj geografskoj karti, ali joj njene veze s Rusijom i Italijom i njen moralni prestiž koji na Balkanu uživa, daju takovu snagu i obezbjeđuje takav utjecaj na istočne i europske probleme, da bi bilo nerazumno potcenjivati je. Stoga držim da će u Vatikanu dva puta razmisliti prije nego što se reše na prelom sa Crnom Gorom".. A ipak Crna

Gora koju su u Europi doživljavali na taj način, živjela je još 16 godina. Iako je svoju državu knjaz Nikola višestruko uvećao, upustio se u velikosrpsku igru, želeći još više. Ta stalna težnja za povećanjem Crne Gore učinila je da je ona na kraju "pojela" samu sebe.

Ovo stoljeće zorno nam je pokazalo kroz kakve je sve teškoće prolazio hrvatski narod. U biti to se moglo naslutiti, kroz svetojeronsku aferu, kad jedan papa, Hrvatima iznimno sklon, nije uspio dati jednom svom zavodu u Rimu ime koje je on želio, zato što je to - hrvatsko ime.

Pripajanje Boke Crnoj Gori

Stvaranjem prve Jugoslavije Crna Gora prestaje postojati. Ali to razdoblje je velikosrpska politika uspješno iskoristila za odvajanje Boke kotorske od ostalih hrvatskih zemlja. Drugi svjetski rat iskorišten je za pripajanje Boke kotorske Crnoj Gori. Naime, Pokrajinski komitet KPJ za Crnu Goru, Boku i Sandžak postojao je još i prije. Štab narodnooslobodilačkih gerilskih (partizanskih) odreda za Crnu Goru, Boku i Sandžak preimenovan je 25. listopada 1941. u Glavni štab NOP-a za Crnu Goru i Boku, a Narodnooslobodilački odbor Crne Gore i Boke osnovan je 8. veljače 1942. u manastiru Ostrog, na Skupštini rodoljuba (sic!) koja je imala 65 sudionika, od čega četiri iz Boke. Druga konferencija rodoljuba Crne Gore i Boke održana je na Tjentištu 16. lipnja 1942. uz nazočnost 39 delegata. Od toga iz Boke dva, dr. Simo Milošević i dr. Jovan Bijelić! Kako se u Jugoslaviji interpretira pitanje Boke kotorske, najbolje ilustrira sljedeći citat iz knjige Zorana Lakića:

"Poslije proklamacije Savezničke komande za Bliski istok da je 8. septembra 1943. godine Italija prihvatile bezuslovnu kapitulaciju, prestao je da postoji okupatorski sistem u Crnoj Gori; odluka aneksiju Boke kotorske izgubila je važnost, pa je ovaj kraj ponovo postao sastavni dio Crne Gore."

Ne treba posebno objašnjavati da Boka kotorska nije do tada nikad bila u sastavu Crne Gore, pa čak ni da Crna Gora, kao takva, nije postojala u prethodnoj prvoj Jugoslaviji. ZAVNO Crne Gore i Boke osnovan je na skupštini koja je održana u Kolašinu 15. studenoga 1943., a njegovo prvo zasjedanje bilo je dan kasnije. Drugo zasjedanje ZAVNO-a Crne Gore i Boke održano je u veljači 1944., a treće, presudno za konačno pripajanje Boke Crnoj Gori, od 13. do 15. srpnja 1944., uz nazočnost 151 delegata, od toga 13 iz kotorskog i 11 iz hercegovačkog sreza. Uvodni referat "Slobodna Crna Gora u Demokratskoj Federativnoj Jugoslaviji", podnio je Veljko Zeković. Predložio je donošenje odluke o pretvaranju ZAVNO-a Crne Gore i Boke u Crnogorsku antifašističku skupštinu narodnog oslobođenja jer: "Crna Gora uživa pravo posebne slobodne federalne jedinice u demokratskoj Jugoslaviji. Narodu Boke treba ostaviti da se slobodno odluči s kim će i kako da živi u Federalnoj Jugoslaviji..."

Dakako, već se znalo kako će se "narod" tj. prisutni vijećnici iz Boke izjasniti. Evo kako to komentira Z. Lakić: "Upadljiva je izmjena u nazivu najvišeg organa vlasti. To više nije Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Crne Gore i Boke, već Crnogorska antifašistička skupština narodnog oslobođenja. Razlika nije samo u izmjeni reda riječi. Suština je u tome što je u novom nazivu ispuštena riječ Boka, što se može smatrati izrazom raspoloženja vijećnika iz Boke kotorske da se već na ovom zasjedanju izjasne da se pod crnogorskom teritorijom podrazumjeva i teritorija Boke.

Ovo je utoliko značajnije što su svi drugi politički organi u svom imenu i dalje zadržali riječ Boka: Pokrajinski komitet KPJ, Narodnooslobodilački front, Antifašistički front žena, Ujedinjeni savez antifašističke omladine itd. itd. Inače, u formalnopravnom smislu Narodnooslobodilački odbor za Boku kotorsku izjasnio se, poput Skupštine ZAVNO-a Sandžaka, da dobrovoljno ulazi u sastav Crne Gore, tek neposredno uoči Četvrtog zasjedanja CASNO-a u aprilu 1945. godine."

I dok u tom citatu govori o raspoloženju vijećnika iz Boke, malo kasnije kaže da je u ime naroda Boke govorio Luka Matković, i dalje sljedeći citat iz tog govorit: "Narod Boke, i srpski i hrvatski, tokom svoje istorije bio je uvijek sudbinski vezan za crnogorski narod (...) Žrtve koje smo dali za slobodu biće garancija da će demokratske težnje naroda Boke doći do izražaja u slobodnoj Jugoslaviji zajedno sa bratskim narodom Crne Gore..."

Progon zbog katoličanstva

Tzv. oslobođenje narod je sa strahom dočekao. Na primjer, u Kotoru, prema izvješću Sreskog komiteta KPJ Kotor od studenog 1944. godine, "mase su očekivale da će izdajnici i profašisti biti proganjeni od nas, pa i oni koji nemaju nekih teških grehova i da će biti osjetljivija razlika između poštenih i nepoštenih". Naravno, narod se s razlogom bojao. Ubijeno je niz uglednih građana Hrvata, a među njima i tri svećenika: don Ivo Brajnović, don Gracija Sablić i don Đuro Perušina. Mnogo ljudi moralio je napustiti Boku, a među njima i kotorski biskup, hrvatski povjesničar, i povjesničar Boke Pavao Butorac. Pritisci na pučanstvo nastavljeni su i nakon rata. Ukinuta su sva hrvatska kulturna društva, a na popisu 1948. izvršen je veliki pritisak da se svi izjasne kao Crnogorci. Komunisti Hrvati to su po direktivi i morali učiniti. A prošle su četiri godine otkako kako je Luka Matković na osnivačkom kongresu CASNO-a, govoreći o pučanima Boke, kao što smo vidjeli, spominjao samo Srbe i Hrvate. Mnogi od tih komunista - Hrvata i umrli su kao Crnogorci. A u predaji hrvatskog pučanstva grada Kotora ostala je priča o jednom veličanstvenom glazbenom zboru iz tog vremena. Naime, cijeli kotorski zatvor pun Hrvata pjevalo je na polnočki pjesmu "U to vrijeme godišta". Inače, uobičajen izgovor za progon Hrvata u to vrijeme bilo je njihovo katoličanstvo, tj. "klerikalizam". Mnogi ugledni Kotorani izgubili bi posao samo zbog toga što bi prigodom svečanosti sv. Tripuna, zaštitnika Kotora i cijele Boke, dizali zastavu na katedrali sv. Tripuna u Kotoru (inače najstarijoj hrvatskoj katedrali - izgrađenoj 1166.), a neki su odrobijali zbog svog katoličanstva i nekoliko godina, i to sa suđnje ili bez njega.

Egzodus iz Boke*

Veliku pozornost velikosrpske politike privlačili su hrvatski intelektualci iz Boke. Tako se u Kotor nijedan svršeni student – Hrvat godinama nije vratio. A ako bi se i vratio, činilo se sve da ode. Možda će to najbolje pokazati primjer iz pedesetih godina. Kotorska gimnazija nije imala profesora matematike. Upravo tada iz Zagreba dolazi stipendist kotorske općine, diplomirani student matematike. Ali ne daju mu to mjesto

* *Hrvatski obzor*, 7. veljače 1998.

nego ga šalju u Grbalj, u osnovnu školu do koje je trebao pješaćiti desetak kilometara, jer tada do nje nije bilo redovite autobusne linije.

Načelnik općine, rođeni Kotoranin, inače pravoslavac, koji nam je i ispričao tu priču, nije mogao shvatiti jednu takvu odluku. Znao je koliki je bio problem nači tada profesora matematike, a oni su dobili svog stipendistu, čovjeka koji neće otici. Znao je da time rješavaju gorući problem Kotorske gimnazije. Otišao je zbog toga do šefa Udbe. Rečeno mu je da dотični profesor ide u crkvu i da je za njega najbolje da ode iz Boke. I doista, oslobođili su ga vraćanja stipendije. Otišao je. Hrvatska je dobila još jednog sveučilišnog profesora. Njemu to i nije bio cilj. Želio je samo biti gimnazijski profesor u svojoj voljenoj Boki.

Još je drastičnija sudbina hrvatskog književnika, profesora Vjenceslava Čižeka. Kao student je zbog nekoliko pjesmica rugalica osuđen na dvije godine zatvora. Poslije završetka fakulteta službovaо je u BiH i Crnoj Gori. Iako sjajan profesor, često je otpuštan s posla i šikaniran na razne načine. Od svibnja 1972. godine je u Njemačkoj kao politički emigrant. Surađuje u gotovo svim glasilima hrvatske dijaspore. Jugoslavenska tajna policija 11. studenog 1977. ga je otela, zatim prisilno i tajno vratila u tadašnju Jugoslaviju. Osuđen je na 15. godina robije. Tada se za njega bezuspješno zauzima Amnesty International i PEN, posredstvom Hrvatskog centra PEN-a. Potrajalo je više od deset godina dok ga Njemačka, kao svog političkog azilanta, nije uspjela osloboditi. Ali profesor Čižek je od posljedica otimanja i robovanja oslijepio! Rezultati tako smisljene politike vidljivi su i iz usporednih podataka o broju Hrvata po župama prema godinama 1939. i 1973. Naravno, ukupan broj Hrvata se do početka Domovinskog rata 1991. još više smanjio. Glavni dio tog smanjenja se ogleda u promjeni nacionalnosti. Naime, na popisu iz 1991. vidljiv je veliki broj Jugoslavena u Boki kotorskoj, a pod njima se »kriju« uglavnom Hrvati.

"Crnogorci – katolici"

Iseljavanje Hrvata iz Crne Gore je intenzivirano tijekom samog Domovinskog rata, i to najviše iz Tivta, grada u kome je ostalo najviše Hrvata. Nekoliko stotina Hrvata se iselilo tijekom rata, a među njima i sedam liječnika specijalista. Pritisci su bili svakojaki: anonimna pisma, telefonski pozivi, maltretiranje djece itd. Pritisci na hrvatske intelektualce uvijek su najveći, jer njihovim odlaskom daje se primjer i drugima da trebaju otici. Etničko čišćenje Boke kotorske uvjetovano je i velikosrpskim kompleksom hrvatske kulturne baštine, jer hrvatska kulturna baština je zaista velika. Pri tome je od velikog značaja i to da je dobar dio Hrvata promijenio svoju nacionalnost, jer preko Jugoslavena katolika, danas Srba ili Crnogoraca katolika, moguće je bezbolni prijelaz te goleme baštine, uglavnom vlasništvo Kotorske biskupije, iz hrvatske u crnogorsku odnosno srpsku baštinu. Zato se na posljednjem popisu, dakle onom iz 1991., u Boki kotorskoj kao Hrvati izjasnilo samo oko 5000 ljudi, dakle dvostruko manje nego što ih je bilo 1973. U stvari, u takvim sredinama se zbog toga stvarni podaci, koje daje Katolička crkva i službeni, po pravilu razlikuju.

Za razliku od Jugoslavena – katolika u samom Bokokotorskem zaljevu, u najjužnijem dijelu kotorske biskupije i u Baru, imamo ne Srbe-katolike, što je pokušavao stvoriti knjaz Nikola, nego Crnogorce-katolike. Naime, ljudi su vjerovali da će izbjegći pritiscima ako se izjašnavaju kao Crnogorci-katolici, čvrsto se držeći za

svoje katoličanstvo, za svoju različitost. To izjašnjavanje za Jugoslavene ili Crnogorce-katolike najbolje je objasnio mostarski biskup msgr. Perić, kada je nakon posjeta katoličkim župama u Boki i Crnoj Gori rekao da biti ondje katolikom možda i nije toliko hrabro kao biti Hrvatom.

"Dovde je Croatia"

Spomenimo i to da se katoličko stanovništvo s druge, tj. Austrougarske strane rječice Željeznice u vrijeme knjaza Nikole, i dalje osjeća Hrvatima. U stvari, u cijelom razdoblju od Berlinskog kongresa pa do stvaranja Republike Crne Gore nakon Drugog svjetskog rata oni su uglavnom Hrvati. Pri tome treba imati u vidu da je taj dio katoličkog stanovništva bio udaljeniji od onog u Boki (razdvojen pravoslavnim Grbljem i Paštrovićima), a i u Boki je bilo mnogo više Hrvata. Zato su oni i morali prvi podleći pritiscima, a u Boki to ide postupno. (Prvo se kroz tzv. Bokeljstvo, a potom Jugoslavenstvo, obavilo odvajanje od matičnog naroda, a potom je samo pitanje vremena kada će se od njih napraviti Crnogorci-katolici ili Srbi-katolici.)

Iako su Hrvati Bara i okolice danas uglavnom Crnogorci-katolici, to ne znači da i dalje nisu izloženi pritiscima. Tako je početkom agresije na Hrvatsku, na rijeci Željeznici osvanuo grafit: "Dovde je Croatia", što je ondje svojevrstan vid pritiska na katoličko stanovništvo (navodno su ga oni napisali, a u stvari je to poziv-opravdanje za raznovrsne pritiske na njih). To i mnoštvo drugih oblika takvih pritisaka lako je isčitati iz velikosrpskog tjednika "DEM" (15. listopada 1995.). Tako je "nekoliko sutomorskih rimokatolika 1991. godine, s ličnim kartama Republike Hrvatske išlo u Dubrovnik da glasa za Tuđmanov HDZ". Zato pravoslavce "pedeset godina bratstva i jedinstva nije uljuljkalo, (...) nije im razorilo iskustveno znanje o kontinuiranim vjekovnim rimokatoličkim pretenzijama na njihov životni prostor. Te pretenzije su prepoznali i u inicijativi za osnivanje sutomorske opštine. (...) Opština Sutomore, u drugoj fazi, treba da obuhvati i sadašnju Mjesnu zajednicu Šušanj, dakle teritorij čitavog Spiča do Kufina do Željeznice, do onamo gdje je napisano 'Dovde je Croatia'. (...) U Šušanju je puno rimokatolika. (...) Spičanski pravoslavci znaju da moraju da se uzdaju u se i u svoje kljuse. (...) I danas su spičanski pravoslavci sami. Sami naspram zavjereničkom duhu rimokatoličke manjine. (Manjina skoro uvijek bivstvuje na zavjereničkim principima)".

I zaista, kreću u akciju. U Spičanskom polju postoji crkva Sv. Petke, zajedničko vlasništvo katoličke i pravoslavne crkve - crkva s dva oltara. Čuvajući svoju "izvornu hrišćansku vjeru" spičanski pravoslavni odbor na čelu sa svojim parohom zabranjuje katoličkom župniku don Nikoli Majiću održavanje mise na katolički Markov dan, jer je pao na pravoslavni Uskrs! Misa je održana ispred crkve pred stotinjak vjernika rimokatolika. U "DEM-u" pišu:

"Sve je podsjećalo i na jedan drugi događaj iz sedamnaestog veka, kad je u Spiču propalo unijačenje. Nadbiskup barski, Marko Đorga, došao je da unijati pravoslavce ispred crkve svete Tekle. Platio je glavom. Sahranili su ga u crkvi, ispod carskih dveri, da sveštenik mora da prelazi preko njega svaki put kad ulazi u oltar". Možda se ne govori slučajno o nadbiskupu Marku Jorgi.

Etničko čišćenje u Boki

Evo što o njemu piše I. Marković:

"Tada je učinjen za nadbiskupa Marko Jorga, rodom Spičanin, koga bijaše odgojio isti Zmajević i postavio za župnika ostatku od kršćana u gradu Baru i njegovu predgrađu. Marko je stanovaao u Spiču, ali je odatle svedjer polazio katolike svoje dijaceze, vršeći djelo dobrog pastira. Marko umire god. 1700. Imamo izvještaj, što je o stanju svoje opustjeli biskupije poslao Propagandi, koji ovako glasi: "... U varošu Spiču ima crkva Sv. Dmitra, koji je poglaviti odvjetnik ovog puka. Ima još sedam crkvica i hram sv. Tekle, koji je bio zajednički katolicima i rašanima. A *od kada se ovi sajediniše s crkvom, stanovnici su svi katolici* (ist. A. P. i J. P.)". Da to nije razlog navodne ugroženosti spičanskih pravoslavaca? Bilo kako bilo, oni crkvu Sv. Petke proglašavaju pravoslavnom, dovode novog paroha, izbjeglog krajišnika Sreta Medića, grade mu parohijski dom nedaleko od crkve Sv. Petke, za koji kamen temeljac postavlja mitropolit crnogorsko-primorski, zetsko-brdski i skenderski Amfilohije. I početkom prosinca prošle godine katolički oltar se izbacuje iz crkve Sv. Petke. Krajem prošle godine na to reagira crnogorski oporbeni tjednik "Monitor". Početkom ove godine i beogradsko "Vreme" koje citira don Majića: "Rimokatolici su uz nemireni, jer su osjećali da se nešto takvo već dulje spremalo pa se boje da to nije početak etničkog čišćenja".

Etničko čišćenje je proces koji u Boki teče svo vrijeme od kada je ustrojena Jugoslavija do dana današnjeg. Naime, kad usporedimo popise stanovništva iz 1910. i 1991. (posljednji popisi u Austrougarskoj i Jugoslaviji) vidi se da je ukupan broj stanovništva u Boki kotorskoj udvostručen, a broj Hrvata se dva puta smanjio. Međutim, događaji u Sutomoru su znakoviti. Oni pokazuju da se tamošnji ljudi ne osjećaju zaštićeni, niti su, usprkos tome što se nacionalno izjašnavaju Crnogorcima, Crnogorcima-katolicima! Jasno upozorenje i onim Jugoslavenima-katolicima u Boki ili onima koji su samo Bokelji "i ništa više". Crnogorci-katolici, tj. Srbi-katolici u velikosrpskoj politici su potrebbni samo kako bi osigurali prelazak velike hrvatske - katoličke - kulturne baštine u srpske ruke. Potom im oni više ne trebaju ni kao katolici! Zato se može očekivati da će se vratiti svom matičnom narodu i takvi katolici koji se u Boki, u Baru i okolici danas ne izjašnavaju Hrvatima, kada shvate da su neovisno o tome ipak ugroženi. Jačanje hrvatske države sigurno će im pomoći u tome. S druge strane ti događaji su i poruka Crnogorcima. Ako Crna Gora ostane u sastavu Jugoslavije, niti će oni opstati kao narod, niti će ostati na moru. Na isti način na koji su Hrvati eliminirani iz tih prostora bit će eliminirani i oni sami.

Bokelji bježe od Miloševića*

Pobjeda Mila Đukanovića na predsjedničkim izborima u Crnoj Gori pokazuje kako Crnogorci postaju svjesni čemu vodi njihov ostanak u SRJ. Dakako, ni Hrvati u toj jugoslavenskoj republici nisu bili izvan Đukanovićeve pobjede. Zauvijek će ostati zabilježeno kako je tom prigodom Bulatović optužio Đukanovića zato što su za njega glasovale i "časne sestre iz Kotora"! Zapravo, pobjedu Đukanovića treba gledati kao jednu vrstu crnogorskog referenduma za i protiv Miloševića! I te kako je značajno to što su pobijedili oni koji su bili protiv Miloševića. I Hrvati Boke kotorske bili su za

* Hrvatski obzor, 14 veljače 1998.

Đukanovića, tj. za onoga tko im je obećao okretanje svijetu, umjesto Miloševićeve velikosrpske politike samoizolacije. Miloševićeva politika je očita: otvaranje hrvatsko-srpske granice DA, ali otvaranje hrvatsko-crnogorske granice - NE! Jasno je i zašto. On želi Crnu Goru imati u izolaciji, bojeći se upravo onoga što je očito na djelu - Crna Gora će sve više i više željeti svoju neovisnost. A Milošević ne može iz svoje velikosrpske kože - on to pokušava spriječiti silom. Tako je iskoristio embargo kojemu je bila izložena SRJ kako bi uništio najmoćnija crnogorska poduzeća, kao što su ona brodarska "Jugooceanija" iz Kotora i "Prekooceanska plovidba" iz Bara, računajući da će ekonomskim uništenjem učiniti Crnu Goru još više ovisnom o Beogradu. Spomenimo, također, da je u siječnju 1993. godine beogradski "Energoprojekt hidroinžinjering" izradio studije o preusmjerenju voda rijeke Trebišnjice prema Boki kotorskoj, umjesto prema hidroelektrani u Baru. Ta ideja je dobila i službenu potporu na susretu istočnohercegovačkih i crnogorskih gospodarstvenika. Ing. Tomislav Paviša, priznati HEP-ov stručnjak (Slobodna Dalmacija, 14. veljače 1996.), pokazao je kako bi realizacijom takvog projekta turizam cijelog primorja od Igala do Risna bio ugrožen sniženom temperaturom vode, a od Kotorskog bi zaljeva načinio običnu baru. Malo je vjerojatno da je to o čemu govori ing. Paviša izmagnulo stručnjacima beogradskog Energoprojekta. Želja za ekonomskim uništavanjem Crne Gore učinila je da ne zaziru ni od uništavanja turizma ni u jednom Herceg Novom, gradu koji je svojedobno bio centar velikosrpske politike, u gradu koji je bio potpuno vezan za Beograd. Dakako, želja da od Kotorskog zaljeva načine običnu baru ne čudi ako se zna da je u njemu niz bisera hrvatske baštine: Perast, Dobrota, Kotor, Prčanj... Zato je i kotorska općina, koja uključuje i Risanski zaljev, proglašena od UNESCO-a za "svjetsku kulturnu i prirodnu baštinu u opasnosti".

Izolacijom do ekonomskog iscrpljenja

Tako danas Crnogorci sve više shvaćaju zašto su Hrvati znali reći: "Srbe zoveš dok ti ne dođu"! A njima su tek sada zaista došli. I učinak se može promatrati kroz prizmu ovih izbora - pobjeda Đukanovića u Crnoj Gori, a u svim bokeljskim središtima vlast obnašaju njegovi sljedbenici i u Herceg Novom! Istina, na predsjedničkim izborima tu je značajnu prevagu odnio Bulatović, zahvaljujući doseljeničkim glasovima, ali odnos u skupštini općine pokazuje učinak srpske politike na domaće pravoslavno pučanstvo: Herceg Novi je turistički centar blizu hrvatske granice, pa je zračna luka u Čilipima nekad u znatnoj mjeri korištena za prijevoz turista prema Crnoj Gori. Kako kaže ministar vanjskih poslova Crne Gore Branko Perović, mnogi turooperatori danas uvjetuju dolazak turističkih skupina upravo otvaranjem toga graničnog prijelaza i stavljanjem u funkciju zračne luke u Čilipima. Sve to izravno potvrđuje i novoizabrani predsjednik Crne Gore Đukanović, tvrdeći da je Crna Gora "više puta od savezne vlade zahtjevala da se što prije otvorí granica prema Albaniji i Hrvatskoj, jer zatvorenošću granica Crna Gora trpi dvostrukе sankcije. Međutim, što vrijeme više odmiče, sve više sam uvjeren da je to dio političke strategije Momira Bulatovića i mentora iz Beograda. Riječ je o namjeri da se Crnu Goru potpunom izolacijom prema Albaniji, Hrvatskoj, pa i Srbiji, doveđe do njezina ekonomskog iscrpljenja, do socijalnih nemira koji bi onda otvorili šansu za uspostavljanje vlasti u

Crnoj Gori izvan Crne Gore i koji bi otvorili perspektivu za produljenje političkog vijeka Momira Bulatovića i Slobodana Miloševića, koji, međutim, definitivno prolazi".

I Hrvatskoj je, kao i Crnoj Gori, ekonomski interes otvaranje graničnog prijelaza prama Crnoj Gori. No Hrvatska, kao žrtva agresije, ne može samo gledati na gospodarske interese. Vjerojatno je i točna tvrdnja predsjednika HSP-a Ante Đapića kako su "naivni oni koji od Crnogoraca očekuju ispriku za počinjena zlodjela na tim prostorima". Međutim, Hrvatska ne može voditi drukčiju politiku prema različitim dijelovima granica prema SRJ, onoj prema Srbiji i onoj prema Crnoj Gori. Otvaranje graničnog prijelaza i prema Crnoj Gori Hrvatskoj je važno i zbog Hrvata u Boki kotorskoj, kako bi što više bili povezani s matičnom državom. Ali to ni u kom slučaju ne smije značiti i lakši put za iseljavanje Hrvata iz Boke kotorske. Ne zaboravimo da je od 1991. do danas samo Tivat napustilo 350, a Herceg Novi 40-ak obitelji, a mnogi su se iselili i iz kotorske općine. Hrvati Boke kotorske su vrlo ponosni na golemu svoju kulturnu baštinu, koja je stalno na udaru velikosrpskih apetita. Tako smo svjedoci da je u tom razdoblju Boka proglašena "vekovnom srpskom zemljom" i "zalivom Nemanjića", a Kotor "gradom cara Dušana". I dok god se bude otimala hrvatska baština Boke, Hrvatima će to biti jasan signal da je još na djelu velikosrpska politika koja od njih kani napraviti Crnogorce-katolike ili Srbe-katolike. Današnja crnogorska politika još nije dala nikakav signal da će se doista potruditi prekinuti prisvajanje hrvatske baštine Boke, a time i omogućiti opstanak Hrvata u Boki kotorskoj.

Svojatanje hrvatske kulturne baštine

Dapače, možemo reći da je to svojatanje hrvatske kulturne baštine i dalje na djelu. Tako je upravo Milo Đukanović prošle godine na 47. venecijanskom bijenalu rekao: "U Veneciji je boravio i radio naš najveći kasnogotički i ranoresanski slikar, Kotoranin Lovro Mainov Dobričević, a tu je slikarski zanat stekao i najznačajniji barokni umjetnik istočne jadranske obale Tripo Kokolja iz Perasta. Ta tradicija se održala i u ovom vijeku, pa je impresionist Pero Poček studirao u Napulju kod Morelija, a modernist Milo Milunović se školovao na umjetničkoj akademiji u Firenci. (...) Tu je već 1476. radio Kotoranin Andrija Paltašić, nešto kasnije Božidar Vuković, koji je dobio titulu vojvode tiskarstva, njegov sin Vićenco Jerolim Zagurović. I najveći naš pjesnik Petar Petrović Njegoš putovao je Italijom..." Odmah se uočava kako je Đukanović "zaboravio" napomenuti da su većina od spomenutih umjetnika Hrvati iz Boke kotorske. Sličnu vrstu zaborava možemo naći kod crnogorske oporbe. Tako je, prigodom svog osnivanja, Matica crnogorska izdala Proglas u kome stoji: "Na području Crne Gore se prožimaju bogati slojevi mnoštva kultura: ilirske, grčke, rimske, vizantijske, dukljanskozetske, srpske, orijentalne, mletačke i drugih". Srpska se spominje, ali hrvatska ne!

Posebno je karakteristično velikosrpsko svojatanje prof. Luke Brajnovića otkako je u Španjolskoj ustanovljena internacionalna nagrada za novinarstvo koja nosi njegovo ime: "Premio Brajnović a la comunicacion". Tako je u podgoričkoj "Pobjedi" tiskan tekst: "Uručena nagrada 'Luka Brajnović'". Karakteristična je prva rečenica tog teksta: "Pobjeda" je nedavno pisala da je u Španiji ustanovljeno visoko novinarsko priznanje koje nosi ime 'Crnogorca' Luke Brajnovića, nastanjenog u španskom gradu Pamploni". S druge strane, u "Evropskim Novostima" (uredništvo u Beogradu. a

pretiskuje se u Frankfurtu) od 26. listopada 1997. nalazimo tekst: "Kako i zašto je ugledna nagrada udruženja novinara Španije dobila ime našeg čoveka. Dobri profesor Luka...". Sjetimo se kako je u "Hrvatskom Slovu" od 25. travnja 1997. tiskan razgovor s profesorom Brajnovićem pod karakterističnim naslovom "Luka Brajnović: Ponomim se što sam Hrvat iz Boke". S obzirom na crnogorsko svojatanje prof. Brajnovića, navodimo samo sljedeći dio tog teksta: "Kad sam polazio peti razred gimnazije, izdavao sam ilegalni mjesecnik 'Hrvatski graničar', koji je čitala sva mladež i preko kojega smo htjeli održati hrvatsku svijest među mladima. Već onda su se u Boki naseljavali Crnogorci i Srbi, pa smo htjeli sačuvati naš hrvatski identitet. Zbog toga sam bio proganjан iz gimnazije. Od izgona spasio me prof. Stjepan Alfrević, brat Frane Alfrevića, koji je i sam bio proganjан kao Hrvat". U istom razgovoru prof. Brajnović opisuje kako su partizani prvo pokušali ubiti njegova brata don Iva Brajnovića u župnoj crkvi u Škaljarima i kasnije to i uspjeli na Daksi kod Dubrovnika.

Duša Boke su bokeljski Hrvati

Luka Brajnović, urednik časopisa "Luč" (1939.-1942.), glavni i odgovorni urednik tjednika "Hrvatska straža", pjesnik i autor romana "Zaboravljeni suze" i "Tripo Kokoljić", izbjegava sudbinu svoga brata napustivši domovinu 1945. Preko Austrije stigao je u Rim, a odatle u Madrid. U emigraciji surađuje u raznim emigrantskim publikacijama (Hrvatska revija, Naša nada, Hrvatska država i dr.). Bio je prijatelj sarajevskog nadbiskupa Šarića, koji se poslije rata sklonio u Madrid i s njim izdao popravljeno izdanje Svetog pisma za Hrvate u emigraciji. U Madridu je pokrenuo, s prof. Hijancitom Eterovićem, reviju za duhovno-znanstvena pitanja "Osoba i duh" i bio njezinim urednikom, a osnovao je i knjižnicu "Osvrt". Godine 1951. izdao je zbirku pjesama "Smirene želje", a 1954. i knjigu "Priče iz djetinjstva". U Rimu je 1956. objavljen njegov roman "U plamenu". On stvara na španjolskom. Objavljuje tri zbirke pjesama: "Retorno" (1972.), "Ex Ponto" (1982.) i "Poema Americano" te nekoliko školskih priručnika, studija i rasprava. Od 1960. do 1992. radi na Sveučilištu, prvo kao docent, a potom kao redoviti profesor na Novinarskom fakultetu u Pamploni. Kao novinar surađivao je u raznim španjolskim i drugim novinama. Objavio je više od 3000 novinskih članaka. Pamplonski dnevnik "Diario de Navarra" upravo izdaje knjigu, zbirku njegovih komentara od smrti Kennedyja pa do 1992. U tisku je i njegova autobiografija "Sastanci i rastanci".

Tako je danas, takav Luka Brajnović za Srbe "naš čovek", a za Crnogorce - Crnogorac. A kako da to dožive Hrvati iz Boke, nego kao jasnú poruku. Ako mogu od jednog Luke Brajnovića napraviti Crnogorca, jasno je da će to isto učiniti i s njima!? Zato Hrvatska mora jasno upozoravati na činjenicu da jedino Hrvati u Boki kotorskoj, tj. u Crnoj Gori, nemaju nikakvu svoju organizaciju i kako je to očit pokazatelj njihova iznimno teškog položaja. Jer, nema drugog razloga za to do straha. A razloga za takav strah i te kako ima. Odnosi između Hrvatske i Crne Gore moraju se poboljšati ne samo zbog obostranih ekonomskih interesa, već i zato što je hrvatska vlast po hrvatskom Ustavu obvezna brinuti se i o Hrvatima u Boki kotorskoj. I sve dok ne postoje hrvatske organizacije u Boki, u Hrvatskoj se mora mnogo, mnogo više govoriti o tamošnjim Hrvatima, pa i kada se govori o otvaranju hrvatsko-crnogorske granice.

I ne zaboravimo, govoreći o Boki, Frano Alfirević će reći: "Krajevi kao i bića imaju dušu". A kakav je kraj Boka govori jedan drugi Bokelj Viktor Vida: "Ništa ne može pokolebiti moga uvjerenja da je Boka kotorska ostvarenje božanske priče, koja je tu više nego i u jednom kraju svijeta dotakla zemlje i ostavila na tom moru i u tom kamenju svoj vječni trag". A duša Boke kotorske su baštinici njezine goleme baštine - bokeljski Hrvati. U interesu svih je da Boka ima što više svoje duše, svog hrvatskog pučanstva!

PRONAĐENA POLOVICA DUŠE / DESET GODINA S AUSTRALSKIM HRVATIMA, ZAGREB, 2002.

U POTRAZI, Hrvati u Boki i srpsko-muslimanski izlaz na more

BOKA JOŠ ČUVA HRVATSKE USPOMENE

Hrvatski list, 9. ožujka 1994.

Zaljev hrvatskih svetaca, staro ime za Boku kotorsku, postaje sve manje hrvatski, što se tiče Hrvata u njemu. Premda pripada Crnoj Gori, Boka kotorska ima staru hrvatsku tradiciju i što je malo poznato, ima veze s današnjim nastojanjima Srba i Muslimana za izlazom na hrvatsko more, u BiH ili u Hrvatskoj. O tome nam priča Josip Pečarić iz "Bokeljske mornarice 809", najstarije hrvatske pomorske bratovštine. Dr. Pečarić je ispred Svjetskog kongresa zadužen za Boku. Inače je znanstveni matematički djelatnik, redoviti profesor Zagrebačkog Sveučilišta i član-suradnik HAZU, autor 13 knjiga i oko 280 znanstvenih radova.

- "Bokeljska mornarica 809" je najstarija hrvatska pomorska bratovština, a ovaj broj je godina njezina utemeljenja. Odavno su bokeljski pomorci bili samo Hrvati. Naša "Bokeljska mornarica 809" u Zagrebu ima nešto manje od tisuću članova, - kazuje dr. Josip Pečarić, koji se rado odazvao razgovoru za naš list.

Hrvatsko spomeničko blago

• O Boki se često govori u Hrvatskoj, ali o bokeljskim Hrvatima?

- Vjerojatno nema bliskijih gradova od Kotora i Dubrovnika. Oni su još od Nemanjića bili ciljevi velikosrpskih pretenzija. Tako je Boka nekad izrazito hrvatska danas očišćena od Hrvata. Zato Hrvatska mora posvetiti pozornost našem Zaljevu

hrvatskih svetaca zbog svog Ustava, mora voditi računa o velikoj kulturnoj baštini Hrvata Boke i onemogućiti da se ostvari srpski san zvan Dubrovnik. Etničko čišćenje tu je sproveđeno stoljećima, a osobito u ovom. Najgore je prošla Boka. Prema popisima 1910. i 1991. broj pučanstva se udvostručio, a broj Hrvata se tri puta smanjio. Po zadnjim podatcima ispada, da imamo više "Jugoslavena katolika" od Hrvata-katolika.

• Boraveći u Australiji daleko prije hrvatskih medija upozoravali ste javnost na etnička čišćenja i na pojavu muslimanskog fundamentalizma?

- Da se radi o nečemu pripremanom mnogo ranije shvatio sam boraveći u Melbourneu 1992. godine. Tjednima sam slušao na muslimanskom radiju kako uvjeravaju Hrvate iz BiH da su oni Bošnjaci-katolici, da ne govore hrvatskim jezikom nego bosanskim. To je bilo još prije sukoba Hrvata i Muslimana u BiH, početkom srpske agresije. Stječe se dojam da u svijetu ima čimbenika koji vjeruju, da je moguć opstanak Jugoslavena-katolika u Boki i Bošnjaka-katolika u BiH. To je velika grijeska, katoličanstvo se ovdje može održati samo putem hrvatstva. U mojoj Boki etničko čišćenje je dobrim dijelom završeno. Ali treba naglasiti da je crnogorska opozicija europski opredijeljena i da je veći dio naroda svjestan, da je taj srpski zagrljaj ustvari zagrljaj smrti, kojeg treba izbjegći.

• Kulturna baština i opstanak Hrvata u Boki?

- Dobivanjem Boke, Crna Gora je svoje spomeničko blago za nekoliko puta povećala. Oni sami priznaju da se više od 40 posto nepokretnog i dvije trećine pokretnog spomeničnog blaga Crne Gore nalazi u Boki, a tamo svaki kamen govori hrvatski. Ipak u proglašu Matice Crne Gore koju je utemeljila opozicija, to hrvatsko blago se ne spominje. Hrvatska treba reći svima da se nikad neće odreći svoje kulturne baštine u Boki. Hrvate mogu iseliti, ali ne i našu kulturnu baštinu. Time se ne brane samo Boka već i Dubrovnik. Da se Dubrovnik brani Bokom svjesni su i Dubrovčani. Prema zadnjem popisu Hrvata, u Boki ih je oko šest tisuća, ali je Jugoslavena oko 15 tisuća što znači da je broj Hrvata i dvostruko veći. U samom Kotoru ima 38 katoličkih crkava, znatan broj u ruševinama. Imamo Program za Boku, ali je potrebno sačiniti politički program, koji će Bokeljima osigurati opstanak, jer Hrvata je u Crnoj Gori oko jedan posto, a u Boki oko osam posto. Tražit ćemo kulturnu autonomiju ili europske standarde ili državne ugovore.

Crna Gora gurnuta u rat

• Srpsko-muslimanski izlaz na more

- Svijetu treba objasniti da nam je oteta Boka, a želi nam se i Dubrovnik oteti. Srbi od tog cilja neće odustati. Upravo je lord Owen prvi govorio o izlazu Muslimana na more kod Neuma. Time bi Dubrovnik odvojili od Hrvatske i olakšali Srbima ostvarivanje njihova nauma. Što se Muslimana tiče, treba znati da je fundamentalistima bliža Srbija nego Hrvatska ili Europa. Isto tako je ponuđeni izlaz na more za Muslimane i Srbe kod Prevlake Crnu Goru trebao odvojiti od Hrvatske. Dakle, zatvoriti crnogorski prozor u svijet, a olakšati potpuno srpsko osvajanje Crne Gore i Boke. Naravno, to ne želi ni Hrvatska, pa mnogima nije jasno zašto je upravo sada Hrvatska ukazala svijetu na činjenicu da je do 1947. godine postojao izlaz BiH na more u Boki kotorskoj. A radi

se o doista osjetljivom potezu hrvatske politike. Crna Gora je pravdala agresiju na Hrvatsku navodnim pravom na Prevlaku, a do 1947. nisu imale zajedničke granice. Očito je da se odmah nameće pitanje vraćanja tog teritorija, a na to Crna Gora ne može pristati, jer kako će objasniti svom narodu, zašto su njihovi sinovi ginuli? Dakle, Crna Gora se stavlja u poziciju da se bori za nepromjenjivost tih granica. I oni su danas svjesni da ih je u rat gurnula velikosrpska politika upravo da bi se obrukali pred svijetom i da bi se srušio taj jedini most Crne Gore s Europom, Dubrovnik. Vjerujem da oni i danas pokušavaju uspostaviti kontakte s Hrvatskom. Jasno im treba staviti do znanja da će iskrenost svojih namjera dokazati svojim odnosom prema Hrvatima i hrvatskoj kulturnoj baštini u Boki. A što se tiče Srba i Muslimana iz BiH, time se pokazuje svijetu da su imali svoj izlaz na more, pa su ga se dragovoljno odrekli. Pa što sada hoće i to od Hrvata? Možda je trebalo govoriti o ovom izlazu BiH na more u vrijeme same agresije na Dubrovnik? Ali što činjenice znače svjetskim moćnicima? Hrvatsku državu smo stvorili mimo volje tih moćnika, jedinstvom Hrvata, a tako je i održali.

• O vašem boravku u inozemstvu?

- Skoro devet mjeseci sam boravio u Australiji mjesec dana u Švedskoj, gdje sam ponovo pozvan. U Melbourneu ću biti gost La Trobe University, a dva mjeseca gost The University of Adelaide. Ja sam još u listopadu 1992. na hrvatskom radiju "Zemun" u Melbourneu ukazivao na opciju islamskog fundamentalizma u BiH. Tada u hrvatskoj javnosti to nije spominjano. Također sam na hrvatskom radiju "Matija Gubec" ukazivao na cilj stvaranja muslimanske države, kao i na istovjetnost ponašanja Muslimana u BiH i Srba u bivšoj Jugoslaviji. Miloševići Izetbegović su inzistirali na nekoj građanskoj državi. Od Muslimanije do Srbislavije. Mnogi to nisu uočili pa vjeruju da bi bila moguća unitarna Bosna, kao i bivša Jugoslavija. Kao u mojoj Boki uskoro bi među Hrvatima u BiH bilo više Bošnjaka nego Hrvata. U svojim nastupima uvijek sam ukazivao da Muslimani u Bosni jesu europski narod, ali da ih vodstvo uvlači u fundamentalizam. Prije par dana javila mi se jedna Muslimanka iz Švedske, kojoj sam pomogao da s četvoro djece ode tamo. Rekla mi je: "Meni i mojoj djeci Hrvatska i Hrvati su spasili život. Ja to ne mogu zaboraviti." Hrvatska se još nada da je moguće muslimansko odustajanje od fundamentalizma i da se rat u BiH završi. Upravo je to i dovelo do najnovijeg sporazuma u Washingtonu.

Pritisak na Tivat

• Ponovo u Boki?

- Svakim danom se novi Hrvati doseljuju iz Boke u Hrvatsku. Najveći pritisak je na Tivat, jer se taj grad najviše održao kao hrvatski. Iz njega je odselilo oko 300 obitelji. Doseglo je sedam liječnika specijalista, a svi Hrvati s Radio-Tivta su smjenjeni. Hrvatski interes je da se i Crna Gora osloboди velikosrpskog zagrljaja smrti, da ona, kao negdašnji dio Crvene Hrvatske bude dio Europe. Tako bi se Sibiji podrezao san o izlasku na more, što je njezina imperijalna bolest, a bio bi otvoren put trajnom miru na ovim prostorima.

• Kako žive Hrvati u Boki? Što je s njihovim crkvama?

- U Boki još nekako rade župnici u Risnu, Tivtu, Perastu, inače svi Hercegovci. Biskup **Ivo Gugić** je u Kotoru, a nadbiskup **Petar Perkolić** u Baru. Sam msgr. **Ratko Perić** nakon obilaska katoličkih župa Crne Gore i Boke izjavio je da je herojstvo ovdje Hrvatom biti. Čelnici Socialdemokratske partije Crne Gore uočavaju i pojavu fašizma. Na osnovi podataka Foruma za ljudska prava i međunacionalne odnose, najugroženija grupacija u Crnoj Gori su Crnogorci pravoslavne vjere. O Hrvatima ništa.

U posljedne dvije godine u Herceg-Novi doselilo se 1500, a u Tivat 5000 Srba, vojnika i izbjeglica, te se etnička slika mijenja. **Zvonimir Janović**, predsjednik udruge "Bokeljska mornarica 809" s ovom bratovštinom nastoji očuvati tradiciju iz Zaljeva hrvatskih svetaca.

Zaštitnik Kotora je sv. Tripun, a njegovo ime nose, crkva iz devetog i katedrala iz 12. stoljeća u Boki. One jasno govore čija je bila Boka.

Boris ĆAVAR

INTERVJU ZA HRVATSKI RADIO 3ZZZ IZ SIJEĆNJA 1994.

Krajem 1993. u Zagreb je došla gđa Blaženka Grabovac s radija 3ZZZ u Melbourneu. Tražila je da snimimo intervju za naš radio-program na tom radiju. Bilo mi je čudno da s radija 3ZZZ hoće intervju sa mnom. Rekao sam da im je bolje snimiti razgovor s nekim poznatim političarem i ponudio svoju pomoć u tome. "Ne, mi hoćemo Vaše mišljenje jer vama vjerujemo", odgovorila mi je. Kada sam u lipnju 1994. došao u Melbourne, doznao sam da cijeli intervju i nije "pušten". Bio je predugačak za jednu emisiju pa su odlučili dati ga u više dijelova. Poslije reakcija nekih tamošnjih Muslimana to nije ostvareno do kraja. Urednici s Radija 3ZZZ, iako su imali veliko povjerenje u moje komentare, mislili su da možda nije u hrvatskom nacionalnom interesu dati cijeli intervju. Upravo zato su mi bili dragi ljudi s hrvatskog radio programa 3ZZZ - uvijek su mislili o hrvatskim nacionalnim interesima. Kamo sreće da su se na njih ugledali mnogi hrvatski političari, intelektualci i mnogi drugi. Kada sam došao u lipnju u Melbourne već je bilo jasno da su moji stavovi bili točni, pa sam bio gost tamošnjih radio programa nekoliko puta na tjedan.

Tako i ne znam koji dio ovog intervjeta i jest dan na radiju 3ZZZ. Zato ga ovdje dajem u cjelini, po prvi put.

- Danas je 8. siječnja. Nalazimo se u domu g. Pečarića. Dr. Josip Pečarić, redoviti profesor Zagrebačkog sveučilišta i Član suradnik Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, autor je 13 knjiga i oko 280 znanstvenih radova. Dr. Pečarić je rodom iz Boke kotorske, tog "Zaljeva hrvatskih svetaca", a u Domovini je poznat po intervjuima u Glasu Koncila, Vjesniku i Slobodnoj Dalmaciji, nastupima na Hrvatskoj televiziji i Hrvatskom radiju. Naši slušatelji ga se vjerojatno sjećaju jer je skoro boravio devet mjeseci u Melbourneu kada je nastupio na hrvatskim radio programima i dao intervju Hrvatskom Vjesniku. Dr. Pečarić, kako ocjenjujete svoj boravak u Australiji?

- Doista sam imao veoma uspješan boravak i u Australiji i u Švedskoj, gdje sam proveo mjesec dana. O tome najbolje svjedoči to da sam ponovo pozvan i u Švedsku, gdje ću 1994. provesti ponovo mjesec dana, i u Australiju, pa ću u Melbourneu biti mjesec dana gost La Trobe University, a dva mjeseca gost The University of Adelaide. Dakle, vidimo se ponovo u šestom mjesecu.

- Profesore, u Melbourneu Vas se naši slušatelji sjećaju po Vašim komentarima političke situacije u Domovini. Zato ću odmah preći na ono što nas sve tišti. Što mislite o Hrvatskoj politici u Bosni?

Hrvatska politika u BiH uvjetovana je ponašanjem politike muslimanskih lidera u toj državi. Ja sam još listopadu 1992. na hrvatskom radiju Zemun ukazivao na opciju islamskog fundamentalizma kod njih. U to vrijeme u hrvatskom tisku još nije bilo ni riječi o tome. Također sam prije godinu dana na radiju Matija Gubec ukazivao na njihov cilj stvaranja muslimanske države, kao i na istovjetnost ponašanja Muslimana u

BiH i Srba u bivšoj Jugoslaviji. Iako je danas sve to mnogo očitije, ja ču ipak ponovo ukazati na neke činjenice:

1. Kada je predsjednik Tuđman ukazivao na ogromne muslimanske žrtve, tada oko 150.000, Izdebegović mu je odgovorio da oni mogu imati još toliko, jer ima dovoljno Muslimana bosanskog podrijetla u Turskoj koji će ih zamijeniti.

2. Hrvatsku ponudu zajedničke borbe protiv Srba, Izdebegović je uvjetovao time da komanda bude u rukama muslimanske vojske.

3. U isto vrijeme, dakle u vrijeme najvećeg stradanja njihovih ljudi u srpskoj agresiji Vi ste na muslimanskom radiju u Melbourneu iz tjedna u tjedan slušali kako uvjeravaju Hrvate i Srbe da to nisu nego bošnjaci katolici i pravoslavci, a njihove političare kako govore o muslimanima kao o temeljnem narodu BiH.

4. Također, naši su borci upozoravali da njihovi bunkeri nisu okrenuti prema Srbima nego prema Hrvatima.

Sve to ukazuje na njihov cilj stvaranja muslimanske fundamentalističke države i nije isključeno da su pri tome koristili primjer stvaranja države Izrael. Naime, kao što je u to vrijeme bilo nezamislivo stvaranje muslimanske države u Europi tako je nekad bilo nezamislivo stvaranje židovske države. Međutim, Židovi su dobili svoju državu poslije genocida koji je izvršen nad njima u Drugom svjetskom ratu, a sada će Muslimani, poslije genocida koji su nad njima izvršili Srbi, dobiti svoju državu u Europi. Međutim, s obzirom da muslimanski lideri nisu pripremili svoj narod na obranu, otvoreno je pitanje da li su ga svjesno izložili tom genocidu, radi dobivanja države. Možda i zato imamo slučaj masakra Hrvata u Alžиру, dok nemamo sličan pokušaj islamskih fundamentalista nad Srbima u vrijeme stravičnih zločina Srba nad Muslimanima.

Prošle godine ukazao sam na činjenicu da su i Milošević i Izdebegović inzistirali na građanskim državama, jer je to u zemljama s 2, 3, ili 5 naroda uvijek težnja za dominacijom najbrojnijeg naroda. Danas je poslije silnih nepoštivanja dogovora od strane Muslimana, Bijelog puta i genocida nad Hrvatima od strane Muslimana valjda očita istovjetnost ponašanja Srba u Jugoslaviji i Muslimana u BiH, kao što je očitije da je građanska država trebala osigurati da će BiH u dogledno vrijeme postati "Muslimanija" kao što je Jugoslavija bila "Srboslavija". Sjetimo se izjave sefera Halilovića 2PRVO ČEMO ČETNIKE A ZATIM Ustaše", što će reći da su očekivali da će prvo uz pomoć Hrvata i svijeta slomiti srpsku agresiju a potom će s Hrvatima kojih ima 3 puta manje nego Muslimana lako izaći na kraj. Kada svijet nije kaznio srpsku agresiju, a zbog interesa Francuske i Engleske, Muslimani su sviju državu odlučili ostvariti na račun Hrvata. Tako je postalo jasno zašto su uvijek imali veće snage nad hrvatskim teritorijem u BiH nego protiv Srba na vlastitom teritoriju, i zašto su oni bunkeri bili okrenuti prema Hrvatima a ne prema Srbima.

- Međutim, mnogi Hrvati iz Bosne, hrvatske oporbene stranke kao i katolička crkva iskazuju svoje neslaganje s hrvatskom politikom u Bosni.

- Mnogi nisu na vrijeme uočili ovo o čemu sam već govorio pa vjeruju da bi bila moguća unitarna Bosna ravnopravnih naroda. To je navodno bila i Jugoslavija, a znamo kako je bilo u stvarnosti. Takvo vjerovanje je naivno.

Drugi misle da bi i muslimanska bosna bila dobar tampon prema Srbiji. Kakav bi to tampon bio kad je islamskim fundamentalistima bliža Srbija nego Hrvatska ili ne daj

Božje Europa. To bi u stvari značilo potpuni nestanak Hrvata u BiH, polagan ali siguran. Podsjetimo se da se u mojoj Boki od 1910. do 1991., dakle u miru, broj Hrvata 3 puta smanjio, a dok se ukupan broj pučanstva udvostručio, a 1991. godine je bilo više Jugoslavena nego Hrvata u njoj. Tako bi i u takvoj BiH uskoro bilo više Bošnjaka katolika nego Hrvata, tj. brzo bi vidjeli o čemu je ono govorio muslimanski radio u Melbourneu. Naravno, mnogi bi se Hrvati iz takve BiH i iselili. Ima i Posebnih razloga kako za katoličku crkvu tako i za svaku oporbenih stranaka.

- Na koje razloge mislite kad je katolička crkva u pitanju?

- Katolička crkva je univerzalna crkva i njoj je Hrvat katolik ili Bošnjak katolik - katolik. U sadašnjem razvoju situacije ona ne gubi vjernike, ali može izgubiti teritorije, tj.. cijele teritorije ostaju bez katolika. Pri tome treba imati u vidu da to nisu bilo koje teritorije, jer iz područja Srednje Bosne dolazi veliki broj svećenika i časnih sestara. Sjetimo se samo toga da je Papa primio Izetbegovića kad je već počeo genocid nad Hrvatima Srednje Bosne. Hrvatsko vrhovništvo brani samo hrvatski nacionalni interesi, i za njega svaki Bošnjak katolik, kao i Jugoslaveni u mojoj Boki, znaće smanjenje hrvatskog nacionalnog korpusa. I zato mu je u interesu da se u Bosni stvori hrvatski prostor na kome će se moći održati.

Crkva u Hrvata mora voditi računa o oba ova oprečna interesa. Vjerojatno vjeruju da bi se na dulji rok nešto dalo napraviti. Međutim primjer moje Boke ukazuje da je to malo vjerojatno. U svakom slučaju, zbog svega toga se hrvatski nacionalni interesi i interes Crkve ne podudaraju i otuda različiti pristupi u rješavanju Bosanskog problema.

- Zar Vas ipak ne čudi dosta veliko jedinstvo i lijevih i desnih oporbenih stranaka u kritici hrvatske politike?

- Kritika je za očekivati, jer radi se o oporbi. Ali istovjetna kritika ne samo da čudi, nego pokazuje koliko još ima nezrelosti na hrvatskoj političkoj sceni. Meni bi bilo normalno da kritika koja ide k potpori unitarne BiH ide od lijevo orijentiranih stranaka, pogotovo onih projugoslavenski orijentiranih. Međutim, desne stranke, pogotovo pravaške državotvorne stranke su trebale svoju kritiku usmjeriti na to da naše Vrhovništvo nije trebalo naoružati i obučavati Muslimane, kada su znali, a očito su znali, za fundamentalističku orijentaciju muslimanskog vodstva. U stvari, takvom kritikom bi se jačala pozicija hrvatskih vlasti u pregovorima, a samim tim i pozicija hrvatske države.

- Pa zašto hrvatska politika nije imala, a i još uvijek nema, čvrsti stav prema Muslimanima?

- U svojim nastupima i na Hrvatskom radiju Zemun 1992. godine i prije godinu dana na radiju "Matija Gubec", uvijek sam ukazivao na to da su Muslimani u Bosni europski narod i da ih njihovo fundamentalističko vodstvo, upravo koristeći genocid nad njima, uvlači u fundamentalizam. Prije par dana javila mi se jedna Muslimanka iz Švedske, kojoj sam pomogao da s četvoro djece ode tamo. Rekla mi je: "Meni i mojoj djeci su Hrvatska i Hrvati spasili život. Ja to neću nikad zaboraviti." Hrvatska zato čini sve da muslimanski lideri odustanu od fundamentalizma i da tako Muslimani ostanu europski orijentiran narod. Zato je Hrvatska prva priznala BiH, pomogla joj u borbi protiv srpske agresije i uvijek bila za očuvanje BiH, ali uređenu tako da bi bio zaštićen

i hrvatski narod, Uostalom, pa znate da su Izetbegović i Karadžić predložili njeno cijepanje.

Hrvatska se još uvijek nada da je moguće muslimansko odustajanje od fundamentalističke opcije, uostalom jer postoje i veliki pritisci i interesi Turske i SAD za to. Itekako nam je važno da se na takav konstruktivan način sve više uključe SAD, jer je prije pola godine američka veleposlanica u UN Madelaine Albright izjavila da će rješenje problema BiH biti u skladu s interesima njihovih saveznika, dakle Engleske i Francuske. A interesi Engleske i Francuske i njihovo ponašanje u ovom ratu je takvo, da sam u svom intervjuu u Slobodnoj Dalmaciji ukazao na značaj broja 3 u ovom stoljeću. Naime, imali smo Trojni pakt, a sada imamo 3M;: Major, Milošević i Mitterandt.

- U stvari postoje veliki pritisci iz svijeta da se rat okonča.

- Doista, mnogi žele oprati svoju nečistu savjest tvrdnjom o podjednakoj krivnji svih. Uporno previđaju da je rat između Srba i Hrvata bio na hrvatskom teritoriju, a sada između Muslimana i Hrvata, na teritoriju koji je bio planovima predviđen kao hrvatski prostor. Što rat dulje traje sve više i više ljudi će postati svjesni prljave politike njihovih vlada. Zato rat treba zaustaviti što prije. Srbiji to najviše odgovara jer umjesto da bude kažnjena za učinjeni genocid bit će nagrađena osvojenim teritorijima. A to isto odgovara onima koji podržavaju Srbe.

Hrvatskoj to također odgovara, jer su se Muslimani, vođeni politikom svog vodstva, okrenuli protiv Hrvata, a ne protiv onih koji su ih protjerali, ubijali, silovali im majke, žene, kćerke. Međutim, svijet se opet, da bi udovoljili Srbima i Muslimanima, služi prljavim pritiscima na Hrvatsku. Stalnim prijetnjama sankcijama, od Hrvatske se traže novi i novi ustupci. Lako se može dogoditi da u jednom trenutku Hrvatska kaže svijetu "DOSTA". Ostali bi opet sami i vaša potpora bi opet bila presudna.

- Što mislite o pitanjima Neuma i Prevlake?

- Ljudi malo razumiju da je i to jedna stvar iz arsenala prljave svjetske politike uperene protiv Hrvatske. Naime, svi su izgleda zaboravili da je o muslimanskom izlazu na hrvatsko more prvi govorio Lord Owen, tj. on im je u stvari ponudio izlaz na hrvatsko more, naravno ne na englesko. Kako je on produžena ruka prljave engleske politike cilj je bio višestruk:

1) eventualnim muslimanskim izlaskom na more kod Neuma, Dubrovnik bi bio odsječen od Hrvatske, pa bi se Hrvatska lakše mogla ucjenjivati, a eventualnim udruživanjem Srba i Muslimana, po onom "svi Srbi u jednoj državi" i "svi Muslimani u jednoj državi", Dubrovnik, taj nedosanjani san velikosrpske politike, bio bi im lak zaloga. Treba pri tome uvijek imati u vidu da je osvajanjem moje Boke, našeg Zaljeva hrvatskih svetaca, crnogorska kulturna baština povećana 2-3 puta. Isto tako bi se povećala srpska kulturna baština osvajanjem Dubrovnika.

2) Kad to ne može proći, ide odmah prijedlog za izlaz kod Prevlake. Time bi se odvojila u potpunosti Crna Gora od Hrvatske (i od Europe), pa bi engleskim prijateljima Srbima, ona bila lakši zaloga, nego što je sada.

3) Muslimanima, to sve odgovara jer će nešto ipak dobiti, a dok se raspravlja o njihovom pravu na stopostotni hrvatski teritorij oni mogu raditi ono što rade u Srednjoj Bosni.

Vjerujem da znate da hrvatska politika uspješno otklanja te teritorijalne pretenzije. Vjerojatno će u jednom trenutku i sama postaviti takve zahtjeve prema Sarajevu, na primjer.

Meni je, zbog moje Boke, posebno interesantno i pitanje Prevlake, i čini mi se da je hrvatska politika tu bila veoma suptilna. Naime:

1) Spominjem tog pitanja na konferenciji za tisak, predsjednik je znao kakvu će buru to izazvati u hrvatskoj javnosti, pa je time svijetu pokazao da na tom pitanju neće uspjeti podijeliti hrvatsku javnost kao što su uspjeli na pitanju BiH.

2) Na istoj konferenciji za tisak, on je spomenuo i izlaz na more koji je BiH imala u Boki. Interesantno je da to nitko u hrvatskom tisku nije analizirao. U stvari, očito je predsjednik ukazivanjem na to da je BiH imala da 1947. izlaz na more između hrvatske granice i Herceg Novog, nametnuo pitanje zašto ga ne bi imali oprt. Time postiže dva cilja.

Prvo, crnogorska vlast je navodno ratovala zbog "njihove" Prevlake, a sada se postavlja pitanje njihovog teritorija, dakle nečeg što su već dobili u vrijeme postojanja Jugoslavije.

Drugo, to je i poruka crnogorskoj oporbi, koja je svjesna što za njihovu težnju za stvaranje crnogorske države i uopće opstanak crnogorskog naroda znači veza s Hrvatskom i Europom, da se mnogo efikasnije trebaju boriti za te svoje interese.

3) Predsjednik je ponovo dobio prigodu da svijetu objašnjava što za njih same znači Prevlaka s aspekta velikoruske politike.

- Postoji li sukob vlasti i intelektualaca u Hrvatskoj?

- Ne bih rekao da postoji takav sukob. Samo su oni intelektualci koji se ne slažu s hrvatskom politikom veoma glasni. Vjerojatno to uspijevaju i zato što se to poklapa s interesima onih u svijetu, koji hoće oslabiti pozicije Hrvatske.

Tu razliku u pogledima pokušat ću vam objasniti na primjeru moje Boke. Dva hrvatska intelektualca koji su se eksponirali u tim napadima na hrvatsku politiku Prof. dr. Slobodan Prosperov Novak i Prof. dr. Ivo Banac, bili su koautori skoro tiskane knjige "Stara književnost Boke". Naime u vrijeme stare Jugoslavije, nije moglo biti ni riječi o tome da se hrvatska književnost Boke uključi u hrvatsku književnost, već su naši književnici kao crnogorski ulazili u antologije crnogorske književnosti. Kada je najavljenata takva knjiga bili smo radosni, ali je oduševljenje splasnulo kada smo vidjeli da naslov knjige nije "Stara hrvatska književnost Boke". Riječ "hrvatska" autori su izgleda "zaboravili". U hrvatskom tisku to je okarakterizirano kao ostatak jugoslavenštine, ali pitanje je je li to posljedica politike ne spominjanja Hrvatstva Boke. Želi li se unitarna BiH - sličnu mojoj Boki danas, ne znam. Ali trebamo se stalno to pitati.

- Što mislite o slobodi tiska u Hrvatskoj?

- To je još jedna vrsta nametnutih pitanja da bi se imao razlog za pritisak na Hrvatsku. Mislim da ste se i sami uvjerili da u Hrvatskom tisku možete naći svašta. Prije bi mogli reći da vlada anarhija, potpuno neprimjerena vremenu u kojem živimo.

Kroz devet mjeseci provedenih u Australiji uvidio sam da na vašim TV stanicama novinari itekako vode računa o interesima države. Na primjer, znate i sami da informacije koje slušate na tim stanicama, nisu ni približno u skladu s onim što znate da se događa u Srednjoj Bosni. Pa mnogi od vas su iz tih krajeva i u izravnom kontaktu s ljudima iz Srednje Bosne. Ali te informacije su sukladne s interesima engleske, pa time i australske, politike. Mjesecima nije bilo riječi o muslimanskim napadima i njihovom etničkom čišćenju, zločinima. Ili je to dano marginalno, a neki navodni hrvatski zločin bi bio dan na sva zvona. Sjetimo se da je etničko čišćenje Vareša od Hrvata za zapadne novinare bilo "oslobađanje", slično kao što je za Srbe i Vukovar - oslobođen. Naravno, ti novinari znaju da osloboditi neki grad ne znači osloboditi ga, tj. očistiti, od njegovog pučanstva, a radilo se o 20.000 ljudi, nego znaju što je interes njihovih zemalja. A kod nas to ne znaju ne samo neki novinari, nego ni mnogi političari!

- Da završimo ovaj razgovor s Vašom Bokom, sa Zaljevom hrvatskih svetaca. Kakva je situacija tamo i kakva je politika Hrvatske prema njoj?

- Situacija je jako loša. Svakim danom novi i novi Hrvati iz Boke doseljavaju u Hrvatsku. Najveći pritisak je na Tivat, jer se taj grad etnički najduže održao kao hrvatski grad. Iz njega je doseljeno oko 300 obitelji. Spomenimo samo da se doselilo sedam liječnika specijalista iz Tivta. Sve Hrvate s radija Tivat su smijenili, pa sada radio Tivat počinje svoj rad s "Dobro jutro srpski narode!"

Inače, hrvatski interes je da se i Crna Gora oslobodi od velikosrpskog zagrljaja, rekao bih zagrljaja smrti, i da Crna Gora, koja je davno bila dio Crvene Hrvatske, postane opet dio Europe, dio civiliziranog svijeta. S druge strane, time bi se Srbiji definitivno podrezao njihov san o izlasku na more, njihov kompleks "more", i izlijecili bi ih od njihove imperialne bolesti. Tako bi bio otvoren put trajnom miru na ovim prostorima.

- Na kraju što bi ste poručili našim ljudima u Melbourneu?

- Samo nastavite, i ako možete pojačajte vašu borbu za Hrvatsku i vašu pomoć Hrvatskoj. A ja se radujem što se uskoro vidimo u Australiji. A još i više kada vidim da se vraćate doma. Jer ovamo vam je mjesto.

TRIJUMF TUĐMANIZMA, ZAGREB, 2003.

SRAMOTNI SUD U HAAGU⁴⁰

Ako hoćemo jednom rečenicom opisati sud u Haagu i što nam je činiti onda je to najbolje učinio vojni ordinarij, **Juraj Jezerinac** koji je, u trenutcima kada su iz Haaga stigle optužnice protiv generala Gotovine i Ademija, upozorio da bi Hrvatska "jasnim načelima, stavovima i porukom, pa i uz cijenu žrtve, mogla pomoći i tzv. velikima ovog svijeta da njihova sudišta ne budu sramota civiliziranog svijeta." Ne čudi onda što je naslov mog današnjeg predavanja "Sramotni sud u Haagu". Taj naslov je istovjetan s naslovom moje knjige koja je nekoliko mjeseci bila na listi najčitanijih knjiga u Hrvatskoj, odnosno s naslovom mog prvog teksta o суду u Haagu tiskanog još 1996. godine. U uvodnom tekstu "Haaški sud u službi politike" naš poznati odvjetnik Željko Olujić kaže:

"Tipično je pitanje ustvari obična provokacija kojom nas napadaju neprijatelji Hrvatske: '*Odobravate li vi zločine s hrvatske strane*' (slično pitaju: '*Mislite da hrvatska strana nije mogla počiniti zločin*', '*Što ako tko od branitelja kasnije počini zločin*' i sl.). To je sinteza onih prijevara koje šire temu te se u logici zovu '*reductio ad absurdum*' i '*quaternio terminorum*'. Dakle, izbjegava se tema. **Tema jest: zaštita hrvatskih interesa na području tretiranja obrane Hrvatske.**

Hrvatska je uvijek imala interesa, ali radi zaštite svoga pravnog sustava, djelovati protiv svojih počinitelja kaznenih djela, ali na način i u mjeri u kojoj ona to osjeća pravednim. Naime, a i to je jedna od podvala protivnika Republike Hrvatske: u cijelom tom sukobu nisu valjda zaštićeni samo Srbi s pobunjeničkih prostora.

Na svaku provokaciju treba odgovoriti pitanjima:

Što je bilo prvo, što je bilo protiv hrvatske nacionalne države,
Što je bilo osvajačko,

⁴⁰ Predavanje u Dubrovniku, 7. 11. 2002.

Što je bilo protuzakonito,
Što je bilo masovno, krvoločno, opasno i
Što je bilo uzročno.

Odgovori su jasni: protuhrvatski su zločini bili:

1. Prvi.
2. Bili su protuzakoniti
3. Bili su osvajački
4. Bili su masovni, krvoločni, opasni,
5. I bili su uzročni.

Fizički je nemoguće napraviti ratni zločin, ako nema ratnoga stanja (nije bitno je li ono proglašeno ili nije). Ako sudimo za ratni zločin Hrvatima, a ne Srbima, onda ispada da su Hrvati izazvali ratno stanje. Dakle, ako vi sada govorite samo o hrvatskim zločinima ili ako Haaško ili koje drugo sudište prvo govorí o hrvatskim zločinima, onda ispada da su Hrvati krivi i da su zbog hrvatskih zločina nastali srpski, iako su srpski bili, kako rekosmo, i prvi, i masovniji."

Podsjetimo se da Statut međunarodnog kaznenog suda u Haagu koincidira s tzv. Nürnberškim načelima, dakle prema Nürnberškom procesu, na kojemu se u razdoblju od 20. studenog 1945. do 1. listopada 1946. na Međunarodnom vojnem судu sudio glavnim ratnim zločincima Trećeg Rajha. Na prvom mjestu tu je bio "zločin protiv mira", tada definiran kao zločin koji obuhvaća: planiranje, pripremanje, započinjanje i vođenje napadačkog rata. Suđeno je i za ratni zločin i zločin protiv čovječnosti, ali isključivo onim koji su počinili zločin protiv mira, dakle onim koji su počinili agresorski rat. Dakle, na stotine tisuća ubijenih civila, žena, djece staraca u Drezdenu, Hirošimi, Nagasakiju nije ratni zločin i za njih nitko nije osuđen.

U Statutu Suda u Haagu nema "zločina protiv mira". Je li zato što za zločin protiv mira trebaju odgovarati i oni koji su ga odobrili? Poznato je da je odobrenje za početak rata dao Backer u Beogradu. Poznato je da je Miloševiću dano 14 dana da slomi Hrvatsku. Je li zato bila odmah priča o građanskom ratu iako se ne radi o nikakvom sukobu između dijelova istog naroda? Ili je to zato što je sudu odmah predviđena uloga političkog suda po kome će svi biti jednako odgovorni. Međutim, raščlamba optužnica protiv Hrvata pokazuje da u njima figurira "zločin protiv mira". Naime, Hrvati su po pravilu optuženi za agresiju! Tako su već glavne točke u optužnicama protiv Blaškića, Kordića i Čerkeza bile izmišljena agresija Hrvatske na BiH!

Pogledajmo što stoji u optužnici protiv generala Gotovine u točki 13.:

Između 17. srpnja 1995. i 15. studenog 1995., Ante GOTOVINA je, djelujući sam i/ili u dogовору s drugima, uključujući predsjednika Franju Tuđmana, planirao, poticao, nalagao, počinjao ili na drugi način pomagao i podržavao planiranje, pripremu ili izvršenje kaznenih djela koja se terete u nastavku, za vrijeme i nakon ofenzive "Oluja".

Vidi se da to odgovara onome što predstavlja "zločin protiv mira". Sjetimo se pri tome da se u toj istoj optužnici na jednak način tretira Republika Hrvatska i tzv. Republika srpska krajina. Dakle, čak se izmišlja i država na koju je izvršena agresija! Sud u Haagu je osnovao UN, a po rezolucijama tog istog UN-a taj prostor nije nikakva država već okupirana područja Republike Hrvatske. Treba li uopće spomenuti da svaka država po međunarodnim zakonima ima pravo i obavezu osloboditi svoja okupirana

područja. Sud u Haagu mora se koristiti očitim neistinama i lažima, izmišljati državu i agresore na nju, upravo zato jer bez njih nema osnova suditih hrvatskim generalima.

Slično je i u slučaju optužnice protiv generala Bobetka. Tu se tvrdi da je general Bobetko vršio «planiranje, pripremu ili izvršenje progona srpskih civila iz medačkog džepa na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi.» Da bi se moglo govoriti o navodnoj agresiji nigdje se ne spominje da su Srbi s Medačkog džepa 738 dana granatirali Gospic, kao ni to da se radi o okupiranim područjima RH.

Dakle Srbi su imali pravo granatirati Gospic. Pače unproforsi koji su bili dužni razoružati Srbe, to nisu uradili, čak su ih štilili i na taj način sudjelovali u njihovim zločinima. Kada je Medački džep oslobođen, na veliki pritisak iz svijeta, Hrvatska vojska se morala povući. Dakle i tu su Hrvati bili "agresori". A onda nisu zločinci oni koji su 738 dana granatirali Gospic, i oni koji su im to omogućili, pače štilili ih. Nisu zločinci oni koji su natjerali da se HV povuče s tog oslobođenog teritorija, već oni koji su učinili neki navodni zločin u želji da se spriječe daljnja granatiranja. A što su bili navodni civili iz Medačkog džepa najbolje nam je pokazala "baba Dana" koja se, naoružana do zuba, na televiziji Banja Luka hvalila kako je ubijala Hrvate.

Nešto slično dogodilo se i ovdje u Dubrovniku. Čovjek koji je bio najodgovorniji za granatiranje Dubrovnika, admirал Milan Zec, oslobođen je zapovjedne odgovornosti za taj zločin na tom istom sudu. Ako usporedimo to s onim famoznim "prekomjernim bombardiranjem Knina" zašto je optuživana Hrvatska, a Vukovar im nikad nije bio prekomjerno bombardiran, vidjet ćemo da ste za taj sud vi Dubrovačani "agresori" a ne oni koji su vas napali i koji su vas granatirali. Oni koji nisu agresori najnormalnije mogu bombardirati gradove agresorske strane. Čak su vršena istraživanja utjecaja bombardiranja njemačkih gradova u Drugom svjetskom ratu na moral pučanstva (vidjeti npr. "Socijalnu psihologiju" Mladena Zvonarevića ili "Ispitivanje javnog mnjenja" Rudija Supeka).⁴¹

Dakle, za Sud u Haagu i vi u Dubrovniku ste tretirani na istovjetan način kao ovi njemački gradovi. Nije samo jasno jeste li bili predmet nekog sličnog ispitivanja, ali podsjetimo se da su nam svjetski moćnici prijetili da će nas proglašiti agresorima ako napadnemo vojarne diljem Hrvatske. Agresori na vlastitu zemlju! Kao u operacijama Medački džep, Bljesak i Oluja.

⁴¹ Recimo kod Supeka se može naći slijedeća tabela (str. 383):

Nalazi o odnosu između intenziteta bombardiranja i morala pučanstva

Lako procenat svake grupe koja pokazuje slijedeće indeks morala	Srednje bombardiranje (300 tona)	Teško bombardiranje (6000 tona)	bombardiranje (30.000 tona)
%	%	%	%
Izražava tjeskobu	9	12	12
Pokazuje povećani strah	18	36	33
Pokazuje zabrinutost ratom	48	62	62
Sluša savezničke emisije	38	35	36
Promjene u mišljenju da bi Njemačka mogla dobiti rat	45	47	47
Pokazuje spremnost na predaju	54	59	59
Vjeruje da vođe misle na Najbolje interes naroda	52	44	48

Naravno, njima smo agresori na Jugoslaviju, i sve što danas rade jeste kažnjavanje "agresora" i želja za uspostavom četvrte Jugoslavije – Zapadnog Balkana. Prvo uspostava zajedničkog kulturnog prostora, potom carinske unije, a na kraju opet nekakva zajednička država u kojoj će glavnu riječ ponovo imati Srbi. Jer oni nisu agresori! Agresori na međimče svjetskih moćnika, odnosno tamnicu hrvatskog naroda Jugoslaviju smo mi.

Sjetimo se samo da su nam preko famoznog embarga na uvoz oružje ustvari oduzeli pravo na samoobranu. I to je bilo jednako absurdno kao i ova naša pozicija agresora na sve i svašta. Ali oni vladaju ovim svijetom i može im se! Pogotovo kad imaju nevjerljivu pomoć u samoj Hrvatskoj kako u današnjim vlastima, nekadašnjoj oporbi, tako i u medijima. To nas iznova mora podsjetiti da je veliki hrvatski književnik **Petar Šegedin** bio iznenađen spoznajom da ima toliko onih koji - kako je izričito rekao - tako strasno mrze svoj narod.

Zato je pravo pitanje je li hrvatska vlada tijekom Domovinskog rata ili bar u vrijeme stvaranja Suda u Hagu mogla reći svjetskim moćnicima istinu. A to je da su oni suodgovorni u velikosrpskoj agresiji i genocidu na hrvatski narod. Pače, Srbi i njihova agresija su vjerojatno bili samo oružje u njihovim rukama u borbi za njihovo čedo – Jugoslaviju, a ta njihova borba traje do dana današnjeg. Oni nisu odustali od toga i kada je velikosrpski agresor poražen. Vidimo da smo i danas mi agresori i na vojarne, i na BiH, i na Medački džep i na "državu" Republiku srpsku krajinu. Uništavaju nas i ekonomski samo zato da bi bili približno jednaki Srbima, jer je i to jedan od bitnih uvjeta za ponovno ujedinjavanje.

Haaški sud je samo najbitnija institucija u specijalnom ratu protiv Hrvatske čije metode je još davno opisao kineski filozof i pisac Sun Tsu:

"Najveća umjetnost je slomiti otpor neprijatelja bez borbe na bojnom polju. Samo indirektna metoda može jamčiti pravu pobjedu. Rastvorite sve što je u zemlji neprijatelja dobro. Uvucite predstavnike vladajućeg sloja u zločinačke pothvate, potkopajte njihov položaj i ugled, prepustite ih javnoj sramoti pred njihovim sugrađanima. Iskoristite rad najnižih i najodvratnijih ljudi. Ometajte svim sredstvima rad vlade. Širite nejedinstvo i svađe među građanima neprijateljske zemlje. Nahuškajte mlade protiv starih. Ometajte svim sredstvima naoružanje, opskrbu i red u neprijateljskoj vojsci. Poništavajte sve vrednote. Budite velikodušni s ponudama i poklonima da biste kupili informacije i ortake. Svugdje smjestite svoje ljude. Nemojte štedjeti ni u novcu, ni u obećanjima, jer to donosi visoke kamate..." Zar ovo nije opis današnje Hrvatske, države koju je Joško Čelan nazvao Trećejanuarska Hrvatska?

Vratimo se na Nürnbergski proces i primijetimo da je tamo sudio Međunarodni vojni sud. Dakle VOJNI sud! To je itekako bitan podatak jer u Haagu imamo sud u kojem sude vojnicima ljudi koji nemaju pojma što je to rat. Oni su sve drugo samo ne stručnjaci za rat. I to je napravljeno zato da bi se moglo selektivno primjenjivati zločin protiv mira. Vjerovali ili ne, optužnice protiv hrvatskih branitelja su praktično iste one koje su pisali oni koji su okupirali hrvatska područja.

A da farsa bude veća, isto se radi u Hrvatskoj. Ni tu hrvatski sudovi ne znaju što je to zločin protiv mira i tko su agresori. Svjedoci protiv hrvatskih branitelja sa zločinačke agresorske strane. Pače, sutkinja u Rijeci se rasplače nad velikosrpskim propagandnim filmom.

A kakva Hrvatska se uopće može oduprijeti takvim nakanama svjetskih moćnika, i onima u Hrvatskoj koji im pomažu u tome? Odgovor je jednostavan: PONOSNA HRVATSKA! Onakva Hrvatska kakvu nam je ostavio Otac hrvatske države dr. Franjo Tuđman.

A današnja Hrvatska je sve drugo samo ne ponosna država. Država koja šalje u zatvore one koji su je stvorili sigurno to nije. Kažu nam: Hrvatski generali moraju ići u sramotno haško sudište zato što smo mi preuzeли takvu obavezu pred svijetom, pa ako se takva obaveza ne poštije ruši se ugled države.

U stvari, ono što se zahtjeva od hrvatskih vitezova može se zahtijevati samo u državi koja nema ugleda. U poniženoj državi. Zato je ova vlast odmah i krenula u tzv. detuđmanizaciju, tj. krenula je u stvaranje Hrvatske bez ponosna.

Istina je da se moraju poštivati preuzete obaveze. Ali preuzete obaveze ne ispunjava Sud u Haagu, a ne Hrvatska. Hrvatska nikada nije dala obaveze prema nekom političkom sudištu, već prema sudu za ratne zločine. A sud u Haagu je danas isključivo politički sud. To se danas uviđaja i u svijetu.

Ponovimo samo najbitnije momente suradnje RH sa sudom u Haagu:

RH je donijela Ustavni zakon o suradnji sa Sudom u Haagu ne vjerujući da će se sud pretvoriti u politički sud, dakle vjerujući u pravednost jednog takvog suda. Istina vjerovalo se i da će narod koji se goloruk suprotstavio i pobijedio četvrtu po snazi armiju u Europi i mnogobrojne četničke bande, moći uspješno odgovoriti na očekivane zlonamjernosti tog suda.

Kada se počelo pokazivati da se Sud pretvara u politički sud, RH je počela ulaziti u sporove s njim. Sjetimo se dobivenog spora oko ministra Šuška. Sporili smo se i oko nadležnosti suda nad operacijama "Bljesak" i "Oluja". A postalo je potpuno jasno da je taj Sud postao politički sud kada je nevini general Blaškić osuđen na 45 godina robije. Agresija RH na BiH je glavna točka te optužnice.

I upravo tada sadašnja vlast donosi Deklaraciju o suradnji sa Sudom u Haagu kojom prepušta tom sramotnom sudištu nadležnost nad operacijama "Bljesak" i "Oluja", poništavajući prethodnu odluku Hrvatskog državnog sabora kojom se tako nešto zabranjuje, i time širom otvara vrata presudama koje su uslijedile.

Iako su zbog pritiska stožera branitelja, generala, biskupa, sportaša i velikog dijela naroda bili prisiljeni donijeti saborsku Deklaraciju o Domovinskom ratu u kome se izrijekom tvrdi da RH nije bila agresor na BiH, ili upravo zato što je bila prisiljena na to, nema protesta hrvatskih vlasti kada se zbog izmišljene agresije RH na BiH u Haagu osuđuje Kordić na 25 godina i Čerkez na 15 godina robije. Dapače, mnogi iz vlasti i dalje govore o agresiji na BiH.

Carla del Ponte i ne krije da je njen sud politički sud pa Goranu Graniću najavljuje moguće optužnice protiv generala Gotovine i Ademija: «Nadam se da će vam ta dva imena odgovarati iz političkih razloga.»

A da se doista radi o političkom суду najbolje se vidi, kako smo već pokazali, iz samih optužnica protiv generala Gotovine, Ademija i Bobetka.

Jasno je da je Bobetko kriv zato što je bio najviši po rangu iza predsjednika Tuđmana i ministra obrane Šuška. Njima ne mogu suditi, pa ostaje Načelnik Glavnog stožera HV. Sudi se instituciji a ne Bobetku. Dakle, sudi mu se i zato što je oslobođio Dubrovnik. Ne smijemo nikada zaboraviti da je Račan prije nekoliko mjeseci tvrdio «Ne očekujem da će se Vlada kolebatи u svojoj predanosti suradnji s Haaškim sudom.

Javno mnijenje o toj suradnji u Hrvatskoj je danas pozitivnije (...) Rijetki su razlozi za neprijateljski stav.» Zatim je obećao da generala Bobetka neće izručiti Haagu jer se u optužnici protiv generala u stvari optužuje hrvatska država, ali čim su gazde priprijetile prstom, odmah je – preko noći - promijenio mišljenje. Ako ga je promijenio. Vjerojatno je samo po srijedi bilo "kupovanje" vremena, jer ovo što je Carli del Ponte rekao prije nekoliko mjeseci samo je požurivanje suda u Haagu da šalje nove optužnice. I stigla je ova protiv generala Bobetka.

Ali nisu ni generali Norac, Ademi i Gotovina slučajno odabrani. Oni su vodili akcije koje su spriječile rušenje Hrvatske i obnovu Jugoslavije. Norac i Ademi svaki na svoj način spašavali su Gospic. Pa da je Gospic pao Hrvatska bi bila prepovoljena. A odатle do obnove Jugoslavije samo je jedan korak.

Gotovina je doista poseban slučaj. Evo što je u *Hrvatskom Slovu* o njemu rekao Krešimir Ćosić, general pukovnik u miru: "Hrvatska je vojska kroz svoju vojnu operaciju 'Ljeto 95', između ostalog, spriječila vjerojatno jednu od najvećih humanitarnih katastrofa i tragedija koje su se mogle dogoditi na prostorima bivše Jugoslavije – pad Bihaća. Ova operacija, koja je temeljem Splitskog sporazuma pokrenuta samo nekoliko dana nakon tragedije u Srebrenici, gdje je život izgubilo preko osam tisuća ljudi, imala je za cilj spriječiti pad Bihaća, koji je tada bio u potpunom okruženju. Iako je predstavljao tzv. UN-ovu zaštićenu zonu, bio je gotovo bez ikakve međunarodne zaštite. U toj operaciji pod zapovijedanjem hrvatskog generala Ante Gotovine Hrvatska vojska spriječila je ne samo pad Bihaća, nego tragediju stotina tisuća civila, žena, staraca i djece. No, ta i takva uloga hrvatskog vojnika i Hrvatske vojske nastoji se prekriti novim haaškim optužnicama, obnavljanjem neistina o Jasenovcu itd., stvarajući i oblikujući jednostranu, neobjektivnu i nekorektnu sliku Hrvatske vojske i današnje hrvatske države."

Upravo tu se i krije zašto je optužen general Gotovina. Srbi uz pomoć Velikih nisu uspjeli pobijediti u Hrvatskoj. Trebalo je onda stvoriti kompaktni srpski prostor od Beograda do Knina. A stvaranjem takvog kompaktnog srpskog teritorija Hrvatska bi bila ponovo osuđena na umiranje. Da je to bila želja svjetskih moćnika potvrđuje već činjenica da je i general Blaškić osuđen na 45 godina robije jer je spasio hrvatske enklave u BiH! A navodno od UN-a zaštićena zona Srebrenica je pala. Vojnici koji su je štitili lovili su Muslimane i predavalii ih Srbima na odstrel. Odmah potom napadnuta je i zaštićena zona Bihać. Glavni krivac što ona nije pala bio je upravo general Gotovina. Nije osuđen za ovu operaciju već za "Oluju" kada je ta "zaštićena enk lava" konačno spašena. A general Gotovina je vodio i "Oluju". Ima li većeg grijeha od vođenja najveličanstvenije hrvatske pobjede?

Osuda čovjeka koji je najzaslužniji za spašavanje tako velikog broja ljudi dokazuje da je Srebrenica pala po želji svjetskih moćnika. Admiral Davor Domazet – Lošo u svojoj knjizi "Hrvatska i veliko ratište", Zagreb 2002. i pokazuje da "se srpska napadna operacija na zaštićeno područje Srebrenice mogla na vrijeme spriječiti" i da su "aktivnosti zapovjedništva i postrojbi snaga UN-a nedvojbeno pokazivale kako nije postojala politička odluka kojom bi se spriječio pad Srebrenice", opisuje "greške" zrakoplova UN-ovih snaga i jasno za pad Srebrenice optužuje svjetske moćnike. Osuda generala Gotovine pokazuje da je trebao pasti i Bihać. Admiral Domazet je na predstavljanu svoje knjige ukazao kako su neki svjetski moćnici željeli s padom Bihaća

u srpske ruke proglašiti srpsku pobjedu u ratu. Jasno je onda da je general Gotovina njima kriv zato što nisu mogli proglašiti pobjedu Srbije u ratu. Zato je Hrvatska optužena već prvog dana "Oluje", i kažnjena ukidanjem Phare programa! Zato se još od tada spominju i optužbe za navodno etničko čišćenje, mada postoje snimljene vježbe srpskog pučanstva za taj kolektivni bijeg. Danas se već mnogi u svijetu zauzimaju za poništenje sramotne optužnice protiv velikog hrvatskog ratnika. S druge strane, oni iz svijeta koji su uz Srbe najodgovorniji za sve te zločine i koje je dokumentirano za to optužio admiral Domazet uzvraćaju tako što je i Domazet kao optuženik pozvan na razgovor u Haag!

Očito je da danas upravo generali Bobetko i Gotovina, svaki na svoj način, i dalje vode bitku za Hrvatsku! A predsjednik ove države poručuje našim vitezovima kako se moraju "suočiti s istinom" u Haagu. Haag i istina. Smiješno zar ne? Kao da predsjedniku države ne predstavlja ništa 738 dana granatiranja Gospića. Kao da mu ništa ne znači da za njegovu državu kažu da je planirala i izvršila etničko čišćenje, odnosno progone na političkoj, rasnoj i vjerskoj osnovi. Kao da nam se poručuje da se moramo suočiti s "istinom" da je ova država stvorena na zločinu.

Trećejanuarskoj Hrvatskoj, ovoj sluganskoj Hrvatskoj ništa ne znači činjenica da u SAD-u, Francuskoj, Njemačkoj i Italiji postoje zakoni po kojima njihovi sudovi provjeravaju dokaze iz haaških optužnica. Postoje i primjeri (u SAD-u i Italiji) kada nisu prihvatali optužnice. Smatra li današnja hrvatska vlast da tako nešto može postojati samo u ponosnim državama, a mi to nismo?

Zato se ne smije odustati od referenduma za promjene Ustavnog zakona o suradnji sa Sudom u Haagu. To nije nikakav prekid suradnje nego nešto mnogo više. To bi značilo da Hrvatska bi jasnim načelima, stavovima i porukom, pa i uz cijenu žrtve, mogla pomoći i tzv. velikima ovog svijeta da njihova sudišta ne budu sramota civiliziranog svijeta, dakle upravo ono što nam je poručio biskup Juraj Jezerinac."

A izmjene Zakona o suradnji sa Sudom u Haagu je prvi korak da se pomogne tzv. velikima ovog svijeta da se Sud u Haagu osloboди svoje sramotne uloge i doista postane pravedni sud. A ako poslije toga svjetski moćnici ne odustanu od sramotnog izmišljanja i optuživanja Hrvatske kao agresora, onda treba itekako razmisliti o svrsishodnosti željenog zajedništva. Pa oni našu želju da postanemo dio Europske zajednice, samo koriste da bi nas ucjenjivali. I to time što nam obećavaju prijem neke daleke 2020. godine. Zato je u pravu dr. sc. Andelko Milardović kada u *Fokusu* od 1. 11. 2002. piše: "Ako Hrvatska ne može prije 2002. godine u EU, a ne želi biti dijelom 'treće lige Zapad', onda bi trebala proglašiti neutralnost na 25 do 30 godina – kao Austrija. To bi vrijeme iskoristila za osnaživanje pravnoga i gospodarskoga projekta. Tako osnaženoj ne bi joj trebale EU integracije s neizvjesnim svršetkom." Dodao bih: ako nas i poslije promjena Ustavnog zakona o suradnji sa Sudom u Haagu budu proglašavali agresorima, i željni suditi one koji su stvarali ovu državu po takvim izmišljenim i sramotnim optužnicama, jedini odgovor i jest neutralnost. Pa mazohizam je željeti zajednicu s onima koji su te ubijali ili s onima koji su tome pomagali i još te lažno proglašavali agresorom.

SMIJATI SE ILI PLAKATI?

Dubrovački vjesnik, 30. studenog 2002.

Za one čitatelje koji nisu bili nazočni mom predavanju pojasnit će da se radi o mojoj knjizi Srpski mit o Jasenovcu koja je, u stvari, moj odgovor metodom "knjigom na knjigu" na uradak dr. Milana Bulajića koji je pisao o navodnom Tuđmanovom jasenovačkom mitu. Na predavanju sam spomenuo ono što je rekao upravo taj isti Bulajić, a to se može naći i u mojoj knjizi Za hrvatsku Hrvatsku (str. 192-193) gdje se spominje gostovanje Bulajića na TV Banja Luka na "malim noćnim razgovorima", gdje Bulajić mene spominje kao tvorca 'monstruoze' knjige koju kad netko pročita mora odmah ubiti svakog Srbina

Nedavno su me na predstavljanju mojih knjiga u Sinju pitali što mislim o Alijansi za treću Hrvatsku. Odgovorio sam: "Ta Alijansa vam je dokaz da i od gorega može biti gore." I doista nedavno je u Dubrovačkom vjesniku "lokalni čelnik Građansko političkog pokreta Alijanse za treću Hrvatsku g. Darko Kaciga pokazao zašto je to tako. Čovjek je bio nazočan, ni kriv ni dužan, mom predavanju Sramotni sud u Haagu u Dubrovniku pa je "Ojađen i posramljen". I doista mogu zamisliti kako mu je bilo u prepunoj Dvorani Blaženog Alojzija Stepinca: "U atmosferi kojom ste svojim predavanjem ozračili, a organizatori, Udruga hrvatskih katoličkih intelektualaca, napučili Dvoranu Blaženog Alojzija Stepinca, takoder nije bilo uvjeta za disonantne istupe. Jedini takav pokušaj osujećen je porukom nadobudnom diskutantu da je 'promašio dvoranu'." Očit plač što je dvorana bila prepuna pa se naš "čelnik" nije usudio javiti za riječ. Naravno, ne kaže da sam ja izričito zahtijevao da sam polemiziram s nadobudnim diskutantom, pa bih tako i s njim. Strašna je i ta Udruga hrvatskih katoličkih intelektualaca kada je uspjela napučiti Dvoranu. Našem čelniku bi očito bilo draže da me nije slušalo toliko puno ljudi i da nije bio svjedokom prijema mog predavanja kod njih. Inače, naš čelnik je dobro pogodio bit problema u današnjem hrvatskom društvu. O podjeli na one za koje sam mu ja paradigma i koje naziva "opcija hrvatskog PLEMENA" i na one druge koje ja nazivam SLUGANIMA govorio sam odavno. Na samom predavanju sam i spomenuo da sam još 1992. godine spomenuo da će gazde naših slugana ići na takvu podjelu hrvatskog naroda jer im je opcija ostvarenja svojih ciljeva kroz velikosrpsku agresiju propala. Još mnogo ranije sam govorio da su takvu podjelu izvršili i Srbi. Oni su nas dijelili na ustaše i srpske sluge. Nazovite tu podjelu kako god hoćete, mene sigurno nećete naći među sluganima, to je valjda bilo očiti i iz samog predavanja, zar ne?

Nadam se da ćete mi oprostiti zbog toga. Zašto bih ja bio nečiji sluga kada o meni razgovaraju u svijetu na način koji je dan u slijedećoj poruci:

Delivered-To: jjk@ms.unimelb.edu.au
Date: Fri, 22 Nov 2002 11:47:22 -0500 (EST)
From: Bert TePaske-King <btk@ams.org>
Subject: 500+
To: koliha@unimelb.edu.au
Cc: Bert TePaske-King <btk@ams.org>

Dear Jerry,

Your query about MathSciNet and authors of 500+ papers (at least in the MathSciNet database) piqued my curiosity, so I asked our techies if they could run such a query off-line. They could, and here are the results (individuals and number of papers):

Bainov, Drumi Dimitrov 811
Bellman, Richard Ernest 524
Carlitz, Leonard 730
Harary, Frank 556
Owa, Shigeyoshi 510
Pečarić, Josip 505
Shelah, Saharon 696
Erdős, Paul 1408
Srivastava, Hari M. 621
Godeaux, Lucien 664

Hope you find the data interesting.

Bert

Bert TePaske-King
Manager, Bibliographic Services
Mathematical Reviews
416 Fourth St., P.O. Box 8604
Ann Arbor, MI 48107-8604 USA
e-mail: btk@ams.org
phone: (734)996-5267 fax: (734)996-2916

Kako neki od navedenih matematičara nisu među živima, očito je da u, kako ga još nazivaju, Klub-500 ima manje od deset živućih matematičara. S druge strane, svjedoci smo i kako, poslije tragičnih prošlogodišnjih događaja, većina Amerikanaca pripadaju svom PLEMENU. Pa zašto ne bi bio i netko iz Kluba-500, zar ne?

Šalu na stranu. To jest i prirodna podjela: obitelj, narod pa svijet. Zato i ne čudi kad pripadnici onih drugih moraju koristiti neistine u velikim količinama. Tako sam nedavno napadnut u Slobodnoj Dalmaciji. Naime, u intervjuu u Slobodnoj Dalmaciji od 13. listopada sam tvrdio: "Svi koji promiču tezu o genocidnosti hrvatskog naroda, po definiciji napadaju našeg blaženika (Stepinca, op. J.P.). Po tome ćete ih prepoznati. Naravno, Goldsteini će izrijekom negirati genocidnost hrvatskog naroda, ali će sve raditi da to bude rezultat njihova djelovanja. Slično dr. Milanu Bulajiću koji nikad neće reći da je u Jasenovcu bilo 700.000 žrtava, ali će sve učiniti da to 'dokaže'. Zato ja Goldsteine i mnoge druge u Hrvatskoj i nazivam Bulajićevim učenicima."

Evo kako to interpretiraju Goldsteini u tekstu "Akademik Pečarić uporno laže" (Slobodna Dalmacija, 20. listopada): "U intervjuu pod naslovom 'Bulajićevi učenici kroje nam povijest' u Slobodnoj Dalmaciji od 13.10.2002. akademik Josip Pečarić tvrdi da Ivo i Slavko Goldstein 'promiču tezu o genocidnosti hrvatskog naroda'. Ovu bezočnu laž (ja iznosim svoje mišljenje, a oni tvrde da lažem – dakle znaju da ja to ne mislim; i udbaši su znali tko što misli, J.P.) Pečarić varira na više mesta u istom

intervjuu tvrdeći da su ‘Goldsteini... Bulajićevi učenici’, jer ‘slično dr. Miljanu Bulajiću čine sve kako bi dokazali da je u Jasenovcu bilo 700.000 žrtava’ (istakao J.P.), pa time ‘dokazali i genocidnost hrvatskog naroda’. “ Usporedbom ovih citata vidi se da je bezočna laž da sam rekao kako Goldsteini dokazuju da je u Jasenovcu bilo 700.000 žrtava”. Oni kasnije ponavljaju tu svoju laž tvrdeći da sam ja rekao da oni promiču “mit o 700.000 jasenovačkih žrtava”. Tako nam po tko zna koji put Goldsteini pokazuju da su upravo oni, a ne ja, ti koji u Hrvatskoj “totalno izokreću istinu, insinuiraju, lažno optužuju i kiptećim govorom mržnje zagađuju hrvatski zrak”.

A istovjetan slučaj je i s našim lokalnim čelnikom iz Alijanse. On kaže: “Pa predlažem, zapravo Vas neuvijeno izazivam na javno sučeljavanje tih svjetonazora. Izazov ste dužni prihvati i Vi, i organizatori Vašeg predavanja, dubrovački ogranač Udruge hrvatskih katoličkih intelektualaca, pa i gosp. Stanislav Lazo, koji me je osobno pozvao na Vašu tribinu. Makar i samo kako biste iskoristili priliku da pokušate relativizirati onaj skandalozni način promoviranja svojih knjiga, kada ste, ničim i ni od koga izazvani, s blaženim smiješkom na licu, u Svečevoj dvorani i pod njegovom slikom, javno, kao najveću pohvalu svojoj knjizi izrekli recenziju jednog Vašeg čitatelja: “procitavši Vašu knjigu dobio sam želju ubiti jednog” ... (i tu ste naveli pripadnika jednog nehrvatskog naroda, što ja, jasno, ne mogu dalje javno pronositi).” “Recenzija jednog vašeg čitatelja”?! Smijati se ili plakati nad ovakvom tvrdnjom. Smijali bi se da je rekao neki pučkoškolac, a ovdje se ipak radi o nekakvom čelniku! Za one čitatelje koji nisu bili nazočni mom predavanju pojasnit ću da se radi o mojoj knjizi Srpski mit o Jasenovcu koja je, u stvari, moj odgovor metodom “knjigom na knjigu” na uradak dr. Milana Bulajića koji je pisao o navodnom Tuđmanovom jasenovačkom mitu. Na predavanju sam spomenuo ono što je rekao upravo taj isti Bulajić, a to se može naći i u mojoj knjizi Za hrvatsku Hrvatsku (str. 192-193) gdje se spominje gostovanje Bulajića na TV Banja Luka na “malim noćnim razgovorima”, gdje Bulajić mene spominje kao tvorca ‘monstruozne’ knjige koju kad netko pročita mora odmah ubiti svakog Srbina. Čitatelji će jednostavnom usporedbom onoga što sam ja rekao i napisao i onoga što tvrdi naš čelnik odmah shvatiti koliko je ljepše pripadati PLEMENU nego biti slugan. Pripadnici PLEMENA ne moraju pisati ovakve neistine, zar ne? Da cijela priča bude još smješnija, ova neistinita tvrdnja našeg čelnika posebno je izdvojena ispod naslova teksta “Ojađen sam i posramljen”. Pri tome uopće ne vjerujem da će naš čelnik biti ojađen i posramljen zbog ovakve svoje bezocene neistine.

Naravno, čitateljima će biti jasno da je meni smiješan poziv na javno sučeljavanje. Pa kada bih izlazio na takva sučeljavanja sa svakim koji ima priliku u novinama napisati poneku neistinu, kao naš čelnik, ne bih imao što drugo raditi u životu. Ponekad kao sada reagiram. Tako sam odmah reagirao i na tekst Goldsteina u Slobodnoj Dalmaciji. Tekst “Lažu Goldsteini i to im je od Boga dano” još nije objavljen! U Globusu mi u tri navrata nisu objavili reagiranje na napade na mene, a u Feralu jedanput. A i u drugim režimskim novinama znaju ne objaviti poneko moje reagiranje.

Jasno mi je da je našeg čelnika ojadio i posramio moj intervju u Dubrovačkom vjesniku zato što u njemu spominjem Šenou i njegovu tvrdnju o Hrvatima kao slugama. Međutim, na samom predavanju sam spomenuo i velikog Šegedina koji je bio iznenađen spoznajom da među Hrvatima ima toliko mnogo onih koji “strasno mrze

svoj narod". Je li naš čelnik prepoznao Alijansu u tome ili nije, njegov je problem. A da im je do "zajedničkog kulturnog prostora" – tu nema sumnje.

Jednom sam govorio da je kod Srba i njihovih učenika sve okrenuto naopako. Tako je našem čelniku skandal moje predavanje, a ne njegove neistine. Tako spominje i neki drugi skandal o kome je pisao. Prepostavljam da se radi o jednom svećeniku koji je tijekom rata napustio svoje stado, a potom prigovara onima koji to nisu uradili. I tu se nećemo nikada složiti. Nas iz PLEMENA su učili da svećenici NESMIJU napustiti svoje stado. A slugani su po definiciji najvažniji sami sebi. Ponos zahtijeva i poneku žrtvu. Sluganstvo traži cijelog čovjeka. Ili griješim? Je su li slugani ljudi u pravom smislu te riječi? Ne dvojim da našem čelniku nije skandal ni gore spomenuta laž oca i sina Goldstein. Laž im valjda po definiciji ne može biti skandal, zar ne?

A možda ja ipak griješim. Možda je naš čelnik samo neuk čovjek pa nije dobro razumio što sam ja rekao. Vidim da je održao nekakvu tribinu "Jesmo li spremni za stvarne promjene?" na kojoj je tvrdio da sam napisao knjigu o Mili Budaku. Kada si prisiljen govoriti neistine, onda ni sam više ne znaš što si rekao. I opet mu nisu skandali njegove neistine već istina. Svašta. Naravno, ne očekujem da će se ljudi poput našeg čelnika ispričati zbog svojih neistina, niti to tražim od njega. Znam da nije lako pripadati onim drugima a ne PLEMENU. U Jugoslavijama, kako to rekoh, bijahu neki srpski slugani i poslušnici, a znamo da je jedan srpski predsjednik rekao da je Srbima laž najviše pomogla u povijesti. Valjda i tim poslušnicima ona nije daleka, zar ne?

Za one čitatelje koji nisu bili nazočni mom predavanju pojasnit ću da se radi o mojoj knjizi Srpski mit o Jasenovcu koja je, u stvari, moj odgovor metodom "knjigom na knjigu" na uradak dr. Milana Bulajića koji je pisao o navodnom Tuđmanovom jasenovačkom mitu. Na predavanju sam spomenuo ono što je rekao upravo taj isti Bulajić, a to se može naći i u mojoj knjizi Za hrvatsku Hrvatsku (str. 192-193) gdje se spominje gostovanje Bulajića na TV Banja Luka na "malim noćnim razgovorima", gdje Bulajić mene spominje kao tvorca 'monstruoze' knjige koju kad netko pročita mora odmah ubiti svakog Srbina. Čitatelji će jednostavnom usporedbom onoga što sam ja rekao i napisao i onoga što tvrdi naš čelnik odmah shvatiti koliko je ljepše pripadati PLEMENU nego biti slugan. Pripadnici PLEMENA ne moraju pisati ovakve neistine, zar ne? Da cijela priča bude još smješnija, ova neistinita tvrdnja našeg čelnika posebno je izdvojena ispod naslova teksta "Ojađen sam i posramljen". Pri tome uopće ne vjerujem da će naš čelnik biti ojađen i posramljen zbog ovakve svoje bezočne neistine.

Naravno, čitateljima će biti jasno da je meni smiješan poziv na javno sučeljavanje. Pa kada bih izlazio na takva sučeljavanja sa svakim koji ima priliku u novinama napisati poneku neistinu, kao naš čelnik, ne bih imao što drugo raditi u životu. Ponekad kao sada reagiram. Tako sam odmah reagirao i na tekst Goldsteina u Slobodnoj Dalmaciji. Tekst "Lažu Goldsteini i to im je od Boga dano" još nije objavljen! U Globusu mi u tri navrata nisu objavili reagiranje na napade na mene, a u Feralu jedanput. A i u drugim režimskim novinama znaju ne objaviti poneko moje reagiranje.

Jasno mi je da je našeg čelnika ojadlo i posramio moj intervju u Dubrovačkom vjesniku zato što u njemu spominjem Šenou i njegovu tvrdnju o Hrvatima kao slugama. Međutim, na samom predavanju sam spomenuo i velikog Šegedina koji je bio iznenađen spoznajom da među Hrvatima ima toliko mnogo onih koji "strasno mrze

svoj narod". Je li naš čelnik prepoznao Alijansu u tome ili nije, njegov je problem. A da im je do "zajedničkog kulturnog prostora" – tu nema sumnje.

Jednom sam govorio da je kod Srba i njihovih učenika sve okrenuto naopako. Tako je našem čelniku skandal moje predavanje, a ne njegove neistine. Tako spominje i neki drugi skandal o kome je pisao. Pretpostavljam da se radi o jednom svećeniku koji je tijekom rata napustio svoje stado, a potom prigovara onima koji to nisu uradili. I tu se nećemo nikada složiti. Nas iz PLEMENA su učili da svećenici NESMIJU napustiti svoje stado. A slugani su po definiciji najvažniji sami sebi. Ponos zahtijeva i poneku žrtvu. Sluganstvo traži cijelog čovjeka. Ili griješim? Je su li slugani ljudi u pravom smislu te riječi? Ne dvojim da našem čelniku nije skandal ni gore spomenuta laž oca i sina Goldstein. Laž im valjda po definiciji ne može biti skandal, zar ne?

A možda ja ipak griješim. Možda je naš čelnik samo neuk čovjek pa nije dobro razumio što sam ja rekao. Vidim da je održao nekakvu tribinu "Jesmo li spremni za stvarne promjene?" na kojoj je tvrdio da sam napisao knjigu o Mili Budaku. Kada si prisiljen govoriti neistine, onda ni sam više ne znaš što si rekao. I opet mu nisu skandali njegove neistine već istina. Svašta. Naravno, ne očekujem da će se ljudi poput našeg čelnika ispričati zbog svojih neistina, niti to tražim od njega. Znam da nije lako pripadati onim drugima a ne PLEMENU. U Jugoslavijama, kako to rekoh, bijahu neki srpski slugani i poslušnici, a znamo da je jedan srpski predsjednik rekao da je Srbima laž najviše pomogla u povijesti. Valjda i tim poslušnicima ona nije daleka, zar ne?

ALIJANSA ZA TREĆU HRVATSKU – ČETVRTA JUGOSLAVIJA

Dubrovački vjesnik, 14. prosinca 2002.

Finala kupova su se igrala u Beogradu. U jednom su se ogledali ta slavna hajdukova generacija i Dinamo. Podijelili se i navijači. Na jednoj strani hajdukovci, a na drugoj zvezdaši, dinamovci i partizanovci. Je li i g. Kaciga bio jedan od tih u toj grupi? A onda im se hajdukovci narugaše. Počeli su skandirati: "Hajduk, Dinamo!" Je li i g. Kaciga jurišao na njih zajedno s partizanovcima i zvezdašima? Možda zato danas mora dokazivati da je Hrvat?

Lokalni ČELNIK Alijanse za četvrtu Jugoslaviju tj. treću Hrvatsku imao je potrebe u *Dubrovačkom Vjesniku* od 7. prosinca dokazivati svoje hrvatstvo. Očito se nuda da će netko u to i povjerovati. Valjda misli da bih ja to isto trebao učiniti. Jadničak ne zna da je to on učinio umjesto mene jer me je u samom tekstu stavio u isti koš s Ocem hrvatske države dr. Franjom Tuđmanom. Kaže čak da je bilo i na zadnjim izborima onih koji su im vjerovali pa su bili drugi po broju dobivenih glasova. Kod nas je doista svašta moguće.

Zahvaljujem gospodinu lokalnom ČELNIKu na riječima pohvale: "Vi adolescentni Hrvati poput F. Tuđmana, odnosno poput npr. Nenada Ivankovića ili Vas, zloupорabili ste generacijama dosanjani san o napokon doživljenoj slobodnoj Hrvatskoj (dr. Tuđman mu s tim nema ništa, op. J.P.), da biste je svojim iznebuha probuđenim eruptivnim balkanoidnim hrvatstvom (ljubitelji jugoslavija o balkanoidnom hrvatstvu – doista smiješno, op. J.P.) do zagušenja prekrili lavom koja riga iz vulkana Vaših OSOBNIH frustracija i kompleksa, kojima, ovisno o poziciji koju upražnjavate, nastojite kontaminirati cijeli hrvatski prostor."

Sigurno je da je doktor Franjo Tuđman imao osobnih frustracija. Čovjek nije uspio u životu i nije postao lokalni ČELNIK kao g. Kaciga i morao je imati OSOBNIH frustracija. Za razliku od našeg genijalnog ČELNIKA g. Kacige, i jedan Henry Kissinger nije razumio da je Tuđman samo jedan adolescentni Hrvat pun frustracija pa je predsjedniku Tuđmanu pisao: "*G. Predsjedniče, kao i svi veliki ljudi za života nećete dočekati pravilnu interpretaciju vaših zasluga za vaš narod. To će učiniti tek buduća pokoljena. Ali vjerujte učinit će. Vi ćete biti veliki čovjek hrvatske povijesti, ali ne za života, već kada ocjene budu donesene hladnom glavom.*" Je li našem ČELNIKU i Kissinger frustiran kad ovako piše? Sigurno jest. Pa nije Kissinger lokalni ČELNIK, kao naš Kaciga!

Nenad Ivanković kao pisac najčitanijih knjiga u Hrvatskoj – poslije knjiga akademika Aralice – sigurno mora imati OSOBNIH frustracija. Ipak on nije lokalni ČELNIK kao g. Kaciga. Pa i moja malenkost koja je po američkim istraživanjima ušla među deset svjetskih matematičara po broju radova danih na MathSciNetu, a i autor sam više knjiga (jedna je nekoliko mjeseci bila na listi koja se pravi za emisiju *Pola ure kulture*), sigurno moram imati OSOBNIH frustracija. Ni ja nisam lokalni ČELNIK kao g. Kaciga. Doista je teško postati takva veličina kao g. Kaciga naš slavljeni ČELNIK. Ljudi se moraju ugledati na njegove izuzetne vrijednosti, a ne na ovakva

mizerna dostignuća kakva su u akademika, predsjednika i vojskovođe pobjedničke vojske dr. Tuđmana, mr. sc. Ivankovića ili akademika Pečarića. Ljudi zato moraju glasovati na slijedećim izborima za lokalnog ČELNIKA i njegovu alijansu i ne smiju čitati novine kao što su *Hrvatsko slovo*, *Glas Koncila* i *Fokus* jer takve novine ne uviđaju kakva je veličina g. Kaciga već misle (glupo) da su Tuđman, Ivanković, Pečarić nešto postigli u životu. Pogotovo ne smiju čitati gospodina C. G. Ströhma jer mogu shvatiti kako jedan stranac može učiniti više za Hrvatsku od cijele alijanse za četvrtu Jugoslaviju, pardon treću Hrvatsku.

Zahvaljujući alijansi za četvrtu Jugoslaviju, pardon treću Hrvatsku neće biti nedodirljivih veličina. Osim jedne: "Imali ste petlje, mene jednog Kacigu!!! javno u najčitanijem dubrovačkom glasilu, nazvati lašcem, protuhrvatskim sluganom, ČELNIKOM (...) nečega što je "dokaz da i od goreg ima gore" itd..." Doista sam strašno pogriješio što sam jednu takvu veličinu uopće spomenuo. Kako sam mogao reći za laž da je laž kada ju je iznio JEDAN Kaciga. Stidim se. Stidim se i zato što mi u Kotoru ovakve veličine nazivamo oridinalima. Kako naš g. Kaciga pokazuje da se razumije u psihiatriju, vjerojatno zna da su oni koji kažu ""Imali ste petlje, mene JEDNOG ... !!!" i koji su mnogo iznad adolescentnog Tuđmana punog frustracija - obično "Napoleoni".

Stidim se unaprijed što se smijem dok čitam slijedeći tekst JEDNOG Kacige: "A što se tice one skandalozne izjave koju sam jedinu apostrofirao iz Vašeg 'predavanja' (vidite veličinu JEDNOG Kacige – svima je to bilo predavanje, a njemu 'predavanje', op. J.P.) u Svečevoj dvorani, dozvoljavam da ste me svojim izlaganjem toliko izmoždili da sam možda i krivo čuo (kao da svi čitatelji Dubrovačkog vjesnika nisu znali da će JEDAN Kaciga ovako protumačiti svoju laž, op. J.P.), ali kako to da su i moji prijatelji koji su bili sa mnom čuli navlaš isto što i ja, pa čak i da su ljudi puno bliži Vašem svjetonazoru bili zgroženi baš onom rečenicom ("sve što je rekao može stati, ali ono s knjigom koja podstiče na ubojstvo nije u redu...")? Zašto se smijem? Pa njegovom visočanstvu g. Kacigi je ta izjava još uvijek skandalozna – iako je "možda navlaš i krivo čuo". Zaboravimo koliko je glupo bilo ono što je čuo JEDAN Kaciga: recenzija knjige jednog mog čitatelja. Pardon, to nije glupo. Pa ne može JEDAN Kaciga reći nešto glupo, zar ne? Dakle, doista je strašno što sam ja ismijavao Bulajićevu izjavu u kojoj on govori o "knjizi koja podstiče na ubojstvo". Zašta? Pa govori se o ubojstvu nekog Srbina. Kacigi nije bio skandal već samo "disonantni istup" kada je jedan od nazočnih "ni od koga izazvan, s blaženim smiješkom na licu, u Svečevoj dvorani i pod njegovom slikom, javno" izjednačio crkvu tog istog Svecu s ustašama. Strašno je da je netko nešto ružno rekao za nekog Srbina, pa makar taj netko bio dr. Milan Bulajić – glavni promicatelj velikosrpske tvrdnje o genocidnosti hrvatskog naroda, a sasvim normalo je "pljuvati" po našem Svecu. I onda mislite da ćete nekoga uvjeriti da niste alijansa za četvrtu Jugoslaviju? Da niste produžena ruka Vesne Pusić, *Ferala* i svega protuhrvatskog u ovoj državi! Predsjednik Tuđman je spominjao da takvih ima dvadesetak posto, Matoš da izdajica u hrvatskom narodu ima više nego u svim europskim narodima zajedno, a Šegedin o tome kako takvi strasno mrze svoj narod.

Lokalni ČELNIK kaže: " Sve u svemu, akademiče Pečariću, vidim da Vam je drago što sam Vas proglašio paradigmom opcije hrvatskog PLEMENA". Naravno da jest. Iako mislim da ja to ne zaslужujem, kao ni nedavnu podjelu akademika koju je učinio dr. Banac (kaže postoje nepečarićevski akademici, pa valjda i oni drugi), zahvaljujem se i Vama i njemu. Zahvaljujem i onima koji su me u tom istom *Feralu*

svrstali uz akademike Aralicu i Jelčića. Stvarno nisam zaslužio tolike pohvale. Ali čovjek sam. Drago mi je.

G. Kaciga kaže i: "Sigurni ste da Vam se neću ni za što ispričati. Ispričavam se što sam prešutio da ta opcija gotovo beziznimno u prve redove svoje ideološke borbe isturuje jedan poseban soj novovjekih janjičara, koje, ako ih opserviramo s aspekta njihovog staža hrvatovanja, možemo nazvati fenomenom hrvatskih PELENAŠA, a ako ih vrednujemo glede učinkovitosti njihovog impulsivnog malodobničkog hrvatstva koje riga iz njihovih recentnih djela, onda se ono doimlje kao VULKANSKO." Naravno, nama Hrvatima iz PLEMENA i PELENAŠIMA je normalno da se ispriča netko tko je uhvaćen u laži. Očito da g. Kaciga nije razumio da sam ja objasnio da se on neće ispričati zbog toga jer su SLUGANI (*Feral* se jako ljuti kada ja Jugoslavene uspoređujem s četnicima: *Četnik je pošteni četnik, a Jugoslaven je pokvaren četnik*) kao srpski učenici naučili da je Srbima laž najviše pomogla u povijesti (da g. Kaciga opet ne bi ovo bila moja skandalozna izjava – to je rekao Srbin - bivši predsjednik treće Jugoslavije) pa smatraju da se za svoje laži i ne trebaju ispričavati. Neka se i dalje ispričavaju Hrvati ako slažu. Oni ne trebaju, jer time samo pokazuju koliko su od svojih učitelja naučili.

Čitateljima *Dubrovačkog Vjesnika* preporučam da pogledaju prvi tekst gospodina ČELNIKA i provjere jesam li ja njega ili on sam sebe nazvao "lokalnim ČELNIKOM". Sada tvrdi da sam ga tako nazvao ja (što reče Matoš: "Lažu Srbi i to im je od Boga dano" - naš ČELNIK je samo učenik, pa ga se brzo uhvati u neistini). Slično je i s tvrdnjom: " Izabravši baš mene, Darka Kacigu, za ...". Čitatelji znaju da je meni nepoznat Darko Kaciga prvi reagirao na moj nastup u Dubrovniku, a ne obratno. Dakle on je izabrao mene. Međutim, za ČELNIKE je valjda to tako jer sam se ja usudio odgovoriti. Mi iz PLEMENA nismo smjeli njima odgovarati. Slično je i danas. Režimski i projugoslavenski tisak u Hrvatskoj će rijetko objaviti moje odgovore na tekstove u kojima me napadaju (npr. *Slobodna Dalmacija* još nije objavila moj odgovor Goldsteinima: "Lažu Goldsteini i to im je od Boga dano").

Za naše demokrate iz Alijanse normalno je da oni mogu nas nazvati kako hoće (Pleme, pelenaši), ali je strašno što se i mi usudimo njih nekako nazvati. Tako se i ja usudih i to JEDNOG Kacigu. Sram me bilo! Baš nisam demokrat! Ne razumiju da se nama samo mučno od sluga i jugoslavena i da nas sa svojim nazivima samo zabavljuju.

Moram priznati da me je najviše zabavio dio ČELNIKova teksta: "Ja sam bio neki dan, baš u Kotoru, baš na jednom: okruglom stolu o 'zajedničkom kulturnom prostoru'. Jako sam se ugodno osjećao, u Boki mi je uvijek lijepo, i rado i relativno često idem tamo. Skoro zaboravih, ljudi iz *Hrvatskog građanskog društva* u Kotoru, suorganizatori tog skupa, zamolili su me da Vam poručim 'da ih više ne branite'."

Ljudi ga lijepo ugostili, a naš ČELNIK im se ruga! Kako? Pa pogledajte kako se on ruga predsjedniku tog društva i jednom našem bokeljskom svećeniku kad kaže da je "prezime Kaciga apsolutno hrvatsko". Zna da njihovo prezime nije hrvatsko i ruga im se. Kaciga im se ruga i zato što su studirali u Beogradu: "Kad je trebalo ići studirati, za Darka Kacigu nijedno sveučilište osim zagrebačkog nije dolazilo u obzir." Rugati se svećeniku kojemu se nedavno išao ispričavati zato što mu netko zamjerio što je ostavio svoje vjernike i pobjegao kada im je bilo najteže, a potom osuđivao one koji to nisu uradili, doista je smiješan obrat, zar ne? Čak mu se ruga i za ono zašto mu se ispričavao: "Pouzdano smo utvrdili da u obje Jugoslavije nijedan Kaciga nije živio

izvan Hrvatske", očito aludirajući da naš svećenik nije bio sa svojim vjernicima kada im je bilo najteže – tijekom Domovinskog rata. Ali, ako je po mojim Kotoranima iz HGDCG sigurno će se i u Kotoru više znati za kotorske i dubrovačke oriđinale nego za kotorske akademike.

Oni šalju meni poruke po gospodinu lokalnom ČELNIKU! Dakle, po čovjeku za kojega g. Joško Mikuš, predsjednik DHKI u *Dubrovačkom vjesniku* od 7. prosinca 2002. također kaže: "Kao osobi koja se predstavlja 'kao Hrvat, rođen, odgojen i školovan u Hrvatskoj' ne dolikuje mu služiti se neistinama i djelomičnim citatima koje onda može proizvoljno tumačiti." Jasno je da predsjednik DHKI zna da laž, a pogotovu poluistina nije nešto svojstveno Hrvatima.

Vjerojatno je u Dubrovniku primljeno s iznenadenjem što sam ja pohvalio sve novinare koji su pisali o Boki tijekom Domovinskog rata, jer neki su danas novinari *Ferala*, novina u kojima se već tjednima piše protiv mene. U tome se mi razlikujmo od Alijanse za četvrtu Jugoslaviju, pardon treću Hrvatsku. Kaciga piše: "Vi ste sigurni da Vaši čitatelji ni slučajno neće kupovati još i nešto tako bogohulno kao '*Feral*', a eto ja hvalim novinare *Ferala*. Jednostavno, ako je netko nešto uradio pozitivno za Hrvate iz Boke, bez obzira iz kojih pobuda i što danas radi, zahvalan sam mu. Problem je kada danas u Boku zovu ljude koji se rugaju njihovim prezimenima, i mjestu studiranja, a ne pozivaju čovjeka koji im je sve vrijeme najviše pomagao i danas to radi, prvo kroz radio emisiju za Hrvate Boke (valjda mu je nova vlast to odmah i ukinula), a potom izvrsnim predstavljanjem Boke i tamošnjih Hrvata na Hrvatskoj televiziji. Dubrovčani znaju. Znaju li u HGDCG? Govorim o g. Boži Vodopiji. Možda se i HGDCG sjeti reći tom čovjeku hvala, a ne nekakvim Alijansama za četvrtu Jugoslaviju, pardon treću Hrvatsku.

A ljudi za koje Kaciga kaže: "Pokušat ću Vam skicirati što to znači biti Hrvat genetski, sudbinski vezan za svoju zemlju", pa priča o njihovim prezimenima i mjestu studiranja, ugošćuju ga u Boki, ili primaju njegove isprike. Ili možda nije mislio na njih zbog njihove komunističke/projugoslavenske prošlosti/sadašnjosti? Da, kod Alijanse, kao slugana svjetskih moćnika, mogući su dvostruki kriteriji. Kako gazde, tako i Alijansa.

A naš JEDAN Kaciga je Dinamovac. Dinamo mu je pravo hrvatsko ime – nema veze s komunizmom. Na to ga vjerojatno asocira Tuđmanov naziv – Croatia. Vjerojatno zna da je najomraženiji hrvatski nogometni klub u Srbiji bio Hajduk! Naime, radi se o slavnoj hajdukovoj generaciji sedamdesetih koja nije znala izgubiti u Beogradu. A finala kupova su se igrala u Beogradu. U jednom su se ogledali ta slavna hajdukova generacija i Dinamo. Podijelili se i navijači. Na jednoj strani hajdukovi, a na drugoj zvezdaši, dinamovci i partizanovi. Je li i g. Kaciga bio jedan od tih u toj grupi? A onda im se hajdukovi narugaše. Počeli su skandirati: "Hajduk, Dinamo!" Je li i g. Kaciga jurišao na njih zajedno s partizanovcima i zvezdašima? Možda zato danas mora dokazivati da je Hrvat? Odgovor i nije bitan. Normalno je da netko iz Alijanse za četvrtu Jugoslaviju, pardon treću Hrvatsku mora dokazivati da je Hrvat. I sam je svjestan da to dvoje ne ide skupa, zar ne?

I na kraju moram se nasmijati i nečim što je tipično za razne oriđinale ili "Napoleone". I JEDAN Kaciga je odlučio mene akademika iz matematike i jednog od deset matematičara u svijetu s najviše objavljenih znanstvenih radova učiti što trebam raditi u - matematici. Hvala g. JEDAN Kaciga. Takve moram poslušati i bojati se

izlaska na dvoboju s njima. JEDAN Kaciga će broj o 505 objavljenih znanstvenih radova prokomentirati s "505 (bez crte!) ". Jadničak naš "Napoleon", pardon JEDAN Kaciga, ne zna da je doista "slatko" biti među deset u svijetu. Napoleona ima mnogo mnogo više. Istina JEDAN Kaciga je samo jedan. Zato i moram biti prestrašen.

Ispričavam se čitateljima Dubrovačkog vjesnika što sam uopće ulazio u ovu "polemiku". Doista nisam odmah shvatio da je moj protivnik JEDAN Kaciga. Nisam doista znao da se radi o čovjeku koji je tako puno postigao u životu i postao ČELNIK. Jadni akademici i oni koji su stvarali države. Doista nisu ništa u srazu s ČELNIKOM. Mi doista moramo liječiti svoje komplekse kada vidimo kako na svijetu ima i ČELNIKA. Oprostite mi. Mi doista pred jednim ČELNIKOM moramo "prstom u onu karakterističnu žuto-zelenu nakupinu zbog koje hrvatska dječica nose talijanske pelene na svojim hrvatskim guzama". Zato obećavam: Neću više. JEDAN Kaciga ipak pripada Dubrovniku.

PREDSTAVLJANJE KNJIGE "SVJEDOK ISTINE I PRAVDE"

Knjiga Ive Rojnica "Svjedok istine i pravde" prikazuje njegovo političko i društveno djelovanje u periodu od 1990. do 2000. godine. Na taj način ona predstavlja prirodan nastavak na njegovu trilogiju "Susreti i doživljaji" u kojima je riječ o Rojničinom djelovanju u periodu od 1938. do 1990. godine.

Izvandomovinska Hrvatska dala je puno izuzetnih ljudi, a među njima je na posebnom mjestu upravo g. Ivo Rojntica. To pokazuje da je poslije pokojnog ministra Gojka Šuška Ivo Rojntica i najnapadaniji Hrvat koji dolazi iz te iseljene Hrvatske. Kad pročitate ovu knjigu bit će vam jasno i zašto. Njegov doprinos našoj slobodi je doista nemjerljiv.

Predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman imenovao ga je za opunomoćenog predstavnika RH u Argentini i drugim latino-američkim državama 26. lipnja 1991. godine. Neumorno radi na dobrobit domovine. Argentina, Čile i Urugvaj su priznale Hrvatsku dan nakon Europske zajednice. UNPROFOR u Hrvatskoj je imao i argentinske postrojbe: "Argentinska vojska je znala zašto ide u Hrvatsku. Arentinska vojska UNPROFOR-a bila je jedina korektna i prijateljska vojska u Hrvatskoj, što se za sve druge vojske ne može reći (osim jedne male zemlje), koje su bile u službi srpsko-jugoslavenske strane i neprijateljske prema Hrvatskoj, koju su smatrali uzročnikom raspada Jugoslavije. Kada je poslije 3 godine predsjednik Tuđman zatražio da UNPROFOE-ove snage napuste Hrvatsku, isključio je argentinske vojne snage, kojima će Hrvatska biti vječno zahvalna."

A Hrvatska treba biti vječno zahvalna Argentini i posebno velikom našem prijatelju tadašnjem predsjedniku Argentine Carlosu Menemu na oružju koje nam je Argentina slala. Menem je i doslovno robijao za slobodu Hrvatske. Znamo da su svjetski moćnici izravno sudjelovali u velikosrpskom genocidu nad našim narodom i uvodeći nam tzv. embargo na uvoz oružja, a u stvari oduzimajući našem narodu pravo na samoobranu. Umjesto da ti suučesnici u velikosrpskom zločinu zbog toga odgovaraju, u zatvor je na pola godine išao Carlos Menem zbog oružja koje nam je njegova država u takvim uvjetima prodala. I dok neki i dandanas slušaju i sve vrijeme Domovinskog rata su slušali svjetske moćnike, dakle one koje su nas predvidjeli za odstrel, jedan Argentinac im se suprotstavlja, pomagao nam, i zbog toga robijao. Trebamo se zapitati koliko jedna takva činjenica postoji u našoj svijesti i jesmo li se na primjereni način odužili tom prijatelju Hrvatske. Treba li uopće posumnjati u to da je vjerojatno najzaslužniji za takvo prijateljstvo prema našoj državi upravo Ivo Rojntica, iako on o tome ne govori u svojoj knjizi. Ali recimo govori o svojoj ulozi u donošenju saborske odluke o rehabilitaciji kardinala Stepinca.

Već samo ovaj djelić Rojničina djelovanja pokazuje da je on morao biti na velikosrpskom i udbaškom udaru. Znamo da je glavni igrač u tome i dan danas Efram Zuroff koji ga optužuje za navodni ratni zločin u Drugom svjetskom ratu. Optužio je čovjeka koji je tada pomagao Židovima, i koji je zbog toga doživio šok i infarkt. Argentinski Institut za borbu protiv diskriminacije, ksenofobije i rasizma (INADI) proveo je istragu ali apsolutno nisu ništa pronašli: "Nijedno međunarodno tijelo nema ništa, a niti Centar Simon Wiesenthal iz Jeruzalema", kazao je čelnik INADI-a Victor

Ramos (str. 519). Evo kako komentira navodne nove Zuroffove dokaze Gojko Borić (*Fokus*, 29. studenoga 2001.):

"No, Zuroff se strarozavjetnim bijesom ('oko za oko, Zub za Zub') oborio na bivšeg ustaškog stožernika u Dubrovniku Ivu Rojnici koji je tu političku, ali ne vojnu dužnost, obnašao od 10. travnja do 9. kolovoza 1941., a poslije toga nije bio u ustaškoj hijerarhiji. Prigodom nedavnog Mesićevo posjeta Izraelu, Zuroff je hrvatskom državnom poglavaru uručio nekakvu "novu dokumentaciju" o Rojnici. Ne znamo što bi u njoj moglo biti "jače" od onog famoznog plakata kojim je Židovima u Dubrovniku bilo zabranjeno kretanje noću, a prema tvrdnji Ive Rojnica njegov potpis na njemu bio je stavljen bez njegova znanja. Uostalom, takvi su plakati vrijedili za cijelu NDH i dolazili su iz redarstvene središnjice u Zagrebu.

Židovska zajednica u Dubrovniku imala je do Drugog svjetskog rata samo 87 članova. Nakon kapitulacije Jugoslavije, u Dubrovnik je prebjeglo oko 1700 Židova. Židovska općina u Gradu skrbila je sve do kraja 1942. godine za svoje sunarodnjake u Sarajevu i Čapljini te za zatočenike u logorima Krušići, Đakovu i Jasenovcu. Sve je to znao Ivo Rojnica, ignorirajući oštре protužidovske naredbe iz Zagreba.

U Židovskoj općini od posebne je važnosti bilo pribavljanje legitimacije i putovnica za židovske izbjeglice. U izvršavanju tog zadatka veliku pomoć i usluge učinila je Ivanka Naranča koja je radila u ustaškom redarstvu. Zahvaljujući tim dokumentima, židovskim je izbjeglicama omogućen boravak u Dubrovniku. Na čelu Židovske općine bio je Rojničin dobri poznanik Josip Mandl koji je kao stari starčevičanac i hrvatski domoljub, na intervenciju Rojnica, dobio dokumente o "počasnom arijevstvu". Rojnika je isposlovaо to pravo i obitelji bankara Kaldora kao i braći Tolentino, staroj dubrovačkoj obitelji koja je doselila u grad pod Srđom prije 400 godina. No, kad se radilo o daljnjoj судбини dubrovačkih Židova, očito je izvan Grada bilo moćnijih ustaša i okupacijskih čimbenika od kratkotrajnog stožernika Rojnica.

Velika župa Dubrava i redarstvo bili su odgovorni za uhićenja Židova i provođenje odluke o nošenju žute trake. S tim Rojinca nije imao nikakve veze. Njegova 'krivnja' jedino je prije spomenuti plakat o policijskom satu za dubrovačke Židove. Vrlo je upitno može li se to označiti ratnim zločinom. Istini za volju mora se ustvrditi da su prilike za Židove u Dubrovniku bile povoljnije nego u drugim gradovima Hrvatske. To je bilo moguće upravo zahvaljujući 'gledanju kroz prste' ondašnjih hrvatskih vlasti. Stvari su se naglo promijenile intervencijama ustaških vlasti izvan Dubrovnika kao i preuzimanjem 'skrbi' za Židove od strane talijanskih okupatora.

Prema podacima srpskog *Instituta za savremenu istoriju* u Beogradu (oni se nalaze i u Nacionalnom arhivu u Washingtonu), talijanske vojne vlasti i Ministarstvo vanjskih poslova u Rimu uputili su tri prosvjedne note i preporuke 'da se onemogući prijelaz Židova iz Bosne u talijanske zone I. i II. preko hrvatske granice.' Talijani su na kraju potpuno preuzeли dubrovačke Židove, smjestivši ih u Dubrovački logor. Nijemci su godine 1943. nakon kapitulacije Italije odveli i ubili predsjednika Židovske općine u Dubrovniku. Ustaše izvan Dubrovnika deportirali su židovske izbjeglice iz Čapljine u logor smrti Jasenovac. Sve se to zbivalo izvan bilo kakva utjecaja Ive Rojnica.

Međutim, Dubrovnik ipak nije bio siguran za Židove. Naredbom ustaških vlasti Velike župe Dubrava uhićeni su oni Židovi 'koji su poznati po svom ranijem radu kao komunisti ili da su istinski skloni tom pokretu'. Nakon uhićenja poslani su u logor u Gospiću. Rojnika nije bio nadležan za Veliku župu Dubravu. Kao žrtve ustaškog terora

stradalo je 27 dubrovačkih Židova. Ni na to nije mogao utjecati Ivo Rojnika. Poslije su Talijani postali 'vlasnici' židovskih slobodnih područja."

Međutim, stvarni dokazi o "krivnji" Ive Rojnici nalaze se u ovoj knjizi. Njega se optužuje zbog onoga što je učinio za Hrvatsku. Njega se optužuje zbog izuzetnog doprinosa hrvatskoj slobodi. A to doista za svjetske moćnike jest veliki zločin. Slobodu mogu imati samo oni kojima je oni udijele. Zato se nevini hrvatski generali osuđuju zbog navodnih agresija na stvarne ili izmišljene države, zbog planiranja etničkih čišćenja izmišljene države. A još je jednostavnije izmisliti dokaze za "zločine" Rojnice u Drugom svjetskom ratu.

Zato je puno simbolike dano na naslovniči ove knjige. Na njoj je slika Ive Rojnica s predsjednikom Tuđmanom. Slika koja asocira na pomirbu Hrvata, vezu iseljene Hrvatske s matičnom državom, ali i na njihovu zajedničku "krivnju" jer hrvatska država postoji. Otac hrvatske države dr. Franjo Tuđman im danas nije dostupan pa ga se za izmišljene zločine optužuje kroz optužnicu generalu Gotovinu izravno, a kroz sve ostale optužnice neizravno. Optužuju ga oni koje je pobijedio u borbi za hrvatsku državu. Čak i doslovno Srbi i službenici svjetskih moćnika u Haagu zajednički sastavlaju te optužnice. A u "zločinu" itekako je značajna uloga hrvatskog iseljeništva i Ivo Rojnika je samo izabrana žrtva preko kojega se treba kazniti i njih. Žele nam uništiti ponos proglašavajući najbolje u našem narodu zločincima.

Ovdje se neću posebno osvrati na probleme koje je g. Rojnika imao u Ministarstvu vanjskih poslova poslije odlaska ministra Šeparovića. Spomenut će samo da u odjeljku "Slučaj dra Zvonimira Šeparovića" kaže: "Držim da u knjizi trebam spomenuti i slučaj ministra vanjskih poslova dra Zvonimira Šeparovića, s kojim sam imao uspješnu suradnju (...) Znao sam da ja nisam bio *persona grata* u Ministarstvu vanjskih poslova, ali sam bio informiran iz New Yorka, da ni ministar Šeparović nije bio simpatičan u Ministarstvu, jer dok je dr. Šeparović bio u New Yorku radi postizanja priznanja Republike Hrvatske od UN-a, tražena je njegova smjena. Kako sam bio upućen u spletku, uspio sam ga tom prilikom, direktno kontaktirajući s drom Tuđmanom, spasiti. Drugom zgodom, dok je bio na službenom putovanju, bio je smijenjen. Više sile su pobijedile, koje meni nisu bile nepoznate, ali ne će o tome govoriti. Te sile otjerale su predsjednika Tuđmana u grob, a vladaju i danas! Dr. Šeparović mi je ostao u dragoj uspomeni!"

Knjiga Ive Rojnica "Svjedok istine i pravde" čita se na dušak. Doista nas čini ponosnima kada vidimo kako uspješnih ljudi imamo van domovine i koliko su oni učinili za Lijepu našu.

Zato se pridružimo "Zahvali gospodinu Bogu" koju je napisao g. Rojnika na početku svoje knjige:

Zahvaljujem Gospodinu Bogu, Isusu Kristu i čudotvornoj Gospi Sinjskoj za sva dobra koja su mi u mom dugom životu dali, koja će spomenuti, a to su:

Tjelesno i duhovno zdravlje, zdravu i pametnu ženu Anku s kojom imam troje djece i jedanaestoro unučadi. Svi su zdravi i veseli.

Isto tako zahvaljujem za postignuta materijalna dobra, koja sam stekao i s kojima sam mogao sudjelovati u obrani hrvatskoga naroda, šireći istinu za slobodu i neovisnost suverene, demokratske Republike Hrvatske koju, hvala Bogu, imamo i za koju sam čitav svoj dugi život s ljubavlju radio, provodeći ideju sloge i jedinstva, što i danas preporučujem HRVATSKOM NARODU.

Da, hvala Gospodinu Bogu što je našem narodu podario ljude poput Ive Rojnice. Gospodinu Rojnicu želim još barem jednu ovaku knjigu unatoč njegovim 87. godina. Njemu je jasno da s ovakvom vladajućom garniturom, koja izmišlja ili pomaže u izmišljanju zločina onima koji su najzaslužniji za stvaranje hrvatske države, njegova želja da provede ostatak života u Hrvatskoj ne može biti ispunjena. Zato nam ostaje nuda da će mu se ta želja ostvariti. A i moja želja - da svoju novu knjigu može napisati u Hrvatskoj.

**U BOKI KOTORSKOJ SVAKI KAMEN GOVORI
HRVATSKI / BORBA ZA BOKU KOTORSKU 2, ZAGREB,
2004.**

Prof. dr. Zvonimir Janović, predsjednik Bokeljske mornarice 809 Zagreb

ZALJEV HRVATSKIH SVETACA

Večernji list, 2. svibnja 1992.

Vukašin ĐURIĆIĆ

NAŠ JE SUGOVORNIK SVEUČILIŠNI PROFESSOR DR. ZVONIMIR JANOVIĆ, PREDSJEDNIK BOKEĽJSKE MORNARICE 809, ZAGREB. RAZGOVARAMO O BOKI, ZALJEVU HRVATSKIH SVETACA, BOKEĽJSKOJ MORNARICI, NAJSTARIJOO HRVATSKOJ BRATOVŠTINI, BOKI NEKADA I DANAS, EGZODUSU HRVATA, KULTUROCIDU, DANAŠNJOJ "ZAGAĐENOSTI" TOGA JEDINSTVENOG REMEK-DJELA PRIRODE I LJUDSKIH RUKU, KRŠENJU LJUDSKIH PRAVA, I O MNOGO ČEMU JOŠ.

Što znači broj 809 uz ime bratovštine, čiji ste vi predsjednik u Zagrebu?

To je godina kada je osnovana Bokeljska mornarica. To nije do kraja povijesno istraženo i dokazano, ali se smatra da su te godine kosti Sv. Tripuna bile prenesene u Kotor. To je poznati svetac, on je patron Kotora i Boke. Nakon toga je osnovana Bokeljska mornarica. Za to postoje dokazi kao što su statut i razni pisani dokumenti koji se nalaze u muzeju u Kotoru. Ta bratovština se uspjela održati do danas.

Bokeljska mornarica je najstarija hrvatska bratovština?

Da, po svim tim dokumentima smatra se da je tako. Nigdje nije nađeno da je ranije negdje u Hrvatskoj osnovana neka bratovština. Vjerujem da je dosta godina nakon ove osnovana jedna slična na Korčuli, u Dubrovniku nije nijedna, koliko je poznato.

Što znači biti predsjednik Bokeljske mornarice u Zagrebu?

Mogu reći da se povijest Hrvata iz Boke dosta podudara s povijesti Dalmacije i Hrvatske. Hrvati iz Boke su se dosta selili kroz stoljeća zbog ekonomskih prilika, naročito za vrijeme Austro-Ugarske monarhije, najviše u Južnu Ameriku. Zbog sporih komunikacija i daljine mnogi obiteljski kontakti su se vremenom prekinuli. No, egzodus Hrvata se pojačao u prvoj Jugoslaviji i naročito poslije 1945. godine. Veliki dio Hrvata je iselio prema Hrvatskoj, u Dubrovnik, Split, Rijeku i Zagreb. Tako danas imamo društva Bokelja u Splitu, Rijeci i Zagrebu. Društvo Bokelja postoji i u Beogradu!

Biti predsjednik u ovim teškim vremenima znači jednu veliku obvezu i dužnost, posebno s aspekta zaštite našega naroda koji živi u Boki Kotorskoj. Danas nije nimalo lako biti Hrvat u Boki Kotorskoj. Zamislite samo kolika je danas koncentracija tzv. JNA u tome malom i prelijepom zaljevu. To je jedan strašan kulturocid. Kako je uopće moguće zamisliti da se u jedan takav zaljev smjesti ta silna željezarija i svi ti silni ljudi koji imaju drukčije običaje i navike. Pripadnici te soldateske zagadili su Boku!

Bokeljska mornarica ima izuzetno bogatu povijest i tradiciju. Vaša dužnost je da to njegujete i održavate.

To je zapravo osnovna dužnost. Mnogima nije poznato da Bokeljska mornarica ima svoje originalne starinske uniforme, oružje, folklorni dio i svoje poznato i karakteristično kolo. Imamo i admirala Bokeljske mornarice. Od prošloga stoljeća do danas Bokeljska mornarica redovito nastupa na svim značajnijim svečanostima. Nedavno je "Večernji list" objavio jednu fotografiju na kojoj se vidi da je Bokeljska mornarica bila na pogrebu Stjepana Radića. Inače, vrata naše bratovštine su otvorena svakome dobrom namjernom čovjeku, bez obzira na vjersku, nacionalnu i druge pripadnosti.

Boka je rubni prostor, prostor gdje se prožimaju dvije kulture, istočna i zapadna. Nikada nije dolazilo do nesporazuma i zapravo je postojala jedna harmonija odnosa dviju kultura. Moglo bi se reći da se stvorio tip Bokelja, vrlo kulturnog i tolerantnog prema susjedima. Međutim, sada su se ti odnosi jako promijenili. Svjedoci smo što se događa u Hrvatskoj, pa se i u Boki događaju slične stvari. Ima slučajeva prisilne mobilizacije, pa se pod pritiskom šalju Hrvati iz Boke u agresiju na Hrvatsku. Zamislite, iz Boke se napada Dubrovnik, napada se Hrvatska. To je nezamislivo, ubija se, pljačka i pali Dubrovnik i njegova okolica, najблиži susjadi.

Vratimo se malo u povijest. Zaleđe Boke, nekadašnja Crna Gora, bilo je nekada katoličko. Pred nadiranjem Barbara katolicizam se zadržao samo na rubnome dijelu, uz more?

Činjenica je da je s Istoka uvijek dolazio jedan vjetar koji je nastojao da zatre sve i da prodre prema moru. Stjecajem raznih okolnosti to im nije uspjevalo. Boka nije nikada bila dio Srbije ili Crne Gore, osim jedno kratko vrijeme. Recimo, Kotor je dugo vremena bio nešto slično poput Dubrovnika, bio je samostalan. Bio je i pod Venecijom, a nakon Napoleona bio je pod Austro-Ugarskom sve do 1918. godi-ne. Bitno je reći da je Boka uvijek bila korpus Dalmacije, odnosno Mediterana. To je bitno, jer je to

formiralo cjelokupnu kulturu Boke. Mogu reći da zaista postoji granica, što se tiče kulture, između Boke i Crne Gore.

Kroz stoljeća Boka je bila izlaz Crne Gore u svijet. Danas je uništena Crna Gora, a preko nje i Boka.

Da, to je ono najgore. To je dio jedne prljave politike, koja je već poodavno smisljena. U prvoj redu, cilj je uništiti i potpuno potisnuti katoličanstvo. Trebalo je učiniti sve da se iz Boke potisnu katolici, odnosno Hrvati. U Boki se tako u jednom kratkom razdoblju potpuno izmjenila nacionalna struktura i slobodno se može govoriti o etnocidu. To je, kao što sam već rekao, počelo u prvoj Jugoslaviji, a značajno se pojačalo nakon 1945. godine. Aspiracije Srbije su se pojačale preko Crne Gore, za izlazak na more, valjda od onoga dana kada je nakon 1945. godine naziv Crna Gora i Boka promijenjen u samo Crna Gora. Čitavo to vrijeme, pogotovo danas, Hrvati su u Boki izloženi stalnim pritiscima i šikaniranju. To danas dostiže kulminaciju i više zaista nije lako biti Hrvat u Boki.

Da li vam je poznato koliko danas Hrvata živi u Boki, odnosno u Crnoj Gori?

Statistički podaci su porazni. Austrija je još 1910. godine obavljala popise. Tada je u većini gradova Boke bio hrvatski živalj, nešto više od 80 posto. Kasnije je zbog raznih vrsta prisile počeo egzodus Hrvata. Danas je u Boki porazna situacija i prema posljednjem popisu samo je 8 posto Hrvata. No, ima i 26 posto Jugoslavena, za koje se smatra da su ipak većinom Hrvati. Takvo izjašnjavanje je posljedica stalnih presija. Deklarativno je bilo tzv. Bratstvo i jedinstvo, a često se govorilo: "Kako to, ako je to Crna Gora, da se netko izjašnjava Hrvatom!" Zatirao se tako hrvatski živalj, koji je bio nosilac jedne kulture i tradicije. Željelo se zatiranjem te kulture i iseljavanjem Hrvata dokazati da je to dio Crne Gore.

Netko je jednom prilikom rekao da je u Boki svaki kamen hrvatski. Koliko je od toga danas ostalo i što poduzeti da bi se to obnovilo i sačuvalo?

U Kotoru, gdje su nekada bogate obitelji gradile crkve, u jednom malom Kotoru bile su od ukupno 30 crkava samo dvije pravoslavne, a sve ostale katoličke. Jedna od te dvije pravoslavne, crkva Sv. Luke, darovana je. Na drugoj strani postoji malo drukčija priča. Priča se kako je jedna manja skupina pravoslavaca otišla kod jednoga Napoleonovog generala, moleći ga da im on sagradi crkvu. On im je navodno odgovorio: "A što ćete tamo graditi crkvu, kad ih toliko ima. Neka vam oni katolici daju!" To su te priče. Katolici su im i bez Napoleonovog generala darovali crkvu. No, oni su to jako brzo zaboravili, pa čak poslje i negirali.

Svi ti problemi vezani su uz Srpsku pravoslavnu crkvu, koja je okupirala Crnu Goru. Mislite li da Katolička crkva u Crnoj Gori ne bi imala problema da postoji Crnogorska crkva?

Slažem se s tom tvrdnjom, a i sami Crnogorci na taj način to tretiraju. Želim ovom prilikom reći da su sve spomenike u Boki istraživali pripadnici SANU. S obzirom na sve njihove velike "doprinose" koji su znani svima, ja uopće ne vjerujem u njihove znanstvene metode. Znanstvene metode se koriste da bi se nešto dokazalo, a ne falsificiralo. No, ako to dolazi od najveće znanstvene institucije u Srbiji, onda to nije neznanje, nego je to sve smisljeno i tendenciozno.

Boka se često naziva i zaljevom hrvatskih svetaca?

Da, to je slabo poznato široj javnosti. Poznato je da se u Katoličkoj crkvi sveci ne proglašavaju ad hoc, nego je to dugotrajna procedura. To još više daje značenje Boki.

Taj zaljev u katoličkim krugovima nazivaju zaljevom hrvatskih svetaca. Iz Boke je više svetaca nego što ih je dao ostali dio hrvatskog naroda. To su blažena Ozana, blažena Ana Marović, blaženi Gracija, sv. L. Mandić. Prema nekim podacima iz Boke je i Papa Siksto V. Boka je, dakle, dala puno, to se ne smije zaboravljati i ne smije se olako prelaziti preko svega što se događa u Boki.

**Dr. sci. Zvonimir Janović, predsjednik društva Hrvatska bratovština
“Bokeljska mornarica 809”**

JAKA HRVATSKA UVJET JE OPSTANKA BOKELOJSKIH HRVATA

Glas Slavonije, 31. listopada 1998.

Vesna KLJAJIĆ

Nedavne izjave crnogorskog predsjednika Mila Đukanovića o tome kako "Hrvatska pokazuje aspiracije prema Boki kotorskoj" alarmantno su odjeknule Hrvatima tog kraja. Naime, vrlo često su slične izjave u ekstremnim srpskocrnogorskim krugovima bile shvaćane kao otvoreni poziv na linč.

Svojedobno je član Đukanovićeve stranke Koprivica, u saveznoj skupštini u Beogradu izjavio kako Hrvati putuju iz SRJ u Hrvatsku da bi тамо ratovali kao "vikend ustaše", nakon čega je uslijedilo šikaniranje Hrvata na graničnim prijelazima, a sličnih primjera ima još.

- Tijekom rata se dio ljudi iz Boke morao iseliti. Šešelj je u Herceg Novom osnovao "Društvo za obranu srpstva", pa se mislilo da sprema čistke Hrvata. Srećom, on se više sukobljavao s crnogorskim liberalima i drugim neistomišljenicima. Hrvate su maltretirali verbalno, prijeteci im da su "ustaše" i da se "moraju seliti", ali srećom nije bilo masovnijeg egzodus-a. Mi smo nastojali upoznati hrvatsku javnost s tamošnjim problemima i mislim da će se otvaranjem hrvatskog konzulata u Kotoru mnogi problemi normalizirati. I držimo vrlo značajnim gradnju pastoralnog centra i nove crkve u Tivtu. I mi smo se priključili akciji prikupljanja sredstava za tu namjenu – kaže dr. Zvonimir Janović, predsjednik Društva hrvatska bratovština "Bokeljska mornarica 809", na početku našeg razgovora.

Hrvatski radio Tivat

Kako danas žive Hrvati u Boki kotorskoj?

Žive dosta loše. Nema razvoja industrije, turizam je zamro. Kotor je 1979. godine doživio potres, nakon čega je iseljen, pa su lokalne vlasti kuće davale kome su htjele, tako da su Hrvate manje-više maknuli u predgrađe i susjedna sela. U Tivtu gdje je bilo najviše Hrvata stalno su naseljavali nehrvate. Gradnjom vikendica masovno su izmjenili etnički sastav kraja, a pogotovo u vrijeme rata, kada su se doselili i Srbi iz Hrvatske. Tivat je imao lokalni radio, s kojeg su, protjerani djelatnici Hrvati. Žalili su se, i od Vrhovnog i Ustavnog suda dobili presudu u svoju korist, ali ih nitko nije vratio na posao. Oni imaju presudu koju nitko ne želi provesti. Situacija je loša, a narod se snalazi kako zna, netko radi na brodovima, netko ima nešto zemlje, netko ima nekoga u inozemstvu, netko prima mirovinu. Međutim, perspektiva, posebno za mlade ljude je sumorna.

Je li se s novom vlasti nešto promijenilo nabolje?

A koja je to nova vlast? Čini se da se nije mnogo promijenilo. Interes Crne Gore je otvaranje prijelaza Debeli Brijeg, jer su i prije zarađivali od turističkih izleta iz Dubrovnika u Kotor, koji je kao i Dubrovnik, grad pod zaštitom UNESCO-a. Novac je novac, a tamo se danas živi od šverca. Osim toga, kontakt s Hrvatskom za njih bi predstavljao kontakt s Europom. Ali, čini se da ih Milošević koči i drži po strain, pa onda prave probleme s Prevlakom, premda problema zapravo nema. Oni traže demilitarizaciju Prevlake, a kad mi zatražimo demilitarizaciju Boke kotorske, šute. Pogotovo što je Boka kotorska katastarski nekada bila 85 posto hrvatska. Druga je stvar što je poslije provedene nacionalizacije i zemljište pravno i bespravno oduzimano. Ljudi kažu: "Općina je dala moje zemljište za gradnju vikendica – i nikom ništa!"

Blagdan svetog Tripuna je Dan Bokeljske mornarice

Proslava Dana Bokeljske mornarice je 3. veljače. To je blagdan svetog Tripuna, pokrovitelja Boke kotorske. Predsjednik republike ima i povjesnu gardu, u čijoj se postrojbi nalaze i pripadnici Bokeljske mornarice. Kod postrojavanja Povijesne garde, Bokeljska mor-narica zauzima prvo mjesto, kao povjesno najstarija.

Žig splitskog suda

Prije nekoliko godina neki je čovjek ugovor o kupnji kuće ovjerio falsificiranim žigom splitskog suda, pa je potom tu kuću preprodao. Vlasnica kuće živi u Zagrebu i ni o čemu nije imala pojma dok je nisu pozvali rođaci i javili joj. Sada joj preostaje dugo hodanje po sudovima i dokazivanje da je riječ o falsifikatu. Ovo je jedan od tipičnih primjera pritiska na naše ljude. Broj Hrvata u Boki kotorskoj se smanjuje. Srbi su to imali u planu još od 1918. godine. Prvo su planirali dobiti izlaz na more preko sjeverne Albanije, da bi uspostavljanjem Jugoslavije iskoristili priliku i lukavstvom počeli doseljavati svoje ljude i tako mamo-pomalo mijenjati etnički sastav. K tome treba dodati i represivne mjere koje su provodili protiv nesrpskog pučanstva, kako je to bila opća praksa s Hrvatima u toj tvorevini.

Iseljava se intelektualna elita

Ljudi rođeni poslije Drugog svjetskog rata pitaju se kako se hrvatska Boka kotorska našla u sastavu Crne Gore?

Stvaranjem tzv. Nove Jugoslavije, Boka kotorska je u prvo vrijeme bila ravnopravna jedinica s Crnom Gorom, pod nazivom Crna Gora i Boka, ali su poslije, određivanjem granica republika, komunističke vlasti od toga odustale, zaboravile na Boku kotorskiju, pa je taj dio postao sastavnim dijelom Republike Crne Gore. Nama se dogodio i Neum, ali na žalost na suprotni način, i premda u cijelosti hrvatski kraj, ostao je u sklopu Republike BiH. Osim Bangladeša i Pakistana, vjerojatno u svijetu ne postoji zemlja koja se sastoji od odvojenih dijelova. To vam je sudsina Boke kotorske, u kojoj danas živi približno 11 tisuća Hrvata. Od stvaranja Jugoslavije, u tom kraju povećao se broj stanovnika tri puta, a broj Hrvata se smanjio dva puta.

Koliko se Hrvata iselilo iz Boke?

Teško je reći, jer još ne postoje precizni popisi. Iselilo se desetak posto Hrvata, i najveći je problem što se iseljavala intelektualna elita – liječnici, znanstvenici, glazbenici, pomorci, profesori, jer su vjerojatno najveće presije vršene baš nad njima, kao intelektualcima. Poznajem ljudi koji danas žive u Zagrebu, Splitu, Rijeci, veliki se val doselio u Dubrovnik... Loše je to što su ljudi koji mogu nešto učiniti morali otići.

Crna Gora do Neretve

Kako komentirate paranoičnu izjavu gospodina Mila Đukanovića o tome da Hrvatska ima pretenzije prema teritoriju Boke kotorske?

Pokušavam u životu uvijek biti realist, ali mi je jasno da bi oni htjeli sve do Neretve. Sad im je dobro došlo da mogu ucjenjivati Prevlakom. Đukanović se predstavljao demokratom i davao izjave kao da nikada nije bilo nikakvih nesuglasica između Hrvatske i Crne Gore, a dobro znate da je kao predsjednik Vlade vršio smotru trupa koje su kretale na Dubrovnik. To njegovo sadašnje nastojanje da odvoji Crnu Goru, možda kroz ovu izjavu, pokušaj je davanja signala Beogradu u smislu da oni sami trebaju voditi brigu o tom dijelu granice, a ne Beograd. Političari vjerojatno žele ponekad uzburkati stvar, premda on zna da Boka neće izaći iz sustava Crne Gore, jer su tamo promijenili strukturu stanovništva. Osim toga, Đukanović dobro zna da se Hrvatska pridržava potписанog Sporazuma o normalizaciji odnosa kojim je priznala međusobne granice. "Čudno" je da se oni toga ne pridržavaju. Slično se odnosi i na Zemun i na Srijem. I to im nije dosta, pa bi htjeli i Prevlaku i još štošta.

Optimalno ili realno rješenje

Što bi bilo optimalno rješenje za Hrvate u Boki kotorskoj?

Optimalno bi bilo da pobijedi demokratska struja u Crnoj Gori, ako je ima. Na svakome je koraku u Boki kotorskoj pečat hrvatske kulture, to je velika kulturna baština, i to hrvatska. Boka je oduvijek bila korpus Dalmacije, odnosno Hrvatske, dakle Mediterana, i to je formiralo njezinu kulturu, bilo da je riječ o crkvama, slikarstvu, kiparstvu, graditeljstvu i uopće načinu življjenja. Od povijesti – da spomenem samo neke stvari – na pročelju crkve svetog Nikole u Perastu urezan je napis u kamenu koji podsjeća na pobjedu Peraštana nad Turcima 1654. godine. Natpis je na hrvatskom jeziku, napisan latinicom. To je ujedno najstariji vanjski natpis latinicom na hrvatskom jeziku na cijeloj obali od Istre do Bara. Nadbiskup Andrija Zmajević, 1674. godine svoje djelo "Crkovni ljetopis" također je napisao na hrvatskom. O tome svjedoče reljefi s pleternom ornamentikom na ostacima crkava iz IX. i X. stoljeća (obilježje hrvatstva!). Kada je riječ o katoličkim crkvama i kapelicama, cijela je Boka u njihovoј sjeni, najvećim dijelom sagrađena od pomoraca. Tako je u jednom malom Kotoru, gdje su nekada bogate obitelji gradile crkve, bilo ukupno 30 crkava i kapelica, od toga samo dvije pravoslavne. U franjevačkom samostanu u Kotoru čuva se knjižica s dvadesetak tisuća knjiga i 50 inkunabula, najstarijih tiskanih knjiga prije 1500. godine. Glas Koncila je Boku kotorsku nazvao i "zaljevom hrvatskih svetaca", jer ih je ondje razmijerno najviše (sv. Leopold Mandić, Blažena Ozana Kotorska, Blažena Anamarija

Marović i Blaženi Gracija). Prema nekim izvorima, podrijetlom iz Boke je, kao jedini hrvatski papa, bio i Siksto V.

Blago Boke kotorske čini 40 posto pokretnog i 60 posto nepokretnog blaga u Crnoj Gori! To su crkve, muzeji, palače, to je pomorska tradicija, to su umjetnici ... Tu je 37 kulturnih društava koja su početkom stoljeća nosila hrvatska imena. Boka kotorska predstavlja Crnoj Gori most prema Mediteranu. Crnogorci su uočili da njihovo uključivanje u Europu može ići samo preko Hrvatske, a to bi najbolje mogli ostvariti preko Hrvata Boke kotorske. To bi bilo ono što kažete – “optimalno rješenje” i za Hrvate.

“Drugo oko u glavi”

Gdje je tu onda “drugo oko u glavi”?

Ovo bi bilo optimalno rješenje, a realno je često različito od ovoga. Nezahvalno je biti prorok, ali u jedno sam siguran. Samo jaka Hrvatska garancija je opstanka Hrvata i u Boki kotorskoj, kao i u Vojvodini te u BiH. Hrvate Boke kotorske neće održati broj, nego želja da očuvaju prošlost i svjedočanstvo koje su nam ostavili pradjedovi kroz prohujala vremena. To se nameće kao imperativ u ovom povijesnom trenutku. Također, hrvatska politika i diplomacija morale bi što više i što glasnije problematizirati Boku kao hrvatski kulturni i etnički prostor, ne da bi se diralo u postojeće granice, nego da to područje bude multikonfesionalno u multietničko, ali s hrvatskom kulturnom autonomnošću. Drugim riječima, moramo vratiti Boku u svijest i savjest Hrvatske, kao uostalom sve Hrvate izvan matične zemlje Hrvatske. Naime, kako smo svjesni da je preostalih Hrvata u Boki sada malo, ali da je njihova kulturna i civilizacijska baština golema, rješavanje njihovog statusa moralo bi polaziti od kriterija kvalitete, a ne kvantitete. Vjerujemo da će Hrvatska imati interesa odrediti znanstvenike i stručnjake da prouče, posebice očiste od falsifikata SANU povijest Boke u svim dimenzijama. Ne treba zaboraviti ni potrebu gospodarstvenog povezivanja Hrvatske s Bokom kotorskom, kao i neposredno potpomaganje kulturnih inicijativa i ustanovljenje kulturnih zajednica.

S povodom – akademik Josip Pečarić

TKO JE POPIO, A TKO NIJE, KAVU NA STRADUNU?

Dubrovački vjesnik, 16. studenoga 2002.

Razgovarala: KATE ŠUTALO

Vi ste ugledni profesor matematike, ali vaš znanstveni rad pro-širili ste i na područje povijesti, posebice vašeg rodнog kraja Boke kotorske. Često vašem objašnjavanju pojma Boke Kotorske često rabite termine Boka, Zaljev hrvatskih svetaca i u Boki svaki kamen govori Hrvatski?

- U biti najveći je moj opus u svezi s Drugim svjetskim ratom. I prva moja knjiga bila je *Srpski mit o Jasenovcu* iz 1998. godine. Po njenom objavlјivanju imao sam polemiku s velikosrpskim "genicidologom" dr. Milanom Bulajićem na radiju *Slobodna Europa*. Po općem uvjerenju Bulajić je bio deklasiran, pa je napisao novu knjigu u kojoj je jedno poglavje posvetio mojoj knjizi i tom razgovoru. To poglavlje je nazvao smješnim imenom: *Ideologija genocida Cohen-Pečarić*, tvrdeći da su moja knjiga i Cohenova *Srpski tajni rat* dvije najantisrpskije knjige u povijesti. Drugo izdanje moje knjige kao i odgovor na tu novu Bulajićevu knjigu u kome je dan cjelokupan razgovor s Bulajićem, tiskan je 2000. godine. Prirodan nastavak na te knjige je i najnovija knjiga *Brani li Goldstein NDH?*. Naime, posao deklasiranog Bulajića morali su preuzeti istomišljenici u Hrvatskoj. To su učinili otac i sin Goldstein. Prva njihova knjiga *Holokaust u Zagrebu* tiskana je 2001., a najavljuje se cijela serija knjiga o holokaustum u raznim hrvatskim gradovima. Osnov cjelokupnog njihovog rada je želja dokazati da su za progon Židova svugdje u Europi krivi Nijemci, osim u Hrvatskoj gdje su krivlji Hrvati od Nijemaca. Dakle isto što je tvrdio i Bulajić. Tako su po njima ustaše i fašisti i rasisti i antisemiti. Oni su se po njima mogli suprotstaviti Hitleru, a nisu. Kao da se ne radi o državi u nastajanju koja je odmah bila suočena s četničkim i partizanskim ustancima. Zato im je prvi među "revisionistima" dr. Franjo Tuđman koji je prvi raskrinkao takve nebuloze. Upravo se ovih dana Carl Gustaf Ströhm u tekstu *Zabrana izmišljenog neprijatelja (Hrvatsko slovo, 8. studenog 2002.)* sjetio jednog svog razgovora s Tuđmanom i naveo predsjednikove riječi: "Znate li koliko je pravih, uvjerenih fašista bilo u Hrvatskoj 1941. godine? Najviše pedeset. Svima ostalima fašizam nije značio ništa – oni su samo željeli neovisnu i suverenu Hrvatsku. Budući da su im tadašnje fašističke sile nudile državu, oni su se preobukli u njihove odore. Da su im Amerikanci, Englezi, Francuzi ili čak Sovjeti nudili hrvatsku državu, oni bi išli s njima." A sigurno je sam početak bavljenjem povijesnim temama bio vezan uz Boku kotorskou, tj. uz činjenicu da je tijekom postojanje Jugoslavija s Hrvatskom u njima izvršen memoricid nad hrvatskim narodom kada su u pitanju Hrvati Boke kotorske i ogromna njihova kulturna baština. Početkom rata malo je ljudi u Hrvatskoj uopće znalo za njih. To pokazuje i termin "Zaljev hrvatskih svetaca" za Boku kotorskou koji spominjete. Ima naših ljudi koji misle da sam ja izmislio taj termin, pa čak se znalo dogoditi da se to kaže na nekim tribinama. Naravno, intervenirao bih jer se radi o imenu koji se mnogo ranije pojavljivao u hrvatskom katoličkom tisku. Prvo sam s njim morao

upoznati moje Hrvate iz Boke, a potom je Hrvatska bratovština "Bokejska mornarica 809" inzistirala na dosljednoj njegovojo uporabi. Danas je taj termin doista poznat u Hrvatskoj. Uostalom, pogledajmo i na zadnjem popisu pučanstva koliko je veliki broj katolika među Hrvatima, a uspjeli su im istisnuti iz svijesti da je Boka kotorska zaljev njihovih svetaca. Kao što znate radi se o sv. Leopoldu Bogdanu Mandiću, blaženicima Ozani kotorskoj i Graciji iz Mula, službenici božjoj Ani Mariji Marović, a ne treba zaboraviti da je i jedan od najvećih papa u povijesti Siksto V. bio podrijetlom iz Boke.

Dubrovnik napadan iz Boke

Jasno je da taj memoricid nad hrvatskim narodom nije mogao biti uspješan kada se radi o vama iz Dubrovnika i okolice zbog samog položaja i stoljetnih veza s Bokom. Zbog toga mi dopustite citirati jedan dio iz moje knjige tj. iz teksta "Kakve su spomene nakon susreta s Papom ponijeli Hrvati iz Boke kotorske?":

"Ujutro 5. listopada krenuli su natrag. Posjetili su Dubrovnik, grad koji je tijekom Domovinskog rata napadan upravo iz njihove i naše Boke. Oni koji su ga napadali govorili su kako će uskoro piti kavu na Stradunu. Nisu je popili! Hodočasnici iz Boke, baštinici velikog kulturnog naslijeđa hrvatskog naroda u Boki, popili su kavu na Stradunu, što su tako dugo priželjkivali. Dubrovčani su ih na Stradunu čekali s glazbom. Bokelji su zamolili da im se odsvira "Lijepa naša", pa dok su je slušali, plakali su, a Dubrovčani su im pljeskali. Potom su se uputili prema granici, no sustigao ih je župan Dubrovačko-neretvanske županije, dr. Jure Burić. Ušao je u jedan od autobusa te počeo govoriti o tome kako su Hrvati Boke kotorske uvijek u mislima Dubrovčana i svih Hrvata te da ih nikad neće zaboraviti. No nije mogao nastaviti svoj govor - zaplakao je. U svim je intervjima uvijek spominjao i bokokotorske Hrvate, svojedobno je predložio da dan Dubrovačko-neretvanske županije bude dan sv. Leopolda Bogdana Mandića, dan hrvatskog sveca iz Boke kotorske, iz obližnjeg Herceg Novog. Tako taj dan ostaje kao trajno sjećanje na neraskidivu vezu Dubrovnika i Boke kotorske, Dalmacije i Boke kotorske, odnosno Hrvatske i Boke kotorske."

Suprotno je s tvrdnjom da "U Boki kotorskoj svaki kamen govori - hrvatski". To je i podnaslov moje knjige *Borba za Boku kotorsku* iz 1999. godine. Za tu moju izreku tvrdi se čak i da je stara hrvatska narodna izreka. To samo pokazuje da je odigrala veliku ulogu u našoj borbi da se "u svijest i savjest hrvatskog naroda i hrvatske države vrate Hrvati Boke kotorske i njihova ogromna kulturna baština".

Ima još jedna knjiga u kojoj se dosta spominje i Boka. To je knjiga *Strossmayerova oporuka* koju sam napisao zajedno sa suprugom Ankicom i koju je ove godine izdala moja Akademija. Tu se mnogo više raspravlja o tzv. Svetojeronimskoj aferi, vama u Dubrovniku interesantna tema o Srbima katolicima, bolje reći o tome kako se uspjelo od Hrvata u Baru napraviti prvo Srbe katolike, potom Crnogorce katolike. Posebno nas je obradovalo kada nam se javio g. Vladimir Marvučić, pomoćnik Ministra vjera RCG za katoličku vjeru i kazao nam da je do istih rezultata došao i on. Nadam se da će uskoro upravo on predstaviti našu knjigu u Akademiji, i tako hrvatskoj javnosti skrenuti pozornost i na Hrvate Bara i okolice.

U Vašim radovima često ste se bavili sustavnim odnarodivanjem i iseljavanjem starosjedilaca Hrvata iz Boke kotorske?

- Sigurno je itekako važna tema za Hrvatsku znati kako se vrši sustavno odnarođivanje i iseljavanje iz onih hrvatskih krajeva koji nisu danas u sastavu hrvatske države. Brojkama se sigurno to najjasnije može pokazati pa smo ukazali na činjenicu da se tijekom postojanja prve i druge Jugoslavije broj pučanstva u Boki udvostručio, a broj Hrvata – po zvaničnim popisima – tri puta smanjio. Podatci za velike gradove, tj. usporedbe popisa iz 1910. i 1991. to pokazuju na još drastičniji način. Naravno tu imamo veliki nesklad između podataka Katoličke crkve i ovih s popisa, ali to upravo pokazuje koliko je veliki problem odnarođivanja. Brojke smo koristili i kada je riječ o spomeničkom blagu Crne Gore. Evo priče o tomu iz moje knjige:

"Još kada smo bili primljeni kod ministra Cesara, crnogorska TV je prenijela sliku sa HTV-a uz svoj komentar. Slijedili su napadi na nas. Otišao sam u *Vjesnik* želeći naći tekst za koji sam znao da je izašao u beogradskoj *Ekspres politici*. Umjesto toga našao sam njihove zvanične podatke kako se 40% nepokretnog i više od 2/3 pokretnog spomeničnog blaga današnje Crne Gore nalazi u Boki kotorskoj. Kao da su htjeli da mi olakšaju u objašnjavanju moje priče da tamo svaki kamen govori Hrvatski. Jer to je uglavnom smješteno po katoličkim crkvama, a u Boki su katolici odvajkada bili Hrvati! A kada je, praktično, više od 50 posto spomeničnog blaga te republike smješteno u Boki, kada se tolika hrvatska kulturna baština nalazi u njoj, pa zar zaista može netko biti tamo i ne "čuti" kako to kamenje govori Hrvatski. Ipak znao sam da je memoricid učinio svoje.

Jednom se na hrvatskom radiju u Melbourneu, gdje sam odgovarao na pitanja, javio i jedan Srbin (to znamo po psovki - nije išlo izravno u eter). Inzistirao sam na njegovom pitanju pa ga je voditelj i postavio: 'Javio se jedan naš slušatelj, očito iznenaden Vašom tvrdnjom da je 50% spomeničnog blaga današnje Crne Gore hrvatsko, pa Vas pita ima li tamo što srpsko.' Odgovor je bio: 'Očito me naš slušatelj nije dobro razumio. Ja sam rekao da je toliko po službenim crnogorskim izvorima. A ne daj Bože da me neki moj Hrvat iz Boke čuo da sam ja rekao da je samo toliko! A da je to zaista tako vidljivo je i iz slijedeće priče. Naša bratovština je organizirala predavanje u Zagrebu 'Hrvatska kulturna baština Boke kotorske'. Predavač je počeo svoje predavanje konstatirajući da je teško govoriti o tome jer toga u Boki ima jako mnogo, pa će on govoriti o srpskoj kulturnoj baštini u Boki kotorskoj. Zatim je konstatirao da tamo postoji pet spomenika za koje se smatra da su srpski, a da će on na tom predavanju pokazati da niti jedan od njih nije srpski! "

Kasnije, na mojim čestim nastupima na radio programima australskih Hrvata znali su mi reći: "Bez obzira što te pitaju kaži ponovo ono što si odgovorio onom Srbinu."

Zašto se nije očuvala Jugoslavija

Kako su hrvatski Bokelji djelovali, odnosno kako su se organizirali za vrijeme Domovinskog rata?

- U Boki kotorskoj bilo je najvažnije preživjeti. Međutim, organizirali su se i na razne načine pomagali okupiranim hrvatskim krajevima. O tome i o njihovim stradanjima često je pisao vaš sugrađanin novinar Luka Brailo. Hrvati Boke kotorske moraju mu biti zahvalni na svemu što je učinio za njih. O našoj borbi sam već govorio. U nizu intervjua u novinama, na radiju i televiziji govorili smo o Hrvatima Boke

kotorske, uspjevali dobiti i poneku emisiju o njima i organizirali, zajedno s Filozofskim fakultetom u Zadru dva znanstvena skupa, itd.

Primjetimo još jednu dimenziju te naše borbe. Možda se ona najbolje može vidjeti opet kroz jednu moju izreku, koja je istovremeno i naslov razgovora sa mnom u *Dubrovačkom Vjesniku* 17. veljače 1996.: *Dubrovnik se brani Bokom*. To sam često sam ponavljao i objašnjavao, pa i u tom intervjuu: "Za vrijeme ovog rata neprestano se dokazivalo kako je Dubrovnik hrvatski, umjesto da se stalno ponavlja kako je Boka hrvatska zemљa oduzeta Hrvatskoj. Međutim, to Srbi nije bilo dovoljno pa su htjeli i Dubrovnik. Često sam ponavljao da Srbi "boluju" od dva velika kompleksa: jedan je more, a drugi – hrvatska kulturna baština."

To se moralo raditi zbog toga što je moralo biti jasno da svjetski moćnici znaju o čemu se radi, ali oni su željeli po svaku cijenu, dakle i lažima, očuvati svoje čedo - a tamnicu hrvatskog naroda – Jugoslaviju. To je najočitije kada je u pitanju sud u Haagu koji optužuje Hrvate za agresiju, izmišlja države na kojima je izvršena agresija (kao što je Republika srpska krajina, iako je po rezolucijama UN-a to okupirano područje RH), oslobođa čovjeka koji je odgovoran za bombardiranje Dubrovnika, generala Pavla Strugara, a Hrvatska im je kriva zbog "prekomernog bombardiranja" Knina, itd. Još uvijek nije riješeno pitanje Prevlake, iako znaju da stvaranjem druge Jugoslavije Hrvatska nije imala ni zajedničku granicu sa Crnom Gorom jer je između hrvatske i crnogorske granice bio izlaz BiH na more u Boki kotorskoj. Zauzimaju se za nepromjenjivost granica iz vremena druge Jugoslavije, a čine sve samo da bi Hrvatskoj oduzeli što više, i pokazali Hrvatima da im je bilo bolje u njihovom čedu - Jugoslaviji. Sve je to zbog toga što su priznanje RH doživjeli kao izgubljene bitku, a nikada nisu odustali od obnove nekakve četvrte Jugoslavije/ Zapadnog Balkana.

Svjesni su i toga da im se i sada, kao i 1991. kada su pomagali agresiju na Dubrovnik i Hrvatsku, plan može ostvariti samo ako uspiju neutralizirati hrvatski narod – podijeliti ga. Samo od nas ovisi hoće li uspjeti. Hoćemo li opet umjesto hrvatskog mora imati "naše more". Hoće li opet Srbi biti gazde u Hrvatskoj?

Hrvati u Tivtu

Nakon 64 godine Hrvati u Boki, odnosno u Tivtu, ponovno su na izborima nastupili s vlastitim političkim programom.

To se i moglo jedino dogoditi u Tivtu. Tamo je 1910. bilo 95 posto Hrvata, a na popisu iz 1991. samo 23 posto. Međutim, ni to nije mala brojka pogotovo ako znamo da ima puno onih koji su se bojali izjasniti kao Hrvati. Iako se puno Hrvata iselilo vjerojatno će na slijedećem popisu biti više Hrvata. Jer imamo državu. Ti ljudi su izuzetno hrabri. Ne, gledajući sadašnji trenutak. Ali, ne daj Bože, da u Crnoj Gori opet pobijedi četnička opcija. Ja volim kroz dosjetke objašnjavati stvari, pa moje Hrvate u Boki uspoređujem s onima iz Hercegovine: Znate li koja je razlika? Pa, kada bi Hrvatu iz Boke netko rekao da je ustaša, prvo bi od njega pobjegli svi Hrvati. A kada bi to rekli nekom Hercegovcu, postao bi narodni heroj. To i nije čudno kada znate koliko je malo naših ljudi ostalo u Boki i kakvim je pritiscima izloženo. Zato je bilo pravo zadovoljstvo upoznati mnoge naše Hrvate iz Boke, pogotovu iz Tivta, koji su ostali uspravni i ponosni u svom Hrvatstvu. Ti su i polučili uspjeh na nedavnim izborima.

A onih drugih ima i u Hrvatskoj. Nemajući državu kod naših ljudi se nekako usadilo sluganstvo. Još je Šenoa rekao da Hrvati znaju biti samo sluge. Neki od naših ljudi u Boki misle: "Bolje da budemo skupa u zajedničkoj državi". Što će reći: "Bolje da polagano propadamo svi, a ne samo mi". Neki su pod utjecajem ideologija izgubili svaki kompas. Nedavno sam i ja bio napadnut iz "Hrvatskog građanskog društva" iz mog rodnog Kotora zbog mojih povijesnih radova. Valjda misle: "Zahvaljujući vama ljudi iz Hrvatske znaju za nas, dobili smo i konzulat, ali sada se promjenila vlast, došli su naši drugovi i vi nam više ne trebate." Moja sestra se dosta angažirala oko stvaranja tog društva. Tako je dobila materijale u kojima se na smiješan i uvredljiv način komentira moj rad. Valjda su mislili da neće pročitati, a oni će moći tvrditi kako eto i ona misli o svom bratu isto što i oni. Doista ružno. Prevarili su se jedino što je ona pročitala i poslala mi. Račlambu tog njihovog napada dao sam u tjedniku *Fokus*. Poslao sam i našem Konzulatu u Kotoru, koji i postoji najviše zahvaljujući radu Hrvatske bratovštine "Bokeljska mornarica 809." Slučajno ili ne, moja sestra ove godine nije iz Konzulata pozvana na Dan državnosti.

Nekako je taj napad prethodio ovim današnjim napadima na moju knjigu *Brani li Goldstein NDH?*. Vjerojatno će biti nesretni kada čuju da za razliku od njih Dubrovčani znaju da tijekom rata nikada nisam zaboravljao na njih, iako i nisam imao puno šanse govoriti. Gospodin Božo Vodopija je svoju emisiju o Hrvatima Boke kotorske svojevremeno i počeo razgovorom sa mnom. I završio je na isti način našavši me u Adelaideu (Australija) u četiri sata ujutro i snimio intervju. Na mom nedavnom predavanju *Sramotni sud u Haagu* bilo je nazоčно nekih 250 slušatelja, što bi i za Zagreb bio impozantan broj (recimo najviše ih je bilo na predstavljanju moje knjige s istim nazivom - oko 800). Očito puno je ljudi u Hrvatskoj koji pozdravljaju moj nematematički angažman. To na "špici" u Zagrebu znaju komentirati: "Akademik Pečarić je jedini hrvatski akademik koji javno priznaje da je Hrvat." Naravno, znaju oni da ja nisam jedini, ali žele to što kažu reći duhovito.

Posebno sam ponosan zbog toga što sam neke od ljudi koji su sudjelovali na ovim izborima u Tivtu spominjao u svojoj knjizi, dajući im podršku i diveći se njihovom radu.

Neovisna Crna Gora – lakše Hrvatima

Kakva bi po Vama mogla biti budućnost Hrvata u Boki, odnosno čitave Boke kotorske?

- Naravno, to je tjesno povezano sa sudbinom Crne Gore. Ako pobijedi crnogorska opcija i Crna Gora postane neovisna država onda će i Hrvatima biti mnogo lakše. Jer neovisna Crna Gora mora biti okrenuta Europi i Hrvatskoj. U njoj će prava Hrvata biti zaštićena i ne bi se trebalo bojati i za njihovu sudbinu i za sudbinu ogromne hrvatske kulturne baštine u njoj. Naravno, to ne znači da Hrvatska ne mora ispunjavati ono što po Ustavu i mora. Brinuti se za Hrvate i u Bosni i Hercegovini i u Srbiji i u Crnoj Gori. Na žalost vidimo da današnja hrvatska vlada to ne radi kada su u pitanju Hrvati u BiH, dakle odgovor na vaše pitanje je veoma kompleksan. Pogotovo zato što smo svjedoci činjenice da oni svjetski moćnici koji su pomagali velikosrpsku agresiju i njihove zločine i danas vode glavnu riječ u rješavanju problema na ovim prostorima. Bolje reći sudjeluju u stvaranju i nerješavanju problema na ovim prostorima. Oni žele

vratiti sve na početak tj. vratiti nas u nekakvu zajedničku državu. Već je uvelike u tijeku stvaranje "zajedničkog kulturnog prostora", na vidiku je carinska unija, a do države ponovo sa Srbima kao gazdama jedan je korak od toga. U takvom scenariju pravo pitanje je kakva je budućnost Hrvata uopće.

**D. JELČIĆ I J. PEČARIĆ, POVIJESNI
PRIJEPORI, ZAGREB, 2006.**

**PREDSTAVLJANJE KNJIGE
ANDRIJA MATIJAŠ – PAUK ... DA SE NE ZABORAVI**

Knjiga gđe Nade Matijaš ANDRIJA MATIJAŠ – PAUK ... DA SE NE ZABORAVI doista je posebna knjiga. To je knjiga koja nas vraća deset godina unazad i kojom nam autorica želi "darivati trenutak povratka, sjećanje na 12.listopada 1995.godine", kada smo njenog supruga Andriju Matijaša Pauka ispratili na vječni počinak. Podsjecajući nas na to kako smo tada doživjeli njegovu smrt, podsjeća nas i na to kako smo doživljavali Hrvatski domovinski rat. Kako smo doživljavali tek izborenu slobodu.

A doista je neobično to da nas gđa Matijaš deset godina poslije izborene slobode treba ponovo podsjećati na njenu vrijednost: "O slobodi se uvijek posvuda govori, slobodu svi žele, za slobodu ljudi daju svoj život. Sloboda je čovjekovo dostojanstvo, njegova čast. Slobodna domovina jedini je prostor u kojem se smije biti ono što jesmo, u kojoj smo zaštićeni, u kojoj možemo slobodno birati vlast, u kojoj bez prisile možemo odlučivati o svom životu, u kojoj možemo vidjeti u temelje ugrađena djela naših djedova i pradjedova i u kojoj možemo dalje ugrađivati plodove našega znanja, kreativnosti, rada i sav naš društveni, materijalni i duhovni boljitet." Ali, zar i Sveti otac Ivan Pavao II. nas nije u Dubrovniku podsjetio na vrijednost slobode?

Zašto? Gđa Matijaš nam i odgovara: "Deset godina nakon rata šutnja. Zar 'nitko' nije ginuo za domovinu, zar grobovi naših najmilijih nisu dovoljni, zar naše suze nikoga ne diraju, zar krv naših bojovnika nije vrijedna spominjanja? Bar u našim pobjedama? Zar se mora 'moliti' da bismo se sjećali svojih heroja? Oni koji nisu osjetili 'miris' smrti i stradanja, ne mogu se ni sjećati. Oni nisu dostojni pisati o Domovinskom ratu jer ne znaju što bi pisali!? Zar da nam povijest piše netko drugi, kao u ne tako

davnoj prošlosti? Zar da naša djeca uče iz čitanki pisanih perom onih koji nisu ginuli za domovinu? Zar se srame svojih poginulih, zar će heroje osuditi što su stvarali neovisnu, suverenu i samostalnu Hrvatsku?"

Da, živimo u vremenu u kojem su sve vrijednosti izokrenute.

U Hrvatskom domovinskom ratu oživotvorila se biblijska priča o pobjedi Davida nad Golijatom – svijet je slavio Davida. A kakav je bio David najbolje i govori priča o Andriji Matijašu Pauku. Gospoda Matijaš nije željela puno pisati o svom suprugu. Zato ćemo ovdje ispričati tu priču uglavnom koristeći jedan od rijetkih tekstova o ovom junaku Hrvatskog domovinskog rata, onaj Marinka Marinovića («Hrvatsko Slovo», 21. srpnja 2000.). Marinović je general-bojnika Andriju Matijaša Pauka upoznao u jesen 1993. u vodičkom zaleđu, na putu prema selu Putičanje, gdje se sa svojim oklopnjacima (već tada!) pripremao za oslobođanje Knina. Te ratne 1993. godine Matijaš je u svom dnevniku zapisao: "Četnicima poručujemo: «KAD KRENEMO, GORIT ĆE NEBO I ZEMLJA»." Marinović je ovako opisao Matijaša: "Visok, suhonjav, kratka brka, oka sokolova, mišića napetih kao struna, asket, športaš od glave do pete, snažna i svestrana osoba, neupitnih moralnih načела, nadasve častan i odgovoran, neustrašiv, trogirski izdanak najslavnijih hrvatskih muževa, za života već legenda Domovinskoga rata... Znao je sve o tenku. Od gušjenice do ciljnika. Sva dobra i slaba svojstva, a upotrebljavao ga je kao nitko do tada. U boju je ulijevao povjerenje. Imao je savršen osjećaj za bitku. Otvoren i čist kao more ispred Trogira. Resila ga ljubav prema hrvatskom narodu." Slično o njemu piše Milan Buškain («Slobodna Dalmacija», listopad 1995.): "Tih, skroman, samoprijegoran, nemametljiv, inteligentan i hrabar, kao zapovjednik oklopa u splitskoj Četvrtoj brigadi, Andrija je bio jedan od najsposobnijih zapovjednika Hrvatske vojske. Kao čovjek i suborac ostat će uzorom vojnicima i časnicima Hrvatske vojske."

Već 1990. godine "ilegalno" je sudjelovao u stvaranju domovinske vojske, da bi u ljeto 1991., kad je započela agresija na Hrvatsku, zajedno s brojnim hrvatskim sinovima u obranu domovine stao je i Andrija Matijaš. 25. kolovoza 1991. pristupio je Zboru narodne garde na Banovini, gdje je imao i prvo ratno krštenje, da bi zatim došao u 4. gardijsku brigadu i odmah biva upućen na drniško-sinjsku bojišnicu, otkud se se s 2. samostalnom mehaniziranom satnijom zaputio na Južno bojište, prema Dubrovniku.

U dubrovačkom zaleđu ističe se u bitkama za Zaplatnik, Uskoplje i Ivanjicu. Matijaš je starom željezničkom prugom za Trebinje srbočetnicima iza leđa provukao naša tri tenka, koje su oni nazvali 'ustaški leopardi', žestoko napao, izravno iz pokreta, na pravcu Osojnik-Vukovići-Zaplatnik-Orah i razbio neprijateljsko topništvo, što je u šahu držalo Dubrovnik, razbio glavninu neprijateljskih snaga te tako, ispod bedema hrvatske Atene stvorio uvjete za oslobođenje te crte bojišnice.

Andrija Matijaš Pauk sudjeluje i u obrani donjeg Poneretvlja, a nedugo zatim sudjeluje i u operaciji "Maslenica" (21. siječnja 1993.), gdje je, nadirući iz pravca Zelenoga Hrasta, probio neprijateljske crte obrane kod Islam Latinskoga. U glasovitoj tenkovskoj bici za Kašić, nedaleko od crkvice Svetoga Ilije, Matijaš je sa svojim momcima porazio i dotukao neprijatelja. Tom je prigodom veliki broj neprijateljskih oklopnih grdosija, preciznom i ubitačnom vatrom bio spaljen, pa su te grdosije hrvatski gardisti kasnije nazvali "Paukovi spomenici".

A i priča o Matijaševom ranjavanju pokazuje o kakvom se izuzetnom čovjeku i ratniku radi, pa ćemo je ovdje iznijeti u cijelosti. Ranjen je 1. veljače 1993. u akciji

"Maslenica" tri puta u istom danu i to prvi put u 12.00 sati, potom u 16.00 i na kraju u 17.00 sati kada je granata pala na samo nekoliko metara od njega. Tom prigodom je bio ranjen na 12 mesta po cijelom tijelu. Tijekom rečenog borbenog djelovanja, navodeći tenkovsku vatru na neprijatelja s krova jedne kuće, ista je bila pogodjena neprijateljskom granatom, pa su ga srušeni betonski zidovi doslovce "izubijali". U sanitetu zadarske bolnice ostao je samo toliko dok su mu liječnici sanirali rane i povrede, dan i pol, da bi se na posuđenim štakama vratio na bojište pomoći svojim momcima.

Vrativši se svojim suborcima, s 4. gardijskom brigadom stiže u vodičko zaleđe, gdje 1. listopada 1993. uze obnašati dužnost načelnika oklopa koja ubrzo posta udarnom snagom ne samo 4. gardijske brigade, već i cjelokupnoga sastava Hrvatske vojske, što je jasno kada se zna značenje 4. gardijske brigade u Hrvatskoj vojsci. To je na sebi svojstveni način opisao i veliki Ministar obrane Gojko Šušak (nitko nije znao tako puno reći s tako malo riječi kao on) na Dračevcu 28. travnja 1995.: "Da, Hrvatska vojska ima sedam gardijskih brigada, sve i dobro ustrojene i dobro opremljene. Ima jedna koja je udarna a to je Četvrta." Na dužnosti načelnika oklopa Matijaš je ostao sve do 1. listopada 1994. kada je preuzeo dužnost načelnika stožera brigade, a nakon ranjavanja zapovjednika, postade vršitelj dužnosti zapovjednika. Pripremajući brigadu za "Oluju", povede je kroz niz bojeva i pobjeda: "Zima 94", "Skok 1", "Skok 2", "Ljeto 95".

Marinović dalje piše: "Andriju Matijašu Pauku iznova sam susreo u proljeće 1995., neposredno pred boj "Skok 2". Vojnički kratko objasnio je hrvatskim časnicima položaj hrvatskih snaga u odnosu na neprijateljske, značenje predstojećih zadaća te ovladavanje zadanim crtama bojišnice. Nekoliko dana kasnije 4. brigada predvodena Andrijom Matijašem Paukom, poput klina zabit će se u neprijatelja. Oslobođeno je tako šire područje u zaleđu Knina, sjeverni obronci Dinare, te sam vrh Dinare, s kojeg će se poput vjetra sjuriti, skupa sa 7. gardijskom brigadom u prijestolnicu hrvatskih kraljeva - grad Knin."

Nakon veličanstvene "Oluje", Hrvatska vojska nastaviti će svoj daljnji pobjednički hod u operacijama "Maestral" i "Južni potez" u kojima će 4. gardijska brigada i Andrija Matijaš Pauk obaviti najteži dio posla.

Ne možemo se ne složiti s g. Marinovićem kada o tim danima piše: "Bili su to zasigurno jedni od najslavnijih dana u višestoljetnoj hrvatskoj ratnoj prošlosti. Hrvatski ratnik bio je opet onaj stari bojovnik dostojan ponosa i časti junačkih pređa koji su u bojevima razbijali Saracene, Bugare, Mađare, Mlečane, Turke ... Veliki bojovnici žive i umiru ratnički. Tako je živio i umro general bojnik Andrija Matijaš Pauk. Poginuo je on u nezadrživom napadu svojih oklopnika, 9. listopada 1995. g. prvog dana operacije "Južni potez" (...) Pao je hrvatski ratnik, general-bojnik Andrija Matijaš Pauk, okružen učenicima i suborcima, prekinuvši tako svoj junački hod, ostavljajući iza sebe punu mrežu "paukovih" pobjeda: Dubrovnik, Poneretlje, "Maslenica", "Zima 94", "Skok 1", "Skok 2", "Ljeto 95", "Oluja", "Maestral". Oslobođio je Pauk sa svojim suborcima brojne gradove, zaposjeo gorske visove, pregazio rijeke, te naposljetku u zidove hrvatske države uzidao samoga sebe, ostajući vječno ležati na krvavom polju hrvatske povijesti. Suborci su znali kako je njihov general otisao da bi ostao. Ostao zasvagda u hrvatskim srcima."

Andrija Matijaš Pauk je vjerojatno s Josipom Jovićem, Blagom Zadrom, Damirom Tomljanovićem-Gavranom, Predragom Matanovićem, Rudolfom Perišinom i još s mnogim poginulim braniteljima diljem domovine najpoznatiji poginuli hrvatski bojovnik junak Hrvatskog domovinskog rata. Josip Jović je bio prva žrtva srbočetničke agresije, a Pauk je posljednji poginuli bojovnik iz Četvrte gardijske brigade i časnik s najvišim činom među svim poginulim hrvatskim bojovnicima. On je u stvari tako pokazao svijetu kakva je Hrvatska vojska u kojoj časnici s tako visokim pozicijama vode u boj svoje bojovnike s poklikom "Za mnom".

I ne samo tako. Ovu knjigu gđa Matijaš je napisala da nas podsjeti na slavne dane Hrvatske vojske i, posebno njene i Paukove 4. gardijske brigade. A ova brigade jest nešto posebno. Slično ministru Šušku o 4. gardijskoj brigade govori i general pukovnik Ante Gotovina: "Cilj koji smo postavili bio je jasan, putovi do njegovog ostvarivanja bili su teški, ali dostižni. Tragali smo smjerom posebnosti i izgradili smo postrojbu, 4.gardijsku brigadu, koja u razmjerima Hrvatske vojske ima originalan i visoko profesionalan odnos prema sebi i prema zadaćama."

I doista "4. gardijska brigada "Pauci" izrasla je, na putu ka konačnom oslobođanju Domovine, u legendu.

Kada se u Hrvatskoj 2000. godine počela provoditi "kriminalizacija Domovinskog rata", upravo se u Splitu javio najžešći otpor. Tako je u Splitu formiran Stožer za obranu digniteta Domovinskog rata na čelu s pukovnikom Mirkom Čondićem. Zahvaljujući njima i nekim udrugama, npr. HVIDR-i, kriminalizacija Domovinskog rata nije uspjela do današnjih dana.

Ima li pravo pitati se gđa Matijaš bi li danas i njen suprug, da je preživio rat, umjesto junaka po kome se naziva 4. gardijska brigada, vojarna u Kninu i mnogo drugih ustanova, društava i sl., bio danas proglašen ratnim zločincem? Kao što veličanstvu hrvatsku pobjedu – vojno-redarstvenu akciju "Oluju" u kojoj David pobjeđuje Golijata, proglašavaju zločinačkim pothvatom. Bi li proglašili zločincem i čovjeka za koga je vojni kapelan fra Ignacije Vugdelija rekao da je "bio hrvatski hrast, a kad hrast padne sva se zemlja trese, kao i sve duše na ovoj zemlji koju je volio i za koju je poginuo"? Čovjeka koji je za života postao legenda, a legende žive vječno, kako je rekao general-bojnik Damir Krstičević. Čovjeka za koga je profesor dr. Drago Šimundža rekao: "Matijaš je volio život kao najveću vrednotu, ali ga je položio na oltar domovine za još veću vrednotu i ideale – za slobodu svoje države. Razapeo se na križ da njegova domovina i narod ne bi bili razapeti u budućnosti. Ostao je vjeran tradiciji i vjeri koje su mu usadili obitelj, njegova savjest i svijest."

Stoga je sveta dužnost obitelji hrvatskih branitelja koji su položili život na Oltar domovine, branitelja koji su dio sebe ugradili u temelje ljubljene nam Hrvatske kao i svih sudionika Domovinskog rata spriječiti one koji žele kriminalizirati Hrvatski domovinski rat i koji sprovode negaciju biblijske priče o Davidu i Golijatu. A knjiga Nade Matijaš nam treba pomoći u tome.

J. Pečarić, Predgovor knjige Nade Matijaš ANDRIJA MATIJAŠ – PAUK ... DA SE NE ZABORAVI

NAŠA JE POVIJEST OBILJEŽENA TEŠKIM KUŠNJAMA I POUKAMA

BOKELJSKI HRVATI PRIŽELJKUJU INSTINSKU DEMOKRACIJU

Na tribini "Položaj i perspektive Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori",, a koju je priredilo Hrvatsko slovo – Hrvatska kulturna zaklada, stanje u Crnoj Gori predstavili su akademik Josip Pečarić i Dalibor Burić, predsjednik Hrvatske građanske inicijative. Objavljujemo sažetak izlaganja akademika Pečarića

Nekome tko živi u Zagrebu nezahvalno je govoriti o položaju i perspektivi Hrvata u Srbiji i Crnoj Gori. Zato treba ući u povijest Hrvata Boke kotorske u 20. stoljeću. Prošle godine u okviru Jadranskih studija Pomorskog muzeja u Orebiću tiskana je knjiga *Hrvati Boke kotorske*. Pod uredništvom prof. dr. Stjepana Obada u knjizi su objavljeni radovi sa Znanstvenog skupa o Hrvatima Boke kotorske održanog 1996. u Zadru. Profesor Obad je na nedavno održanom Tjednu Hrvata Crne Gore predstavio knjigu dr. Miloša Miloševića, admirala Bokeljske mornarice. Tom prigodom je izrazio želju da se knjiga *Hrvati Boke kotorske* predstavi i u Kotoru.

Međutim, kasnije smo doznali da knjiga neće biti predstavljena jer u njoj postoje neki tekstovi koji nisu "podobni". Mojoj rodbini u Kotoru rečeno je da se radi o tekstu *Hrvati u Boki kotorskoj u Kraljevini Jugoslaviji* koji sam napisao u suradnji sa svojom suprugom – inače profesoricom povijesti. Što je to tako strašno u tom tekstu iz 1996. godine?

Počinje sa iznošenjem činjenica o stvaranju prve Jugoslavije uz komentar:

"Novostvorenu državu sjajno opisuju riječi kralja Aleksandra: '...stvorimo Srbiju velikom, da obuhvati sve Srbe i Jugoslovene, da stvorimo silnu i jaku Jugoslaviju'." Citat je uzet iz *Glasnika Narodnog Univerziteta Boke kotorske*, Kotor, 30. 12. 1934., br. 2, str. 2.

Potom su dani poznati podaci iz popisa pučanstva iz 1910. godine iz koga je vidljiva hrvatska većina u glavnim gradovima Boke, kao i ono što profesor Ljubo Boban navodi o igrama oko ustava, tj. kako je Boka odvajana od Dalmacije i Hrvatske.

Međutim, dr. Franko Mirošević u tekstu *Osvrt na neke političke veze Južne Dalmacije i Boke kotorske 1918-1929.*, objavljenom u istom zborniku piše (str. 164-165):

"U našoj historiografiji i publicistici obično se konstatira da je Boka kotorska otregnuta od Dalmacije i Hrvatske nakon donošenja Vidovdanskog ustava i Uredbe o podjeli zemlje na oblasti od 22. lipnja 1922. godine. Međutim, istina je da je ovaj teritorij Hrvatskoj oduzet još 1920. godine. Inicijativu za izdvajanje Boke kotorske od Dalmacije dali su radikalni Boke kotorske na čelu s Mirkom Komnenovićem, svesrdno potpomognuti od istaknutog radikalског vođe Ljubimira (Ljube) Jovanovića, rodom iz Kotora. Oni su početkom 1920. godine uputili tadašnjem ministru unutrašnjih poslova, Svetozaru Pribičeviću zahtjev da se Boka kotorska izdvoji iz sastava Dalmacije i pripoji crnogorskim okruzima. Na odluku se nije dugo čekalo. U rujnu 1920. ona se već nalazila u sustavu crnogorskih okruga.

Saznavši za spomenutu odluku, studenti Boke kotorske u Zagrebu i Beogradu prosvjeduju, ali bez ikakvog rezultata. Odluci se snažno suprotstavilo vodstvo Hrvatske pučke stranke (HPS) u Dubrovniku. Trganje Boke kotorske od hrvatskog nacionalnog bića bilo je nelegitimno kao što je nelegitimno bilo i kasnije donošenje kraljeve Uredbe o podjeli zemlje na oblasti jer je, prema odredbi članka 135 Ustava iz 1921., upravnu podjelu države trebalo utvrditi zakonom. Zakon o teritorijalnoj i upravnoj podjeli zemlje na oblasti Narodna skupština nije donijela jer su postojale."

Bokeljska mornarica je hrvatska

Smeta li možda ovo:

"Najznačajniji događaj za Hrvate Boke, prije Radićeva ubojstva, zbio se 1925. godine - proslava tisućite obljetnice Hrvatskog kraljevstva. Tom prigodom su Hrvati grada Kotora postavili ploču na katedrali Sv. Tripuna. Ova ploča je od tada mnogima trn u oku, i od tada bilježimo stalne pokušaje da se ona ukloni ili da se postavi još jedna koja bi katedralu na neki način povezala sa srpskom. Tri godine kasnije odred *Bokeljske mornarice* sudjeluje na pogrebu Stjepana Radića u Zagrebu."

To očito pokazuje da je Bokeljska mornarica hrvatska, a nekima i danas smeta što se ona u Hrvatskoj naziva hrvatskom bratovštinom.

Sustavno su prikazane podjele te države i u svim je Boka bila odvojena od Dalmacije, a 1929. to je i Dubrovnik. To je komentirano tezom, koju sam više puta ponovio, o velikosrpskim kompleksima mora i hrvatske kulturne baštine. Potom je dano sjećanje ing. Heliodora Prelesnika kako se provodilo unitarističko i integralno jugoslavenstvo pa se hrvatski udžbenici iz povijesti i jezika zamjenjuju srpskim, osobito stručno nazivlje i leksik.

Ne sumnjam da nekim čudnim Hrvatima u Boki danas ponajviše smeta ovaj dio tog teksta:

"U tom apsolutističkom periodu treba posebno istaći rad hrvatskih povjesničara – svećenika: Iva Stjepčevića, koji je 1930. godine u Zagrebu tiskao iznimno značajnu povijesnu raspravu *Prevlaka*, kao i Pavla Butorca. Nasuprot ovoj dvojici i cjelokupnom svećenstvu, djelovali su biskup kotorski Uccellini i župnik prčanjski don Niko Luković. Vjerojatno je po don Niki Lukoviću najznačajniji događaj koji se 1925. dogodio u Boki dolazak kralja u ovaj grad. Evo kako ga on opisuje (Don Niko Luković, *Viteški Kralj Aleksandar I Ujedinitelj i Boka, Glasnik narodnog Univerziteta Boke kotorske*, Kotor, 30. 12. 1934., god. 1., br. 2, str. 2-3):

'Činilo se, da naše more treperi od radosti, da naša brda veselo drhću, da se nebo sa zemljom grli (...). Ulazak kralja Aleksandra u drevni Kotor, 'grad Kraljeva', bio je triumf nad triumfima. Ova brda koja izgledaju u jesenjoj atmosferi kao od čelika, odzvanjala su grmljavom topova sa jedinica naše ratne mornarice. Zvona sa svih crkava širila su vazduhom milozvuk, a narod je bio suze radosnice.' A evo kako u istom članku piše o biskupu Uccelliniju: 'Stari rodoljub biskup dočekuje prvog jugoslovenskog Kralja u posvećenim odeždama na vratima historijskog hrama sv. Tripuna, koji je vidio Njegove predhodnike iz Doma Nemanjina. Zanosno Ga pozdravlja, potjeća Ga na historijske veze Kotora sa sredovječnom Srbijom i na koncu sav rasplakan od gajuća, kliče kao starac Simeon na ulazu u jerusolimski hram: 'Sad otpusti, Gospode, slugu svoga u miru, jer vidješe oči moje spasenja, koje si pripravio

narodu mome'. Kralj Vitez je bio duboko dirnut, ne manje nego li kada je ulazio u carsko Skoplje (...). Dobro nam je poznato koliko je cijenio i volio preuzv. biskupa Uccellinia. Za njegove velike zasluge na kulturnom i nacionalnom polju odlikovao ga je umjetničkom bistom, koja resi kraljevski Dvor na Dedinju. Tako nije odlikovao ni jednoga živućeg Jugoslovena. **Biskup je neobično ljubio svoga Kralja. O Njemu je uvijek sa ganućem i divljenjem govorio. Vijest o tragičnoj smrti ljubljenog Vladara potresla je dušom starca nadsvetnika.** On piše da je ovo za njega najteži udarac u životu, koji neće nikada preboljeti. Za pokoj Njegove duše moli se dnevno, i moliće se, dok mu još preostaje daha, 'jer Ga je postavio među svoje roditelje'. Kada sam nazad nekoliko dana bio kod njega na Lopudu, rekao mi je kroz plač, da je Kralj Svojim mukotronim životom za najviše ideale i Svojom smrću zavrijedio, da Ga Gospod okruni krunom svetih Mučenika (...). Zločinci su ubili Kraljevo tijelo, ali nijesu Njegov duh, koji će kroz vječnost biti čuvar Njegove Jugoslavije (...)."Stoga i ne čudi da je u Lukovićevu Prčanju i postavljen spomenik kralju Aleksandru 3. ožujka 1935., a don Niko Luković je tada govorio o "herojskom životu" i "mučeničkoj smrti" svoga kralja – "tvorca Jugoslavije", i tom prigodom izgovorio i sljedeće (*Glasnik narodnog univerziteta Boke kotorske, Kotor, 30. 3. 1935., br. 1-3, str. 15-16*): "Danas se kunemo Bogu dobrome i velikome 'pred svjedocim' planinam' visocim natopljenima suzama i krvlju da ćemo čuvati Kraljev amanet 'Čuvajte mi Jugoslaviju'. I zaista, don Niko Luković je to radio do kraja svog života, pa je u drugoj Jugoslaviji bio i narodni poslanik! Ne čudi onda što i sugestije nekih uglednih bokeljskih Hrvata Katoličkoj crkvi da svoja imanja podijeli obiteljima hercegovačkih Hrvata s mnogo djece, nisu imale odziva."⁴²

Jasno je da slične podjele postoje i danas. Kako među Hrvatima u Hrvatskoj, tako i među Hrvatima u Boki kotorskoj. Don Niko Luković je mnogima i danas uzor, a bolje je da oni naivniji ne znaju za ovakve tekstove!

Slijede podaci s izbora 1938. godine prema knjizi dr. Toma Jančikovića: *Hrvati u izborima 11. prosinca 1938.*, Zagreb, 1939., kao i o onima u Boki. Hrvati su tada dobili većinu u mjestima Muo, Prčanj, Stoliv, Lastva, Perast i Dobrota, a znatan je broj glasova dobila HSS i u općini Kotor i Herceg Novi. Usljedile su odmazde i tada, ali posebice s dolaskom komunista. Opisana je sudbina Andjela Markovića, predsjednika kotarske organizacije HSS-a, zastupničkog kandidata iste stranke na skoro svim državnim izborima i načelnika Općine Lastva koga su stijeljali partizani. Vjerojatno mu je uzeto za zlo i to što su mnogi bokeljski Hrvati željeli da Boka uđe u Banovinu Hrvatsku. I to ne cijela Boka već samo dio do Trojice iza Kotora.

Potom se navodi slijedeće prema tekstovima Vatroslava Murvara, *Boka kotorska i srpski pisci, Hrvatska revija*, 41, Zagreb, listopad 1991., 1-2, str. 60-79 i Ilije Perušine, *Boka kotorska i pobuna ratne mornarice*: Uz 60. godišnjicu pobune, 1.-3. siječnja 1918., *Hrvatska revija*, 28, 1978., str. 302-309):

"Još i prije izbora 1938. dogodio se jedan značajan događaj za Hrvate Boke kotorske. Naime, 7. siječnja 1938. imenovan je za kotorskog biskupa Pavao Butorac (rođen 26. ožujka 1888. u Perastu, a zaređen za svećenika u Zadru 1910.) koji je bio, kako kaže Vatro Murvar, 'ne samo jedan divni spiritualni i intelektualni gorostas, nego

⁴² Boldom je dan dio teksta koji nije objavljen.

je u isto vrijeme jedan od najsavremenijih učenjaka hrvatske povijesti s posebnom specijalizacijom u području Boke kotorske i starodrevne Dubrovačke Republike'. Važan događaj je i zbog toga što je postojala želja da se poslije jugoslavenski i antihrvatski orientiranog biskupa Uccellinija, doveđe isti takav don Niko Luković (tako Ilija Perušina piše: 'Čuditi se je 'moralu' jednog katoličkog svećenika, pa i ako se radi o samom don Niku Lukoviću. Ovako držanje i pisanje može se jedino pripisati očaju čovjeka, kojemu kao miljeniku biskupa Uccellini-a nije se ispunio san, da se uspne na stolicu kotorskog biskupa. Da se ovo zlo spriječi, uprave svih hrvatskih općina u Boki, pa i ona rodnog mjesta don N. Lukovića, izabrane voljom naroda, bile su poduzele korake, da se za kotorskog biskupa imenuje don Pavla Butorca. To su i postigli, što im osjetljivi Luković nije nikad oprostio.') Na poziv biskupa Butorca nadbiskup Alojzije Stepinac posjetio je 1941. god. Kotor da bi prisustvovao tradicionalnim svečanostima sv. Tripuna. 'Kotor kao što i sva druga mjesta Boke, oduševljeno su pozdravili u svojoj sredini hrvatskoga metropolita, koji je mogao odati priznanje spomenicima katoličke tradicije Boke.'" Posljednji navod je iz teksta: *Preuzvišeni Ordinarij u Dubrovniku i Kotoru, Katolički list*, br. 6, Zagreb, 6. veljače 1941.

Hrvati su "pokatoličeni Srbi"

Članak završava s još dva citata iz "nepodobne" literature. Prvi je iz gore spomenutih tekstova Murvara i Perušine:

"Tako je, na primjer, prof. Predrag Milošević 1940. god. u Srpskom kulturnom klubu u Beogradu održao predavanje, te je između ostalog rekao 'da su katolici, koji tamo žive, nasilnom ili vjerskom propagandom pokatoličeni Srbi za vrijeme vladavine Venecije, i da je taj srpski živalj stao identificirati katoličku vjeru s hrvatskom, jer da je Austrija, kao i prije nje Venecija, u Boki kotorskoj na sve moguće načine rušila pravoslavnu većinu'. Beogradskom profesoru je 'riskirajući' svoj život i položaj' odgovorio sudac u Boki kotorskoj Vicko Lazzari. Perušina u spomenutom članku kaže: 'Poznata srpska nezasitost i pohlepa za tuđim krajevima, bacila je oko ... i na našu Boku kotorskiju, još mnogo prije od jugokomunističke aneksije iste. Danas pak užurbano, (...) upravo se natječu u posrbljavanju hrvatske Boke.' Ovim Perušinim riječima nemamo što dodati ni danas!"

Drugi citat je sjećanje Maksa Luburića na to kako je general Ante Moškov doživio to da je Boka Rimskim ugovorima postala dio Italije.

Jasno je da se mnogim jugonostalgičnim Hrvatima spomenuti citati neće svidjeti. Mnogi od njih su crvenu boju zamijenili žutom, ali im je "liberalizan" istovjetan totalitarizmu. Recimo, kada sam negativno komentirao konkretnе stavove dr. Iva Goldsteina, nije pokušao osporiti moj tekst već me je proglašio antisemitom. Ili, na moj prošlogodišnji intervju u *Slobodnoj Dalmaciji* odgovorili su otac i sin Goldstein tekstrom "Akademik Pečarić uporno laže" u kome su polemizirali s citatom koji su sami izmislili i pripisali ga meni i zaprijetili: "Potrudit ćemo se da njegove laži ne postanu istinom." Treba li spomenuti da moj tekst "Lažu Goldsteini i to im je od Boga dano" *Slobodna Dalmacija* nije objavila. Inače oba Goldsteina predstavljaju tipične primjere onih koji se bave - kako je to Miroslav Tuđman definirao – "traljavom" znanosti, tj. "legalisti". **Za razliku od tzv. "revizionista".** Kako je ta jugoslavenska historiografska paradigma, tj. "traljava" znanost, još uvijek preovladajuća i u

Hrvatskoj, ne treba se čuditi što se u Kotoru nije mogao promovirati ovaj Zbornik Pomorskog muzeja u Orebici.

Za usporedbu treba dati primjer kako to rade tzv. "revizionisti". Za to je doista zgodan primjer knjigu *Globalizacija i identitet*, UHIP, Zagreb, 2004. U knjizi koju izdaju tzv. desničari, tj. državotvorni Hrvati ima i tekstova "ljevičara". Tako je na jedan od tih tekstova – onaj Jurice Pavičića – kritički komentar *Postoje li uopće Hrvati u Hrvatskom slovu*, 11. lipnja 2004. dao Zoran Vukman. Spomenut će da u istoj knjizi možete naći i moj tekst, ali i tekst dr. Iva Goldsteina. Tako to rade "neliberalni" "desničari"! Na tekst odgovaraju tekstrom, a – ponovimo – moj odgovor na laži Goldsteinovih nije mogao biti objavljen tamo gdje po zakonu morao biti objavljen!

S druge strane smiješno je da tekst kakav je naš iz 1996. godine bude razlog ne-predstavljanju Zbornika u Kotoru. Pa sve iz našeg članka ušlo je kroz druge tekstove u mojoj knjigu: *Borba za Boku kotorsku*. A ona se čita u Boki!

Evo što mi je napisao jedan student iz Boke, upravo nedavno:

"Dragi dondo Jozo,

ispričavam se ako sam bio previše intiman s dragi dondo ali to proističe samo iz osjećanja koje je u meni probudilo čitanje Vaše knjige *Borba za Boku kotorsku*. Prije svega da se predstavim - ja sam Hrvat iz Boke zovem se (...) i student sam (...) u (...) (redoslijed je važan). Pišem Vam ovo pismo prije svega da Vam se zahvalim na svemu što ste uradili i što radite za Boku. Znam da bi lakše bilo: jednostavno zaboraviti, kao što su mnogi - opet hvala što Vi niste. Hvala Vam što ste otrgnuli od zaborava velikane kao što su Vjenceslav Čižek ili Luka Brajnović. U dijelu kako su komunisti prodali... odgovorili ste mi na to kako je bilo zakonski omogućeno odklanjanje opasnosti kakva su bili hrvatski intelektualci za projekat - zaliv Nemanjića.

(...)

Situacija u Boki je naizgled bolja: otvaraju se udruge, političke stranke i kulturna društva s predznakom: hrvatski. Naizgled - jer treba vidit kako će to biti prihvaćeno ali prvi korak je napravljen (uzgred i to zahvaljujući Vama). Na kraju bih Vas želio pozdraviti i reći da bih vas puno želio upoznati i da bi za mnoge u Boki bila čast imati vas barem u posjetu!"

Sada je upravo u tisku nastavak na tu knjigu: *U Boki kotorskoj svaki kamen govori hrvatski*. A da se nije ništa promijenilo u onome što misle Srbi, dakle ni ono što je govorio prof. Predrag Milošević 1940. god. u Srpskom kulturnom klubu u Beogradu, vidjet će se iz dijela u kome dajem svoju e-mail prepisku sa Srbima iz Boke uz komentar:

"Zašto je ova prepiska sa Srbima u Boki ušla u ovu knjigu? Na to je najbolje odgovorio već spomenuti student iz Boke: 'Ideja da prepiska sa Srbima iz Boke uđe u novu *Borbu za Boku* čini mi se odlična. Dobro je da je mnogi pročitaju a pogotovo oni Bokelji (a vjerujte tu mislim i na neke vrlo istaknute koji su **na moje pitanje što misle o vama - oni naravno nisu znali da ja Borbu za Boku držim na kantunalu umjesto druge jedne** - počeli priču o ultranacionalistu, desničaru i tako dalje, na moje veliko iznenađenje, jer tko god pročita forum na netu (neki hrvatski ne sjećam se) gdje ste Vi bili gost i odgovarali na pitanja ne može takav zaključak izvesti ni u ludil (ako ništa drugo)."

Naravno, moj mladi Hrvat iz Boke je optimista. Sve to znaju ti naši Hrvati kojima sam i ultranacionalist i desničar. Ali njih su odavno naučili da su ustaše čim

iole razmišljaš kao Hrvat. A u nekim godinama teško se je promijeniti. Hrvati nalaze svoj oslon i rade za slobodu i za istinu. U tome im je snaga.

J. Pečarić, "Hrvatsko slovo", 16. srpnja 2004.

**M. KOVAČEVIĆ I J. PEČARIĆ, THOMPSON U OČIMA
HRVATSKIH INTELEKTUALACA – BILO JE I TO
JEDNOM U HRVATSKOJ, FORTUNA, ZAGREB, 2008.**

BISKUP PULJIĆ O THOMPSONU

U Razgovoru za «Maticu» časopis Matice hrvatskih iseljenika dubrovački biskup Mons. Želimir Puljić na pitanje:

Iseljeništvo voli hrvatske pjesme i pjevače, identificiraju se s tekstovima, s emocijama. No, njihova uzdanica Thomson bio je proglašavan nepoželjnim u stranim novinama. Jeste li Vi susretom s pjevačem zapravo i iseljeničkoj publici – koja je desetljećima prije bila dobro motrena - željeli poslati nedvosmislenu poruku?

odgovara:

U kontekstu vašeg pitanja moram najprije konstatirati kako u ovom vremenu demokracije ima puno manipulacije, etiketiranja i otpisivanja ljudi. Ja sam prošle godine u rujnu, neposredno prije njegovog koncerta u Dubrovniku, primio pjevača Marka Perkovića – Thompsona na njegovu zamolbu. U kratkom razgovoru s njime potaknuo sam ga neka svojim djelovanjem nastavi zalogati se i promicati temeljne ljudske vrijednosti koje su ukorijenjene u duši hrvatskog čovjeka, a koje se putem medija često dovodi u pitanje. Naime, poznato je da Thompson u svojim pjesmama promiče vjeru u Boga, u Isusa Krista i Blaženu Djevicu Mariju, odvjetnicu i majku hrvatskog naroda. 'Samo treba vjerovati, veli Thompson i 'biti Božjeg lica slika, pa sijati gdje si nika'. On javno priznaje svome sinu kako ga je vjera sačuvala: 'ljubio sam Boga, a on mi dao tebe, sine moj'. Njegova druga pjesma o 'čvrstom didi' koji

svog unuka poučava: 'Poštenim putem ići, bit će teško znaj. A l' samo ćeš tako stići gdje je vječni sjaj', ima svoj glazbeni, rodoljubni i pedagoški naboј. Pjevača ne zbunjuju ni laži u eteru kojima se 'obmanjuje ljude'. Za one pak koji vele da je 'domoljublje fašizam kako bi obranili svoj komunizam' on govori o 'prozirnoj demagogiji'. Stoga želi neka njegovog sina 'na putu vodi Bog kako ne bi izdao roda svog'. Ovakvim pristupom Bogu, vjeri, Crkvi i Domovini on se neizravno zalaže za dostojanstvo čovjeka i obitelji gdje se najbolje odgaja i njeguje svijest ljubavi prema vjeri i hrvatskom narodu. Potrebno je stoga takvima, kao i svima koje se bez razloga etiketira i otpisuje, dati podršku i ohrabriti ih da im ne dojadi činiti dobro.

**DR. DR. H. C. NIKOLA DEBELIĆ,
DIRIGENT, SVEUČ. PROF. I HRV. VELEPOSLANIK U M.**

Povijest se ponavlja

NEKAD VUKOV – DANAS THOMPSON

Dirigent se sjeća veličanstvenog koncerta Vice Vukova 1971. godine u Dubrovniku te se pita je li hajka na Thompsona zapravo repriza

Tog 24. studenog 1971. bio je sunčan, topao, pravi dubrovački jesenji dan. Iste večeri u prepunom kazalištu 'Marina Držića' Vice Vukov je održao svoj posljednji javni nastup prije naglog, ali vrlo opravdanog, odlaska u inozemstvo nakon sjeće hrvatskog vodstva u Karađorđevu. Ta Vicina prisilna šutnja trajala je do listopada 1989., dakle punih 18 godina.

Koncert u Dubrovniku

Prvi pretplatni ciklus Dubrovačkog simfonijskog orkestra, ostvaren već u mojoj prvoj 'rukovodnoj' godini, donio je dubrovačkoj publici dosta inovacija. Scenske izvedbe opera Trubadur i Seviljski brijač, raznovrsne simfonijске programe i kao zanimljiv iskorak iz klasičnog repertoara: koncert Vice Vukova. Uz simfonijске točke, program je obuhvatio baritonske arije iz 'Rigolleta', 'Krabuljnog plesa' i 'Traviate', te Vicine uspješnice kao 'Tvoja zemlja', 'Bokeljska noć', 'More naše plavo', 'Čaće moj' i druge. Te večeri, uz Vicinu karizmu i raspoloženi orkestar, dvoranom je strujio neki poseban fluid zajedništva i prešutnog savezništva između umjetnika i publike. Na kraju koncerta otmjena starija gospođa došla je do pozornice i Vici pružila ružu. To je bilo zajedničko slavlje Dubrovčana, članova orkestra i istinskog umjetnika Vice Vukova. Naravno, nitko zadovoljniji uspjehom koncerta od 'šefa' orkestra! Tko je mogao taj čas pomisliti da će Vice uskoro morati bježati iz te svoje zemlje, ostaviti obitelj, glazbu, prijatelje...

Kada i kako se je Vice vratio u Zagreb ne znam. Najvjerojatnije tiho i bez pompe, kako i sam pjeva: 'skrivečki, skrivečki sem došel nazaj...' Tek osamdesetih smo se počeli povremeno sretati kao 'dečki iz kvarta', dok jednog dana sredinom 1989. nije nazvao naš poznati glazbeni menedžer i stari poznanik iz Dubrovnika Luko Bratičević i pitao jesam li voljan ponovno dirigirati na 'come back' koncertu Vice Vukova u KD 'Lisinski'. Kako to 'voljan'? Sretan, presretan, zbog Vice, zbog dostižne pravde, zbog potvrde da dolazi novo vrijeme... Tako je uslijedilo Vicinih glorioznih 12 koncerata u 'Lisinskom' i jedan u Cankarjevom domu u Ljubljani, punih emocija zbog Vicinog umjetničkog povratka i daha slobode koji je donosio sa sobom.

Zločin protiv pjesme i Vice

Slavodobitni povratak nakon 18 godina prisilne šutnje i svojevrsnog progona, samo je gorka utjeha za sve zlo što je Vici i nama svima učinilo tada na 'Titovoј liniji' novoizabrano partijsko rukovodstvo. Eliminacija Vice Vukova zločin je protiv hrvatskog naroda i njegove kulture. Koliko bi još Vicinih uspješnica obogatilo naš

kulturni fundus, obogatilo naše živote i naše potomke. Vicine pjesme su poticale ono najbolje i najplemenitije u nama: ljubav za zavičaj, za obitelj, za malog čovjeka i njegov humor koji život znači. On pjeva 'To je tvoja zemљa, tu sagradi dom, tu je stari temelj, tu na kršu tom', on priča jednu od mnogih životnih priča 'Caće moj', ali nas zna i nasmijati 'Sad bi ti ja dobro doša, al' sam tvoju skulu proša'. Netko će možda staviti primjedbu da Vice nije autor ni teksta ni glazbe. To je točno, svaka čast i priznanje skladateljima i tekstopiscima, no identifikacija pjesme sa izvođačem česta je u tzv. zabavnoj glazbi, pa ostaje činjenica da se u narodu te pjesme doživljavaju kao Vicine pjesme. Jer, zašto su tada iz javnosti nestale Vicine pjesme kao da su okužene? Kome su smetale, tko ih se plašio? Gdje je bio tadašnji ministar kulture, zašto nije intervenirao u zaštitu umjetnosti ili dao ostavku?

Zločin je učinjen i protiv samog Vice Vukova. Naprasno mu je oduzet posao, prekinuta karijera u naponu snage, obitelj ostala sama, a vjerojatno bi bilo i drugih ugroza. Zabrani piscu da piše, glumcu da glumi i pjevaču da pjeva, oduzeo si mu život. Poslije su kolale priče o navodnim mu zaštitnicima i priateljima u tadašnjem novom republičkom rukovodstvu. No gdje su bili ti zaštitnici, zašto ga nisu pozvali, dođi Vice mi smo uz tebe, pjevaj dalje ovom narodu, diži mu moral i hrani dušu, ovdje u domovini kao i u Njemačkoj, Australiji, Kanadi...

A što je Vice zapravo bio kriv? Je li netko utvrdio njegovu krivnju? Bio je ponosan na svoje hrvatstvo i nije ga krio, niti je kome branio da izrazi svoju nacionalnost. Bio je popularan i omiljen i možda kao takav nekome smetao. Nacionalist, šovinist...klevetali su ga i uspjeli ga otjerati. Kako je u to vrijeme bilo njegovoj obitelji ne treba ni govoriti. Slavodobitni povratak listopada 1989. godine ne može mu vratiti ukradene godine, niti nama sve one izgubljene glazbene bisere koje bi nam sigurno bio podario.

Je li itko mjerodavan zatražio da se ispita odgovornost za progone hrvatskih rodoljuba nakon sječe u Karadžorđevu, je li itko ustanovio krivce za desetke tisuća otkaza i presuda kod kojih se po Josipu Brozu 'suci ne trebaju držati zakona k'o pijan plota', šikaniranja, progona i uništenih karijera kao što je Vicina? Je li se itko pokajao, je li se posipa pepelom radi učinjenih zala i nepravdi?

Isti scenarij

Zašto upravo sada spominjemo 'Vicu nazionale' i njegovu sudbinu? Zato jer se pred nama ponovno odigrava gotovo isti scenarij. Kršan mladić, zaljubljenik u svoju zemlju i u svoj narod, branitelj koji je svoj mitraljez-thompson zamijenio gitarom da se glazbom i dalje bori za taj narod, narod koji danas nije ništa manje ugrožen nego onda kada je taj mladić ratovao. Sada ga se optužuje klevetnom objedom za nacionalizam i fašizam, istim rječnikom kao što se prije skoro 40 godina optuživalo Vicu Vukova i tisuće drugih rodoljuba!

Što je protuzakonito učinio stameni junosa izravnog pogleda i uzdignutog čela Marko Perković-Thompson? To što je kao i Vice ponosan na svoje hrvatstvo i ne krije ga? To što smatra, kao i Vice, da je za opstanak nacije nužno njegovati, čuvati i braniti nacionalni identitet? To što je omiljen i što ga slijedi hrvatska mladež, je li zato opasan ili, možda, kriv? Tko se to plaši hrvatskih nacionalnih obilježja na autima, majicama, tribinama ili na Thomsonovim koncertima? Zar ne bi svaka vlast trebala biti ponosna na takovu divnu mladost, da se sa njom poistovijeti i stavi joj se na čelo?

Hebrangova potpora

Autor ovih redaka bio je igrom slučaja sudionikom nekih Vicinih umjetničkih triumfa i svjedokom teških nepravdi. Sada gledamo istu nepravdu koja se nanosi Thompsonu kao što se nanosila Vici, a preko njih i svima nama. Gdje je tu pravna država koju neki tako rado ističu kad im to odgovara? Zašto šute naša ministarstva, zar nisu ništa naučili iz nedavne nam povijesti, zašto ne štite umjetnika i temeljna mu ljudska prava? Svaka čast dr. Andriji Hebrangu koji je jasno podržao Thompsona i ovu raspjevanu hrvatsku mladost, ali zašto samo on? Zašto šute brojni samozadovoljni dužnosnici kojima su mladići kao Thompson omogućili njihove današnje sinekure? Zašto se tresu od straha pred kroničnim hrvatomrscima koji su začetnici mnogih naših nevolja, a kojima je san da umjesto hrvatske države vide neku Zapadnobalkanoslaviju! Neka oni samo sanjaju svoj apokaliptični san, jer smo uvjereni da će budućnost ovog naroda krojiti ova hrvatska mladost, ova ista mladost koja je branila Vukovar, Gospić, Dubrovnik, a sada svojim kockastim, vatrenim i trobojnim obilježjima i svojim domoljubljem izaziva divljenje gdje god se pojavi. Ova mladost koja pjeva sa Thompsonom 'Lijepa li si...', i koja je najbolji jamac ostvarenja Vicine poruke u pjesmi 'To je tvoja zemљa': 'Tuđin i oluje kidali su nju, al još uvijek tu je, sve dok mi smo tu'!

«Hrvatsko slovo», 11. srpnja 2008.

HRVATSKU TREBA BRANITI

Thompsona najviše napadaju Slavko Goldstein, Ivo Banac i Vesna Pusić. Ove kritičare povezuje i činjenica da nitko od njih nije sudjelovao u obrani Hrvatske i da su dvoje od njih značajan dio tog vremena proveli u inozemstvu. Nisu bili na mjestu stradanja, nisu se bojali, pomagali stradalima, smještali prognane, pokapali ubijene – nisu se molili, ni dajući vlastiti, ni spašavajući tuđe živote; nisu mislili što činiti, kako spasiti, gdje pokopati; nisu slušali ni pjevali glazbu i pjesme vjere i nade. Nakon rata nisu otisli ni prognanicima, ni udovicama, ni djeci poginulih; nisu obišli mjesta stradanja i nisu pitali branitelje. Zatvorili su oči, uši i srce za Hrvatsku.

Napad na koncert? Nije napadnut koncert Marka Perkovića Thompsona ni 77 uglednih intelektualaca koji su se suprotstavili ovakvim osudama. Dosadašnja rasprava nije poštovala istinu, ravnopravnost i dobronamjernost. Odmah se pokušalo značajno umanjiti broj nazočnih na koncertu, a znatno uveličati broj ljudi s ustaškim znakovima i iskazivanjem mržnje. Besmisleno je Thompsonov mač naziva 'pseudokeltskim'.

Stalna je neravnopravnost u medijima: Jutarnjem listu i Globusu, ali i na HTV-u. Intervjui vodećih napadača banalnom su bahatošeu 'ukrašeni' njihovim slikama preko cijelih stranica, dok drugi ne mogu iznijeti svoje stavove. Komentari s weba: kljuna, love69, lungomara i Žedesa dobijaju više prostora od branitelja ili intelektualaca koji drukčije misle. U Otvorenom HTV-a raspravlja se potpuno zatvoreno o braniteljima. Kritičari nisu pokazali ni najmanju želju da s onima koje napadaju i koji drukčije misle vode dijalog i omoguće im da iznesu svoje stavove.

Ne priznaje se pravo drukčijih stavova, 'drugih nema' dobronamjernost, dakle, nije ni potrebna?!

Tko je napao?

Slavko Goldstein, publicist, ugledni stariji javni intelektualac, više puta rukovodilac raznih židovskih organizacija i prvi predsjednik Hrvatske socijalno-liberalne stranke (1989.-1990.). Istaknuo je da danas Za dom - spremni'. Nijemcima zvuči kao "Heil Hitler", i da su nekadašnje (prije 65 godina) 'ustaške postrojbe tim istim pozdravom polazile u pohode na lička, kordunska, istočno-hercegovačka i srednjobosanska sela gdje su puškama i noževima ubijale djecu, njihove sestre, braću, majke, očeve, djedove i bake.' Goldstein smatra da 'istinu dugujemo svima, živima i mrtvima, baš svima, podjednaku A poštovanje dugujemo mnogima, i živima i mrtvima, ali ne baš svima.'

Vesna Pusić, političarka, predsjednica kluba zastupnika HNS-a i odbora za praćenje pregovora s EU-om.

Ocijenila je da je koncert Marka Perkovića Thompsona obilježavala "ustaška ikonografija i šovinističke poruke", da je policijski inspektor koji je reagirao 'spasio obraz cijeloj naciji i cijeloj zemlji', a da vlada "šalje poruku da ne želi sankcionirati tu vrstu šovinističkih incidenta".

Ivo Banac, političar predsjednik HHO-a. bivši zastupnik i predsjednik Liberalne stranke.

On smatra da 'u svijetu i dalje postoji predrasuda daje Hrvatska jedna, blago govoreći, problematična i kvazifašistička zemlja pa je zadatak politike, javnosti, inteligencije i raznih ustanova da takvu predrasudu potisnu, a ona ne će nestati dok se Thompson predstavlja neupitnim nevinašcem i veselo se razmahuje svojim pseudokeltskim mačem nad Jelačić placom.'

Za istup 77 intelektualaca smatra da 'imaju pravo istaknuti svoje mišljenje kao i svako drugi mada svi dobro znaju da se ja s njima nikada ne bih složio.'

Istupio je i Vlatko Silobrčić, akademik. Imao je više javnih funkcija. Nazvao je 77 intelektualaca 'akademicima - konzervativcima s autističnim pristupom nacionalnom identitetu'. Radi se o neukusnoj usporedbi protivnoj medicinskoj etici. Petar Ciganović, čitatelj kolumnist, napisao je za Grupu 77: 'Nisu to intelektualci niti stručnjaci, to su licemjeri koji žele da društvo bude prema njihovoj slici, mjeri i interesu'. Oglasio se i Zoran Pusić, i više anonimnih čije je stavove *Jutarnji list* prenio s internetskih stranica.

Što je napadnuto?

Zajednička poruka ovih napada stav je da je Hrvatska tijekom II. svjetskog rata bila fašistička država, daje ova ideologija dio njezina suvremenoga nastajanja i obrane, da se u svijetu misli daje takva i danas, da ima i opravdanja za takve stavove, da se ovakvi stavovi šire među mladima da je Hrvatska opasnost za Evropu. Ovaj su stav iznijeli jedna političarka, koja predstavlja Hrvatsku u Evropi, političar koji predstavlja ljudska prava i dugogodišnji ugledni član Židovske zajednice. Ove kritičare povezuje i činjenica da nitko od njih nije sudjelovao u obrani Hrvatske i da su dvoje od njih značajan dio tog vremena proveli u inozemstvu. Nisu bili na mjestu stradanja, nisu se bojali, pomagali stradalima, smještali prognane, pokapali ubijene nisu se molili, ni dajući vlastiti, ni spašavajući tude živote; nisu mislili što činiti, kako spasiti, gdje pokopati; nisu slušali ni pjevali glazbu i pjesme vjere i nade.

Nakon rata nisu otišli ni prognanicima, ni udovicama, ni djeci poginulih; nisu obišli mesta stradanja i nisu pitali branitelje. Zatvorili su oči, uši i srce za Hrvatsku.

Konačno, ni sada 30. svibnja 2008., kada se sve iskazalo u centru Zagreba, na Dan branitelja nisu došli zahvaliti ni moliti za poginule, nisu došli misliti, saslušati, vidjeti i raspraviti u šator i nisu došli na koncert.

Najviše mije žao zbog Goldsteina koji ima vlastito iskustvo progona i stradanja u vrijeme holokausta i zna da se istinu mora proživjeti. Ali upravo velika stradanja i šezdesetgodišnja introspekcija strahota holokausta, nameće nemilosrdnu odgovornost prema budućnosti.

Treba biti istinit, jasan i promišljen. Napadnuti su hrvatski branitelji, obrana, stvaranje i karakter hrvatske države. U današnjoj Hrvatskoj napadanje je postalo neupitno. Pitanje je smiju li se napadnuti braniti i smije li se braniti napadnute.

Ovoga puta ne samo što se smije, već se i mora braniti. Zbog toga sam potpisao istup 77 intelektualaca. To nije dovoljno i na ovom mjestu idući put, i gdje god bude moguće, odgovorit ću na ove optužbe. To smatram obvezom prema istini, moralu i vjeri.

Smisao i poruka branitelja 30. svibnja 2008.

Zbog svih - mlađih, javnosti, politike, međunarodne zajednice, a možda i zbog pomoći shvaćanju onih koji su napali, treba iskazati i smisao i poruku branitelja.

Molitva

Ljudi vole život i malo je toga zbog čega ga se odriču. Dali bi život za našu djecu. Za što još? Bi li ga dali da brže uđemo u Europsku uniju? Za Jadranski pojaz? Za pobjedu svoje stranke na izborima? Mali broj ljudi može izravno izabrati između života i nekoga plemenitog cilja. Na prvom su mjestu poginuli hrvatski branitelji. Oni su svoj mladi život uložili u obranu vlastitoga naroda od progona i očuvali slobodu hrvatske države. Uložili su tisuće mladosti, života, milijun godina života u svakom dijelu Hrvatske.

Dan branitelja grada Zagreba započeo je misom zahvalnosti u katedrali Sv. Stjepana. Tamo se okupilo mnoštvo da se zajedno i svaki za sebe povezu sa Bogom, međusobno, s mrtvima i s još nerođenima - da se zahvale poginulima, da vole Hrvatsku i mole za njih i za nju.

Mišljenje

Najveća opasnost svakoga vremena nedostatnost je istinskoga mišljenja, uključujući i namjeru da se mišljenje poistovjeti sa znanstvenim znanjem ili političkom moći.

Sokrat je za mjesto boravka odabrao tržnicu, mjesto gdje se susreće narod i vodi dijalog s sugrađanima. Na Jelačić placu postavljen je Šator, izložene su knjige, pjesme, sjećanja, fotografije, dnevničari, analize - prikazivani snimci. Vođen je dijalog s tisućama građana, posebno mlađih.

Najviše se željelo i nastojalo poticati mišljenje. Vrijednost mišljenja posebno se iskazuje u trenucima kada se zlo nameće, a društvo kolabira. Tada je mišljenje bitno jer pomaže prosuđivati konkretno. Oluja misli omogućuje razlikovati dobro i zlo, lijepo od ružnoga. Kad je sve u pitanju, mišljenje može spriječiti katastrofu. Simbol poslušnosti a odsustva mišljenja je Eichmann. On nije mogao komunicirati, niti govoriti, jer nije bio sposoban misliti. Život poslušnosti i potrošnje ugodan je život jer na minimum smanjuje potrebu mišljenja.

Kada su se narod i Hrvatska suočili s agresijom i progonom, ljudi koji su mislili postali su branitelji. Mišljenje branitelja nije stvorilo nove istine ni akademike, ali je pomoglo da se razlikuje dobro od zla, zaštititi ljude, spriječiti progon hrvatskog naroda i obraniti Hrvatsku.

Glazba

Napadi na pjevače nisu česti, ali ih je bilo. Zbog suradnje sa nacistima, napadani su Edith Piaf, i Maurice Chevalier. Poslije su im se ispričali. U Hrvatskoj je početkom sedamdesetih osuđen i onemogućen Viće Vukov. I njemu su se ispričali. Sada je na redu Marko Perković Thompson. Nije mudro napadati glazbu. Radije razmislimo o glazbi u obrani Hrvatske.

Okupljeni na Glazbenoj slušaonici Matice hrvatske 27. svibnja, uz predavanje Krešimira Brlobuša, slušalo se Lenjingradsku simfoniju. Za vrijeme nacističke opsade Lenjingrada 1941. godine, Šostaković je komponirao simfoniju koju su 1942. godine svirali gladni glazbenici, a za siromašne su vani stavljeni zvučnici. Ova je glazba postala simbolom odbrane protiv fašizma, ne samo u Rusiji nego i u drugim zemljama.

Simfonija je izvođena na brojnim muzičkim, kulturnim i političkim događanjima i ušla je u povijest ne samo kao glazbeno djelo nego i akt ujedinjenja naroda. Lenjingradska simfonija pripada cijelom svijetu.

Za vrijeme opsade Dubrovnika 1991. godine, JNA i crnogorski četnici pucali su s brda iz topova, mitraljeza i pušaka, s mora iz ratnih brodova i iz zraka, iz aviona. Odgovorila si im pjevanjem djeca 'Malog raspjevanog Dubrovnika' (kasnije su pjevali Svetom Ocu Ivanu Pavlu II.), Đelo Jusić, Marko Brešković, Buco i Srđan, klapa Ragusa, klavir u 'Argentini'... Kad su pogodili Zelence, Delo je odgovorio sa 'Kad zazvone zvona.' Na 200. godišnjicu Mozartova rođenja, 5. prosinca, održanje svečani koncert. Idućeg dana JNA je svom snagom artiljerije napala i razarala Grad. Zapalili su Stradun i veliki dio grada u zidinama. Usprkos opasnosti, ljudi su se okupili i uspjeli ugasiti vatru. Idući dan, novi koncert. Božićni koncert održala je Ruža Pospiš-Baldani, tada predsjednica Hrvatskog Crvenog Križa. Krajam studenog dr. Bernard Kouchner, danas ministar vanjskih poslova Francuske, s nekoliko uglednih intelektualaca došao je i bio s nama za najtežih dana obrane Dubrovnika. Slušao je našu glazbu u Gradu i 'Argentini'. Kad je video kako se branimo, priključio se obrani i odustao od 'pomoći' odvođenjem djece, žena i staraca. Za Novu godinu vratio se je s Barbarom Hendrix i nacionalnim orkestrom iz Toulusa, koji su u crkvi Male Braće održali koncert Bacha i Mozarta. Dubrovnik se obranio i glazbom. U to vrijeme želio sam da se, u znak zahvalnosti za međunarodnu pomoć, u Dubrovniku svake Nove godine održi koncert potpore i solidarnosti s gradom u nevolji. Da je to učinjeno, do danas bi bili održani koncerti za New York, Washington, Moskvu, London, Madrid, Istanbul, gradove u Libanonu, Kini, Indoneziji, Mianmaru ... Možda se još može? Uvijek treba pomoći ljudima u nevolji!

Duga je hrvatska tradicija obrane glazbom. 'U boj, u boj' je Ivan pl. Zajc napisao 1876. a deset godina kasnije ju je unio u operu 'Nikola Šubić Zrinski'. U prosincu 1989. pred početak rata, 'U boj, u boj' pjevao je Vice Vukov u Lisinskom.

Pjevali smo 1991. godine Juru i Bobana. Taje pjesma bila izvor snage i hrabrosti, i to će ostati. Nitko ju danas ne mora ni pjevati ni voljeti, ali nikada ne će ni prihvatići da ju se zabranjuje ili kleveće

Na početku agresije na Hrvatsku veliki broj naših uglednih pjevača otpjevali su nezaboravnu 'Moju domovinu', a Tomislav Ivčić obratio se svijetu pjesmom 'Stop the War in Croatia'. Vice Vukov pjevao je 'To je tvoja zemlja'. Hrvatsku su napadali, razarali, progonili i ubijali - a ona je ustala, snažnija nego ikada, otvarajući domove kolonama prognanih, tražeći nestale, okupljanjem žena, neumornim radom liječnika i medicinskih sestara i podizanjem, pogibanjem, ranjavanjem, invalidnošću i nezaustavljivim okupljanjem branitelja, koji su u boju i u boju pretvarali snove i pjesme u stvarnost hrvatske države.

Kada je početkom rata bombardiran Zagreb, akademik Frano Parać sjedio je sa stanarima svoje kuće i građanima cijelog grada u podrumu. Čuli su se avioni, rastao je strah od bombi i onda sve ponovno. Godine 1993. skladao je 1. Simfoniju i u 1. stavku izrazio ratnu anksioznost, strah i neizvjesnost rata, sa stalnim tam, tam, tam, trombona koji se pretvaraju u bum, bum, bum, bubenjeva i onda - isto. Za Vukovar je Miroslav Skoro spjevao 'Ne dirajte mi ravnici', a Slavoniju je pjevao Kićo Slabinac. U

Dalmaciji je bio Thompson s Čavoglavima, Ranko Boban je pjevao 'Moju Hercegovinu' a iz Srednje Bosne se javio Parni valjak i 'nada bolnice u Biloj'. Tereza je bila svuda. Ova je glazba djelo zajedničkog stvaranja glazbenika, naroda i branitelja u hrvatskim gradovima i prostorima, za vrijeme trenutaka i vremena, opasnosti, straha, molitve, progona, razaranja i ubijanja -jačajući ponos i nadu, da izdržimo i da svoji na svome, odlučujemo o svojoj sudbini.

Branitelji, dragovoljci, na početku rata nisu imali dovoljno ni oružja ni ljudi ni - pjesama. Partizanske pjesme pjevali su agresori sa zvijezdom dok su bombardirali Zagreb, Dubrovnik, Osijek i ubijali vukovarske pacijente na Ovčari. Morali smo pjevati, da bismo izdržali, da bi smanjili strah, da bi iskazali vjeru u Hrvatsku i vlastitu ljubav za nju. Tada smo pjevali i 'Juru i Bobana'. Ova pjesma je 1991. bila izvor snage i hrabrosti, i to će ostati. Nitko ju danas ne mora ni pjevati ni voljeti, ali nikada ne ću ni prihvatići da ju se zabranjuje ili kleveće.

Obrana Hrvatske glazbom, nastajanjem, riječima, poticanjem, mjestima i vremenu izvođenja i značenjem slušanja, u svom je temelju glazba dostojanstva, vjere i nade za Hrvatsku. Ovo je glazba slobode država, ravnopravnosti naroda i ljudskih prava svakog i svih.

To je glazba koja povezuje Evropu.

«Hrvatski list», 3. srpnja 2008.

NAŠA, VAŠA I NJIHOVA HRVATSKA

MLADI, NE DAJTE DA VAM ODUZMU SLOBODU!

Kao liječnik cijeli se život zalažem za zdravlje, a kao humanist za dom i uvijek ću pozdravljati sa 'Zdravo' i 'Za dom'

Mislim da je glavni razlog njihova napada na Thompsona u odsustvu vlastitog sudjelovanja u obrani i stvaranju Hrvatske. Njihova su iskustva vezana uz II. svjetski rat i socijalizam te svom snagom prosvjeduju protiv svijeta s više slobode

Thompsonovi koncerti nastavljaju Hrvatskom širiti epidemiju napada i zahtjeva za ograničenjem slobode govora, ravnopravnosti u tisku i okupljanja u miru. Neki članovi Hrvatskog sabora kao da su na čelu borbe da u 21. stoljeću u vlastitoj državi ograniče građanske slobode. SAD su se za njih izborile još 1791. godine 1. amandmanom na svoj Ustav. U nekim državama Europe postoje ograničenja slobode govora (primjerice, negiranje holokausta). Jači je američki pristup i ja želim u Hrvatskoj punu slobodu govora. U hrvatski Ustav, po ugledu na američki, treba unijeti sljedeće: *Sabor ne će zakonom utvrditi državnu religiju, ograničiti slobodu govora ili tiska; pravo ljudi da se u miru okupljaju i da se obrate vlastima s molbama ih prigovorima.*

Ovog ljeta se pitamo zašto se neki ugledni javni radnici, političari, književnici, novinari i drugi zalažu za ograničenje građanskih sloboda u Hrvatskoj?

Kao razlog i opravdanje za to odabrali su nekoliko ustaških kapa, povika 'Ubij Srbina', antisemitizam i pozdrav 'Za dom'

Podigao sam zastavu na Stradunu

Mislim da je njihov glavni razlog u odsustvu vlastitog sudjelovanja u obrani i stvaranju Hrvatske. Njihova su iskustva vezana uz II. svjetski rat i socijalizam te svom snagom prosvjeduju protiv svijeta s više slobode. Pokušat ću iskazati malo iskustva iz obrane i stvaranja Hrvatske Znakovi hrvatske države, zastave i grbovi, simboliziraju da su na njezinom teritoriju svi ljudi ravnopravni bez obzira na vjeru, nacionalnost, spol, dob, zdravstveno stanje, politička uvjerenja i rasu. Na hrvatskom teritoriju to važi za građane svih država, a ona štiti i zastupa svoje građane u svim drugim državama i zajedno sa svim državama obavlja svjetsku odgovornost u Ujedinjenim narodima i drugim međunarodnim organizacijama. Prvi sam put stavio ljudska prava pod zaštitu hrvatske zastave u proljeće 1991. Tada pred vojnim sudom JNA u Zagrebu sudili su generalu Dečaku. Na uglu Preradovićeve i Hebrangove zapalili smo svijeće (blagoslovio kardinal Kuharić), podigli zastavu, skupljali potpise (potpisali i Tuđman i Mesić i još 300. 000 drugih) i postavili prvog Ranjenog Krista. Nakon skoro dva mjeseca svijeće, Dečak i drugi su pušteni.

Krajem travnja otišli smo u Potkonje pokraj Knina. Tamošnji Hrvati uzdigli su hrvatsku zastavu visoko iznad svih pobunjeničkih srpskih zastava. Prenijeli smo im Radićevu mudrost 'Ja sam Srbin - Živjela Hrvatska' i 'Prvo čovjek - onda Hrvat'. Neposredno po našem odlasku, oni su napadnuti i prognani od srpske paravojske i JNA pod komandom Ratka Mladića.

Niz primjera čovječnosti ljudi s ustaškim znakovljem

Za vrijeme opsade Dubrovniku JNA je avionima nadlijetala, mornaricom opkoljavala, a s brda topovima palila i razarala grad te mitraljezima i puškama gađala ljudi. Kao svoj simbol Grad je digao zastavu hrvatske države. Na Srdu su branitelji junački branili Dubrovnik. Jedne noći, dok smo se u dubokom mraku spuštali od njih, čuli smo samo s vrha poruke vjetrom hrvatske zastave koja nam je dala sigurnost i vodila nas od koraka do koraka. Na Sv. Nikolu, 6. prosinca 1991. godine, kada je zločinački razaran i ubijan Dubrovnik, na Stradunu su teško ranili i novorođenu hrvatsku zastavu. Pod cijenu života smo ju podigli, a iz Mokošice iznijeli sliku Ranjenog Krista.

U to vrijeme Hrvatskom, a 1992. godine Bosnom i Hercegovinom, od kuće do kuće, od sela do sela, od grada do grada postavljane su hrvatske zastave, znak radosti rađanja hrvatske države i traženja zaštite i sigurnosti. Svaka od njih je bila različita, mnogi još novu nisu ni poznavali, ali njihova raznolikost je sva povjesna sjećanja i simbole unosila u veliko povjesno vrijeme obrane i stvaranja države. Svi i sve sadržano je u današnjoj mladoj, a po iskustvu bogatoj hrvatskoj zastavi.

Među ovim znakovima bilo je i ponekih ustaških kapa i zastava. Mi smo ih prihvatali da sudjeluju u obrani i gradnji nove države. Mogu iznijeti primjere čovječnosti koje su izvršili ljudi s takvim oznakama. Prihvatali smo ih u trenutcima obrane hrvatskog naroda i države. Ijudskog života i smrti. Ne smije ih se odbaciti.

Prva iskustva znakova stekao sam u Americi davnih šezdesetih godina prošlog stoljeća. Naučio sam svu slobodu javnog izražavanja kada su se pred luksuznim hotelom Waldorf Astoria okupili američki nacisti pod kukastim križem, a policajac mi rekao daje to njihovo pravo prema 1. amandmanu. Danas ako na mreži unesemo pojam Američka nacistička stranka, može se odmah skinuti kukasti križ, a i cijeli Hitlerov "Mein Kampf". Pred pola stoljeća naučio sam da snaga nije u zabrani znakova već u djelotvornim znakovima države i volji, iskustvu i vrijednostima u ljudima. Zadnji značajan sastanak o znakovima sazvao je premijer Ivo Sanader u 21. stoljeću, u sada već obranjenoj i svjetski priznatoj Hrvatskoj. Neki su tražili zabranu nacističkih, fašističkih i ustaških simbola. Na komentar da su i pod zvijezdom izvršeni zločini u 2. svjetskom ratu, na Bleiburgu, Golom Otoku, 1971., Vukovaru, Dubrovniku, Sarajevu, Srebrenici, Kosovu sve do kraja ovog rata, premijer je prekinuo sastanak, koji nikada nije ni nastavljen. Bio sam na koncertu u Čavoglavama. Putovao sam starom cestom iz Zagreba i usput zastao u Vojniću i Zrmanji da posjetim neke od srpskih obitelji s kojima sam postao prijatelj od *Oluje* do danas. U Čavoglavama na predstavljanju knjige akademika Josipa Pečarića rekao sam da se kao liječnik cijeli život zalažem za zdravje, a kao humanist za dom, i da će uvijek pozdravljati sa "Zdravo" i "Za dom". Tužan je narod koji se dijeli između zdravlja i doma. Našao sam i jednog devetnaestogodišnjaka s ustaškom kapom. Prišao sam mu i pitao ga zašto nosi ovu kapu. Bilo mi gaje žao jer se činilo da se uplašio te kad mi je kratko rekao "Ponosim se", nisam nastavio. Susreo sam i nekoliko mladih koji su vikali "Ubij Srbina". Kad sam im rekao "Još ne znate ni rađati Hrvate", prekinuli su.

Koncert je Thompson otvorio pozdravljajući dom, a tijekom koncerta odbacio (nepotrebno), simbole koje nose 'provokatori'.

130.000 ljudi, prije svega mladih, pokazivali su snagu današnje hrvatske države, njezine zastave i grba - njezinu snagu da obuhvati sav svoj narod.

Neistine i prijetnje mnogo štetnije za hrvatsko-srpske odnose od ustaških kapa

Ovoga se ljeta vodi slična rasprava i u Francuskoj. Neki ugledni intelektualci, Elie Wiesel, Claude Lanzmann, Robert Badinter i Bernard-Henri Levy smatraju da nije važno braniti novinara optuženog za 'antisemitizam' (kao kod nas pjevača). Poput uglednog komentatora Bernard Cohen (boravio u Sarajevu tijekom rata), ne slažem se.

Napadi i preuveličavanje izoliranih ustaških kapa i neki usklik mržnje, bili oni obiteljska nostalgija, provokacija ili naprosto humor, samo potiču i bude u Hrvatskoj, praktično nepostojeći antisemitizam i znatno smanjeni negativni osjećaj prema Srbima. Budimo jasni, na hrvatsko-srpske odnose negativno mnogo štetnije od ustaških kapa utječu neistine i prijetnje iz Srbije, nesudjelovanje srpskih političara u proslavi hrvatske slobode ili odlazak vođe oporbene stranke Zorana Milanovića u Srb.

Kada se 'Kristos rodio' oduzeli su mu dom. Stvarajmo Hrvatsku i Doma i Zdravlja. Pozdravljam premijera u nastojanju da ne popusti pod pritiscima. U prošlom su se stoljeću preko ovog malog naroda i države prelamale sve ideologije zla, ratovi razaranja i smrti i oblici progona. Najveće jamstvo njezine njene sigurnosti nisu zabrane i progoni, već država, koja zastupa slobodu i ljudi, pogotovo mladi, svjesni vlastite odgovornosti.

Mladi, ne dajte da vam ne dopuste 1. amandman u Hrvatskoj.

"Hrvatski list", 14. kolovoza 2008.

RASIZAM SVJETSKIH MOĆNIKA, ZAGREB, 2012.

STIJEPO MIJOVIĆ KOČAN

PREDGOVOR

**Nekoliko riječi na koje me ponukala knjiga
Josipa Pečarića: Rasizam svjetskih moćnika**

1. Ezop i Haag

Kakve veze može imati upravo postojeći sud za ratne zločince koji su suvremeni Ujedinjeni narodi smjestili u taj nizozemski grad s antičkim basnopiscem Ezopom? O, itekakve!

Ezop je, među inima, napisao i basnu o Vuku i Janjetu. (Vjerojatno je da je basna mnogo starija od stare Grčke i da je Ezop samo sačuvao za potomstvo!) Znademo: Vuk je optužio Janje da mu muti vodu, a Janje je iznijelo više dokaza da to nije istina. Da i ne može biti istina jer ključna činjenica kaže da je Janje vodu pilo n i z v o d n o od Vuka pa mu vodu pomutiti nije moglo niti teorijski!

Utaman i činjenica i dokaz: Vuk je Janje naprsto rastrgao i pojeo. Tako je i naumio napraviti, optužbe su bile samo izmišljotina jer – mora postojati neki razlog, opravdanje čina. A razlog je, naravno, taj da se Vuk najede janjetine. Uostalom, mesožder je, to je „Božja volja“! Tako se ostvaruje vječito pravo jačega, ma koliko Ujedinjeni narodi inače štitili slabije, zbog čega su i osnovani. Ipak, moćnici (jaki) imaju pravo *veta*, a nemoćnici (slabi) – nemaju! Sve je kao i u prapočetku! Dakle, neznano koliko prije Ezopove znakovite basne.

I u Haagu je izneseno više činjenica koje nepobitno d o k a z u j u da optužbe nisu istinite, brojne od njih i u ovoj knjizi navode se i pokazuju, ali Sud je Gotovinu ipak

osudio, kako je i naumio napraviti. Zato je i osnovan. Ne da štiti pravo nepravedno optužena Janjeta, nego da kazni Janje jer je ovoga puta umaklo vučjim čeljustima, te vojnim operacijama *Bljesak* i *Oluja* oslobođilo se od tiranina i tiranije, odnosno od okupatora i okupacije.

Međutim, to se ne slaže s činjenicom da se Vuk pod svaku cijenu želi dokopati Janjeta i pojesti ga ili: UN svakako mora kazniti „sukobljene strane“, kako se to kaže u uobičajenom rječniku izjednačavanja Vuka i Janjeta te tako spriječiti tamošnje (balkanske, ovdašnje!) ratove: pokazati tko je tu gazda i da ne dopušta nikakve samovolje, ma bilo to i inače posve opravdano očuvanje gologa života, što se Janje ovoga puta usudilo te time postalo – delinkventno!

Da Janje to nije napravilo, ono što se dogodilo u Srebrenici, to jest genocid na nevinim muslimanskim civilima, u Bihaću bi se zbilo još mnogo krvavije, o čemu postoje dokazi i činjenice i u ovoj knjizi navedene. Ali Sud UN-a ne postoji stoga da nagradi sprječavanje krvoprolića, on je osnovan s određenom drugom nekom svrhom, suci su zbog toga tu! Da ispune tu i takvu svrhu. U njoj: treba „izjednačiti krivnju“ itd., itd. O tome je ovdje zapravo riječ! Kakve činjenice, kakvi dokazi!?

Naime, ako su se Vuk i Janje „sukobili“ pa postali „sukobljene strane“, kako Ezopovu basnu tumače haški suci (a i gotovo sva svjetska javna glasila, čiji su vlasnici također „mesožderi“!?), ima li onda uopće smisla buniti se protiv očite nepravde, pisati knjige, skupljati akademike, uglednike, poštenjake, tražiti da pomognu „istjerati pravdu“ u Haagu? Ono čega nema ne može se ni „istjerati“!

Ima međutim drugo nešto – i u tome vidim smisao ove knjige: ako smo u ovome slučaju Janje, ne moramo biti i ovce!

Kako se hrvatskim vlastima obilo o glavu što su prihvatile da se i njezinim osumnjičenicima za ratni zločin sudi izvan Hrvatske, naivno se uzdajući u pravednost „međunarodne zajednice“ pa su onda zločincima i same proglašene, tako se i Ujedinjenim narodima obija o glavu vlastito nastojanje očuvanja prava svakoga naroda na samobitnost i opstanak, ma koliko da su se moćnici zaštitili pravom *veta*: obznanjivanje istinā i činjenicā – ne mnogu spriječiti, one ostaju zabilježene!

Iako u stvarnim zbivanjima mnogo složenija, ovom knjigom basna o Vuku i Janjetu iznova je napisana!

2. Jesu li današnji svjetski moćnici uistinu rasisti?

„Rasizam svjetskih moćnika“? Rasizam? Doista?

Je li Carla del Ponte bila moćnik dok je obnašala ulogu haške tužiteljice? Očito – jest. Je li ono ona, Muževna od Mosta, kako bi joj se ime i prezime moglo prevesti na hrvatski, ili Ni-Baba-Ni-Deda, kako su je duhovito nazvali srbjanski satirici, izjavila (napisala!?) da su „Srbi kurvini sinovi, a Hrvati podmukli kurvini sinovi“. Jest. Je li to rasizam? Naravno. I šovinizam.

Nije rekla „srpski ratni zločinci“ ili „hrvatski ratni zločinci“ koji to u rječniku svake tužiteljice, pa i njezinu, prema postojećim pravnim vrijednostima, mogu i smiju biti tek nakon takozvane pravomoćnosti presude, ne! Presudila je čitavim narodima i prije nego li je donesena osuda osumnjičenicima, žalivože poniklim u njima, a zločina i zločinaca inače nije oslobođen ni njezin niti ičiji ili ikoji drugi narod.

Možemo li se nadati da su haški suci, postavljeni od istih ljudi (svjetskih moćnika) i s istim namjerama kao i Carla del Ponte, išta drugačiji od nje? Da ne osuđuju cijele narode i da ne osuđuju unaprijed?! Odgovori na ova pitanja, na žalost, nisu niti malo jednostavni i – ma kakvi i ma koliko dobronamjerni bili – teško da ikada mogu biti do kraja ispravni. A posve zadovoljavajući još manje.

Što je ta u jadu nam dama Hrvate (dakle i mene, a nikad me nije ni vidjela ni čula!) častila „podmuklim“, valjda smo u njezinoj predodžbi nečim to i zaslužili, ali nikako time što smo branili Domovinu! A upravo smo za to označeni takvima, drugoga delikta u njezinu slučaju ne vidim. Vidim dakle da je naslov ove knjige i više nego opravdan i točan. Moram ponoviti: na žalost!

3. Je li Sud u Haagu izgubio vlastiti smisao?

Da je Carla del Ponte sjela na optuženičku klupu zbog netom navedene svoje izjave (a mogla bi, mislim da bi i trebala!) bi li se branila tako da nipošto nije mislila na mene kada je to rekla, da sam i ja podmukao i kurvin sin, pa je uvrijedila i moju pokojnu mamu, a niti na sve Hrvate, nego samo na one koje „procesuiru“ ili one s kojima je imala nekakva posla pa je zaključila što već jest zaključila? Svakako da bi!

Zašto onda Tuđmana optužuju da je „pozivao na genocid“ kada je u jednome trenutku neprecizno uostalom – na za javnost zatvorenom sastanku – spominjao Srbe, a mislio samo na okupatore hrvatskoga teritorija, koji doista jesu bili Srbi, instrumentalizirani iz Beograda koje je, slobode radi, valjalo potjerati s okupiranih hrvatskih zemalja na kojima su začeli stvarati „veliku Srbiju“, na što su ih naveli vlastiti intelektualci, osobito srpski akademici?! (Zapadna granica „velike Srbije“ bila je jezična, dokle dopire štokavica: Virovitica – Karlovac – Karlobag, pošto je „naš Vuk“, kako mu je tepao naivac Gaj, posve pogrešno zaključio da su sví južnoslavenski štokavci – Srbi!) Isuviše je već banalno ponavljati ofucane fraze o „dva mjerila“ ili latinske poslovice, „quod licet Iovi...“npr. Što je Carli dopušteno, ni jednom Hrvatu nije! (Onaj koji je naslijedio del Ponte bez ikakvih je drugih svojstava osim onih koje je ona pokazala i načinom kako ih je pokazala: to je uzorak ponašanja i politički uzus; on djeluje kao bilo koji drugi kotačić sustava, „vojnik Partije“ ili „izvršitelj zadatka“, svejedno!)

Moraju se ipak i dokazi i činjenice – i ponavljati i pokazivati i dokazivati... eto, ponajprije ta da su u Haagu ne samo nepravedni, nego i šovinistični i rasistični, kao što se i vidi da jesu! Ma koliko da je i to u osnovi naivno, jer već i pučkoškolci znaju da pravda i pravo često nikakve veze nemaju! A u Haagu pak nemaju nikakve obvezе biti pravedni, niti to jesu, niti se očekuje da budu, nego se vodi „pravna bitka“ makar se obznanjuje da je tako, a zapravo se politički obračunava sa „sukobljenim stranama“ koje kvare idilu „svjetskog poretku“, „stabilnosti zemalja“ itd...

Zamislite, a ničim ne zazivam da tako bude, ali ipak zamislite da se odnekud stvori neki baskijski, katalonski, provansalski, bretonski, velški ili škotski ili nekoji drugi Tuđman, nakon što bi se desilo da netko veći i moćniji porobi njihovu zemlju, dotada zajedničku vojsku prometne u samo svoju, potare njihovu slobodu, istjera ih iz vlastitih domova, poruši im njihove bogomolje... Bi li to bila silna pomutnja koju bi svakako valjalo sprječiti?! Premda se bivša Jugoslavija, kao federacija više samosvojnih republika, ne može tako jednostavno usporediti, a osobito ne poistovjetiti s državama

u kojima žive spomenuti narodi, to se površnom samovoljom svjetskih moćnika ipak dogodilo.

Smirivanje, a osobito sprječavanje ratnih nevolja i sukoba uopće „pravnu bitku“ haških sudaca opravdava, ali je bezosjećaj za istinu i pravnu činjenicu srozava na negaciju vlastite i uloge i zadaće. Donoseći presude po klišejima već zgotovljenih političkih odluka, a bez uvažavanja jasno predočenih ne tek pravednih, nego i pravno čvrsto utemeljenih dokaza – Haški sud ostaje posve bez kompasa te gubi svaki, a osobito svoj vlastiti smisao.

4. Zašto podržavam Pečarićevu knjigu?

Knjiga koju čitam puna je imena i zbivanja o kojima malo znam, koja načelno ne pratim i nastojim što više mogu da me se uopće ne tiču. Sve što zadire u svakidanju politiku, imena i prezimena, polemike...ne mogu utovariti sebi u prtljagu, ne želim, neću. One koji u moj zavičajni lug pospreme moje tjelesne ostatke zamolio sam već da na kamenu (koji je moj pradjet oteo divljini pravilno ga isklesavši!) ispišu samo dva moja stiha: “Koja li je građevina cvijet/ koje li je čudo zjenica“.

To je još neodgonetnuto. I mnogošto još nam je neznano, usuprot uistinu zadivljujućim ljudskim naprecima u brojnim znanostima, tako i u spoznajama i o cvijetu i o zjenici... Pa ako je to tako i ako sam ja takav, zašto onda – usuprot dosadašnjim negativnim iskustvima kad sam supotpisivao nešto „u obranu Hrvatske“ (sve bi kasnije izokrenuli!) – ipak supotpisujem prosvjedno pismo UN-u i pišem predgovor knjizi koja je sva u dnevnosti, u svjetskom i domaćem političkom brlogu, o čemu je genijalni crnogorski pjesnik Njegoš u 19. stoljeću zapisao: „Svijet je ovaj tiran tiraninu/ a nekmoli duši blagorodnoj“?

Odmah mi se nameće usporedba: zašto jedan svjetski poznat i priznat matematičar, jedan od vodećih znanstvenika prošloga i ovoga stoljeća, a to je hrvatski akademik Josip Pečarić, dakle osoba s mnogo značajnijim znanstvenim odjecima nego li su to moji skromni pjesnički – trati svoje znanstveno dragocjeno vrijeme na dokazivanje da je haški Sud rasističan i nepravedan?

Hrvat je, kao što sam i ja Hrvat, mimo svoje volje ili odluke; to nam je zadano rođenjem. Međutim, dogodilo nam se, eto, da smo radi te činjenice ujedno i krivci. A u svakom slučaju – izloženi političkom odstrjelu. Nisam prepotentan da bih mislio da je to nekakva „svjetska zavjera“ protiv Hrvata, ne, nema toga. Postoje tek nepovoljne okolnosti da je to tako. A kada jest to tako, naime da je riječ o brojčano malom narodu koji je izginuo u povijesnim bitkama (najviše s Osmanlijama), koji nije znao sačuvati svoje kraljevstvo, koji je imao (i ima!) loše i nedržavotvorne političare, koji je živio i živi na politički i u svakom pogledu trusnom području na kojemu su se smjenjivali brojni gospodari raznih vjera, uglavnom strani, kojemu je sadašnja njegova državica sa svih strana očerupana (dostatno je pogledati kartu s državnim granicama!) – ako se dakle u takvom narodu dogodi stanovit preokret, ako se on osamostali, ako u jednome trenutku izabere državotvornog vođu... mnogo toga se u svijetu koji je „tiran tiraninu“ već time poremetilo i brojni su neprijatelji neminovni, i oni domaći i oni izvanjski.

Onaj tko ima svijesti i savjesti, ne može ostati izvan zbivanja u kojemu ga svjetski moćnici svjesno i namjerno prave budalom; tako ja shvaćam sve ovo! I „prekomjerno

granatiranje“ Knina, ne ni Vukovara ni Dubrovnika, njih je srpski okupator granatirao taman toliko koliko je trebalo da ih sravni za zemljom ili preotme, to haški Sud uopće ne uzima u obzir; i „topnički dnevničari“ koji su slinava izmišljotina; i „zločinačka organizacija“, ali ne onih koji grabe tuđe, nego onih koji se brane – sve to doživljavam tako da me ti svjetski barbaćepi žele baš napraviti bedakom, najprije tako, briga me za njihovu korist od toga!

Ima još jedan razlog što ovo pišem. *Fides et honor*, to je zaštitna uzrečica *Bokeljke mornarice*, najstarije na svijetu uljuđene građanske družbe (danас stare točno tisuću dvije stotine i dvije godine, preklani je obilježena slavna tisuću i dvije stote obljetnica: 809.–2009.). Tu, dakle jedinstvenu u svijetu kulturnu i strukovnu udrugu očuvali su do danas bokeljski Hrvati, Kotorani, a Josip Pečarić Hrvat je iz Boke Kotorske, rodom Kotoranin: pa s kime ti svjetski politički moćnici misle da imaju posla, s nekom „balkanskim ruljom“, imaju li oni ikakva boljeg obrazovanja?!

Vjernost (*fides*), u osobnom slučaju prije svega vlastitoj svijesti i savjesti, vjera u uljuđenost i nenasilje, u suživot i suradnju, u poštivanje drugog i drugačijeg, a to - uvjeren sam - u biti rukovodi i Pečarića. I čast (*honor*): ako je netko, a u ovom slučaju pripadnik vlastita naroda i cijeli taj narod nepravedno optužen – časno je stati u njegovu obranu. (Zbog toga su i neki Francuzi i Englezi i drugi stali uz hrvatske branitelje u Domovinskom ratu!)

Zato sam supotpisao Pečarićevo pismo, patetično, ali vjerodostojno i istinito, iako ne vjerujem u ikakvu njegovu učinkovitost. Vjerujem da je napisana istina i da se to ne može spriječiti, ako i ne uđe „u kanon“ čitanosti i priznatosti.

5. Zašto Pečarić nije hrvatski narodni junak?

Josip Pečarić, profesor *Tekstilno-tehnološkog fakulteta* u Zagrebu, a doktorirao je u Beogradu, znanstvenik u području teorije matematičkih nejednakosti, osnivač seminara *Nejednakost i primjene* na zagrebačkom *Prirodoslovno-matematičkom fakultetu*, gdje su u kratkom roku već do sada „proizvedena“ trideset i tri doktora matematičkih znanosti – uistinu je svjetsko ime. Već godinama gostujući je profesor u Australiji i u Pakistanu gdje je, u Lahoreu, upravo voditelj doktorandima. Osnivač je i glavni urednik četiriju međunarodnih matematičkih časopisa koji se tiskaju u Zagrebu te time Hrvatska, brojčano manja od mnogih velegradova u svijetu, postaje svjetska matematička velesila, a njezin glavni grad svjetsko matematičko središte, zahvaljujući upravo Pečariću.

„O Mond-Pečarićevoj metodi objavljena je monografija, a u monografiji P. S. Bullena *o sredinama*, najnavođeniji je autor (citira se 105 njegovih radova i sedam monografija)“. Objavio je više od osam stotina znanstvenih radova, te je time među samo desetoricom svjetskih matematičara koji imaju više od petsto tiskanih znanstvenih članaka.

Objelodanio je također – o matematičkim nejednakostima – petnaest monografija enciklopedijskoga karaktera, sedam od njih su na engleskom, a tiskali su ih vodeći svjetski izdavači. Objavio je i više matematičkih priručnika.

Zbog njegovih doprinosa matematičari, međunarodni časopis *Banach J. Math. Anal* posvetio mu je poseban svezak. A u povodu Pečarićeva 60. rođendana u Trogiru se 2008. sastalo stotinu i trideset matematičara iz dvadeset i sedam zemlja – njemu u čast

s tamošnjega je znanstvenoga skupa, u dva domaća časopisa, oba na svjetskim znanstvenim listama, objelodanjeno stotinjak radova, uglavnom i s posvetom Josipu Pečariću.

Svime time zasluzio je odličja jer je uistinu hrvatski narodni junak na svojem području. Ugledu Hrvatske u svijetu teško da je itko doprinio više od njega. Ni jedan se, ni onaj najrazvikaniji hrvatski sportaš ili neki drugi znanstvenik ne može pohvaliti takvim i tolikim svjetskim doprinosima i tolikome ugledu. (Premda imamo još znanstvenika svjetske klase i ugleda, prof. emer. dr. sci. Predrag Keros, npr.). No, usuprot svemu tome spomenuti skup matematičara Pečariću u čast hrvatska javna glasila u potpunosti su prešutjela, a nitko u takozvanoj "široj hrvatskoj javnosti" ne zna tko je Josip Pečarić. A ako i zna, to je onda „onaj nationalist i desničar“, jedino takve spoznaje o njemu šire hrvatske tiskovine, govornine i glednine. (One dakle o Pečariću ne kažu ništa, ali o sebi, svojim urednicima i vlasnicima time govore – mnogo! Najprije to koliko je duboka kontaminacija jugounitarizmom, ali i komunističkom ideologijom koja se, iako posve neutemeljeno, veže uz to!)

U životopisnoj bilješci iz koje sam upravo navodio podatke, piše i da „akademik Pečarić surađuje s više od sto i sedamdeset znanstvenika iz SAD-a, Kanade, Švedske, Izraela, Rumunjske, Kine, Japana, Australije itd., itd“. Jak neki nationalist s tolikim internacionalnim vezama i prijateljstvima!

Obično mu uzimaju kao najveći grijeh i „dokazani nacionalizam“ (ekstremni!) to što je rekao da „u Boki svaki kamen govori hrvatski“. Do početka 20. stoljeća gotovo u potpunosti, a do 1945. u golemoj većini, sva zemlja u Boki pripada ili katoličkoj crkvi ili tamošnjim domicilnim Hrvatima, to je gola istina, ona katastarska. Pečarić je samo potvrdio poznatu činjenicu. (Ne znam sada je li to bilo u nekom polemičkom žaru, mislim da jest, a tada se pera posebno oštro bruse, a jezik ubrzava...) Istina je i to da je tu zemlju u Boki nakon napomenute godine „narodna vlast“ sustavno oduzimala hrvatskome narodu, preciznije katastarskim vlasnicima, te davala ili prodavala kome je htjela, pa više nije tako. (Za dosta su toga krivi i sami Hrvati; uklanjali su se iz Boke, pod raznim pritiscima, prodavali kuće...) Ali, usuprot tome, nikada nisam pročitao ili čuo da je Pečarić rekao nešto uistinu nacionalistično ili šovinistično, što bi druge vrijedalo; ako je ta zemlja katastarski praktično do jučer bila sva hrvatska i ako su danas tamo Hrvati samo manjina, gotovo na izdisaju, ne znači da i dalje ne zagovaraju suživot i sklad sa svima u svojoj državi; upravo za to se zalažu, i ja također!

U Gornjoj Lastvi, u okolini Tivta, danas jedinome etnički hrvatskom selu u Crnoj Gori (podalje je od mora pa nije „atraktivno“!), koje je prije rata imalo svoje amatersko kazalište i vlastitu pozornicu s čak sedamdeset i osam premijera te tamburaški orkestar s više od stotinu glazbenika – postoji spomenik palim borcima koji svjedoči da su u drugome svjetskom ratu desetine i desetine njih izginuli kao partizani, za slobodu i za bratstvo i jedinstvo s crnogorskim narodom i s drugim narodima.

(Usput: „bractvo i jedinstvo, kako je svagda bilo“, to je rečenica iz Statuta Poljičke Republike, male hrvatske kneževine u splitskom zaleđu, a prijepis „ustava“ u kojemu tako piše iz 15. je stoljeća.)

Toliko ovom prigodom o tome i o hrvatskome i o Pečarićevu nacionalizmu, koliko ga ja poznajem, a je li Pečarić desničar ili ljevičar u ovome je slučaju posve nebitno. Postoje i drugi i desničari i ljevičari; riječ je ovdje o haškome Sudu i o tome da je Pečarić jasno kazao neke neugodne činjenice o njemu.

U matematici je Pečarić dakle jedan od prvih u svijetu, u publicistici pomno odabire svoja stajališta, a kada ih je učvrstio – brani ih nesalomljivom logikom, pronicljivim zapažanjima, začinivši svoje rečenice posprdom, ponekada vrlo paprenom; ukratko – izvrstan je publicist i po potrebi žestok satirik. Uostalom, jednoumlje ionako nije dobrodošlo, jer sluti prisilu; svatko misli svoje i na svoj način!

Nemam iluzije da će itko u Hrvatskoj – u vlasti i u vlasti – i malim prstom maknuti da se zaslužniku Pečariću zasluge priznaju, uglavnom zbog, uvjeren sam, pogrešne i također nepravedne „političke percepcije.“

Tko prešuće svoje zaslužnike i sebe prešuće!

6. Zašto smo sa Srbijom u nevoljama?

Ne samo kraljevinu, nego i socijalističku Jugoslaviju, nalaze ozbiljni povjesnici i svjedoci, Srbi nikada nisu doživljavali kao državu ravnopravnih naroda, nego kao zemlju u kojoj zapravo Srbi vladaju. Čim se ukazala prigoda, nakon što je Tito umro – krenuli su tenkovima spriječiti svako moguće osamostaljenje Hrvata (Vukovar!) i zagospodariti hrvatskim krajevima („Republika Srpska Krajina“ usred Hrvatske). U parolama „da spase Jugoslaviju“, a stvarno da zasnjuju veliku Srbiju. Tu im je Tuđman stao na put. Neki moj sugovornik jednom je to prikazao slikovitim nogometnim rječnikom: on je, prvi u povijesti, ne samo spriječio naš poraz, nego i prebacio loptu na njihov teren!

Nakon silne, sedamdesetogodišnje bjelosvjetske velikosrpske promidžbe kako su Hrvati „izdajnici“ i „genocidan narod“, „svi ustaše“ (čak su srbjanski nacionalisti i viceve o tome radili, „ja dođem u Zagreb, uđem u tramvaj, a svi ustaše!“), srbjanski akademici su pomislili da je trenutak za akciju. Sljedbenici njihove misli krenuli su, na temeljima „memoranduma“ i drugih pisanija srpskih akademika njima sličnih, u dva pravca: na Albance – jer „siluju srpske majke i seke“ i jer „kolju srpsku nejač“ te na Hrvate – jer govore „ustaškim jezikom“ (a čim je nešto ustaško ili netko ustaša – to se i taj se odmah smiče, uz puno i opravданo odobravanje svih!), zatim jer se „želete separisati“ (pa će za taj delikt i inače – raketirati Zagreb i pobiti civile!), da „obespravljuju Srbe“ (jer ne prihvaćaju „Republiku Srpsku Krajinu“ na svom teritoriju), a kasnije će udariti i na bosanske muslimane, što će prouzročiti strašna stradanja Sarajeva i genocid u Srebrenici.

Nakon što se rat ipak nekako smirio i prestao, ali tek poslije briljantne pobjede Hrvatske vojske, haški Sud je preuzeo tešku zadaću „kažnjavanja ratnih zločinaca“. Jedan od najvažnijih koji se za to tamo trebao naći jest – dr. Franjo Tuđman. Onaj koji je „prebacio loptu na protivnički dio igrališta“. Njegova nenadana smrt je spriječila da se tamo i nađe, ali – našli su se drugi; kažnjavajući njih, i on je kažnjen!

Hrvatski akademik Josip Pečarić u ovoj knjizi govoreći o tome, Tuđmana spominje kao „Oca hrvatske države“. Premda osobno ocem doživljavam jedino pokojnoga Marka (mojega biološkog oca, divnog čovjeka, amaterskoga glumca i pjevača, velikog meštra drvodjelca čije jedinstvene primjerke namještaja i slomljenu tamburicu i danas čuvam), Pečarić Tuđmanovu ulogu u stvaranju hrvatske suvremene države ne veliča bez osnove. Dapače, čak će i Tuđmanovi neprijatelji priznati da je on najzaslužniji za stvaranje suvremene hrvatske države

Budući da dijelak znade najbolje oslikati cjelinu, koja se sva našla u Haagu, ali tamošnji tužitelji i suci nisu shvatili (ili htjeli shvatiti) ni pola nje, iznijet eu ukratko nekoliko vlastitih doživljaja ili zapažanja i sjećanja o toj cjelini, nedavnih. Oni, naime, jasno govore kako su velikosrbi pripremali svoj „napad zbog obrane“, obmanama, lažima i stvaranjem raspoloženja u srbijanskoj javnosti da su im ostali u Federaciji neprijatelji i da će ih prvom prigodom napasti. Osobito je bio jak napad na hrvatske književnike i Hrvate uopće da stvaraju „svoj separatani jezik“, nastojeći pod svaku cijenu održati prevlast srpskoga te spriječiti bilo kakvo razvijanje hrvatskoga mimo te srpske prevlasti. Jednako su nastojali sačuvati i unitarni karakter Saveza književnika Jugoslavije pa se zbog svega toga taj Savez konačno i raspao. (Znam jer sam bio sudionik tih zbivanja.) Na isti način i zbog istih razloga nedugo kasnije raspala se i Jugoslavija

Mislim li da bi haški suci drugačije sudili da sve to znaju? Ne mislim! Ali vrijedi da budu zabilježeni uz knjigu o tim sucima.

1. Mijo Rujević, seljak, pjesnik amater iz okolice Siska, autor *Pohvale pšeničnom zrnu*, jedne od najljepših pjesama na svijetu, star, sijede duge kose i bez prebijene pare u džepu, starojugoslavenski radićevac, sjedi 1989. pred mnom u stanu svoje rodbine u Zagrebu i plače: „Što nam ovo braća Srbi rade, za što nas sve optužuju, što sve lažu o nama, gore nego li su ikada do sada lagali...“
2. Albanski pjesnik, u čije ime sada nisam siguran pa ga i ne navodim, ali sretali smo se po druženjima „jugoslavenskih pjesnika“, a mislim da je i prevodio neke moje stihove, susreće me u Beogradu, u poslovnici JAT-a, ja letim u Pariz pa dalje, a on po lijekove bolesnu djetetu, na rubu plača mi kaže: “To što nam Srbi na Kosovu rade i što sve izmišljaju o nama postaje nepodnošljivo. Da nam samo daju kulturnu autonomiju i makar dijelom političku slobodu, nitko im ne bi bio zahvalniji i vjerniji od nas...“
3. Ivan Šibl, predratni komunistički bombaš i diverzant u Zagrebu, prema današnjim mjerilima terorist, partizanski general, ali bio je i pisac i silno duhovit čovjek, navodno je pričao ovaj vic: “Mi smo se borili protiv fašizma, a oni protiv nas.“ („Oni“ su u partizane prometnuti četnici, op. aut.)
4. Milan Mirić, hrvatski književnik, nacionalno Srbin, na razgovoru o jeziku u (tada) Društву književnika Hrvatske u Zagrebu 1987. kaže, prema mome sjećanju: “Da je ugrožen srpski jezik, ja bih ga branio, ali ugrožen je hrvatski i zato sam danas ovdje s vama...“ .
5. Iste te godine, 1987., u Budimpešti tamošnji Srbi slave „dva veka Vuka“, moj prijatelj Stojan Vujičić, član Mađarske akademije znanosti i umjetnosti a ja kao predstavnik tadašnjega Društva književnika Hrvatske njegov sam gost na jednodnevnom simpoziju o Stefanoviću Karadžiću u toj Akademiji, za Srbe velikom jezikoslovcu i zasluzniku, postavljeno mu je i poprsje u jednome parku. Sutradan smo u Sentandreji, gradiću kraj Pešte, brojni iz Srbije pristigli književnici obilaze tamošnje srpske pravoslavne crkve (ima ih sedam, hrvatska, domicilna, katolička, samo je jedna). U njima srpski pjesnici recitiraju pjesme, pale svjeće, drže se govoriti, vrlo gorljivi, o zločinima Albanaca na Kosovu koji „siluju srpske majke i seke“ i sve tako. Zapažam elegantno odjevena čovjeka u sivom odijelu koji nikada ne ulazi dublje u te bogomolje nego uviјek ostaje uz

vrata, ali duboko diše, upija svaku riječ, vidno se napaja i opija onim što sluša... Tko je taj čovjek, pitam kasnije Vujičića, a on će: „Kočane dragi, sve što je vredelo u Srbiji otišlo je preko! Tako važan datum, a oni nam šalju nekog sekretara beogradskih komunista, političara na gradskoj razini, nekog Miloševića...“ Tada me i upoznao sa Slobodanom Miloševićem koji će nešto kasnije održati onaj znameniti govor na Kosovu, u tonu i sadržaju vrlo sličan onome izgovišanu u sentandrejskim crkvama... I neće više biti političar tek na gradskoj razini, nego obožavani „vožd“...

6. Godinu kasnije, nakon što smo ga primili u Društvo hrvatskih književnika, dr. Franjo Tuđman jednoga dana (1988.) ulazi u prostorije Društva i zapaža prvo mene koji jedini sjedim u kavanici lijevo od ulaza, kreće ravno k meni. Do tada se nikada nismo sreli. Oslovljava me „kolega“, vadi iz torbe papir A-4 dvije trećine isписан i daje mi ga s molbom da ga pročitam, on će se za nekoliko trenutaka vratiti. Odlazi odmah u prostorije Tajništva, na drugu stranu, gdje je, kasnije saznajem, još nekima ponudio isti prijedlog preustroja zajedničke jugoslavenske države. Tu je pisalo da, najkraće rečeno, hrvatske pare u zajedničkoj federaciji trebaju ostati u hrvatskom džepu, što vrijedi i za sve ostale, ali da vojska, policija, carina i druge državne ustanove i dalje ostaju zajedničke. Vratio se, sjeda i pita me slažem li se s time, a budući da sam se složio – imam li kakvu primjedbu. Imam. Mislim da rečenica, navodim je prema sjećanju, ali razlika od stvarne može biti tek neznatna, „Srbi u Hrvatskoj participirat će u vlasti sukladno broju stanovnika srpske narodnosti“. (Tada je naime, svaki drugi „direktor“ ili „rukovodilac“ bio Srbin, pričalo se kao javna tajna.) Mislim da je to nešto mnogo važnije i teže rješivo od toga da se kao usput spomene tek u zadnjoj rečenici. Razmišlja gotovo minutu, vrlo koncentrirano, pa mi kaže da će ozbiljno razmisli o mojoj opasci. (Kasnije sam shvatio da je to bio „maksimum koncesije“ koju je mogao dati sugovorniku!) Ponavlja mi da „idemo to ostvariti“. Međutim, ja ne želim u politiku, to mu otvoreno kažem, niti nakon nagovaranja „da on čita to što pišem, da se to slaže s njegovim prijedlogom“ – ne pristajem, na što se naglo ljutnuo, pograbio mi onaj papir iz ruke i brzo otišao. (Tada ga, mislim, nitko u Društvu nije prihvatio, ali kada mu je kasnije krenulo, neki su pohitali priljubiti se uza nj, a meni je to, eto, nuđeno doslovno prvom.)

Znamo što je kasnije bilo: njegov prijedlog konfederacije umjesto federacije nije ozbiljno ni razmatran, uskoro su po hrvatskim cestama „pobunjeni“, zapravo od Miloševića podučeni Srbi stali postavljati balvane, paliti hrvatska sela, istjerivati ljudе „s (hrvatske, op. aut.) srpske zemlje“. Milan Babić, zvan „Zubar“, predsjednik Republike Srpske Krajine, nakon haške osude ispričao se zbog toga hrvatskome narodu, jedini on, koliko znam.

Iz svega toga slijedi da nije Tuđman pokretač ni rata ni „separacije Hrvatske“, ni mrzitelj Srba, i, svjedočim, evo, iz prve ruke.

Nisam njegov „advokat“, ali istine radi: kad je rekao da je uspio iako mu „žena nije ni Srpskinja ni Židovka“, to je u ušima dežurnih lovaca na Hrvate kao nacionaliste doista ružno zazvučalo. I zbog toga su na nj u Haagu moguće bili posebno narogušeni. Stvar je, međutim, u ovome: ako bi neki Hrvat oženio inovjerku, Srpskinju ili Židovku, već to je značilo da nije nationalist i u svemu je napredovao u socijalističko vrijeme.

Srpkinje su oženili i Tito i Krleža i Šuvard itd., a Tuđman, koji nije bio oslobođen taštine, uspio je i bez toga! Srbin mu je, inače, rođeni unuk, i silno ga je volio, a Židov je bio njegov prvi ministar gospodarstva... I tu su, dakle, optužbe neosnovane.

(Tuđman je kasnije odbio prihvatići moj prijedlog da Dan hrvatske državnosti bude datum kada je papa Ivan VIII. priznao Branimirovu Hrvatsku, u 9. stoljeću (879.!), ali je prihvatio da uvedemo novu hrvatsku grafiju umjesto gajice, u čemu ga je spriječila smrt. Priključio mu se u politici nisam, jednako ni Savki, koja me također osobno kontaktirala, prije osnutka svoje stranke, ali nisam odbio braniti Domovinu i dobio sam od njega Spomenicu Domovinskog rata koju, naravno, ni na koji način nisam tražio.)

7. Primarijus u Sveučilišnoj klinci Rebro, urolog, danas u mirovini, priprema me za operaciju, njemu sam povjerio život, imam u njega povjerenje. U stanci pregleda (negdje u jesen 1991.) čakamo, znamo se i prijateljujemo od studentskih dana. Upravo se vratio s Banovine, otkud je podrijetlom, naime Srbin je, i kaže mi što je tamo čuo: "Hrvate odmah pobit, a Hrvatice jebat pa zaklat". Gledam ga bez riječi, a on nastavlja. "Naježio sam se. Znaš, moja žena je Hrvatica". Nisam znao. Niti mi je to ili što slično ikada bilo važno. (Kad sam mu u telefon pročitao što sam napisao, zamolio me da mu ipak ne spominjem ime u vezi s bilo čim političkim, želi mir u svakom pogledu, uvažavam to!)

8. Stane, moja susjeda u rodnom selu, rodica i prezimenjakinja, udata na Igalo kraj Herceg Novog, tu odmah preko brda, ali u drugoj republici, i njezin muž Savo, možda Srbin, možda Crnogorac, ni sada to ne znam, došli su u posjet njezinoj majci. Godina je 1991., kasno proljeće. Izlazim na cestu pozdraviti se s njima, upravo sam tu završio eksterijere *Bake Bijele*. Savo ulazi u kuću, a ona i ja „obnavljamo uspomene“. Odjednom me pita je li sigurno tu ostaviti auto, na cesti pred njezinom rodnom kućom. Čudom se čudim, zašto? Zato što ona na radiju svaki dan sluša kako su svuda po Konavlima ustaše, da ima i „stranih plaćenika“, nekakvih Kurda i drugih, da su prokopali tunele ispod svih selā i da se spremaju napasti njih Hercegnovljane i cijelu Crnu Goru. (Čemu bi im služili tuneli ispod sela, ako idu u napad, ali dobro!?) Uvjeravam je da zasigurno nema nikakvih tunela, selo uostalom ionako umire, tu je još samo nešto staraca, nema ih dakle tko ni iskopati, a nitko drugi tu ne dolazi, osobito ne Kurdi...

Već u jesen iste godine, još i prije kalendarske jeseni, Jugo-vojska iz obližnje vojarne Prevlaka „preventivno“ tri dana i noći zaredom granatira moje rodno selo, ne prekomjerno, nego taman koliko treba, 26 granata (susjed ih je brojio!) palo je samo oko moje i njegove kuće, silna vojska sa stotinama tenkova kreće „osloboditi Konavle od ustaša“, „u napad za obranu“, kako kažu, te „u rat za mir“, ni jedna kuća uz glavnu cestu uzduž čitavih Konavala nije ostala nezapaljena, ali dalje od ceste danima ne idu: i vlastite su vojnike indoktrinirali strahom od „prokopanih tunela“, silnih Kurda(!!) plaćenika i „genocidnih ustaša“.

(Usput: u Čilipima gori kuća uz cestu, časnik JNA s petokrakom na šljemu tumači na crnogorskoj televiziji da je na toj kući pisalo „Živio Anto Pavelić“, ali to se ne vidi, moglo je pisati samo na krovu koji bukti u plamenu a čitati se jedino s neba, ja gledam to i znam čija kuća gori: kuća je to poznate partizanske obitelji!)

9. Gledam Hrvatsku televiziju u vrijeme *Oluje*, ali nisam siguran kada je točno to bilo: Gotovina sjedi za stolom s više drugih časnika Hrvatske vojske i grmi na njih, vrlo

ljutit, predbacuje im da nisu dovoljno napravili da održe disciplinu, da se zaštiti svaki čovjek, svaki zarobljenik i svaka kuća... Ne mogu precizno prenijeti što točno kaže, pamćenje mi već nije blistavo, ali u namjeru i smisao njegova govora sam siguran: želi spriječiti svaku nepravilnost ili zastranjenje.

Ima ih koji mi predbacuju zašto „branim Gotovinu“, a ne znam što je radio dok je bio legionar ili dok je živio u Francuskoj, je li možda pripadao kriminalnome podzemlju... To doista ne znam, ali ono što sam tada video i čuo, dostatno mi je za uvjerenje da je to bio častan i human postupak. Je li prekomjerno ili taman po mjeri za tako častan postupak, slikom i glasom zabilježen, dobiti 25 godina zatvora? A za smaknuće svih pohvatanih ranjenika vukovarske bolnice mjera haških sudaca je 10 godina!

Usput: Don Miho Demović, danas najobrazovaniji Hrvat, makar sudeći prema broju odslušanih kolegija, uvaženi muzikolog i dirigent u miru Katedralnoga zbora zagrebačke prvostolnice, s bratom je kupio kuću koja se u opsadi Dubrovnika zatekla baš uz bojišnicu; u njoj je boravila Hrvatska vojska i Demović je imao „kuću ponosa“, kako je govorio. Nakon rata, kada je ponovno došao u nju, nije zatekao tamo ni namještaj ni prozore ni vrata, čak i ovratnike su skinuli i utičnice – oni koju su mu kuću opljačkali kada Srba nije više bilo nigdje u blizini. Ta kuća je postala „kuća srama“. Nisu dakle sitni lupeži opljačkali samo srpske kuće nakon *Oluje*; oni koji su oblatili time i Gotovinu (i uvalili ga u nevolje!) i Hrvatsku i mene i svakoga nam zemljaka, takvi isti – samo danas mnogo krupniji lupeži – i dalje pljačkaju gdje stignu i što stignu, proširilo se to do vrhova državne vlasti!

No, to nije više tema ni Haaga ni Pečarićeve knjige, niti velikosrpske okupacije koja je sve to pokrenula. Od Haaga se nije nešto mnogo bolje niti moglo očekivati, ali od nas samih – mnogi smo očekivali nemjerljivo i bolje i više.

Istinski ponosan što sam Hrvat bio sam samo 1991., kada je praktično sav hrvatski narod, i muško i žensko i staro i mlado stalo braniti Domovinu. (Osim onih koji su već tada stali trgovati oružjem i pripremati sebe za kasniju vlast!)

Međutim, to što jesam – jesam i prije i poslije te godine ponosa pa kada Pečarić u svojoj knjizi zrači vjerom u Hrvatsku, rado mu se u tome pridružujem, istina sa stanovitom strepnjom, ali ipak uvjeren da će se Hrvatska riješiti svojih lupeža te opstatiti, i kao narod i kao država. Tome i Pečarićeva knjiga pripomaže; zapisuje istine i činjenice o Haagu, jer – ono što nije zapisano, toga i nema!

7. Jesu li rat i okupacija Hrvatske doista završeni?

Uz ovo što kanim navesti zapisao sam točan datum, a bitni su ne moji stihovi, nego ono što pišem prije i poslije njih; podaci su uzeti iz tiska tih dana. I to će potvrditi koliko je razložno i opravdano traženje oslobođanja hrvatskih generala, za čim vapi naše zajedničko pismo i Pečarićeva knjiga, premda ne vjerujem da će se to dogoditi! Imo poslova koje može obaviti samo država, a ne njezini intelektualci, ma koliko dobromanjerni bili.

ZIDANJE CRKVE

*U trenutku kada nastaju ovi stihovi
yu-serbo-okupator i domaći pravoslavci*

*oskvrnuli su ili razorili više od
sedamdeset katoličkih crkava, groblja i
samostana u Hrvatskoj, a
rat još traje...*

I sve te razorene crkve
bljeskom pri pogotku osvjetljuju u meni moju crkvu
koju bijah zapustio i zanemario i bje se urušila
te kako koji zvonik pada kako koje zvono mre
tako je moja crkva u meni veća i uz nositija
tako od čvršće grade
tako je svaki novi plotun
utiskuje sve snažnije u moje biće u moje bilo
u memoriju

te je tako moja crkva u mojoj vjeri
nepogodiva nerazrušiva i vječna
i gotovo da sam zahvalan njihovoj mržnji
jer njome jača moja ljubav
u crkvi
u meni

pa i kad bi me ubili
pa i kad bi nas sve pobili
a neće jer svatko zapravo puca u sebe
takva crkva – nevidljiva njihovu oružju
nad rast će nadživjeti sve nas
i njezino će zvono
označiti spokoj našim u humusu pomiješanim kostima

(1991.)

Opaska: Porušeno je, spaljeno ili oštećeno već više od 450 katoličkih crkava i samostana... A rat još traje (28. XI. 1991.)

Dakle, upućujem na ovo pisano prije i poslije pjesme, to je takozvana faktografija, činjenica, podatak iz tiska! Da je istinit potvrdile su kasnije obnove crkava.

Kad bi sucima u Haagu netko porušio crkvu u kojoj su primili svoje ime i sve crkve koje pripadaju njihovu narodu, kako bi se oni odnosili prema tim zločiniteljima, a kako prema onim koji su ustali braniti narod porušenih bogomolja?

(Usput, iako je posve nevažno: dr. Ivo Sanader i prof. dr. Ante Stamać, kasnije akademik, u svoju antologiju hrvatskog ratnog pjesništva *U ovom strašnom času*, s kojom su obilazili hrvatska veleposlanstva, ni ovu niti ikoju drugu moju pjesmu o napadu na Hrvatsku nisu uvrstili; oni svakako znaju zašto.)

Svatko je, dakle, u prošlome ratu pucao u sebe, tako se konačno ispostavilo, pa i suci haškoga Suda – kada izjednačuju žrtve i krvnike – pucaju također u sebe; od njih samih ne možemo ih obraniti nikakvim prosvjednim pismom niti ikako!

„Haški Sud, opet odbio zahtjev Gotovinina odvjetničkog tima“, kaže vrlo sitan naslov omanje foto-vijesti u današnjim novinama (17. studenog 2011.), što je već time pokazatelj koliko hrvatski tisak drži do hrvatskoga najistaknutijega branitelja: sitnim slovima, usputna foto-vijest. U njoj čitamo da je sudac Theodor Meron, u ime Žalbenog vijeća toga Suda, odbio izdati obvezujući nalog Srbiji da ispostavi dokument prema kojem je razvidno da „masovni odlazak Srba s područja Krajine 1995. godine nije rezultat etničkog čišćenja već odluke srbijanskog vrha.“

Obrazloženje: Gotovina je već „u raspravnoj fazi imao prilike utvrditi postojanje toga dokumenta“. (Mogao je zamoliti Sud da ga pusti skoknuti do Beograda pa i tamo uljudno zamoliti da mu taj dokument daju?!) I još se, piše, obrazlaže da je „njegova obrana nemarna“ te da – pazite sad ovo: „nije uspjela dokazati kako su dokumenti nužni u sprečavanju nepravedne osude“. U svemu: nema pristupa Sudu dokumentima koji oslobađaju Gotovinu! *Sapienti sat ili pametnome dosta.*

O sucima u Haagu ne treba više potrošiti ni jedne riječi: vrlo rječito sve su rekli oni sami o sebi. I Pečarićeva knjiga zapravo dokazuje upravo to. Premda nije jedino o tome, ja se ovdje usmjerujem samo na to!

Ali, da se još trenutak vratimo na pomutnju između Hrvatske i Srbije. Negdje oko one spominjane 1987., kada se raspravljalio o ugroženosti hrvatskoga jezika koji u nastojanjima jugo-unitarista ne bi smio postojati kao samostalni jezik ni pod samostalnim nazivom, ili baš tada, u Društvu hrvatskih književnika na Trgu bana Jelačića u Zagrebu, koji je tada bio Trg Republike, upriličen je takozvani otvoreni sastanak književničke „Osnovne organizacije Saveza komunista“, dakle i ne-članovi su sudjelovali u raspravi.

Joža Horvat, stari hrvatski komunist, ali i u sukobu s Komunističkim partijom i prokazivan zbog „zastranjenja“, partizan, čuveni moreplovac i nagrađivani književnik, tada je rekao: „Drugovi, ne zaboravite da se Srbci nikada neće odreći pretenzija na hrvatsko more“. Nije riječ o svim Srbima niti o ukupnu srpskom narodu, naravno, to uvijek naglašavam, a tu rečenicu sam dobro zapamtio jer sam se iznenadio da je izgovorio jedan prekaljeni hrvatski komunist koji je skupa sa Srbima u drugom svjetskom ratu stvarao zajedničku državu. U Domovinskom ratu ponovno me ugodno iznenadio kada sam ga sreo u odori hrvatskog vojnika, ne da se tako slika: premda je bio već star, uzeo je pušku i otišao na bojišnicu. Bez javnosti, samozatajno! Što li ga je sve nagnalo na to?!

Je li konačno taj rat okončan? Taj jest, makar će biti kada suci u Haagu konačno pokažjavaju sve koje su naumili kazniti, i krivce i ne-krivce, ali opći velikosrpski rat protiv Hrvatske nije prestao, čak se i pojačava, a vodi se drugim sredstvima: knjigama, krađom hrvatskih književnika renesanse i baroka, političkim obmanama i podvalama... Zamalo pa da ne kažem: „i haškim sucima“!

Navodim samo dva primjera koji se odnose na moj zavičaj: podsjetimo se, još 1806. crnogorske pljačkaške bande, komite i Rusi popalili su i popljačkali Konavle i sav dubrovački kraj, izgorjelo je oko tisuću kuća, što se ponovilo i 1991., s jednako popaljenim kućama, a ponavlja se i kroz povijest inače, u svakome stoljeću u prosjeku jednom (nalaze povjesničari!) braća iz zaleda nasrnu na nas. Ovoga puta taj nasrtaj nešto je drugačiji.

U izdanju Srpske akademije nauka i umetnosti u Beogradu 1995. izlazi *Srpski dijalektološki zbornik XLI, Rasprave za građu*, a donosi disertaciju Zorke Kašić: *Govor*

Konavala. Otkud tolika ljubav prema Konavlima (u drugoj državi!) onih koji su ih jedva četiri godine ranije popljačkali pa spalili, uključivši i crkvu u Čilipima i samostan u Pridvorju? Ili je to jedna te ista najezda „oslobađanja od ustaša“ ili „napada radi obrane“; moguće da nisu računali na to da će Konavle ipak biti oslobođene, ali od njih?! „Srpsko veće Boke Kotorske“ 2003. u Herceg Novom tiska pamfletističku knjigu sa za Hrvate uvredljivim karikaturama nekog Đorđa M. Ćapina *Srpski Konavli i hrvatska kultura*. Toliko pogrešne obaviještenosti, jeftine promidžbe, neskrivenog nacionalizma i šovinizma te količine laži – teško je i zamisliti.

„Svijet je ovaj tiran tiraninu, a nekmoli duši blagorodnoj“, doista. Svijet je „sostav paklene nesloge“ kaže Njegoš u *Gorskom vijencu*.“ U nj ratuje duša sa tijelom“ i dalje nakon anafornog „u nj ratuje“: „more s bregovima“, „zima i toplina“, „vjetri s vjetrovima“, „živina s životinjom“, „čovjek sa čovjekom“, „dnevi sa noćima“, „dusi s nebesima“, ali za nas je najsudbonosnije da ratuje „narod sa narodom“. To je bez smisla. Svak je ratovanje bez smisla. Premda ne možemo izmijeniti „sostav paklene nesloge“, možda ipak možemo umaknuti zloj sreći neprekidnih ratovanja „na brdovitom Balkanu“?

Međutim, kada smo napadnuti, ako se sami ne obranimo od okupatora, nitko nas neće obraniti. Pečarićeva knjiga i to dokazuje. Nema tko reći riječ za nas, ako je sami ne izgovorimo. I ne moramo se slagati u „političkim opcijama“ e da bismo bili razumni i međusobno se pomagali kada treba. Time pomažemo i Hrvatskoj, da „izide iz krize“; za onu materijalnu ne mogu ništa učiniti, ali moralna je kriza mnogo dublja i pogubnija: vraća li joj ova knjiga „slamku spasa“?

Nada umire posljednja, ali prva se rađa. Ja se nadam da i među Hrvatima i među Srbima ima ljudi koji će moći ne samo shvatiti, nego i prihvati i provesti u stvarnost moju nadu u dobrosusjedske odnose i međusobno poštivanje na političkoj razini. Jer svaki rat je „poguba ljudske naravi“, kako je zapisao Marin Držić, slavni renesansni Dubrovčanin.

U vremenu u kojem se na razne, što podmukle i podzemne a pomno smišljene, što legalne a opet pažljivo promišljene načine nastoji obezvrijediti hrvatsku državu i napraviti je samo prostorom interesa i izrabljivanja i za tzv. regiju i za europske banke i kapitaliste, i suđenjem hrvatskim generalima u Haagu – osobito ako su osuđeni – Hrvatsku se kao samostalnu državu nastoji potkopati i uništiti, čemu, žalobože, i hrvatski lupeži, ali i hrvatska politička nepromišljenost i sebičnost idu u prilog; u tome ozračju Pečarićevo pismo, potpomognuto tolikim potpisima, kojih je u hrvatskim srcima mnogo više nego ih je na papiru, kao i cijela knjiga koju imate u ruci – znači snagu, znači otpor, znači prosvjetiteljsku i rodoljubnu svjetlost koja osvjetjava jedino doista ispravno: obranu dostojanstva i opstanka Domovine, jedine koju imamo.

Stijepo Mijović Kočan

PISMO VIJEĆU SIGURNOSTI UJEDINJENIH NARODA

Ne tražimo od vas da pokapate naše mrtve.

Ne tražimo od vas da nas branite od agresije i od terorizma.

Ne tražimo od vas da zaštitite naše gradove od prekomjernoga granatiranja.

Ne tražimo od vas da spriječite granatiranje glavnoga grada Hrvatske – Zagreba.

Ne tražimo od vas da spriječite barbarsko uništavanje grada Dubrovnika, spomenika svjetske baštine.

Ne tražimo od vas da spriječite granatiranje grada Šibenika i uništavanje katedrale sv. Jakova, spomenika svjetske baštine.

Ne tražimo od vas da spriječite granatiranje gradova Zadra, Slavonskog Broda, Osijeka...

Ne tražimo od vas da spriječite snajperiste da gađaju naše građane dok se vraćaju s posla.

Ne tražimo od vas da spriječite strojnice i topove iz vojarne „Maršal Tito“ da pucaju po stanovnicima zagrebačkih naselja Utrina, Travno i Dugave.

Ne tražimo od vas da spasite hrvatsko selo Ćelije, spaljeno i zajedno s crkvom sravnjeno sa zemljom.

Ne tražimo od vas da spriječite pokolj dvanaest hrvatskih redarstvenika u Borovu Selu.

Ne tražimo od vas da spriječite prekomjerno barbarsko granatiranje grada Vukovara, Vukovarske bolnice i ranjenika.

Ne tražimo od vas da nama golorukima dozvolite da se naoružamo i branimo.

Ne tražimo od vas da spriječite masovni pokolj tri stotine ranjenika na Ovčari.

Ne tražimo od vas da spriječite organizirani transport više tisuća Hrvata u koncentracijske logore u Srbiji, ni ubijanja, psihološka maltretiranja i silovanja.

Ne tražimo od vas da spriječite pokolj osamdeset i četiri civila i branitelja u Škabrnji.

Ne tražimo od vas da spriječite miniranje brane hidroelektrane 'Peruča' s trideset tona eksploziva.

Ne tražimo od vas da spriječite rušenje hrvatskih mostova, paljenje i rušenje hrvatskih kuća i da vratite stotine tisuća prognanih Hrvata.

Ne tražimo od vas da spriječite rušenje više od tisuću naših katoličkih crkava.

Ne tražimo od vas da čistite minska polja.

Ne tražimo od vas da spriječite genocid, kulturocid i urbocid.

Ne tražimo od vas da spriječite odvoz stoke i žita u Srbiju.

Ne tražimo od vas da spriječite pljačku hrvatskih umjetnina i uništavanje hrvatske kulturne baštine, ni uništavanje naših netaknutih nacionalnih parkova i parkova prirode.

Ne tražimo od vas da vratite u život naše 402 poginule djece u ratu.

Ne tražimo od vas da vratite dijelove ruku, nogu i tijela naša ranjena 1044 djeteta.

Ne tražimo od vas da oživite roditelje za naše 5497 djece, koja su bez njih ostala u ratu.

Mi sve to ne tražimo od vas, jer je za to i onako već odavno kasno, ali i zato jer su sve to već ionako obranili naši Branitelji, koji su umjesto vas konačno donijeli mir, a koje ste vi zatočili u vašemu Den Haagu! Zatočili ste ih i zato što su umjesto vas

spasili sto tisuća muslimana u vašoj navodno zaštićenoj zoni Bihać, a poslije pokolja u također vašoj zaštićenoj zoni Srebrenica.

Mi sve to ne tražimo od vas jer znamo da je za vas braniti svoj Dom, svoj Narod i svoju Državu samo PLANIRANI UROTNIČKI ZLOČIN!

Mi ne tražimo od vas da oživite naše mrtve stradale u genocidu jer vi niste bogovi.

Mi čak ne tražimo od vas ni da pronađete naše nestale, jer kod vas se umire lijepo, civilizirano i prirodno.

Mi tražimo od vas: Vratite nam naše žive, naše branitelje, koje ste vi zatočili i osudili bez dokazane krivnje! Tako ćete spasiti svoju čast, zajedničku čast svih vas i svakoga pojedinačno. A po njoj će vas suditi povijest.

Mi Hrvati samo to od vas tražimo ...

Povodom rasističkih Haških presuda od 15. travnja 2011.

akademik Ivan Aralica

akademik Smiljko Ašperger

akademik Hrvoje Babić

akademik Stjepan Babić

akademik Slaven Barišić

mons. dr. sc. Mile Bogović, biskup gospicko-senjski

akademik Boris Bučan

akademik Marin Hraste

dr. sc. Zvonimir Janko, Prof. Emeritus der Universitaet Heidelberg, dopisni član
HAZU-a (Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti)

akademik Dubravko Jelčić

mons. Ante Jurić, nadbiskup u miru, Split

akademik Andrija Kaštelan

akademik Ivica Kostović

akademik Slavko Matić

akademik Slobodan Novak

akademik Josip Pečarić

akademik Stanko Popović

prof. dr. Valentin Pozaić, pomoćni biskup zagrebački

akademik Franjo Šanjek

akademik Nenad Trinajstić⁴³

⁴³ Ovaj je tekst objavio tjednik Nacija 9. studenoga 2011.

HAJKA NA THOMPSONA, ZAGREB, 2012.

AMERIKANCI O THOMPSONOVU „FAŠIZMU”

Kraj je ljeta. Za mene doista uspješnog. Još krajem srpnja u Splitu je održana prva obrana doktorske disertacije iz matematike, već 32. doktor matematičkih znanosti iz moje znanstvene škole!

U kolovozu dvije vijesti. Prva je o tome kako je i treći matematički časopis kojeg sam osnivač i jedan od glavnih urednika uvršten u liste priznatih svjetskih časopisa. *Journal of Mathematical Inequalities* uvršten je i u SCIE i u CC listu i to od prvog broja iz 2009. godine. Tako Hrvatska sada ima pet matematičkih časopisa na SCIE listi, a od njih su dva i na CC listi (oba moja).

O drugoj vijesti već sam pisao na portalu *HRSvijet* 9. kolovoza 2011.

Doznao sam kako smo Mate Kovačević i ja sastavili knjigu *Marko Perković Thompson u očima hrvatskih intelektualaca* zbog vlastite promidžbe:

Neki su Marka, poznatog, priznatog i omiljenog pjevača u narodu smišljeno i lukavo zlorabili i zloupotrijebili za svoju promidžbu. Oni koji su pisali o njemu, u većini slučajeva predstavljali su sebe, oni koji su uređivali te tekstove, nastojali su nešto ušiće biti preko napisa, zapisa... Vala, mašala im bilo!

Ono u čemu je Ante Matić doista u pravu jest činjenica da autori u svojim tekstovima najviše i napišu o sebi samima. Tako Matić pokazuje kako misli da ja mogu nešto ušiće biti pišući o Thompsonu. On doista misli da je netko tko pripada među pet prvih autora iz matematike po broju objavljenih radova u svijetu, kome

se posvećuju konferencije, brojni radovi pa čak i brojevi međunarodnog časopisa, zaista poznatiji u Hrvatskoj zato što piše o Thompsonu nego što bi bio da ne piše? Očito Matić ima ružičastu sliku o stanju u Hrvatskoj i u svijetu. Možda će mu takvu sliku pokvariti moj govor na prosvjednom skupu u Zagrebu 9. listopada 2009. protiv sramotne odluke švicarske Vlade protiv našeg kantautora. (Govor je objavljen na Portalu HKV-a, 12. listopada 2009.):

Dragi prijatelji,

nema dvojbe da je zabrana ulaska Marku Perkoviću Thompsonu u Švicarsku i Europsku Uniju poruka svima nama. Njihovo obrazloženje počinje konstatacijom kako je on „jedan je od najuspješnijih i najpopularnijih pjevača hrvatske glazbene scene“. Očito nam poručuju: „Kakav je vaš najpopularniji pjevač – takvi ste i vi.“ Mi njima odmah kažemo: „Hvala vam! Kamo sreće da smo svi kao Marko Perković Thompson!“

Sam tekst obrazloženje je doista nešto sramotno:

Poznat je postao 1991. s pjesmom 'Bojna Čavoglave'. Ta pjesma ima za temu borbu protiv pripadnika srpske paravojske za vrijeme građanskog rata u Hrvatskoj (...) Perković Marko hrvatski je folk-rock pjevač čije pjesme djelomice sadrže dijelove teksta koji veličaju ratne zločine i genocid. Slovi za predstavnika ultranacionalističkog svjetonazora koji se nastavlja na fašističku prošlost Hrvatske. Tako on u pjesmi 'Bojna Čavoglave' pjeva o tome da na Srbe treba bacati bombe i pucati u njih iz pušaka te da sve Srbe treba razbiti šakom.

Ovo zadnje ne postoji u toj pjesmi, ali je zanimljivo to njihovo izjednačavanje srpske paravojske sa svim Srbima, zar ne?

Tu je još i najmanji problem što oni velikosrpsku agresiju na Hrvatsku nazivaju građanskim ratom. Mnogo veći problem je što njihov tekst, kako bi to rekao predsjednik Mesić, koketira s neonacizmom. Naime, oni su svjesni da je 'Bojna Čavoglave' pjesma iz rata, ali ako u takvoj pjesmi kažeš da će se Hrvati braniti tako što će na one koji ih napadaju bacati bombe ili pucati iz pušaka onda veličaš ratne zločine i genocid! Time nam Švicarska, koja se obogatila i zahvaljujući – kako kaže Milan Ivkošić u „Večernjem listu“ – „neizmjernim svotama novca nagrađenog na krvi, na strašnim nesrećama i Židova i podsta drugih naroda, pogotovo afričkih, azijskih i južnoameričkih“ poručuje da smo genocidan narod. Sama hrvatska obrana od velikosrpske agresije njima je ratni zločin i genocid.

Po istom obrascu se sudi danas Hrvatima u Haagu i u Hrvatskoj.

Po istom obrascu danas inzistiraju na tzv. Topničkim dnevnicima. Oni su im veoma važni jer je Hrvatska napravila genocid samim tim što je u granatiranju Knina poginuo čak JEDAN srpski civil. Topnički dnevničari za bombardiranje hrvatskih gradova od Vukovara do Dubrovnika im nisu interesantni. Da, tamo su stradali mnogi Hrvati. Ali, zar su svi oni vrijedni u usporedni s JEDNIM srpskim civilom?

Zar nisu i nacisti odredivali koji su narodi vrijedni a koji nisu. Vidimo da se to radi i danas, a ti nevrijedni ne smiju se ni braniti?

Organizatori ovog prosvjeda vjeruju da je ovaj švicarski čin „instruiran iz Hrvatske i to iz ureda predsjednika države“! To je očito već i iz plakata u kome se nalaze Thompsonove riječi:

Domoljublje prozvali fašizam,

Tako brane njihov komunizam.

Predsjednik Mesić se opet prepoznao pa se opet sam i javio. Naravno, njemu nije ništa sporno u tekstu kojim Švicarci zapravo tvrde da smo genocidani narod.

To nas ne čudi!

Znamo da je predsjednik ove države lažno svjedočio u Haagu. Njegove laži raskrinkane su u knjizi prof. dr. Miroslava Tuđmana „Vrijeme krivokletnika“. Našu tzv. pravnu državu to ne interesira!

Znamo i Mesićevu ulogu u priči o Topničkim dnevnicima.

Znamo i Mesićevu ulogu u falsificiranju dokumenata s pomoću kojih sud u Haagu treba optužiti naše generale.

Znamo i Mesićevu ulogu u protuzakonitom dostavljanju dokumenta s oznakom „državna tajna“ tom sudu.

Znamo i za Mesićevu ulogu u protuustavnom projektu restauracije nove balkanske federacije. Sjetimo se samo njegova nedavnog nastupa na skupu tzv. Federacije balkansko-američkih udruga u New Yorku.

Zato je potpuno opravdan poziv ZU HIDR-a grada Zagreba takvom predsjedniku „da podnese ostavku, da odstupi i prije isteka posljednjih dana svojeg mandata kako ne bi nanosio daljnju štetu našoj domovini i sramotio časnu funkciju predsjednika hrvatske države“. Međutim, takav častan čin ne može se od njega očekivati. Logičnije bi bilo da ga Hrvatski sabor opozove s te časne funkcije. Nažalost, ni to ne možemo očekivati. Pa svima je jasno da naši političari samo slušaju što im svjetski moćnici kažu.

Zapravo, kakav je „problem“ u Thompsonu i u nama, najbolje je opisao bivši francuski vojni biskup Michel Dubost, kada je na međunarodnom vojnom hodočašću u Lourdesu rekao da se divi Hrvatima, jer mi imamo nešto što sve više nestaje: *imamo vrijednosti koje se u Europi gube, a bez kojih ona ne može živjeti*?

A hrvatske vrjednote su ono o čemu pjeva Marko Perković Thompson. Pjeva o vrjednotama koje se u Europi gube. Oni koji žele takovu Europu zabranjuju mu ulazak u nju.

Thompson pjeva o ljubavi prema obitelji, domovini („neka nitko ne dira u moj mali dio svemira“), svom narodu i Bogu. On pjeva o slobodi i onima koji su je izborili našem narodu. Zato nikada ne smijemo zaboraviti da je Sveti Otac Ivan Pavao II. za svoj stoti posjet izabrao Hrvatsku i da mu je prva poruka – ona u Dubrovniku – bila o vrijednosti slobode.

Švicarci kažu kako „treba spriječiti da on svojim djelomice ekstremističkim pjesmama na svojim nastupima uzmogne radikalizirati dijelove hrvatske iseljeničke zajednice“. Ne štite oni samo svoju „unutarnju i vanjsku sigurnost“, nego „unutarnju i vanjsku sigurnost“ takve Europske Unije koja ne želi vrjednote o kojima Thompson pjeva. Jer, pjevajući svoje pjesme hrvatskim iseljenicima u europskim državama, on čini da te vrjednote žive i u tim državama.

Sam Thompson u svom nam Priopćenju poručuje:

Zar nije već vrijeme reći dosta tim lažima i poniženjima?

Ne smatram se žrtvom niti se tako osjećam, niti želim da me itko tako doživljava, ovo što se meni događa je ništa u usporedbi sa žrtvom i nepravdom koju su mnogi Hrvati podnijeli u borbi za ponos, dostojanstvo i suverenitet Hrvatske.

Sjetite se samo naših generala, Ante Gotovine i drugih na koje se ta njihova pravda i pravosuđe obrušilo. Je li to ono što nas čeka u Europskoj uniji?

Ne smatramo ni mi Marka Perkovića Thompsona žrtvom. Zar može biti žrtva netko o kome su hrvatski intelektualci napisali knjigu, čiji jedan prikaz ima naslov

„Thompsona opjevali biskupi i akademici“?

Zapravo i ovaj napad samo potvrđuje moje riječi, koje se nalaze i u spomenutoj knjizi, da je Thompson jedan od najvećih živućih Hrvata, ili kako je ta moja tvrdnja interpretirana u „Hrvatskom listu“:

„Upravo je Thompson – a ne nitko od onih glavonja za koje se glasuje na izborima – politički najvažniji živi Hrvat.“

Napadi na Thompsona, za koje Matić ne zna ili samo ne zna da je zbog njih nastala naša knjiga, pokazuju svu bijedu i hrvatskih vlasti i većine medija. Zapravo, pokazuju i svu bijedu i mnogih zemalja iz EU-a, pa i Švicarske, koji su spremni koristiti i ovakve prljavštine da bi kaznili Hrvatsku zato što je izborila nezavisnost usprkos njihova protivljenja. Pa zar i rasističke presude hrvatskim generalima, u njihovoј režiji, to najbolje ne pokazuju.

Ali, ono sto nama sigurno najviše smeta jest sudioništvo hrvatskih političara i medija u tome.

Sveprisutni hrvatski lijevi intelektualci (bolje reći jugo-intelektualci) ideolozi su takve politike. I „slučaj“ Thompson pokazuje čime se sve oni služe da bi ocrnili istaknute Hrvate i hrvatstvo. Ishodište je uvijek njihova mržnja spram hrvatske države. Još 2000. godine napisao sam **kako sam u mnogo boljoj poziciji od njih jer ja živim u državi čije ime volim, a oni vladaju ili diktiraju vlastima što trebaju raditi u državi čije ime ne vole!**

Podsjetimo se s koliko pažnje je pripreman napad na Thompsona. Iskorišten je njegov veliki koncert na Dinamovom igralištu 2007. godine. Navodno je tridesetak posjetitelja od njih 60000 imalo ustaško znakovlje. Dakle nekih pet promila je bilo

dovoljno da bi o tome bilo riječi čak i u Europskom parlamentu. Vjerovali ili ne! Usljedile su instrukcije hrvatskim vlastima. O tome piše Slobodan Lang u tekstu *Thompson i Woodstock* koji je dan u našoj knjizi, str. 51.:

Organizacija 56 država regionalne sigurnosti, uključivši i Ijudska prava (OSCE) pitanjima antisemitizma bavi se intenzivno od 2004. Na konferenciji OSCE o antisemitizmu održanoj u Španjolskoj 2005. su sudjelovali i uglednici poput Andrewa Bakera iz Američkog židovskog kongresa i prof. Gerta Weisskirchena, člana Njemačkoga parlamenta i predstavnika OSCE-a protiv antisemitizma. Ljeti 2007. godine rabin Baker je u Dubrovniku hrvatskoj ministrici vanjskih poslova gospodi Grabar-Kitarović iznio „uznemirujuće iskaze fašističkih pozdrava i simbola koji su postali obilježje koncerata hrvatske rock zvijezde Thompsona“. Ona je obećala pozvati prof. Weisskirchena u Zagreb da to razmotre. Predsjednik Mesić izjavio je Bakeru da bi Sabor trebao poduzeti mjere zabrane ustaških manifestacija.

Prof. Gert Weisskirchen u Zagreb je došao 3. rujna 2007. „ispitati utjecaj Thompsona na nacionalističko raspoloženja u Hrvatskoj.“ U njemačkom se veleposlanstvu sastao s Ivom i Slavkom Goldsteinom, Žarkom Puhovskim (tadašnjim predsjednikom HHO-a), Tomislavom Jakićem (savjetnik Predsjednika RH), Slobodanom Uzelcem (državni tajnik), Radovanom Fuchsom (pomoćnik ministra), Ivicom Buconjićem (državni tajnik) i Filipom Dragovićem (pomoćnik ministra), a u Ministarstvu vanjskih poslova s Kolindom Grabar-Kitarović, Ognjenom Krausom i Sanjom Zorišić-Dabrović („stara“ Židovska zajednica)...

Ovih dana je, zahvaljujući Wikileaksu, do kraja razobličena sva prljavština vlasti i poznatih ljevičara koji su organizirali progon hrvatskog kantautora i branitelja koji traje do današnjih dana. Zapravo, očito je da je to sve u sklopu njihovog kontinuiranog djelovanja protiv Domovinskog rata i hrvatske države.

Naime, moj koautor Mate Kovačević upozorio me da je u Slobodnoj Dalmaciji 26. kolovoza 2011. objavljen podatak da je svima njima bilo jasno da je priča besmislena:

Spisi iz američke ambasade objavljeni na Wikileaksu otkrivaju kako je SAD pomno pratio zbivanja na ovim prostorima. Ali ne samo politička, već ponekad i glazbena – posao ih je 2007. godine odveo na Thompsonov koncert u Splitu kako bi se uvjerili da nema straha od neofašizma.

Veleposlanik SAD-a u Zagrebu Robert A. Bradtke poslao je stažista veleposlanstva na Thompsonov koncert u Splitu. Deset dana ranije održan je čuveni koncert u Zagrebu, koji je podigao puno prašine, čak i u inozemstvu. Bradtke u izvješću piše da je Thompson na Starom placu u Splitu uspio kontrolirati publiku i da je zaustavio isticanje ustaških simbola.

Wikileaks nam je pokazao da američko veleposlanstvo vidi ono što hrvatski političari, glavni mediji i naši ljevičari koji još obavljaju zadaću koju su dobili na

spomenutom sastanku. I neistine su dobre kada možeš raditi protiv bilo kakvog hrvatstva, zar ne?

Sjetimo se kako je još veći napad na Thompsona započeo godinu dana kasnije poslije njegova koncerta na Jelačić placu. Tada su vidjeli jednu ustašku kapu među 130 000 ljudi!

Neću ponavljati sve ono što se dobro zna. Uostalom, mnogo toga je dano i u našoj knjizi. Međutim, potraga za ustaškim kapama nastavlja se. Sudbina ove države ovisi o tome, zar ne?

I ove godine su ih tražili u Čavoglavama. I našli čak 13. Vjerojatno su zaključili da je fašizam u Hrvatskoj između ta dva koncerta porastao 13 puta, čim je to bila vijest na glavnem dnevniku. Zabilježeno je tada kako su na tom dnevniku interpretirali to što je Thompson pjevao i *Bojnu Čavoglave*. Navodno je pozdravio s zabranjenim pozdravom. Zapravo, smeta im *Bojna* jer je postala simbol Domovinskog rata i hrvatske pobjede. Smeta im *Bojna* jer na neki način predviđa veličanstvenu hrvatsku pobjedu kada su u *Oluji* od srpske vojske napravljeni, da parafrasiramo Slobodana Miloševića, zečevi!

Podrška državotvornih intelektualaca Thompsonu onemogućila je provođenje plana naših ljevičara i njihovih sponzora. Ostaje samo sramota svima onima koji su sudjelovali u tome.

HRsvijet, 2. rujna 2011.

RASIZAM DOMAĆIH SLUGU, ZAGREB, 2013.

PROF. DR. SC. DON JOSIP ČORIĆ

RASIZAM SVJETSKIH MOĆNIKA

Uvod – s brda s dola

Jedan od citata iz Svetog pisma koji bi odgovarao našem večerašnjem skupu, posebno kad se radi o meni, napisao je veliki Pavao svom učeniku Timoteju:

1. ‘Zaklinjem te pred Bogom i Kristom Isusom...propovijedaj Riječ, uporan budi – bilo to zgodno, bilo to nezgodno’. (2 Tim 4, 1-2). Ne želeći nikome dijeliti lekcije, ali u ovo vrijeme gdje se u živo ostvaruje rimska poslovica – panem et circenses – ‘kruha i igara’ doista nije vrijeme za ovakve skupove. Europsko nogometno prvenstvo.
2. Nikada do sada nisam predstavljaо knjigu, a da ju nisam vidio. Ipak nemojte brzo stvarati zaključak da je nisam pročitao, kako se to usuđuju raditi neki. Više se užive u knjigu, koju predstavljaju, a da je nisu ni vidjeli ni pročitali. Meni je preostalo skinuti s e-maila 438 str. I bi tako.
3. Naći se u društvu trojice Josipa nije tako česta pojava, no pravi bi zgoditak bio kada bi nam se, zbog partije briškule ili trešete, pravio društvo još jedan Josip. U nedostatku boljega dobro bi nam došao i onaj s Dedinja, ako je njemu vjerovati da je тамо. Zbog svega iznesenog obećavam da ne ћu biti opširan, jer knjige i članci akademika Pečarića, premda pripadaju polju, koje mnogima, posebno studentima, služi kao groblje, tj. matematici, pisane su stilom čovjeka koji zna što piše, kome piše i kako piše. Rekla bi istočna braća: ‘Piše bre uprošćeno k'o pasulj.’ Piše tako da uvijek pogoda u srž problema u koji ulazi tehnikom kirurškog skalpela, a sve impregnirano obiljem važnih stručnih i povijesnih činjenica, posebno onih koje su povezane uz teške trenutke naše hrvatske sadašnjosti, često opterećene krvavim teretima prošlosti.

Povod pisanju knjige pod naslovom ‘Rasizam svjetskih moćnika’ jest naše pismo VS-u UN-a napisano povodom rasističkih prvostupanjskih presuda našim generalima i junacima Gotovini i Markaču.

Ali, danas je i promocija novih akademika HAZU-a. Imaju li ta dva događaja ikakve veze? Vjerovali ili ne, doista imaju. Naime, tri sjajna hrvatska znanstvenika, potpisnika našeg pisma, danas promoviraju u akademike: prof. dr. sc. Andrej Dujella, (matematičar), prof. dr. sc. Dario Vretenar i prof. dr. sc. Davor MILIĆIĆ. Prof. Milićić rođen je 1962. godine. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu u dobi od 23 godine i stekao stupanj doktora medicinskih znanosti u dobi od 27 godina. Vodeći je kardiolog Hrvatske.

Obilježavanjem 20. obljetnice obrane Zadra i okolice vidimo da veličina naroda nije u njegovojo brojnosti i vojnoj nadmoći, nego u snazi duha i vjere. Kad je agresor počeo uništavati što nam je najmilije, ljudje, crkve, spomenike, škole, poduzeća, razbuktao je što je živjelo duboko u našem srcu, a to su vjera, hrabrost, želja za slobodom. Jer čovjek je za slobodu stvoren, poručio je biskup Jezerinac, istaknuvši da se u prigodi te obljetnice sjećamo svih hrabrih ljudi koji su se agresoru oduprli s krunicom u ruci i iznjedrili velikog generala koji nepravedno leži u zatvoru u Hagu. (Jezerinac)

Spomenuo je i hrvatske vrjednote: vjeru, hrabrost, želju za slobodom. Zašto hrvatske, možete me upitati. Pa, mi smo u Domovinskom ratu pokazali da smo skoro svi bili spremni dati svoje živote za slobodu svoga naroda. Tko se time **moe danas pohvaliti?** Sve se vrijeme borimo da očuvamo vrjednote koje bi trebale biti univerzalne – ali više nisu. (32)

Kako lijepo zvuče riječi bivšega francuskog vojnog **biskupa Michela Dubosta** na međunarodnom vojnem hodočašću u Lourdesu.⁴⁴ Rekao je *da se divi Hrvatima, jer mi imamo nešto što sve više nestaje, imamo vrijednosti koje se u Europi gube, a bez kojih ona ne može živjeti.*

Zato će vas vratiti u vrijeme kada nas je fizički napustio Otac hrvatske države. Akademik Pečarić se je tada našao u Australiji. Iako nije bio član HDZ-a, na njihovoj komemoraciji je rekao:

Jučer nas je sve zatekla tužna vijest: umro je predsjednik Republike Hrvatske dr. Franjo Tuđman. Umro je utemeljitelj i prvi predsjednik voljene nam Hrvatske. Umro je utemeljitelj samostalne i samobitne Republike Hrvatske, sanjane stoljećima, umro je ostvarivši sva svoja obećanja o suverenitetu hrvatskog naroda. Umro je predsjednik svih Hrvata. I onih u Hrvatskoj. I onih u Bosni i Hercegovini. I onih u Boki kotorskoj, Srijemu, Bačkoj, Banatu, Kosovu, Austriji, Mađarskoj. I onih diljem cijelog svijeta pa i nas u Australiji. Umro je čovjek koji je obilježio ovu epohu. Umro je čovjek koji je stvarao najljepše stranice hrvatske povijesti. (35)!

Danas je sve više i više očito kako svjetske velesile nisu željele neovisnost Hrvatske. Zato su dopustile agresiju na Hrvatsku. I ne samo dopustile, nego i aktivno pomagale. Embargo na uvoz oružja u situaciji kada je Hrvatsku napala armija za koju se smatralo da je među 3 – 4 najjače u Europi, kada su Hrvatsku

⁴⁴ *Hrvatsko slovo*, 3. siječnja 2003

napale mnogobrojne četničke horde, predstavljalo je oduzimanje Hrvatskoj i hrvatskom narodu prava na samoobranu. U takvim uvjetima doista je trebalo i hrabrosti hrvatskih ljudi, ali i iznimne pameti onih koji su ga predvodili, da bi se postigao cilj – neovisna hrvatska država. Predvođeni dr. Tuđmanom to smo i ostvarili. Ostvarili smo nešto što jest ravno čudu – hrvatsko čudo. (36)

Tuđman je ukazao da postoji budućnost i malobrojnim narodima. Takvo djelovanje predsjednika Tuđmana izravno je u suprotnosti s današnjim pokušajima stvaranja novog svijeta u kojem je bitan jedino **pojedinac**. Svijet u kojem nema mjesta ni za obitelj niti za malobrojne narode. Jer oni najmoćniji su sebi i svojim narodima već osigurali vladajuće pozicije u današnjem svijetu. Svi oni koji žele boljšak svojih naroda izravno ih ugrožavaju. Zato su predsjednik Tuđman i **Hrvatska stalno na udaru medija koji su u rukama najmoćnijih i preko kojih svjetski moćnici osiguravaju svoje interese.** (str. 38.)

Duboko sam uvjeren da će povijest pokazati da je **dr. Franjo Tuđman najveći sin** kojega je ikada rodila hrvatska mati. Ali i ne samo to. Danas mnogi **dr. Franju Tuđmanu** uspoređuju po mnogo čemu s tvorcem Njemačke – Bismarckom. To i ne iznenađuje, doista je dr. Tuđman vjerojatno najveći političar i državnik s kraja dvadesetog stoljeća. Napadi onih kojima je **onemogućio ostvarenje njihove antihrvatske politike** to najbolje pokazuju.

(...)

Kao da sam ovaj tekst pisao danas, a ne prije 12 godina, zar, ne? (38)

(...)

General Praljak je sucima tog “suda” to i rekao:

“Vi se ponašate kao da vam je svejedno radi li se o ljudima, stoci, miševima, glupanima, ... majmunima.” Nikomu od svjetskih moćnika ni tada niti u mnogobrojnim sličnim slučajevima nisu zasmetale laži koje su servirane u tom “sudu”. Nisu im smetale takve “vrjednote”. Nisu ni trebale, jer pripadaju njihovom svjetonazoru, zar ne? Vidjeli smo kako su pokušali lažima dokazati da je bilo žrtava u tom “prekomjernom” granatiranju. A istina je da nema dokaza o bilo kojoj civilnoj žrtvi ili ranjenoj osobi u tom granatiranju.

Ponavljam, predsjednik Tuđman im je zbog toga odmah bio ratni zločinac! (41) Pa već na početku najblistavije ratne operacije u hrvatskoj povijesti svjesno su obmanjivali svjetsku javnost o **prekomjernom granatiranju** kojega očito nije bilo. Dakle, svjesno su išli na uskraćivanje prava jednoj državi na oslobođanje okupiranih područja.

Najstrašnija je činjenica da je glavni rezultat te operacije bilo **spašavanje 100 000 muslimana u navodno** od UN-a zaštićenoj zoni Bihać. To se sve odvijalo poslije genocida u drugoj od UN-a zaštićenoj zoni – onoj u **Srebrenici**. (43) A poznato je da je cilj svjetskim (bolje reći europskim) moćnicima bio: **Poslije takvog genocida moći će se proglašiti Srbe pobjednicima u ratu.**

To je onemogućila Hrvatska, oslobođila je svoja okupirana područja, što joj je bilo zabranjeno, spriječila je genocid u Bihaću proporcionalan onom u Drugome svjetskom ratu. Zato je Hrvatska kažnjena.

Da, to je **Europa kojoj navodno težimo**. To je Europa u kojoj, kako je rekao francuski vojni biskup, nema onih vrijednosti koje mi Hrvati imamo. To je Europa koja je uspjela

i svakim danom uspijeva sve više i više u Hrvatskoj zatrti naše vrijednosti. **Na rukovodeće položaje u vlasti i u oporbi dovedeni su uglavnom oni ljudi koji njeguju njihove, a ne hrvatske vrijednosti.**

Razumljivo je da mnogi katolički biskupi, pa i Sveti Otac, žele Europsku Uniju u kojoj su dominantne hrvatske vrjednote, jer se doista radi i o – nekad – općepriznatim vrjednotama.

Ali, tu se zaboravlja na činjenicu da ovo nije Tuđmanova Hrvatska, kada smo doista mogli biti "narod nade". Danas, kada svuda imamo raspoređene one, kako ih je nazvao **kineski filozof, najniže i najodvratnije ljude, teško je da Hrvatska može išta promijeniti u takvoj Europi.**

Zato autor ponavlja ono što je zahtijevao još 2002. godine na predavanju "Sramotni sud u Haagu" u Dubrovniku:

Kada već Pravilo našega kardinala ne provode oni koji bi to trebali – hrvatski političari – i oni na vlasti i oni u oporbi, ostaje da to rade naši ljudi. Mislim da je izvrstan primjer naše nedavno **Pismo VS-u UN-a**. Slobodno se može reći da je poteklo iz naroda. Potpisalo ga je 17 akademika, 2 biskupa i 1 nadbiskup u miru, a supotpisalo ga je skoro 2300 naših ljudi, među njima i oko 250 sveučilišnih nastavnika i znanstvenika.

Vjerujem i mnogi među nama. **To govori da doista ima mnogo ljudi kojima su svete hrvatske vrjednote i kojima je itekako važno da naš narod očuva svoj ponos i dostojanstvo.**

Slično je bilo i s Prosvjedom Hrvatskom saboru. U samo dva dana imali smo skoro 1000 potpisnika!

PISMO VIJEĆU SIGURNOSTI UJEDINJENIH NARODA

Ne tražimo od vas da pokapate naše mrtve.

(...)

Mi Hrvati samo to od vas tražimo ... (50)

(U POVODU RASISTIČKIH PRESUDA U HAAGU OD 15. 4. 2011. – Tekst je objavio tjednik Nacija, 9. 11. 2012.)

Prof. Miličić je i najmladi dekan u povijesti Medicinskog fakulteta, koji – čini mi se – danas postaje akademikom. Evo što je on napisao:

'Suđenje u Haagu osobama poput Gotovine svjetski je presedan. Sudi se generalu osloboditeljske vojske kojemu nije dokazano sudjelovanje niti u jednom ratnom zločinu (svi eventualni zločini s hrvatske strane bili su pojedinačni). Da je kojim slučajem Bobetko živ, i on bi trunuo u Haagu, zato što je oslobođio južno hrvatsko primorje. Haaške sudsice i ostale mudrijaše bilo bi dovoljno odvesti u Vukovar, muzej Domovinskog rata na Srđu ponad Dubrovnika ili ih pustiti da malo porazgovaraju sa stanovnicima Cavtata, Škabrnje itd., itd. Zločin međunarodne zajednice Haaškim presudama i njezinim odnosom prema hrvatskom Domovinskom ratu time se potvrđuje i nastavlja provoditi, još od početka agresije na Hrvatsku pa sve do danas. Ta je ista

međunarodna zajednica očiglednoj žrtvi – brutalno napadnutoj Hrvatskoj, pa i nakon što je bila međunarodno priznata, zabranila legalnu nabavu oružja za vlastitu obranu. Dakle, mirno se promatralo kako se masakrira Vukovar, Dubrovnik i ostali hrvatski krajevi, nitko nam nije vojno pomogao, a mi smo se valjda trebali predati ili pustiti da nas se pregazi i poubija bez ispaljenog metka. Istodobno, npr. Šljivančanin se oslobađa dalnjeg izdržavanja kazne, Kadijević, Rašeta i ostali su slobodni građani, navodno je Kadijevića SAD koristio ili još uvijek koristi i kao vojnoga konzultanta. Ta ista međunarodna zajednica nagradila je agresorsku zločinačku srpsku vojsku tako da im je oformila novu državu u državi – Republiku Srpsku i time potpuno paralizirala bilo kakav suvisao razvoj BiH. Dakle, ako je međunarodna zajednica na najnepravedniji mogući način podijelila BiH to nije zločin nego je diplomatski uspjeh i veliki mirovni pothvat, a ako je Tuđman na početku rata hipotetski razmatrao podjelu Bosne to je a priori zločin. Te iste Bosne kojoj je Hrvatska udomila i spasila od sigurne smrti o svom trošku 700.000 izbjeglica (to je npr. kao da SAD udomi 20 milijuna izbjeglica) i to izbjeglica koje su većinom bili Bošnjaci muslimanske vjeroispovijesti. Osim toga, Hrvatska je bila prva koja je BiH priznala državnost i to upravo u vrijeme dok je Tuđmanova vlast i autoritet bila na vrhuncu.’ (149)

Poslušajmo velikog velikosrpskog proroka, čiju pjesmu pjevahu ‘osloboditelji’ Vukovara:

Slobodane, šalji nam salate, bit će mesa klat ćemo Hrvate.

Razočaran zbog srpske nepobjedivosti, šest dana nakon Oluje izjavljuje:

Molim vas, 6 hiljada Hrvata je branilo Vukovar pola godine; napadala je cela Prva armija, vazduhoplovstvo, čudo, sva sila koju je imala JNA, a oni nisu odbranili Knin, kojem se može prići samo iz tri pravca; nisu ga mogli braniti ni 12 sati!? (...) Tamo je palo naređenje da svi izađu iz Krajine istog dana, čak bez stvorenog kontakta sa hrvatskom vojskom na najvećem delu fronta. (...) Pitanje je ko je, zaista, doneo odluku da krajško rukovodstvo napusti Krajinu? Takva odluka, kada su imali sve uslove da se brane, izazvala je egzodus. Sada to treba da bude razlog da Jugoslavija jurne tamo da brani te teritorije, sa kojih su oni utekli kao zečevi?!

O ponašanju pojedinih nametnutih vođa hrvatskog naroda nema smisla trošiti riječi. Autor se je obraćao svim važnijim karikama hrvatske političke sudbine. Veoma uljudno mu je odgovorila tadašnja premijerka gđa Jadranka Kosor, kojoj on odgovara:

Poštovana predsjednice Vlade RH,

zahvaljujem Vam na Vašem pismu od 4. listopada 2011.

Moram priznati da ste me ugodno iznenadili, bez obzira što će mnogi od potpisnika Pisma VS-u UN-a povjerovati da je razlog za Vaš ovakav odgovor skori izbori.

Međutim, činjenica je da ste nas pozvali na razgovor i daljnju suradnju iako sam u pismu Vama napisao:

Oni su dužni boriti se protiv rasizma svugdje u svijetu, pa samim tim i u svojim redovima. Naše je pismo i napisano povodom rasističkih presuda

hrvatskim generalima Gotovini i Markaču u Haagu, dakle u sudu koji je UN i osnovao.

Upozorit ću Vas da je nedavno u "Hrvatskom listu" američki vojni ataše potvrdio isto ono što tvrdimo i mi: General Gotovina i Hrvatska vojska operacijom "Olja" i spašavanjem Bihaća spriječili su genocid razmjeran onome iz Drugog svjetskog rata. Činjenica da je spašavanje stotinjak tisuća ljudi nevažno onima koji vode UN optužujuća je za njih.

Da su oni toga svjesni ponajbolje govori činjenica da se u Hrvatskoj od 2000. godine praktično i ne smije spomenuti taj veličanstveni pothvat Hrvatske vojske. Ne spominju ga političari ni vi na vlasti ni iz oporbe. Ne spominje se u glavnim medijima. Ne treba biti previše inteligentan i zaključiti da se radi o diktatu svjetskih moćnika, jer koja bi zemlja uz takav "gromoglasan muk" dopustila da budu držani u zatvorima i suđeni na drakonske kazne njihovi najčasniji ljudi samo zato što su spasili toliko veliki broj ljudi.

Za razliku od Vas, "hrvatske" televizije su se potrudile potvrditi ove moje tvrdnje, pa nijednoj od njih nije bila neka vijest pismo koje je VS-u UN-a uputilo 20 biskupa, nadbiskupa i akademika i supotpisalo još više od 2200 Hrvata diljem svijeta (recimo samo da je tu bilo više od 200 sveučilišnih nastavnika i znanstvenika). Nesposobnost ili antihrvatstvo? Prosudite sami. (169)

(...)

Ne čudi, također, što im je profesor Tuđman posebno izvukao iz moga teksta i pravilo našega kardinala Franje Kuharića:

Razgovarajte s velikima s polazišta principa, nikada na koljenima. Principi su oružje. I zato kad Hrvatska čistih ruku i čiste savjesti nastupi pred svijetom, ona je jaka i pred jakima.

(u Predsjedničkim dvorima 29. rujna 1997.) (170)

Izjednačavanje agresora i žrtve

Dok normalno pravo, bazirajući se na rimskom pravu, ne zastupa načelo da je netko kriv dok ne dokaže nevinost, nego je netko nevin dok mu se ne dokaže krivnja, vrhovi ove naše zgažene države, uglavnom pravnici ili doktori prava šalju svoje najzaslužnije ljude 'belosvetskim protuvama' da pred njima dokažu da nisu učinili to što im se predbacuje da su učinili. To pak nije važno, jer prije suda si osuđen. Vuk je uvijek u pravu, posebno kada piye vodu iznad janjeta. Nije se čuditi. Tiskovina 'Svijet', 22. 6. 2011. donijela je vijest kako je na Zagreb Gay Prideu sudjelovalo 73 profesora pravnog fakulteta! Na zdravlje! Valjda zbog toga tako visoko kotira fakultet jurisprudentiae u Zagrebu.

Iz knjige Margaret Thatcher "Ratovi na Balkanu"

"Dole piše: U prvom pasusu gospođa Thatcher je posjetila Vukovar 1998. godine i kaže "da bi se svatko barem jednom u životu trebao suočiti s materijalnom stvarnošću zla." Jer, kad je vidjela Vukovar, "vidjela je kako zlo poprima stvaran lik, da ga čovjek nikad ne može zaboraviti."

"U tom pasusu (drugi op. a.) gospođa Thatcher kaže da su zapadne vođe suočeni s tom prijetnjom, misli se na Jugoslaviju, počinili tri ključne pogreške.

“Prvo: Pokušali su zadržati Jugoslaviju i time su Jugoslavenskoj Armiji dale do znanja da se inozemstvo, da se dakle neće usprotiviti njezinim nadstojanjima da silom sprijeći ocjepljenje. Drugo: Međunarodna zajednica je nametnula embargo, a time je Slovencima, Hrvatima i Bošnjacima uskraćena obrana. I treće: Citiram kao treće: “U pokušaju da se “nepristano” podjeli krivnja zbog tih događaja, dok je zapravo jedna strana bila agresor, a druga pak žrtva, Zapad je postao svojevrstan sukrivac za počinjene zločine.”

“Nije to bio nikakav”, citiram, gospođa Thatcher citira, “veliki trenutak za Europu” kako je utvrdio tadašnji luksemburški ministar vanjskih poslova Jacques Poos, bio je to trenutak europske sramote.”

Jeste li ikada čuli da Josipović govori slično gdje Thatcher?

Očito je da gđa Thatcher mnogo bolje zna što se doista dogodilo na ovim prostorima.

Za razliku od predsjednika Josipovića, gđa Thatcher zna da je tu postojao agresor i žrtva. I zna koje konzenkvencije iz toga slijede. (215)

Možemo li ovdje mirno sjediti pred blagdan sveca čitavog svijeta, a da nam misli ne odlete onamo bez kojega bismo još uvijek uživali u **Jajčevoj Jugoslaviji**. Ante, dobri naš Ante, Bog nam te vratio u domovinu kojoj jedinoj pripadaš. **Oj Hrvatska mati...**

Naš susret večeras je poticaj da iskoristimo svoju pismenost, svoju ljubav prema domovini, prema majci Crkvi i zahvalimo Bogu što nam je dao ljude koji bi se najlakše mogli izvući da ništa ne rade, jer posao akademika je nešto što traži dva života. Ja sam ponosan da nikada nisam izostavio svoj potpis na lucidni i dobro izvagani tekst mog imenjaka. Znam da se to ne sviđa ni ocu ni sinu Goldsteinu, kao ni onima, koji govore o besparici, ali se ne ustručavaju stati u tzv. prve redove one populacije, koja po dru filozofije, na temelju bez ikakvih istraživanja ustvrdi i ostade čitav. ‘U Splitu ima najmanje 20 000 gay populacije.’ Osim onih ne znam koliki je broj, ali svakako 50 % manji od broja predobro naoružanih policajaca – i koje skaču od veselja govoreći svojim materinjim, odnosno čalinim jezikom: srpskim i slovenskim, kad bi došli imaginarni zaljubljenici u sve što je istospolno, onda bi ih trebalo osiguravati najmanje 30 000 policajaca. Toliko ih, čini mi se, nema ni EU. Moralo bi ih se uvesti iz USA ili iz Kine. Živile internacionalne brigade slobode mišljenja. I hvala dragi prijatelji. Molimo za pobjedu protiv azzura.

Split, 12. 6. 2012. u Velikoj sjemenišnoj dvorani u Splitu – u 20 s.

TRIBINA U DUBROVNIKU

OKUPACIJA ILI OSLOBOĐENJE, POBJEDA ILI PORAZ

U Dubrovniku je 18. 10. 2012. održana tribina *Okupacija ili oslobođenje, pobjeda ili poraz*. Prof. Miše Đuraš, branitelj i kustos dubrovačkog Muzeja suvremene hrvatske povijesti, održao je predavanje *18. listopada, dan okupacije ili dan oslobođenja Dubrovnika?*, a moje predavanje je bilo *Sud u Haagu ili kako od pobjednika Hrvatsku napraviti gubitnikom*.

Reagirao je u Glasu Grada, 26. 10. 2012., g. Darko Kaciga tekstom “Podjela Hrvata / Oni su pravi Hrvati, a mi smo...”.

Prvo je predstavio samoga sebe, kazavši kako sam ja “akademik za matematičke nejednakosti dr.”, a ubrzo je zaboravio tu titulu pa postao “akademik za nejednakosti”. Kako, vjerojatno, samo on u svijetu zna za takve titule, tj. da takvo nešto postoji, radi se o izuzetnom intelektualcu, zar ne?

Šalu na stranu, ali doista mu se ne može puno zamjeriti na podjeli o kojoj govori. Dosta davno podijelio sam Hrvate na: Hrvate i one koji za sebe kažu da su Hrvati. Kaciga danas, kada su ovi drugi preuzeli svu vlast i medije, daje drugačiju podjelu (pripisujući je meni), pa ove prve naziva “pravim Hrvatima” a druge “jugokomunistima”. Očito ove druge poistovjećuje sa samim sobom, jer je poznato kako među njima ima i jugonostalgičara koji su protiv komunizma.

Naravno, uopće ne spominje da sam govorio o presudama generalima Gotovini i Markaču, jer bi čitateljima odmah bilo jasno koliko je njegova podjela dobra.

Naravno, i to govor o ovim drugima jer poluistina je gora od neistine! A doista su svi njegovi jugokomунисти (i ostali jugonostalgičari) učinili sve da se nevini hrvatski generali tamo i osude. (Na predavanju sam govorio i o doista izuzetnim zaslugama današnjeg Predsjednika RH za te presude. O tome sam pisao i u svojim knjigama: *Rasizam Suda u Haagu i Rasizam svjetskih moćnika*.)

Zato Kaciga i daje primjere i jednih i drugih Hrvata. O onima prvim, dakle o onima koji su uvijek podržavali naše generale, govorи pogrdno, a o drugima (on, njegova uža i šira obitelj, njegovi prijatelji, dr. Josipović, Milanović, ministri dr. Pusić i Linić, itd.) naravno ne.

Zanimljivo je kako je od onih koji su slični Josipoviću, imenom i prezimenom iz Dubrovnika naveo samo sebe, a onih za koje su generali heroji doista je mnogo. A i to što je “zaboravio” da sam održao predavanje o Haagu vjerojatno je zato što se boji Dubrovčanima pokazati kakav je njegov odnos prema presudama hrvatskim herojima. Zato je očito i sam Kaciga svjestan koliko mu je samo pusta želja (što opet pripisuje meni) kako su “‘pravi Hrvati’ beznačajna nacionalna manjina Republici Hrvatskoj”. Ljudi mogu biti zavedeni, ali ne može biti toliko veliki broj onih koji će zbog interesa drugih “prodavati” svoje heroje, bez obzira jesu li plaćeni za to ili je to iz ideooloških interesa! A takve je već odavno kineski vojni teoretičar Sun Tzu nazvao najnižim i najodvratnijim ljudima.

Zato je i logično što će svoju sljedeću knjigu na temu “Suda” u Haagu nazvati *Rasizam domaćih slugu*, zar ne?

HRSvijet, 27. listopada 2012.

HRVATSKI GENOCID: NAPRAVILI ZEČEVE OD SRBA, ZAGREB, 2014.

VISOK STUPANJ TOLERANCIJE PATRIJARHA IRINEJA

Zvonimir Hodak (Dnevno.hr, 6. siječnja 2014.) upozorava nas kako, za razliku od hrvatskih biskupa i nadbiskupa, srpski patrijarh Irinej posjeduje visok stupanj tolerancije:

...istinoljubivi patrijarh Irinej, bez obzira što se radi o stranom teritoriju, pun ljubavi zaželio je sretan Božić svojim sunarodnjacima riječima: "u Dalmaciji, Hrvatskoj, Slavoniji, Lici, na Kordunu i Banji!" Naravno, apolitični Patrijarh dobro zna kako se Hrvatska proteže samo dotle do kamo se vidi s vrha Katedrale iz Zagreba, a ostalo su samo pokrajine, valjda izvan Hrvatske. Time pokazuje visok stupanj tolerancije jer se sa vrha katedrale, kad je jako vedro, vide i Karlovac, a ponekad i Petrinja, ali to za njega valjda nije Hrvatska. Sreća što se s vrha Katedrale ne vidi Dubrovnik jer bi možda netko počeo tvrditi kako je to njegov, a ne hrvatski grad.

Hrvatska akademska zajednica "Kralj Tomislav" posebno upozorava kako Patrijarh nije spomenuo Gorski kotar i Istru, gdje inače ima relativno dosta pravoslavaca, pa se nedvojbeno izvlači zaključak da ta područja patrijarh smatra talijanskim teritorijem. Istina, matematičar sam pa mi povijest i logika i nije jača strana, pa nisam siguran misli li patrijarh da je i Hrvatska srpska pokrajina (stavljena je između Dalmacije i Slavonije)? A ne spominjanje Gorskog kotara i Istre samo pokazuje svu tolerantnost srpskog patrijarha, jer i pored toga što тамо ima mnogo pravoslavaca, ipak ih ne smatra srpskim, nego talijanskim teritorijem.

Da, pogledajmo samo taj Dubrovnik. Srbi stalno i ističu da se radi o srpskom gradu, ali i dalje tolerantno dopuštaju da je taj grad u RH, mada je u njemu pedeset posto od

ukupnog srpskog kulturnog i spomeničnog blaga (ako ne i mnogo više). A koliko bi bilo tek ukupno srpsko kulturno i spomeničko blago kada bi mu se pridodalo ono u srpskim pokrajinama Dalmaciji, Slavoniji, Lici, na Kordunu i Banovini, ako im se već to blago najmanje udvostruči dodavanjem onog iz Dubrovnika?

Međutim, patrijarh (a i Hodak) mi je ipak ovom podjelom razjasnio zašto je svojevremeno Račanova partija promijenila naziv Hrvatskog državnog sabora u Hrvatski sabor. A i to zašto mi Sabor još nije odgovorio na pismo koje sam im uputio 5. 8. 2012. (Hrvsijet, 5. 8. 2012., Hrvatski fokus 8. 8. 2012.).

Ipak, Knin se ne nalazi u Hrvatskoj. Koliko sam tek grješan kada nisam razumio takve tvrdnje Srba iz Knina u dalekoj Australiji. Naime, u Pismu Hrvatskom saboru spominjem i patrijarha i njegov tolerantni pogled na *Oluju* I veliku podudarnost njegovih i mojih stavova. Vidjet ćete kako tolerantni Irinej, za razliku od mene, čak i ne spominje kako se radilo o velikom genocidu Hrvata nad njegovim sunarodnjacima:

UVEDIMO DAN DOMOVINSKE ZAHVALNOSTI I DOMOVINSKE ŽALOSTI ZBOG SRBA ZEČEVA

Poštovani Predsjedniče Hrvatskog sabora,

obraćam Vam se ohrabren praksom Hrvatskog sabora da veoma brzo reagira na prijedloge hrvatskih građana, kao što je to bilo u slučaju kada je poznati hrvatski povjesničar predložio da se ukine potpora spomen danu u Bleiburgu, a Sabor je to prihvatio. Vjerojatno vam je poznato da se ja obično ne slažem s Goldsteinima, Teršelićkom, Pupovcem ili patrijarhom srpskim Irinejem. Međutim, već više puta sam naglasio da doista smatram da je Hrvatska načinila neviđeni zločin prema Srbima u Oluji i da se konačno moraju početi obilježavati ta srpska stradanja.

Podsjetit ću da su se svи spomenuti javili uoči obilježavanja ovogodišnjeg Dana domovinske zahvalnosti s jednakim zahtjevima. Hrvatskoj javnosti su oni poznati, pa ću ovdje dati samo potpuno istovjetnu priču koja nam stiže iz Beograda:

ODRŽAN POMEN NASTRADALIMA U "OLUJI" U CRKVI SV. MARKA

BEOGRAD – Parastos nastrandalima u vojnoj operaciji "Oluja" održan je danas u crkvi Svetog Marka sa koje je patrijarh srpski Irinej poručio da opravdanja za takvo bezakonje i zločine koji su se dogodili sigurno nema.

Parastosu, koji je patrijarh služio zajedno sa svećenstvom SPC-a, nazočili su prvi dopredsjednik Vlade i odbrane Aleksandar Vučić, načelnik glavnog stožera VS Ljubiša Diković, pripadnici VS i brojni građani, među kojima je bio i ruski veleposlanik Aleksandar Konuzin.

Patrijarh je okupljenima rekao da se obraća svima koji su stradali u jednome "bezumnom vremenu" i dodao da su stradala naša braća, sestre i djeca, samo zato što su bili Srbi i što su prihvaćali pravoslavnu vjeru (*Zato su i krenuli u agresiju na Hrvate, nedvojbene zločince jer Hrvati ne žele prihvati istu "veru", op. JP*).

Oni su, kako je istaknuo, bili ne samo prognani, već i strašno stradali na tom putu i bjekstvu i traženju spasa u Srbiji (Doista, i hrvatski ratnici su se zgražavali kada su nailazili na srpske izbjeglice koje su pregazili srpski tenkovi u svojoj paničnoj bježanji, op. JP).

On je rekao da se sjećamo mnogih koji su izgubili "svoje živote i svoje kosti rasuli u krajevima Banije, Like, Korduna i sjeverne Dalmacije", koji su ostavili svoje domove u kojima su vjekovima živjeli i ostavili ih onima koji su im bili neprijatelji." (Jasno, neprijatelji su oni koji nikako ne priznaju da su to dijelovi Velike Srbije i da se i danas Srbi, potpomognuti hrvatskim vlastima, trebaju truditi da u to uvjere te Hrvate – srpske neprijatelje, op. JP).

"A neprijatelji su im bili, draga braća i sestre, kršćani koji pripadaju jednoj crkvi, zapadnoj crkvi, protiv kršćana, koji su pripadali apostolskoj Istočnoj pravoslavnoj crkvi", rekao je on. (Dodajmo, kako su ti neprijatelji napali Veliku Srbiju koja se prostire i na teritoriju nekakve Hrvatske. Strašno, zar ne? op. JP)

Prema njegovim riječima, teško je naći riječi opravdanja za strašne zločine koji su se dogodili prije 17 godina u "zapadnim našim krajevima (strašno je vidjeti kako Hrvati usurpiraju zapadne srpske krajeve I još se oružjem bore protiv poštenih srpskih vojnika I do zuba (ne)naoružane srpske nejači, op. JP) ili se kasnije dogodili u našim južnim krajevima gdje su Srbi stradali kao nikada u svojoj historiji.".

On je ocijenio da je 20. stoljeće za Srbe predstavljalo stoljeće najstrašnjeg stradanja u njihovoј "dugovječnoj historiji.

"Zašto se to dogodilo, zašto je tako bilo i ima li opravdanja za takvo bezakonje i zločine koji su se dogodili – sigurno da nema", rekao je patrijarh. (Doista Srbi su tri put ratovali, kako kaže njihova pjesma koja veliča njihove zasluge za sve ratove, a neprijatelji nisu odmah položili oružje iako znaju da Srbi baš i nisu neki ratnici i nisu nikada u povijesti pobijedili kada su sami ratovali. Op. JP)

On je naveo i da je poslije toliko vremena i toliko "nekakvoga prava demokratskog u svijetu u kome živimo", 250.000, a po nekim i 350.000 onih kojih je rasuto daleko po svijetu.

"I to se sve događa danas, u 21. stoljeću pred demokratskim svijetom Europe i Amerike, i desetci tisuća čekaju vratiti se odakle su prognani, ali pravde za naš narod u svijetu nema", rekao je patrijarh.

(Naravno, problem je bio dok su Hrvati ustrajavali na "ustaškim" vlastima. Sada imaju svoje teršeličke, Josipoviće, goldsteine i dr. pa će sve lakše ići. Pa već sama činjenica da je patrijarh govorio o zapadnim srpskim krajevima u nazočnosti ruskog veleposlanika potvrđuje opravdanost želja naših političara da se izade u susret što je više moguće, jer stalno moraju imati u vidu da u Hrvatskoj ipak živi većina tih neprijatelja o kojima govoriti patrijarh, zar ne? Op. JP)

On je napomenuo da se svi nadamo da će kad-tad progovoriti, ako ne ljudska onda će sigurno "progovoriti pravda Božja".

Irinej očekuje, kako je istaknuo, "da moćnici ovog svijeta učine da se pravda provede, da se ljudi vrate svojim domovima, njivama, stanovima i da pravda bude ista prema nama kao i prema drugim narodima". (*Doista, Srbi su samo provodili želje svjetskih moćnika i doista s pravom traže da ih se za to nagradi. Pokušali su pobiti i 180000 muslimana u UN-ovoј zaštićenoј zoni Bihać, ali su ih u tome spriječili Hrvati, što je doista strašan zločin sam po sebi – Gotovina i Markač i ne bi bili u zatvoru da UN i svjetski moćnici nisu željeli to "čišćenje" muslimana kao i ono u Srebrenici, zar ne? Vidimo danas da vlasti u Hrvatskoj sve to dobro razumiju i traže sve moguće načine da udovolje takvim zahtjevima svjetskih moćnika. Problem su jedino ti zločesti Hrvati, koji slave umjesto da se stide svojih veličanstvenih pobjeda. Op. JP*)

Porodice nastrandalih u akciji "Oluja" položile su vijenac, upalili svijeće na spomen obilježje nedaleko od crkve Svetog Marka.

Tanjug-Beta (objavljeno: 4. 8. 2012.)

Ispričavam se čitateljima što se stalno ponavljam. Ali ljudi u Hrvatskoj moraju shvatiti da se strašan zločin tijekom Oluje doista dogodio. I dok svi gore spomenuti ne uviđaju stvarne razmjere tog strašnog zločina, moram po tko zna koji put citirati balkanskog krvnika i miljenika svjetskih moćnika Slobodana Miloševića koji je to sjajno opisao na sjednici Vrhovnog savjeta obrane Jugoslavije 14. kolovoza 1995.:

Molim vas, šest tisuća Hrvata branilo je Vukovar pola godine; napadala je cijela Prva armija, zrakoplovstvo, čudo, sva sila koju je imala JNA, a oni nisu obranili Knin, kojemu se može prići samo iz tri pravca; nisu ga mogli braniti ni 12 sati! Oni ga nisu branili, jer prema svim izvješćima koje smo dobili od policajaca, građana i ostalih, čim je prestala topnička priprema u sedam navečer, oni su naredili – bježanju! Prema tome, tu nije bilo nikakvog otpora niti je bilo borbenog dodira s hrvatskim snagama. (...) Tamo je palo naređenje da svi izadu iz Krajine istog dana, čak bez ostvarenog kontakta s hrvatskom vojskom na najvećem dijelu fronte. (...) Pitanje je tko je, zaista, donio odluku da krajško rukovodstvo napusti Krajinu? Takva odluka, kada su imali sve uvjete za braniti se, izazvala je egzodus. Sada to treba biti razlog da Jugoslavija jurne tamo braniti te teritorije, sa kojih su oni utekli kao zečevi?!

A doista je strašno od ljudi napraviti zečeve, zar ne? Siguran sam da čitatelji zato i razumiju zašto se slažem s Goldsteinima, Teršelićkom, Pupovcem i patrijarhom srpskim Irinejem, Josipovićem... Zapravo, srpski zahtjev da se zabrani proslava dana kada su od njihova naroda pravljeni zečevi doista je opravdan. Samo vrhunski političari kakve imamo mi u današnjoj Hrvatskoj uspijevaju (razumljivo, vrlo teško) uvjeriti Srbe da odustanu od zabrane i samo dodaju tom obilježavanju i srpske žrtve. Na žalost, ono što oni traže ne definira u potpunosti veličinu srpskog stradanja u ovoj akciji hrvatske vojske. Zato sam duboko uvjeren kako se 5. Kolovoza u Hrvatskoj treba obilježavati

DAN DOMOVINSKE ZAHVALNOSTI I DOMOVINSKE ŽALOSTI ZBOG SRBA ZEĆEVA!

*

Doista je izuzetna tolerantnost patrijarha kada ni povodom ovogodišnjeg Božića nije spomenuo genocide na koji sam upozoravao Sabor iako je svjestan ugroženosti svojih sunarodnjaka:

Progone se Srbi i žele ih istjerati nesrbi iz Hrvatske, Bosne i Kosova.

Ili:

Čitav slobodoljubivi i pravdoljubivi svijet stoji nijem i zapanjen pred činjenicom da se brutalno progoni jedno pismo, u ovom slučaju cirilica, pismo svete braće Ćirila i Metoda. Posebno smo zabrinuti pred činjenicom da se pitanje cirilice koristi kao paravan za nastavak progona srpskog naroda u Hrvatskoj, za zastrašivanje Srba i njihovog odvraćanja od povratka na ognjišta."

Doista je u pravu patrijarh. Taj Stožer spominje potpuno razoreni grad, ubijene, zatočene u konc-logorima, silovane,... Pa što je to u usporedbi s pravljenjem zečeva od ljudi?

A da i ne spomenem vinkovačke braniteljske i stradalničke udruge koje čak tvrde kako je Irinejeva poslanica u duhu Memoranduma SANU-A i to zato što je patrijarh govorio o ugroženosti svojih sunarodnjaka. Pa kako se mogu osjećati drugačije nego tako poslije tog genocida u kome su napravljenu zečevi od ljudi. I braniteljske, a pogotovo stradalničke udruge, trebale bi biti osjetljive kada se radi o takvim stvarima, zar ne?

Istina, Sabor nije odgovorio na moje pismo, ali je puno pokazatelja kako su svjesni tog hrvatskog genocida na koji stalno upozoravam. Zato i Ivo Josipović i Vesna Pusić s pravom insistiraju na povlačenju tužbi za genocid.

I na tom pitanju se vidi izuzetna tolerancija koja uvijek dolazi iz Srbije. Tako je srbijanski šef diplomacije Ivan Mrkić za RTS kazao kako bi za Hrvatsku bilo bolje da tužbu nikad nije ni podnosi. Ova Mrkićeva izjava reakcija je na riječi Vesne Pusić izgovorene na pravoslavnom domjenku Srpskog narodnog vijeća kada je na povlačenje tužbi pozvao i Milorad Pupovac.

Slično Mrkiću govori i savjetnik srpskog predsjednika za vanjsku politiku Marko Đurić. Uostalom nakon nedavnog susreta s Josipovićem i srpski predsjednik Tomislav Nikolić je u pomirljivom tonu pozvao na povlačenje tužbi za genocid podignutih na Međunarodnom sudu pravde. Nitko od njih (tolerantno) nije spomenuo *Oluju*, ali jest šef srpskog pravnog tima pred Međunarodnim sudom pravde u Haagu, Saša Obradović. On je pravljenje zečeva od Srba u toj operaciji nazvao etničkim čišćenjem, ali nije isključeno da će Srbi na samom suđenju i ukazati na to kao stravičnu genocidnost (sigurno i oni znaju za izjavu Slobodana Miloševića).

Domovinski rat i stravičan genocid pravljenja zečeva od ljudi samo su pokazali koliko su nekadašnje vlasti i posebno hrvatski komunisti bili u pravu kada su govorili o genocidnosti hrvatskog naroda. Pa samo genocidan narod može napraviti tako nešto užasno kao što je pravljenje zečeva od ljudi, zar ne?

Dnevno.hr, 14. siječnja 2014.

Glas Brotnja, 14. siječnja 2014.

‘AKO VOLIŠ HRVATSKU SVOJU’, ZAGREB, 2014.

PUT U KOTOR

Poslije 6-7 godina opet sam posjetio svoj rodni grad – svoj Kotor. Kao i tada - na tri dana. Drugog dana sam se i u gradu i na bazenu Primorca družio sa prijateljima iz školskih dana. Prvo je njih pet, kada su čuli da sam stigao i gdje sam došlo da me pozdravi. Zapravu radi se o većoj grupi prijatelja koji su uglavnom Crnogorci, ali ima i Hrvata koji su svo vrijeme ostali čvrsto povezani. Dvojica su svo vrijeme proveli u Beogradu.

Jedan od “Beograđana” mi hvali Josipovića. Naravno, kažem mu da im mora biti dobar kada u Hrvatskoj sprovodi srpsku politiku. Vraćamo se na moje beogradske dane kada su me pokušali sprječiti u doktoriranju, a uspijevali u napredovanju na fakultetu. Bili smo tada često skupa i još se sjeća svih tih priča.

Pričam i o svom odlasku za Zagreb u vremenu kada je Milošević došao na čelo velikosrpskog projekta. Tada sam meni bliske Hrvate pitao:

-Pa vidite li vi što se ovdje sprema.

Nisu vidjeli, ali iz reakcije mi je bilo jasno da oni zbog tog pitanja na mom čelu vide veliko slovo U. Ali godinu dana poslije zovnu me oni telefonom i kažu:

-Joško, sjećaš li se Ti kada si nam prošle godine govorio što se ovdje sprema. Gore je nego što si govorio.

Na to će moj “Beograđanin”:

-*Joško, I sada je isto tako!*

Naravno, politika je uvijek zgodna tema. U jednom momentu će se on narugati (hrvatskom sluganstvu, naravno):

-*Pa vi Hrvati jedini primate sa najvišim mogućim počastima “našeg” Nikolića.*

-*Vidim da Ti je ipak jasno što sam Ti ono govorio o Josipoviću. Ako se malo dulje budeš družio sa mnom, još ču od Tebe napraviti pravog pravcatog ustašu.*

Naravno, to smo prepričavali i popodne na bazenu.

I tada iznenađenje. Kada se birao admiral Bokeljske mornarice oni su razmišljali o meni! Predložio me je baš moj “Beograđanin”. Čak sam kod njih “izgubio” za jedan glas. Našalio sam se kako su protiv mene glasovali svi oni koje sam učio matematiku. Onima koji su bilo protiv smetalo je što sam navodno u Hrvatskoj uveo naziv “Hrvatska Bokeljska mornarica” (to, uzgred budi rečeno, nije točno jer mi imamo Hrvatsku bratovštinu “Hrvatska mornarica – 809”). Ali nekima čak ni to nije smetalo, a da ne spominjem kako oni itekako dobro znaju što sam ja sve pisao.

U razgovoru mi postaje jasno da oni smatraju da bi na čelu Mornarice trebao biti neki Hrvat, a pretpostavljaju da u Zagrebu može biti pogodna osoba za takav izbor. Zapravo, u svojim tekstovima o Hrvatima Boke uvijek sam naglašavao da ni Crnogorci ni Hrvati nemaju koristi od negiranja hrvatske kulturne baštine u Boki kotorskoj. Očito je to i ovoj grupu intelektualaca - koji zasluzuju divljenje zato što su očuvali svoja prijateljstva u najtežim vremenima – postaje sve jasnije.

Svojevremeno sam i njihovom predsjedniku Milu Đukanoviću darovao svoju knjigu “Borba za Boku”. Evo jednog teksta iz te knjige koji pokazuje kakvo je stanje bilo u tim vremenima:

Velikosrbi svojataju i po Španjolskoj

Kulturni Obzor, Večernji list 11. siječnja 1998.

Dobio sam dva pisma iz Boke s kopijom članka: “‘Pobjeda’ saznaje: Uručena nagrada ‘Luka Brajnović’ - Nagradu dobio i poznati španski novinar Miguel Delibes iz španskog grada Valadolida”. Karakteristična je prva rečenica ovog teksta: “‘Pobjeda’ je nedavno pisala da je u Španiji ustanovljeno visoko novinarsko priznanje koje nosi ime *Crnogorca* Luke Brajnovića, nastanjenog u španskom gradu Pamploni.” Također sam iz Njemačke dobio pismo velikog hrvatskog pjesnika i mučenika Vjenceslava Čižeka s člankom iz lista “Evropske Novosti” (uredništvo u Beogradu, a pretiskuje se u Frankfurtu) od 26. X. 1997.: “*Kako i zašto je ugledna nagrada udruženja novinara Španije dobila ime našeg čovjeka. Dobri profesor Luka...*”. Tako je na primjeru prof. Luke Brajnovića zorno pokazano koliko je ogroman velikosrpski kompleks hrvatske kulturne baštine. Četrsto godina pod turskom vlašću znači za njih i 400 godina bez kulturnog

stvaranja - bez baštine, pa taj nedostatak pokušavaju nadoknaditi otimajući hrvatsku kulturnu baštinu. Tako prisvajaju ogromnu hrvatsku kulturnu baštinu Boke kotorske. A profesor Brajnović jest Hrvat iz Boke kotorske.

Dobro je poznata činjenica kako su tijekom Drugog svjetskog rata svи partizanski dokumenti i organizacije koje su se odnosile na Boku kotorskу i Crnu Goru govorili o *Crnoj Gori i Boki kotorskoj*. To se mijenja na kraju rata: ono "Boka kotorska" se jednostavno briše i ostaje samo Crna Gora, da bismo već na popisu iz 1948. godine imali velike pritiske da se sve pučanstvo takve Crne Gore deklarira kao - Crnogorci. Mnogi hrvatski komunisti to su - po partijskoj direktivi - naprasno i postali. Slično je bilo i s ogromnom hrvatskom kulturnom baštinom Boke kotorske. Malo po malo sve je, isto tako naprasno, postajalo crnogorsko. Kotorsko kazalište ili Srednju muzičku školu bi jednostavno premjestili u Titograd. Sjetimo se također televizijske emisije: *Crnogorska kulturna baština: Katedrala sv. Tripuna u Kotoru*. Nju nisu mogli premjestiti, pa bi je kao i svu drugu hrvatsku baštinu jednostavno proglašili crnogorskom baštinom. A mi bi Hrvati bili šovinisti jer ne želimo priznati da smo - u stvari - Crnogorci. Neki su to naprasno i postali, a za mnoge je "spas" bilo - jugoslavenstvo. U Srboslaviji, kakva je bila tadašnja država, niotkuda nisi mogao očekivati pomoć. Jedino što nam je preostalo bilo je našaliti se na vlastiti račun. Govorili bi: "Sve nam uzeše. Samo neće generala Moškova."

"Naš čovek"

Naravno, general Moškov je simbolizirao sve one Hrvate iz Boke koji su se borili za NDH ili su kao takvi u drugoj Jugoslaviji predstavljeni. Za takve su važila i tri brata Brajnović: jedan je, kao hrvatski vojnik, položio svoj život na oltar domovine, drugog, don Iva Brajnovića su prvo partizani pokušali ubiti u njegovoj župnoj crkvi u Škaljarima, da bi ga ubili u Dubrovniku na otoku Daksi, a treći, Luka Brajnović, urednik časopisa "Luč" (1939.-1942.), te glavni i odgovorni urednik tjednika "Hrvatska straža" (1941.-1944.) je 1945. napustio Hrvatsku i tako spasio svoj život. Upravo Luka Brajnović je "krivac" što se u najnovije vrijeme pokazalo kako ona tvrdnja iz naše šale "Samo neće generala Moškova" nije točna. Međunarodna nagrada za novinarstvo nosi njegovo ime! Preveliki zalogaj za velikosrpsku politiku gladnu hrvatske kulturne baštine.

Poznato je kako su svi ti naši ljudi koju su surađivali s hrvatskim emigrantskim tiskom bili u Jugoslaviji proglašavani "ustašama", kao što je uostalom i sam taj tisak bio "ustaški". A prof. Brajnović je surađivao s Hrvatskom revijom, Našom nadom, Hrvatskom državom i drugim emigrantskim hrvatskim publikacijama. Bio je prijatelj sarajevskoga nadbiskupa Šarića, koji se poslije rata sklonio u Madrid. S nadbiskupom je i izdao popravljeno izdanje Svetoga pisma za Hrvate u emigraciji. Prof. Brajnović je i pjesnik. O mučeničkoj smrti hrvatskih domoljuba na Daksi, među kojima je bio i njegov brat, prof. Brajnović je napisao slijedeću pjesmu:

*Daksa 1944.
Crno je jugo stišalo pluton*

*i vrisak koralne himne mira.
Nad otokom prijeti se nebo i kiša
slaveći pijanstvo krvava kumira.*

*Jesenjski zapad, crven, vapi u visine
i dotiče kroz oluju Jadran plavi
i dvadeset i četiri leša
i, uz njih, krvave mrlje na travi.*

“Evropske Novosti” istina kažu kako je Luka Brajnović diplomirao na Pravnom fakultetu u Zagrebu, ali ne spominju njegov rad u domovini, niti u emigraciji. Jer to bi zaista onda bio čudan neki “njihov čovek”. Oni jednostavno kažu: “Saznajemo da je (...) rođen ovde 1919. godine i da od 1956. živi i radi u Španiji.” U daljem tekstu oni će ustvrditi i slijedeće: “Pre neku godinu posetio je ‘nevjestu Jadrana’, pomagao je svojima za vreme izolacije naše zemlje i sankcija protiv kojih se bunio.” Vjerovali ili ne!

Kompleks baštine

Valjda ne treba ni spomenuti kako je on, kao i njegove kćeri, koje su također novinarke, upravo radio na širenju istine o Hrvatskoj i srpskoj agresiji na nju tijekom Domovinskog rata. O tome nam je pričao prošle godine, a i tiskano je u nizu intervjuja, kada je, iako teško bolestan, posjetio Zagreb, i kada je primio Spomen-medalju Sveučilišta u Zagrebu. Istina je da je prof. Brajnović 1989. godine zaista po prvi put poslije Drugog svjetskog rata posjetio Hrvatsku i Boku kotorsku. Iako državljanin Španjolske i sveučilišni profesor, ipak je došao, kako nam je rekao - sa strahom. Vjerojatno svjestan kako je možda i njegov brat don Ivo bio ubijen više zbog rada prof. Brajnovića u spomenutim hrvatskim novinama, nego zbog nekakve svoje krivnje. Tekst u (srpskim) “Evropskim Novostima” završava riječima “časnih novinara, kojima je etika i moral iznad svega”. Zaista čudno shvatanje etike i morala. Ali kada znamo od koga to dolazi, i ne mora nas čuditi.

Jedan od tih razgovora s prof. Brajnovićem imao sam i ja sam. Tiskan je u Hrvatskom Slovu od 25. travnja 1997. pod karakterističnim naslovom: “Luka Brajnović: Ponosan sam što sam Hrvat iz Boke”. S obzirom na crnogorsko svojatanje prof. Brajnovića navedimo samo slijedeći dio iz tog teksta: “Kad sam polazio peti razred gimnazije, izdavao sam ilegalni mjesečnik “Hrvatski graničar”, koji je čitala sva mladež i preko kojega smo htjeli održati hrvatsku svijest među mladima. Već onda su se u Boku naseljavali Crnogorci i Srbi, pa smo htjeli sačuvati naš hrvatski identitet. Zbog toga sam bio proganjan iz gimnazije. Od izgona spasio me prof. Stjepan Alfirević, brat pjesnika Frana Alfirevića, koji je i sam bio proganjan kao Hrvat.”

Da ironija bude veća, ovdje govorimo o novinskim člancima u kojima Srbi i Crnogorci svojataju prof. Luku Brajnovića. A prof. Brajnović je profesor novinarske etike. Kada je bio u Zagrebu u travnju prošle godine održao je predavanje: “Novinarska deontologija”, koje je i tiskano u zadnjem broju “Hrvatske Revije”.

A kakva je poruka koja se šalje Hrvatima u Boki svojatanjem jednog uglednog Hrvata još za njegova života. Očito im se pokazuje kako su i oni Crnogorci ili Srbi i to će postati, željeli to oni ili ne! Jer ogromnu hrvatsku kulturnu baštinu Boke velikosrbi

mogu prisvojiti samo kroz stvaranje Srba i Crnogoraca - katolika, jer je većina tog spomeničnog blaga u vlasništvu Katoličke crkve. A Hrvati uopće i ne mogu reagirati. Jedino u Boki kotorskoj oni nemaju nikakve svoje organizacije. Svugdje u svijetu Hrvati ih imaju - samo u Boki kotorskoj ne! Teško je i mogu imati. Jer Hrvati u Boki su naseljeni u gradovima. Za razliku od seoskog pučanstva koji dostatno mogu biti neovisni od države, s gradskim pučanstvom to nije slučaj. Oni, jednostavno rečeno, žive od plaće, a lako se može ostati bez nje. A u gradovima lakše je i izlagati ih raznim pritiscima! Zato je njihov položaj teži od položaja drugih Hrvata bilo gdje u svijetu. I zato se oni uopće i ne čuju, niti se mogu čuti. Za njih moramo govoriti mi u Hrvatskoj. Činimo li to dovoljno?

(Ovom tekstu prethodio je tekst: "Zašto Srbi svojataju prof. Luku Brajnovića?" Dom i Svet, Informativni tjedni prilog za iseljenike, br. 177, Večernji list (inozemno izdanje), 17. studenoga 1997.)

Vidimo na primjeru Bokeljske mornarice da dekroatiziranje hrvatskog kulturnog blaga nije zaustavljen, ali i to da otpor tome sada možemo naći i u mom Kotoru. A to je doista nešto što raduje. Pri tome treba znati da Crna Gora još uvijek ima velikih problema jer je dobar dio pučanstva još uvijek prosrpski orijentiran. Ali ipak su u mnogo boljoj situaciji jer im na vlasti još nisu doveli Velikosrbe. Itekako se moraju toga čuvati. Primjer smo i mi tu u susjedstvu: porazili smo Srbe u ratu i to tako da je sam Milošević svoje izjednačio sa zečevima, pa imamo ipak vlast koja sprovodi (dapače glavna su poluga) Velikosrpski Memorandum 2.

Svima je jasno koliko je bio u pravu moj "Beograđanin" kada je govorio kako se u Srbiji ništa nije promijenilo od vremena kada sam ja otisao. (Zašto i bi kad im Josipović and co. predstavljaju nositelje velikosrpskog projekta?)

Ipak je meni, koji sam potpisao dvije knjige o Thompsonu, bilo sjajno kada sam po povratku video slijedeći tekst:

Mitomanski Srbi prisvajaju sve hrvatsko: 'Thompson i Mamić srpskog su porijekla'

Opasno je i svojatanje još jednog velikog hrvatskog znanstvenika, Ruđera Boškovića. Jer to je samo nastavak stare srpske strategije označavanja Dubrovnika njihovim gradom. Kako u moderno vrijeme oružjem nisu uspjeli u takvoj nakani, sada i dalje pokušavaju falsificiranjima povijesti. Ruđerov otac Nikola, kažu naši susjedi, Srbin je koji je prihvatio katoličku vjeru. Samo zbog toga ga mi Hrvati svojatamo, poručuju nam 'preko grane'.

Autor: A. K.

Dnevno.hr, 29. srpnja 2013.

Srpski narod zagađen je mitomanskim predajama, a sklonost falsificiranjima povijesti, ali i obiteljskih stabala, imaju i danas. Na stranu žestoka bitka za Nikolu Teslu, gdje svatko ima svoje adute, a najjači su, objektivno gledajući, američki, ali Srbima nije strano svojatanje i današnjih Hrvata. Tako gotovo komično zvući da Srbinom prozivaju Marka Perkovića Thompsona, pjevača koji im je možda i najveći trn u oku. Ali bitno ga je hitno 'posrbiti'! 'Hrvatski pjevač nacionalističkih, pa i ustaških pjesama, Marko Perković Thompson porijeklom je Srbin', kaže srpski etnolog i povjesničar Božidar Kljajević. Na listu Hrvata srpskog podrijetla zalutali

su i šef Dinama Zdravko Mamić, i jedan od najvećih hrvatskih znanstvenika Ruđer Bošković kojeg su čak smjestili u kategoriju 'srpskih velikana'. Sklonost glazbenoj okupaciji pokazuju i s Oliverom Dragojevićem, za kojeg također tvrde da je srpskog porijekla. Čovjek bi pomislio da im nedostaje glazbenika, a ne da pjevaljki imaju i na izvoz.

Opasno je i svojatanje još jednog velikog hrvatskog znanstvenika, Ruđera Boškovića. Jer to je samo nastavak stare srpske strategije označavanja Dubrovnika njihovim gradom. Kako u moderno vrijeme oružjem nisu uspjeli u takvoj nakani, sada i dalje pokušavaju falsificiranjima povijesti. Ruđerov otac Nikola, kažu naši susjedi, Srbin je koji je prihvatio katoličku vjeru. Samo zbog toga ga mi Hrvati svojatamo, poručuju nam 'preko grane'.

Iako na prvu loptu sve ovo djeluje kao bezopasno trabunjanje petparačkih povjesničara, treba znati da su Srbi svoju državnost izgradili falsificirajući povijest. Kosovska bitka na sam dan događaja završila je 'neriješenim' ishodom, ali odmah nakon toga srpski velikaši stupaju kao vazali u turskoj vojsci. De facto je to značilo gubitak državnosti, ali Srbi danas slave tu bitku kao nešto veliko.

Nije za nespomenuti da mitologiju razvijaju i u posljednje vrijeme. Tako, ako se pita i neke službene srpske izvore o bombardiranjima 1999. godine, ispada da je srpska vojska gotovo najurila NATO snage. Čak postoji i fascinantni popis aviona koji su srušeni. Na njemu je i jedan B-2 Spirit, pojedinačno najskuplji avion na svijetu s cijenom od dvije milijarde dolara po zrakoplovu, apsolutno nevidljiv radarima. Kojih SAD ima ukupno samo 20, i svaki ima svoje ime. No, Srbi su ustvrdili kako su ga srušili te da je pao u Hrvatsku, a da je naša Vlada na mjestu pada napravila umjetno jezero, da prikriju gubitak. Srpskim mitomanima nije zasmetalo ni to da je svaki pojedinačni Spirit snimljen nakon bombardiranja Srbije.

Bilo kako bilo, Srbi tvrde da Mamić pripada staroj srpskoj 'porodici' iz istočne Hercegovine. Na upit srpskog novinara zna li Mamić pravu istinu o svom podrijetlu, etnolog je rekao kako ne vjeruje, s obzirom na njegov stav o Srbima u Hrvatskoj. Spomenuo je 'problem' kojeg je predsjednik Dinama nedavno imao s ministrom Željkom Jovanovićem, kojega je optužio da 'ima krvna zrnca koja pretežu na onu stranu koja mrzi sve hrvatsko'. Povjesničar zato mudro zaključuje 'Mamić ne zna ili ne želi da zna sve o svom porijeklu'.

Srbi su se zaigrali i oko rodoslovnog stabla Marka Perkovića Thompsona. Kažu da potječe od Perkovića - stare srpske obitelji iz istočne Hercegovine. Ne smeta im prisvajati ni Olivera iako se on poslije devedesetih javno zarekao da njegova noga nikad neće kročiti u Srbiju.

Zanimljivo je da Srbi pokušavaju posrbiti sve one koji su im malte ne poručili da s njima ne žele imati posla. Mamić se doduše, voli pohvaliti pokojim svojim prijateljem Srbinom, ali kad je stani-pani, ne bira riječi na njihovi račun, kao u slučaju Jovanović.

Tako su me Srbi iznova razveselili i podsjetili na jedan tekst, koji sam uvrstio u knjigu **Rasizam domaćih slugu**, str. 153. Napisao ga je R. Horvat (HRSvijet, 05. 02. 2012. /

http://hrsvijet.net/index.php?option=com_content&view=article&id=19908:srbijanskim-ludostima-nikad-kraja-isus-krist-je-bio-srbin&catid=42:skandalozno&Itemid=361

SRBIJANSKIM LUDOSTIMA NIKAD KRAJA: ISUS KRIST JE BIO SRBIN!

Hrvatska javnost je podijeljena oko većine toga što dolazi s istoka. Takva je situacija kad je u pitanju politika, povijest, kultura, jezik i mnoge druge teme. Međutim, izgleda kako su "sede glave nebeskog naroda" uspjele pronaći temu oko koje će većina Hrvata ipak uspjeti pronaći zajedničku riječ.

Naime, u video zapisu koji slijedi pogledajte izjave srbijanskih "sedih glava" koje tvrde kako je Blažena djevica Marija bila etnička Srbijanka, a da je sam Isus Krist, po majci bio Srbin.

Međutim, moguće je i kako u ovoj prosudbi grijesimo. Čini se izvjesnim kako bi se dio hrvatske javnosti, pogotovo političke elite, i oko ovog pitanja moglo solidarizirati sa svojim uzorima "tamo daleko". Kad su se već mogli solidarizirati po pitanjima: jugoslavenstva, srpsko-hrvatskog jezika, srpskog podrijetla Ive Andrića i Rudjera Boškovića ili progona hrvatskih branitelja koji su se drznuli braniti svoje domove - zašto se nebi složili i sa ovom najnovijom nebulozom "sedih glava nebeskog naroda"!?

Neki manje poznati detalji iz povijesti "nebeskog naroda"

Neobično je da naši ljudi ne znaju za takvu "srpsku povijest". O tome je akademik Josip Pečarić pisao u knjizi "U Boki kotorskoj svaki kamen govori hrvatski", Zagreb 2004. Str. 254.:

*"Tako je još Miloš S. Milojević napisao 1872. godine srpsku povijest *Odlomci istorije Srba i jugoslavenskih zemalja u Turskoj i Austriji. Spomenimo neka poglavља: Tragovi nekadanjem življenu Srba u Indiji i življenja srpskog u Africi, O starim Kinezima i njihovom sudaru sa Srbima, O Srbima u Italiji, Dolazak starih Elina i Rimljana u srpske zemlje itd.* Tako doznajemo: "Ime Srbin mnogo je starije od imena Sloven" (str. 107). Tu možemo naučiti o Sibirskoj Srbiji, u Mesopotamiji osnovaše Novu Sarbarsku (Srbiju), pa se vjeruje da su Srbi "zidali vavilonske kule".*

S. I. Lazić će u knjizi Srbi u davnini, Zagreb, 1894. Tvrdi da su Srbi narod "u kojem se i sam Hrist rodio" (str. 232), a u svojoj Kratkoj povjesnici Srba će reći "neki vele, da je i sam Aleksandar Veliki bio Srbin" (str. 11).

Spomenimo još Baltičku Srbiju, Dansku Srbiju, Srpsku Galiju, španske i portugalske Srbe. Srbi su vodili teške borbe u Engleskoj, gdje im je ubijen kralj Raško, protiv Karla Velikog, naselili su Italiju, Rumunji su porimljeni Sebi, a Bugari su Srbima u Bugarskoj nametnuli samo svoje ime, itd.... itd."

Sve je u duhu poznate srpske pjesme (beogradski politički list "Srbski Narod", br. od 25. ožujka 1944.):

*Nebo je plave srpske boje
A u njem stanuje srbski bog.
Oko njega anđeli srpski stoje
I služe Srbina boga svog!*

Hrvsijet, 30. 07. 2013.

"BARBIKA" I "BRDO-BRIJUNI"

Vjerojatno će vam izgledati neobično, ali mene su i priča o Barbiki i sastanak u Dubrovniku podsjetili na razloge zašto smo svojevremeno profesor Tomac i ja napisali Otvoreno pismo koje je ovako komentirao Nenad Piskac u tekstu *Uz Milanovića i Josipović je za izvanredne izbore spreman!*, Portal HKV-a, 03 lipnja 2014.:

Osobitu nervozu kampanju Nova pravednost 2 pokazuje od kad je javnošću počelo kružiti pismo akademika J. Pečarića i profesora Z. Tomca kojim pozivaju HDZ, Savez za Hrvatsku i GI U ime obitelji da odgovorno sjednu za stol i naprave pametnu strategiju i taktiku za predsjedničke izbore i time pošalju Josipovića u Sanaderovu oazu sreće kreiranu po mjeri Mesića. U status bivšega doživotnoga predsjednika. Tamo je Mesić sada zaokupljen „transkriptima“ finskoga pravosuđa, dok bi se u susjednoj sobi Josipović mogao baviti komponiranjem skladbe Ars diaboli 2. i novom, pravednijom, regulativom guljenja kože putem ZAMP-a. (...) U međuvremenu nismo izvešteni je li došlo do sastanka općega dobra između Tomislava Karamarka, Milana Kujundžića i Željke Markić. Ako do sastanka dođe i na njemu se ne usuglase oko zajedničkoga kandidata, bit će slobodan predložiti ...

<http://www.hkv.hr/izdvojeno/komentari/nenad-piskac/17810-n-piskac-uz-milanovica-i-josipovic-je-za-izvanredne-izbore-spreman.html>

Naime, glavni razlog zbog čega je pismo nastalo bila je činjenica da se razne skupine državotvornih Hrvata međusobno napadaju, valjda zaboravljući tko je stvarni protivnik. Zato je Piskac i upozoravao na to govoreći o nervозi onih koji drže vlast, a svima je jasno da niti su željeli hrvatsku državu, niti vole hrvatski narod. Jednostavno rečeno – oni su doista prepoznali što je razlog nastanka pisma, a doista bi bili jako nesretni kada bi se ostvarilo ono što smo mi željeli.

Ali kakve to ima veze s „Barbikom“? Oni koji su pratili ta međusobna optuživanja prepoznat će ih u tom planu. O tome piše Josip Jović: u tekstu *'Barbika' je vrlo ozbiljan plan*

(http://www.hrvsijet.net/index.php?option=com_content&view=article&id=33022:josip-jovi-barbika-je-vrlo-ozbiljan-plan&catid=76:gost-kolumn&Itemid=350):

Nju će se nastojati predstaviti kao poslušnicu Zapada, američku igračicu iza koje stoji masonerija, NATO pakt i moćni centri u svijetu.

(O „Barbiki“ pogledajte niz zanimljivih tekstova koji su se pojavili ovih dana:
Bože Vukušić: Umjesto plasiranja plana Barbika, predsjednik je trebao pojasniti vrlo izvjesnu ulogu svoga oca u likvidaciji obitelji Ševo (video)

http://www.hrvsijet.net/index.php?option=com_content&view=article&id=33031:boe-vukui-umjesto-plasiranja-plana-barbika-predsjednik-je-trebao-pojasniti-vrlo-izvjesnu-ulogu-svoga-oca-u-likvidaciji-obitelji-evo-video&catid=1:politika&Itemid=9

Jure Zovko, Mit o paraobavještajnim strukturama u Lijepoj našoj
<http://www.dnevno.hr/kolumn/jure-zovko/127434-mit-o-paraobavjestajnim-strukturama-u-lijepoj-nasoj.html>

M. Prpa: Akcijski plan “BARBIKA” – Plan Diabolus
<http://www.hkv.hr/izdvojeno/vai-prilozi/p-r/prpa-mile/18031-m-prpa-akcijski-plan-barbika-plan-diabolus.html>

Cjeloviti Akcijski plan BARBIKA možete naći u Hrvatskom tjedniku od 10. lipnja 2014.)

Jović upozorava i slijedeće:

Također je važno pokazivati kako je i dio desnih, odnosno HDZ-ovih birača sklon Josipoviću, što se uostalom već sada radi.

Nema dvojbe da uzajamni napadi državotvornih Hrvata treba dovesti upravo do toga, zar ne? A Piskač još 03 lipnja 2014. upozorava da se ostvaruje upravo to, tj. upozorava kako nema dogovora na koje je naše pismo pozivalo.

Očito, HDZ smatra kako će biti siguran pobjednik, pa ne mora uopće ići na nekakav dogovor, pa ne i taj na koji smo mi pozivali. S obzirom na mnogo toga što ljudi znaju o ponašanju HDZ-a od 2000.-e to odmah dodatno izaziva sumnje kod ljudi.

Meni osobno je žao što sadašnje vodstvo HDZ-a želi slijediti Tuđmanovu politiku, ali je dovoljno ne znaju prepoznati. Zar ih na razgovore ne bi trebalo navesti primjer kada je svojevremeno HSP bio na ivici ulaska u Hrvatski državni sabor. Uvjerenje je kako je za to najzaslužniji bio Tuđman. Itekako mu je bilo važno da u Saboru ima još jednu državotvornu stranku.

Dvojba kod ljudi želi li to HDZ ili ne vjerojatno će smanjiti izlazak mnogih na izbore, a to doista pomaže nedržavotvornoj opciji jer garantira kako neće biti do nogu poražena.

A uz potpuno komunističko jednoumlje u glavnim medijima oni se nadaju da će moći nastaviti s uništavanjem Hrvatske. (*Svjetska banka objavila je u petak 11. srpnja projekciju stanja BDP-a (bruto društvenoga proizvoda) za 11 novih članica Europske unije, odnosno bivših komunističkih država, po kojoj bi Hrvatska bila jedina zemlja od tih članica EU-a koja će u 2014. imati pad BDP-a. Time Hrvatska šestu godinu ostaje u recesiji, što je nesumnjivo rezultat ili nedjelo sadašnje Vlade koja je već duboko u trećoj godini svoga mandata.*

[http://www.glas-](http://www.glas-koncila.hr/index.php?option=com_php&Itemid=41&news_ID=24920.)

koncila.hr/index.php?option=com_php&Itemid=41&news_ID=24920.)

Zato mi je najzanimljiviji bio slijedeći komentar našeg Otvorenog pisma:

U drugom krugu glasovat ću za Kolindu, mada njena pobjeda ne garantira da će se išta promjeniti!

Zapravo komentator je poručio da i po cijenu da se ništa ne promjeni treba smijeniti vlast koja otvoreno pokazuje svoju mržnju i prema hrvatskom narodu i hrvatskoj državi. A to nam pokazuje i sastanak u Dubrovniku koji se odigrao uz zaglupljujući buku medija: Zapadni Balkan! Jugoistočna Europa!

Zato ću ovaj tekst završiti s komentarom tog sastanka prof. dr. sc. Zdravka Tomca danom u tekstu Ive Međugorac: *Josipović se raskrinkao: Evo što vam Predsjednik prešuće dok Hrvatsku gura u region stvarajući jugosferu* (Dnevno.hr, 15. 07. 2014.): Zapravo, Tomac se osvrnuo se Josipovićevu tvrdnju da snažno zagovara regiju. *Kako je kazao, već dugo je jasno u kojem smjeru Hrvatska ide premda je naš narod vrlo često zaboravan.*

"Upravo su Ivo Josipović i Vesna Pusić glavni ljudi koji su bez suglasnosti premijera Milanovića sklopili strateško partnerstvo s Velikom Britanijom sa ciljem da preuzmemo ulogu formiranja zapadnog Balkana. Mi smo po tome most između EU i

tih zemalja regije", misli Tomac. Profesor napominje kako je uloga Hrvatske integracija zemalja regije bez da one ulaze u EU. Usprkos tome, Hrvatska je ta koja ih gura u Uniju premda se takvo što neće još dugo dogoditi. Gospodarski, politički, kulturno pa čak i sportski Hrvatska radi na integraciji gurajući se u zapadni Balkan, smatra naš sugovornik.

"Dolazak Angele Merkel nova je činjenica i dokaz da takvo nešto odgovara Njemačkoj jer joj je u interesu da ovo bude jedinstveno tržište i sustav pod istim uvjetima kako bi tu što bolje ugurali svoj kapital. Dolazi u gospodarskom smislu učvrstiti Njemačku i zauzeti se za kapital kojega imaju u regiji", uvjeren je profesor Tomac. Dok je Velikoj Britaniji zapadni Balkan bitan u političkom smislu, Nijemci u tome vide gospodarske razloge. Lukavi predsjednik Josipović to je dobro procijenio i sada, napominje naš sugovornik, pokušava javnosti prikazati kako je njegova politika prema regiji dobra za Hrvatsku. "Prešućuje se da se Hrvatska zbog toga morala poniziti i zaboraviti na svoju prošlost. Morali smo se okrenuti budućnosti, a pitanja iz prošlosti nismo riješili. Izjava srpskog ministra vanjskih poslova Dačića u Dubrovniku prošla je nezapaženo. Srpska vlada navodno osuđuje granatiranje Dubrovnika, a dok je Dačić to izgovorio u istoj rečenici poručuje da se okrenemo budućnosti. To je vrlo lukavo i šalje poruku da nema krivnje. U maniri Tome Nikolića govori se 'ajmo biti susjadi nitko nije oštećen, nitko nije kriv", analizira Tomac.

Takva politika ide dalje, a najveći problem leži u tome što takvo nešto nije u interesu Hrvatske. Naša zemlja, drži profesor nije dio zapadnog Balkana već dio Europe i trebali bi tome težiti u pravom smislu. Za razliku od toga mi smo postali ispostava zapadnog Balkana. "Europa nas tretira kao Balkan, a Josipović i Vesna Pusić time se hvale. (...)", komentira profesor. Politika koja ide dalje stvara jugosferu, manipulacijama nas se gura u regiju i stvara se pripadnost, a predsjednik za to vrijeme obnavlja titoizam i jugoslavenstvo. Ponovno živimo svi zajedno, a naši političari na takvo nešto nas sile vjeruju naš sugovornik. "Oni naše ljudi žele mentalno vezati za jugoslavenstvo, to im je glavna borba i jugoslavenstvo se opet obnavlja na nove načine. Srbi su također jasni. Uživaju u spletkama oko Vukovara jer su pobjedili, nakon što cirilica dođe u taj grad on će opet biti srpski. Mnogo činjenica govori da smo mi koje nazivaju nacionalisti u pravu. Na tragu smo novog tropoljupca koji daje rezultate. Hrvatska će kroz Balkan po njima stvoriti uvjete za razvoj, a pitanje je koji će i kakvi kriteriji tu prevladati", zaključuje Tomac.

<http://www.dnevno.hr/vijesti/hrvatska/127602-josipovic-se-raskrinkao-evo-sto-vam-predsjednik-presucuje-dok-hrvatsku-gura-u-region-stvarajuci-jugosferu.html>

Zato je odgovornost onih kojima smo napisali Otvoreno pismo velika: Hoće li pokazati narodu da su spremni suprotstaviti se onima koji nas uništavaju pokazujući mu kako im je to najvažnije, ili će i dalje dopuštati vjerovanje da su im osobni interesi važniji od interesa naroda!

Dragovoljac.com, 17. 07. 2014.

Portal dragovoljaca Domovinskog rata, 17. 07. 2014.

**ŽIVJELA NAM ANTIFAŠISTIČKA, TJ BRANITELJSKA
HRVATSKA, ZAGREB, 2015.**

**OTVORENO PISMO PREDSJEDNICI REPUBLIKE
HRVATSKE, 2.**

Poštovana Predsjednica RH,

Nadam se da su Vas Vaši savjetnici upoznali s mojim pismom koje sam Vam poslao na Uskrsni ponедjeljak povodom situacije u kojoj se nalazi hrvatski branitelj Veljko Marić. Međutim, kako do danas nisam dobio odgovor prepostavljam da nisu. To me ne bi ni iznenadilo jer sam u tom pismu podsjetio na fašistički karakter velikosrpske agresije na našu domovinu. A ne bi bilo prvi put jer mi se nešto slično dogodilo u HAZU kada sam tražio da pošalju e-mailom obavijest o predstavljanju moje knjige "*Hrvatski genocid: napravili zečeve od Srba*". "Uzbuna" u Akademiji i naravno obavijest nije poslana. A naslov je samo obrada izjave Slobodana Miloševića kako su njegovi vojnici u "Oluci" pobjegli kao zečevi. Na samom predstavljanju je admiral Davor Domazet Lošo, komentirajući naslov, ustvrdio da se od 1995. godine do tada nitko u Hrvatskoj o tome nije usudio progovoriti.

Činjenica je da se ni o fašističkom karakteru velikosrpske agresije do nedavnog nastupa prof. dr. Andrije Hebranga također nije skoro nitko usudio progovoriti. Možda je Vašim savjetnicima posebno zasmetao slijedeći dio mog pisma:

Veljko Marić je dakle istinski antifašist koji umire u zatvoru zemlje koja je izvršila fašističku agresiju na njegovu domovinu. To bi bilo isto kao kada bi Njemačka sudila, osudila ga i ubijala nekog Poljaka jer je Hitler agresiju na Poljsku započeo tvrdnjom kako je Poljska napala Njemačku.

A zapravo je nevjerojatno kako se upravo i u usporedbi sa Hitlerovim napadom na Poljsku može sagledati fašistički karakter velikosrpske agresije na Hrvatsku. Podsetit ću Vas na pismo koje je 5. 10. 1991. Vlada Srbije poslala našoj vladи

VLADA REPUBLIKE SRBIJE

Predsednik

Beograd, 5. oktobar 1991.

VLADI REPUBLIKE HRVATSKE

Zagreb

Na svojoj sednici od 4. oktobra 1991. g. Vlada Republike Srbije upoznala se sa opasnostima kojima je izloženo civilno stanovništvo i grad Dubrovnik, koji predstavlja deo istorije srpskog i hrvatskog naroda, kao i veličanstveni spomenik svetske kulturne baštine.

Vaša odluka da u gradu od neprocenjive istorijske i kulturne vrednosti smestite vaše paravojne formacije, crne legije i mnogobrojne strane plaćenike i da sa tog prostora započnete oružane napade na naseljena mesta u Hercegovini i Boki Kotorskoj predstavlja krajne necivilizovan, nehuman i nedostojan čin (podcrtao JP).

Nadamo se da ste i sami postali toga svesni i da ćete uložiti potreban napor da sprecite te vaše oružane formacije da razore Dubrovnik, kao što su to učinile sa mnogim drugim gradovima.

Upućujući vam ovaj poziv da sprecite razaranje Dubrovnika, Vlada Republike Srbije izražava čvrsto uverenje da će svi pripadnici JNA i jedinica TO uložiti maksimalne napore da se sačuva ovaj istorijski grad.

PREDSEDNIK

Dr. Dragutin Zelenović

U svezi s napadom na Dubrovnik treba se također sjetiti i izjave vice-admirala Miodraga Jokića, komandanta VPS "Boka" objavljene u titogradskom dnevniku "Pobjeda" listopada 1991.:

"Nije daleko prepostavka da će ustaše kojim nije stalo ni do kakvih vrijednosti, osim do vlastite kože, sami razoriti stari Dubrovnik, kako bi to nedjelo pripisale JNA."

Gđo Predsjednice, uvjeren sam da Vaš izbor označava i prestanak vremena kada se nitko nije usudio progovoriti o istini. Upravo zato što je tako nešto nametnuto hrvatskom narodu dovelo je do toga da se Srbija i dalje može ponašati i provoditi politiku Slobodana Miloševića.

Nadam se da Vam ova moja pisma mogu biti od pomoći u nalaženju načina za spašavanje života Veljka Marića, koji se suprotstavio velikosrpskom fašizmu. Zapravo, Srbija će pokazati da je odustala od velikosrpske politike omogućavanjem brzog povratka Veljka Marića u Hrvatsku, kao i konkretnim rješavanjem svih otvorenih

problema kao što je sudbina nestalih, hrvatskog opljačkanog blaga, ratne štete i granice na Dunavu.

*S poštovanjem,
akademik Josip Pečarić*

Zagreb, 13. 4. 2015.

PRILOG: Kopija Pisma Vlade Republike Srbije

**J. PEČARIĆ, J. STJEPANDIĆ, NIŠTA SE JOŠ
PROMIJENILO NIJE, ZAGREB, 2017.**

PISMO GLAVNOM UREDNIKU „VIJESTI“ G. JOVOVIĆU

Poštovani g. Jovović,

Moram priznati da me nije iznenadio Vaš odgovor:

Naslov: Molim za objavu mog odgovora na napad vašeg novinara

Datum: Tue, 12 Apr 2016 11:28:39 +0200 (CEST)

Šalje: Mihailo Jovovic <mihailo.jovovic@vijesti.me>

Prima: pecaric@element.hr

Poštovani,

Vrlo rado ču objaviti Vaš odgovor, ako ga prethodno prilagodite crnogorskom Zakonu o medijima.

S poštovanjem

Mihailo Jovović

glavni urednik

Naime, prepostavio sam da će te procijeniti da u mom tekstu ima puno činjenica koje ne bi bilo "zdravo" dati vašim čitateljima. Moja procjena je bila zbog samog dosta priglupog "napada" Vašeg novinara, pa je bilo i logično da će te ga neobjavljinjem mog odgovora na neki način pokušati zaštititi pogotovu što ste mu dali izbornu promidžbu u kojoj on svoje protivnike proglašava ustašama.

Moram se pohvaliti jer je takvo moje razmišljanje bilo točnija procjena od uvjerenja jednog mog kolege akademika iz DANU koji je vjerovao da Vam ja svojim reagiranjem povećavam tiraž:

Dragi Josipe,

Čitam jutros tvoj tekst kojeg si napisao kao reagovanje na brljotine objavljene u crnogorskom tabloidu. Žao mi je što te toliko iritiraju čaršijska ogovaranja, da ne kažem nešto gore, u provincijskim novinama. Nekad su to bile prave novine, sa ozbiljnim novinarima i piscima. Kažem nekad... Najviše bi trebalo da se ja uzbudujem zbog gluposti kojima su popunili dvije strane svojih nesrećnih novina. Ali mene to zabavlja, i nije mi ni na kraj pameti da se uvaljujem u njihov glib... To nije trebalo ni tebi. Tvoje vrijeme je mnogo dragocjenije... Dobro nam došao u DANU.

PS. Čujem da su ove prljavštine diktirane sa drugog mjesta. I od pisca, koji više nema ništa vrijedno u svojoj mrčenoj glavi. Ali o tome kad se vidimo. jadnu stvarnost, i da im reagovanjem povećavam tiraž...

Odgovorio sam mu samo:

Pa morao si primijetiti da je i mene zabavljalo:)

Ipak nisam bio siguran hoćete li ipak shvatiti da će objavljivanje teksta dvostrukog akademika imati učinak o kojem je pisao moj kolega ili Vas je osobno pogodilo sve ono o čemu sam pisao, a što se može naći i na Internetu jer je više hrvatskih portala prenijelo moj odgovor. Čini se da je ipak po srijedi ovo drugo jer moj odgovor niste objavili, ali jeste novi tekst Vašeg novinara u kome on ponavlja tvrdnje koje sam u svom tekstu ismijao:

“To navodno, radim time što sam prenio dio Pečarićevih šovinističkih, čak i fašisoidnih stavova koje je on promovisao u skoro 30 svojih knjiga i brojnim nastupima na javnoj sceni u Hrvatskoj gdje je javnost konsternirana njegovim “ustašlukom”, kako to nazivaju čak i desnici naklonjeni mediji iz Zagreba. Pečarić poznat po svom matematičkom geniju koji ja ne sporim, ali i po svom vrlo problematičnom svjetonazoru, pogotovo kad je period NDH u pitanju, za HGI je bio drag gost... Primijenimo stoga, iz logike svima poznati induktivni silogizam koji kaže da iz dvije istinite premise nužno proizlazi istinita konkluzija:

1. Ustašluk dr Pečarića sablažnjava čak i desničarsku javnost u Hrvatskoj
2. Pečarić je “iskazao izuzetnu potporu HGI - ju i poželio uspjeh na izborima”, a on je njima bio drag gost.

Zaključak: HGI dijeli politički svjetonazor dr Pečarića.

Činjenica da veliki dio tog svjetonazora čine vrlo problematični stavovi o npr. Jasenovcu, ili Pečarićeva inicijativa da se ustaški pozdrav iz “Za dom spremni!” uvede kao novi pozdrav aktuelne hrvatske vojske, nije moj, već problem ekipe iz HGI ...”

Prvo bi Vas kao urednika koji objavljujete ovakav tekst zamolio koji su to “desnici naklonjeni mediji iz Zagreba”. Naime ovako neuk kao što jesam osim tjednika *Hrvatskog slova* ja ne znam za takove medije.

Objavljujete tekst novinara koji pokušava podučiti logiku jednog matematičara za kojeg sam tvrdi da je poznat po svom matematičkom geniju. Zar vam nije smiješno da govorиш o mojim nastupima i doista misli da su na njima nazočni oni koji su konsternirani mojim ustašlukom. Valjda hoćeće reći kako ti ljudi nisu baš pametni kada dolaze slušati me.

Naravno, postoji u RH i takovih o kojima piše Vaš novinar. To i jesu ljudi koji nisu zadovoljni što je Hrvatska pobijedila u Domovinskom ratu i koje ja obično nazivam srpskim slugama, a uvijek me zabavljaju kada reagiraju na moju pitalicu:

-Znate li koja je razlika između četnika i Jugoslavena?

-Četnik je pošteni četnik, a Jugoslaven je pokvareni četnik!

Posebno je priglupo da i pored mog (kod Vas neobjavljenog) odgovora ponavljate tvrdnju o pozdravu ZA DOM SPREMNI.

Naime, pozdrav je bio u zakonu o HOS-u koje su bile legitimne postrojbe Hrvatske vojske koje su zaustavile Srpsko-Crnogorsku agresiju na Hrvatsku i pobijedili u tom ratu. Zaustavili? Pa HOS-ovci su bili strah i trepet agresora, pa je doista smiješno da neke novine u Crnoj Gori koja je bila agresor na Hrvatsku proglašava njihov pozdrav ustaškim. To postaje i smješno kada znamo da su i Crnogorci napadali Dubrovnik i držali ga u okruženju, a iz opkoljenog grada stigao je poziv za pomoć Glavnom stožeru HV:

“Molimo vas, ako nam ne možete poslati još HOS-ovaca, pošaljite nam njihove oznake jer se srpsko-crnogorski agresori panično boje kada vide znakove HOS-a na našim braniteljima!”

Možda se time želite narugati sami sebi, na način kako se tijekom rata crnogorski "Monitor" rugao Srbima koji su slavili pobjedu i osvajanje Vukovara. Naime u "Monitoru" su itekako znali kakav je bio odnos snaga u vrijeme kada su Srbi pokazali svoju veliku hrabrost i usudili se napasti razoružanu Hrvatsku kojoj je VS UN-a zabranio i kupovinu oružja da bi se obranila. Valjda su u UN-u znali da Srpsko-Crnogorski agresor može pobijediti samo kada smo mi bez oružja. A ta priča o pozdravu Za dom spremi i oznakama HOS-u u Dubrovniku sve kaže, zar ne?

Za vašu informaciju ministar Hasanbegović je prije nekoliko dana u Splitu mimo protokola položio vijenac na spomeniku palim HOS-ovcima. To vam je onaj ministar kojemu su pronašli sliku s kapom jednog HOS-ovca, pa su ga srpske služe u RH napale na način na koji je to učinio Vaš novinar tvrdeći da je to ustaška kapa. Srpskim slugama u RH nasjednu i takove novine kao što je francuski Le Monda pa oni to ponove u pitanju najpopularnijem hrvatskom ministru i ispadnu smiješni:

Je li vam žao što ste se družili s ustaškim simpatizerima 1990.-tih ? Postoji ta fotografija na kojoj nosite ustašku kapu...

Nikada nisam nosio „ustašku kapu“. Potpuno sam zaboravio na tu fotografiju! Nastala je 1993., čini mi se, u Splitu gdje sam kao dvadesetogodišnji student slučajno susreo članove dobrotoljubice postrojbe legalne hrvatske vojske i fotografirao sam se s dijelom njihove uniforme. Taj, čiju sam kapu nosio na glavi je poginuo dvije godine kasnije u ratu u Bosni, u sklopu završnih hrvatsko-bošnjačkih savezničkih ratnih operacija protiv srpske vojske kojom je zapovijedao general Ratko Mladić. Za mene je bila i ostala čast da sam upoznao čovjeka koji je dao svoj život za obranu svoje domovine.

(Inače za zapovjednika HV-a, koja je pobijedila u bitci za Dubrovnik, generala Bobetka vežu me drage uspomene. Svojevremeno sam na osnivanju generalske udruge kojoj je on bio na čelu, jedini govornik koji nije bio visoki časnik HV-a, na zahtjev velikog generala bio upravo Josip Pečarić. Valjda na to misli Vaš novinar kada kaže da sam kontroverzan.)

Vaš novinar spominje moje problematične stavove o Jasenovcu. Zanimljivo je zato vidjeti kako je ministar Hasanbegović, koji je doktor povijesnih znanosti (molim Vas nemojte pomisliti da ja mislim da on o tome može znati više od Vašeg novinara) u spomenutom intervjuu odgovorio na pitanje o Bleiburgu i Jasenovcu:

Tijekom 50 godina, bilo je zabranjeno komemorirati zločine počinjene u Bleiburgu, dok su manipulacije zločina počinjenih u Jasenovcu i pretjerivanje s brojem žrtava bili jedan od sastavnih elemenata jugoslavenskog komunističkog režima i njegove ideologije.

Inače i jučer sam govorio na skupu Hrvatskog nacionalnog etičkog sudišta (HNES) u prepunoj velikoj dvorani "Mimare" i nazočni su velikim pljeskom iskazala svoju, kako nas podučava Vaš novinar, konsterniranost. A govorio sam o svojoj prvoj knjizi o Jasenovcu. Onoj iz 1998. godine koju je izdao Hrvatski institute za povijest (pri tome ne dvojim da Vaš novinar o Jasenovcu zna mnogo više nego što znaju u tom institutu – izdavač moje knjige). Sigurno je već sam naziv moje knjige vrlo problematičan Vašem novinaru. Evo dio mog jučerašnjeg govora:

„Mi iz HNES-a smo ponosni što smo nas dva podpredsjednika pisali o tom mitu o Jasenovcu još 1998. godine. Dr. sc. Josip Jurčević autor je knjige „Nastanak Jasenovačkog mita“, a ja knjige „Srpski mit o Jasenovcu“.

Danas je možda potrebno istaknuti kako je podnaslov moje knjige bio: Skrivanje istine o beogradskim konclogorima.

Danas zahvaljujući ljudima iz Društva za istraživanje trostrukog logora Jasenovac znamo kako je u tom logoru pronađeno manje od 500 kostura, dok je recimo poznato da je samo u Sajmištu, beogradskom logoru koji je u početku bio isključivo logor za Židove, stradalo 8000 Židova.

A ubijeni su na stravičan način. A pogubljeni su na ulicama Beograda, na ulicama glavnog grada jedne države.

Jučer je ulici u kojoj su počinjala ta pogubljena, u starom dijelu grada Beograda, trebao biti podignut spomenik jevrejskim žrtvama Holokausta. U ulici u kojoj su u specijalnom kamionu – „dušegupki“, otrovnim gasom gušili logoraše. Dakle, spomenik su trebali postaviti u ulici u kojoj bi krenula pogubljenja sve do stratišta u Jajincima. Dakle, za vreme vožnje bi nesrečni zarobljenici iz logora bili ubijeni, Još od izdavanja moje knjige 1998. Uporno sam ponavljaо da bi se trebale označiti ulice u Beogradu u kojima su ta pogubljenja Židova na ovako stravičan način izvršena. Izgleda da su žrtve dočekale barem obilježavanje početka njihove agonije 75 godina nakon što su ubijeni, a na neki način i ja jer se to dogodilo 18 godina nakon objave moje knjige.“

Zapravo sam to rekao predstavljajući tajnika spomenutog Društva za istraživanje trostrukog logora Jasenovac g. Igora Vukića kao novog člana HNES-a. Njegov otac

(Srbin) je kao dijete s Kozare prošao kroz logor Jasenovac i uvijek je sinu govorio što je istina o tom logoru, a sin je zato i istraživao i njegov doprinos najnovijim spoznajama o tom logoru je nevjerljivo!

<http://kamenjar.com/igor-vukic-novi-clan-hnes/>

Inače podpredsjednik HNES-a je i nekadašnji kandidat SDP-a za Predsjednika RH prof. dr. sc Zdravko Tomac. On se jučer obratio okupljenima rekavši kako je ovlašten govoriti u ime predsjednika HDZ-a Tomislava Karamarka te je najavio da HDZ od jeseni pokreće inicijativu za promjenu imena Trga maršala Tita u Zagrebu, ali i imena svih trgova, ulica... koje nose Titovo ime, a nalaze se u mjestima i gradovima u kojima HDZ ima većinu.

<http://kamenjar.com/zdravko-tomac-hdz-od-jeseni-ide-u-inicijativu-mijenjanja-naziva-titovih-trgova/>

Inače poznato je da sam ja imenjak spomenutog maršala. A nas dvojicu veže i to što smo u onome po čemu smo najpoznatiji među desetoricom u cijelom svijetu. Ja po broju znanstvenih radova u matematičkim časopisima, a on na listi deset najvećih svjetskih ubojica! Ne dvojim da je moj imenjak drag vašem novinaru. Kada su me vodili i pokazivali što ima novoga u dragom mi gradu, primijetio sam da još imate ulice u čast mog imenjaka. Biti među deset najvećih svjetskih ubojica nije malo ostvarenje, zar ne?

Na toj listi nema ni Pavelića, ni Miloševića. I dok sam Vašem novinaru "ustaša", vjerovali ili ne Miloševiću sam bio "moj Crnogorac". Naime u Haagu je od jednog Hrvatskog uznika posudio moju knjigu "Sramotni sud u Haagu", pročitao je preko noći i uz komentar "Dobar je ovaj moj Crnogorac", kojim je šokirao mog Hrvata, zamolio za dozvolu da napravi kopiju moje knjige.

Zapravo u cijeloj ovoj priči mi je najdraža priča o Vašem ponavljanju priče o strahu pred HOS-ovcima kroz tvrdnju da je pozdrav tog regularnog dijela Hrvatske vojske ustaški. Crnogorci koji se ponose svojom hrabrošću na taj način nas i danas podsjećaju na strah koji su izazivale oznake HOS-a u Dubrovniku u okruženju i slabo naoružanom. Nadam se da će te mi objasniti koji je Vaš interes za to! Valjda nije Vaš novinar Hrvat koji se na suptilan način ruga Crnogorcima?

S poštovanjem

Prof. dr. sc. Josip Pečarić
Redoviti član HAZU
Dopisni član DANU

P.S. Uvjeren sam da će čitajući ovo moje pismo moje kolege u DANU odmah shvatiti da se ja samo izvrsno zabavljam.

26. 06. 2016.

DNEVNIK U ZNAKU ‘ZA DOM SPREMNI’, ZAGREB, 2017.

24. 02. 2016.

PROF. DR. SC. SLOBODAN LANG: ODLAZAK PRIJATELJA

Sa prof. Langom sam prijateljevao još od vremena suđenja Virovitičanima na Vojnom sudu u Zagrebu. Najveći svjetski stručnjak za pitanja dobra upalio je tada veliku svijeću oko čijeg plamena se protestiralo iz dana u dan. Neki prosvjednici su u njemu vidjeli samo bivšeg člana CK SKH pa sam se upustio u raspravu s njima ukazujući na ono što je prof. Lang već do tada učinio da imamo našu Hrvatsku. zajedno smo tada upalili i male svijeće pored samih vrata Suda – naši policajci su nas propustili do njih. Često smo se družili tako da me je doista pogodila vijest o njegovom odlasku:

*ODLAZAK ĆUVENOG HRVATSKOG POLITIČARA Umro je čovjek koji je Ivicu
Račana potaknuo na povjesni potez*

Preminuo je hrvatski političar i liječnik Slobodan Lang, javlja dubrovački.hr. Bio je obnašatelj brojnih visokih političkih dužnosti. Široj je javnosti poznat kao suorganizator konvoja Libertas kojim se listopada 1991. pomoglo odsječenom Dubrovniku, organizirao je zaštitu za progranike i izbjeglice u Hrvatskoj, organizirao i predvodio (zajedno s Hermanom Vukušićem) humanitarni Bijeli put pomoći za bolnicu u Novoj Biloj, čiju je organizaciju baš on inicirao te brojne druge. ... Humanitarni je rad nezaobilazni dio njegova životopisa. Istiće se kad je pomogao kosovskim rudarima kad su 1989. štrajkali glađu (Stari Trg). Radio je u predraću na tome da bi se spriječili sukobi u Hrvatskoj i drugim republikama u Jugoslaviji. ... Bio

je članom SKH, HDZ-a i poslije Demokratskog centra, gdje je predsjednikom glavnog odbora.

Bio je član Izvršnog vijeća grada Zagreba, sekretar Sekretarijata za zdravstvo, glavni nositelj skrbi za zdravlje svih sudionika Univerzijade u Zagrebu, posebni savjetnik Predsjednika RH Franje Tuđmana za humanitarna pitanja, zastupnik u Županijskom domu Sabora RH, veleposlanik u Ministarstvu vanjskih poslova RH i tako dalje.

Bio je sudionikom posljednjeg, 14. kongresa SKJ. Na poticaj Langa, Ivica Račan prilazi govornici i izjavljuje "da mi (izaslanstvo SKH) ne možemo prihvati Jugoslavensku partiju bez Slovenaca" te nakon toga i hrvatsko izaslanstvo napušta Kongres, što je označilo kraj vladavine SKJ.

Slobodan Lang rodio se 8. listopada 1945. Rodom je iz ugledne hrvatske židovske obitelji iz Vinkovaca. Djed mu je bio predsjednikom Židovske općine. Dolaskom na vlast režima koji je bio marionetom osovinske Njemačke, život im se našao u ugrozi. Pokušao ih je spasiti poznati dominikanac Hijacint Bošković; taj je Boškovićev čin poluciо da je Lang "od djetinjstva odgajan u osjećaju zahvalnosti prema fra Hijacintu, dominikancima i svim fratrima".

U Zagrebu je Slobodan Lang pohađao osnovnu i srednju školu. Medicinu je završio u Zagrebu. Specijalizirao je socijalnu medicinu.

U doba hrvatskog proljeća predložilo ga se za prvog studenta prorektora u 300-godišnjoj povijesti sveučilišta u Hrvatskoj. Prvotni kandidat bio je Ivan Pađen, nakon čega se predložilo Langa, no Lang je otklonio tu mogućnost. Otac Slobodana Langa, Rikard Lang, istakao se u hrvatskom proljeću 1971. što se nije pridružio onovremenoj vrlo probitačnoj hajci na ljude, pa je tako spriječio progone kolega na zagrebačkom Ekonomskom institutu.[1]

Velike je znanstveničke karijere. Predavao je na Školi narodnog zdravlja Andrija Štampar, mostarskom Medicinskom fakultetu, u SAD-u. Članom je uglednih inozemnih liječničkih udruženja. U uredništvu je hrvatskog časopisa Croatian Medical Journal. Pokrenuo je Prvi hrvatski kongres preventivne medicine. Osnovao je Hrvatski časopis za javno zdravstvo, kojeg je uređivao. Prepoznao je opasnost onda relativno nove bolesti kopnice (AIDS-a), tako da je zarana radi sveobuhvatna sprječavanja širenja te opake bolesti pokrenuo sveobuhvatnu akciju poučavanja građana o toj bolesti. Njegovim radom je grad Zagreb došao na čelno mjesto svjetskog pokreta Zdravih Gradova. Inicirao je osnivanje mostarskog medicinskog fakulteta.

<http://www.jutarnji.hr/preminuo-slobodan-lang/1526382/>

<http://dubrovacki.hr/clanak/82051/preminuo-je-slobodan-lang>

U tekstu kažu kako se Lang ističe kad je pomogao kosovskim rudarima kad su 1989. štrajkali gladu (Stari Trg). Zapravo je bio jedini hrvatski političar koji se još tada javno suprotstavio rastućem velikosrpskom fašizmu, a bez njegovog utjecaja na Račana na 14. kongresu veliko je pitanje kako bi se naša budućnost odvijala. I dok je bio savjetnik Predsjednika znali smo se ponekada naći. Bio je i na misi za sv. Tripuna u Dubrovniku u ratno vrijeme gdje smo mi članovi Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809. bili u posjeti kod župana a moji Bokelji iz Dubrovnika su željeli da ja dodem i predvodim ih u toj posjeti. To je draga uspomena jer je sveti Tripun istog dana kada i sv. Vlaho. Misa je bila u katedrali, sat vremena poslije mise za Sv. Vlahu, pa mi je velečasni rekao da pozdravni govor ne završim dok zbor iz crkve Sv. Vlahu ne dođe u

Katedralu. Tako sam ja govorio i govorio, dok se moja supruga, koja nije znala o čemu se radi, preznojavala što sam govorio tako dugo.

Predvođenje konvoja Bijeli put dovelo je to toga da ga nazivaju i *spasiteljem Hrvata središnje Bosne:*

<http://poskok.info/wp/odlazak-spasitelja-hrvata-sredisnje-bosne-preminuo-slobodan-lang/>

Mnogo više smo počeli surađivati kada sam organizirao potpisivanje Otvorenog pisma biskupa i akademika za spas Branimira Glavaša kada je prvi put štrajkao glađu i kada je postalo jasno da vlast i ne samo oni s radošću iščekuju njegovu smrt. Ipak se radilo o pitanju spašavanja života čovjeka, a prof. Lang je itekako znao što je dobro, a što nije pa je bio oduševljen što smo uspjeli u svom naumu. Glavaš je pušten na slobodu istog dana kada smo mi poslali Pismo!. Ne zaboravimo: ovdje se radilo o čovjeku - simbolu obrane Osijeka od fašističke velikosrpske agresije. Prof. Lang je i tada razmišljao i bio pun ideja kako da tu našu potporu nastavimo, ali ostalo je – na žalost - samo na tome. Ali ne i u slučaju napada na hrvatskog branitelja i pjevača Marka Perkovića Thompsona. Prvo pismo potpore sam ja organizirao. Prof. Lang je to pozdravio i naravno potpisao, ali i preuzeo inicijativu pa smo na dva slijedeća takva pisma zajedno radili. Neizmjeran je njegov doprinos u tadašnjem spašavanju našeg velikog pjevača od pobješnjelih fašista u RH koji sebe nazivaju antifašistima. Sjetimo se samo hajke na Thompsona zbog dvije-tri kape sa slovom U masi od 130,000 ljudi na Jelačić placu. Današnja očita podjela Hrvata na domoljube (nazivaju ih fašistima, ustašama i sl.) i oni koji pomažu velikosrpski Memorandum SANU 2. (zapravo srpske sluge) se tada počela otvoreno sprovoditi! Znamo da se to nastavilo s hajkama na Šimunića, potpisnike Peticije ZDS, akademika Reinera zbog prijedloga povratka imena Hrvatski DRŽAVNI sabor, do najnovijih na ministra Hasanbegovića.

Znali smo zajedno otići i u Čavoglave, a potpisivao je dr. Lang i niz drugih mojih otvorenih pisama.

Da, napustio nas je veliki čovjek i dragi prijatelj. Dragi Slobodane hrvatski narod i Hrvatska Ti nikada neće zaboraviti što si učinio za svoj narod i svoju domovinu.

Akademik Josip Pečarić

MATEMATIKA, PJESME I NOGOMET. ZAGREB, 2018.

DR. JURE BURIĆ, NOGOMET I THOMPSON

Kada sam vam poslao niz pjesama dr. Jura Burića o generalu Praljku neki su me zapitali tko je on. Pomislio sam: Zar je moguće da ne znaju za bivšeg župana i zastupnika? Zar je moguće da netko ne zna za Hrvata ovakve biografije:

Jure Burić (Ravno, BiH, 21. studenoga 1946.), hrvatski liječnik, političar i pjesnik.

Životopis

Rođen u Ravnom u BiH 1946. godine. Diplomirao na Medicinskom fakultetu, Radio u dubrovačkoj bolnici. Jedan od najaktivnijih sudionika Hrvatskog proljeća. Prva kuća koju su četnici zapalili u Ravnom bila je Burićeva kuća (podcrtao JP). Istakao je da su Hercegovci 1991. godine bili sinonim hrabrosti. Godine 1991. Član Izvršnog vijeća zadužen za zdravstvo i socijalnu skrb i član kriznog stožera u Dubrovniku. Za vrijeme Domovinskog rata bio je ratni povjerenik za južnu Hrvatsku Kao član HDZ župan Dubrovačko-neretvanske županije od 4. ožujka 1993. do 11. svibnja 1998. godine. Bio zastupnik u Hrvatskom državnom saboru. Zahtijevao je reviziju izdanih domovnica jer su iste dijeljene bez ikakvog kriterija. Upozoravao je na opasnost od nekontroliranog masovnog povratka onih Srba koji su neprijateljski djelovali protiv Hrvatske. Godine 1996. prognostički je kazao na Glavnem odboru HDZ-a : "Hrvatsku više ne mogu ugroziti ni arkanovci ni razni drugi četnici, nego jedino - Hrvati!" 2001. godine zauzeo se za prestanak progona hrvatskih branitelja, obrazlažući to riječima: "Ako se našlo načina i zakonske osnove da se aboliraju četnici, onda se to moglo naći i za hrvatskog branitelja koji je učinio nešto u ratu braneći domovinu." Na 34. sjednici Županijskog doma 2009. godine Hrvatskoga državnog sabora predložio je da se Dan sjećanja na Vukovar početi minutom šutnje i sjećanja na gluhi i nijemi svijet koji je dopustio

da se Vukovar dogodi. Kao zastupnik Županijskog doma usprotivio mogućnosti da policajac može bez naloga ući u službene prostorije oštro se usprotivio ulasku zastupnika u nadzorne odbore, kritizirao je medijsku blokadu i HTV-ovo omalovažavanje Županijskog doma te dvostruke kriterije 21. rujna 2000. saborski zastupnici s područja Dubrovačko-neretvanske županije Jure Burić, Dubravka Šuica (HDZ) i Srećko Kljunak (HSS) su na sastanku sa Stožerom koordinacije udruga hrvatskih branitelja iz '91. od Prevlake do Stona u zgradu Poglavarstva Grada Dubrovnika "uvažili i bezrezervno podržali Stožerove zahtjeve za sazivanjem izvanredne sjednice obaju domova Hrvatskoga državnoga sabora". Stožer je zahtijevao sjednicu na kojoj bi se raspravile izmjene i dopune Ustavnog zakona o suradnji s Haaškim tribunalom u dijelovima koji terete ratne zapovjednike prema osnovi zapovjedne odgovornosti (a ne individualne), te da se za svaki eventualni ratni zločin, koji su počinili hrvatski državljanini, sudi u Hrvatskoj; izvješće MUP-a o svim dosadašnjim uhićenjima pripadnika hrvatskih Oružanih snaga s odvojenim dokaznim materijalima o ratnom zločinu ili kaznenoj odgovornosti prema bilo kojoj drugoj osnovi; izvješće Ministarstva pravosuđa o amnestiranim pripadnicima srpskih i crnogorskih postrojbi i o tijeku procesa osumnjičenima za ratne zločine, pripadnicima Oružanih snaga Vladajući je politiku kritizirao "da se ponašamo kao da se sramimo svojih žrtava". Predložio da u znak potpore braniteljima "koji drugi put proživljavaju svoju golgotu", po petero zastupnika iz Županijskog doma budu na pokopu svakoga ekshumiranoga i identificiranoga hrvatskog branitelja i civila. Hrvatskim vlastima zamjerio je da ne znaju iskoristiti brojku od 1.588 nestalih, dok se istodobno manipulira s nekakvim izmišljenim brojkama, odnosno žrtvama bez imena i prezimena. Naveo je primjer Gospića i rekao da svima odgovara da hrvatski branitelji i hrvatske žrtve ostanu na neobilježenim grobištima. Upitao je što bi bilo da se dostoјno obilježe grobišta svih žrtava Bleiburga. Za hrvatski zaborav optužio je neke poteze ondašnjeg čelnštva Hrvatske televizije koje je ukinulo Hrvatski spomenar. Na sjednici Županijskog doma Hrvatskog državnog sabora 25. rujna 2000. predložio je da se raspiše referendum o daljnjoj suradnji s Haaškim sudom i pokrene pitanje odgovornosti ministara za »besramnu demonstraciju sile«. U području zdravstva izrazio je mišljenje da liječnicima koji odluče raditi privatno treba pružiti mogućnost korištenja zdravstvenih ustanova, jer bi, ubirući adekvatnu naknadu, zdravstvo moglo doći do nužnog novca umjesto da im prostori 16 od 24 sata zjape prazni. Nakon što je Županijski dom gotovo jednoglasno i bez rasprave podržao nekoliko zakonskih prijedloga, povela se je žustra i vrlo emocionalna polemika 23. svibnja oko zaključka o privremenom prekidu suradnje Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu. Burić je u emocionalnom izlaganju iskritizirao Zakon o suradnji s Haagom, uzvikom "Haag je za Haag". U izlaganju je pojasnio da je međunarodna zajednica dopustila agresiju, a da se zbog onih koji su, pa i u samoobrani, počinili zločin sada sudi cijelom narodu. Izlaganje je nastavio pitanjem da ako je istinska namjera međunarodne zajednice da se kazne svi zločini, zbog čega onda nije suđeno za zločine u Bleiburgu. Na sjednici Županijskog doma 14. ožujka zatražio je uvrštenje točke dnevнog reda o preispitivanju suradnje s Haaškim sudom. Međunarodnu je zajednicu optužio da "staljinističkim metodama izmišlja procese" i tako pritišće Hrvatsku. Na istoj sjednici iskritizirao je vlasti riječima "Žalosno je i tragično što rasprava o Haagu nije održana kada je i zakazana na izvanrednoj sjednici Županijskog doma". Danas se bavi pjesništvom.

Sudionik književne manifestacije Grgurovi hukovi. Odlaskom u mirovinu posvetio se prirodnom načinu života u svom rodom kraju, u koji se vratio 2002. godine. Proizvodi liniju prirodne kozmetike bez umjetnih boja i konzervansa "Aroma Antika" koja se radi po njegovim recepturama, a koja donosi meleme i ulja za njegu kože ljekovitim biljem, bez umjetnih boja i konzervansa.

Otac je petero djece.

https://hr.wikipedia.org/wiki/Jure_Buri%C4%87

Zapravo to i nije čudno jer imati ovako sjajnu biografiju iz koje se vidi da se radi o izuzetnom Hrvatu kod nas je negativno. Već godinama se svim silama trude da takvi ljudi nešto postanu negativci, a pozitivci oni koje je Sun Tzu nazvao ogavnim ljudima (izdajice svoga naroda).

Prirođeno je da ja itekako znam jer mi je dr. Jure Burić prijatelj. I to iz ratnih dana – dana kada je on bio župan. To je bilo vrijeme kada su Dubrovnik napadali i iz moje Boke, pa Bokeljima u Dubrovniku nije bilo lako. Kada su iz Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica 809 Dubrovnik odlučili ići Županu pozvali su mene da ih vodim. Tada su u Dubrovniku znali za mene i moje nastupe oko napada na Dubrovnik pa sam stekao i prijatelje tamo. Posebno mi je draga što sam od tada u prijateljstvu s velikim hrvatskim glumcem i velikim domoljubom Mišom Martinovićem. Bila mi je doista čast s mojim Bokeljima iz Dubrovnika ići Županu dr. Buriću. Istog dana na večeri dr. Burić mi je rekao da će predložiti dan Sv. Leopolda Bogdana Mandića za Dan Dubrovačko-neretvanske županije. I danas to jest Dan Županije! I od te posjete mi smo prijatelji. Vjerujem da se i vi radujete njegovim pjesmama i tekstovima koje vam šaljem.

Pogledajte ova dva:

CRVENI ZUROF i SAVJETNIK GOLDSTEIN

*Ma kako se dragi moji "Vatreni" niste sami toga sjetili, kako vam je moglo promaći prije upućivanja poziva Thompsonu u vaš pobjednički autobus posavjetovati se sa sveopćom Hrvatskom savjesti toliko dugo očekivanom - gospodinom Ivom Goldsteinom i njegovim pokroviteljem
izvjesnim Efraimom Zurofom.*

*(Radi li se to o istom onom liku kojeg su angažirali antifašisti za nedavnog dana obilježavanja nekog njihovog datuma ?! - a tko će ga znati možda je baš to taj isti lik)
E tome gospodinu i njemu sličnima upućivao sam vapaj i poruku za vrijeme strašne agresije na Dubrovnik u studenom 1991. godine
gdje sam točno ovako zavapio*

"Zapadni Svijete varava nadu naše mladosti trošite milijarde dolara kako ni uhitili sklerotične starce zločince

*drugog Svjetskog rata, a ostajete nijemi na zločin koji se događa pred vašim očima.
Suze ove napačene djece i staraca neće vam dati mira, jer ništa ne činite
a možete spriječiti ovaj zločin"*

U to vrijeme Marko Perković zvani Thompson ratovao je protiv pravih fašista i pjevao domoljubne pjesme koje su im ledile krv u žilama.

Nisam vjerovao da će te iste pjesme lediti krv u žilama nakon dvadeset i sedam godina ljudima poput Ive Goldsteina i Efraima Zurofa u kojeg sam nekad vjerovao kao čestitog čovjeka(mislim na ovog prvog - a o ovom drugom mislim koliko i o "lanjskom snijegu") Što to Ivo ima loše u iti jednoj Thompsonovoј pjesmi - ima li i jedna jedina riječ koja poziva na zlo.

Ima li išta u njima osim ljubavi za Boga , svoju Domovinu Hrvatsku i svoj narod Hrvatski.

Recite mi , pa da i ja vidim što vi vidite, a ja eto ne vidim.

A gospodine Efraime vaš crveni karton namijenjen Modriću okrenite prema sebi , samo imamo problem , jer se od Vašeg crvenila neće zamijetiti.

I nemojte nas molim vas vi savjetovati, ostavite te savjete za sebe i vama slične - trebat će vam.

A nas pustite na miru da uživamo s našim "Vatrenima "u kojima kuca Hrvatsko srce puno ljubavi prema BOGU i za svoju Domovinu HRVATSKU.

Jesam li Efraime i Ivo smio ovo BOGU i HRVATSKU napisati ovako velikim slovima- recite - jer ako nisam napisat ču ih još višim.

Dr Jure Burić

Ravno

Srpanj 2018.

ALEKSANDAR i MAJINA PETOKRaka

Gospodine Aleksandre!

Već dugi niz godina trpimo Vaše nedjeljno maltretiranje koje do duše po nekad i bude dobro- (znalac ste Vi medijske umjetnosti !) i onda to dobro dadne nadu kako se u Vama probudi čovjek koji voli svoju Domovinu i svoj narod od kojeg pristojno živi , ali ta nada u narednoj ili nekoj dalnjoj emisiji nestane- umre nada!

Eto ,umre ono što inače zadnje umire. Da je tome tako pokazali ste to i u zadnjoj (e da je zadnja!) emisiji od 16.srpna - na dan finalne utakmice Svjetskog nogometnog prvenstva u Moskvi .

Po nekad bi u svojim emisijama sugovornike malo " dubljeg džepa" znali provokativno priupitati o njihovim " mjesecnim" primanjima, a nitko ne upita Vas - koliko to Vi mjesecno koštate porezne obveznike - koliko se to novca slije u Vaš džep za onih četiri sata nastupa mjesечно.

Ma naravno iza ta četiri sata stoji stotine sati mukotrpнog rada e da bi mi " mali" mogli "uživati "u Vašim umotvorinama koje često vrijeđaju.

Ma ne zamjeram ja Vama što niste oko vrata stavili barem kockasti šal, jer znam da Vam je težak i da bi pod njegovim teretom mogli spustiti glavu , pa bi se mogao steći dojam kako se klanjate Hrvatskom uspjehu.

Vaša prva sugovornica takvih strahova nije imala - i ostade uspravno - eto mogli ste i Vi ??!

E, ali ste zato dali po Vašem izboru prvi prilog dokazane "ljubiteljice svega Hrvatskog" gospođe Maje Sever koja je (niti malo slučajno)izabrala nogometnu loptu(jer to je i

bila tema -zar ne?) s detaljima koji su već iz daleka sa svojim dizajnom asocirali na njoj očito dragu zvijezdu petokraku.

Ako se to iz daleko samo činilo kod zumiranja baš na taj detalj nije bilo sumnje- prava pravcata ZVIJEZDA PETOKRAKA (uh! što Vam je drago što ovo napisah velikim slovima !)

Kako ste samo ponosno tu " okruglu napravu "držali pod rukom !

I onda taj detalj osta dugo na ekranu baš taj dio - ne bi li i u nama potaknuo " sjećanja na slavne dane", a ne znate da takvo nešto u meni i meni sličima (a ima nas gospodo Sever ima - pa nešto od toga mogli ste vidjeti istog dana u poslijepodnevnim satima na istom tom ekranu) budi samo gnušanje i gad na jedan sistem koji je trao i ubijao moj Hrvatski narod .

Možda je Vama donosio sreću i svako dobro - eto Vam je držite tu steču za sebe i uživajte , ali nemojte maltretirati nas i vrijedati naše nacionalne osjećaje- osjećaje naroda koji Vas plaća , a Vi mu tako podlo podvaljujete.

I na koncu gospodine Aleksandre ona Vaša opet podla priča o " Zubić vili " i čokoladi pod jastukom i našim " Vatrenom" nije Vam niti malo umjesna, jer ste zli i pokvareni , ali bi i pored Vaše zloće opet poželio da Vam Zubić vila " doneše čokoladicu pod jastuk!!!

Dr Jure Burić

Ravno, srpanj 2018.

Tako piše dr. Burić u vrijeme kada vlast sve radi da udovolji fašističkim agresorima i njihovim slugama u Hrvatskoj. Čak i ovo:

<https://www.maxportal.hr/vijesti/nudili-su-mi-50-000-kuna-ako-sprjecim-dolazak-thomposna-na-binu/>

Josip Pečarić

P.S. Ali počelo je (a trebalo je odmah – ali to bi značilo da oni ne misle kao Macan):

<https://kamenjar.com/kresimir-macan-razrijesen-duznosti-posebnog-savjetnika-predsjednika-vlade/>

A takvih ima mnogo. Ne samo ovi o kojima piše dr. Burić:

<https://www.hkv.hr/izdvojeno/komentari/djl/29885-macana-i-macane-placat-cemo-jos-dugo.html>

<https://www.hkv.hr/izdvojeno/vai-prilozi/p-r/peorda-damir/29879-d-pesorda-jugoslavenski-intelektualci-2.html>

<https://direktno.hr/direkt/slucaj-blagonic-hazu-jos-uvijek-ispituje-sve-cinjenice-postupit-ce-se-po-zakonu-128784/>

<https://direktno.hr/direkt/peternel-o-blagonicu-kaze-ono-sto-se-mnogi-ne-usude-a-isto-misle-trebaju-pomoc-a-ne-osudu-128332/>

Brojna reagiranja pokazuju da je narodu važniji Thompson od vlasti koja je nenarodna, koja je sluganska:

<https://www.hkv.hr/izdvojeno/komentari/m-ljubic/29882-m-ljubic-rezim-na-konopcima-ovo-je-hrvatska.html>

<https://www.hkv.hr/izdvojeno/komentari/d-dijanovi/29875-d-dijanovic-pozitivni-naboj-nastao-trijumfom-u-rusiji-treba-kapitalizirati-rusenjem-okupatorskog-sustava.html>

<https://kamenjar.com/bujanec-da-su-nasi-susjedi-usli-u-finale-pjevala-bi-im-ceca-ali-nisu-ispali-su-vec-u-prvome-krugu/>

A Thompson. On će pjevati Hrvatima. I onima koji ne vole biti sluge:

<https://kamenjar.com/livno-sprema-veliki-docek-za-zlatka-dalica-nastupaju-mate-bulic-i-thompson/>

JE LI POLITIČARIMA KRIVA MATEMATIKA? ZAGREB, 2019.

„U BOKI KOTORSKOJ SVAKI KAMEN GOVORI HRVATSKI“

Moja izreka iz naslova ovog teksta čini se ostat će zauvijek u našem narodu. Spomenuo je nedavno i biskup dr. Vlado Košić Homilija na blagdan bl. Ozane Kotorske u Zagrebu 27.4.2017.:

Za Boku Kotorsku akademik Josip Pečarić, koji je i sam rodom iz Boke, napisao je da u Boki svaki kamen govori hrvatski.

<https://www.biskupija-sisak.hr/index.php/biskup/homilije/4542-homilija-na-blagdan-bl-ozane-kotorske-u-zagrebu-2742017>

Ona je u naslovu jedne moje knjige o Boki, a u podnaslovu druge. U njima je dan i niz zgoda oko nje, pa i ona kada je na HTV-u proglašena „starom hrvatskom narodnom izrekom“.

Drago mi je što je ona narodna, ali draga mi je kada je pripisuju blaženom (uskoro svetom) Alojziju Stepincu.

Zapravo, sadržaj te tvrdnje dao je blaženi Stepinac kada je prije rata posjetio Boku kotorskou:

Svaki kamen Boke kotorske dovoljno jasno kazuje visoku kulturnu razinu hrvatskog življa, ujedno je najbolji dokaz, tko je zapravo autohton element Boke kotorske.

<https://dijanaana.wordpress.com/hrvati-boke-kotorske/bokeljska-mornarica/josip-pecaric-bokeljska-mornarica/>

Jasno je da smo rekli isto. Samo ova moja se lako pamti, zar ne. Valjda je i toliko dobra da ju je mogao reći samo naš svetac.

Pripisivana je Stepincu i ranije ali i danas. Pogledajte samo naslov teksta na portalu 7dnevno.hr, 24. prosinca 2018.:

Alojzije Stepinac: 'Svaki kamen u Boki Kotorskoj govori hrvatski!'

<http://www.7dnevno.hr/izdvajanja/top/alojzije-stepinac-svaki-kamen-u-boki-kotorskoj-govori-hrvatski/>

Nekako mi se čini da je doista sjajno da je se ne spominje uz moje ime.

Zašto?

Zapravo najbolje je citirati i komentirati Zvonimira Hodaka:

"Hodak, Predsjednica je smijenila Matu, šteta, naš je čovik...". "Kako šteta?", uzvratih ja. "Sedam godina je bio ministar pa kad je Tuđman umro 'oprao' ga je u Pukijevom Nacionalu k'o zadnju gnjidu i demaskirao se kao čovjek i političar". "Ma ti misliš na Granića!", živnu Luka... "Smijenila ti je ona Matu Radeljića, a ne 'tvog' Matu". "Aaaaa, to...", objesila mi se donja vilica.

Za razliku od Hodaka ja bih znao da se radi o Radeljiću. Odavno sam vidio kako nije dobar savjetnik i čekam kada će ga smijeniti. Naime moji suradnici su tražili da Predsjednica bude pokrovitelj konferencije povodom mog 70-og rođendana i Radeljić je mislio da je sasvim normalno da to i bude s obzirom da imam najviše znanstvenih radova u RH, stvorio sam tri časopisa koja su na svjetskim listama i koji su po Scopusu među prvih pet u Hrvatskoj, iz moje znanstvene škole je izašlo četrdesetak doktora matematičkih znanosti itd. A svi znamo da to nije važno. Pa nije važno bilo ni mom razredu u HAZU, Upravi HAZU ili Upravnom odboru HRZZ-a na čijem čelu je akademik, a i Glavni tajnik HAZU je u tom upravnom odboru (poznat po tome da je imao časopis na tim svjetskim listama pa su mu časopis izbacili s njih).

A što je važnije govori Hodak u nastavku svog teksta:

Ali to nije sve! Podiže Luka glas: "Znaš li koga je imenovala za savjetnicu?". "Pojma nemam, ne bavim ti se ja politikom moj Luka". "Mirjanu Hrgu!", na to će Luka. Opet mi se refleksivno otelo jedno "Aaaa tu!". Ne znam zašto, ali sjetih se u isti čas jedine latinske poslovice koju sam jedva uspio zapamtiti iz šeste gornjogradske gimnazije: "Nomen est omen". "Aaaa, to je novinarka koja je izjavila: "U srcu sam prava ljevičarka, žalim što Thompson ne razumije sramotu i užas ustaškog rezima".

A ja napisah tri knjige i niz članaka u kojima sam branio Thompsona. Pa i onom Peticijom ZDS koja je po Predsjedničinom uredu bila „na razini provokacije“. A pisana je par dana poslije mimohoda u Zagrebu na kojem su nastupili i HOS-ovci sa svojom zastavom na kojoj je pisalo ZDS.

Luka Z. je neumoljiv i odmah dodaje: To ti je ona koja se javno upitala: "Što Hrvati imaju s Dubrovnikom?".

Kada se sjetim da je moja izreka i *DUBROVNIK SE BRANI BOKOM* doista je dobro da se Stepinac spominje uz moju izjavu iz naslova.

A branio sam ja i taj znamen HOS-a. Znamen kojega su se bojali fašistički agresori. Zato pustimo Hodaka da govori:

A što Hrvati imaju s Mirjanom Hrgom šaptom se upitam ja nakon što sam se prethodno hrabro osvrnuo malo lijevo i malo desno. No nije naša Mirjana usamljena u svom neznanju. Isto pitanje sami sebi postavljaju i oni neki "gospari" iz Grada koji sanjaju neovisnu "Dubrovačku republiku", neovisnu od RH i Zagreba. Uz njih si isto pitanje postavljaju i razni "gospari" iz Trebinja, Beograda i Podgorice. Prošlo je već puno vremena pa se zaboravlja da su odgovor na to pitanje dali dubrovački branitelji i postrojbe HOS-a nakon 6. prosinca 1991. kad je kulminiralo agresorsko bombardiranje Dubrovnika.

Taj dan bitkom na Srđu uz doprinos IX. Bojne HOS-a Dubrovnik je obranjen. Danas se još samo poneki Dubrovačani, zajedno s Hrgom, pitaju što Hrvati imaju s Dubrovnikom? Osim naravno kostiju HOS-ovaca koji su izginuli na Srđu. Dana 7. prosinca 1991. kao odvjetnik HSP-a i HOS-a sjedio sam u Starčevićevom domu s Paragom i suradnicima te smo bili u isto vrijeme i ponosni i tužni. Ponosni jer je agresor dobio po "onoj stvari", a tužni jer se najbolji među HOS-ovcima više neće nikada vratiti.

No nova savjetnica je još relativno mlada pa će, vjerujem, jednog dana shvatiti što Hrvati imaju s Dubrovnikom. Popela se na jedno od dva brda vlasti u Hrvata, a tamo imaju odgovore na sva pitanja koja muče neuki puk. Osim naravno na neka... I tako preko noći padaće savjetnici koji su pripadali suverenističkoj struji ili jasnije nacionalnoj struji. A KGK je pobijedila na izborima upravo glasovima nacionalno svjesnih Hrvata. Jedan je Mate dobio "šimecki", a drugi triumfira. No moglo je biti i gore. Mogao je netko žičarom došlepati na Pantovčak, recimo, Vedranu Rudan ako trenutno nije u Beogradu. Na sve to ponosni i tvrdi Hrvateki muče, čkome i misle si "nikada ne pada onaj koji uvijek puzi".

Zapravo, nisam siguran tko je tu bio u pravu kada je u pitanju „moja“ konferencija – konferencija na kojoj su moje kolege o meni govorile kao o „kralju nejednakosti“.

Zašto?

Razumijem da vlastima ne odgovara da netko sličan meni nema pristupa medijima. Ali s druge strane imaju preuveličavanja moga rada od onih koji misle ono što pišu povodom takve zabrane. Jer recimo, u „Bujici“ je rečeno koje su sve zasluge Radeljića kao savjetnika Predsjednice. Ali nije uspio oko „moje“ konferencije. Zar nije prirodno pomisliti da im je veća šteta to pokroviteljstvo (tako normalno u svijetu), od mnogih drugih suverenističkih poteza koje je Radeljić inicirao. Evo i dok pišem ovaj teksta dobio sam upozorenje o komentaru na portalu narod.hr:

metokit • 9 hours ago

"Teško je prihvatići da su hrvatska djeca na PISA testovima iz matematike debelo ispod prosjeka zato jer su jednostavno – u zaostatku.".....ali zato Hrvatska ima jednog od NAJBOLJI matematičara na svitu (Dr. Pečarić) kojemu je zabranjeno pristupiti obrazovanju mladih u Hrvatskoj... to je rezervirano za promicatelje RODNE IDEOLOGIJE....jadna državo, ko po tebi sve gazi.....

zark metokit • 6 hours ago

Bravo za ovu konstataciju. Profesor Pečarić je poslije Tesle naš najveći naučnik sa više od 1000 naučnih radova, i mnogi za njega nisu ni čuli. Ali na njegovu žalost on voli Hrvatsku malo i previše što je iznad svakog mjerila naše jugoslavenske oligarhije. Bluray2000 zark • 6 hours ago

Naučnik je isto što i šegrt, Pečarić je znanstvenik i učenjak.

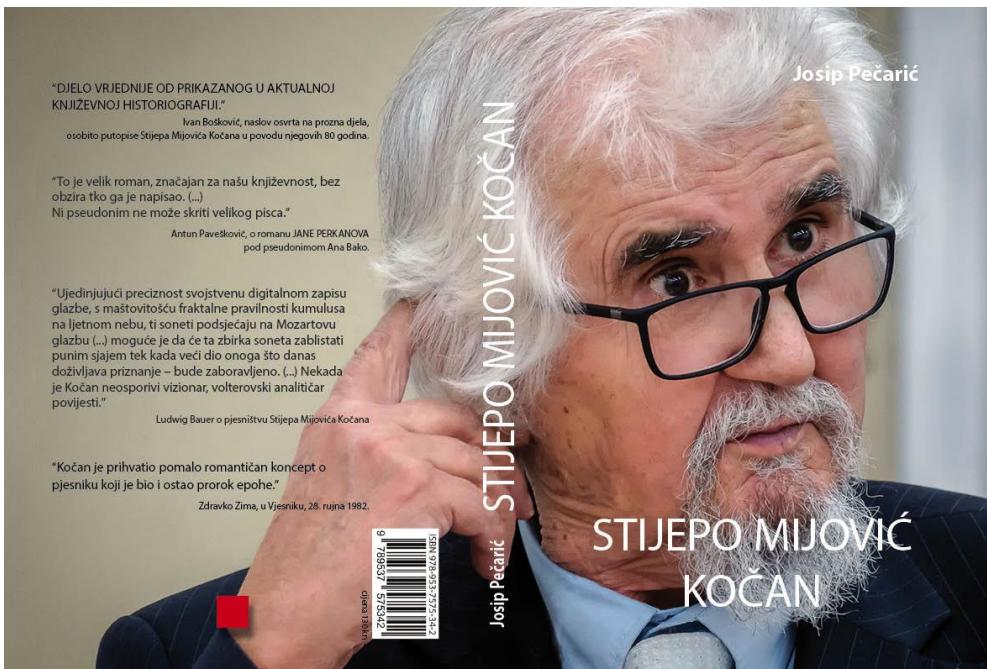
A što se tiče izreke iz naslova meni je draga jedna priča iz Kotora kada je jedan uzeo jedan kamen i rekao jednom mom rođaku:

Evo kamena, neka onaj Tvoj rođak pokaže kako on govori hrvatski.

Međutim trebamo stalno imati na umu da su mene Crnogorci izabrali u DANU, a spomenuti Glavni tajnik HAZU me prozivao u Hrvatskom saboru!

Josip Pečarić

STIJEPO MIJOVIĆ KOČAN, ZAGREB, 2020.

Zoran Milanović kao Zoran uzorak hrvatske političke tragedije

Piše: Stjepo Mijović Kočan

Prije nego razglobim temu koju sam tko zna koliko puta prešutio, dajući prednost književnosti, svojemu izboru i poslanju, a ne politici kojom se ne bavim, ali se bavi ona mnome, želim napomenuti da nikada nisam, ni sada niti ikada neću reći ili napisati išta protiv srbskoga naroda niti protiv bilo kojega Srbina stoga jer je Srbin. Međutim, velikosrbske političke laži i obmane koje stvara vrh srbijanske inteligencije (SANU; „Srpske akademije nauka i umetnosti“) i SPC (Srpske pravoslavne crkve) te na njihovoj osnovi nasrtaji na Hrvatsku i njezino zaposjedanje dovele su strpljenje do ruba čaše, već se preljeva i preko ruba, što i jest nakana i cilj nacističke velikosrbske politike: da se stvara netrpeljivost i da se izazivaju sukobi. Dobro ste pročitali, nacističke: *nationalsozialistische Partei* ili nacista u novom rahu i u novim srbo-političkim okolnostima zaposjedanje okolnih zemalja. Jasno je obznanjen taj velikosrbski naum: Virovitica – Karlovac – Karlobag. Krajnji cilj je ne tek hrvatska Jadranska obala. Već su posađene srpske pravoslavne crkve u Trstu, u Puli, u Rijeci, u Zadru, u Šibeniku, u Splitu, Dubrovniku, u Tivtu..., ali drugorazredni je cilj i tek opravdanje da su to bogomolje, ne: za velikosrbski osvajači nacizam, doista sličan onom Hitlerovom, tu su „srpski grobovi“ i to su time i „srpske zemlje“.

O Zoranu Milanoviću, bivšem predsjedniku vlade, a sada i Republike Hrvatske, svašta sam čuo i video napisano: da je bahat, svadljiv, lijen, žderonja, u donjem dijelu prosjeka inteligencije, da ne nabrajam: vrhunac je negativnih mišljenja o njemu da je izdajnik, čak veleizdajnik Hrvatske. Kako je onda moguće da voljom glasovatelja (iako su neke okolnosti bile čudne!) čak u dva navrata bude biran na najodgovornija mjesta u državi, na kojima se kroji sudbina hrvatskoga naroda? I svih hrvatskih državljana, dabome. Problem su, naravno, glasovatelji, ali zašto su takvi?

U tomu i jest kvaka! O tomu želim ponešto reći.

Kada je i kako sve to počelo

Nisam povjesnik, govorim opće i poznato.

Pravoslavni živalj u Hrvatskoj i pred Osmanlijama doseljeni Srbi, nisu bili okrenuti poljoprivredi, kao većina domaćega pučanstva, a uglavnom nisu ni imali dobrih uvjeta za to, naseljavajući vojno-krajinska područja, preživljavalii su najviše iz tri izvora: policija/milicija, vojska i državna uprava, u sva tri slučaja tamo gdje su sigurniji i gdje je vlast. („Malo radi, više kradi, skidaj kapu svakoj vladu!“, od njih sam čuo taj slogan.) Neki su se bavili i trgovinom, postali urbana čeljad, obogatili se. U središtu današnjega Zagreba ima dosta srbskih ili nekadašnjih srbskih palača. Partizani/komunisti su 1945. svima sve otimali, (“sve je narodno”!), no dobar dio toga hrvatski su Srbi ponovno zaposjeli, imajući i danas svoje vjerske, nacionalne i kulturne ustanove u samomu središtu Zagreba, čija se uslojenost stanovništva do danas iz temelja promijenila: hrvatska prijestolnica međunarodna je metropola.

Hrvatima to nije smetalo, „mekani, prostodušni i pitomi ljudi“, kako nas je vidio moj divan jedan suradnik svojevremeno, austrijski diplomat („sve dok nas se ne ponizi i ne izazove“, mogu dodati, tada se ustanovi da su „geni kameni“!). „Nikada ne ratujte protiv Hrvata!“ navodno je opomenuo svoje sunarodnjake Zmaj Jovan Jovanović, veliki srbski pjesnik za djecu.). „Bratski narod“, „bratski jezik“, „bratska vjera“, sve se to činilo i više nego normalno i prihvatljivo.

Hrvatski narodni preporoditelji, možda i ne shvaćajući da ih vode, i s hrvatske i sa srbske stare, bečki špijuni u ime ujedinjenja jezika balkanskih naroda, da Carevina lakše vlada „balkanskim zemljama“, istovremeno su bili i gorljivi nacionalisti i predani internacionalisti, zapravo su utemeljitelji jugoslavenstva. Ljudevit Gaj, koji „pokopal je naš kaj“, praveći da Hrvati čakavci i ne postoje, a da postoji samo štokavski dio hrvatskoga jezika, samo zato jer su i Srbi štokavci pa se jezik samo na toj osnovi može ujedinjavati, uveo je novu grafiju kojim se služimo i danas (preživjelom i zastarjelom pa imamo nevolja u pisanju e-poruka koje ne trpe hijeroglifске čvrke na č, č, š i ž te novokomponirano đ, pa je svaki čovjek covjek, svaka čela cela, svaki Anić Anic, svaki miš mis, a muž muz, dok se Gjivo Franov Gundulich pisao Đivo, kako se i ranije čitalo). Srbski jezikoslovac Vuk prepisao je riječi iz postojećih hrvatskih rječnika (srbski rječnici još ne postoje!) i na njima zasnovao srbski jezik, pa današnji neki Hrvati pojedine hrvatske imenice i priloge drže srbizmima (vidi sjajan i znanstveno utemeljen tekst M. M. Letice u HT 30. travnja, str. 34). Srbi u početku nisu prihvácali ni Vuka ni njegov „narodni jezik“, sve do trenutka kada su njihovi intelektualci shvatili da je Karadžićeve „Srbi svi i svugdje“ neočekivani dar Božji, e da bi se svi Hrvati štokavci proglašili Srbima, a sve njihovo srbskim. U nastavku, nakon serbo-kraljevske Jugoslavije i posrbljivanja svega i gdje god se moglo te neshvatljiva terora nad svima koji nisu Srbi, u Titovoj Jugoslaviji, vrh srbske inteligencije (SANU) predviđa njezin raspad i piše Memorandum, objavljen 1986., u kojemu je bitno prekrojiti unutarnje granice u korist Srbije. Da bi to uspjelo, sve okolne narode proglašiti neprijateljima srbskom narodu pa se oni kao moraju braniti od toga, da se tobože spriječi nestanak Srba. Taj proces traje do dana današnjeg, podpomognut Memoradumom 2 (2011.), da se dobije u miru što se izgubilo u ratu, u kojemu Hrvati nisu dopustili biti okupirani te ponovno ponižavani i ubijani na vlastitu rodnom pragu. Taj drugi memorandum SANU s uputama kako ostvariti Veliku Srbiju, danas je u punom zamahu i s golemin ostvarenjima toga cilja: pripajanje Vojvodine Srbiji, osobito njezina dekroatizacija (srbijanskim bagerima je 2007. srušena zgrada Hrvatskog narodnog kazališta u Subotici, a da nitko u hrvatskoj vlasti ni „ble!“ nije zablejavao!), zatim i zaposjedanje pola Bosne (neformalno, ali stvarno!). Neće se taj okupatorski naum dovršiti ni sa sutrašnjim danom, pogotovo s takvim vrhom hrvatske vlasti kakav danas imamo.

Primjer(i) hrvatske političke blesavosti i naivnosti

Naivni Gaj je internacionalist i sluga Beča, a lukavi lupež Vuk nationalist i Srbin prije svega. Zoran Milanović naivni je i brbljivi internacionalist, jugoslovenskoga, dakle es-de-peovskoga, „socijaldemokratiše“ (!), načina razmišljanja, a lukavi bosanski Srbin Dodik nationalist (prema S. Mesiću i „četnik“!) koji odmah pozdravlja riječi hrvatskog političkog bezuma (u Okučanima, prigodom sjećanja na hrvatske branitelje u Bljesku) da spomen-ploču s imenima od strane srbo-okupatora pobijenih hrvatskih branitelja treba „bacit negdje“, dakle da im i ne bude nikakva spomena. Dodik, potomak nekadašnjih osmanlijskih sluga, potkivača konja i sličnih, koji u hrvatsku Bosnu imigriraju uz osmanlijske okupatore, oduševljen Milanovićevom za srbski nacizam dobrodošlom izjavom, javno je hvali, netom što je koji dan prije izgovorio da su upravo Milanovićevi sunarodnjaci (dakle i Zoranov djed ustaša) pobili ne više, kako reče lani, sedamsto tisuća, nego samo petsto, znači pola milijuna Srba, i to u Jasenovcu/Gradini.

Milanovićev ni po čemu inteligentni izpad da ne oda počast za dom/domovinu spremnim pa za nju i piginulim braniteljima, svojim vojnicima (je on im je sada zapovjednik!), vrijedan je jedino pažnje državnog odvjetnika zbog jasnog pokazivanja mržnje prema pripadnicima hrvatskog naroda, da imamo državnog odvjetnika i da nije riječ o predsjedniku države i vrhovnom vojnem zapovjedniku. Ovako kako je, Zoran Milanović je jasan uzorak ili paradigma hrvatske političke tragedije. Onaj koji bi već prema dužnosti koju obnaša trebao braniti svakoga svojeg vojnika, i živog i poginulog za Domovinu, kliče da spomen ploču na neke od njih treba „bacit negdje“!

Razlog mu je da su oni htjeli „obnoviti Nezavisnu Državu Hrvatsku“. Naravno da jesu; svi su to htjeli i svi smo se borili za nezavisnu Hrvatsku, sada državu s Milanovićem na čelu, pa ako je ona „ustaška“ i on je onda „ustaški predsjednik“, kako mu je već i spočitnuto, koji je dok se ta država stvarala u krvi, dok su ginuli za nju i oni koje on hoće „bacit negdje“, nekamo bio umaknuo. Ako je to znao i ako to zna, a morao je znati, onda je licemjerno i krajnje nepošteno što se natjecao za predsjednika Hrvatske koju su stvorili oni koje on odbacuje. A njegova „partija“ ne priznaje.

Je li Nezavisna Država Hrvatska krimen njom samom

Ne, nije. Zašto je dr. Franjo Tuđman, dakle partizan, dakle ustanik protiv velikosrbskog terora, dakle antifašist i antifašistički komesar, dakle komunist, dakle general Jugoslavenske narodne armije, kada se osvijestio od svega toga, rekao da je hrvatska država 1941. godine, NDH, bila „izraz volje hrvatskoga naroda“. Jednako je „izraz volje hrvatskoga naroda“ i sadašnja nezavisna Republika Hrvatska (nakon referendumu o nezavisnosti!).

To neminovno povlači i konačnu redefiniciju i reviziju te Nezavisne Države Hrvatske. Ako je bila „izraz volje hrvatskoga naroda“, ako je ustaški pokret nastao kao odgovor na velikosrbski teror kojemu je uzorak i paradigma ubojstvo Stjepana Radića i drugih Hrvata zastupnika u beogradskoj skupštini, a to je bio zločin iz nacionalne i nadasve vjerske mržnje pa nema mjesta tvrdnji da je nezavisna hrvatska država „zločinačka“ već time što je postojala: ne samo da nije, nego i ne može biti, protivi se tomu najjednostavnija logika: ona je nastala kao obranbena od veliko-srbskog nasilja i ekspanzionizma, u namjeri i u nazivu nezavisna, znači ni fašistička ni nacistička. (I fašizam i nacizam su zlo, kao i staljinizam, ali i nemile i neminovne okolnosti.) I oni Hrvati, zastupnici u kraljevsko-jugoslavenskoj skupštini jednako bi tako bili „zločinački“ već činjenicom što su bili Hrvati. Sve što je hrvatsko iz pogleda velikosrbskog neonacizma u SANU, zločinačko je i treba pobiti: „Slobodane, šalji nam salate, bit će mesa klat ćemo Hvate!“ Svaka Hrvatska smeta njezinim velkosrbskim okupatorima: kao prostor i kao „srpske zemlje“, Hrvatska da, ali s domicilnim Hrvatima u njoj, to ne –četnička je uporišna misao. Dakle doista srbijanski aktualni neonacizam to otvoreno i zagovara.

Ustanike su upropastili komunisti, a ustaše nacisti

Usporedno: ustanici partizani, jednako kao i ustaše, vidimo da također ustaju protiv velikosrbskog terora, ali nisu za samostalnu Hrvatsku, nego drugačiju, ne-kraljevsku, nego pravedniju bratstveno-jedinstvenu itd. Jugoslaviju. Čim su postali sluge komunizma, tada kao najžešćeg staljinizma, ustanici/partizani su, na žalost, ako i ne vlastitom voljom, nego naredbom odozgo („mi imamo dva junačka sina/ druga Tita i

druga Staljina“) postali sudionici staljinističkog „antifašističkog“ masakra nad Hrvatima, a on se do danas prikriva izmišljenim i u popise i knjige lažno upisanim mnogoljudnim „zločinima u Jasenovcu“, „zločinačkom NDH“, „fašizmom“ ... sve do knjige Romana Leljaka, „Maribor najveće stratište Hrvata“, odnosno do dokumenata i svjedočenja sudionika genocida nad Hrvatima i Hrvaticama, ženama i djecom u toj knjizi. I do knjige „Radni logor Jasenovac“ Igora Vukića, vrhunskog znanstvenika-istraživača i etički uzorna pisca, čiji je otac upravo iz one spomenute Gradine, Jasenovcu preko puta rijeke Save, te brojnih znanstvenih dokaza drugih značajnih hrvatskih mladih revizionista –svakoj znanosti, svakom razumu i svakomu napredku potrebnih.

NDH, kao država kao volja hrvatskoga naroda, podpuno je nevina. Ustaše su antifašisti, čak lijevo orijentirani, prema nekim historičarima i iztraživačima. Najistaknutiji je antifašist, nalaze povjesničari, onaj Jure Francetić, ali on je naganjao i talijanske i velikosrbske fašiste koji surađuju paleći hrvatska sela. Istina, ponegdje se osvećuju, kopirajući metode svojih mučitelja i Radićevih i ubojica u parlamentu, ali kada je Poglavnik prihvatio nacizam kao svoju zaštitu i Hitlerove rasne zakone, i sebe i ustaše i državu i hrvatski narod uvalio je u nevolje jer NDH nije više nezavisna, a ni država hrvatskog naroda, nego ovisna o nacistima i njihov satelit.

Slično je, vrlo slično i u Srbiji, dapače, jedino tamo je glavni grad JUDEN FREI, očišćen od Židova, u Zagrebu toga nikad nije bilo, Židove je u Hrvatskoj spašavalu i Crkva ... O Židove se ogriješio, ne i o Srbe, samo vrh HDH, premda je i među samim ustašama bilo tomu otpora. Ne u Jasenovcu, tamo su, kao i u ustaškom pokretu uopće, i Židovi participirali pa tako i preživjeli, nego, pod budnim okom nacista, selekcijom i slanjem židovskog stanovništva, uglavnom preko zemunskog, danas beogradskog Sajmišta vlakovima u Njemačku. To jest ustaški krimen. Srbi u NDH nisu progonjeni, osim ako nisu komunisti ili njihovi suradnici; stradalo ih je najviše u njihovoj pobuni na Kozari 1942., prije i poslije ne, a nikada ne kolektivno. Sva svoja silna stradanja u Hrvatskoj, naknadno su izmislili u promičbenoj svojoj veliko-srbskoj mašineriji. (Da se prikrije kako su 1945. netom nakon Brozove amnestije, koja je samo njemu trebala, amnestirani četnici oko Maribora i drugdje prednjačili u bestijalnosti i masakriranju hrvatskih vojnika koji su dobrovoljno Englezima bili predali oružje te civila, tisuća hrvatskih obitelji koje su se povlačile pred komunistima, predhodno ih opljačkavši, skidali ih sve do gola te još žive zakapali bagerima u tenkovske rovove ili bacali u jame, a potom prisvojili njihove stanove i kuće u Zagrebu i drugim hrvatskim gradovima.)

Podsjetimo se i sažmimo: Hitler (nacizam) i Staljin (komunizam) paktiraju, a kad su se razišli i međusobno zaratili, ustanici su u Hrvatskoj još žeće nasrnuli ratovati protiv ustaša i istrebljivali su se međusobno do nestanka. Koje li tipično hrvatske političke pameti koja se još zadržala, uistinu tragično, i u moždanim vijugama Zorana Milanovića. U konačnici, ako i bez svoje volje, u međusobnoj mržnji i netrpeljivosti, jedni su Hrvati zapravo ginuli za Staljinove, a drugi za Hitlerove ideje i naume.

Svadljiv i bandoglav, kao dječak na livadi, nezadovoljan što sudac opravdano svira prekršaj, više „Nije tako!“ te izaziva svađu i sukob ne tek u „slučajnoj državi“ kojoj je na čelu (u drugačijim okolnostima već ta neinteligentna njegova eseistika bila bi razlog dovoljan posve da se osoba te misli i takva profila zauvijek ukloni s političke pozornice!). Izaziva svađu i između dva svoja djeda: jedan komunist,

drugi ustaša. Unuk Zoran samo nastavlja tragediju i jednog i drugog. A trebao bi makar jednako voljeti oba svoja djeda. Lako i za to, nego Zoran radi upravo ono i onako što i kako velikosrbski nacisti i žele da radi. Zato mu Dodik i čestita!

Dok je u Hrvatskoj milanovića, bernardića i sličnih im, ne samo oko njih nego i u glasovalačkoj gomili, a osobito, žalivože brojnih, novinārana i novinārača u „hrvatskim“ medijima, Velikoj Srbiji ne treba Šešelj, čiji su djedovi također Hrvati (gdje, u kojem drugom nekom narodu ima toliko izdajnika, politički i domoljubno zaostalih!?). Sve u interesu memorandumske Srbije, obave Hrvati. (Koji i kakvi? To je ujedno i po nas Hrvate doista tragičan, a po srbske neonaciste slavodobitan izhod: neka onaj kojega mrziš i želiš ukloniti ili porobiti, predano radi baš ono što želiš!)

Hrvati i Hrvatska žrtve su laži, obmana i nasrtaja memorandumskog velikosrbskog nacizma

U Srbiji se danas Hrvati prikazuju samo kao ustaše i mrzitelji Srba; to je strategija srbijanskih neonacista iz njihovih memoranduma. Da nas mlađi srbski naraštaji zamrže, stalno im ponavljaju kako Hrvati mrze njih. U Srbiji se sva hrvatska renesansna i barokna književnost prikazuje kao srbska, i to je strategija velikosrbskih neonacista. Čak i natpis kneza Branimira predstavlja se kao „srpski“ (pisale su novine)! Tamo se u školama uči da su Hrvati okupirali „srpske zemlje“ uz Jadran, kako bi bilo „opravdano“ „osloboditi ih“. Sjetite se: u „ratu za mir“, Konavle i Dubrovnik JNA je, kao velikosrbska vojska, krenula „oslobodađati od ustaša“. Ludilo!

Ali to LUDILO I OČITI ABSURDI I NEISTINE DO VEĆINE HRVATSKIH GLASAČA NE DOPIRU JER NE MOGU DOPRIJETI; SVI TZV. MAINSTREAM, DAKLE GLAVNI MEDIJI U HRVATSKOJ ONEMOGUĆU PROSVJETLJIVANJE HRVATSKIH DRŽAVLJANA I NJIHOV DOLAZAK DO IZVORA ISTINE. ZATO GLASUJU KAKO GLASUJU!

U svijetu, velikosrbska diplomacija, nasljednica yugo-UDBE i hrvatske joj podružnice, već desetljećima (zapravo od 1918.!) prikazuju Hrvate u najgoremu mogućem svjetlu. Odkrilo se to osobito kada je onaj pjevač vlastitih stihova, kasniji dobitnik Nobelove nagrde za književnost (tu vrstu „književnosti“ ne pratim i doista mu ne pamtim ime!) rekao da „Srbin osjeti Hrvata kao Židov nacista“ ili vrlo slično tomu. Već od ranije znamo da su i neki vrhunski svjetski pisci također indoktrinirani, dakle obmanuti lažima, kao i taj kantautor, pa tako znamenita Marguerite Yourcenar, francuska književnica, o Dubrovniku piše kao o srbskom gradu, a o Marku Kraljeviću kao o srbskom junaku. O lažima o Jasenovcu ima i neki „muzej“ u New Yorku, što li!? Itd., itd.

O nasrtajima na Hrvatsku evo tek nekoliko primjera kojima sam osobno svjedok.

Predstavivši se kao „niški specijalci“, a zbog mog na vodnog pisanja da su četnici (nikada o njima nisam ništa pisao) za vrijeme okupacije Konavala 1991. samo zbog toga „razloga“ došli su bili zapaliti mi rodnu kuću, čizmama razbijajući ulazna vrsta. Susjeda i žena bliska mi rođaka dotrčala je s ključem, sekundu prekasno. No, u kući nisu našli maraka (to su prvo tražili), a ni nacionalnih oznaka (šahovnica!) pa, zahvaljujući susjedinoj prisutnosti, nisu mi zapalili rodni dom ni dragocjene stolarske unikatne urađevine mojega oca u njemu. Susjeda je bila pravoslavka, tako im se i predstavila, Srbkinja ili Crnogorka, ja ni danas ne znam, nikada je to nisam pitao: bila je mom rođaku odana žena i sjajan čovjek. Ali zamislite: paliti kuću čovjeku u drugoj

državi jer ti se ne sviđa što piše, no naredba im je zasigurno došla odnekud „odozgo“!? Palili su kuće po Konavlima, uz ceste sve redom i bez ikakva razloga, osim što su hrvatske, a na svakih pedesetak metara po cesti ispisivali „ovo je Srbija“. (Sačuvane su fotografije.)

Gospari su pazili na red: sve kuće na Stradunu u Dubrovniku iste su visine, osim jedne: kraljevsko-jugoslavenski vlastodršci zgradu svoje uprave povisili su za kat, da se pokaže tko vlada, devastirajući tako renesansi sklad.

„Mala Srbija“ bio je naziv hotela u Mlinima, u Župi Dubrovačkoj, cijelog vremena socijalističke Jugoslavije; takvih „malih Srbija“ bilo je i drugdje po Hrvatskoj, dakle po zamišljenoj „Velikoj Srbiji“.

Zna se da su hrvatski partizani spriječeni da oni „oslobode Zagreb“, uradile su to neke druge jedinice jugoslavenske komunističke vojske: netko od njih preimenovao je poznati restaurant „Katedralis“ na uglu Bakačeve i Pod zidom u „Aleksinac“, oko sto metara od Katedrale i manje od pedeset od glavnog Trga. „Aleksinac“ (gradić u Srbiji) u središtu Zagreba ostao je sve do nakon Domovinskog rata, kao i „Kino Balkan“; nažalost, nakon što mu je vraćeno ime „Kino Europa“, sve oko njega i s njim bilo je balkanski nego ranije, ali ne bitno drugačije nego npr. u Poganoj Vlaki.

Bivajući urednikom prosvjetnih novina, zapazio sam da se u Sloveniji i u Srbiji predaje samo jedan nastavni sat godišnje o suvremenoj hrvatskoj književnosti (i to o Krleži, kao „Titovu prijatelju“) dok su profesori u Hrvatskoj i drugim republikama i pokrajinama tumačili desetak srbskih pisaca. Sedam godina smo upriličivali sastanke predstavnika svih republičkih društava i udruženja književnika, dok konačno nismo usuglasili zajednički program srednjoškolske nastave književnosti, jednak u svim republikama i pokrajinama u skladu s „bratstvom i jedinstvom“, s „jednakosti svih naroda i narodnosti“, „nadilazeći građansku historiografiju“ i sličnim, tomu nužnim frazama. SV SSRNJ (savezno vijeće jugoslavenskog socijalističkog saveza radnog naroda) u Beogradu, prema tadašnjem ustavu i zakonima te države, trebalo je tu „volju i dogovor predstavnika svih naroda i narodnosti“ naprsto „provesti u djelo“. Odgovor nikada nije stigao, ali je u trima beogradskim dnevnim novinama istoga dana osvanuo onaj naš uvodni tekst, prerađen, ne više ZA „volju i dogovor svih“, nego PROTIV „bujanja nacionalizama“. Kolega Ibrahim Rugova, predstavnik kosovskog književnog udruženja u tim našim dogovaranjima, kasniji prvi predsjednik samostalne Republike Kosovo, rekao mi je da se boljemu nije ni nadao, a ni ja. Vrijedilo je, međutim, jasno dokazati tko i kako vlada tom državom. U podmuklosti, u prijetvornosti, u vještini obmanjivanja, u izvrtanjima istina u laži, a laži u istine, velikosrbski stratezi prvaci su svijeta.

Svjedok sam činjenici da je iz dubrovačke zračne luke u svakom zadnjem večernjem letu JAT-a za Beograd, bila puna vreća novca turističkog utrška toga dana.

Kada sam jednu znanicu, visoko postavljenu u Savezu komunista, kasnije u es-de-pe-u, pred rat upitao koliko novca iz Zagreba odlazi u Beograd, rekla je „uf, ne pitaj!“ (Danas, taj novac šalje se u Bruxelles pa se zatim moli i prosi da se nešto od pet i više milijarda vrati „iz europskih fondova“.)

Što je i komu kriv hrvatski dom i oni koji su spremni braniti ga od okupatora

U svojoj književnoj djelatnosti objavio sam tri antologije, a u radiofonskoj jednosatnoj antologiji pjesništva i glazbe ilirizma *Iliriae lira*, svojevremeno na LP-

ploči, a danas na CD-u, namijenjeno srednjoškolskoj nastavi književnosti, čuje se stih koračnice: „za slobodu i za dom, hrvatski dom“. Rečenica je nepotpuna, nema subjekta „mi“, a nema ni predikata koji se, međutim, podrazumijeva: „mi“ „smo spremni“, „odlučni smo“, „borimo se“... „za slobodu i za dom“; u svakom slučaju to je u tom smislu, kako jasno kazuje ta koračnica. Znači tradicija maksime/načela „za dom spremni“ postoji. Stranačka vojska (legalne Hrvatske stranke prava), HOS (Hrvatske obranbene snage), nasljednici Oca Domovine Ante Starčevića, borili su se u Domovinskom ratu pod tim načelom: „Za dom spremni“. Starčević je živio i umro u 19. stoljeću (1823.-1896.), dakle kada ustaša nije moglo biti. Hrvatski domobrani, a ustaše su to načelo doista oblikovali kao svoj slogan, a prema uzoru na naciste, dodavši mu „za Poglavnika“ („i dom spremni“), dok je sam slogan, bez „Poglavnika“ („za dom spremni“) koristila sva tadašnja mladež u NDH (svjedoči tadašnji srednjoškolac, danas u desetom životnom desetljeću, Lojzo Butorac). Hosovci su priznati i legalni dio ostalih hrvatskih obranbenih snaga u Domovinskom ratu i moraju imati ista prava kao i svi ostali. Simpatiziraju li oni ustaše i NDH ili ne, nitko im pravo na slobodno mišljenje i na vlastite osjećanje ne smije braniti, sve dok ne naprave nešto protuzakonito. Pripadnici Socijalističke demokratske partije (komunista, ranije), koji čak i hrvatski naziv svoje stranke izbjegavaju, a hrvatsku državu nikada nisu priznali, simpatiziraju li komuniste i Tita, učitelja mu Staljina ili njegova kompanjona i paktiranta Hitlera? Teško je odlučiti tko je više ljudi dao pobiti, Hitler ili Staljin. Tito je oba nadmašio, ako se gleda relativno: smačnuti postotak naroda na koji je nasruuo, Tito na vlastiti (!) – esdepeovci imaju pravo na svoje mišljenje i osjećaje, ma koliko da bili nakaradni, sve dok su u okviru demokratskih zakona.

Nikako se slogan „za dom spremni“ ne može i ne smije uspoređivati s nacističkom simbolikom kukastoga križa: pod tim znakom se osvajalo okolne zemlje i podjavljivalo njihove narode, a hrvatsko bezazleno domoljubno načelo obrane vlastitog doma i svojega života od okupatora u podpunosti je suprotno tomu.

Milanovićev sretan, a tragičan život

Sretan jer je u politici kojom se još mlad bavio postigao najviše što se može postići u bilo kojoj zemlji: biti predsjednik i vlade i države.

Ali zašto „tragičan“? Žaliboze, on doista jest izdajnik vlastita naroda, iako ne želi to biti. Uvjerjen je da nije.* Slušao sam ga kako, istina zajapureno i inatljivo, ubrzana govora, odgovara na pitanja nekoga novinara na luksemburškoj televiziji (što li ta radi u Hrvatskoj, tko joj je gazda i čijim dopuštenjem; nije li sloboda medija nešto drugo, a ne uplitanje u unutarnje odnose neke strane i suverene države!?). Stekao sam dojam da je domoljuban, čak i pronicljiv, da želi biti pravičan, ali i da je dubinski kontaminiran i indoktriniran komunističkom ideologijom i uvjerenjem da su Hrvati, a i on je Hrvat, žećeći i stvarajući vlastitu državu, već samim tim gadno pogriješili. (Tito reče: „Prije će Sava teći uzvodno, nego Hrvati imati državu“, a Zoki je, kako ga zovu, Titov gardist. Možda je stoga i rekao „slučajna država“, on to tako i vidi, kao i sebe, slučajno tu gdje jest.(!?)

Ono „kontaminiran“ u hrvatskom jeziku je „zagoden“, a „indoktriniran“ znači da „njegov um propušta samo informacije koje se uklapaju u njemu postojeću sliku svijeta“. „Postojeću u njemu“, ne stvarnu. Naprsto nije kadar, ne može vidjeti

cjelovitu sliku svijeta, tako niti istinu, nego samo ono i samo onoliko koliko se uklapa u već izaprani i kontaminirani mozak.

Takvih je u Hrvatskoj i previše, uz golemu pripomoć svih već napomenutih hrvatskih, a djelovanjem antihrvatskih i antidržavnih medija: stoga je i izabran. Da, tragično.

„Bačen negdje“ ili obasjan slavom i priznanjima

U svemu tragičnu valja iznaći i ono sitno zrno nade i onu tanahnu zraku optimizma.

Hrvatska nije „slučajna“, nego duboko promišljena i sustavno stvarana država, sjajnih, vrijednih, i radišnih ljudi i velikih znanstvenih, stvaralačkih i proizvodnih mogućnosti brojem malenoga naroda, s velikom i dugom tradicijom u upravljanju. (Nekad nas je bilo „kolik i Engleza“, kaže jedan stih, ali hrvatski političari, vođe, zemljopisno okruženje, okolnosti, ratovi ...)

Nije istina da „hrvatstvo nije dosta za stvaranje države“, itekako jest. Nakon nekih loših pa i „slučajnih“ političara, nakon poklika „Hristos vaskrse“ probuđenog velikosrbina u hrvatskom predsjedniku vlade, ne iz vjerskih, nego iz pobuda davanja legitimite naci-šovinizmu u Hrvatskoj, nakon ulaska u hrvatsku vladu velikosrba, obmanjivača izmišljotinama i petokolonaša, a osobito nakon izbora Milanovića za predsjednika RH, svjedočimo brojnim nasrtajima Yugosa na hrvatsku državu: Lepe Brene koja lepo peva u zagrebačkoj Areni, četničke petokraće u Rijeci, također četničkoga izjednačavanja hrvatskih katoličkih križeva s nacističkim kukastim križem, europskog neukog i površnog uvjerenja o jednakoj krivnji svih „na Balkanu“, izjednačavanje krvnika i žrtve itd., itd.

Unatoč znanstvenim i historijskim činjenicama, indoktrinirani i indoktrinacijama kontaminirani, a najviše loše ili nedovoljno obavijesteni mozgovi, europski i hrvatski, ne priznaju te činjenice. Jedna od njih je i ta da je Jasenovac dva puta prekapan, s obje strane Save, znaju se znanstveno utvrđeni podatci o broju nađenih tjelesnih ostataka žrtava: nema ih, prema tomu, ukupno(!), niti jedna tisuća, čak ni pola jedne tisuće (475). Sve znano nas upućuje na to da su brojni stradalnici u Jasenovcu, moguće čak i pretežno, bili Hrvati, komunisti! Ili tzv. „simpatizeri“ ili bjegunci iz logora. I to je tragično. A još tragičnije je i opasnije izvrtanje istine.

Usporedite dvije nogometne nacije, zlatnu francusku gdje se slavlje na ulicama Pariza pretvara u rulju, u nemile tuče i lomljavu, i hrvatsku srebrenu, gdje milijun ili koliko već ljudi u Zagrebu slavi uz domoljubne pjesme bez ijednoga incidenta. Hrvati su ozbiljan narod, a Hrvatska stabilna i ozbiljna država, dokazano je i dokazuje se.

Ono što ne valja u hrvatskoj državi do su pojedini državnici. Također i jugoslovenstvom, a to znači velikosrbstvom zagađeni i državnici i drugi ljudi, a osobito mediji. Ne valja ni preglomazan „upravni aparat“ novcem poreznih obveznika plaćeni trutovi protudržavnih udruga i špijuna, korupcija, brojne krađe i organizirane zločinačke skupine koje, zaštićene vlastodršcima, uništavaju gospodarstvo, lovalovci, stranački uhljebi, lizoguzi, kreature u ekranima i njihova stranačka laprdanja... a osobito ne valja rasipnost državnika.

Na primjer: Norveška, bogatija od Hrvatske, koliko znam, ima četiri službena vozila: kraljevski par te predsjednici vlade i parlamenta (?!). U Hrvatskoj svako ministarstvo ima više od četiri vozila i plaćena vozača o državnom trošku. „Prihod 20

funta, rashod 19 funta, rezultat je blagostanje, prihod 20 funta, a rashod 21 funta, rezultat je bijeda“, toliko znam iz književnosti (Dickens).

Hrvatska, temeljeno na tradiciji, tek ozbiljnije stvara svoju suvremenu ustrojenost i svoj povratak selu kao izvoru hrane i obstanka „uzdajući se u se i u svoje kljuse“, a ne tek u uvozne i bankarske tajkune. Usuprot pola stoljeća „diktature proleterijata“, zatim i „samoupravnog socijalizma“, u kojem je Hrvatska bila najrazvijenija i novčano najbolje stajala, hraneći i sebe i dangube oko sebe zvane „nerazvijeni“, usuprot svemu nevaljalu, Hrvatska se i danas odlično drži.

Hoće li i može li gospodin Zoran Milanović nadići svoje zablude i zastranjenja? Teško. Možda ipak ne i nemoguće? Prosto-pučki rečeno: „Ne možeš biti i j... i pošten.“ U njegovu slučaju ono „j...“ znači indoktriniran, da mu „um propušta samo one informacije koje se uklapaju ...“ u ono što je već „zacementirano“ u njemu, a tu, makar za sada, ne vidim ni intelektualne širine, ni državničke mudrosti, ni mudroslovne sabranosti ni ozbiljne utemeljenosti u bilo kojoj pojavnosti.

Hoće li hrvatski državlјani ikada pametnije birati i hoće li im to ikada biti omogućeno? (Ove skore izbore već su odlučili virusi! „Ostanite doma!“)

Hoće li hrvatski vojnici, oduševljeni svojim zapovjednikom, klicati mu „za Milanovića i dom spremni“ ili će, kada „siđe s biljke“, i on biti „bačen negdje“?

Šalu nastranu, i MILANOVIĆ I SVI MI SVAKOGA DANA U SVAKOM POGLEDU MORAMO BITI SVOJ DOM I DOMOVINU OBRANITI SPREMNI. INAČE NAS NEĆE BITI. (5/5/2020.)

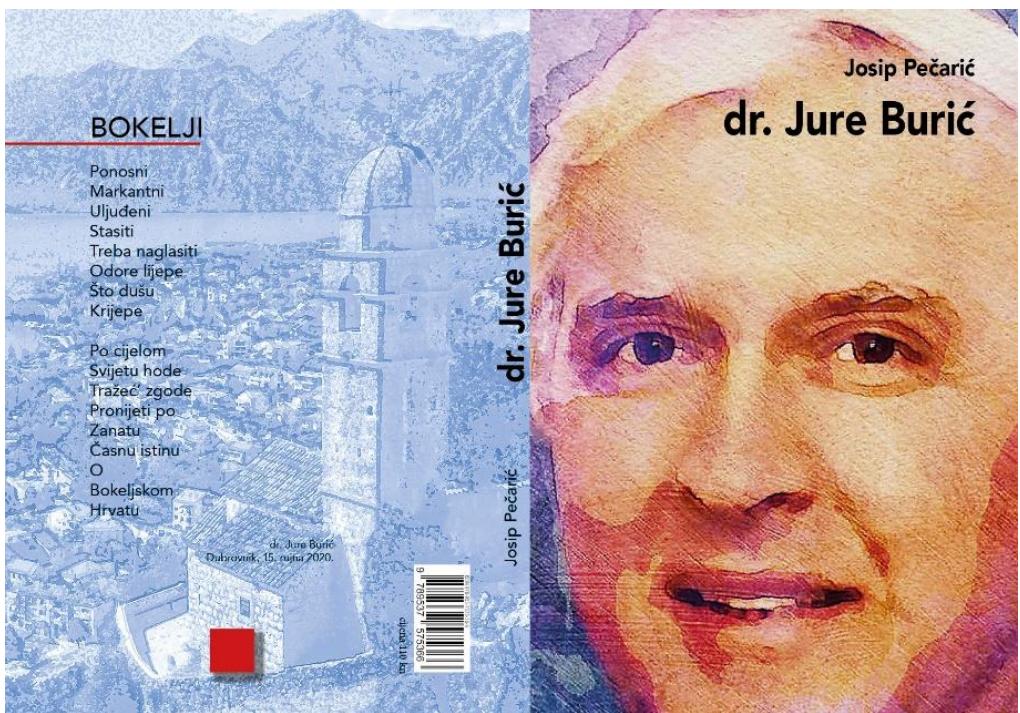
**Valja biti pravičan: Milanovićev vijenac uza mariborski skroman spomenik nevinim žrtvama komunističkog, a prije svega Brozovog zločina nad vlastitim narodom, i nije više samo politička, nego prije svega civilizacijska gesta; pokloniti se nevinim žrtvama (nakon pisanja ovoga članka, iako bez veze s njim!).*

Svjedok sam i tomu kako je pohrlio bio upomoć mostarskim Hvatima kad se sukobili s muslimanima u ovom tragično podijeljenu gradu i kad je dobio „vritnjak“ „mrš kući“, od osobe koja je netom prije u Zagrebu dobila bila „ustaške kune“ za neki svoj film: jadno i absurdno! No, ni to ga, čini se, nije opametilo.

Opaska:

Ovaj članak, neznatno drugačiji, tek u dva-tri detalja, ponuđen je Hrvatskom tjedniku; bio sam uvjeren da ga ne objavljuju jer je preobsežan ili zbog ona „dva djeda“, a ja mislim da oba treba poštivati, i ustašu i partizana (partizan i komunist/staljinist nije uvijek jedno te isto!). Međutim, „ima previše tekstova o Milanoviću,“, „porazgovarat će sa šefom“... Hvala! Odlučio sam ne čekati. taj razgovor. (smk)

DR. JURE BURIĆ, ZAGREB, 2020.

UVOD

Hrvatski liječnik, političar i pjesnik Jure Burić rođen je u Ravnom, BiH, 21. studenoga 1946. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu i radio u dubrovačkoj

bolnici. Jedan od najaktivnijih sudionika Hrvatskog proljeća. Početkom Domovinskog rata u BiH Jure Burić bio je meta glasina, kojim su se srpski militanti služili da bi izolirali selo Ravno. Glasina je bila da Burić vozilima dubrovačkog Medicinskog centra prevozi oružje za "poznate ustaše tog kraja", a glasina se nastavila širiti, premda je načelnik Stanice bezbjednosti u Trebinju opovrgnuo te glasine. Prva kuća koju su četnici zapalili u Ravnom bila je Burićeva kuća. Istakao je da su Hercegovci 1991. godine bili sinonim hrabrosti. Godine 1991. član je Izvršnog vijeća zadužen za zdravstvo i socijalnu skrb i član kriznog stožera u Dubrovniku. Za vrijeme Domovinskog rata bio je ratni povjerenik za južnu Hrvatsku. Kao član HDZ župan Dubrovačko-neretvanske županije od 4. ožujka 1993. do 11. svibnja 1998. godine.

Iz tog vremena datira i naše prijateljstvo. Naime članovi Hrvatske bratovštine 'Bokeljska mornarica 809' iz Dubrovnika su sudjelovali u svetkovini sv. Vlaha, Bili su primljeni i kod Župana, a po njihovoј želji ja sam ih predvodio. Kako su sv. Vlaho i sv. Tripun istog dana, to je i misa za sv. Tripuna bila u Katedrali odmah poslije mise u sv. Vlahu. U Katedrali je misa počela mojim pozdravnim govorom koji je na užas moje supruge predugo trajao. Tek poslije je doznala da mi je rečeno da govorim sve dok pjevački zbor ne stigne iz sv. Vlahu. Međutim ono što je posebno zanimljivo je da mi je navečer i Župan rekao da će predložiti dan sv. Leopolda Bogdana Mandića za dan njihove županije, što je i ostvareno

Dr. Burić je bio i zastupnik u Hrvatskom državnom saboru. Zahtijevao je reviziju izdanih domovnica jer su iste dijeljene bez ikakvog kriterija. Upozoravao je na opasnost od nekontroliranog masovnog povratka onih Srba koji su neprijateljski djelovali protiv Hrvatske. Godine 1996. prognostički je kazao na Glavnem odboru HDZ-a: "Hrvatsku više ne mogu ugroziti ni arkanovci ni razni drugi četnici, nego jedino - Hrvati!" 2001. godine zauzeo se za prestanak progona hrvatskih branitelja, obrazlažući to riječima: "Ako se našlo načina i zakonske osnove da se aboliraju četnici, onda se to moglo naći i za hrvatskog branitelja koji je učinio nešto u ratu braneći domovinu." Na 34. sjednici Županijskog doma 2009. godine Hrvatskoga državnog sabora predložio je da se Dan sjećanja na Vukovar treba početi minutom šutnje i sjećanja na gluhi i nijemi svijet koji je dopustio da se Vukovar dogodi. Kao zastupnik Županijskog doma usprotivio se mogućnosti da policajac može bez naloga ući u službene prostorije, oštro se usprotivio ulasku zastupnika u nadzorne odbore, kritizirao je medijsku blokadu i HTV-ovo omalovažavanje Županijskog doma te dvostrukе kriterije. 21. rujna 2000. saborski zastupnici s područja Dubrovačko-neretvanske županije Jure Burić, Dubravka Šuica (HDZ) i Srećko Kljunak (HSS) su na sastanku sa *Stožerom koordinacije udruga hrvatskih branitelja iz '91. od Prevlake do Stona* u zgradи Poglavarstva Grada Dubrovnika "uvažili i bezrezervno podržali Stožerove zahtjeve za sazivanjem izvanredne sjednice obaju domova Hrvatskoga državnoga sabora". Stožer je zahtijevao sjednicu na kojoj bi se raspravile izmjene i dopune Ustavnog zakona o suradnji s Haaškim tribunalom u dijelovima koji terete ratne zapovjednike prema osnovi zapovjedne odgovornosti (a ne individualne), te da se za svaki eventualni ratni zločin, koji su počinili hrvatski državljanii, sudi u Hrvatskoj; izvješće MUP-a o svim dosadašnjim uhićenjima pripadnika hrvatskih Oružanih snaga s odvojenim dokaznim materijalima o ratnom zločinu ili kaznenoj odgovornosti prema bilo kojoj drugoj osnovi; izvješće Ministarstva pravosuđa o amnestiranim pripadnicima

srpskih i crnogorskih postrojbi i o tijeku procesa osumnjičenima za ratne zločine, pripadnicima Oružanih snaga. Vladajuću je politiku kritizirao "da se ponašamo kao da se sramimo svojih žrtava". Predložio je da u znak potpore braniteljima "koji drugi put proživljavaju svoju golgotu", po petero zastupnika iz Županijskog doma budu na pokopu svakoga ekshumiranoga i identificiranoga hrvatskog branitelja i civila. Hrvatskim vlastima zamjerio je da ne znaju iskoristiti brojku od 1.588 nestalih, dok se istodobno manipulira s nekakvim izmišljenim brojkama, odnosno žrtvama bez imena i prezimena. Naveo je primjer Gospića i rekao da svima odgovara da hrvatski branitelji i hrvatske žrtve ostanu na neobilježenim grobištima. Upitao je što bi bilo da se dostoјno obilježe grobišta svih žrtava Bleiburga. Za hrvatski zaborav optužio je neke poteze ondašnjeg čelnštva Hrvatske televizije koje je ukinulo Hrvatski spomenar. Na sjednici Županijskog doma Hrvatskog državnog sabora 25. rujna 2000. predložio je da se raspriše referendum o daljnjoj suradnji s Haaškim sudom i pokrene pitanje odgovornosti ministara za »besramnu demonstraciju sile«. U području zdravstva izrazio je mišljenje da liječnicima koji odluče raditi privatno treba pružiti mogućnost korištenja zdravstvenih ustanova, jer bi, ubirući adekvatnu naknadu, zdravstvo moglo doći do nužnog novca umjesto da im prostori 16 od 24 sata zjape prazni. Nakon što je Županijski dom gotovo jednoglasno i bez rasprave podržao nekoliko zakonskih prijedloga, povela se je žustra i vrlo emocionalna polemika 23. svibnja oko zaključka o privremenom prekidu suradnje Republike Hrvatske s Međunarodnim kaznenim sudom u Haagu. Burić je u emocionalnom izlaganju iskritizirao Zakon o suradnji s Haagom, uzvikom "Haag je za Haag". U izlaganju je pojasnio da je međunarodna zajednica dopustila agresiju, a da se zbog onih koji su, pa i u samoobrani, počinili zločin sada sudi cijelom narodu. Izlaganje je nastavio pitanjem da ako je istinska namjera međunarodne zajednice da se kazne svi zločini, zbog čega onda nije suđeno za zločine u Bleiburgu. Na sjednici Županijskog doma 14. ožujka zatražio je uvrštenje točke dnevnog reda o preispitivanju suradnje s Haaškim sudom. Međunarodnu je zajednicu optužio da "staljinističkim metodama izmišlja procese" i tako pritišće Hrvatsku. Na istoj sjednici iskritizirao je vlasti riječima "Žalosno je i tragično što rasprava o Haagu nije održana kada je i zakazana na izvanrednoj sjednici Županijskog doma". Danas se bavi pjesništvom. Sudionik književne manifestacije Grgurovi hukovi. Odlaskom u mirovinu posvetio se prirodnom načinu života u svom rodnom kraju, u koji se vratio 2002. godine. Proizvodi liniju prirodne kozmetike bez umjetnih boja i konzervansa "Aroma Antika" koja se radi po njegovim recepturama, a koja donosi meleme i ulja za njegu kože ljekovitim biljem, bez umjetnih boja i konzervansa.

Otar je petero djece,

Ova knjiga je sastavljena od njegovih i mojih tekstova, tu mislim posebno na njegove pjesme, koje su dane u mojim knjigama. Njegovih pjesama i komentara dobio sam mnogo mnogo više i ova knjiga je samo podstrek da ih on sakupi i objavi u knjigama Josip Pečarić

https://hr.wikipedia.org/wiki/Jure_Buri%C4%87

DR. JURE BURIĆ O VUKOVARU I DUBROVNIKU

Danas mi je bivši župan Dubrovačko-Neretvanski dr. Jure Burić poslao dva teksta o Vukovaru:

VODOTORANJ

Dobio sam nedavno jedan video uradak i nekoliko fotografija Vukovarskog vodotornja. U početku sam bio oduševljen, ali kada sam shvatio da niti u jednome trenutku nema niti za naslutiti neki nacionalni simbol- simbola stradanja Hrvata u Domovinskom ratu i razaranja tog herojskog grada- rastužio sam se. Baš tako- rastužio, jer prostora za ljutnju jednostavno više nema. Ljute me iz dana u dan svojim ignorantskim ponašanjem na žrtvu koja se možda nakon skoro trideset godina i treba polako “hladiti”, a ne bi smjela. Ne bi, jer su još žive majke koje svoju mrtvu djecu traže želeći poljubiti njihove zemne ostatke i ostaviti ih da u miru u svojim počivalištima počivaju.

Tko je autor ove “svjetlosne video igre”?

Je li možda kakav bijedni domaći izdajnik ili kakav umjetnik iz “Europskog fonda za izjednačavanje krivnje”

Tko god je neka ga bude sram. Zasluzio je taj hrvatski simbol otpora vidljivo nacionalno obilježje - hrvatsku trobojnicu križ i kockicu koje bi se tako lijepo dale uklopliti u ranjeni toranj, smirujući duše onih koji su za hrvatsku slobodu ginuli i onih koji su živi svjedoci te nadljudske borbe “za krst časni i slobodu zlatnu”!

Ali, teško je to objasniti ljudima koji u svom srcu ne nose ljubav za svoj narod i svoju Domovinu. Teško je to objasniti onima koji su umjesto u prve redove bježali u tuđe države i tuđe gradove. Teško je to objasniti onima čije su oči uprte u “Europske institucije”, a ne u vlastiti narod.

Njima je bitno da ne povrijede one koji su taj toranj rušili, a ne one koji su ga branili. Možda nam u svojoj podlosti pripremaju još jedan udarac kod će ga osvijetliti duginim bojama- jel’ možda “uljuđena Europa” i to od nas očekuje.

Molim vas- dok u Hrvatskoj državi ne dođu na vlast hrvatski domoljubi- ostavite nam naš toranj- u mraku!

dr. Jure Burić
Dubrovnik, 12. rujna 2020.

VODOTORANJ U VUKOVARU

Dobih video
Vukovarskog tornja
U
Noći
Osvjetljen čudno
Svjetlima nekim
Gdje nigdje

Nacionalnog nema
U glavi misli
Čudne mi se
Roje
Čekajul' nas možda
Dugine boje
Čudna podlost
Visi
U
Zraku
Ostavite ga
Molim vas
Nek bude
U mraku

dr. Jure Burić
Dubrovnik, 12. rujna 2020.

Napisao sam mu da me to jako podsjeća na jednu njegovu priču koju mi je ispričao.
Nazvat će je:

„BIJELCI“ KOD DUBROVAČKO-NERETVANSKIOG ŽUPANA

To je bilo kad su “bijelci” došli kod mene tada Dubrovačko-Neretvanskog župana zabrinuti kako će se osjećati Srbi iz Trebinja kad dođu u Dubrovnik ako vide obilježja njihovog uništavanja Dubrovnika. To imam negdje napisano.

Rekao sam im - kada god dođu osjećat se puno ugodnije od Nijemaca kad su deset godina nakon rata došlu u Pariz.

Oooo! To je bio skandal. Razgovor prekinut, a kod pozdravljanja Njemac je bio zadnji tako mi je čvrsto stisnuo ruku (a ja imam čvrstu ruku) da sam prste morao “odljepljivati” jedan od drugoga.

Ma Prika sve su to fukare koje se brzo povuku kad im zube pokažeš.

Jedne zgode dobio sam iz Pariza od neke institucije pismo s adresom : Županiye.....
Dubrovnik- Jugoslavija.

Nisam ga uopće otvarao, samo prekrižio kao “nepoznata adresa” i napisao - Vratiti Pariz- Deutschland.

Tajnica mi veli” pa nije župane u Njemačkoj”

Samo Vi šaljite dobit će oni.

NiKad mi više nisu pisali.

Pokazalo se da je dobro što ponešto i zapamtim. Jure mi je je potvrdio to i poslao još jednu priču.

SPOMEN OBILJEŽJE

Kad je davne 1996 godine (3. Travnja)

zrakoplov Ratnog zrakoplovstva SAD-a modificirani Boeing 737-200 prigodom neuspjelog slijetanja u Dubrovačku zračnu luku udario u sam vrh brda Sv. Ivan ponad Konavala poginulo je svih 35 putnika (29 putnika i 6 članova posade). Po tom izuzetno lošem vremenu koje je trajalo cijeli taj dan trebao sam kao župan Dubrovačko-Neretvanski zajedno s predsjednikom Vlade g. Zlatkom Matešom dočekati tu visoku delegaciju SAD-a koju je predvodio ondašnji ministar trgovine pok. gospodin Ronald Brown. Moj prijatelj hrvatski ministar g. Davor Štern nakon neprospavane noći u mom uredu ujutro mi reče: "Prika ovom čovjeku sudbina je odredila gdje će umrijeti" i pokaza mi jedan listić koji i danas čuvam. Na njemu je pisalo du BROWN ik !!!.. Eto u imenu grada njegovo je ime samo s duplim W!

Nije moje da raspravljam o uzrocima ove strašne nezgode. Kad su istražitelji samnom razgovarali upozorio sam ih na red svjetlećih stupova iznad hidroelektrane "Plat" koji su u tako nenormalnim vremenskim uvjetima mogli zavarati i najiskusnijeg pilota da ih zamijeni sa svjetlima aerodroma. Naoblaka je naime bila tako niska da mi koji smo u zračnoj luci Dubrovnik čekali nismo mogli vidjeti početni dio piste.

Ta svjeta od hidroelektrane bila su na nižoj visini od onih u zračnoj luci koja se od spuštenih oblaka nisu mogla vidjeti. U prilog mojoj "teoriji" naglasio sam i činjenicu da se je zrakoplov srušio upravo u pravcu tih svjetala, a falilo mu je možda dvadesetak metara da izbjegne vrh Sv. Ivana. Potraga je bila bezuspješna dugo vremena, jer su informacije bile pogrešne. Naime tragalo se na moru pored Pelješca, pa u Koločepskom kanalu i na koncu na brdu Sv. Ivan. Bio sam podno tog brda te noći kada su specijalci po užasnom nevremenu krenuli put vrha Sv. Ivana.

Nakon nekog vremena kad smo došli u prostorije HTV-a primio sam vijest (mene su zvali) kako su spasioci pronašli žensku osobu u teškom stanju u repu aviona. Odmah sam to prenio američkom veleposlaniku gosp. Galbraith-u koji je bio pored mene. Na žalost vrlo brzo su javili da je izdahnula.

Ne, svrha moga pisanja nije niti uzrok nesreće niti možebitne "sabotaže" o kojima se u to vrijeme pisalo. Svrha je spomen obilježje koje je na mjestu stradanja trebalo niknuti. A možda i pravi krivci ove nezgode. Po meni su to srbo-crнogorske horde koje su zračnu luku razorile, a sve uređaje opljačkali i odnijeli u Crnu Goru- vjerojatno u zračnu luku Tivat.

Jer da su ti uređaji bili u Dubrovniku, jamačno nezgode ne bi bilo. Ali teško je "krivu Drinu ispravljati"!

To je skup posao. U razgovoru s Premijerom dogovorili smo da to bude lijepo i s porukom bez obzira koliko koštalo. Obećao mi je izdašnu finansijsku pomoć, pa smo krenuli u projekt.

Angažirao sam vrhunske arhitekte, ljude iz moga ureda koji su mi ponudili nekoliko rješenja. Uvjet je bio da to bude križ i znak da se nezgoda dogodila na hrvatskoj zemlji. Svidio mi se jedan koji je sve to imao. Na zemlji površine deset puta deset metara (manje ili više, nisam siguran ipak je to bilo poodavno) koja će biti popločana s dvadeset i pet crveno- bijelih mramornih ploča iz kojih će se na sredini izdignuti poveća mramorna kocka i veliki rostrfrejni križ koji će se iz nje izdizati. Križ će imati solarno napajanje baterija koje će križ po noći osvjetljavati i biti vidljiv iz daleka, pogotovo budućim putnicima koji će slijetati na naš aerodrom.

E, sad nastaju problemi- hoće li sve biti gotovo do prve obljetnice nezgode? Kasni se s isporukom mramora iz Istre.

Američki Veleposlanik dolazi kod mene i sugerira mi kako je to jako skup projekt i da bi bilo sasvim dovoljno na tome mjestu postaviti jedan veliki kamen(naravno umjetničkom rukom obrađen) bez obilježja križa, jer su putnici bili većinom ne kršćani. Napisati na kamenu njihova imena i stvar za čas gotova. Naravno da se s tom idejom nisam složio. Uvjerio sam

gospodina Galbraith-a da će cijeli projekt biti gotov na vrijeme i po prvotnoj zamisli, a o križu nećemo raspravljati, jer su u zrakoplovu bili i dvoje Hrvata- katolika, a uvjeren sam, rekoh kako križ nikom neće smetati.

Uglavnom otisao je od mene neobavljen posla. Samo dan- dva kasnije zove mene načelnik Konavala, danas pokojni Luka Korda. Veli on meni: " Ma župane da mi ipak ne idemo na onako veliki projekt koji možda i neće na vrijeme biti gotov, a i skup je...." Prekinem ga i kažem- "misliš li prijatelju da bi bila dovoljna jedna kamena gromada s imenima".

"Da" reče- "upravo to".

Pozdravi Galbraith-a i reci mu da će biti po našem, jer vidim da je i Tebe posjetio.

"Jest" - reče moj Luka, sad je i meni sve jasno.

Na koncu- sve je bilo gotovo i na vrijeme.

Na zadovoljstvo rodbine i prijatelja poginulih. Niti jedne primjedbe nije bilo.

Svi su bili oduševljeni. Na tri strane kocke imena amerikanaca, na jednoj dvoje Hrvata. Na žalost imena Hrvata se ne sjećam, a sprijateljio sam se sa sinom gospođe koja je bila prevoditelj i bila među poginulima!

Zašto pišem o ovome nakon toliko puno godina. Pa natjerali su me ovi nesretnici koji osvijetliše Vukovarski vodotoranj bez hrvatskih obilježja. Koga se mi to i za što imamo sramiti? Svoga junaštva i silne ljubavi za svoju Domovinu? S tim se samo ponosimo, a neka se srami onaj koji nam je sve zlo učinio. Njega neka bude sram, kao i one koji nam na ovakav podal način podvaljuju!

dr. Jure Burić

Dubrovnik, 12. rujna 2020.

<http://dragovoljac.com/index.php/razno/22984-dr-jure-buric-o-vukovaru-i-dubrovniku>

Jure Burić i Josip Pečarić

DR. JURE BURIĆ: MOJI SUSRETI U RAZMAKU OD OKO 25 GODINA SA TREBINJSKIM RATNIM GRADONAČELNIKOM VUČUREVIĆEM NA DEBELOM BRIJEGU I U RAVNOM

16-09-2020

Tamo negdje početkom devedesetih godina prošlog stoljeća, u vrijeme dok je trajala srbo-črniogorska okupacija juga Hrvatske, morao sam po naređenju tadašnjeg predsjednika Vlade RH Nikice Valentića, a uz znanje i odobrenje predsjednika dr. Franje Tuđmana, ići na pregovore s ratnim gradonačelnikom Trebinja Božidarom Vučurevićem na Debeli Brijeg.

ZA Fenix-magazin.de PIŠE DR. JURE BURIĆ

**Dr. Jure Burić /
Foto: Fenix**

Vjerujte mi da mi nije bilo lako. Otišao sam dan ranije kod našeg tadašnjeg biskupa i mog prijatelja msgr. Želimira Puljića da mi dade snage i savjete kako ostati miran kod toga susreta. Kako ne uhvatiti za vrat čovjeka koji je mom narodu i meni osobno, zadao toliko jada i nevolje. Mnoge je majke Vučurević u crno zavio, sela opljačkao, spalio i porušio....! Mnogi se sjećaju njegove izjave kako će izgraditi "stariji i ljepši Dubrovnik" nakon što je 1991. godine zločinačka JNA i srpsko-črnogorski četnici granatirali Grad nanijevši mu najveće razaranje u njegovoј dugogodišnjoj povijesti.

Kako ostati smiren?

Kako ostati pri pameti i ne učiniti nešto nepromišljeno? Naravno da sam od svog biskupa dobio pametan savjet i shvatio da je to jedan od trenutaka kada za dobrobit svoje Domovine moram i "ježa gutati".

**Napad na Dubrovnik /
Foto: Arhiv Dubrovačkih branitelja**

Pregovori na Debelom Brijegu su trajali satima, ali su završili uspješno. Dogovorili smo puštanje struje za Dubrovnik i cijeli slobodni dio juga Hrvatske, ali uz jedan moj uvjet. Pred svjedocima ("Bijelci Unprofora") sam rekao Vućureviću: onoga trenutka kada vi zatvorite vodu za turbine u Platu i nestane struje u Dubrovniku, istog trenutka bit će zatvorena voda za Herceg Novi. Gradonačelnik Herceg Novog mi odmah reče: Pa što sam ja u svemu tome kriv, kako ćemo bez vode živjeti u Herceg Novom? Vućurević mu odbrusi: „Ako nemate uslova za život – iselite!“ Tada sam se obojici obratio riječima: „Vi stalno naglašavate da ste dva oka u glavi – onda se dogоворите, a ovo će biti ovako kako sam vam rekao.

Istog dana po povratku u Dubrovnik, poslijepodne sam morao na regatu u Orebić na Pelješcu. Nisam imao vremena vraćati se u Grad već sam produžio vožnju za Orebić. Za Radio Dubrovnik sam dao izjavu sa sastanka na Debelom brijegu preko mobitela. Znao sam da Trebinjci snimaju sve, onako kako i mi snimamo njih. Sutradan ujutro me na mom radnom stolu dočekao tekst izjave Vućurevića za Radio Trebinje.

Ćosićeve „Srpske laži“

Tako tijekom poduzeće izjave, bolje rečeno razgovora, voditeljica pita Vućurevića: „Vi gospodine gradonačelniče izgleda poznate tog njihovog župana Burića?“

**Ratni gradonačelnik Trebinja Božidar Vučurević /
Foto: Arhiv Dubrovačkih branitelja**

-Kako ga bona ne bih poznavao kad smo zajedno išli u školu - u isti razred. Sjedio je ovako ispred mene pa kad ne bi što znao ja bi mu šaptao. Da mene nije bilo, nikad škole on završio ne bi !

A istina je sljedeća: ja nikad u Trebinju nisam proboravio niti pola dana, nisam nikada prenoćio, a niti sam ikad išao u školu u Trebinje. Išao sam osam godina u moje Ravno, četiri godine u gimnaziju u Dubrovniku, a potom dalje na fakultet u Zagreb. To je jedno. A drugo, Vučurević je od mene stariji točno deset godina. Ovo je samo kako bi povjerovali Dobrici Ćosiću i njegovojo priči o "srpskim lažima"!

Nije prošlo niti dva dana, javljaju meni iz elektrane u Platu da je ventil za turbine zatvoren i da će brzo nestati struje u Dubrovniku i okolici.

- Dobro, rekoh, onda i vi zatvorite vodu za Herceg Novi.

- Ali župane....

-Nema ali, kažem im, zatvorite vodu, a ja za to preuzimam odgovornost.

Niti sat vremena nakon toga zovu me "Bijelci Unprofora".

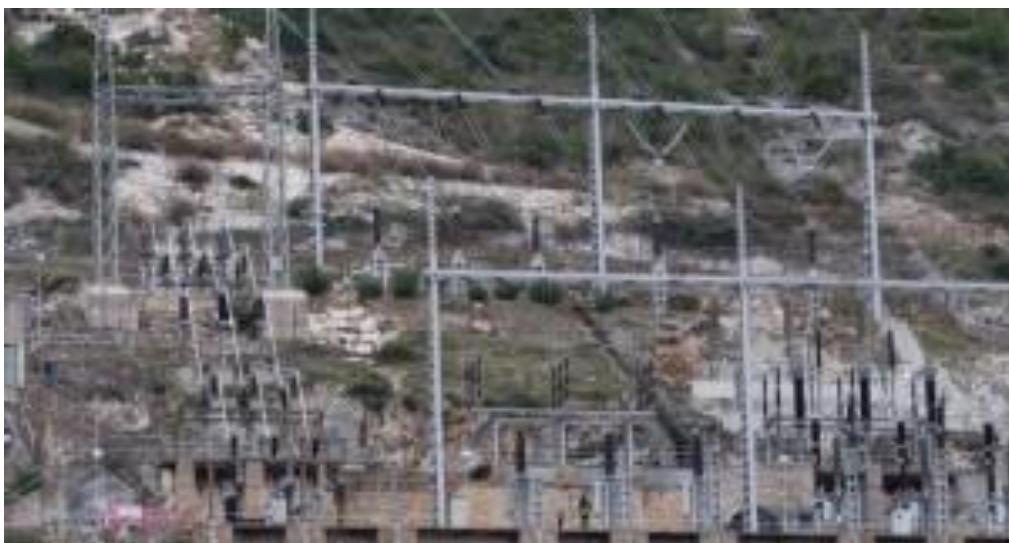
-Gospodine župane, nema vode u Herceg Novom, rekoše mi.

Ja im odgovorim protupitanjem: A brine li vas što nema struje u Dubrovniku? Nadam se da ste vi jedan od one trojice s pregovora na Debelom Brijegu. Sjećate li se da sam svima rekao da će rubineti (slavine) u Herceg Novom biti indikator ima li struje u

Dubrovniku. Vode će biti kada mi u Dubrovniku budemo imali struju. Ima struje - ima vode, nema struje - nema vode. Kad zasvjetli žarulja u mom uredu u Dubrovniku, isti trenutak će biti puštena voda za Herceg Novi.

Principijelnost i ustrajnost

Za pola sata opet isti glas zove i ista priča, kako s njegove tako i s moje strane. Ne popuštam, a niti podlijежem pritisku ni nakon još njegova dva poziva. U četvrtom reče mi da je struju zatvorio neki "neodgovorni gospodin".

**HE u Platu /
Foto: HEP**

Čuj gospodin, mislim u sebi i odgovorim mu: E pa kad taj gospodin pusti struju, bit će i vode.

- Ali gospodin je već pustio struju, kaže mi „Bijelac“.
- Vjerujem Vam, ali u mom uredu žarulja još ne svijetli, opet mu dogovaram.
- Svijetlit će uskoro, molim Vas otvorite vodu, kaže on.
- Ne, i molim ne zovite me više jer vam se neću javljati ukoliko ne bude struje, ljubazno mu ali odlučnim glasom tako odgovorim.

Žarulja u mom uredu je nedugo potom zasvjetlila, a voda iz Trebinja za pogon turbina u Platu se nikad više nije zatvorila. Eto toliko o principijelnosti i ustrajnosti!

Vučurević u Ravnom

Prođe otad puno vremena. Ja sam u međuvremenu sve više vremena provodio u Ravnom, gdje sam nakon mirovine počeo raditi koliko mogu i tako pomagati ljudima u mjesnoj ambulanti, bez obzira bili oni Hrvati, Srbi, Bošnjaci...

**Spaljena zgrada Bivše željezničke postaje u Ravnom /
Foto: Arhiv Općina Ravno**

Jednoga dana pozove me čovjek, znao sam da je Srbin iz RS-a, koji je kod mene dolazio kad bi mu trebala kakva medicinska pomoć. Pita me bi li mogao primiti sutra njegovog prijatelja Vučurevića na pregled.

Ne misleći uopće da bi to mogao biti ondašnji ratni gradonačelnik Trebinja Božidar Vučurević, odgovorim potvrđno i spojim ga sa medicinskom sestrom koja mu napravi termin.

Ali meni nešto "prođe kroz glavu" pa upitah medicinsku sestru Magdalenu: "A što sestro ako to bude onaj Vučurević iz Trebinja?"

Samo se nasmijala kao i ja na takvo svoje pitanje.

Iduće jutro pijem svoju prvu jutarnju kavu kad mi zazvoni mobitel.

-Doktore, stvarno je došao Vučurević, reče sva usplahirena i iznenađena Magdalena. Dobro, rekoh, neka pričeka dok u miru kavu popijem. I dođem ja u ambulantu, a tamo Vučurević - glavom i bradom.

-Dobar dan gospodine doktore, pozdravi me Vučurević na što ja odvratim: Dobar dan gospodine Vučureviću, kojim dobrom?

Nije me odmah prepoznao

-Eto vala, ja čuh za Vas pa dođoh. Hvale Vas brate pacijenti, pa evo i mene. Ma, mogu ja i u Beograd na VMA, ali neću. Vjerujem Vama, reče Vučurević koji ničim ne odaje da me (pre)poznaje.

Pregledam ga, obična glupost bez ikakvih upitnosti, kronične boljke koje prepadnu mnoge.

Čuo on da ja dajem savjete za ispravnu prehranu i zdrav život pa i on traži savjet. Sve mu ja kažem, kao što govorim svima koji moju pomoć zatraže.

-Vala, gospodine doktore, bi li vi to meni i napisali, bojam se da neću sve popamtiti, moli Vučurević. Ja mu napišem kako je tražio da bi on na kraju pitao: Što sam dužan gospodine doktore? Ništa moj Vučureviću, nitko ovdje ne plaća pa nećete ni Vi!

**Obiteljska kuća Jure Burića u Ravnom i danas je neobnovljena /
Foto: Fenix**

Kasnije mi bi žao kako se nisam sjetio odvesti Vučurevića do moje spaljene kuće, koja i danas stoji onako kakva je bila i one davne 1991. godine kad je zločinačka jugovojska i četnici prvu opljačkaše i zapališe, te mu reći: **ovo ste mi dužni!**

Ta moja očeva kuća u Ravnom je prva spaljena kuća u napadu na moje selo, a taj napad označava i početak rata u BiH. Samo što to Alija Izetbegović i Alijini nasljednici nisu to nikada željeli znati niti priznati. Za Aliju i Alijine to tada nije bio „njihov rat“.

Alija i Alijini

Nakon Vučurevićeva pitanja što sam mi je dužan kako bi platio pregled te mog odgovora kako nitko ništa kod mene ne plaća, ipak sam ga onako kao usput priupitao: -Sjćete li se gospodine Vučureviću onog našeg sastanka na Debelom Brijegu? U tom trenutku sam vido iznenađenje u njegovim očima koje nije trajalo uobičajeno sekundu-dvije već, procijenio sam, tek nekoliko milisekundi.

**Za razaranje Ravnog Alija Izetbegović je kazao da to nije "njihov rat" /
Foto: Arhiv Hina**

Iako nije mogao sakriti svoje iznenađenje što me nije prepoznao, odmah se pribrao i odgovorio mi:

-A moj gospodine doktore, svi smo mi bili nečiji mali poslušnici.

-Ne, gospodine Vučureviću, ja nisam bio ničiji poslušnik. Ako Vi jeste, to je onda vaš problem pa se s njim i nosite, mirno sam mu odgovorio gledajući ga ravno u oči.

Otišao je ali na kontrolu koju sam mu zakazao nije došao. Nije došao niti njegov „pajdaš“ koji je došao s njim i koji je zbog zdravstvenih razloga trebao doći na kontrolu.

Obojica očito nisu znali da sam ja isti onaj Burić koji je tada bio u Dubrovniku. Ali ja sam znao tko su oni i svoju sam liječničku dužnost obavio. Opet sam “gutao ježa” kao i prije gotovo 30 godina i ostao “pri pameti”.

Kako je bilo Vučureviću sa mnom u Ravnom, samo on zna. A možda i ne zna, jer kad laž preuzme čovjeku dušu, onda je on ostao i bez duše i bez razuma.

Fenix-magazin/SIM/Jure Burić

NAPOMENA: Dr. Jure Burić je ratni povjerenik Hrvatske vlade za jug Hrvatske, prvi župan Dubrovačko-neretvanski i bivši zastupnik u Županijskom domu Hrvatskog državnog sabor do njegovoga ukinuća.

VIDEO LINK: <https://youtu.be/6LBTjJxgcf8>

**S. MIJOVIĆ KOČAN, J. PEČARIĆ, PROF. DR. SC.
STIJEPO OBAD, DRAGOVOLJAC.COM:**

PROF. DR. SC. STIJEPO OBAD - IN MEMORIAM

Prof. dr. sc. Stijepo Obad (1930.-2021.)

8. travnja 2021.

Obavijesti

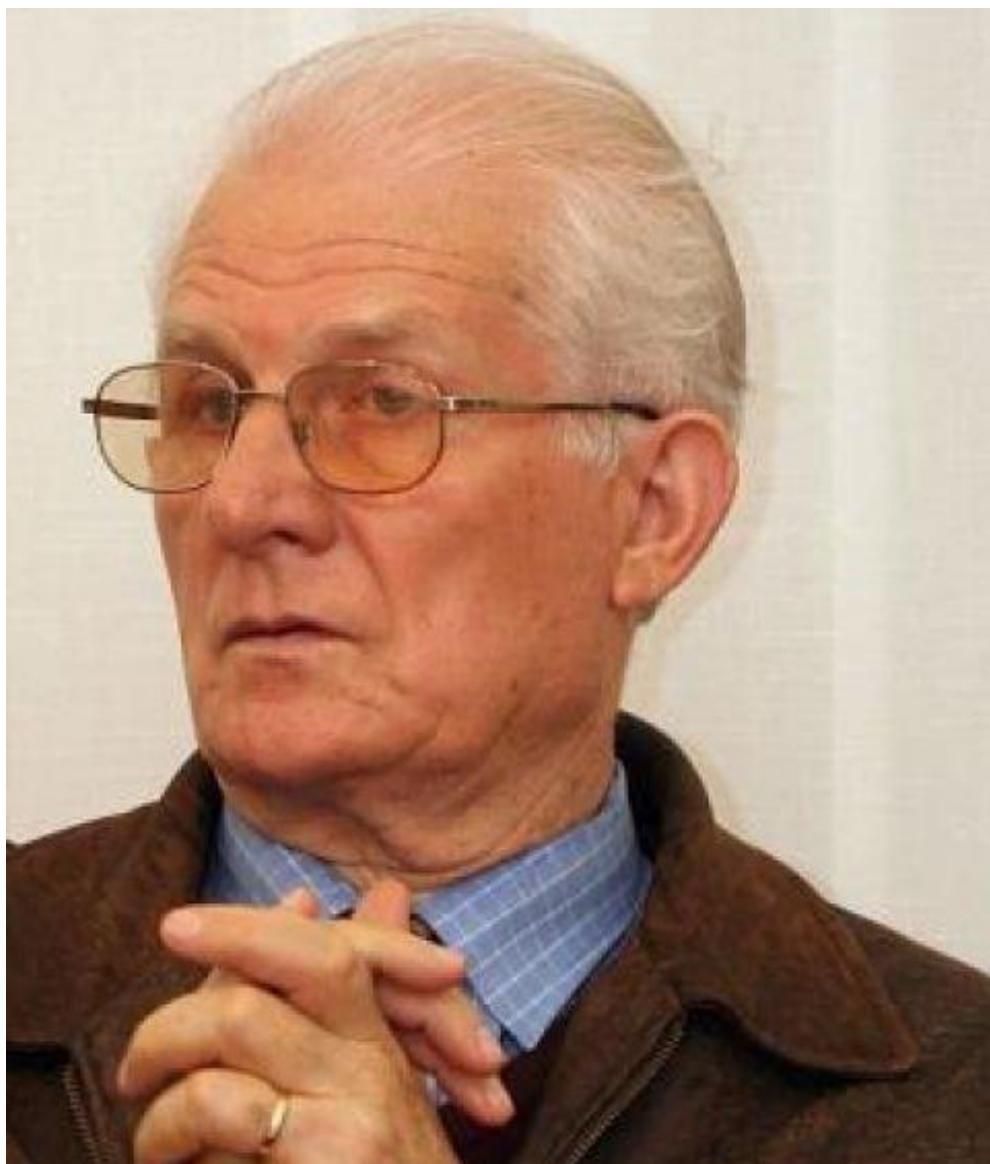
S velikom tugom obavještavamo da je preminuo naš cijenjeni prof. dr. sc. Stijepo Obad, dugogodišnji djelatnik Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Zadru, današnjeg Odjela za povijest Sveučilišta u Zadru.

Rođen je 11. siječnja 1930. u Pridvorju, Konavle kod Dubrovnika. Životopisni podatsci kažu da je sedmoljetku pohađao na Grudi, gimnaziju u, Dubrovniku i Trebinju. Diplomirao je povjesnu grupu na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Godine 1960. izabran je za asistenta u Historijskom institutu JAZU u Dubrovniku, a četiri godine kasnije za sveučilišnog predavača na Katedri za opću povijest Filozofskog fakulteta u Zadru, Sveučilišta u Zagrebu. Doktorirao je 1966. godine na istom fakultetu. Tu je stekao i zvanje znanstvenog savjetnika i nastavno zvanje redovitog sveučilišnog profesora (1985.) u trajnom zvanju. Prije i poslije umirovljenja (2000.) predavao je na više studija kao npr.: na Odsjecima za povijest Pedagoškog odnosno Filozofskog fakulteta u Osijeku i Puli, Odjelu za kulturu i turizam i Visokoj učiteljskoj školi Sveučilišta u Zadru, te na Visokoj katehetsko-teološkoj školi u Zadru. Predavao je i na poslijediplomskim studijima u Zadru, Splitu i Dubrovniku te bio mentor pri izradbi doktorskih i magisterskih radova, kao i član mnogih povjerenstava za obranu istih. Autor je ukupno 240 radova, od kojih 60 znanstvenih i 180 stručnih radova, 8 knjiga od kojih jedna na engleskom jeziku i jedna u drugom izdanju. Uredio je i priredio za

tisak više zbornika znanstvenih radova i drugih znanstvenih i literarnih dijela. Aktivno je sudjelovao na brojnim znanstvenim i stručnim skupovima. Održao je brojna predavanja i predstavljanja knjiga u Zadru, Dalmaciji, Istri i ostaloj Hrvatskoj.

Višedesetljetski znanstveno-istraživački i nastavni rad profesora Obada potvrda je jednog plodnog života ispunjenog istraživačkim interesom za hrvatsku povijest 19. stoljeća, napose onu koja se odnosi na povijest Dalmacije, dalmatinskog sela i seljaštva, Hrvatskog narodnog preporoda u Dalmaciji, razvoja gradova i urbanizma, a posebno pitanje nemirne četrdesetosme i devete u Dubrovniku. Istovremeno, profesor Obad se istaknuo kao vrstan pedagog koji je uvijek imao u vidu dobrobit i napredovanje studenata. Svojim blagim i istančanim pristupom znao je doprijeti do svakog studenta kako bi im što uspješnije prenio svoje iznimno znanje. Pored toga, profesora Obada pamtit ćeemo kao osobu koja je s radošću dočekala stvaranje suvremene Republike Hrvatske, pa je uvijek isticao vrijednost i važnost nacionalne pripadnosti kako u povjesnom tako i suvremenom kontekstu. Na kraju je potrebno istaknuti, kako sadašnji Odjel za povijest Sveučilišta u Zadru neobično mnogo duguje u svom formiranju i oblikovanju upravo profesoru Obadu koji je uložio u njega najvažnije i najbolje godine svojeg života. Na svemu tome smo mu jako zahvalni, a njegov doprinos zauvijek će ostati zabilježen unutar hrvatske historiografije i Sveučilišta u Zadru.

Počivali u miru, dragi profesore!

<https://povijest.unizd.hr/obavijesti/view/artmid/18185/articleid/43432/prof-dr-sc-stjepo-obad-1930-2021>

Prof. dr. sc. Stjepo Obad - In memoriam

Istaknuti hrvatski povjesničar i društveni djelatnik, hrvatski domoljub i angažirani vjernik laik prof. dr. sc. Stjepo Obad pokopan je u srijedu 14. travnja na groblju sv. Srđa i Bahu u svom rodnom mjestu Pridvorje - Konavle.

Dr. Obad preminuo je u četvrtak 8. travnja u 92. godini života. Taj neumorni promicatelj ideala hrvatske povijesti i baštine, zavičajne kulture i duhovnosti, do svoga umirovljenja 2000. g., 35 godina predavao je dva kolegija Opće i Hrvatske povijesti novoga vijeka na Sveučilištu u Zadru. Zbog kadrovske podrške nastavnim procesima, i tijekom svoga umirovljenja predavao je desetak godina na Odjelima za povijest Pedagoškog i Filozofskog fakulteta u Osijeku i Puli, na Odjelu za kulturu i turizam i Visokoj učiteljskoj školi Sveučilišta u Zadru te na Visoko katehetsko – teološkoj školi u Zadru.

Iako je rodom iz dubrovačkog kraja, znanstveno djelovanje te obiteljski život dr. Obada u Zadru gdje je marljivo i angažirano proveo više od 50 godina svoga života, razlog je da zadarska znanstvena, kulturna i crkvena javnost dr. Obada doživljava kao 'svoga', Zadranina, jer je baštini Zadarske nadbiskupije, odnosno Županije pridonio na svim razinama svojim plemenitim djelovanjem, kao i u odgoju generacija hrvatskih studenata na zadarskom Sveučilištu.

Uvijek u aktivnom nastojanju kako i koliko osobno može pridonijeti boljitu svoga naroda, domovine i slobode, za svoj znanstveni, nastavni, društveni i kulturni rad, dr. Obad dobio je odlikovanje Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića RH te 2003. g. Nagradu za životno djelo Zadarske županije. O karakteru dr. Obada svjedoči i da je novčanu nagradu od 20 000 kn kao dio županijske nagrade za životno djelo, darovao zadarskoj podružnici HKD-a Napredak za stipendiranje nadarenih učenika koji žive u teškoj materijalnoj situaciji.

Nagradu Grada Zadra za životno djelo dr. Obad dobio je 2006. g., za osobiti doprinos gradu Zadru, za izvanredne rezultate, naročite uspjehe i zasluge u području kulture i povjesnih znanosti. Dobitnik je i srebrne medalje Družbe Braće hrvatskog zmaja i drugih priznanja.

Veliki naraštaj Obadovih studenata sada su vrsni stručnjaci i povjesničari diljem Hrvatske te svoga nastavnika i mentora opisuju prvenstveno riječju 'veliki čovjek'. Studenti koje je pratilo u odgojno – obrazovnom radu za dr. Obada kažu najprije da je čovjek te navode njegove stručne kvalifikacije: povjesničar, sveučilišni profesor, znanstvenik.

Dr. Obad je bio sudionik Hrvatskog proljeća 1970.-ih, član Matice hrvatske (MH) 60 godina, pokretač i predsjednik zadarskog ogranka Matice hrvatske te osnivač i dubrovačkih podružnica MH. Aktivno je sudjelovao u osnivanju desetak podružnica MH u Ravnim kotarima, Primorju i na otocima.

Nakon 20-godišnje zabrane rada Matice hrvatske 1972. g., MH se istaknula u kulturnom životu Zadra i tijekom obrambenog Domovinskog rata. O radu obnovljene MH dr. Obad organizirao je predavanja i razna događanja 1990.-ih godina.

Bio je član Hrvatskog kulturnog društva 'Napredak' i prvi predsjednik zadarske podružnice Hrvatskog kulturnog društva 'Napredak' (1994.-2008.), član Družbe braće Hrvatskog zmaja od 1991. g. i pročelnik Zmajskog stola u Zadru. U središnjicama i podružnicama svih tih ustanova koje su jačale hrvatsku samobitnost i identitet imao je utemeljujuću, osnivačku i značajnu razvojnu ulogu.

Svjestan uloge i odgovornosti intelektualca u javnom životu, dr. Obad živio je savjesno i potvrdio svoje ljudske i stručne kvalitete smjelo živeći profesionalnu autentičnost u svom zvanju, kao povjesničar u vremenu kad je komunistički režim zatirao cjele ovu spoznaju povijesne istine. Neustrašivo je istraživao i iznosio činjenice, govorio na

javnim tribinama u vrijeme Hrvatskog proljeća te bio predsjednik zadarskog ogranka Matice hrvatske baš u turbulentnom vremenu 1970.-1971. godine.

Znanstvenu objektivnost u politički nesklonim vremenima, svoju nepokolebljivu i nepotkupljivu moralnost i stručnost, dr. Obad platio je odugovlačenjem u svom stjecanju zvanja izvanrednog profesora. No, njegov imperativ uvijek je bio govoriti istinu.

Diječeći tešku sudbinu svoga naroda, dr. Obad suošćeao je s posljedicama tranzicijskog razvoja Hrvatske u kojoj su mnogi materijalni i prirodni resursi u rukama stranog kapitala. „To je za plakati. Sve što zarade, ide preko granice. Što će biti sa zemljom našom, ako se zemlja prodaje? A kaže se u narodu da je zemlja sveta. Zemlja je sveta“, poručio je dr. Obad za vrijeme susreta ‘Večer u knjižari’ održanog u knjižari Verbum u Zadru 16. studenoga 2011. g.

Te je 2011. godine, u povodu 80. godine svoga bogatog života i 50. godišnjice plodnoga rada, Sveučilište u Zadru izdalo veliko djelo ‘Zbornik Stjepa Obada’ kojega su priredili Obadovi nekadašnji studenti, ugledni povjesničari iz cijele Hrvatske, 35 magistara i doktora povijesnih znanosti kojima je dr. Obad predavao svjetsku i hrvatsku novovjekovnu povijest, a u kojem su opisali sve aspekte rada i djelovanja dr. Obada. „Ne mogu se sjetiti ijednog naroda da je u položaju poput našega. Hrvati su jedini narod koji nikad nikog nije napadao, a od 9. st. od drugih se stalno brani. Hrvati 900 godina nemaju svoju državu. Imali su je u Srednjem vijeku, od 1102. g., Pacte konvente s Mađarima. Do 1990. g. mi smo stalno u okviru nekih tuđih državnih zajednica. Za 900 godina tuđinske vlasti, u sadašnjoj našoj ostavštini nastao je kompleks osjećaja naše manje vrijednosti, do izdaje i služenja drugome“, upozorio je dr. Obad na susretu u knjižari Verbum u razgovoru s voditeljicom susreta Ines Grbić.

Dr. Obad tada je dirljivo rekao: „Najvećom nagradom u svom životu smatram stvaranje hrvatske države. To je najveće što sam mogao dobiti. Tako bih rekao u trenutku kada budem izdisao. Što imam drugoga, koju vrednotu veću od toga, da moj narod i ja s njim, poslije 900 godina, živimo u slobodi“.

„U 19. st. Englezi i Francuzi, na našem teritoriju, koga su pitali za hrvatski teritorij? Dijele ga između sebe i Rusa, tri velike svjetske sile. God. 1915. sklapa se Londonski ugovor bez Hrvata. Italiji se obećavaju Istra, Zadar i otoci, Srbija i Crna Gora poslije dobivaju dalmatinski jug, Boku. Veliki imaju ciljeve. Idu na ove prostore i trguju s ovim prostorima, ali ne izravno s nama. Nas uvijek bagateliziraju. Nitko nas ne pita. A s hrvatske strane nema reakcija“, iznio je na spomenutom susretu kratki presjek hrvatskog položaja kroz povijest dr. Obad, žalostan zbog neosviještenosti dijela hrvatskog naroda i opasnosti da neki naši sunarodnjaci hrvatstvo ne osjećaju kao svoj identitet.

„Domoljublje treba pokazati i u najmanjem obliku. Koliko neprijatelja imamo u vlastitoj kući, unutar i izvan granica. Trebamo se trgnuti. Imamo dobru jezgru, ali nismo organizirani, ne prepoznajemo se, ne okupljamo, ne djelujemo. Hrvati ne prihvaćaju svoje velikane, a oni su naše dobro. Ono što su ostavili veliki pojedinci u povijesti našeg naroda može se mjeriti s mnogima u europskim zemljama, a mi ih ne poznajemo. Nismo svjesni veličine Ruđera Boškovića. Da neki narod ima Ruđera, dokle bi stiglo njegovo ime i ono što je dao“, istaknuo je tada dr. Obad.

Medu hrvatskim velikanima osobito je isticao Petra Krešimira IV. u čije je vrijeme srednjovjekovne samostalne države moć Hrvatske bila najjača. Hvalio je čistoću želje za samostalnom hrvatskom državom dr. Ante Starčevića i dr. Franje Tuđmana.

„Većina naših političara ne poznaje povijest. Kao da nikad ništa nisu pročitali. Kao da će vječno živjeti. Kao da će glas o njima i sutra biti kao što je sad, na velikoj ili maloj fotelji koju pokrivaju. A naši ljudi će platiti, povijest je nemilosrdna“, smatrao je dr. Obad, želeći da se svi dionici društva u političkom životu ponašaju zrelijie i odgovornije te da iz povijesti izvlače pouke, da se greške i propusti u hrvatskom narodu manje ponavljaju u budućnosti.

Kao osoba, dr. Obad bio je blage naravi, uviđavan i pažljiv u susretu s ljudima, uvijek spremjan sugovorniku izraziti priznanje, poštovanje, pohvalu u onome što osoba radi. Dr. Obad bio je erudit, širokog poznavanja različitih područja društvenih znanosti, a u susretu s drugima, pa i s mladima, uvijek je sugovornika darovao riječju ohrabrenja i podrške stvaralaštvu drugoga. Pritom se mogla doživjeti istinska poniznost, neuznositost dr. Obada koja krasiti kreposno velike ljude. To je otkrivalo i pedagošku osobinu toga vrijednog profesora koji je desetljećima nesebično prenosio znanje generacijama studenata iz svih hrvatskih krajeva. Iz povjesnog i sociološkog konteksta poznavao je specifičnosti svakog dijela Lijepe naše.

Pristup dr. Obada u proučavanju prošlosti i prenošenju znanja bio je prikaz povijesti svakodnevice i mentaliteta hrvatskih sredina, historiografska antropologija. Dr. Obad nije proučavao samo političku povijest, nego je prenosio i više od toga: kontekst razvoja društvenih skupina, gospodarskih struktura, društvo u njegovoj dubini i slojevitosti, dajući povjesni prikaz u totalitetu: gospodarski, prosvjetni, kulturni i društveni život određenog razdoblja i područja u povijesti.

Dr. Obad rođen je 11. siječnja 1930. g. u Pridvorju, u Konavlima kod Dubrovnika. Potjeće iz roda koji se tamo doselio 1661. iz susjednih Mihanića i kroz povijest je dao više značajnih ljudi. Osnovnu školu pohađao je u rodnom mjestu, a gimnaziju u Dubrovniku i Trebinju.

Diplomirao je povjesnu grupu na Filozofskom fakultetu u Sarajevu. Godine 1960. izabran je za asistenta u Historijskom institutu JAZU u Dubrovniku (današnji Zavod za povijesne znanosti HAZU-a u Dubrovniku), a 1964. g. postaje sveučilišni predavač na Katedri za opću povijest Filozofskog fakulteta u Zadru, tada Sveučilišta u Zagrebu (sada Odjel za povijest Sveučilišta u Zadru). Na zadarskom Filozofskom fakultetu doktorirao je 1966. g. Kao dugogodišnji predavač, tu je stekao i zvanje znanstvenog savjetnika i nastavno zvanje redovitog sveučilišnog profesora (1985.) u trajnom zvanju. Predavao je na poslijediplomskim studijima u Zadru, Splitu i Dubrovniku te bio mentor pri izradbi doktorskih i magisterskih radova i član mnogih povjerenstava za njihovu obranu. Autor je 240 radova, od kojih 60 znanstvenih i 180 stručnih radova, 8 knjiga od kojih jedne na engleskom jeziku. Uradio je i priredio za tisak više zbornika znanstvenih radova i drugih znanstvenih i literarnih djela. Aktivno je sudjelovao na brojnim znanstvenim i stručnim skupovima. Održao je brojna predavanja i predstavljanja knjiga u Zadru, Dalmaciji, Istri i drugdje u Hrvatskoj.

Uprava Sveučilišta u Zadru u svom je oproštaju od svoga dragog profesora, u zahvalnom sjećanju napisala: „Višedesetljetni znanstveno-istraživački i nastavni rad profesora Obada potvrda je plodnog života ispunjenog istraživačkim interesom za hrvatsku povijest 19. stoljeća, osobito onu koja se odnosi na povijest Dalmacije,

dalmatinskog sela i seljaštva, Hrvatskog narodnog preporoda u Dalmaciji, razvoja gradova i urbanizma, a posebno pitanje nemirne 1848./49. u Dubrovniku. Dr. Obad istaknuo se kao vrstan pedagog koji je uvijek imao u vidu dobrobit i napredovanje studenata. Svojim blagim i istančanim pristupom znao je doprijeti do svakog studenta kako bi im što uspješnije prenio svoje iznimno znanje.

Pored toga, profesora Obada pamtit ćemo kao osobu koja je s radošću dočekala stvaranje suvremene Republike Hrvatske, pa je uvijek isticao vrijednost i važnost nacionalne pripadnosti u povijesnom i suvremenom kontekstu. Sadašnji Odjel za povijest Sveučilišta u Zadru neobično mnogo duguje u svom formiranju i oblikovanju upravo profesoru Obadu koji je uložio u njega najvažnije i najbolje godine svojeg života. Na svemu tome smo mu jako zahvalni, a njegov doprinos zauvijek će ostati zabilježen unutar hrvatske historiografije i Sveučilišta u Zadru“.

I u vremenu svoga umirovljenja dr. Obad bavio se znanstvenim istraživanjima i bio društveno aktivan. U svojim istraživanjima bavio se osobito temama iz 19. stoljeća, narodnog preporoda, agrarnog pitanja, procesima hrvatske nacionalne integracije i modernizacije te revolucionarne 1848. godine u austrijskoj Dalmaciji.

Iako je veći dio života proveo u Zadru, dr. Obad trajno je ostao vezan za svoje rodne Konavle i Dubrovnik te je djelovao i u dubrovačkom kraju, osobito kao član Matice hrvatske. Kao mladi povjesničar na putu afirmacije, postao je članom Matice hrvatske u Dubrovniku 1960. g.

Tijekom 1962. dr. Obad angažirao se u obilježavanju stote godišnjice Hrvatskog narodnog preporoda u Dalmaciji i Istri. Od 26. rujna do 4. listopada 1962. ogrank Matice hrvatske u dubrovačkoj Sponzi izložio je putujuću izložbu o narodnom preporodu uz stručno vodstvo dr. Obada, a te se godine obilježila i 120. obljetnica osnivanja Matice hrvatske.

Do svoga preseljenja u Zadar, dr. Obad u Dubrovniku je vodio tribinu ‘Katedra Matice hrvatske’ na kojoj su se organizirala javna predavanja, debate i tribine o različitim temama te je u dubrovačkom kraju taj događaj uživao veliku popularnost. God. 1962. bio je angažiran u obilježavanju 80. obljetnice smrti Augusta Šenoe.

Na svečanoj akademiji u dubrovačkom Kazalištu Marina Držića 8. listopada 1971. obilježena je 100. obljetnica rođenja Stjepana Radića, kada su među govornicima bili dr. Franjo Tuđman i dr. Stjepo Obad. Ta je obljetnica obilježena i 10. listopada ispred franjevačkog samostana sv. Vlaha u Pridvorju na kojem je podignuta spomen-ploča u sjećanje na Radićev govor pred tim samostanom 1926. g.

Svečanost u Pridvorju, kada je pred 2 000 sudionika govor održao dr. Obad, bila je manifestacija narodnog duha, izraz hrvatskih nacionalnih osjećaja i težnji za demokratizacijom u tadašnjoj državi.

Dr. Obad smatrao je da su naraštaji povjesničara stasali u slobodnoj Hrvatskoj pozvani biti oslobođeni tereta komunističke i jugoslavenske prošlosti te kritički istraživati i pojašnavati hrvatske zablude budućim naraštajima.

U razgovoru za dnevnik Zadarski list koji je objavljen 18. listopada 2011. g., dr. Obad je rekao: „Kroz neke povjesne udžbenike i knjige provlače se natruhe iz staroga preživjelog sustava i nailaze na tiho negodovanje i šutnju povjesničara. Kod nekih pripadnika moga naraštaja, starijih i mlađih od mene, zamjetno je ‘bojenje’ crvenom bojom povjesnih sadržaja koje su prenosili učenicima, studentima, ali i u pisanoj riječi,

zagovarali jugoslavensku ideju i zanemarivali hrvatske povijesne vrijednosti. Bilo je i kritičkog pristupa u ocjenjivanju događaja i osoba, ovisno o pojedincima.

Danas u slobodi mišljenja, govorenja i pisanja, mladim naraštajima studenata povijesti naglašava se kritički odnos u utvrđivanju istine u nacionalnoj i svjetskoj povijesti koja će nas osloboediti“.

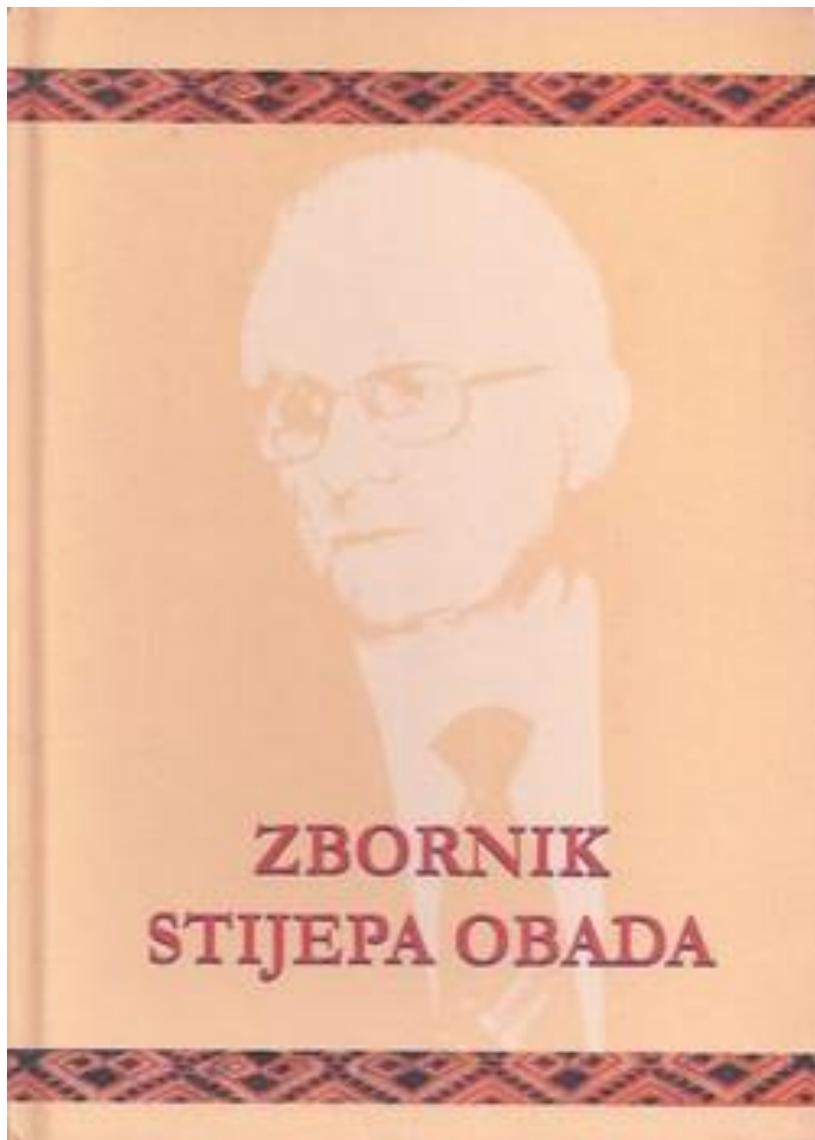
<https://ika.hkm.hr/novosti/prof-dr-sc-stjepo-obad-in-memoriam/>

ZBORNIK STIJEPA OBADA

History of Croatia (local history)

Dalmatia and Boka Kotorska - books

Author: Bralić, Ante, Lukšić, Mislav Elvis (ur.), Trogrić, Marko, Vrandečić, Josip

Catalog number: 015848

Publisher: Sveučilište u Zadru. Odjel za povijest

Published (city): Zadar - Split - Zagreb

Published (year): 2010

Format: 17,5×24,5

Binding:tvrđi

Number of pages: 795

Language: hrvatski

Price: 140,00 kn

Notes: Zbornik je tiskan u 350 primjeraka. Sadržaj: Predgovor Josipa Vrandečića, prva skupina od 13 radova posvećena profesoru Obadu naslovljena „Profesor, znanstvenik, promicatelj hrvatske baštine“, potom skupina od 22 znanstvena rada objedinjena pod naslovom „Novovjekovni prinosi“, te opširna bibliografija profesora Obada koju je sastavio Mislav Elvis Lukšić. Sadržaj zaključuju kratki životopisi suradnika, te kazalo osobnih imena i zemljopisnih pojmoveva. Autori radova u Zborniku su Nikola Kapetanić,

Predstavljen zbornik Stijepa Obada o novovjekovlju Dalmacije Mia Njavro Banić

Zmajski stol Dubrovnik predstavio je danas pred mnogobrojnom publikom u Saloci od zrcala „Zbornik Stijepa Obada“ s početkom u 18.30 sati.

Na predstavljanju su sudjelovali pročelnik Zmajskog stola Dubrovnik dipl. ing. Nikola Obuljen, mr.sc. Ivan Mustać, prof. dr. Marko Trogrić, dekan Filozofskog fakulteta Split, prof. dr. Josip Vrandečić sa Filozofskog fakulteta Split, te sam dr.sc. Stijepo Obad, profesor emeritus.

Okupljene je dvjema pjesmama oduševila i konavoska klapa Oštro s voditeljem maestrom Krešimirom Magdićem.

Uvodno je o Zmajskom stolu ponešto rekao gospodar Obuljen, te prisjetio okupljene na čak 108 godina djelovanja u područjima kulture, te njegovanja i promicanja iskonskog značenja kulture i tradicije.

-Zbornik je posvećen čovjeku koji je profesor, znanstvenik i promicatelj hrvatske baštine, te je izuzetno djelo 35 suradnika, magistara i doktoranata koji njeguju hrvatsku i svjetsku povijest. Bavi se novovjekovljem, ponajviše dalmatinskog kraja. – istaknuo je Obuljen.

Ivan Mustać istaknuo je kako je djelo impozantno zbog, osim više od sedamsto stranica koje nosi, i zbog činjenice da iz njenih korica izvire prepoznatljiv lik – upravo onaj Stjepa Obada.

-Djelo nosi trinaest priloga iz područja znanstvenog, kulturnog i društvenog djelovanja autora, koji iza sebe ima nekoliko stotina naslova. Obad je čuvar ognjišta, jezika i tradicije i njegova baština ostat će spomenik tradicije – istaknuo je Mustać.

Marko Trogrić istaknuo je kako su Obadovi prijatelji iznimno sretni zbog ovog trenutka, jer su ga čekali šest godina.

Profesoru emeritusu htjeli smo nešto pokloniti za 75. rođendan, te htijući napraviti nešto što odudara od klasičnih zbornika, nešto specifičnije od zbornika ovog tipa, na sam prijedlog gospa Obada u zborniku su sudjelovali njegovi učenici, oni kojima je tokom svih ovih godina predavao. Na kraju je zbornik bio poklon za profesorov 80. rođendan. Od pozvanih sto posto, odazvalo se njih 99, 9 posto. – istaknuo je Trogrić. Dodao je još kako je zbornik napravljen u dva bloka, u kojem prvi okuplja radevne onih koji su kroz profesorov rad i život dali svoje priloge o onome što je profesor obrađivao, svu stariju i noviju povijest te njegov aktivni rad. Radi se o historiografskom bloku sa sjajnom uvodnom studijom. Drugi blok sadržava pak suvremene prinose za povijest Dalmacije 19. i prve polovice 20. stoljeća.

Josip Vrandečić istakao je pak kako broj i količina članaka potvrđuje kvalitetu, te kako time Obad zatvara jedinstven jadranski povijesni krug. Ovo su vrijedni radovi koji obilježavaju i zaokružuju rad Stjepa Obada. – istaknuo je Vrandečić.

Na kraju se prisutnima obratio i sam Stjepo Obad, održavši vrlo emotivan govor u kojem je posebno istakao čast što se našao među odabranima kojima se rade zbornici.

Istakavši teret godina koje nosi, kao i pedeset godina djelovanja iza sebe, Stjepo je naglasio sreću zbog ovog zbornika i osvrta na njegov rad.

-Htio sam izuzetak, da se vidi plod moga rada, kad su me već odabrali za zbornik, što mi je bila osobita čast. Ovo je zbornik mojih mladih kolega, a sa snagom volje odozgo, smatram da nikad nisi sam. Volio bih još raditi, ima još povijesnih tema koje treba obraditi. – zaključio je Obad.

<https://dulist.hr/predstavljen-zbornik-stjepa-obada-o-novovjekovlju-dalmacije/28499/>

NA PREDSTAVLJANJU ZBORNIKA DOŽIVIO SAM NAJVIŠU SVEČANOST U MOME ŽIVOTU

Nikola Markulin

Prošlog tjedna na Sveučilištu u Zadru predstavljen je "Zbornik Stjepa Obada".

Profesore Obad, prošlo je tek nekoliko dana od predstavljanja zbornika čiji su radovi nastali Vama u čast - "Zbornika Stjepa Obada". On je, uostalom, i povod našem

razgovoru, a na njemu su radili brojni Vaši kolege povjesničari, osobito mlađi. Kažite nam kako ste se osjećali prilikom njegova svečana predstavljanja? Što takva vrsta časti znači jednom znanstveniku, povjesničaru?

- Iskreno mogu reći da sam se u četvrtak navečer osjećao sretan i veoma zadovoljan što sam dobio izuzetan i trajan poklon, zbornik pisane riječi iz pera 35-orice magistara i doktora, uglavnom povjesnih znanosti kojima sam predavao svjetsku i hrvatsku novovjekovnu povijest. Ovaj zbornik radova razlikuje se od drugih po tomu što u njemu sudjeluju moji bivši studenti koji istražuju novovjekovnu hrvatsku povijest ponajviše Dalmacije, kao i ja. Iz njega se vidi da je otvaranjem poslijediplomskih, magisterskih i doktorskih studija na ranijem Filozofskom fakultetu, sada Sveučilištu u Zadru, pod vodstvom prof. Dinka Foretića, akademika Stjepana Antoljaka i danas prof. dr. Mithada Kozličića školovao lijepi broj povjesničara koji, uz stari i srednji vijek, istražuju ponajviše hrvatsku povijest novoga vijeka. Ovoj skupini novovjekovaca predavao sam na diplomskom, magisterskom i doktorskom studiju, nekima i bio mentor, a većini član povjerenstva u obrani magisterija ili doktorata ili jednoga i drugoga.

Zadarski historiografski krug najbrojniji

Posebno mi je dragoo u zborniku vidjeti radove svojih studenata iz novoga vijeka koji su sada u nastavnim i znanstvenim zvanjima na Odjelu za povijest Sveučilišta u Zadru, odsjecima za Povijest filozofskih fakulteta u Splitu i Osijeku i odsjeka za Povijest odjela humanistički i društvenih znanosti Sveučilišta u Puli. Tu je i nekoliko njih iz znanstvenih, kulturnih i drugih ustanova i zasluženih umirovljenika. Iz ovoga zbornika se vidi da je nastao krug historografa novovjekovaca u jadranskoj Hrvatskoj, uz one u njezinu sjevernu djelu, osobito u Zagrebu, zaslugom Odjela za Povijest u Zadru. Među njima najbrojniji je zadarski okupljen na sveučilišnom Odjelu za Povijest i Akademijinom Zavodu.

Ovakva vrsta časti za mene je bila najviše javno priznanje koje sam do sada primio, kojem činu su prisustvovali profesori Povijesti više naraštaja kojima sam predavao, studenti Povijesti, prijatelji i znanci, te pripadnici zadarskoga, znanstvenog i kulturnog kruga. U svečanoj dvorani sveučilišta u Zadru doživio sam najviše svečanost u mome životu i priznanje za moje nastavno, znanstveno, odgojno i kulturno djelovanje na Filozofskom fakultetu u Zadru.

Jeste li zadovoljni konačnim izgledom zbornika? Kakvi su, po Vašem sudu, radovi koji ga sačinjavaju? Je li Vas se neki, možda, posebno dojmio?

- Zadovoljan sam izgledom ovoga zbornika radova. Stručnjaci koji se izravno i neizravno bave ovim poslom vjerojatno bi ga još bolje kreirali. Dopada mi se boja podloge korica iz koje nemametljivo zrači moj lik. Također su se skladno poklopila dva rubna simbola konavoskoga veza, kojega nose djevojke na košulji oka vrata i na prsima. Taj vez na rubovima korica želi podsjetiti čitatelja na moje konavosko podrijetlo. Na hrbatu knjige je žig Sveučilišta u Zadru.

Naslov zbornika Stjepa Obada na koricama bojom i veličinom slova se sretno uklopio u tri, odnosno dvije boje na podlozi korica hrbata knjige. Tvrdi uvez knjige vjerujem da će dugo međusobno držati oko osam stotina stranica ovoga zbornika radova.

"Bojenje" crvenom bojom povjesnih sadržaja

U stvaranju "Zbornika Stjepa Obada" sudjelovali su i brojni Vaši bivši studenti, danas renomirani povjesničari. Možete li usporediti Vašu i ovu, mlađu generaciju povjesničara? Imaju li i koje su njihove prednosti u odnosu na starije kolege?

- Moj naraštaj hrvatskih povjesničara školovao se uglavnom na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i dijelom na Filozofskom fakultetu u Zadru. Radili su ponajviše u srednjim i osnovnim školama, kulturnim, znanstvenim i drugim ustanovama, a najbolji među njima na oba odsjeka za povijest filozofskih fakulteta u Zagrebu i Zadru. Oni su radili i živjeli u sasvim drugom ideoološkom i političkom ozračju nego sadašnji naraštaji u samostalnoj i demokratskoj Hrvatskoj državi i slobodi. Kod nekih pripadnika mogu naraštaja, starijih i mlađih od mene, zamjetno je "bojenje" crvenom bojom povijesnih sadržaja koje su prenosili učenicima, studentima, ali i u pisanoj riječi, napose zagovarali jugoslavensku ideju i zanemarivali hrvatske povijesne vrijednosti. Bilo je i kritičkoga pristupa u ocjenjivanju događaja i ličnosti, ovisno o pojedincima. Danas u slobodi mišljenja, govorenja i pisanja mlađim naraštajima studenata povijesti naglašava se kritički odnos u utvrđivanju istine u nacionalnoj i svjetskoj povijesti koja će nas oslobođiti. Međutim, kroz neke povijesne udžbenike i knjige provlače se natruhe iz staroga preživjelogog sustava i nailaze na tih negodovanje i šutnju povjesničara. Najmlađi naraštaj studenata Povijesti koji tek upisuje prve godine studija Povijesti su oslobođeni marksizma i jugoslavenstva jer se nisu još rodili kada su u Jugoslaviji posebno u Hrvatskoj marksizam i jugoslavenstvo dominirali. Jugoslavija se raspala i svaki narod utemeljio je vlastitu samostalnu državu, a komunizam je svrstan u treći totalitarni sustav 20. stoljeća. Prema tome mlađi, osobito najmlađi naraštaji povjesničara bit će ubuduće oslobođen tereta prošlosti, primjerice, komunizma, jugoslavenstva i Jugoslavije, koji će se kritički istraživati i tumačiti hrvatske zablude budućim naraštajima.

Osjećam potrebu odmora

Činjenica da su se radu na zborniku odazvali Vaši bivši studenti svjedoči o predanosti nastavničkoj dimenziji Vašeg zanimanja. Kako danas nakon nekog vremena u mirovini gledate na svoj nastavnički rad? Nedostaje li Vam?

- Poslije 35 godina predavanja, dva kolegija svjetske i hrvatske povijesti novoga vijeka na našem fakultetu i desetak godina na Filozofskim fakultetima u Puli i Osijeku u honorarnom odnosu, danas osjećam potrebu odmora, ali za ovih desetak godina, kako sam u mirovini, poželim govoriti studentima o nekim odabranim temama iz svjetske i hrvatske povijesti novijega vremena. Naime, ovih godina sam uglavnom čitao i pisao one knjige i tekstove koje nisam stigao pročitati do umirovljenja. U radnom odnosu trudio sam se da predavanja budu kvalitetna, razumljiva, i da njima olakšam studentima spremanje oba ispita. Stalo mi je bilo da ih sposobim da sami kritički usvajaju nova zvanja. Osobito sam to provodio kroz seminare i pisanje seminarских i diplomskih radova. Sa zadovoljstvom sam ulazio u predavaonicu i ponajviše iz nje izlazio odmoreniji. Danas bi, kako rekoh, rado govorio o odabranim temama i mislim da bi predavanja bila još kvalitetnija i učinkovitija. Naglasak bi dao na oživljavanje potvrđenih vrijednosti hrvatskog domoljublja, da se u političkom životu ponašaju zrelje i odgovornije i da iz povijesti, osobito novije, izvlače pouke da se greške i propusti u hrvatskom narodu u buduće što banje ponavljam.

Aktivnosti u Matici i Povijesnom društvu

Osim u znanstvenom radu, osobito se ističete širem kulturnim radom i doprinosom zajednici. Posebice se to odnosi na rad i djelovanje u Hrvatskom kulturnom društvu Napredak, Družbi "Braća Hrvatskog Zmaja" i Ogranku Matice hrvatske u našem gradu i županiji. Kako danas gledate na kulturni život grada, osobito na rad ovih društava?

- Poslije dolaska iz dubrovačkoga Akademijina Instituta 1964. godine stečeno iskustvo u radu Matice hrvatske korisno mi je poslužilo da nastavim s javnim kulturnim radom u zadarskoj Matici i podružnici povijesnoga društva hrvatske . U godinama političkog popuštanja i stvaranja Pododbora Matice i Podružnici Povijesnoga društva povjerenio mi je organiziranje predavanja, izložbi i predstavljanja knjiga. Potkraj 60-ih množio se broj članova u oba društva, osobito posjetitelja na priredbama koje su se održavale u sadašnjoj dvorani Matice. Vrhunac je postignut za Hrvatskoga proljeća 1971. godine kada je Pododbor Matice u kojem sam bio predsjednik bio veoma aktivran u gradu i selima gdje je bio zamra kulturni život. Aktivno sam sudjelovao u osnivanju desetak povjerenstava Matice hrvatske u Kotarima, Primorju i otocima.

Nakon zabrane rada ovih društava 1972. godine u dvadesetogodišnjem trajanju, u obrambenom ratu istakla se Matica u kulturnom životu Zadra. Obnovljenoj Matici odnosno njezinom ogranku na dužnosti tajnika organizirao sam predavanja i druge priredbe 90-tih godina. Na godišnjoj izbornoj skupštini 2000. godine zahvalio sam se na dužnosti tajnika i jače afirmirao u novoosnovanom Zmajskom stolu družbe braća hrvatskoga Zmaja i podružnici HKD Napredak u kojima sam bio predsjednik i organizirao više predavanja, izložbi i predstavljanja knjiga. Podružnica ovih društava aktivno pridonose kulturnom životu grada i županije.

Znanstvene radove u knjigu

Na čemu trenutno radite? Koje su vaše želje i planovi ostali neostvareni? Imate li planova za skoriju budućnost?

- Trenutno završavam više radova koje dugujem naručiteljima. Imam želju da se neke moje knjige tiskaju po drugi put u dopunjrenom izdanju jer se godinama stalno traže, primjerice, Dalmatinsko selo u prošlosti, Konavoska Prevlaka i južne granice Dalmacije, koje su prevedene na engleski jezik i rasprodane. Uskoro će se pojavit treće izdanje ove knjige na hrvatskom jeziku u suradnji sa Serđom Dokozom i Suzanom Martinović. Želio bih stotinjak svojih znanstvenih radova objavljenih u raznim znanstvenim publikacijama u Hrvatskoj i izvan nje svrstati u četiri ili pet tematskih cjelina i tiskati ih u obliku knjiga. Time će se olakšati rad povjesničarima, a moguće zadovoljiti kojega znatiželjnika novije povijesti Dalmacije.

Također bi želio iz 250-ak stručnih radova i razgovora s novinarima sačiniti izbor i tiskati ga u posljednjoj mojoj knjizi. Ovo su planovi a dobri duh i ljudi koji cijene moj polustoljetni znanstveni, nastavni rad na tri razine, odgojno i kulturno djelovanje, pomoći u financiranju. Žao mi je da nemam vremena za objavljivanje nekoliko knjiga za koje godinama sakupljam arhivska i druga gradiva, koja se odnose na noviju hrvatsku povijest Dalmacije. To gradivo poklonit ću nekoj znanstvenoj ili kulturnoj ustanovi u Zadru ili u Dubrovniku u kojima sam ostvario svoje životno poslanje.

Na kraju ovoga našeg razgovora želim se zahvaliti svima koji su svojim prilozima obogatili ovaj zbornik. Posebno se zahvaljujem članovima uredništva na inicijativi tiskanja, maru i radu oko uređivanja: prof. dr. sc. Marku Trogrliću, prof. dr. sc. Josipu Vrandečiću, doc. dr. sc. Anti Braliću i dr. sc. Mislavu Elvisu Lukšiću. Hvala svima

drugima koji su se na razne načine trudili da projekt uspije. Također, velika hvala nakladniku, Sveučilištu u zadru, Odjelu za povijest i sunakladnicima: Odsjeku za povijest Filozofskoga fakulteta u Splitu, Zavodu za povijesne znanosti HAZU u Zadru i Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu. Srdačnu zahvalnost izražavam sveučilištu u Zadru i njegovu Odjelu za povijest, Filozofskom fakultetu u Splitu i Zadarskoj županiji na financijskoj podršci.

O Zborniku

Izdavači i suizdavači „Zbornika Stjepa Obada“ su Odjel za povijest Sveučilišta u Zadru, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu, Zavod za povijesne znanosti HAZU u Zadru i Hrvatski državni arhiv u Zagrebu. Uredništvo čine prof. dr. sc. Marko Trogrlić, prof. dr. sc. Josip Vrandečić, dr. sc. Ante Bralić i dr. sc. Mislav Elvis Lukšić. Recenzenti su akademik Nikša Stančić i prof. emeritus Miroslav Bertoša. Zbornik je tiskan u 350 primjeraka i ima 795 stranica. Sadržaj „Zbornika Stjepa Obada“ čini predgovor Josipa Vrandečića, prva skupina od 13 radova posvećena profesoru Obadu naslovljena „Profesor, znanstvenik, promicatelj hrvatske baštine“, potom skupina od 22 znanstvena rada objedinjena pod naslovom „Novovjekovni prinosi“, te opširna bibliografija profesora Obada koju je sastavio Mislav Elvis Lukšić. Sadržaj zaključuju kratki životopisi suradnika, te kazalo osobnih imena i zemljopisnih pojmoveva. Autori radova u „Zborniku Stjepa Obada“ su Nikola Kapetanić, Nenad Vekarić, Mislav Elvis Lukšić, Ante Bralić, Nevio Šetić, Josip Vrandečić, Marko Vučetić, Stjepan Čosić, Marko Trogrlić, Igor Duda, Ante Batović, Radomir Jurić, Josip Faričić, Ivan Jurić, Marijan Sivrić, Dubravka Božić Bogović, Vesna Čučić, Miroslav Ujdurović, Šime Peričić, Lovorka Čoraljić, Fani Celio Cega, Tado Oršolić, Milorad Pavić, Ivan Balta, Franko Orebić, Tihomir Rajčić, Sanda Uglešić, Stanko Piplović, Nikša Mojaš, Mithad Kozličić, Marjan Diklić, Slavko Kovačić, Milivoj Blažević, Mateo Bratanić i Jakša Raguž.

Biografija

Stjepo Obad se rodio 1930. godine u Pridvorju, Konavle kod Dubrovnika. Osnovnu šestrazrednu školu završio je u rodnom mjestu, nižu gimnaziju u Dubrovniku, a više razrede gimnazije i maturu u Trebinju. Jednopredmetni studij povijesti slušao je i diplomirao u Sarajevu. Poslije odsluženja vojnog roka jednu školsku godinu je radio u Sedmogodišnjoj školi, u tjedniku Dubrovački vjesnik i Radio stanici Dubrovnik. Skrenuo je na sebe pozornost skupine dubrovačkih znanstvenih i kulturnih djelatnika, te mu je savjetovano da se natječe na asistentsko mjesto u Institutu za noviju povijest Dubrovnika. Uz asistentske poslove u Institutu sređuje i vodi knjižnicu, a radom u državnom arhivu postupno ulazi u znanstveno istraživanje dubrovačkoga 19. stoljeća i kod akademika Grge Novaka prijavljuje doktorsku disertaciju. Ulaskom u Maticu hrvatsku i Povijesno društvo Hrvatske aktivno se uključuje u kulturni život Dubrovnika i Konavala. S dvojicom novinara u Dubrovniku pokreće list »Konavle. Inicira«, pokreće i vodi tečaj za dopunsko školovanje odraslih pri Školi u Pridvorju. Dvojica profesora s Filozofskoga fakulteta u Zadru u dogовору s dekanom razgovarali su s njim u Dubrovniku o mogućnosti natjecanja na mjesto predavača za predmet Opća povijest novoga vijeka na Odsjeku za povijest toga fakulteta. Dolaskom na Fakultet Znanstveno-nastavno vijeće povjerava mu i predmet Hrvatska povijest novoga vijeka

(1790-1918) te oba predmeta predaje do umirovljenja. Poslije doktoriranja i izbora u nastavna i znanstvena zvanja do redovitoga sveučilišnog profesora i znanstvenog savjetnika, sa stankom mirovanja i neizvjesnosti u trajanju od sedam godina zbog aktivnoga sudjelovanja u Hrvatskom proljeću 1971. godine. Stijepo Obad aktivno djeluje u radu Odsjeka i Zavoda za povijest, arheologiju i povijest umjetnosti kao njihov predstojnik u dvogodišnjem trajanju. Bio je angažiran u organiziraju i radnoznanstvenih i drugih skupova, poslijediplomske studije, obrani magisterija i doktorata znanosti. Objavio je zapažen broj znanstvenih, stručnih i drugih radova i nekoliko knjiga, a sve se odnosi na prošlost Dalmacije u devetnaestom i dijelom dvadesetom stoljeću. Uz predavački, znanstveno-istraživački i stručni rad profesor Obad aktivno sudjeluje u kulturnom životu Dubrovnika i Zadra kroz podobore, odnosno ogranke Matice hrvatske, podružnicu Hrvatskoga kulturnog društva «Napredak» i Zmajski stol Družbe «Braća Hrvatskoga Zmaja» kao njihov predsjednik, odnosno pročelnik. Za ukupni znanstveni, stručni, nastavnički i javni kulturni rad dobio je odlikovanje «Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića», nagradu za životno djelo Zadarske županije, srebrnu medalju Družbe «Braća Hrvatskog Zmaja» i Nagradu Grada Zadra za životno djelo. Poslije četrdeset i tri godine radnog staža i trideset i šest godina rada na Fakultetu 2000. godine je umirovljen. Ni u mirovini ne miruje nego i dalje predaje na četirima visokoškolskim ustanovama u Puli, Osijeku i Zadru, kako bi zbog oskudice kadra s formalnim i stvarnim kvalifikacijama, pomogao izvođenju nastave.

<https://www.zadarskilist.hr/clanci/18102011/na-predstavljanju-zbornika-dozivio-sam-najvisu-svecanost-u-mome-zivotu>

ZALJEV HRVATSKIH SVETACA, DRAGOVOLJAC.COM

MOJ PRIJATELJ CRVENI HRVAT KRSTO PAPIĆ

U razgovoru na Podcastu Velebit admiral Davor Domazet Lošo daje objašnjenje zašto su crnogorski domoljubi, suočeni s pobjedom velikosrpske koalicije na nedavnim izborima u Crnoj Gori, pjevali Thompsonovu „Bojnu Čavoglave“: *Crnogorci su Crveni Hrvati i zato pjevaju Thompsona*

<https://projektvelebit.com/podcast-velebit-davor-domazet-loso-crnogorci-su-crveni-hrvati-i-zato-pjevaju-thompsona/>

(Podsjetimo da je na izborima pobijedio Mitropolit Amfilohije koji je tijekom 90-tih godina prošlog stoljeća bio jedan od najvećih ratnih huškača u Crnoj Gori, a u cilju obrane srpskoga, pa je tako u svojoj rezidenciji u manastiru na Cetinju dočekivao i ratnog zločinca Željka Ražnatovića Arkana. Poznat je i po svojim kletvama, a u jednoj od najcitanijih, uoči ulaska Crne Gore u NATO, rekao je: "Tko ne bio vjeran jednojezičnoj, jednokrvnoj Rusiji, dabogda živo meso od njega otpadalo, bio proklet tri puta i 3000 puta od mene".

<https://kamenjar.com/mitropolit-spc-u-crnoj-gori-amfilohije-u-bolnici/>)

Bio sam uvjeren da sam spomenuo crvene Hrvate u svom tekstu ODGOVOR TOMISLAVU DRŽIĆ. Ali nisam. A htio sam u dijelu: *Upoznao sam ga na osnivanju Društva Crnogoraca i prijatelja Crne Gore "Montenegro" kada sam kao Hrvat iz Boke kotorske i izabran za potpredsjednika. Brat mi je pričao o njemu i njegovim tekstovima u VUS-u, pa je bilo prirodno da se od prvog trenutka razvilo veliko prijateljstvo među nama. U mojoj knjizi U Boki kotorskoj svaki kamen govori hrvatski / Borba za Boku kotorsku 2, Zagreb, 2004. Na str. 183-187 imaš dva teksta koja sam objavio u Vjesniku, 3. siječnja 1997. i 24. siječnja 1997. u kojima sam ga branio od napada „njegovih“ Crnogoraca kako sam u tim tekstovima tvrdio „napad na g. Kastratovića je zbog njegova hrvatskoga usmjerena“.*

Zapravo brat mi je ispričao i kako je jednom u društvu Crnogoraca Drago, koji je bio jedini Crnogorac koji je završio u zatvoru zbog Hrvatskog proljeća, srdično pozdravljen. Međutim, kad je otišao brat je čuo kako govore podrugljivo o njemu kao Crvenom Hrvatu, iako je Drago uvijek isticao da je Crnogorac.

Ali u pismu g. Držiću spomenuo sam i jednog pravog Crvenog Hrvata velikog hrvatskog redatelja Krstu Papića (godinama smo bili smo zajedno svako nedjeljno prijepodne, najčešće sa Slavicom Maras, njenim suprugom Markom Mikulandrom i drugima iz njihove branše):

Tada sam se družio s velikim hrvatskim redateljem i dragim prijateljem Krstom Papićem koji je komentirao moje tekstove rekavši kako oni koji napadaju Draga Kastratovića njega – najpoštenijeg čovjeka u Hrvatskoj – prikazuju kao lopova. Zanimljivo je spomenuti da sam vjerojatno ja bio razlog zašto su i Hrvat Krsto Papić i Crnogorac Drago Kastratović postali članovi Hrvatske bratovštine Bokeljska mornarica – 809.

Pravili smo Krsto i ja mojim Bokeljima i probleme jer smo na tradicionalnim *Bokeljskim večerima u Zagrebu* dolazili sa svojim prijateljima i tražili da budemo za istim stolom. Morali su pripremati veći stol samo za nas. Koliko je tek uspomena s njegovih godišnjica braka. Ili njegov duhoviti komentar sa krštenja njegovih kćeri:

Ja sam jedini čovjek u Hrvatskoj koji može organizirati okupljanje na kojemu će biti ljudi od Vinko Breaana do Josipa Pečarića.

O njegovim bokeljskim korijenima doznao sam kada je na televiziji ispričao svoju priču kako su njegovi predci Bokelji bježeći pred Turcima zakasnili na brod i onda pobegli u brda. Kasnije mu je jedan crnogorski akademik spomenuo da je iz kraja odakle je papa Siksto V. pa je sam počeo istraživati svoje porijeklo.

Kada smo se sreli na Jelačić placu upitao me: *Zašto me vi iz Bokeljske mornarice ne zovete?*

I samo učlanjenje bilo je neobično. Kada smo išli na sastanak s kardinalom Kuharićem pozvao sam i njega i učlanili smo ga ispred Katedrale I s Predsjednikom prof. dr. sc. Zvonimirovom Janovićem, podpredsjednikom dr. sc. Deajanom Škanatom otišli smo kod našeg kardinala. Kardinalu je bilo drago što je i Krsto s nama, ali meni je bilo simpatično kada je Krsto odgovorio kako se formalno tek tada učlanio u Bratovštinu. Uvijek je isticao da je rođen na tromeđi Hrvatske, BiH i Crne Gore. Zato je kao gost urednik Vjesnika pozvao mene da u jednom od intervjuja bude riječi i o Boki i o Crvenoj Hrvatskoj. Taj intervju dajem u Prilogu.

Zapravo nadam se da je Kastratović shvatio da sam se u tom intervjuu našalio kada sam govoreći o podjelama Crnogoraca spomenuo i kako na sjeveru Crne Gore imamo Crnogorce koji ne znaju da su Srbi. Poruga je bila zbog toga što sam ja djetinjstvo proživio u uvjerenju da su pravoslavci u Crnoj Gori - Crnogorci. Tek su s Miloševićem neki od njih postali Srbi. Vidimo i danas da takvih ima svuda po Crnoj Gori. Znamo i da su Sandžak u Jugoslaviji podijelili na dio koji je pripao Srbiji i dio u Crnoj Gori. A Srbi su u toj državi (zapravo Srboslaviji) radili da se eliminira kontakt muslimana u Sandžaku s onima u BiH pa su posrbljivali zapadni dio Sandžaka. Jasno je da nisam mislio da su svi na sjeveru Crne Gore Srbi. Itekako sam smatrao Draga za izuzetnog Crnogorca i bio ponosan na naše prijateljstvo.

A Crvena Hrvatska je nešto što se spominje u naslovu moje knjige PROPADE IM CRVENA HRVATSKA iz 2015. Neki moji prijatelji su pomislili da se doista odnosi

na Crvenu Hrvatsku. Šime Đodan nije bio živ jer bi možda pomislio da sam napokon napisao prikaz njegove knjige CRVENA HRVATSKA - DUBROVNIK I BOKA OD KOTORA iz 2003. Nedugo nakon što me je zamolio umro je pa prikaz nisam napisao. Intervju koji je 15. ožujka 2015. povodom izlaska te moje knjige objavio Portal HKV-a počeo s pričom o kakvoj je Crvenoj Hrvatskoj zapravo riječ (*Akademik Pečarić: Ništa ne može na bolje bez vlasti koja voli hrvatski narod i državu*):

Poštovani gosp. Pečariću, 25. ožujka u dvorani Udruge specijalne policije bit će predstavljena Vaša nova publicistička knjiga "Propade im crvena Hrvatska". O čemu možemo čitati u Vašem novom djelu?

Naslov može zavarati one koji znaju da sam ja Hrvat iz Boke kotorske. Tako mi je dragi prijatelj hrvatski književnik Stjepo Mijović Kočan napisao: KAD SE VEĆ BAVIŠ Crvenom Hrvatskom, pročitaj moj poetsko-oglednički tekst (pjesmu) Svjedoci su... o zajedničkom jeziku nekada u Crvenoj Hrvatskoj (Duklji, Zeti, Crnoj Gori) koji je jednak u Dubrovačkom Primorju i Konavlima i u današnjoj Crnoj Gori kao i u nekim selima u Albaniji, u ostacima starinskih riječi (tzv. arhaizama). U CG ih je Nikčević ozakonio u njihovu jeziku. Ali, ti fonemi su dokaz o jedinstvu narodnoga govora nekadašnje Crvene Hrvatske, od Neretve do Bojane. Osim toga, jezično "crmno" (Crmnica) je isto što i "crveno", isto što i "crljenica" (crvena boja brda gdje ima boksita (?!). Lako je moguće da se "crmno" prometnulo u "crno", a izgubilo značenje "crveno" pa JE GORA POSTALA CRNA, NE VIŠE CRMNA (CRVENA!)?! Tebi poezija ZNAM DA NE LEŽI BAŠ, ALI PROČITAJ KAO ČINJENICU, TO TI LEŽI! Šaljem cijeli ciklus, a ti pročitaj samo ono "Svjedoci..."! (Kočanove pjesme dao je portal *Glas Brotinja*).

Njegovo reagiranje podsjetilo me je na jednog drugog dragog prijatelja, pokojnog hrvatskog redatelja Krsta Papića, koji je također bio s područja Crvene Hrvatsko koju spominje Kočan. U onim vremenima kada se stvarala Hrvatska znao je reći da je Crveni Hrvat, a ljudi su mislili da kaže da je komunist. Da, moja knjiga govori o takvoj Hrvatskoj na koju su mislili ti o kojima mi je pričao Krsto. Knjiga zapravo predstavlja svojevrsni nastavak na dvije moje knjige: 'Ako voliš Hrvatsku svoju' i Hajka na Thompsona.

<http://mail.hakave.org/razgovori/19872-akademik-j-pecaric-nista-ne-moze-na-bolje-bez-na-vlast-ne-dodu-oni-koji-vole-hrvatski-narod.html>

(Zapravo sam se svog prijatelja Krsta Papića sjetio i u knjizi JE LI POLITIČARIMA KRIVA MATEMATIKA? Zagreb, 2019. pišući o Thompsonu:

Jednom mi je Thompson objasnio i zašto mnogi od vas volite moje tekstove: „Vi njima uđete u glavu.“ Zapravo je na svoj pjesnički način ponovio ono što mi je još devedesetih godina govorio veliki hrvatski redatelj Krsto Papić: „Ljudi Tebi vjeruju!“) Ovih dana izašla je iz tiska moja nova knjiga STIJEPO MIJOVIĆ KOČAN, Zagreb, 2020.. U njoj je dan i ovaj intervju. Ali i u Dubrovniku sam travnja 1995. ispričao jednu Krstovu priču s tih naših druženjima. U stvari, 27. 12. 1994. g. na poticaj i uz potporu Vlade Republike Hrvatske održano je savjetovanje “Interesi Hrvata Boke kotorske”. Koordinatori Savjetovanja bili smo dr. Juraj Njavro, ministar u Vladi Republike Hrvatske i ja. Tom prigodom sam nastupio i u emisiji HTV-a “Slikom na sliku”. Mislim da je Krsto nagovorio urednika emisije da me pozovu, a bio je i oduševljen mojim nastupom Kako sam tada bio član suradnik HAZU, akademik Vladimir Paar, na moje čuđenje jer sam ja bio u HAZU kao matematičar, zamolio me

je da pripremim odgovarajući tekst za Vjesnik HAZU, čiji je on bio glavni i odgovorni urednik: Nije važno što si matematičar. Ljude će više zanimati ono što si govorio na HTV-u. I tiskano je to moje uvodno izlaganje sa Savjetovanja: Hrvatska i Zaljev hrvatskih svetaca, Vjesnik HAZU 1 - 3 / 1995, 75 - 87. Taj tekst je poslužio kao osnova za spomenuto predavanje u Dubrovniku, kao i za izlaganje na znanstvenom skupu u Zadru. Dakle pod naslovom BOKA I HRVATI (Dubrovnik, časopis za književnost i znanost, 4, 1995., str. 255 – 262) možete naći i dio u kome spominjem Krsta:

Znajući s kakvim smo neprijateljem suočeni, moramo na tome raditi mnogo više. Moramo znati da je hrvatska kulturna baština strašno oružje, koje nismo u dovoljnoj mjeri iskoristili u ovom ratu. A koliko je ono ubojito, vidjeli smo upravo u reakciji svijeta kad je napadnut Dubrovnik. Ili, da ispričam jednu zgodnu priču koju sam čuo od našega velikog redatelja Krste Papića. Govoreći o ratu u Hrvatskoj, neki njegov američki kolega je govorio o ratu između balkanskih plemena. Krsto ga je upitao: "Razmislite malo, kolega, zar možete o narodu koji je stvorio jedan Dubrovnik govoriti kao o balkanskom plemenu." Čovjek je malo razmislio i sve mu je postalo jasno. Zato upravo Dubrovnik i treba biti ona naša sredina koja će permanentno ukazivati svijetu što je Boka kotorska, koja će svijet upoznati s hrvatstvom Boke kotorske, s velikom hrvatskom kulturnom baštinom Boke. Jer kad Dubrovnik upozorava svijet na veličinu gubitka hrvatskog naroda kroz gubitak Boke kotorske, onda to zaista ima posebnu težinu. Osnivanje pobočne bratovštine Hrvatske bratovštine "Bokeljska Mornarica 809" u Dubrovniku jest nešto što u meni budi nadu da će to zaista tako i biti. Po meni ona ima biti glavna uzdanica u budućem radu bokeljskih Hrvata u Hrvatskoj jer, kao što znate, ne postoji nikakva organizacija bokeljskih Hrvata u samoj Boki kotorskoj. I na kraju neka mi bude dopušteno da u ovome veličanstvenom gradu kažem o mojoj Boki ovo: Ako se itko igdje u svijetu utrkivao s Bogom u stvaranju ljepote, onda su to Hrvati Boke kotorske. Ne znaš čije je djelo veličanstvenije!

To je itekako dobro znao i župan Dubrovačko-neretvanske županije Jure dr. Burić koji je predložio, a to je i usvojeno, da danas dan te županije bude po hrvatskom svetcu iz Boke kotorske sv. Leopoldu Bogdanu Mandiću. Radi se o još jednom mom prijatelju kome sam također posvetio jednu knjigu (DR. JURE BURIĆ, Zagreb, 2020).

Tijekom naših druženja Krsto me je stalno nagovarao da me odvede kod predsjednika Tuđmana. Nisam mislio da trebam smeta Predsjedniku pa nisam prihvatio, ali sam zabilježio dvije zgode iz naših druženja u kojima se spominju Tuđman i on.

Prva je (DNEVNIK U ZNAKU 'ZA DOM SPREMNI', Zagreb, 2017.) na str. 217.-218. za 26. 09. 2016.:

Kao što sam nedavno u društvu nekih poznatih državotvornih Hrvata reagirao na tvrdnju da je već dosta priča o ustašama i partizanima rekao da meni nije dosta priča o ustašama jer su Srbi i srpske sluge u Hrvatskoj branitelje nazivali ustašama i RH ustaškom državom. A ja se ponosim i s braniteljima i s činjenicom da imamo svoju državu. Dakle Domovinski rat je samo proširio ono što sam tvrdio 1987 , a što je „Krugoval“ nazvao mojim poučkom. A ako baš hoćete i o napadima i o pričama o zločinima u NDH poučak bi trebao biti i to: Kada imamo tolikih i takvih priča o ustašama u Domovinskom ratu i o Ustaškoj Tuđmanovoj Hrvatskoj zar nije prirodno upitati se, a koliko su nas tek lagali o NDH. Lažu nam o Domovinskom ratu u kome smo pobijedili i u nezavisnoj RH. A koliko su nam onda lagali u ratu u kojem su

pobijedili Jugoslaveni i u njihovoј državi za koju su se borili (a bore se i danas)? Političari koji žele biti hrvatski državnici trebaju biti svjesni da to nije lako. Akademik Franjo Tuđman je pokazao da mu je doista Hrvatska bila iznad svega, tj. pokazali su to svjetski moćnici tako što mu nisu došli na sprovod. Jednom sam u šali mom dragom prijatelju redatelju sada pokojnom Krsti Papiću to prokomentirao: Da ih je Franjo htio slušati i sprovoditi njihove, a ne hrvatske interese, Ti bi već u Hollywoodu snimio film o Franji i za njega bi dobio oskara!

U tekstu **TKO JE IZBORNI POBJEDNIK PUPOVAC ILI PLENKOVIĆ?**:

Očito je kako već skoro trideset godina upozoravam i pišem isto. Izbori su pokazali da danas imamo puno Hrvata koji su ravnodušni prema Hrvatskoj. Koji vjerojatno nisu ZDS. Da je Tuđman imao takvu Hrvatsku nikada ne bi uspio u stvaranju države. Ravnodušna Hrvatska bi shvatila da mnogi ne bi poginuli za domovinu da su spremni slušati i služiti balkanskom krvniku, da je za to Tuđman bio spreman, kao što to danas čini Plenković. S druge strane imamo dvadesetak posto istinskih Tuđmanista. I nije bio u pravu moj dragi prijatelj pokojni Krsto Papić kada mi je prorekao da će ja biti posljednji Tuđmanist.

Ima nas! IMA!

<http://bezczcenzure.hr/izbori/tko-je-izborni-pobjednik-pupovac-ili-plenkovic/>

<http://glasbrotnja.net/akademik-pecaric-tko-izborni-pobjednik-pupovac-plenkovic/>

<http://dragovoljac.com/index.php/razno/22217-tko-je-izborni-pobjednik-pupovac-ili-plenkovic>

Josip Pečarić

<http://dragovoljac.com/index.php/razno/23328-moj-prijatelj-crveni-hrvat-krsto-papic>

<http://bezczcenzure.hr/vlad/moj-prijatelj-crveni-hrvat-krsto-papic/>

SUDBINA KATARINE VUKČIĆ KOSAČA

Naslov: Fwd: Uz spomendan smrti bl. Katarine Kosače-Kotromanić, posljednje bosanske kraljice.

Datum: Sun, 25 Oct 2020

Šalje: Josip Pecaric <pecaric@element.hr>

Dragi svi,

*sjetimo se da je na današnji dan zaklopila umorne oči, slavna žena, posljednja bosanska kraljica,
Katarina – Kosača Kotromanić. Počivala u miru.*

Marija Dubravac

BISER GRANA, BOSNE POROBLJENE (Uglazbila Alemka Hazler)

*Rode mile, klikni sretnim grlom
Blaženici današnjega dana,
Katarini, andelu nam vrlom -
Ženi kralja, Tomaša-Stjepana.*

*Kćer čestita, pradjedova svita,
Loza trsa Vukčića - Kosača,
Jelena joj majka plemenita,
Otac Stjepan, junak slave, mača.*

*Čednost, skromnost, ukras Hrvatici,
Domoljublja neugasiv plamen,
Vjerna Bogu, stijegu, trobojnici,
Spom kraljevstvu upisao kamen.*

*Dvoje djece mužu darovala
Sigismunda, malu Katarinu
S duhom Božjim mudro kraljevala
K srcu svila dragu Domovinu.*

*Došo Turčin, ajme groznog jada,
Bosnu našu u okove stegnu.
Muž pogibe, Bosna šaptom pada,
Katarina u Dubrovnik bjeđnu.*

*U roblje joj Turčin djecu uze,
Svenu stabla Vukčić – Kosač, grana.
Do kraj žiča tekle gorke suze,
S ljutog bola krvarila rana.*

*Tek Raspelo Kati snaga bila,
Volja Božja u Rim ju poslala.
Dobra djela narodu činila,
Hrvaticom do smrti ostala.*

*Svrati rode crkvi Araceli,
Grobu zadnje bosanske kraljice.
Gdje upisa ime mramor bijeli
S poštovanjem pokloni se nice.*

*Dok je svijeta, nemoj zaboravit
Tko bijaše Kosač-Katarina.
Velikane ne prestani slavit
Darova ih Bog i Domovina.*

Zakiti se povješću Hrvata,

*Biser granom Kate, Zvonimira.
Kad ti dušman prošlosti se hvata,
Nek ti ponos srce, dušu dira.*

Marija Dubravac

Uz pjesmu hrvatske pjesnikinje dodajem dio teksta biskupa Tome Vukšića o Katarini iz njegovog članka:

Papa Pio II. (1458.-1464.) i kraljevi Stjepan Tomaš, Stjepan Tomašević te kraljica Katarina

Sudbina Katarine Vukčić Kosača

Ovdje se, naravno, nikako ne smije prešutjeti posljednje godine Katarine Vukčić Kosače, kćeri hercega Stjepana i žene pretposljednjega bosanskoga kralja Stjepana Tomaša koju se često pogrešno naziva posljednjom bosanskom kraljicom.

Naime, ne ulazeći u raspravu o tome je li posvema opravdano ženu jednoga kralja nazivati "kraljicom" na način kako se to nerijetko čini u ovom slučaju, ovdje je prilika upozoriti da Katarina nije bila posljednja bosanska kraljica. Ustvari, posljednja je bila žena posljednjega kralja Stjepana Tomaševića, sina Katarinina muža Stjepana Tomaša kojega mu je rodila njegova prva žena Vojača, koju je Tomaš oženio na nekatolički način dok je bio "krstjanin", a s kojom se razišao prije negoli je oženio Katarinu. Ta posljednja kraljica, žena Stjepana Tomaševića, zvala se Mara i bila je kćer srpskoga despota Lazara koju je Stjepan Tomašević oženio 1. travnja 1459. godine. Ta Mara koja je, nakon turskoga zauzeća Bosne i pogibije svoga muža, mogla imati oko 16 godina, kao udovica preko Splita, Istre i Ugarske vratila se u Srbiju te je kasnije dopirala čak do Istambula. Bila je živa još 1495. godine jer se posljednji put spominje u jednom dubrovačkom dokumentu, kojim Republika svom izaslaniku kod Porte Martolici Rastiću, 24. siječnja te godine, daje upute da Turcima, ako ga budu pitali za bosansku kraljicu Maru i za milostinju koju Dubrovnik daje crkvi sv. Mihovila u Jeruzalemu, on treba kazati da o tim pitanjima nije dobio nikakva naputka.⁴⁵

Kraljica Katarina je sa svojim pokojnim mužem Stjepanom Tomašom imala dvoje djece: sina Sigismunda koji je, u trenutku pada Bosne pod Turke, mogao imati između 12 i 14 godina i kćer Katarinu, djevojčicu od 10 godina. Kraljica Katarina je iz Kozograda kod Fojnice, gdje je živjela, pobiegla u Konjic. Odatle je, prema nekim izvještajima, pješke stigla do Stona gdje ju je preuzeila jedna dubrovačka lađa kojom je doplovila u Grad. U tim previranjima Turci su zarobili i odveli u ropstvo i njezina sina Sigismunda i kćer Katarinu koji u času zarobljavanja najvjerojatnije nisu bili s materom. U listopadu 1463. kraljica Katarina sigurno je još bila u Dubrovniku ali, nezadovoljna svojim položajem, otplovila je do Ancone te se uputila u Rim gdje je ostala do kraja života. Osobito je zanimljiva činjenica da je ona, kao grad u koji će se skloniti, izabrala upravo Rim, središte kršćanstva i glavni grad papine države. U tom gradu, uzaludno nastojeći spasiti barem svoju djecu, Katarina je živjela sve do svoje smrti 25. listopada 1478.

⁴⁵ Usp. *Povijest Bosne i Hercegovine od najstarijih vremena do godine 1463.*, Hrvatsko kulturno društvo Napredak, Sarajevo 1991., str. 547-587.

Papa Pavao II. (1464.-1471.) brinuo se o kraljici Katarini dajući joj za vrijeme njezina boravka u Rimu mjesecnu potporu od 100 forinti a od 1467. godine i doplatu od 240 forinti godišnje. Sljedeći papa Siksto IV. (1471.-1484.) isto tako pomaže kraljicu s mjesecnih 100 forinti u zlatu odredivši da tako bude pomagana sve do njezine smrti. Poslije njezine smrti odredio je da ta pomoć pripada njezinim dvorkinjama koje su kraljicu pratile za čitava njezina izbjeglišta služeći joj vjerno.

Prije smrti Katarina je napisala svoje posljedne želje. Međutim, najzanimljiviji dio oporuke Katarine Vukčić Kosača je onaj koji donosi odredbe o nasljedstvu u bosanskom kraljevstvu, bez obzira na pitanje pravne valjanosti toga odlomka. U oporuci, napisanoj 20. listopada 1478., tj. pet dana prije svoje smrti, Katarina imenuje papu Siksta IV. i njegove zakonite nasljednike baštinicima bosanskog kraljevstva. Moli ih da bosansko kraljevstvo u potpunosti predaju njezinu sinu Sigismundu, ako se vrati na kršćanstvo. A ako pak Sigismund ne bi ponovno postao kršćanin, kraljica moli pape da bosansko kraljevstvo predaju njezinoj kćeri Katarini, bude li se ona vratila u kršćanstvo. Ako bi pak oboje ustrajalo u muslimanskoj vjeri, na koju su u ropstvu bili prevedeni, kraljica Katarina odlučuje da Sveta stolica postaje vlasnica bosanskog kraljevstva te da, u tom svojstvu, o tom kraljevstvu može odlučivati prema svojoj uviđavnosti. Katarina je sa sobom u Rim bila donijela mač svoga muža kojega je oporukom sada ostavila sinu Sigismundu, ako bi se on vratio kršćanskoj vjeri. A ako bi ostao u islamu, taj mač ona određuje da se preda Balši, sinu njezina brata Vladislava, koji se jedini od svih velikaša bio digao protiv Turaka.

Katarinina oporuka ima još dosta odredaba ali one nam ovdje, zbog naravi članka i prigode u kojoj nastaje, nisu zanimljive. Uglavnom, pet dana nakon što je napisala oporuku, Katarina je umrla. Izvršitelji njezine oporuke nekoliko dana poslije toga predali su je papi. Njih je papi predstavio kardinal Rodrigo Borgia. Papa je primio oporuku i predao je potkancelaru da je čuva u svome uredu. Potkancelar ju je prepisao u knjigu papinske riznice i potpisao sa svojim suradnicima. Taj prijepis sačuvan je do danas a original se u međuvremenu izgubio.⁴⁶

Katarina je pokopana ispred oltara u franjevačkoj crkvi Aracoeli u Rimu. Tu je njezin grob s nadgrobnom pločom ostao sve do 1590. godine kad je oltarište preuređivan. Na nadgroboj ploči je bio Katarinin lik a ispod lika izvorni natpis na bosancici. Taj natpis je ili stradao tijekom spomenutih radova ili je bio sklonjen te poslije nestao. Uglavnom, tada je napravljen prijevod na latinski a nadgrobna ploča s Katarininim likom prenesena je na obližnji stup gdje se i danas nalazi. Međutim, prevodilac na latinski jezik, vjerojatno zbog običnoga previda jer ga se ne može optužiti zbog nedovoljna poznavanja jezika na kojemu je bio napisan izvornik, napravio je veliku pogrešku. Naime, na kraju drugoga retka ovoga natpisa prevodilac je dodao riječ "sestri" (*sorori*), koje u izvorniku nije bilo, čime je Katarinu proglašio sestrom hercega Stjepana kojemu je ona, ustvari, bila kćer. U prijepisu taj natpis na latinskom, bez ovdje unesenih uglatih zagrada, izgleda ovako:

⁴⁶ Usp. raspravu na ovu temu Bazilije PANDŽIĆ, "Katarina Vukčić Kosača (1424-1478)", u *Povijesno teološki simpozij u povodu 500. obljetnice smrti bosanske kraljice Katarine održan 24. i 25. listopada 1978. u Sarajevu*, Franjevačka teologija-Kršćanska sadašnjost, Zagreb 1979., str. 15-29; Isti, "Katarina Vukčić Kosača", u *Bosna Argentina. Studien zur Geschichte des Franziskanerordens in Bosnien und der Herzegowina*, Böhlau Verlag, Köln-Weimar-Wien 1995., str. [144-145].

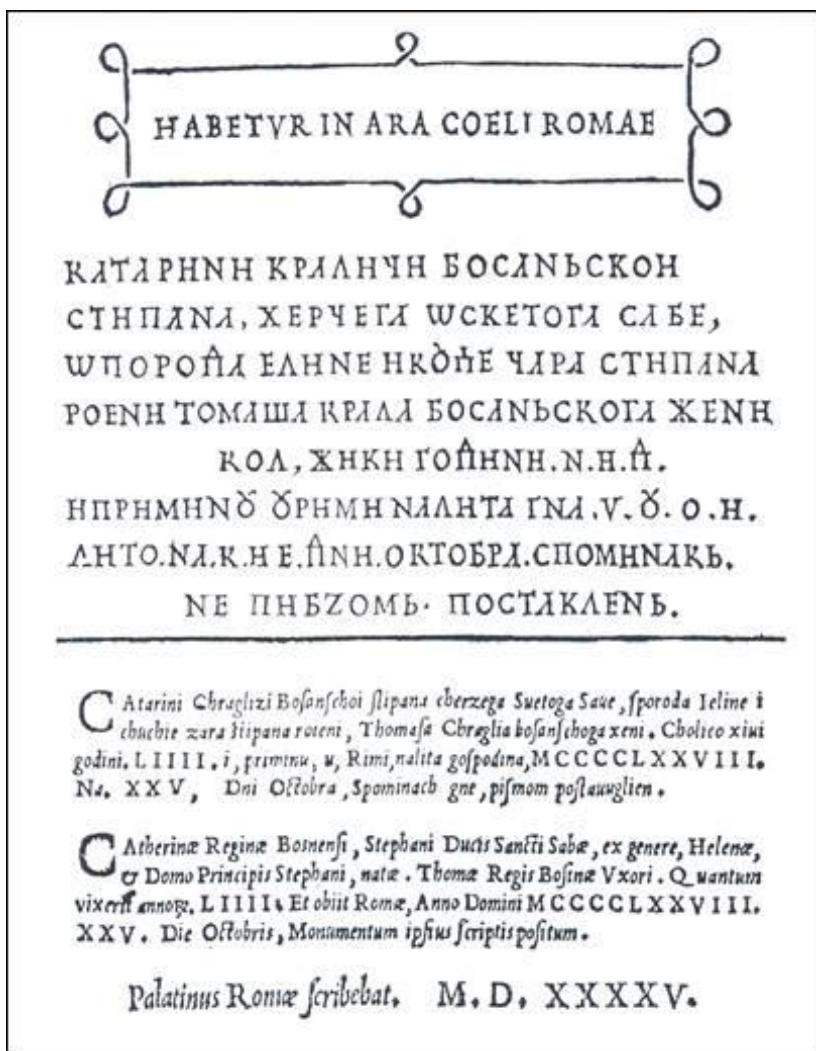
CATHARINAE REGINAE BOSNENSI
STEPHANI DUCIS SANTI SABBAE [SORORI]
ET GENERE HELENE ET DOMO PRINCIPIS
STEPHANI NATAE THOAME REGIS BOSNAE
UXORI QUANTUM VIXIT ANNORUM LIII
ET OBDORMIVIT ROMAE ANNO DOMINI
MCCCCLXXVIII DIE XXV OTEOBRIS
MONUMENTUM IPSIUS SCRIPTIS POSITU.

U hrvatskom prijevodu taj latinski tekst bi glasio: "Katarini bosanskoj kraljici, [sestri] Stjepana Hercega od sv. Save, kćeri Jelene i hercega Stjepana, ženi Tomaša bosanskog kralja. Živjela je 54 godine, a umrla je u Rimu godine Gospodnje 1478., dneva 25. listopada. Spomenik je postavljen po njezinoj oporuci."⁴⁷

No, na sreću, sačuvan je prijepis izvornoga hrvatskoga natpisa na bosančici koji nam dopušta napisati gornje primjedbe. Načinio ga je 1545. godine rimski kaligraf Giovanbattista Palatino i, zajedno s prijepisom na ondašnjoj latinici te svojim prijevodom na latinski, objavio ga u Rimu dvije godine kasnije (1547.) u svome djelu o raznim starim i modernim pismima.⁴⁸

⁴⁷ I latinski tekst i njegov prijevod na hrvatski preuzeti su iz *Povijest Bosne i Hercegovine od najstarijih vremena do godine 1463.*, str. 590 s napomenom da su uglate zagrade, i u latinskom izvorniku i hrvatskom prijevodu, moj dodatak.

⁴⁸ Usp. *Libro di M. Giovanbattista Palatino, cittadino Romano, nel qual s'insegna a scrivere ogni sorte di lettera, antica e moderna, di qualunque natione*, Roma 1547., str. 353.

Natpis na grobu Katarine Vukčić Kosača (Giovanbattista Palatino)

Palatinov prijepis, transkripciju i prijevod na latinski reproducirao je i prokomentirao Bazilije Pandžić u svome navedenom članku⁴⁹ a poznat je i Krunoslavu Draganoviću.⁵⁰ Prema Palatinovu prijepisu izvornoga natpisa na bosančici,⁵¹ koji je bio postavljen na grobu kraljice Katarine, taj epitaf u mojoj transkripciji na sadašnju hrvatsku latinicu glasio je:

Katarini Kralici Bosanskoi
 Stipana, hercega Svetoga Sabe,
 sporoda Jeline i kuće cara Stipana

⁴⁹ Usp. Bazilije PANDŽIĆ, "Katarina Vukčić Kosača (1424-1478)", str. 25.

⁵⁰ Usp. Krunoslav DRAGANOVIĆ, *Katarina Kosača bosanska kraljica*, str. 38-39.

⁵¹ Usp. Bazilije PANDŽIĆ, "Katarina Vukčić Kosača (1424-1478)", str. 25; Isti, "Katarina Vukčić Kosača", str. [146-147].

roeni, Tomaša krala bosanskoga ženi
kol, živi godini 54
i priminu u Rimi nalita Gna 1478
lito na 25 dñi oktobra spominak
ne pizmom postavljen.

Međutim, unatoč želji majke kraljice, kćer Katarina je ostala u islamu no o njoj nema sigurnih podataka. Ne zna se pouzdano ni gdje je živjela. Međutim, prema nekim pretpostavkama pokopana je u Skoplju gdje je, navodno, još polovicom 20. st. postojalo njezino turbe, tj. muslimanski nadgrobni spomenik, u groblju pored puta na brežuljku koji se zvao Urjan babi. Naime, prema predaji tu je pokopana "Kralj K'zi" koja bi bila nesretna Katarina. S druge strane, o sinu Sigismundu zna se nešto više. Preveden je na islam i dobio ime Ishak a po njegovu ocu, koji je bio kralj, zvan je "Kral Ogli" (Kraljević). Još 1487. živio je kao beg sandžaka Karasi u Maloj Aziji no ne zna se pouzdano kada je umro.⁵²

⁵² Usp. *Povijest Bosne i Hercegovine od najstarijih vremena do godine 1463.*, str. 591.

TOMO VUKŠIĆ

RIMSKI PAPE I CRKVA U HRVATSKOM NARODU

(...)

2.9. Još neke veze s papama

Nakon prodora turske vojske i njihova zauzimanja cijele jugoistočne Europe, krajevi naseljeni Hrvatima ne samo da su se sami našli na udaru te iste osvajačke vojske već su se pretvorili u područje na kojemu je branjen onaj dio evropskih krajeva koji su sljedeći bili na redu. I zbog toga su pape, posebice u to vrijeme, vrlo blizu Crkvi na ovom području. Ujedno, to je vrijeme kad će Zapad Hrvatsku, zbog njezina hrabri držanja i otpora, nagraditi naslovom "predziđa kršćanstva" (*antemurale christianitatis*). Ustvari, prema nekim starim izvještajima, papa Leon X. je 1519. godine kazao trogirskom biskupu Tomi Nigeru, nakon što je ovaj njega i kardinale izvjestio o nevoljama koje su pogodile Hrvatsku i bana biskupa Petra Berislavića: "Sinko, podi i pozdravi svoga bana i sav narod hrvatski! I javi svima: Glavar Crkve katoličke neće dopustiti da propadne Hrvatska, najčvršći štit i predziđe kršćanstva."⁵³ Međutim, u pismima Leona X., kojima je na raznim stranama tražio pomoć za ugroženu Hrvatsku preko koje je prijetila opasnost i talijanskim zemljama, nema izraza "antemurale christianitatis". Prvi ga je u pisanim oblicima za Hrvatsku upotrijebio Krsto Frankopan Brinjski 1523. godine u jednom svome memorijalu koji je uputio papi Hadrijanu VI. a, ustvari, taj naziv poznat je još od 1143. godine kad ga je Bernard iz Claurvauxa dodijelio hrabrim braniteljima grada Edese protiv nekršćanskih Seldžuka.⁵⁴

Osobito živi, a za hrvatski narod od iznimne važnosti, bili su odnosi papa s Dubrovačkom republikom koja je u Vatikanu imala i svoga veleposlanika. Bilo je to važno posebice nakon što je država Hrvatska bila izgubila međunarodni politički subjektivitet. No, Dubrovnik je zanimaljiv i po tome što je jedan njegov nadbiskup kasnije postao papa. Radi se o nadbiskupu Giovanniu Angelu Medici, rođenom u Miljanu 1499., koji je bio dubrovački nadbiskup od 1545. do 1553. godine. Imenovan je kardinalom 1548. godine. Za papu je izabran 25. prosinca 1559. te je nosio ime Pio IV. a umro je 9. prosinca 1565.⁵⁵

S druge strane, kroz sva stoljeća političke okupacije hrvatskog naroda i nedostatka drugih predstavnika njegovo pravo veleposlanstvo u Europi - crkveno, kulturno, pa i političko – bile su različite jeronimske hrvatske ustanove u Rimu. Naime, hrvatska prisutnost u Rimu zapažena je vrlo rano i zabilježena na stranicama najljepše svjetske literature. Poznato je tako da je slavni Dante pjevao: "Ko čovjek možda iz Hrvatske, koji / Veroniku nam vidjet došao je / da pred tom slavom starodavnom stoji / zabezeknut, a misli mu se roje: / Gospodine moj, Isukrste Bože, / takvo je dakle bilo livce tvoje."

⁵³ Citirano prema Fran BINIČKI, *Predziđe kršćanstva*, Društvo sv. Jeronima, Zagreb 1924., str. 3. – Usp. takoder Ivica MLIVONČIĆ, *Pape i Hrvati*, str. 79; Marijo Milić, *Pape od sv. Petra do Ivana Pavla II.*, str. 210 koji se pozivaju na Biničkoga.

⁵⁴ Usp. Franjo ŠANJEK, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata*, str. 351.

⁵⁵ Usp. John N. D. KELLY, *Vite dei papi*, str. 447-449. – Papu Piju IV. spomenuo je Ivan Pavao II. u svojoj propovijedi 6. lipnja 2003. u Dubrovniku. – Usp. bilten Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine "Vijesti", posebno izdanje, lipanj 2003., str. 9.

No, korijeni organizirane hrvatske bratovštine u Rimu sežu u 1441. godinu. Papa Nikola V. darovao im je 1453. crkvicu sv. Marine koja je kasnije obnovljena i 1566. preimenovana u crkvu sv. Jeronima. Na prijedlog kraljice Katarine toj je crkvi papa Siksto IV. darovao veći zemljšni posjed⁵⁶ a Katarina je svojom oporukom ovoj crkvi *pro natione Sclavonorum* ostavila sve stvari iz svoje kapelice: misal, kalež s patenom i korporalom, kazulu i ostalo misničko odijelo zajedno sa svilenim oltarnikom.⁵⁷ Papa Siksto V. (1585.-1590.), hrvatskoga podrijetla, prema nekim potomak doseljenika u Italiju najvjerojatnije negdje iz okolice Kotora, koji je kao kardinal bio naslovnik ove crkve, kad je postao papa, naredio je rušenje ove stare crkve i na njezinu mjestu dao sagraditi današnju crkvu sv. Jeronima. Njezina gradnja započela je u lipnju 1588. a već u rujnu sljedeće godine u njoj je svečano proslavljen blagdan sv. Jeronima. Isti je papa uz ovu crkvu 1589. osnovao i kaptol čiji su članovi mogli biti samo svećenici iz hrvatskoga naroda ili oni koji su barem znali hrvatski jezik. No, osobito je zanimljivo da je ova crkva jedina sagrađena u Rimu za vrijeme Siksta V. a da je spomenuti kaptol bio jedini kaptol strane nacije u Rimu.⁵⁸ Sve te različite hrvatske ustanove, koje su u tom gradu nastajale i djelovale s dopuštenjem rimskega prvosvećenika, na početku 20. st. objedinjene su u današnji Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima.⁵⁹

2.10. Papa Siksto V. (1585.-1590.)

Podizanju ugleda hrvatskih narodnih ustanova u Rimu osobito je doprinio papa Siksto V. (1585.-1590.). Njegovi preci, koji su pobjegli pred opasnostima od Turaka, bili bi doseljenici iz ondašnje Dalmacije,⁶⁰ čime bi se protumačila velika briga i ljubav ovoga pape prema hrvatskom narodu, odnosno prema Hrvatima u Rimu. On je, kao što već bilo rečeno, sagradio današnju hrvatsku crkvu sv. Jeronima a već od samoga početka njezine gradnje zamislio ju je kao dar Hrvatima u Rimu. Ova impresivna građevina podignuta je za samo jednu godinu dana što je rekord na kojem bi i danas pozavidjeli mnogi graditelji i jedina je crkva koju je Siksto V. dao sagraditi u Rimu. Tijekom 1588./1589. godine, u kojoj je građena, Siksto V. je barem tri puta posjetio gradilište nove crkve a četvrti put je osobno sudjelovao na svečanosti njezina otvorenja 30. rujna 1589. kad ga je pratilo 25 kardinala.⁶¹

Inače, taj je papa bio seljačkoga podrijetla a rođen je u Grottamare kod Ancone 13. prosinca 1520. godine. Pravo ime mu je Felice Peretti s kasnjim dodatkom di Montalto. Stupio je u red franjevaca konventualaca te godine 1547. bio zaređen za

⁵⁶ Ljudevit Anton MARAČIĆ, *Malo čudo hrvatsko. Hrvatski tragovi u vječnom gardu*, Teovizija, Zagreb 2001., str. 17.

⁵⁷ Usp. Bazilije PANDŽIĆ, "Katarina Vukčić Kosača", str. [145].

⁵⁸ Usp. Giovanni BIASIOTTI-Ivan BUTKOVIĆ, *Crkva sv. Jeronima u Rimu*, Tiskom vatikanske tiskare, Rim 1925.; Josip BURIĆ, *Iz prošlosti hrvatske kolonije u Rimu*, Knjižnica "Novoga života" – 1, Rim 1966.

⁵⁹ Usp. Giorgio KOKŠA, *S. Girolamo degli Schiavoni (chiesa nazionale croata)*, Marietti, Roma 1965.; Jure BOGDAN (prir.), *Papinski hrvatski zavod svetog Jeronima (1901-2001)*, Papinski hrvatski zavod svetog Jeronima, Rim 2001.

⁶⁰ Usp. Marijan ŽUGAJ, *Sisto V tra Oriente ed Occidente*, Edizioni Miscellanea Francescana, Roma 1987.

⁶¹ Usp. Ratko PERIĆ (a cura di), *Chiesa sistina 1589-1989*, Pontificio Collegio Croato di San Girolamo, I-II., Roma 1989.-1990. – Izvještaj o četiri posjete Siksta V. s odnosnim datumima nalazi se u sv. II. na str. 64-65 dok Giorgio KOKŠA, *S. Girolamo degli Schiavoni*, str. 18 zna samo za dva posjeta ovoga pape novoj crkvi sv. Jeronima.

svećenika. Sljedeće godine je doktorirao teologiju u Fermu a papa Pio V. imenovao ga je 1566. godine biskupom i 1570. kardinalom.

Kardinal di Montalto izabran je za papu 24. travnja 1585. godine. Kao upravitelj Crkve bio je autoritativan, strog i nepopustljiv. Vraćajući red u papinsku državu znao je primjenjivati i represivne mjere. Bio je vrlo dobar organizator. Poticao je zemljoradnju te isušivao močvarna područja. Sredio je vatikansku kasu koju je preuzeo u velikim poteškoćama. Osobno je živio vrlo skromno i papinske troškove sveo na najmanju moguću mjeru ali je Crkvu u financijskom smislu učinio posvema neovisnom o velikašima.

Osobita je zasluga Siksta V. što je posvema reorganizirao središnju crkvenu upravu. Godine 1586. odredio je da može biti najviše 70 kardinala a to je pravilo ostalo na snazi sve do Ivana XXIII. Dvije godine kasnije ustanovio je 15 kardinalskih kongregacija što je sustav uprave koji je gotovo nepromijenjen djelovao sve do Drugoga vatikanskoga sabora. Taj novi sustav služio je prije svega kao sredstvo za provođenje zaključaka Tridentinskoga sabora koji je malo prije toga bio završio. Simpatizirao je franjevce a nije volio isusovce. Pomagao je ugroženo katoličanstvo u Poljskoj i podržavao misionarski rad u Japanu, Kini, na Filipinima i u Južnoj Americi. Zbog svoga načina rada imenovan je "željezni papa" (*il papa di ferro*). Pod njegovim vodstvom Rim je postao sjajan barokni grad. Obnovio mu je urbanističku strukturu povezujući širokim ulicama sedam najvažnijih crkava koje su hodočasnici trebali posjetiti. Podigao je obeliske, nove vodovode, preuređio je lateransku palaču i dovršio baziliku sv. Petra. Podigao je novu vatikansku biblioteku i utemeljio vatikansku tipografiju. Umro je 27. kolovoza 1580. od malarije. Zbog njegove strogosti nisu ga voljeli njegovi podčinjeni ali stručnjaci za papinstvo Siksta V., usprkos kratkom pontifikatu, svrstavaju među velike pape.⁶²

2.11. Nastavak papinske brige i poštovanja

Ni pape poslije Siksta V. ne zaobilaze hrvatski narod. Rado su se služili uslugama uglednih Hrvata u prošlosti. Da, radi ilustracije, spomenemo samo neke: npr. dominikanski teolog, biskup i kardinal Ivan Stojković u 15. st. drži uvodni govor na saboru u Baselu, zatim dubrovački svećenik, diplomat, pisac itd. Stjepan Gradić u 17. st., potom isusovački fizičar, astronom i filozof Ruđer Bošković koji je, između ostalog, sanirao vrlo opasne pukotine na kupoli bazilike sv. Petra u Rimu izračunavši prethodno da ta kupola teži 56.207.837 kilograma, itd. Pape to čine i u novije vrijeme (npr. Josip Juraj Strossmayer, Josip Stadler, Franjo Šeper, Franjo Kuharić, Josip Uhač itd.).

Grgur XIII. je o svome trošku 1581. godine dao podići četiri franjevačka samostana u Bosni a 1575. sjemenište s bogoslovskim učilištem u Loretu gdje su se pripravljali budući hrvatski svećenici. Grgur XV. je 1622. godine osnovao Kongregaciju za evangelizaciju naroda koja vodi brigu o Crkvi u BiH već od svoga osnutka. Klement XII. je 1735. za turske pokrajine BiH osnovao apostolski vikarijat kojem je sve do 1881. na čelu bio vikar s biskupskim redom. I tako redom sve do naših dana.

Posebice pak treba istaknuti zasluge pape Leona XIII. u poznatoj krizi s kraja 19. i početka 20. st. oko ustanova sv. Jeronima u Rimu kad je, svojim razboritim

⁶² Usp. John N. D. KELLY, *Vite dei papi*, str. 455-457.

postupanjem, unatoč protivnim zahtjevima tadašnjih najvećih europskih država, osnovao Zavod sv. Jeronima i sve to sačuvaо Hrvatima. Pio X. je 1911. odobrio pravila Družbe Služavaka malog Isusa, koju je 1890. godine u Sarajevu osnovao nadbiskup Josip Stadler a koja je tako postala redovnička zajednica papinskoga prava, jedina ikada nastala u BiH. Pape Pio X. i Benedikt XV. podržavali su općecrkveni program Katoličke akcije koja se u to vrijeme sve više širila također u Crkvi među Hrvatima. Ovaj posljednji je 1925. godine u audijenciju primio velik broj naših hodočasnika u povodu proslave tisućite godišnjice hrvatskoga kraljevstva. Tridesetih godina 20. st. Vatikan je nastojao sklopiti konkordat s tadašnjom državom kako bi zaštitio katolike u njoj u čemu, zbog protivljenja iz Beograda, nije uspio. Tijekom Drugoga svjetskoga rata, kao i poslije njega, pape su učinili sve što je bilo u njihovoј moći da pomognu stradalnicima. Ivan XXIII. je nakon mnogo godina posvemašnje izolacije izveo sav hrvatski episkopat na Drugi vatikanski sabor a Pavao VI. je kardinala Franju Šepera imenovao prefektom Kongregacije za nauk vjere. K tome, svi su pape ovoga stoljeća vrlo rado izlazili u susret hrvatskim hodočasnicima u Rimu. Vrlo često su ih za vrijeme audijencija javno pozdravljali. Bilo je to od osobite važnosti u poticanju narodnog samopouzdanja i ponosa, posebice u posljednjih pedesetak godina 20. st. kad je napast pojedinačne i kolektivne frustracije, zbog različitih objektivnih razloga, bila vrlo velika. Osim toga, tijekom posljednjih desetljeća više hrvatskih živućih biskupa i teologa bili su članovi različitih vatikanskih komisija te djelatnici ili savjetnici nekih dikasterija a neki su aktivni vatikanski diplomati.

Nad to trajno uzajamno poštivanje između rimskih prvosvećenika i hrvatskoga naroda u nekoliko navrata ipak je pala i sjena. Bilo je to, da nabrojimo samo neke, prije svega još u davna vremena kad su Hrvati za vrijeme kneza Zdeslava (878.-879.) na kratko vrijeme, umjesto papinske, bili prihvatali bizantsku jurisdikciju. Kriza se pojavila i na početku 20. st. kad je Leon XIII., zbog velikih pritisaka iz različitih europskih središta moći, privremeno brisao hrvatsko ime jeronimovskih ustanova u Rimu koje im je prethodno sâm bio dao. Isto tako, ni danas nisu dokraja jasne neke formulacije famoznoga protokola iz 1967. godine o razgovorima vatikanskih i jugoslavenskih predstavnika koje su tada naišle na žestoke kritike svećenika u inozemstvu i tiho negodovanje kod kuće. No, stara kratkotrajna sklonost Bizantu već odavno je zaboravljena a oba novija "nesporazuma" prošla su bez ikakvih trajnih negativnih posljedica po vjernost Crkve među Hrvatima prema Apostolskoj stolici. Otišla su zauvijek u povijest posebice nakon zauzimanja Apostolske stolice i Ivana Pavla II. za pravedno rješenje političkih pitanja na Balkanu i priznanja hrvatske države ali to bi mogla biti tema posebnoga predavanja.

Od velike je važnosti stvaralaštvo i prisustvo djela istaknutih hrvatskih umjetnika u Rimu. Među njima svakako se ponajviše ističe Julije Klović (†1578.), sitnoslikar svjetskoga ugleda, odnosno "slikar bez preanca", koji je uz svoje ime i prezime pridodao "Croata". Od ne manje važnosti je činjenica da se djela nekih naših suvremenih umjetnika nalaze u "Galeriji suvremene umjetnosti" Vatikanskoga muzeja. Tamo se mogu vidjeti tri djela Ivana Meštrovića: brončani odljev Rimske *Pietà*, Krist i Samaritanka te Madona s djetetom. Takoder dva originala Ive Dulčića i po jedan Joze Kljakovića, Zlatka Šulentića, Emanuela Vidovića, Franje Kršinića i Đure Pilitike a zastupljeni su i hrvatski naivci: Ivan Lacković-Croata, Ivan Večenaj, Mijo Kovačić i

Ivan Rabuzin.⁶³ U novije vrijeme tamo su dospjeli radovi i još nekih naših slikara i kipara a nikako se ne može zaboraviti veliku izložbu hrvatske kulture u Vatikanu u povodu velikoga jubileja 2000. godine kršćanstva.

2.12. Proglašenje svetaca

Postoji jedno područje crkvenoga života, možda čak i najvažnije sa stanovišta duhovnosti i potrebe nove evangelizacije, koje nikako ne smijemo zaobići. Radi se o službenom priznavanju svetosti hrvatskih katolika, muževa i žena a svetost je izvorni put Crkve. Naime, Crkva među Hrvatima nema mnogo službeno proglašenih svetaca i blaženika, ali zbog toga ne možemo kriviti središnju crkvenu vlast jer, tko god je odovuda bio ozbiljno predložen i proučeno dokazan, u Rimu nije bio zaustavljen. Prema tome, za mali broj službeno proglašenih naših blaženika i svetaca najveću odgovornost snosi naša domaća Crkva.

Ipak, dosada imamo tri sveca i šesnaest blaženika. Osim toga, u još jedanaest slučajeva završen je biskupijski dio postupka i spisi predani Kongregaciji za kauze svetaca.

Sv. Nikola Tavelić (Šibenik 1340.-Palestina 1391.), franjevac iz Šibenika, misionar u Bosni i Svetoj zemlji, prvi je hrvatski proglašeni svetac i mučenik. Beatificirao ga je papa Leon XIII. 6. lipnja 1889. godine a kanonizirao Pavao VI. 21. lipnja 1970. zajedno s još trojicom njegovih sudrugova mučenika.

Sv. Leopolda Bogdana Mandića (Herceg Novi 1866.- Padova 1942.), kapucina iz Herceg Novoga, blaženim je proglašio papa Pavao VI. 2. svibnja 1976. godine a svetim Ivan Pavao II. 16. listopada 1983. Ovaj svetac, koji je najveći dio života proveo u Italiji, vrlo je omiljen u toj zemlji pa je na njegovoj kanonizaciji bilo prisutno 45 kardinala, više od 160 nadbiskupa i biskupa i oko 100.000 drugih vjernika.

Sv. Marko Križevčanin (Križevci 1588.-Košice 1619.), svećenik zagrebačke biskupije, svetac je i mučenik. Blaženim ga je, zajedno s još dvojicom sudrugova mučenika, proglašio 15. siječnja 1905. godine papa Pio X. a svetim 2. srpnja 1995. Ivan Pavao II.

Bl. Augustin Kažotić (Trogir 1260.-Lucera 1323.), dominikanac i biskup Zagreba i Lucere u Italiji, posebna je priča. Beatificirao ga je, a možda čak i kanonizirao, najprije papa Ivan XXII. (1316.-1334.). Učinio je to poslije 1325. godine, kad je upućena zamolba za beatifikaciju, objavivši posebni breve. Poslije toga se bl. Augustina redovito javno štovalo u Luceri sve do pred kraj 17. st. Taj se breve čitao javno svake godine na Augustinov blagdan. Posljednji put je to učinjeno 1661. a poslije toga, zbog nemara u samostanu gdje je čuvan, taj je breve izgubljen. No, istovremeno je još od 1660. u Luceri trajao spor između tamošnjih konventualaca i dominikanaca čijem kipu, sv. Ante ili Augustinovu, treba dati prednost u procesijama za kišu i druge potrebe koje su vođene po mjestu. Naime, konventualci su tvrdili da je Ante svetac a Augustin da to nije te da kip sv. Ante mora ići prvi. Papa Inocent XII. je prekinuo taj spor 1696. godine odredivši da se provede istražni postupak o krepostima, čudesima i kultu Augustina Kažotića. Tri godine poslije toga, 19. lipnja 1700. godine, jer je postupak dao pozitivne rezultate, isti papa je ponovno proglašio blaženim Augustinu

⁶³ Usp. Ljudevit Anton MARAČIĆ, *Malo čudo hrvatsko*, str. 166.

Kažotića čiji je postupak kanonizacije još uvijek u tijeku.⁶⁴ – Bilo da se kao službenu beatifikaciju smatra onu Ivana XII. bilo ovu Inocenta XII., Augustin Kažotić je prvi hrvatski blaženik u oba slučaja. Ako se pak uzme godinu 1700. kao onu otkada više nema osporavanja Kažotićeve svetosti, zgodno je podsjetiti da su Hrvati prvoga blaženika dobili tek oko tisuću godina nakon svoga krštenja u "stoljeću sedmom".

Bl. Jakov Zadranin (Zadar oko 1400.-Bitetto 1490.) bio je franjevački brat laik. Kasnije je prešao u provinciju sv. Nikole u Italiji (Bari) i тамо umro. Blaženim ga je proglašio 29. prosinca 1700. godine papa Klement XI. a proces za proglašenje svetim još uvijek se vodi.

Bl. Gracije Kotoranin (Muo/Boka Kotorska 1438.-Murano/Venecija 1508.), redovnik augustinac (brat laik) posebno je štovao sv. euharistiju. Blaženim ga je proglašio 6. lipnja 1889. godine papa Leon XIII.

Bl. Ozana Kotorka (Relezi/Boka Kotorska 1493.-Kotor 1565.), dominikanska trećoredica i pokornica, osobito se molila za sjedinjenje katolika i pravoslavnih. Blaženom ju je proglašio 21. prosinca 1927. godine papa Pio XI.

Bl. Alojzija Stepinca (Brezarić/Krašić 1898.-Krašić 1960.), mučenika, beatificirao je papa Ivan Pavao II. 3. listopada 1998. u Mariji Bistrici.⁶⁵

Ovim blaženicima 2003. godine pridružili su se bl. Ivan Merz (Banja Luka 1896.-Zagreb 1928.) i bl. Marija Petković (Blato, Korčula 1892.-Rim 1966.) koje je papa Ivan Pavao II. beatificirao u biskupijama njihova podrijetla: Mariju Petković 6. lipnja u Dubrovniku a Ivana Merza 22. lipnja u Banjoj Luci.

Njima treba dodati još „Drinske mučenice“, pet časnih sestara članica Družbe Kćeri Božje ljubavi, ubijenih 1941., koje su dekretom pape Benedikta XVI. beatificirane 24. rujna 2011. u Sarajevu, za vrijeme Mise koju je predvodio kardinal Angelo Amato, pročelnik Kongregacije za kauze svetaca. To su Jula Ivanišević, Hrvatica, (Godinjak, Staro Petrovo Selo 1893.); Berchmana Leidenix, Austrijanka, (Enzerdorf 1865.); Krizina Bojanc, Slovenka, (Zbure, Šmarjeta 1885.); Antonija Fabjan, Slovenka, (Malo Lipje, Hinje 1907.); Bernadeta Banja, mađarskoga porijekla, (Veliki Grđevac, Bjelovar 1912.).

Bl. Miroslav Bulešić (Čabrunići, Svetvinčenat 1920.-Lanišće 1947.), svećenik iz Istre, proglašen je blaženikom za vrijeme Mise, koju je u pulskoj areni 28. rujna 2013. predvodio kardinal Angelo Amato.

Bl. Anton Durkovici (Altenburg u Austriji 1888.-Sighetu Marmatiei u Rumunjskoj 1951.), po ocu gradišćanski Hrvat, biskup u Jašiju u Rumunjskoj, mučenik, beatificiran je 17. svibnja 2014. za vrijeme Mise, koju je predvodio kardinal Angelo Amato u Jašiju.

Bl. Serafin Glasnović Kodić (Janjevo, Kosovo 1893.-Lješ u Albaniji 1947.), franjevac, beatificiran je 5. studenoga 2016. u Skadru za vrijeme Mise, koju je predvodio kardinal Angelo Amato.

⁶⁴ Usp. Marijan BIŠKUP, *Blaženi Augustin Kažotić. Biskup, prosvjetitelj i zaštitnik siromaha*, Dominikanska naklada istina, Zagreb 2002., str. 81-95.

⁶⁵ Ovdje doneseni podaci o svećima, blaženicima i slugama Božjim, (osim o Augustinu Kažotiću, preuzeti su iz knjige Ratka PERIĆA, *Kćeri poslušna. U povodu najavljenе beatifikacije Marije Propetog Petković*, Crkva na kamenu, Mostar 2003., str. 163-186.

Bl. Anton Mužić (Vrnavokolo, Kosovo 1921.-Skadar 1948.), svećenik s Kosova, beatificiran je 5. studenoga 2016. u Skadru za vrijeme Mise, koju je predvodio kardinal Angelo Amato.

Uz ove spomenute službeno proglašene Božje ugodnike, postoji još barem jedanaest postupaka slugu i službenica Božjih iz naših krajeva, čiji su biskupijski dijelovi postupka kanonizacije završeni te se njihovi nastavci vode pri nadležnoj rimskoj Kongregaciji za svece. To su Nikola Bijanković (Split 1645.-Split 1730.), makarski biskup, čiji su spisi predani Svetoj Stolici 1881. godine; fra Šimun Filipović (Seonjaci/Brčko 1732.-Ripatransone/Italija 1802.), čiji je postupak u Rimu od 1875. godine; postupak Josipa Langa (Ivanić grad 1857.-Zagreb 1924.), pomoćnoga biskupa zagrebačkoga, u Rimu je od 1981. godine; postupak Vendelina Vošnjaka (Konovo/Velenje 1861.-Zagreb 1933.), franjevca, u Rimu je također od 1981. godine; dekret o spisima sluge Božjega Petra Barbarića (Klobuk 1874.-Travnik 1897.) izdan je u Rimu 1945. godine; apostolski postupak sluge Božjega Ante Antića (Šepurine/otok Prvić 1893.-Zagreb 1965.), franjevca, otvoren je 1996. godine.⁶⁶ Uz to, kod iste Kongregacije 2008. godine su pohranjeni spisi sluge Božjega Josipa Stadlera (Slavonski Brod 1843.-Sarajevo 1918.), sarajevskoga nadbiskupa. Tamo su od 1961. godine i spisi postupka s. Ane Marije Marović (Venecija 1815.-Venecija 1887.), spisateljice i likovne umjetnice, utemeljiteljice ženske redovničke Družbe sestara obnoviteljica. Od 2003. godine u Kongregaciji su i spisi postupka za beatifikaciju karmelićanina Gerarda Stantića (Đurđin, Bačka 1876.-Sombor 1956.). Od 2014. na proučavanju u istoj Kongregaciji su također spisi postupka kapucina Ante Tomičića (Razbojine, župa Ričice, Gospicko-senjska biskupija, 1901.-Rijeka 1981.), a od 2016. i spisi postupka s. Klare Žižić (Promina, Drniš 1626.-Šibenik 1706.), utemeljiteljice Družbe sestara franjevaka od Bezgrešne

2.13. Pape i život mjesnih Crkava

Osnutak pojedinih biskupija u hrvatskom narodu usko je povezan s papama jer su ih pape ili osnivali ili potvrđivali njihov nastanak. No, ovdje se zaista ne možemo upuštati u detaljnu "priču" o tome. Ali, treba napomenuti da su Hrvati, došavši u poznatoj seobi na ovo područje, u tim krajevima zatekli organiziranu Crkvu i njezine biskupije. Rimska pokrajina Dalmacija, naime, spominje se već u Bibliji kao kraj u koji je sv. Pavao poslao svoje učenike. A u sastavu te Dalmacije bili su svi južni dijelovi Hrvatske, današnja Hercegovina te južni i srednji dijelovi Bosne. Međutim, pred naletom još uvijek nekrštenih Hrvata, ali i drugih, mnogo je lijepoga stradalo u tim pokrajinama. Stara crkvena struktura najvećim dijelom također. Nešto poslije toga Hrvati bivaju pokršteni. Neke stare biskupije su preživjele a tamo, gdje nisu, osnivane su nove. Biskupija Salone je vrlo rano oživljena ali joj je sjedište preneseno u Split. Na području Bosne i Hercegovine najstarija hrvatska biskupija po datumu osnutka u razdoblju nakon doseljenja Hrvata svakako je Trebinjska biskupija koja se u rimskim dokumentima prvi put spominje 1022. godine, ali kao već postojeća i organizirana biskupija u sastavu Dubrovačke metropolije, što dopušta njezin osnutak datirati u drugu polovicu X. st. No, ne i ranije jer tu biskupiju ne spominju poznati splitski sabori što opet dopušta zaključiti da tada još nije postojala.

⁶⁶ Usp. Ratko PERIĆ, *Kćeri poslušna. U povodu najavljenе beatifikacije...*

Iako je nešto mlada, mnogo je, međutim, važnija Kninska biskupija, koja je osnovana oko 1040. godine. Njezin biskup, koji je ustvari bio biskup kraljevskoga Krešimirova grada i stolovao južno od Knina u današnjem mjestu Biskupija, nosio je službeni naslov "*episcopus croatensis*" (hrvatski biskup) i "*episcopus regalis*" (kraljevski biskup). I, naravno, sada bi se moglo nizati sve naše biskupije po redu ali zadržat čemo se samo na području BiH.

Prvi spomen Bosanske biskupije neki stavljaju između godine 1060. i 1075. dok drugi smatraju da ju je, kao sufragana Barske metropolije, 1089. godine osnovao protupapa Klement III. bulom *Quia divina pietas*.⁶⁷ No, bilo kako bilo, valja naglasiti da je već od svoga početka ova biskupija uvijek u sastavu Crkve među Hrvatima. Bosanska je biskupija, naime, osnovana u vrijeme kad je Bosnom vladao kralj Petar Krešimir ili njegov nasljednik Zvonimir koji su, osnutkom nove biskupije, ovu pokrajinu željeli što više povezati sa središtem hrvatskoga kraljevstva. Stoga je ova biskupija najprije kratko u sastavu Barske metropolije a poslije sufragan Splitske metropolije. Poslije opet metropolitu ima u Baru te je u doba Kulina bana, koji je bio veliki prijatelj Dubrovčana, u sastavu Dubrovačke metropolije (1180. god.). Jedno vrijeme priznavat će kaločkoga metropolitu (Ugarska) no nekada u kasnijim stoljećima bosanska biskupija će nestati.⁶⁸

S dopuštenjem iz Rima na ovom području pojavljivat će se te, duže ili kraće, djelovati pripadnici različitih crkvenih redova: benediktinci, dominikanci, franjevci, isusovci itd. No, osobito je teško stanje bilo poslije turske okupacije ovih krajeva. Naime, iako je na ovim stranama dugo nedostajao po svijetu ustaljeni oblik crkvene organizacije, te unatoč nastojanjima da se taj manjak popravi, papa će tek 1735. moći osnovati misijski apostolski vikarijat za područje cijele turske pokrajine BiH, osim Trebinjske biskupije, te imenovati vikara s biskupskim redom. Cijelo stoljeće poslije toga, godine 1846./1847., nastat će također hercegovački apostolski vikarijat, koji je imao svoga biskupa vikara, kao i Hercegovačka franjevačka kustodija (kasnije Provincija) koja se odvojila od Provincije "Bosne Srebrne".

Tek poslije prestanka turske okupacije bilo je moguće obnoviti redovitu crkvenu upravu u BiH što je godine 1881. učinio papa Leon XIII. Tada je ustanovljena Vrhbosanska metropolija koju od osnutka (1881.) sačinjavaju Sarajevska nadbiskupija, te biskupije Mostarska, Banjalučka i Trebinjska. Ovom posljednjom je do 1890. godine, kao apostolski upravitelj, upravljao biskup iz Dubrovnika a otada, s jednakim naslovom, mostarski biskup. Njima je, odlukom pape Benedikta XVI., 2011. godine dodan Vojni ordinarijat u BiH.

Na isti način tekla je, kako u dalekoj prošlosti tako u posljednje vrijeme, organizacije Crkve i osnivanje novih biskupija također u Hrvatskoj. Tamo je u novije vrijeme osnovano šest novih biskupija (Varaždin, Požega, Gospić, Vojni ordinarijat, Sisak i Bjelovar) i jedna metropolija (Đakovo) u koju je uključena i nanovo osnovana biskupija u Srijemu. Odobreni su osnutak i statuti Hrvatske biskupske konferencije i Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine itd. Uz to, papa sam izravno imenuje

⁶⁷ Usp. Krinoslav DRAGANOVIĆ, *Opći šematizam Katoličke crkve u Jugoslaviji / Cerkev v Jugoslaviji*, Biskupska konferencija Jugoslavije, Zagreb 1975., str. 331; Eduard PERIČIĆ, *Pape i Hrvati u Bosni i Hercegovini*, Zadiz, Zadar-Banja Luka 2003., str.12.

⁶⁸ Usp. Krinoslav DRAGANOVIĆ-Josip BUTURAC, *Poviest Crkve u Hrvatskoj*, Hrvatsko književno društvo sv. Jeronima, Zagreb 1944., str. 47-56.

biskupe a to znači da su na taj način imenovani i svi današnji biskupi u Hrvatskoj i BiH.

2.14. Pape među Hrvatima

Možda će mnoge zateći tvrdnja da je dolazak pape Franje u Sarajevo 6. lipnja 2015. bio deveti dolazak nekoga pape u krajeve, u kojima povijesno žive Hrvati.

Prvi je bio papa Aleksandar III. (1159.-1181.) koji je uplovio u zadarsku luku 13. ožujka 1177. i zadržao se čak četiri dana u tome gradu. Aleksandar III. je zapravo putovao Jadranom iz Južne Italije u Mletke na sastanak i pregovore sa carem Frederikom Barbarossem. Ali, za vrijeme plovidbe prema Dalmaciji nevrijeme ga je prisililo da se zaustavi. Stoga se zadržao najprije na Visu. A kad su Splitčani saznali da je papa na Visu, zajedno sa svojim nadbiskupom pošli su ga pozdraviti. Zvali su ga da im svrati ali je odbio te produžio prema sjeveru da bi pristao tek u Zadru. Iz zadarske luke do katedrale sv. Stošije, prema pristarom srednjovjekovnom običaju, dojaha je na bijeloj mazgi. Kardinal Bosona, koji sve ovo opisuje, svjedoči da su razdragani Zadrani dočekali papu pjevajući "*in eorum lingua illirica*", tj. "na njihovu ilirskom jeziku". Takva formulacija na svoj način je dokaz da su Hrvati u XII. st. nastavali Zadar najmanje kao gradska većina i da su upotrebljavali svoj tadašnji jezik u liturgiji. Osim toga, podatak o postojanju pjesama je dokaz, da su Hrvati imali ne samo pjesnike, koji su ih napisali, nego i glazbenike koji su te pjesme pretvorili u "pjevajuće". Poslije Zadra, nastavljujući plovidbu prema Veneciji, papa Aleksandar III. je svratio i na Rab gdje je blagoslovio stolnu crkvu Blažene Djevice Marije.⁶⁹

Drugi papa, koji se našao na našem području bio je Pio VII. (1800.-1823.), poznat po obračunima s Napoleonom. Kako je njegov prethodnik Pio VI. bio odredio da se izbor njegova nasljednika mora održati u Veneciji, tako je bilo i urađeno. Tamo je 18. ožujka 1800. za papu izabran filozof, teolog i pravnik Barnaba Chiaromonte, benediktinac, koji se prema Rimu uputio tek početkom lipnja. Austrijski car Josip II. stavio mu je na raspolaganje reprezentativni brod "Bellona" od 1.260 tona kojeg je između ostalog branilo i 50 topova. Nakon što se brod otisnuo iz Venecije, izbilo je veliko nevrijeme pa se brod sklonio u uvalu Mirna u Istri, u kojoj se nalazi i luka Mirna, nazvana po rijeci Mirna što se tu ulijeva u Jadran. Papa je u Mirni ostao 13. i 14. lipnja 1800. ali nema se podataka je li silazio s broda na kopno. Arhiv župe sv. Martina u Taru (a Mirna je dio te župe), naime, potpuno su uništili talijanski vojnici 1948. god. kad su morali napustiti tzv. "zonu B". Budući da nije poznato, da je netko prije toga istraživao taj arhiv, zasad nije moguće odgovoriti na postavljeno pitanje. Jedino arhitrav iznad ulaznih vrata župne crkve u Taru čuva uspomenu na taj događaj - uklesanim natpisom u kamenu.⁷⁰

Treći pohod nekoga pape hrvatskim krajevima dogodio se u rujnu 1994. godine kad je Ivan Pavao II. boravio u Zagrebu, gdje ga je samo na gradskom hipodromu trijumfalno dočekalo oko milijun vjernika. To znači, da je gotovo svaki četvrti hrvatski katolik bio na toj svetoj misi, pa bi bilo vrlo zanimljivo kad bi netko pouzdano mogao odgovoriti na pitanje: je li se ikada na nekom papinu putovanju dogodilo da su ga vjernici neke Crkve uživo dočekali u tolikom postotku prisutnih u odnosu na ukupan

⁶⁹ Usp. Juraj KOCIJANIĆ, *Pape i hrvatski narod*, Zagreb 1927., str. 123-124.

⁷⁰ Usp. Ivica MLIVONČIĆ, *Pape i Hrvati*, str. 94-95.

postojeći broj živih članova Crkve? Odnosno, bilo bi zanimljivo znati, predstavlja li ta sveta misa na zagrebačkom hipodromu pod rečenim vidom neku vrstu svjetskoga primata!

Četvrti dolazak pape zbio se u travnju 1997. godine kad je papa Ivan Pavao II. pohodio Sarajevo i u snježnoj vijavici predvodio misu na stadionu "Koševo".

Peti dolazak, na početku listopada 1998. godine, obilježen je beatifikacijom zagrebačkoga nadbiskupa kardinala Alojzija Stepinca. Opet je to bio Ivan Pavao II. koji je, poslije Marije Bistrice, sutradan pohodio i Split.

Šesti dolazak, doživjeli smo početkom lipnja 2003. godine, kad je Ivan Pavao II. u Hrvatskoj pohodio Rijeku, Osijek-Đakovo, Zadar i Dubrovnik gdje je proglašio blaženom časnu sestru Mariju Petković, rođenu u Blatu na Korčuli, utemeljiteljicu ženske redovničke družbe Kćeri milosrđa. Bilo je to jubilarno 100. putovanje Ivana Pavla II. izvan Italije u godini, u kojoj je navršio srebrni jubilej svoje petrovske službe.

Sedmi put je to bilo 22. lipnja 2003., kad je Ivan Pavao II. došao u Banja Luku i tamo proglašio blaženim Ivana Merza, koji je rođen u toma gradu.

Osmi dolazak bio je onaj Benedikta XVI., koji je boravio u Zagrebu 4. i 5. lipnja 2011. godine u povodu Nacionalnoga dana hrvatskih katoličkih obitelji, a deveti onaj pape Franje u Sarajevo 2015. godine.

Zaključak

Završavajući ovaj presjek odnosa papa u Rimu i Katoličke crkve u hrvatskom narodu, kao i samoga naroda bez obzira gdje živio, u matičnim krajevima ili u iseljeništvu, mislim da se može opravdano kazati, da je papa Ivan Pavao II. imao posvema pravo kad je, možda i nesvjesno, lapidarno sažeo svu tu povijest u izjavi: Papa je s vama! To jest, s hrvatskim katolicima.

Ovdje bi se moglo samo nadodati: I mi smo s papom!

BOKA I RUSKI VELIKI PROSTOR

Je li hrvatska država ili hoće li reagirati i na najnoviji napad na Hrvate u Crnoj Gori:
NAPUSTITE DOM U DONJOJ LASTVI U TIVTU: RADIO, HRVATSKO
NACIONALNO VIJEĆE CG – A, 6. 000 TISUĆA KNJIGA NA ULICU ISPOD
ŠTANDOVA NA MUO...

Biram DOBRO, 22. 2. 2022.

Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore najoštrije osuđuje zadnje ucjenjivačke poruke koje su upućene hrvatskoj zajednici iz Općine Tivat koje potpisuje sekretarka Općine
Iza ove odluke стоји градоначелник Željko Komnenović, предсједник тиватске скупштине dr. sc. Andrija Petković и њихов PR новинар.

Radi se, naime, о dopisu којим се dio hrvatske zajednice мора иселити из Дома културе „Josip Marković“ до 15. travnja 2022. године.

Mržnja коју demonstrira власт Općine Tivat према hrvatskoj zajednici prelazi sve dozvoljene границе и може се подвести под sintagmu zatiranja hrvatskog imena у Općini Tivat и ciljanog širenja осјећаја угроženosti код припадника hrvatskog народа у Crnoj Gori.

Varaju се они који misle да ће ovakvim ucjenama, i to samo zbog političke pragmatičnosti djelovanja Hrvatske građanske inicijative u tivatskoj skupštini, zastrašiti ili uspijeti s ucjenama. Dakle, najgora karakterna osobina je sposobnost ucjenjivanja kada si jači, а mi, shodno tome, dajemo obećanje da ћemo nastaviti sve наše započete aktivnosti.

Žalosni smo što dio naših sugrađana želi u javnom prostoru iskazati i potvrditi svoje europejstvo odobravanjem isticanja hrvatskih simbola, a u stvari priželjkuju da budemo onemogućeni u tome da djelujemo kao hrvatska zajednica. I ово ће bit zapisano u povjesnici Tivta.

Dom kulture „Josip Marković“ u Donjoj Lastvi sagradili su Hrvati 1922. godine kao Hrvatsku čitaonicu. Kraljevina Jugoslavija je Dom oduzela i preimenovala u

Jugoslovenski Dom. Nakon Drugog svjetskog rata Dom dobiva ime Josipa Markovića.

Nakon potresa 1979. godine jedini dom kulture u Crnoj Gori koji nije obnovljen je Dom kulture u Donjoj Lastvi, a 2011. godine Hrvatska krovna zajednica „*Dux Croatorum*“ obnavlja Dom, ulaze ogromna sredstva, stavlja ga u funkciju i čini mjestom okupljanja i poprištem brojnih kulturnih događanja.

U Domu je smješteno sjedište Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore, Radija Dux i Hrvatske knjižnice „Ljudevit Gaj“ s preko 6000 knjiga.

Umjesto da se oduzeti Dom vrati hrvatskoj zajednici, Hrvati se tjeraju iz Doma. Pristajali smo na sve nepravedne uvjete koje je Općina Tivat od nas tražila. Bili smo jedini zajmoprimac u Općini koji je morao svaka tri mjeseca slati izvješća, dokaze o plaćenim računima, izvode iz banke, ulaz sredstava, izlaz sredstava itd. Neki zakoni važe samo za Hrvate. Na kraju i u Ugovoru stoji da će, ako bude Domom upravljala u dobroj vjeri, prilikom produžetka ugovora *Hrvatska krovna zajednica* imati prednost. Nekoga ne obvezuje ni javno dana riječ pred dvama predsjednicima država i visokim dužnosnicima i Republike Hrvatske i Crne Gore da će biti razmatrana opcija o dugoročnom zakupu ili prodaji objekta hrvatskoj zajednici. Bio bi to treći put da Hrvati kupuju ovaj Dom.

Bahatost u pokušaju da se Hrvati u Tivtu javno ponize smo sigurni da neće uspjeti. Ovo smatramo otvorenim pokušajem iz tivatske općine da se na ideoško-moralnoj matrici razvije doktrina u kojoj nema mjesta za autohtoni hrvatski narod. Jedino sebe smatraju pravom stranom, iako smo svjedoci nedavne prošlosti u kojoj je biti na pravoj strani zapravo značilo da je „dopušteno ubojstvo protivnika bez suda“.

S dopisom iz Općine Tivat upoznat ćemo sve relevantne institucije u Crnoj Gori, Republici Hrvatskoj, Europskoj uniji, kao i sva europska veleposlanstva u Crnoj Gori.

Zvonimir Deković, predsjednik Hrvatskoga nacionalnog vijeća Crne Gore, s. r.

<https://biramdobro.com/napustite-dom-u-donjoj-lastvi-u-tivtu-radio-hrvatsko-nacionalno-vijece-cg-a-6-000-tisuca-knjiga-na-ulicu-ispod-standova-na-muo/>

<https://zbh.hr/protjerivanje-hrvatskih-institucija-iz-njihovih-prostora-u-boki-kotorskoj/>

Sjetimo se i napada na Bunjevce i na hrvatski jezik u Srbiji, zakonsko svojatanje dubrovačke kulturne baštine. Politika Srpskog sveta je sveobuhvatna, a vlast u RH joj pomaže na razne načine.

Nedavni događaji u Crnoj Gori i najnoviji događaji u Ukrajini pokazuju da bi hrvatska politika, ako je doista hrvatska, itekako trebala voditi računa da Srbi smatraju svojim interesom da se politika Srpskog sveta uklopi u nešto što nazivaju RUSKI VELIKI PROSTOR.

Pri tome je očito da Srbi ne odustaju od onoga što su imali tijekom domovinskog rata u Hrvatskoj i šire. Novi Memorandum SANU 2. samo im pomaže u ostvarivanju tih ciljeva.

Nadam se da su hrvatskim političarima političari poznati i 'znanstveni' radovi srpskih 'znanstvenika' u kojima oni sanjaju o ostvarenju tih ciljeva koji nisu ostvarili u Domovinskom ratu koji je završen neslavno po njih jer je završen poznatim praviljenjem zečeva od njihovih 'hrabrih ratnika'.

Ako nisu sugeriram im da pogledaju članak:

O rekonfiguraciji postjugoslovenskog prostora

Milomir Stepić, 03.06.2021. 19:01

Balkan mora biti rekonfigurisan. Njegova deatlantizacija je neophodna ne samo radi stabilizacije, već i iz geopolitičkih motiva

Karta 2: Veliki prostori na zapadu Evroruskog „bloka“ (*Obrada autora*)

Geopolitička perspektiva rekonfiguracije postjugoslovenskog prostora (1) (standard.rs)

Da, dovoljno je dati ovu kartu Velikih prostora iz tog članka i pogledati Hrvatsku na njoj, bolje je reći ono što je ostalo od je.

Naravno i nadati se da će hrvatski političari i pročitati ono što politika Srpskog sveta provodi, a danas u RH su na vlasti predstavnici te politike. Dapače Nenad Vlahović u Bujici, 21. 02. 2022. tvrdi da je Milorad Pupovac važnija osoba u RH od svih hrvatskih političara zajedno:

<https://www.youtube.com/watch?v=mdBWynnPH94>

A Strossmayer je još 1863. godine pisao:

Ja mnijem da Srbima ne treba prostiti gdje ne imaju pravo, jerbo upravo tim bivaju smjeliji i drzovitiji.

Jesu li to naučili hrvatski političari?

Jesu li naučili i one u svijetu koji – zapravo – na ovim prostorima podržavaju politiku Srpskog sveta i samim tim i RUSKI VELIKI PROSTOR?

Josip Pečarić

<https://bezcenzure.hr/vlad/boka-i-ruski-veliki-prostor/>

Primjedba: Nenad Vlahović je zapravo rekao:

“Milorad Pupovac je snažniji i jači od cijele Vlade i predsjednika Plenkovića, cijelog Sabora i vlasti Hrvatske države! On je na jednoj strani, a svi ostali su na drugoj. I jači je! Zašto? Zato što je zapravo on na čelu te trgovачke koalicije, koja drži Plenkovića na političkoj pozornici. Kada Pupovac kaže NE, Plenković jednostavno ostane bez datha! No, kao što vidimo, ipak dolazi vrijeme kada će morati odgovarati za sve što je rađeno...”

<https://www.dragovoljac.com/index.php/razno/29697-nenad-vlahovic-u-bujici-pupovcu-je-mjesto-u-remetincu>

AKADEMIK JOSIP PEČARIĆ – ŽIVOTOPIS

Akademik Josip Pečarić rođen je 2. rujna 1948. godine u Kotoru. Tamo je završio osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, a 1972. diplomirao na Elektrotehničkom fakultetu u Beogradu s radom iz područja nuklearne fizike. Na istom fakultetu je i magistrirao 1975. godine, a 1982. obranio doktorsku disertaciju iz područja matematike s naslovom Jensenove i srodne nejednakosti.

Nakon završenog studija radio je u Geomagnetskom institutu u Grocku te od 1977. kao asistent fizike na Građevinskom fakultetu u Beogradu. Godine 1987. se s obitelji preselio u Zagreb te zaposlio na Tekstilno-tehnološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu kao izvanredni profesor matematike. Od 1990. radi kao redoviti profesor na istom fakultetu, od 1996. kao redoviti profesor u trajnom zvanju. Umirovljen je 2018. Danas je istraživač Matematičkog instituta Sveučilišta RUDN u Moskvi (Rusija).

Od 2000. godine je redoviti član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, od 2016. inostrani je član Dukljanske akademije nauka i umjetnosti

Za doprinos u znanosti je 1996. godine dobio Državnu nagradu za znanost (prirodne znanosti), te je 1999. odlikovan ordenom Reda Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića.

Akademik Josip Pečarić je jedan od vodećih svjetskih stručnjaka u području matematičkih nejednakosti. Jedan je od najproduktivnijih svjetskih matematičara s više od 1250 objavljenih ili prihvaćenih za tisak radova u matematičkim časopisima. Također je i najcitaniji hrvatski matematičar, a ima preko 220 suradnika iz zemlje i svijeta (na svjetskim bazama ima: Google Scholar: citata: 11533, H-index: 40; MathSciNet: publikacija: 1314, citata: 6043, H-index: 25; Scopus: publikacija: 771, citata: 6271, H-index: 34; WoS: publikacija: 782, citata: 5820, H-index: 31).

Prema istraživanjima sa Sveučilišta Stanford u Kaliforniji (SAD) Pečarić je po broju objavljenih radova na 2537. mjestu njihove liste od 160,000 svjetskih znanstvenika, a prvi iz RH je 7146.

Osim velikog broja članaka u međunarodnim matematičkim časopisima, autor je ili koautor 40 monografija. O jednoj monografiji je u poznatom časopisu Amer. Math. Monthly, July-August 1991, poznati matematičar D. Pedoe objavio cijeli članak, a izdavačka kuća Element pokrenula je seriju „Monographs in inequalities“ u kojoj je do sada tiskano 19 monografija.

Osnivač je seminara Matematičke nejednakosti i primjene na Matematičkom odjelu Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, Sveučilišta u Zagrebu, i s tog je seminara do sada izašlo preko četrdeset doktora matematičkih znanosti. Danas ovaj seminar također ima i svoj dio na Sveučilištu u Splitu. Niz godina gostovao je na Abdus Salam school of mathematical sciences in Lahore pa i u Pakistanu ima niz svojih učenika koji rade po tamošnjim sveučilištima. Akademik Pečarić ima preko 230 suradnika iz cijelog svijeta.

Godine 1998. pokrenuo je međunarodni znanstveni časopis „Mathematical Inequalities and Applications“ (izdavač Element, Zagreb), koji je već nakon dvije godine izlaženja uvršten na Scientific Citation Index Expanded (SCIE). Taj časopis je postao prvi hrvatski časopis na SCIE listi i danas je Q2 časopis a bio je i Q1 dok je na Scopusu Q1 časopis. Kasnije je pokrenuo još dva časopisa – „Journal of Mathematical Inequalities“ (dan je tkođer Q2 a bio je i Q1 časopis) i „Operators and Matrices“ – koji su i na CC listi i na SCIE listi. Na listi najboljih hrvatskih znanstvenih časopisa (prema bazi Scopus) sva tri časopisa su visoke plasirani (ova dva Q1/Q2 su prvi i peti). Pokrenuo je i časopis „Fractional Differential Calculus“ koji je od ove godine na Scopusu. Glavni urednik je i novog časopisa „Pakistan Journal of Mathematical Sciences“.

Osim toga, član je uredništava ili recenzent brojnih međunarodnih časopisa. Kao pozvani ili plenarni predavač akademik Josip Pečarić je održao mnoga predavanja na međunarodnim konferencijama, a povodom njegovog 60-og rođendana je 2008. godine u Trogiru održana međunarodna konferencija „Mathematical Inequalities and Applications 2008“. Tu konferenciju su slijedile:

- 1) Mathematical Inequalities and Applications 2010, Lahore, Pakistan, March 7-13, 2010., Pakistan
- 2) Mathematical inequalities and nonlinear functional analysis with applications, July 25-29, 2012, Jinju, South Korea.
- 3) U lipnju 2014. godine (22.-26. lipnja) u Trogiru se pod pokroviteljstvom Razreda za matematičke, fizičke i kemijske znanosti HAZU održala konferencija pod nazivom „Mathematical Inequalities and Applications 2014 – One thousand papers conference“ u čast akademika Josipa Pečarića povodom objavlјivanja više od 1000 znanstvenih matematičkih radova,
- 4) Slijedeće godine je održana konferencija Mathematical Inequalities and Applications 2015, 11-15 November, Mostar, BiH

- 5) Tri godine kasnije je u Zagrebu održana međunarodna konferencija MIA 2018 povodom njegovog 70-og rođendana..

Zbog njegovih zasluga u matematici, akademiku Pečariću je posvećen jedan broj časopisa „Banach Journal of Mathematical Analysis“, Vol. 2, No.2 (2008). Riječ je o međunarodnom znanstvenom časopisu koji je na SCIE i CC listi, a u tom posebnom broju članke su objavili i posvetili ih akademiku Pečariću mnogobrojni svjetski matematičari. Intervju koji je tamo objavljen (str. 163-170) objavljen je i na kineskom u časopisu Mathematics 3 (2012), 245-249. Nekim Pečarićevim istraživanjima (inače citiranih i u časopisu “Nature”, a s P.T. Landsbergom objavio je članak u časopisu Phys. Rev., A35 (1987), 4397–4403.) posvećen je i članak "Accentuate the negative", Math. Bohem. 134 (2009), no. 4, 427-446. kojeg je napisao Peter Bullen, profesor emeritus sa Sveučilišta u Vancouveru.

Akademik Pečarić poznat je i po svom publicističkom radu. Objavio je više od 120 publicističkih knjiga.

04/01/2022.

Sigma mathematics

IMPACT FACTOR
2.258

CITESCORE
2.2
SCOPUS

The Hölder and the converse Hölder inequality for $p > 1, q = \frac{p}{p-1}$:

$$\begin{aligned} A^{\frac{1}{p}} (wf^p) A^{\frac{1}{q}} (wg^q) &\geq A(wfg) \\ &\geq K(p, m, M) A^{\frac{1}{p}} (wf^p) A^{\frac{1}{q}} (wg^q) \end{aligned}$$

The Minkowski and the converse Minkowski inequality for $p > 1$:

$$\begin{aligned} A^{\frac{1}{p}} (wf^p) + A^{\frac{1}{p}} (wg^p) &\geq A^{\frac{1}{p}} (w(f + g)^p) \\ &\geq K(p, m, M) \cdot \left(A^{\frac{1}{p}} (wf^p) + A^{\frac{1}{p}} (wg^p) \right) \end{aligned}$$

Refinements of the Converse Hölder and Minkowski Inequalities

Volume 10 · Issue 2 | January (II) 2022

MDPI mdpi.com/journal/mathematics
ISSN 2227-7390

Cover Story

Article: Refinements of the Converse Hölder and Minkowski Inequalities

Josip Pečarić, Jurica Perić and Sanja Varošanec

Mathematics 2022, 10(2), 202; doi:10.3390/math10020202<https://www.mdpi.com/2227-7390/10/2>Mathematics | January-2 2022 - Browse Articles.